

Kasper Niesiecki

—

HERBARZ

POLSKI

HERBARIUM
POLSKIE
MUSEUM HISTORICUM
H E R B A R Z
P O L S K I.

W. 111111
MUSEUM HISTORICUM
1888

HERBARZ

P O Ł S K I

KASPRA NIESIECKIEGO S. J.

POWIĘSZONY DODATKAMI Z POŹNIEJSZYCH AUTORÓW,
RĘKOPISMÓW, DOWODÓW URZĘDOWYCH

I WYDANY PRZEZ

JANA NIEP. BOBROWICZA.

TOM IX.

W L I P S K U

NAKŁADEM I DRUKIEM BREITKOPFA I HÆRTELA.

1 8 4 2.

Za pozwoleniem Cenzury.

Drukiem BREITROFFA i HERTELA w Lipsku.

HERBY

I

FAMILIE SZLACHECKIE.

T.

Tabaszowski herbu Prus 1mo. Magdalena Tabaszowska zakonnica Sądecka 1701. r. Adam Tobiaszewski 1611. r. *Acta Sandec. Castren.* Katarzyna 1631. r. *Ibid.* Stanisław i Karol 1697. w Krakowskim województwie.

Tabeński, w Brześciańskim województwie. Mikołaj Tabeński podstoli i podstarości Brześciański, z sejmu 1638. komissarz do granic między województwy Podlaskiem i Brześciańskim. *Constit. fol. 25.* Mikołaj podsędek Brześciański, Stanisław, Samuel, Adam, Jan i Alexander Tabeńscy.

Tabor herbu Półkozic, w księstwie Litewskim. Wojciech Tabor biskup Wileński wstąpił na tę katedrę w r. 1492. i zaraz w tymże roku Alexandrowi wielkiemu książęciu Litewskiemu przy inauguracyi mitrę książęcą na głowę włożył. *Stryjkow. lib. 21. cap. 1.* W roku 1501 na sejmie koronnym wstawiał się za tymże Alexandrem u stanów Rzeczypospolitej, żeby był do korony przypuszczony, co i otrzymał. *Biel. fol. 205. Stryjkow. lib. 22. cap. 1.* Zjechał w tymże roku na koronacyą jego do Krakowa, kędy dawną unią Litwy z Koroną potwierdziwszy nowe pakta z nią podpisał, o czym jest list Alexandra Króla w *Konstytucyach 1564. fol. 53.* Wkrótce jednak tak zasłużony Panu swemu senator, przyszedł u niego na nienawiść, osobliwie za podżogą Glińskiego kniazia: gdy albowiem nad prawo, Iliniczowi starostwo Lidzkie chciał odebrać Król, bronił niewinnego Wojciech biskup, o co rozgniewany Alexander, Tabora do senatu na sejmie Brześciańskim puścić nie kazał. *Cromer lib. 30. Strylkow lib. 2. cap. 3.* i owszem jeszcze mu czem cięższem groził. Nic się

jednak tem niestworzył godny biskup, w roku 1505. na sejmie Radomskim, do Króla przyszedłszy, krótką ale zwięzłą mową upraszał go, aby się chciwościom prywatnych osób i zawziętościom nie dał powodować, wzburzyła się na tę pasterską perswasją w Królu cholera, którą jednak gdy gwałtownie w sobie tłumi, paraliżem ruszony, z którego w roku następującym życie stracił. Biskup zaś Wojciech Zygmunta brata Alexandrowego na księztwie Litewskim osadziwszy duchowieństwo z świeckich jurisdikcyi wyjąwszy, fortunę swoją ojczyzną kościołowi swemu zupełnie zapisawszy, do opasania murem miasta Wileńskiego siłą radą się swoją przyłożywszy, pełen zasług, wiek swój zamknął w roku 1507. *Facies Naranow. Biel. fol. 683.* Bartłomiej Taborowicz marszałek Litewski, tak się przypisał do unji Litwy z Koroną w roku 1501. według *Ks. Kojal.* brat rodzony biskupa, gniew Alexandra Króla, który miał do Wojciecha, na nim się oparł, z tej tedy okazji dobra mu Szurwiliński odjęte. Niewiem czy do tych należy Jan Taborowski, który w powiecie Kowieńskim pisał się na elekcyą Jana III. Króla.

Taczalski herbu Łodzja, w Wielkiej-Polszcze tylko o nich namieniają, *Paprocki* i *Okolski*.

TACZAŁA

HERB

Żóraw szary, w lewą tarczy całym sobą obrócony, głowa trochę do góry podniesiona, i noga lewa, luboć u *Paproc.* znajdziesz obie nogi podle siebie, na których stoi, pole tarczy powinno być żółte, przeciw od góry aż po szyję żórawia czarne, na którym dwie gwiazdy, jedna z jednej strony głowy żórawia, druga z drugiej, obiedwie białe, wszakże niektórzy tego herbu bez gwiazdy zażywają. Tak go opisują *Biel. fol. 541.* *Paproc. w Gniazdzie fol. 1119.* *O herbach fol. 570.* *Okol. tom. 3. fol. 219.* *Klejnoty fol. 83.* O helmie wszyscy milczą, nawet kiedy i komu nadany, tylko się *Okolski* domyśla, że przezornemu jakiemuś kawalerowi, na straży zostawionemu, który nocne zasadzki nieprzyjacielskie postrzegłszy, wojsko od zguby salwował: czego mu podobieństwo czyniły, tak gwiazdy

w nocy świecące, jako i zórawia czujność. To jednak u wszystkich pisarzy naszych pewna, że z Czech do Polski ten herb przybył.

Herbowni.

Bartkowski. — Benoe. — Gerkowski. — Rożnowski.

Taczanowski herbu Jastrzębiec, w Sieradzkim województwie. Jakób Taczanowski miał za sobą Jadwigę Sierakowską herbu Ogończyk, Jana kasztelana Brzeskiego Kujawskiego córkę. Rafał w zakonie naszym rządził kollegia Toruńskie, Kaliskie, Lubelskie, Jarosławskie i całą prowincją Polską, umarł w Jarosławiu 1721. synowiec jego Józef 1697. Stefan i Franciszek w Sieradzkim, Jędrzej i Mikołaj w Kaliskiem 1697.

Łubieńska, siostra rodzona Władysława prymasa była za Taczanowskim, z tej syn Marcin kanonik Gnieźnieński, — i córka za Obińskim. — W r. 1778. Michał Taczanowski chorąży Wieleński. — *Krasicki.*

Tadejowski herbu Rawicz. Jan Tadejowski pleban w Lipiu. Stanisław i Jan w Poznańskim województwie 1697.

Talat, w księztwie Żmudzkiem. Jerzy Talat biskup Żmudzki trzynasty, ale nim wjechał na to biskupstwo, na inny się świat przeniósł. Jan Talat wojski Żmudzki, poseł na sejm 1627. komissarzem ztamtąd do soliznaczony. *Constit. fol. 10. N. podstarości Brześcieński.*

Talibski herbu Brodziec, z Talaby z ziemi Cerskiej, przeniósł się z nich jeden do księstwa Litewskiego, i osiadł w województwie Trockiem. Łukasz Talibski pod Chocimem poległ służąc w koronnym wojsku. Jan i Wojciech stryjeczni Łukasza. Stefan, Kazimierz służył z Wołowiczem wojewodą Witebskim, to *Rojał. in MS.* Kazimierz Talibski w powiecie Oszmiańskim 1674.

Talko Porzecki herbu Dambrowa, w województwie Nowogrodzkim. Jerzy Talko Porzecki za Stefana Króla sławny żołnierz, synowie jego Benedykt, Hieronim, Fryderyk. Tomasz syn Benedykta Societ. Jeśu kapłan godny i ś. teologii doktor, poeta i orator sławny, rządził kollegium Pułuskim, i tam młodo powietrzem umarł, brat jego rodzony Jędrzej. Jana i Macieja Talkowiczów, wspomina popis *Powiatu Słonimskiego* w roku 1528.

Talmont, w księztwie Żmudzkiem. Balcer, Jędrzej i Jan Talmont w roku 1621.

Talwosz herbu Łabędź, w księztwie Żmudzkiem. *Paprocki w Gniazdzie Cnoty fol. 1167.* dukty ich wyprowadza od Minigajła, który na sejmie Hrodelskim przyjął był herb

Rawicz, ale przydaje, że tenże Minigajło porzuciwszy herb Rawicz, wrócił się do dawnego swego herbu Łabędzia. *Okolski* zaś ich linią naciąga do Goligunta, któremu się w Hrodlu dostał herb Łabędź. Ja u *Łaskiego w Statucie fol. 128.* czytam Gaschowa, który się i z synem swoim Talnuszem pisał na unię Litwy z Koroną w r. 1401. ale snąc miasto Talwosz napisano Talnusz. *Kojał. in MS.* wspomina Talwosza kasztelana Trockiego i marszałka Litewskiego, ale dla pewniejszej wiary, ani roku nie położył, którego na tem krześle siedział, ani autora zkąd to wypisał. Mikołaj Talwosz najprzód Miński 1569. r. a potem Żmudzki kasztelan, starosta Dyneburski. *Starowol. in Bellat. Sarmat. fol. 193.* napisał mu elogium, w którym powiada o nim, że z młodych lat swoich do rycerskich się dzieł przyuczał to z Romanem księżęciem Sanguszkim na wojnach Moskiewskich, to z Grzegorzem Chodkiewiczem i Mikołajem Radziwiłem, już na ten czas pułkownik. w r. 1565. do Inflant od Jana Chodkiewicza z częścią wojska wysłany, pod Kirempą sześć tysięcy Szwedów, od Eryka Króla Szwedzkiego tam wysłanych, (pierwsza to była Szwedów do Inflant irrupcja) zbił na głowę, czterysta wziął w niewolę, i chorągwie niektóre zabrał. *Sarnicki pod rokiem 1567. Okol. Kojał. Biel. f. 618.* W roku 1570. jeździł w legacy do Moskwy, kędy pokój na trzy lata zawarł, *Starowolski* dzień ostatni życia jego zrzuca na dzień na dzień 25. Września w roku 1578. zkąd dał mi okazyą, że pod kasztelanami Żmudzkiemi i drugiego położył Mikołaja kasztelana Żmudzkiego w r. 1587. w którym podpisał elekcyą Zygmunta III. *Constit. fol. 450.* ale to jedenże był według *Kojałowicza. Bielski i inni* Jana mu imię dają, ale to omyłka, synowie jego, ojcu w dzielności wyrównali, z których Adam kasztelan także Żmudzki starosta Dyneburski, od województwa Trockiego deputowany do korektury Statutu Litewskiego w roku 1609. *Constit. fol. 909.* w roku 1616. komissarz do granic od Prus, *Constit. fol. 48.* w r. 1621. deputat na trybunał fiskalny Litewski, *Constit. fol. 23.* w r. 1623. do traktowania z Szwedami o pokój zapisany, z sejmu *Const. fol. 3.* W roku 1601. sto usarza Chodkiewiczowi pod Parnawę swym kosztem wystawił: córka jego jedynaczka Joanna dostała się w małżeństwo Alfonsowi Lackiemu potem staroście Żmudzkiemu, z którą obszerna fortuna w ten dom weszła, byłci wprawdzie według *Kojał.* i syn Mikołaj mąż rycerski, ale ten bezpotomnie umarł: Joanna zaś odrzuciwszy herezyą, z kościołem się katolickim pojednała i świętobliwie żyła. Któryś z tych kasztelanów Żmudzkich, miał za sobą Frąckiewiczównę podkomorzankę Połocką. N. zaś Kuncewiczównę koniuszankę Litewską. Jan Stecko Talwosz starosta Drohicki

1501. Tomasz Steckiewicz Talwosz syn jego. Jędrzej miecznik Oszmiański 1674.

Tamanowski herbu Korczak, w województwie Ru-skiem. Idą od Teodora Boratyńskiego, któremu gdy się dzia-łem dobra dostały Tamanowice nazwane, od nich Tamano-wskim zawołany. Są **Tankowscy** tegoż herbu, i od tychże Boratyńskich pochodzący.

Tanajewski herbu Łabędź, w województwie Miń-skiem. Alexander Tanajewski pisarz grodzki Miński. Mikołaj roku 1674.

Tański herbu Jastrzębiec, w Mazowieckiem wojewódz-twie i ziemi Przemyskiej. Elżbieta Tańska była za Wojcie-chem Ptaszyńskim. Wojciech, Balcer, Wawrzeniec 1697.

Tański herbu Nałęcz, w ziemi Ciechanowskiej. Szy-mon Tański podkomorzy Ciechanowski, z sejmu 1581. poborca w tejże ziemi. *Constit. fol. 395.* Paweł Konstantyn z sejmu 1667. komissarz do pogranicznych od Wołoch kłótni. *Const. f. 2.* Jan instygator koronny, pisarz ziemski Poznański, roku 1661. komissarz do granic między dobrami królewskimi i ziemskimi w Mazowszu, *Constit. fol. 32.* syn jego Jan Sta-nisław z Łąg Tański, jest w druku jego *Oracya o Ś. Katarzynie Męczennicze pod tytułem: Narcissus candidus et rubicundus, in fol. Cracov. 1671.* Są też tego herbu Tańscy w księztwie Litewskiem, z których Walentyn rotmistrem był królewskim w Inflanciech. Mateusz 1697.

Tomasz Tański z małżonką swą Konstancją z *Kurowskich* zabici na Pradze d. 4. Litopada 1794. roku — znaleziono ich między innemi trupami, jego z karabelą w rękę a żonę z różańcem owiniętym o palec. — Syn ich pozostały Ignacy — a tego córka dziś żyjąca Klementyna Hofmanowa, autorka wielu dzieł tak chętnie przez publiczność czytanych.

Taranowski herbu Belina, w ziemi Przemyskiej Kładzie tu *Okolski* Nikodema Taranowskiego arcybiskupa Ha-lickiego, którego ciało powiada, że w ołowianej trumnie zna-leziono w pewnym kościele, roku jednak którego siedział na tej katedrze, nie wypisał: *Scrobiszovius*, który tak Lwowskich, jako i Halickich arcybiskupów registr wypisał, nic o nim nie ma, musi to tedy być podejrzana. Jan Kraska Taranowski bi-skup Chełmski zakonu Kaznodziejskiego, umarł r. 1462. *Dłu-gosz*, który też o nim powiada, że był *vir mansuetus, pacifi-cus et modestus*, za jego rządów Skierbieszów miasteczko przybyło do katedry Chełmskiej, w której po śmierci pocho-wany. Mikołaj kasztelan Halicki za Władysława Króla Pol-skiego i Węgierskiego, co pod Warną zginął, ten według *Okolskiego* fundował w Mościskach pod Przemyślem konwent

OO. Dominikanom, inskrypeya na kościele Mościskim, fundatorem go swoim zowie. Jędrzej podczasy Halicki, miernego wzrostu i nauki, ale serca, obrotu i dzielności wielkiej, których dał dowód w różnych legacyach nieporównaną chwałą i niełatwo praktykowanym przykładem fortunnie zakończonych. A najprzód do Króla Duńskiego potrzykroć w poselstwie jeździł, jednając pokój między nim i Królem Szwedzkim, i sprawił to, że gdy już z obu stron wojska tylko do potkania się ordynansu czekały, broń złożywszy, do dobrej wzajemnej z sobą przyszli harmonji. Do Szwecyi potem wysłany, w wielkim był niebezpieczeństwie, bo na morzu lodowatym rozerwał się z nim okręt, i lubo wiele tam ludzi potonęło, przecież on z tak ciężkiej toni wybrnął szczęśliwie. Z tej ledwo podróży wytechnawszy, do Olsacyi od Króla biegał: a wkrótce do Porty, kędy tylko kredens od Króla wzięwszy, wszystko podług myśli u Cesarza Tureckiego Selima sprawił. Jeździł potem z Mechmet Czauszem, pod morze Kaspium przez ordy Tatarskie do Azji, wojska Tureckie wielkie odwiódl, które chciały zamek Astrahan zburzyć: nazad zaś wracając się z temże wojskiem do Grecyi przez wielkie pustynie, po kilka dni ani jadł, ani pił, przecież zdrów ze swemi do Króla przyjechał, lubo z wojska Tureckiego, którego liczono na dwadzieścia sześć tysięcy, dla głodu i pragnienia ledwo dwa tysiące żywych zostało. Powtórna legacyą sprawował od Króla Augusta I. do tegoż Selima, wstawiając się za Bogdanem zrzuconym w roku 1572. od Iwoni za pomocą Turecką z gospodarstwa Wołoskiego. Ztamąd powróciwszy, trafił na interregnum po śmierci królewskiej, kędy od stanów koronnych uproszony był w poselstwie do Iwana Wielkiego kniazia Moskiewskiego, u którego to wymógł, że wojska, które był nagotował na wtargnienie do Litwy, rozpuścił. Od tychże po zjechaniu Henryka Króla do Francyi, do Konstantynopola wyprawiony, że Selim tym czasem umarł, u Amurata na Cesarstwie Tureckim świeżo osadzonego, pokój ojczyźnie zjednał. Niemniej go szacował i zażywał Stefan Fatory wstąpiwszy na tron Polski w różnych legacyach. A nie tylko w legacyach, ale też i w różnych kampaniach dzielność swoją jawnie pokazał, mężnie się z nieprzyjacielem scinając, plony i niewolnika zabierając: przetoż Król Stefan w nagrodę zasług jego, puścił mu Bratkowicę w województwie Sandomierskiem z innemi wsiami do nich przyległemi na sto lat. *Paproc. o herbach i Strom. Biel. fol. 626. i 627. i 644. i 699. i 720.* Mikołaj kanonik Krakowski, brat rodzony Jędrzeja podczaszego, ofiarowano mu infułę Kamieniecką, ale ją przyjąć niechciał, nawet ani żadnego *Beneficium Curatum*, tem się składając, nie chcę prawi na sąd Boski długów więcej so-

bie skarbić, mam tyle z ojczystej fortuny, z kąd żyć mogę dostatecznie wedle stanu mego, luboć i tą się z Bogiem podzielił. konfundatorem zostawszy w Krakowie bractwa Miłosierdzia, któremu przez lat trzydzieści prezydował, z taką wywnętrzającą się ku ubóstwu miłością, że go za ojca swego czciło, i tym go tytułem pospolicie nazywało; i owszem przed śmiercią swoją tak wszystko swoje na nich wyszafował, że prawie po nim nic nie zostało. Szczęci się po dziś dzień jego łaskami *Domus Professae Soc. Jesu* i nowicyat nasz Krakowski. Bóg mu te jego miłosierne uczynki zdał się jeszcze tu na świecie nadgradzać: bo w pięknej starości dożył lat ośmdziesiąt, a nie bez opinji o swojej świątobliwości, poszedł po zapłatę miłosiernym nagotowaną w roku 1621. Jan Taranowski koniuszy Przemyski starosta Miednicki, brat stryjeczny Jędrzeja i Mikołaja wzwyż wspomnionych, ten z Waczewskiej dwóch synów spłodził: Macieja, który powracając z cudzych krajów, nie daleko Padwi śmierć znalazł: i Krzysztofa, któremu Anna Grochowska siostra arcybiskupa Lwowskiego i innych braci powiła siedm córek, pięć z nich w różnych klasztorach Bogu się na wieczną służbę zawiały. Z tych Maryanna ksienią rządziła klasztor Ś. Klary u Ś. Jędrzeja w Krakowie w roku 1673. Zofia i Katarzyna zakonnice Ś. Benedykta w Staniątkach. Dwie zaś na świecie zostały, jedna żyła z Krzysztofem Śrzedzińskim podczaszym Halickim, druga z Józefem Latoszyńskim cześnikiem Lwowskim. Synów zaś trzech: Jędrzeja podczaszego Lwowskiego, w Moskiewskich, Inflantskich, Tureckich kampaniach doświadczonego kawalera, pod Chocimem pewnie nacierających na obóz nasz Turków, z swoją piechotą chwalebnie odpędził, w której okazji jednemu z nich przedniejszemu prawą rękę odciał. Pod wojnę Pruską z Gustawem, pod Orną pierwszy z pieszym swym ludem w fossę skoczył, i tam się z Szwedami długo scierając, z miasta nakoniec nieprzyjaciela wypędził. Wybierającego się na Kozaków rebellizujących w roku 1637. apoplexya ojczyźnie wydarła, z Anny jednak Koziczanki siostry stolnika Wołyńskiego zostawił syna; pogrzebiony ten Jędrzej w Mościskach u OO. Dominikanów. Stanisława, ten lat siedmnaście w cudzych krajach przepędziwszy, na ostatek w Rzymie wstąpił do Societ. Jesu, z kąd w roku 1630. odesłany do ojczyzny, pracował w winnicy Pańskiej jeszcze w 1644. roku. *Parisius in Slavia* pisze, że Stanisław Taranowski, napisał był *Itinerarium suae legationis*. I Achacego, cześnika Sanockiego. N. stolnik Sanocki roku 1651 mąż wojenny. N. kanonik Krakowski zszedł z tego świata w roku 1696. Jadwiga Taranowska była za Marcinem Dobroszewskim burgrabią Krakowskim. Achacego cześnika żona

Dzięciołowska, z której syn Krzysztof, i córka Gockowska sędzina Sandomierska.

Tarasowski. Jan Tarasowski w roku 1632. podpisał *pacta conventa* Władysława IV. *Constit. fol. 17.* Tenże czy inszy, miał swoją chorągiew w kompuście wojska w Olszacyi z Czarneckim zostającego. Szymon, Józef i Jakób Taraszkowscy w ziemi Wiskiej 1697.

Tarchalski herbu Zagłoba, w Kaliskiem województwie. Księgi grodzie Ostrzeszowskie 1568. tranzacyą ich zapisały. Stefan roku 1697. Jadwiga Tarchalska Jana Kaliszko-wskiego małżonka.

Tarcze w tych herbach znajdziesz, Czerwnia, Janina, Łagoda, Strupiński, Tarcza wesola, Tarcze trzy, Zgraja.

Tarczewski herbu Tarnawa, w województwie Sandomierskiem. N. Tarczewski miał za sobą Dembińską Rawiczankę. *Okol. tom. 2. fol. 590.* Mikołaj Tarczewski w województwie Poznańskiem 1697. N. była za Janem Kłomnickim.

W r. 1778. W ojciech Tarczewski regent Piotrkowski. — *Krasicki.*

Targon herbu Kościeszka, w ziemi Łomżyńskiej. Piotr Targonia podkomorzy Zakroczymski w roku 1525. podpisał dekret Mazowiecki przeciw dysydyntom ferowany, u *Łubińsk. in Vit. Episc. Płocen.*

Targowicki herbu Tarnawa, w Sandomierskiem i Lubelskiem województwach, piszą się z Targowiska, jednaż ich dzielnica z Broniewskiem. Jan Targowicki najprzód biskup Chełmski, a w roku 1487. wstąpił na biskupstwo Przemyskie, mąż i ludzkością i świętobliwością życia, i zelozą o honor Boski znakomity, wizytując klasztor Miechowitów w Przeworsku, nowemi go i bardzo potrzebnemi ustawami obostrzył, *Nakiel. Miechov. fol. 556.* kościół Samborski OO. Bernardynów konsekrował. *Paproc. o herb. fol. 397.* Rok 1490. był ostatni życia jego, według tegoż *Nakiel.* Zygmunt proboszcz Krakowski, sekretarz Zygmunta I. Króla, to *Paproc.* ja go czytam u *Nakiel. fol. 562.* na liście Fryderyka kardynała w r. 1493. *Decretorum Doctor,* kanonik Przemyski, kanclerz tegoż Fryderyka. Siostra jego Zofia była za Krzysztofem Szydłowieckim kasztelanem Krakowskim. *Starowol. in Monum. W r. 1510.* z Krzyżakami o pokój traktował. *Biel. f. 515.* Jan z Targowiska podkomorzy Lubelski, w r. 1531. podpisał list Zygmunta I. dany miastu Lubelskiemu. N. Targowicka była za Janem Korycińskim kasztelanem Oświęcimskim. Zygmunt, ten proboszcz był, syn Jana, miał brata Marcellina, którego Zółkiewski zabił. Kleofas syn Michała u Króla Matyasza Węgrom przeciwko Turkom hetmanil; a gdy ztamąd wrócił do Polski, na wojnę z Krzyżakami, wdzięcznie był przyjęty od Króla Ka-

zimierza Jagiellonowicza, wziął od niego Pyzdrskie, Konińskie i Kolskie starostwa, aż też na wojnie Pruskiej życie ztyrał, nie zostawiwszy żadnego potomka. (Patrz Broniewskich Tarnawczyków.) *Biel. fol. 431.* Stanisław pod Bukowiną dostał się w niewolą 1497. *Biel. fol. 486.*

Targowski herbu Rogala, w Płockiem województwie. Paweł Targowski podstarości Ciechanowski w tejże ziemi poborca 1619. Samuel z Kaczlina Targowski sekretarz i dworzanin królewski, matce swojej Katarzynie z Wierzchaczewa zmarłej w roku 1612. nagrobek w kościele Krakowskim S. Trójcy wystawił: Długo on na dworze królewskim lata swoje pędził dla pięknego rozsądku, nie zamulonego sumienia we wszystkich funkcyjach Zygmuntovi III. miły, dla tego też w wielu go kommissyach ten Król zażywał: wysłał go nawet w legacyi do Cara Tureckiego i do Gabryela Gabora księcia Siedmiogrodzkiego w legacyi, kędy on wszystkie do gustu królewskiego interessa ułacnił, mąż pobożny, i na zakon nasz dobroczynny, dwiema laty przed śmiercią dworskie sobie życie schydzivszy, obrał sobie życie prywatne w stanie duchownym, wieś swoją dziedziczną Nowawieś nazwaną w województwie Poznańskim leżącą, na wykupno niewolników dał i zapisał, co approbowała *Konstytucya Koronna 1629. fol. 12.* Tak tedy kanonikiem zostawszy Ś. Michała w Krakowie na zamku, i prymicye odprawivszy, przeniósł się na drugie do nieba w roku 1632. Jan w Łomżyńskiem, Alexander w Dobrzyńskiem, Wojciech w Czerskiem 1697.

Targowski herbu Lubicz, w ziemi Chełmskiej.

Tarkowski herbu Kłamry, w Podlaskiem województwie, Floryan Tarkowski podpisał elekcyą Jana III. Króla r. 1674. Stanisław kanonik Kamieniecki deputat na trybunał koronny 1712. Stefan kasztelan Brzeski Litewski temi czasy. Sebastian komornik Mielnicki 1632. Bartłomiej kanonik i surrogatar Lwowski, deputat na trybunał 1728.

Tarło herbu Topor, w Sandomierskiem i Lubelskiem województwie. Tarłow imienia podobieństwem uwiedziony historyk Polski, *Sarnicki lib. 4.* dorozumiewa się tak jako i o innych domach, że jeszcze od Gotów wyszło. Prawdać, że i z herbu Starza i z gniazda swego starożytność się tej familji jawnie wydaje, kiedy jeszcze od drobnych pierwiastków ojczyzny naszej, najpierwsze w przodkach swoich, lubo pod inszem nazwiskiem zasiadali krzesła Tarłowie; atoli imie Tarłów dopiero wiek czternasty po narodzeniu Pańskiem przywitał, w Polszcze się urodził, nie z Gotami w te kraje przybysz: krzywdę czyni ojczystej niwie, kto rozumie, że na niej tylko cudzoziemskie przesadzone latorośle w ludzi wielkich kwitną. Trudno jednak

zgadnąć, z kądby w tym domu to imię Tarłów urosło. (Niemniej trudno wiedzieć dla starożytności o przodkach tego przeznaczonego domu: bo co *Paprocki* pisze, że są właśni Zaklikowie, to się utrzymać nie może, i dla tego, że Zaklików familią ten autor wywodząc, nigdzie nie wspomina, od którego z Zaklików urodzili się Tarłowie, prawda że historycy nasi piszą o Zaklicie Tarle w r. 1434. ale to imię jego było, nie przezwisko domu, co i z tego poznać, że ani ojca jego, ani dziada, ani też żadnego z dzieci jego Zaklikami nie zwano. Zaś możesz w domach osobliwie dawniejszych naczytać się tego, że to imię Zaklika tamtych czasów zwyczajnie na chrzcie dawano. I dla tego że osnowa, którą wyprowadza genealogią Zaklików *Paprocki* z *Okolskim* jest nie pewna, i nie według lat ułożona, jakom indziej dowodził.) *Otto* syn według *Paprockiego* *Nawoja* pisał się z *Szeczkarzewic*, na co się zgadzają wszyscy nasi historycy, te dobra, że mu były odjęte od Króla *Jagiella*, i że ich ten Król dopiero przy śmierci swojej oddał Zaklicie Tarłowi synowcowi *Ocinemu* pisze *Biel. f. 231. Cromer l. 12. Długosz 1434.* i że jeździł do *Kamieńca Podolskiego* od Króla *Jagiella*. Tego, ile z komputu lat wnoszę, ci byli synowie: *Jan*, i duchownemi dygnitarstw, i Króla *Kazimierza Jagiellonowicza* faworem zaszczycony, pod rokiem 1470. najprzód protektor minorytów zakonu *S. Franciszka*, a potem i naśladowca, we *Lwowie* albowiem habit zakonny przyjąwszy, uprosił się na peregrynacją do ziemi świętej, gdzie na ustawicznej modlitwie przestając, i łzami swemi ślady *Chrystusowe* obmywając, gdy się na górze *Syonie* goręcej do Boga modli, w r. 1488. w wigilią *S. Marty*, znać zapałów wewnętrznych i pociech z nieba niewypowiedzianych, niemogąc dusza jego pojąć, z ciałem się rozstała. *Vadingus in Annal. Minor. tom. 6. anno 1470. num. 23.* Tenże autor wspomina tamże matkę jego, że przesławszy wprzód przed sobą syna do zakonu, sama fundowała we *Lwowie* klasztor dla *Panien* zakonnych trzeciej reguły *S. Franciszka*, w nim się, wzgardziwszy świata pompą i pojętą, urodzeniem z przodków swoich wysokiem, zamknęła na wieczną służbę Boską, kędy świątobliwie życia tego dokonała. *Vadingus tom. 7. an. 1480. num. 36.* Drugi *Jędrzej* dziedzic na *Szeczkarzewicach* i *Bobrownikach* w r. 1470. *Starowol. in Monum. fol. 670.* wspomina *Zygmunta Tarła* z *Szeczkarzewic* sekretarza *Zygmunta I. Króla Polskiego. Paprocki Łukasza* dworzanina tegoż Króla, gdzie go sławnym mężem zowie, ale bezpotomnego. *Mateusza*, który do *Jana Króla Węgierskiego* z *Janem Tarnowskim* hetmanem jeździł o uwolnienie *Hieronima Łaskiego* wojewody *Sieradzkiego* u niego nalegając. *Tomiccki w liscie do Erasma Roterodama.*

Stanisław biskup Przemyski zszedł z tego świata w roku 1544. nagrobek jego starowieckim kunsztem wyrobiony, widzieć podziśdzieć w inkrypcyą w kościele Krośnińskim OO. Franciszkanów, na boku przy wielkim ołtarzu, gdzie ewangelią czytają, luboć *Paprocki* powiada, że w Tarnowie w klasztorze po śmierci leży, zkąd nagrobek jego wypisał z tą pochwałą, *Divinarum humanarumque rerum peritiā insignis*: był wprzód kanonikiem Krakowskim, Kujawskim i Sandomierskim w roku 1524. z któremi tytułami czytałem go na liście Zygmunta I. *Okol. tom. 3. fol. 69.* kładzie list tegoż Króla, na którym się podpisał Stanisław archidyakon Lubelski w roku 1531. *Biel. fol. 579.* powiada, że Izabellę córkę królewską odprowadzał do Węgier Janowi Królowi Węgierskiemu. *Andr. Bochnensis Bello Theologico fol. 78.* sławi go, że był *Vir zelo decoro, et Divini cultus studio ardentissimus*, ale namienia, że między nim i niektórymi z kapituły prałatami, zaszły jakieś kollizye. Piotra Starzechowskiego konsekrował na arcybiskupstwo Lwowskie w kollegiacie Jarosławskiej. *Scrobiszov. in Vitis Archiep. Leopold.* Stanisława Orzechowskiego sławnego pisarza, że go inszy biskup święcił na kapłaństwo, przyjąc do swojej dyccezyi nie chciał. *Orichow. in Orat. de dignit. Sacerd.* Drugi tegoż imienia, Stanisław mąż sławny kwitnął, który w Węgrzech bawił się czas długi na dworze Królowy Izabelli, atoli zszedł bezpotomny: u *Okol. tom. 3. fol. 69.* na liście Zygmunta I. w r. 1531. znajdziesz podpisanego Stanisława Tarła krajczego koronnego, tego to zda mi się Stanisława chwali z mężstwa *Górnicki w swoim Dworzaninie f. 174.* gdzie go zowie bratem Mikołaja chorążego Przemyskiego *). *Paprocki* zaś pod herbem Ostoja powiada że Gabryel Gniewosz z Olexowa, miał za sobą Tarłównę córkę Stanisława ochmistrza Królowy Elżbiety. N. Tarło podczasy Krakowski, mąż i urody i wdzięku w obyczajach i siły wielkiej za Zygmunta Augusta u *Łukasza Górnickiego w Dworzaninie fol. 39. N.*

*) O Mikołaju Tarle chorążym Przemyskim w liście Jana Czerwińskiego do Marcina Kromera koadjutora na ówczas biskupstwa Warmińskiego, pisanym z Krakowa 5. Czerwca roku 1571. jest wzmianka takowa: „Pan Mikołaj Tarło chorąży Przemyski pisał do księżęcia Bawarskiego żeby mu ludzi rzemieślników wypuścił do jego majątności, i oznajmił to z chęcią, rad wypuścił mu ludzi z żonami i dziećmi których jest czterysta, i już tam przez Kraków przeszli i wiedzie je Pan chorąży kosztem swym.“ — Wielkie jest podobieństwo iż naówczas ów chorąży był dziedzicem wsi niedaleko Jarosławia, i ta jego osada trwa dotąd, w tamtejszych obywatelach z Niemiec przyszłych, których dotąd pospolicie w tamtejszych okolicach gluchemi Niemcami zowią. Majętności zaś te nazywają się *Markowa, Albigowa, Białoboki* itd. — *Przyp. Krasic.*

Tarłowna była za Skowieskim, której siostra rodzona klasztor Lubelski księżną rządziła zakonu S. Brygitty. Paweł sędzia ziemski Lwowski i wojski Stryjski, mąż na uczonych dobroczynny w r. 1537. chwali go z tej jego szczodroty na siebie *Joan. Cervus Tucholiensis in dedicat, Method. Sacram. Paproc.* powiada, że to był syn Jędrzeja, *Okolski* ojcem go pisze Pawła arcybiskupa Lwowskiego, i że we Lwowie u OO. Dominikanów pogrzebiony leży: ale się myli. Jędrzej chorąży Lwowski, miał za sobą Katarzynę Michowską herbu Rawicz, z tej było czterech synów: Paweł, Jan, Mikołaj i Jędrzej. Z tych

Paweł arcybiskup Lwowski, z dziekana Przemyskiego, kanonika Krakowskiego na tę katedrę wzięty, i laty i obyczajami poważny, od Zygmunta Augusta wyniesiony, od Piusa IV. potwierdzony w roku 1561. od Walentego Herburta biskupa Przemyskiego, we Lwowie poświęcony, kędy w roku 1564. złożył synod swojej dyciezyi, i na nim przyjął concilium Trydentskie, przeniósł się na inszy świat w r. 1565. *Scrobiszov. in Vitis Archiep. Leop. czyli jako Starowol. in Monum.* chce w r. 1569. tam o nim powiada, że z młodych lat swoich rycersko traktował, a duchowny sobie stan obrawszy, stał się wizerunkiem cnót wszystkich, od zemsty daleki, nikomu nie tylko nieszkodzący, ale ani nienaprzykrzony, powściągliwością życia, roztropnością w sprawach znamienity, nagrobek mu bracia jego wystawili Jan chorąży Lwowski, Mikołaj chorąży Przemyski, i Jędrzej; a że bez testamentu z tym się pożegnał światem, dla tego, zatargę między niemi i kapitułą Lwowską, aż na sejmie legat papieżki Commendonus i Hosius uspokajali. Po śmierci Pawła, czwartego dnia, trzy słońca się razem na niebie pokazały. Mikołaj chorąży Przemyski, brat Pawła wziął działem Laszki i insze imiona w ziemi Przemyskiej, mąż według *Dworzanina Górnickiego*, uczony i wymowy gładkiej, *fol. 174.* jego ku naszemu kollegium Przemyskiemu przychyłość i dobroczynność zapisała, *Histor. tegoż Coll.* w r. 1575. zwano tego Mikołaja Hława, zostawił potomstwo synów i córki: z córek jego Teofila z Laszek żyła z Pawłem Noskowskim starostą Łomżyńskim. Jędrzej drugi brat Pawła, chorążym go Sandomierskim pisze *Paproc. Lwowskim Acta Castr. Lublینen.* gdzie i żonę i jego dzieci wspominają, to jest, że miał za sobą Małgorzatę z Koniuch, z której był syn Jędrzej i córki te: Małgorzata Oleśnicka wojewodzina Lubelska, Anna Chodkiewiczowa kasztelanowa Wileńska i Elżbieta, siostra zaś jego Katarzyna była za Marcinem Kazanowskim. *Paprocki* zaś powiada, że nie miał potomka płci męskiej, ale tylko córki, a między niemi rachuje, Jadwigę czy Annę Noskowską starościcę Rożańską Jędrzeja małżonkę: temu

Jędrzejowi Tarłowi dostały się były działem Szczekarzewice, które w dom Oleśnickich poszły. Janowi zaś chorążemu Lwowskiemu trzeciemu bratu arcybiskupa, dostały się dobra Czaple w ziemi Przemyskiej, pojął w dożywotnią ligę Reginę dziedziczkę na Malczycach Malczycką, ostatnią z tej linii 1548. *Monum. Colleg. Leopold.* Malczyccy, ci jednejże krwi byli z Boratyńskimi; z tej spłodził dwie córki, Annę Daniłowiczową chorążynę Lwowską, Panią i w wdowim stanie życia chwalebnego, drugą Jadwigę Hieronima Sieniawskiego wojewody Ruskiego małżonkę, zawsze stateczną katoliczkę, ta w panieńskim jeszcze wieku takiego szczęścia była, dla pięknych spraw i obyczajów swoich, że się o nią Panowie postronni z Węgier i Wołoch starali, jakoż już była od Króla Augusta I. obiecana w małżeństwo Bogdanowi wojewodzie Wołoskiemu, *Bielski fol. 644.* w r. 1572. ale się to potem rozchwiało. Synów zaś trzech, Stanisława starostę Sochaczewskiego i Zwoleńskiego, wspomina go *Histor. Coll. Jaroslav. S. J. w r. 1594. MS. o Famil. Pruskich* powiada, że Dulaska kasztelana Chełmińskiego i podskarbiego wielkiego koronnego córka, była za Tarłem starostą Zwoleńskim, takbym rozumiał, że za tym Stanisławem. Córka jego Maryanna pierwsza ksiieni klasztoru Radomskiego Ś. Benedykta i konfundatorka, w r. 1636. z Chełmińskiego konwentu i z drugą siostrą swoją sprowadzona. *Węgrzynkowicz Posag.*

Jan Karol kasztelan Wiślicki, Olsztyńki i Zwoleński starosta, dziedzic na Czapli i Janowcu, syn Stanisława starosty Sochaczewskiego, mąż wielkich cnót i zasług w tej ojczyźnie: pod interregnum w roku 1632. rotmistrzem w województwie Sandomierskiem uchwalony, sto konnych ludzi swoim kosztem uzbroidł. *Laudum Sandomir.* Z tegoż województwa posłował na sejm w roku 1628. na nasze kolegium Krakowskie u Ś. Piotra dobroczynny. Wszedł w kontrakty małżeńskie z Maryną z Bobrku Ligęzianką, Hermolausa podskarbiego w. koronnego córką, która po jego śmierci, ponowiła śluby z ksiąźciem Koreckim, z niej zostawił dwie córki, jedną z nich Teresę Baldwinowi Ossolińskiemu, synowcowi kanclerza koronnego, staroście Stobnickiemu, z którym jednak żadnego niemając potomstwa, zesza, drugą Barbarę młodszą, pierwszym związkiem Janowi Daniłowiczowi staroście Czerwonogrodzkiemu, drugim Jerzemu Lubomirskiemu marszałkowi wielkiemu koronnemu, i hetmanowi polnemu zaślubione: ta Barbara szczególniej była nabożna do Najśw. Panny, której do Częstochowskiego obrazu, dała koronę swoją ślubną szczerozłotą, drogiemi kamieniami obsypaną, suknią także złotem i srebrem prześcielaną, pierścienie i insze bogate klejnoty.

Nieszpork. par. 12. fol. 235. zesła z tego świata w r. 1689. w Krakowie u Ś. Piotra pochowana, któremu też miejscu dobroczynną rękę podała, wniosła w dom Lubomirskich Janowic i insze dobra: kędy ojciec jej Jan Karol, i z bratem swoim rodzonym Pawłem leży, o tym pisze *Petricius*, że Mniszkownę w r. 1606. odprowadzał z innemi na stolicę Moskiewską.

Zygmunt kasztelan Sądecki, a przedtem chorąży Przemyski, drugi syn Jana chorążego Lwowskiego, ten pierwszy do Polski OO. Reformatów wprowadził, i konwent im w Zakliczynie pod tytułem Panny Maryi Anielskiej drewniany fundował w r. 1622. od syna jego potem wymurowany, sam zaś poszedł po zapłatę swojej ku Bogu szczodroty w r. 1628. leży w Żarkach z nagrobkiem który wypisał *Starowol. in Monum. fol. 798.* gdzie o nim mówią, że był *toga et sago clarus*. Miał za sobą Barbarę z Sulejowa Sobkownę, córkę kasztelana Sandomierskiego, ta swego affektu ku mężowi pamiętny zostawiła przykład: bo kiedy w r. 1606. ten Zygmunt odprowadzał do Moskwy Mniszkownę, gdy już Dymitra męża jej zabito, tumultem Moskwa na Polaków tam będących rzuciła się, a między inszemi na gospodę Zygmunta, odważnie im się ten bronił, jakoż w desperowanych okazyach ostatnia nadzieja w broni, ale gdy go Moskwa pod przysięgą ubezpieczyła, że go wolno i ze wszystkimi ludźmi puścić miała, broń złożył: dopiero wiarołomey, więcej sobie łup i zysk niż słowo i Boga ważąc, dwudziestu trzech ludzi jego zabiwszy, tyleż poraniwszy, i jego samego byliby dobili, gdyby była kochająca małżonka sobą go nie zastąpiła i póty ich zapalczywości na sobie nie wytrzymała, póki się wielą ran jej zadanych nie zmięczyli, te się zaś jej nadgrodziły wielką sławą affektu jej ku mężowi. *Petricius lib. 2. Histor. Moschovit.* Zostawił z nią córki trzy, jedna Jadwiga zakonnica Ś. Klary w Krakowie u Ś. Jędrzeja w roku 1617. *Sawicki dedyk. książk. o wiecznem błogosławieństwie.* Drugą Teofilę, ta poszła za Janusza księcia Ostrogskiego kasztelana Krakowskiego, *Baran. Literae Ordinat.* w Tarnowskim kościele wieczną fundacją uczyniła na psalterystów, weszła do grobu w Tarnowie 1635. Trzecią Magdalenę, ta gdy sobie świat zmierziwszy, w zakonną Karmelitańską ściślejszej obserwy ciśnie się fórtę, w bramie się wieczności oglądała w r. 1621. której w Tarnowie brat Jędrzej nagrobek wystawił. *Starowol. in Monum.* Zostawił synów trzech, Jędrzeja proboszcza i officyała Tarnowskiego, dziekana Opatowskiego, kanonika Krakowskiego, ten wdzięczny Bogu za dobrodziejstwa, wszystek się wylał na przymnożenie czci Boskiej: dla tego w Tarnowskim kościele fundował wikaryów, szkołę i szpital; nad to pewną summę zapisał, od której z corocznego czynszu, ko-

ścielny sprzęt i aparat, w należytem mógłby być konferowany polerze, kościoły także Opatowski, Biecki, Olpiński, Zalassowski, Złocki ozdobił i nadał, świat pożegnał tak przysłużwszy się Bogu w r. 1642. *Starowol. in Monum.* Ze od S. Stanisława biskupa w oczywistem z ciężkiej niemocy niebezpieczeństwie był uzdrowionym, świadczy jego wotywa zawieszona na pamiątkę tego dobrodziejstwa na Skałce pod Krakowem. Drugi syn Zygmunta

Zygmunt Alexander kasztelan Przemysłki dziedzic na Szeckarzewicach i Melsztynie: *Okolski* go kasztelanem Sądeckim, a potem Belzkim pisze, ale to u mnie pewna, że tych honorów nie miał: bo po śmierci, synów jego tylko kasztelaniami Przemysłkami zwano, ale i to pewności nie ma, że był ten Zygmunt z księżny Zbarazkiej urodzony, syn ojczyznę kochający, dla której pod Chocim własnym kosztem słuszny poczet ludzi do boju uzbroił Zygmuntowi III. Królowi, toż świadczył Władysławowi IV. przeciwko Moskwie, Szwedom, Tatarom, Kozakom, toż Janowi Kazimierzowi Królowi pod Beresteczkiem, wszędzie i zdrowiem i fortuną swoją ojczystej wolności broniąc; posłował z Krakowskiego na konwokacyą Warszawską 1632. r. gdzie podpisał konfederacyą generalną, z sejmu zaś 1647. komissarzem zapisany na rozsądzenie krzywd od pogranicza Węgierskiego. Boskiej czci jak z serca przymnażał, dowodem tego jest konwent i klasztor OO. Reformatów w Zakliczynie, który z fundamentów wymurował, i jałmużnami szczerze sustentował. Tymże OO. na dokończenie fabryki kościoła pod Toruniem pewną summę wyliczył. W dobrach swoich Złota nazwanych kościół wystawił, insze zaś przybytki Boskie, to srebrem, to ołtarzami, to różnym apparatus ubogacił. Zona jego Elżbieta Kostczanka, córka Jana Kostki starosty Lipieńskiego, z niej córka Maryanna Lanckorońskiemu staroście Nowomiejskiemu dożywotnie poprzysiężona, collegio naszemu Krakowskiemu u S. Piotra dziesięć tysięcy na fabrykę wysypała w roku 1670. *Histor. Coll.* Synowie zaś trzej, Zygmunt, Adam i Mikołaj, podobno była i córka Alexandra, która sobie Panieńskie życia obrała w zakonie S. Franciszka w Tarnowie, żyła jeszcze 1672. Z synów zaś Zygmunt umarł młodo. Mikołaj Jan pod Chocimem z Sobieskim hetmanem Turków wojował, *Histor. Coll. Crosn.* był kasztelanem Przemysłkim.

Adam wojewoda Smoleński, syn trzeci Zygmunta Alexandra kasztelana Przemysłkiego, zaślubił sobie Franciszkę Opalińską wojewody Poznańskiego Krzysztofa i Czarnkowskiej córkę, ta mu powiła czterech synów, Stanisława, Piotra, Michała i Jana. Z tych Michał kawaler S. Spiritus we Francyi,

która godność w tem tam Królestwie tylko *Principes sanguinis*, albo wysokiej familji Parentelatów potyka, a oraz generał w wojsku Francuzkiem, w wielkich respektach u Ludwika XV. Króla Francuzkiego, atoli zszedł beżzennie. Jan brat jego.

Piotr biskup Poznański, opat Paradyjski, a przedtem biskup Inflantski i suffragan Poznański, syn trzeci Piotra wojewody Smoleńskiego, piękne z natury przymioty, okrasił niepospolitą cnotą, wrodzoną submissyą, nieporównaną ludzkością, układnością obyczajów, czem wszystkich serca do siebie nakłonił, osobliwie majestatu Polskiego, który pewnieby go był na najwyższym w tej ojezynie postawił stopniu godności, gdyby była śmierć niespodziana nie przyspiała w r. 1722. ledwie rok na Poznańskiej prezydując, pochowany w Warszawie u OO. Missyonarzów, z żalem wszystkich.

Stanisław kuchmistrz koronny czwarty syn Piotra wojewody Smoleńskiego, miał za sobą Annę Tarłównę starościankę Goszczyńską, z tą spółdził córkę Franciszkę Wawrzeńcowi Lanekorońskiemu, podkomorzycowi Krakowskiemu, staroście Stobnickiemu zaślubioną, i synów dwóch, z których jeden Adam wojewoda Lubelski, starosta Drohobycki, Doliński, Zwoleński, Złotoryjski, rzadki bardzo przykład, aby kto tak w młodym wieku, i tak chwalebnie, wszystkie w ojezynie funkcy zaszczycił, w r. 18. wieku swego rotmistrzem pancernym, bywszy wprzód dyrektorem wojskowym w Radomiu, deputatem na trybunał koronny, posłem na trzy sejmy, pod czas interregnum, marszałkiem konfederacyi województwa Lubelskiego, na sejm elekcyjny rotmistrzem tegoż województwa, potem marszałkiem konfederacyi Sandomierskiej, regimentarzem partyi wojska koronnego, marszałkiem generalnej konfederacyi Dzikowskiej, po tych stopniach w dwudziestym drugim roku wieku swego wojewodą Lubelskim, tudzież marszałkiem trybunału Radomskiego 1737. Sprzysiągł się był dożywotnie z Dorotą Tarłówną kanclerzanką koronną, wdową po Stanisławie Chomentowskim wojewodzie Mazowieckim, hetmanie polnym koronnym, ale *sterilis* z nią.

Adam Tarło wojewoda Lubelski o którym tu czyni wzmiankę *Niesiecki*, mąż był talentów niepospolitych, akceptacyi wielkiej, nie tylko w własnym narodzie ale i u obcych, jakoż we Francyi najwyższe mu honory wojskowe okazowane były. Z małej okazyi wzniecone sprzeczki poróżniły go z familją na ówczas panującą, do tego nakoniec przyszło iż po dwóch pojedynkach, na trzecim zginął od Poniatowskiego podkomorzego koronnego pod Warszawą, niemając więcej nad lat trzydzieści. — *Krasicki*.

Gabryel kasztelan Radomski, marszałek Królowy Katarzyny, starosta Chełmski, Chęciński, Lubaczowski, Kowelski, co znać z nagrobku jego, u *Grzegorza Samboritana in Epi-*

gram. i w r. 1553. podpisał list dany Ustrzyckim, w tymże roku był na weselu Króla Augusta. *Orichow. in paneg. Nuptiali, i Rojzius, in Chiliast.*

Jan krajezy koronny, starosta Pilźnieński, brat rodzony Gabryela kasztelana Radomskiego, na weselu Zygmunta I. Króla Polskiego z Boną Sforcyą; na kopije gonił, z Kazimierzem margrabią Brandeburskim, którego lubo dobrze w tej sztuce wypolerowanego, kopiją z konia zwałił. *Bielski f. 540.* Z tą swoją dzielnością jeszcze się popisał na kongressie Wiedeńskim wielu monarchów Europejskich w r. 1515. kędy mu wszyscy dank przyznali, z siły i męstwa, *Biel. fol. 531.* kładą go *inter praesentes* na liście Zygmunta I. w r. 1531. u *Paproc. fol. 506.* i u *Nakiel. w Miechow. 1540. fol. 630.* miał za sobą Annę córkę Tarnowskiego kasztelana Sądeckiego, z którą dobra Krzyż nazwane, weszły w dom Tarłów, zostawił córkę jedną, która poszła za Jerzego Jazłowieckiego wojewodę Ruskiego i hetmana wielkiego koronnego. *Paprocki pod herbem Leliwa i Abdank.* Synów zaś dwóch, Jana i Mikołaja, z tych Mikołaj chorąży Sandomierski, czyli jako chce *Orichovius in paneg. Nuptiali*, Przemyski w r. 1553. kiedy i z bratem swoim Janem w licznej kawalkacie assistował na weselu królewskim: chwali go i *Łukasz Gornicki w swoim Dworzaninie fol. 167.* że był między dworzanami królewskimi najcelniejszy, żona jego Jadwiga z Zmigroda Stadnicka: tylko się jednak jedna córka po nim została, Jadwiga skolligowana z Jerzym Mniszkim, na ten czas kasztelanem Radomskim, a potem wojewodą Sandomierskim. *Paprocki.*

Jan wojewoda Lubelski, starosta Pilźnieński, syn drugi Jana krajezego koronnego, w którego ślady wstępując, dziwnie był szczęśliwy i dzielny, w gonitwach z kopiją, czego dał dowód według *Orzechowsk.* na weselu królewskim 1553. a w r. 1557. już chorąży Lwowski, z sejmu 1567.znaczony komissarzem do dystrybuty pieniężnej, *Constit. fol. 147.* (tenże czy inszy Jan był kasztelanem Małogoskim, starostą Pilźnieńskim w r. 1565. jako się podpisał na liście Króla Augusta danym Miastu Lwowskiemu) zostawszy kasztelanem Radomskim, i starostą Łomżyńskim, podpisał 1569. na sejmie Lubelskim restytucyą Podlasza do Polski, *Constit. fol. 154.* i unią Litwy z Koroną, *fol. 170.* pod który czas Król Zygmunt August, puścił mu w tenutę dobra: Wojnie, Kodyniec, Łomazy w Podlaszu, które dobra konferując mu, chwali go w tym przywileju, że od młodości swojej nienadwężoną wiarę i majestatom usługi świadczył. *Jest ten list królewski w Processie rozgraniczenia między województwy Podlaskiem i Brześciuńskim,* ale on potem te dobra spuścił pierwszemu ich possesso-

rowi, Eustachiemu Wołowiczowi podkanclerzemu Litewskiemu, krzesło Lubelskie wzięwszy. W r. 1576. jeździł w poselstwie do Stefana Batorego księcia Siedmiogrodzkiego, ofiarując mu od stanów Rzeczypospolitej tron Polski, i przysięgę na *pacta conventa* od niego odebrał, *Constit. fol. 250.* podpisał także list tegoż Króla przeciwko Gdańszczanom u *Fridwalda*. W r. 1586. na konfederacyi kaptura Krakowskiego, uproszony, żeby pod czas interregnum praw ojczystych przestrzegał, i mięczających pokój domowy powściągał, nawet tamże dano mu moc, gdyby jakie od postronnych potencji nagliło niebezpieczeństwo, żeby Małopolskie województwa pospolitem ruszeniem do broni zwołać. *Constit. fol. 401.* W roku 1587. Zygmuntovi III. na elekeyi sprzyjał, i za nim podpisał edykt zjazdu Wiślickiego, *Constit. fol. 439.* a potem i radą i ręką dobra ojczyzny bronił, w Krakowie w ten czas obecnym będąc, kiedy Maxymilian arcyksiążę Austrii od drugiej strony obrany już był w granice Polskie wtargnął. *Constit. fol. 442.* Dwa razy śluby małżeńskie ponawiał, pierwszy raz z Lezeńską, ta mu powiła dwie córki, drugi raz z Agnieszką z Pieskowej Skały Szafranieówną wojewodzanką Sandomierską, i z nią miał synów i córki. Z córek jego jedna skolligowana z Starzechowskim podkomorzym Podolskim, druga z Stanisławem Braniczkim miecznikiem koronnym, trzecia Jadwiga z Piotrem Balem podkomorzym Sanockim, ta była z Szafranieówny urodzona, z synów jego Jan starosta Pilźnieński, życie to w młodym wieku skończył w r. 1594. *Joun. Daniecki Epicedia.* Trzymał ten wojewoda pod interregnum na pograniczu Węgierskiem 800. jezdnych i tyleż pieszych. *Biel. fol. 651.*

Piotr Alexander wojewoda Lubelski, starosta Pilźnieński, syn drugi Jana wojewody Lubelskiego z Szafranieówny, ta owdowiawszy, o niczem bardziej nie myśliła, jako żeby się była z kościołem katolickim pojednała, do tego i temu synowi swemu Piotrowi powodem była, że i on Rakowskich błędów odstąpiwszy w r. 1615. do prawowiernej owczarni powrócił się w raz z matką, i tę przezaeną familią znowu na tor prawdy i wiary katolickiej wykierował, z którego niegdy w dziadu swoim wyłączyła się; chciała pobożna matka i córkę Balową, to przykładem swoim to Macierzyńską perswazyą do tegoż nakłonić, ale wszystkie zabiegi skutku pożądanego nie wzięły. *Cichoc. Alloqu. Osecen. lib. 1. cap. 12.* Był ten Piotr Alexander wprzód kasztelanem Lubelskim, Pan na dobro ojczyzny przezoru wielkiego, we wszystkich funkcyach na siebie włożonych dzielny, jakoż z sejmu 1629. zapisany, zasiadał na sądach fiskalnych trybunału Radomskiego, *Constit. fol. 12.* z konwokacyi Warszawskiej delegowany do rewizyi skarbu koronnego,

Acta interregni, z sejmu 1638. komissarz do rozeznania granic między województwy Podlaskiem, Lubelskiem, i Brzeskiem Litewskim, *Const. fol.* 25. w r. 1648. podpisał elekcyą Jana Kazimierza Króla. Dwa razy śluby małżeńskie ponawiał, pierwszy raz z Działyńską wojewodzanką Chełmińską według *Baranow.* rozumiałbym, że albo Mikołaja, albo Stanisława Działyńskich wojewodów Chełmińskich córką, z tej był syn Jan. Drugi raz z Jadwigą z Brzezia Lanckorońską, bodaj nie Hieronima łowczego Sandomierskiego córką, z tej się zostały dwie córki, jedna z nich Łukaszowi Czermińskiemu, kasztelanowi Zawichojskiemu, Helena Stanisławowi Gozdzkiemu, staroście Steżyckiemu zaślubione, i synowie czterej, Karol, Stanisław, Zygmunt i Alexander: byłoć ich wprawdzie więcej, ale młodo pomarli, jako Władysław, Kazimierz, Stefan 1630. w szkołach akademji Krakowskiej, Mikołaj, którego gdy z cudzych krajów powraca, w Lowanium w r. 1632. zabito.

Jan wojewoda Sandomierski, a przedtem Lubelski, z tego się przesiadł na Sandomierskie w roku 1665. syn Piotra Alexandra wojewody Lubelskiego z Działyńskiej, złączył się był dożywotnie z Anną córką Mikołaja księcia Czartoryskiego wojewody Wołyńskiego, ta mu powiła dwie córki, Izabellę z Benedyktem Sapiehą, podskarbin wielkim Litewskim zmówioną, jest jej szczodrośliwości na honor Boski pamiątka w kościele naszym Brzeskim, nalewka z miednicą srebrna, ornaty i insze ozdoby w r. 1679. nadane. *Annuae Coll.* Drugą, która sobie Panieńskie życie obrała w zakonie Panien Wizytek w klasztorze Krakowskim, i ksienią była w r. 1702. Synów czterech: Bartłomieja, Jana, Mikołaja i Kazimierza. Był ten Jan ojczyźnie w różnych okazyach dobrze zasłużony, przeciwko Moskwie, Turkom i Abazy Baszy, Szwedom w Prusiech, przeciwko Kozakom i Tatarom mężnie stawając, wspominają go *Konstytucye* 1661. *fol.* 27. 1674. *fol.* 14. Do Częstochowy do obrazu Matki Bożej cudami wstawionej dał statutę srebrną. *Nieszpork.* p. 12. *fol.* 329. Druga żona jego Krystyna Zborowska, kasztelanka Oświęcimska.

Bartłomiej biskup Poznański, syn Jana wojewody Sandomierskiego, wprawdzie żeby się był uchylił od prelatury i honorów duchownych, wstąpił *ad Congregationem Missionariorum Galliae*, i tam świątobliwie życie prowadząc, zasłużył to sobie, że komissarzem rządził ich w Polsce kongregacyą: nie mogła się jednak długo taić cnota jego, August H. Król Polski do infuły go Poznańskiej posunął, nie tylko o nią nie zabiegającego, ale i wyłamującego się, tak dalece, że go aż Rzymskim rozkazem, żeby ją przyjął, przycisnąć było trzeba. Poznać to z tego, co pisze do niego kardynał Pauluci, w te

słowa: *Opinionem, quam Sanctissimus de eximia, multorumque sermonibus celebrata virtute Tua jam pridem merito gerebat, Epistola Tua ad suam Sanctitatem scripta, maxime confirmavit. Quod enim Te nullius pretii hominem appellas, et ad Episcopale munus obeundum ineptum, id pro magno probitatis modestiaeque Tuae argumento sua Sanctitas habuit. Quamobrem etsi plurimum laudat Christianam humilitatem Tuam, Tuo tamen desiderio satisfacere non posse censet; ino Te cum super quocunque voto, a Te quomodolibet misso, de non acceptanda ulla Ecclesiastica dignitate, quamvis sponte oblata, nec non quocunque juramento, si quod forsitan ea super re praestiteris, ita, ut illis non obstantibus, ad Posnaniensem Cathedram assumi libere ac licite possis et valeas, dispensare, votumque et juramentum hujusmodi Tibi ad effectum praedictum benigne relaxare constituit. Spectata est Sanctissimo prudentia Tua cum singulari Divini honoris Zelo conjuncta:* i tam dalej. Żył na tem kishupstwie od r. 1710. do r. 1716. tak, jako na dobrego pasterza należało, sam do ludzi z ambony kazał, luboć życie jego pobożne za najlepsze kazanie stało. Publiczne excessa karał przykładnie, i owszem sami się niektórzy od złych uczynków powściągali, na samę obecność jego. Usychał od żalu gdy co usłyszał zdrożnego od praw i przykazań Boskich, a po apostołsku, nic się na żadne respekta nie oglądając, i najwyższym władzom mówił prawdę, gdzie szło o Boga; w drodze z Warszawy do Poznania, poszedł na drogę wieczności.

Jan, Kijowski, a potem Poznański biskup, syn drugi Jana wojewody Sandomierskiego, młodsze lata w zakonie Soc. Jesu polerował, w kapitule potem Krakowskiej archidyakonem zasiadał, z tej do infuł wzięty 1717. a z Kijowskiej na Poznańską przesadzony w r. 1722. koniec życia i pasterskiej funkcyi odebrał w r. 1732. a successora na tej katedrze, Stanisława Hozyusza. Był ten Jan pobożny, nikomu nie naprzykrzony, submissyi przedziwnej, w życiu swoim wstrzemięźliwy, na ubóstwo miłosierny, boso w kapie pod czas Jubileuszu w Krakowie kościoły obchodził z zbudowaniem wszystkich.

Mikołaj, cześnik Litewski, syn trzeci Jana wojewody Sandomierskiego, posłował na konwokacyą 1696. kędy podpisał konfederacyą generalną Warszawską, złączył się był dożywotnie z Heleną Jana Ogińskiego wojewody Połockiego, i hetmana polnego Litewskiego córką, wdową po Izajkowskim marszałku Kowieńskim, atoli z nią żadnego potomstwa nie było. Kazimierz, starosta Goseczyński czwarty syn tegoż Jana, *Imo voto* miał za sobą Ludwikę Zelecką, łowczankę koronną, *Zaluski Mowy różne fol. 16. i 67.* z niej córka jedna, poszła za

Pawła Prażmowskiego starostę Łomżyńskiego: i syna Józefa, *2do voto* pojął Franciszkę księżniczkę Wiśniowiecką, wojewodzankę Bełzką, ta mu powiła te córki, Annę, Stanisława Tarła kuchmistrza koronnego, Maryannę Zygmunta Działyńskiego dziedzica dóbr Kurnickich małżonki, i Helenę pannę. Józef, syn Kazimierza, także starosta Goszczyński, z Męcińskiej zostawił dwóch synów, z tych jeden Michał, obrał sobie zakon Kaznodziejski, do którego wstąpił, drugi Adam starosta Goszczyński, wkroczył w związki małżeńskie z Mirzejowską kasztelaną Zakroczymską.

Karol, drugi syn Piotra Alexandra wojewody Lubelskiego z Lanckorońskiej, najprzód wojewoda Lubelski, które krzesło spuściwszy bratu swemu rodzonemu Stanisławowi, wziął pieczęć mniejszą koronną, już nawet po śmierci Donhoffa spadła na niego i wielka, ale nim do sejmu przyszło, on tym czasem życie swoje zapieczętował 1703. żona jego z Babina Pszonczanka, Adama podkomorzego Lubelskiego, herbu Janina, córka, ta mu powiła te córki: Jadwigę Janowi Lanckorońskiemu kasztelanowi Radomskiemu: Dorotę *1mo voto* Stanisławowi Chomętowskiemu, wojewodzie Mazowieckiemu, hetmanowi polnemu koronnemu, *2do voto* Adamowi Tarłowi, wojewodzie Lubelskiemu: Teresę pierwszym związkiem Alexandrowi Przyjemskiemu podstolemu koronnemu, drugim Franciszkowi Wielopolskiemu wojewodzie Krakowskiemu zaślubione: Elżbietę ta sobie Panieńskie życie na świecie obrała: Annę Angelę i Magdalenę, te zakonną professyą Bogu się na służbę poświęciły, w klasztorze Krakowskim panien Wizytek, z których jedna na nową fundacyą do Lublina przeniesiona, temi czasy klasztor ten rządzi, i syna Adama. Powróciwszy ten Karol z cudzych krajów, udał się na dwór Jana Kazimierza Króla, od którego wziął starostwo Stężyckie; na sejm *abdicationis* posłem będąc, zdolny do najwyższych urzędów pokazawszy umysł, częściej potem tę funkcyą piastował, na trybunale koronnym deputatem zasiadał, ba i marszałkiem, a podczas interregnum po śmierci Króla Michała, sędzią kapturowym Sandomierskim, i tychże sądów marszałkiem; w temże województwie taką miał u wszystkich miłość i estymacyą, że go zgodnemi kreskami, na podkomorski urząd upraszały braterskie affekta, ale on suffragia swoje chętnie wszystkie spuścił na Marcina Dębickiego. Na komissyą Lwowską z tegoż województwa delegowany, żeby się była płonnie nie rozeszła swoim przemysłem wyrobił. We wszystkich zaś tych sprawach, sądach tak trybunalskich, jako i pieczętarskich, świątobliwie tego przestrzegał, żeby Bóg był w cale i sumienie, inaczej się nigdy do modlitwy nie rzucił, tylko klęcząc albo stojąc i z od-

krytą głową, by też w najcięższe mrozy; kościół w Wiśniowy z fundamentu wywiódł, nadał, i ozdobił różnym apparatus kościelnym, tamże szpital dla ubogich wystawił, do Częstochowy krom innych upominków, oddał Matce Boskiej, dwa lichtarze złote. *Nieszpork. p. 12. f. 329.* Przeczuwszy śmierć bliską od dworu się królewskiego do Lublina uchylił, kędy dyspozycją wszelaką, tak co do fortuny jako i do duszy uczyniwszy, gdy nad konającym psalm *miserere* mówiono, on mowę im przerwawszy, zawołał: *Jam misertus est mei Deus*, i wkrótce potem skonał: ciało jego w Lublinie u OO. Reformatorów złożone, jakom słyszał, do tych czas nieskażone, dnia ostatniego oczekiwaie będzie.

Adam wojewoda Lubelski, a przedtem stolnik koronny, starosta Stężycki, Błoński i Janowski, syn Karola podkanclerzego koronnego, mąż jak w radzie, tak i w ręku silny, mężstwa swego dał dowody w wielu okazyach, osobliwie jednak pod Kaliszem przeciwko Szwedom. Rady jego doznała ojczyzna, to kiedy posłował na różne sejmy, i na konwokacyą w r. 1696. gdzie podpisał konfederacyą generalną; to kiedy wotował w senacie, albo na komissyach zasiadał, umarł 1719. dalszym honorom, które go czekały i przysługom ojczyźnie, wydarty; żona jego druga, Maryanna Potocka, Felixa kasztelana Krakowskiego i hetmana wielkiego koronnego córka, która była *1mo voto* za Stanisławem Jabłonowskim oboźnym koronnym, ale z niej żadnego potomstwa nie było, ta mu nagrobek wystawiła u OO. Reformatorów w Lublinie. Pierwsza zaś Dorota Borkowska Duninowna kasztelanka Polaniecka, z tej syn Karol starosta Stężycki marszałkował na komissyi Radomskiej, i posłem stawał na sejmach, żona jego Grabińska kasztelanka Sanocka.

W końcu wspomniany Karol z *Grabińskiej* zostawił syna Andrzeja starostę Stężyckiego. — *Krasicki.*

Stanisław najprzód kasztelan Zawichojski, a potem wojewoda Lubelski, syn trzeci Piotra Alexandra wojewody Lubelskiego z Lanekorońskiej, rotmistrzem pod Wiedniem i Strygoniem stawając, z mężstwem się swoim na Turków chwalebnie popisał; z łaską marszałkowską w trybunale koronnym zasiadając, sprawiedliwości i słuszności samej w dekretach swoich przestrzegał, komissarskie funkcy na siebie włożone piastując, zawsze w nich dobra ojczyzny upatrował: z sejmu Lubelskiego 1703. komissarzem zapisany, do odbierania i zrewidowania skarbu koronnego, *Constit. fol. 13.* Rok 1705. ostatnim był terminem życia jego. Zręczył się był pierwszym ślubem z Teresą Chełmską, podstolanką Krakowską, ale z nią bezdzietny; drugim ślubem z Teresą Borkowską Duninowną,

kasztelaną Połaniecką, z tej się zostało pięć córek, Anna z Franciszkiem Cetnerem wojewodą Smoleńskim, Magdalena 1mo voto z Franciszkiem Szembekiem, stolnikiem koronnym, 2do z Jerzym Lubomirskim, wojewodą Krakowskim, Konstancya z Józefem Mniszech, marszałkiem wielkim koronnym, dożywnie zmówione: Czwarta Franciszka życie swoją poświęciła Bogu w klasztorze Sendomierskim zakonu S. Benedykta, który temi czasy księżną rządzi z wielką roztropnością i życiu świątobliwością. Piąta Ludowika, zakonnica S. Norberta w Busku.

Jan wojewoda Sendomierski, a przedtem Lubelski, Kamieniecki, Latyczewski, Medycki, Sokalski starosta, syn Stanisława wojewody Lubelskiego z Borkowskiej, z funkcyi które na sobie utrzymywał, poznać jego zasługi w ojczyźnie. Posłował albowiem w młodych latach na sejm koronacyi Augusta wtórego, pułkownikował regimentowi konnemu, a potem z rady Warszawskiej i pieszemu; marszałkował w trybunale koronnym 1711. Wziął potem podstolstwo koronne i starostwo Grabowieckie, w r. 1717. generałem leitnantem został, a we trzy lata marszałkiem trybunału koronnego, na komisyi Radomskiej kilka razy komissarzem stawał, po dwakroć tamże łaskę piastował. Deputatem do Konstytucyi naznaczony 1718. i 1726. gdzie wielkiej pracy w korekturze trybunału i w ordynacyi księstwa Kurlandzkiego dołożył; już był i wielkim posłem do Rzymu naznaczony w interesie opactw, ale to potem traktem w Polsce zakończył. Zadnej w ojczyźnie okoliczności, publicznego interesu nie było, którego by on, albo nie dotarł zupełnie, albo nie ułacił, na kościoła Lubelskiego OO. Misyjonarów fabrykę, znaczną sumę poświęcił. Trzy razy śluby małżeńskie ponawiał, pierwszy raz z Maryą Lubowiecką starościanką Oświęcimską, ale się to małżeństwo rozeszło, drugi raz z Elżbietą Modrzejowską podskarbianką nadworną koronną pozostałą wdową po Alexandrze Łaszczu wojewodzie Bełzkim, trzeci raz z Elżbietą Branicką wojewodzanką Podlaską, która pierwiej żyła z Xawierem Potockim starostą Sokalskim, wszakże z żadną potomstwa nie zostawuje. Brat jego rodzony Hieronim po odprawionej deputacyi na trybunale koronnym w roku 1717. młodo i bezzenny przeniósł się na inszy świat, w Kazimierzu u OO. Reformatów pogrzebiony.

Po śmierci trzeciej żony *Branickiej*, pojął Tarło wojewoda Sendomierski czwartą *Krasieńską* kasztelanę Wiślicką ale i z tą potomstwa nie zostawił, umarł r. 1754. pozostała zaś małżonka ponowiła śluby z Antonim Lubomirskim wojewodą Lubelskim, później w r. 1778. wojewodą Krakowskim a w r. 1780. kasztelanem Krakowskim którego też roku żyć przestał. — *Krasicki*.

Alexander, kasztelan Zawichojski, starosta Nowomiejski,

syn czwarty Piotra Alexandra wojewody Lubelskiego z Lanckorońskiej, umarł 1683. miał za sobą Joannę z Sztembergu Kostezankę, Stanisława Franciszka Kostki starosty Lipieńskiego córkę, z tej zrodził cztery córki, Teresę Alexandrowi Potockiemu wojewodzie Smoleńskiemu, Konstancją Podoskiemu podkomorzycowi Rożańskiemu zaślubione, Ludwikę i Katarzynę zakonnicę S. Benedykta w Jarosławiu, z których jedna temi czasy gdy to piszę, rządzi tameczny klasztor ksienią, syn zaś Kazimierz, żona jego Ossolińska, oboje jednak młodo pomarli, z okazji, że im niedźwiedź domowy od kogoś rozdrażniony, dwóch synów rozszarpał. *Duryew. Niezeszła pamięć fol. 90.* Zygmunt, starosta Pilźnieński, syn tegoż Piotra Alexandra wojewody Lubelskiego z Lanckorońskiej, zszedł z tego świata w r. 1689. żona jego hrabianka Tarnowska, z której się zostało trzech synów, Józef także starosta Pilźnieński, temu żona cudzoziemska de Lerenkej tylko córkę powiła Teresę, która *1mo voto* żyła z Przebendowskim kasztelanem Elbląskim, *2do* z Potulickim wojewodą Czerniechowskim: Jan drugi syn Zygmunta starosty Pilźnieńskiego, ten z Wilezewską pozostała wdową po Kuropatnickim, nie zostawiwszy żadnego potomka, wszedł młodo do grobu. Trzeci Franciszek, kasztelan Lubelski, starosta Wieluński, deputat na trybunale koronnym, w r. 1726. dni i lata swoje zakończył w r. 1731. po którym wziął kasztelanią Lubelską Józef Sołtyk, Młodzianowska kasztelanica dwie mu tylko córki powiła, z których jedna wydana za Kuropatnickiego, ale się rozwiódło to małżeństwo, potem poszła za Michała Morsztyna kasztelanica Radomskiego, druga Teresa żyje z Rudzińskim kasztelanicem Czerskim. Krom tych jeszcze się doczytał, że Jadwiga Tarłowna była za Bartłojem Leskim. N. Tarłowna była za Jędrzejem Chodkiewiczem podstolim Litewskim, *Genealog. Chodkiew.* koło roku 1576. N. za Maciejem Ogińskim łowczym Litewskim, o tymże czasie. *Genealog. Ogińs.* N. miał za sobą Helenę Morsztynównę. Małgorzata była za Janem Myszkowskim, kasztelanem Żarnowskim.

Adam starosta Goszczyński, Skalski, Brzegowski, z Salomeą *Mie-rzejewską* miał potomstwo, córkę Ewę za Stefanem Dombrowskim kasztelanem Czechowskim, i synów dwóch: Bona w enturę starostę Brzegowskiego, i Szymona starostę Skalskiego, który z Maryanną *Ilińską*, spółdził, córek trzy: Agnieszkę za generałem Oskierko, Balbinę i Maryannę panny, synów trzech: Jana starostę Skalskiego. Floryana z Konstancją *Wojczyńską* ożenionego, i Kazimierza. Jan hrabia Tarło syn Szymona starosta Skalski, ten wszedł w śluby małżeńskie z Maryanną *Klonowską* z którą miał syna Jana Kantego. — *Wielądek.*

TARNAWA

HERB.

Krzyż szeroki biały być powinien w czerwonym polu, przy nim nizko z boku lewego tarczy, księżyc rogami obiema do krzyżów obrócony, barkiem do tarczy, jakby stojący na jednym rogu, żółty czy złoty, na hełmie pięć piór strusich, tak go opisują: *Paproc. w Gniazdzie fol. 99. O herbach f. 454. Okol. tom. 3. fol. 220. Biel. fol. 188. Klejnoty fol. 86.* Wszyscy się ci autorowie na to zgadzają, że ten herb z Rodu wyspy do Polski przyniesiony, ale w Polsce naszej, nazwiska tego Tarnawa nabył, od góry Tarnawy, pod którą za powodem rycerza mężnego tego herbu, Polacy znaczne zwycięstwo z nieprzyjaciela odnieśli, księżyc także w Polsce do krzyża przydany, według *Paproc.* od Bolesława drugiego monarchy Polskiego, kawalerowi odważnemu Bogusławowi koło r. 1068. atoli co się Rodu wyspy tycze, na tej nie rychło kawalerya S. Jana Jerozolimskiego, którą dziś Maltańskiemi zowiemy, bo aż w r. 1308. osiadła, według autorów, a u nas w Polsce, że już dobrze familianci herbu Tarnawa przed tym rokiem zagłosili, poznać z *Nakiel. Miechow. gdzie fol. 70.* pisze, że Budywoj Tarnawczyk wieś Goresławice dał, darował klasztorowi Miechowskiemu, koło r. 1220. i z tego, że Jan tegoż herbu w r. 1258. z dziekana Gnieźnieńskiego wzięty był na arcybiskupstwo Gnieźnieńskie; o tym pisze *Damulewicz in Vitis Archiep. Gnesn.* że wezwany był do Rzymu od Alexandra IV. Papieża, i tam od niego konsekrowany (wszakże *Janicius* rok kładzie 1260.) zaraz na początkach swoich w archidiecezyi rządów, zastał dobra spustoszone, tak w Wielkiej-Polszcze od wojska Polskiego, jako i Łowicki klucz od Litwy aż tam zacieklej, a ogniem i mieczem wszystko pustoszącej. Bolesława Wstydliwego księcia Polskiego, o to że Pawła biskupa Krakowskiego wziął w sekwestr, cenzurami kościelnymi obłożył, i przymusił do tego, że nie tylko puścił go wolno, ale też je-

szcze dwiema sty grzywien srebra ukontentował: sektę biczącą się, która tu z Francji do nas zabiegła, z Polski wypędził: wyzuł się ze śmiertelności w r. 1271. jak inisi chcą: był ten Jan i nauką i cnotą u wszystkich w wielkim szacunku.

Herbowni.

<i>Borucki,</i>	<i>Kleczkowski,</i>	<i>Stryjeński,</i>
<i>Broniewski,</i>	<i>Malczewski,</i>	<i>Tarczewski,</i>
<i>Bystram,</i>	<i>Petryk,</i>	<i>Targowicki,</i>
<i>Gałezowski,</i>	<i>Radliński,</i>	<i>Tudorowiecki,</i>
<i>Gorzkowski,</i>	<i>Sinicki,</i>	<i>Zajączkowski.</i>
<i>Jagniński,</i>	<i>Slanka,</i>	

Kuropatnicki i *Malachowski* przydają *Petrykowskich*, jako równie do herbu tego należących.

Tarnawski herbu Janina, w Kaliskim województwie. O Alexandrze Tarnawskim jest *Konstytucya* 1609. fol. 895. jeden z nich gdy Roman Sanguszko hetman Litewski, Uły miasta dobywał, pierwszy na mury tej fortecy skoczył.

Tarnawski herbu Sas, w Sanockiej ziemi. Stanisław Tarnawski kanonik Przemyński, mąż uczony, i w księgach się kochający, których znaczną liczbę po śmierci zostawił. Mikołaj brat jego, spłodził syna Stanisława chorążego Sanockiego z Stadnickiej, z Humnickiej zaś Józefa, Zygmunta. Jędrzej brat Stanisława i Mikołaja, zrodził syna Mikołaja, i w naukach i w rycerskich dziełach poleru znacznego, ludzkość przy tym ku wszystkim wielka się w nim wydawała, po śmierci pochowany w Dembicy; zostawił z Prochańskiej Anny potomstwo. Krzysztof brat jego rotmistrz pod Połockiem i Wielkołukami za Stefana Króla, na ubogich miłosierny, żył bezżennie. Józef zakonnie sobie życie obrał. N. synowiec Krzysztofa, pojął Sojęcką. Stefan chorąży Zydaczewski poseł na sejm 1670.

Tarnowiecki herbu Topor, w województwie Sandomierskiem. Z tych jeden był rotmistrzem w Moskwie pieszych ludzi, na wszystkich expedycjach za Stefana Króla. Jakób Alexander z Leśnika Tarnowiecki w województwie Krakowskiem 1674. Anna Jędrzeja Kośmiana pisarza grodzkiego Krasnostawskiego małżonka. N. marszałek dworu u księżny z Zasławskich marszałkowy koronnej Lubomirskiej umarł 1696. leży w Krakowie u Ś. Piotra. Stanisław, żona jego Skorucianka Katarzyna, Anna była za Ludwikiem Niwickim, druga za Antonim Bogdańskim podczaszym Łęczyckim.

R. 1778. Józef Tarnowiecki podstarości Sanocki z *Rylskiej* syn jego Jan pojął Łuszczewską — córka Józefa za Załęskim. — *Przypisy Krasickiego.*

Tarnowski herbu Bogorya, w Kaliskim województwie; jedneje dzielnicy z Gwiazdowskiemi. Jan Tarnowski

proboszcz Pyzdski, drugi pisarz ziemski Kaliski w r. 1518. na liście kościoła Broniszowskiego podpisani.

Tarnowski herbu Jelita, w województwie Sieradzkim. Jan Tarnowski z ziemi Wieluńskiej deputat na trybunał koronny 1694. Jan kanonik Gnieźnieński, kanclerz Kujawski, proboszcz Piotrkowski wiceprezydent trybunału koronnego 1721. i 1725. Maciej w województwie Sieradzkim 1674. r. Teresa Stanisława Mikołaja Kobielskiego łowczego Rawskiego małżonka. N. kasztelan Konarski, którego synowie ludzie rycerscy.

Tarnowski herbu Leliwa, w Krakowskim województwie i w Ruskiem, dom starożytny i w zasługi i w honory w tej ojczyźnie jeden z najpierwszych. Wszyscy się na to zgadzają, że od Spicimirza który tu od Renu do ojczyzny naszej przyszedłszy osiadł, swój początek ta przeznacna familia wzięła, czego popiera *Długosz: sub tempore Vladislai primi advenit, Spicimirium primarium auctorem habuit, qui ex prisco ignile deferebat, dum ex Rheno venit, sed processu dierum, in ea domo Polonorum, quae defectuosam lunam cum stella deferebat, se conjunxit et inivit; in qua viri providi, industriosi, Reipubl. studiosi.* Z tego wnieść trzeba, że ten Spicimir nie przyszedł do Polski z herbem Leliwa, ale że go tu za swój ojczysty przyjął, i że Leliwa w Polsce już dobrze kwitnął przed przyjściem jego. Druga, czas przyjścia Spicimirowego do tego Królestwa zwalają na rok 1280. a *Długosz* pisze, że jeszcze za Władysława pierwszego, to jest za Władysława Hermana, którego śmierć przypadła na rok 1102.: przydaje *Paprocki* i inni, że ten Spicimirz założył wieś od swego imienia nazwaną, którą potem darował arcybiskupowi Gnieźnieńskiemu, według *Crom. lib. 5.* Ale się w tem myślą, bo ten Spicimir był inszego herbu, i przodek wszystkich Ogończyków, od którego kwitnęła familia Ogonów, jako *Długosz* wspomina w historii swojej Pawła Spicimiera Ogona. Przodek zaś domu Tarnowskich, nie rychło potem w Królestwie naszym zawitał, jako się zaraz powie.

Spicimir, najprzód wojewoda Krakowski, z którego krzesła przesiadł się na kasztelanią Krakowską w r. 1330. z tym się tytułem podpisał na liście Razimierza Wielkiego u *Łaskiego w statucie fol. 167.* Ten według *Warszawickiego Orat. de Laud. Tarnow. i Łobżyński in Acroam.* założył dwa miasta, Tarnów i z zamkiem i Melsztyn, na co przywodzą i przywileje klasztoru Przeworskiego w r. 1391. Tenże *Łobzyn.* powiada, że miał za sobą Gertrudę córkę Bolesława księcia Sieradzkiego i Mazowieckiego, siostrzenicę Leszka Czarnego i Władysława Łokietka monarchów Polskich. Do tych faworów przyszedł był ten Spicimir u Władysława Łokietka Króla Pol-

skiego, z tej okazji. Gdy ten monarcha z tronu wyzuty, i z ojczyzny wypędzony, cudze kraje potyrać musiał, trafił nad Renem na ojca Spicimirzowego, któremu gdy się poufale zwierzył, godności w sobie utajonej i niedoli, że z ojczyzny, fortuny, i tronu, wyrzutkiem został, od tego mile przyjęty, szczerze przez czas niemały w domu u siebie był traktowany. Wdzięczny tej łaski Łokietek, bo gdy się burza w Polsce na niego ugłaskała, a on do zupełnej i spokojnej possessyi korony przyszedł, jednego z synów swego dobrodzieja, to jest Spicimira do Polski wprowadził, w dobra obszerne opatrzył, w honory wyniósł, i w kolligacyą z sobą; co chyba dopiero być mogło koło r. 1305. ile że według wszystkich historyków naszych, dopiero w tym roku Władysław Łokietek na tron się Polski z swego wygnania wrócił. Zebyśmy zaś utrzymali powagę Długosza wzwyż przytoczonego, lubo nie przeczę, że ten Spicimir skolligowany był ze krwią blizką tegoż Łokietka, atoli że miał i drugą żonę, bo raczej pierwszym związkiem złączył się był, z Parentelatką herbu Leliwa, trzeba przyznać; z którą na dom swój i successorów swoich przyjął herb Leliwa, jako Długosz świadczy, luboć ja indziej dowodziłem, że herb Leliwa i w cudzych krajach jest wielom domom zwyczajny, dla tego mógłby mówić kto że ten Spicimir, z herbem Leliwa do nas zawitał. Ze zaś nie prędzej przed rokiem 1305. może się potwierdzić tą genealogią, którą niżej kładę z klasztoru Przeworskiego.

Jan z Melsztyna kasztelan Krakowski, syn Spicimira dopiero wspomnionego po którym toż krzesło osiadł po śmierci ojca w r. 1336. z życiem się tem pożegnał w r. 1352. jakom dowodził w pierwszym tomie, pisze o nim *Długosz* w te słowa, *Jasco de Melsztyn Castellanus Cracoviensis vir frugi, industrius et in Republica magni et experti zeli, in Gubernatorem illi adjunctus* (to jest Kazimierzowi Wielkiemu synowi Władysława Łokietka), *ex cujus sententia et ordinatione administratio totius Regni salubriter dirigebatur, cujus quoque providentia magnae opes brevi congestae et aerarium locupletatum.* Toż mówi i *Kromer* i inni, on także miasto Jarosław na Rusi założył, które teraz i murem opasane, i w kościoły, klasztory, dosyć ozdobne widzimy. Fundował kościół Ś. Małgorzaty na Stradomiu, *Pruszczy fol. 61.* i do fabryki kościoła Ś. Katarzyny w Krakowie siła się przyczynił. *Przewodnik f. 124.* Żona jego Zofia, u *Nakiel. w Miech. f. 441.* z niej synów zostało się czterech, o których niżej. *Starowol. in Bellat. Sarmat. fol. 88.* takie mu elogium przypisał. *Joannes Melstinus vir gravis et prudens et amans Reipubl., qui pro Vladislao Loctico contra Boemos Regnum Poloniae*

possidentes, saepius strenue pugnavit, et in Silesiam Regem cum suis cohortibus secutus, ad Costinum magna fortitudinis suae praebuit exempla. Casimiroque Magno, post obitum patris, scepra Poloniae capessente, juvenilium ejus consiliorum datus fuit a toto procerum conventu moderator: cujus ille consilio diligenter ubique praedones et infestatores publicarum viarum perquisivit, exquisitisque suppliciis affecit: atque sic domesticis malis oppressam patriam liberavit, priusquam externis manus admovisset. Cum itaque Boleslaus Russiae Dux veneno extinctus esset, et Casimirus Melstini suasu cum exercitu ad occupandam provinciam, et expugnandam Leopolim ivisset, Melstinus non modo consilio eum suo ubique juvit, sed etiam manu strenuus, cunctis exemplo praefuit: et Russia tunc Poloniae in toto subjecta, Casimiro cessit, et in formam provinciae redacta est.

Jan z Melsztyna kasztelan Krakowski w r. 1376. Rafał Jarosławski, dziedzic na Przeworsku w r. 1462. klasztorowi Miechowitzów w Przeworsku, od dziada swego fundowanemu, czyniąc aukeyą fundacyi, chciał żeby byli ojcowie tameczni pamiętkę mieli przed Bogiem, tak na jego duszę, jako i przodków swoich. Wylicza ich tedy aż do piątej generacyi, gdy tak w swoim liscie mówi, który znajdziesz u *Nakielskiego w Miechow. fol. 517. Pro suae, nostrae, nostrorumque Praedecessorum, Raphaëlis Castellani Wojnicensis, et Capitanei Russiae, Patris nostri, tum Joannis ac Spitkonis fratrum ejus, patruorum nostrorum Spitkonis, et Joannis Avorum, Joannis Proavi, ac Spicimiri Atavi, nec non Dobrogoscii de Szamotyły, Patris dictae Matris nostrae Annae, et Joannis Swidwa fratris ejusdem etc.* Z tego tedy poznać, genealogią domu tego, to jest że Spicimir, kasztelan Krakowski, spłodził Jana, także kasztelana Krakowskiego. Ten zaś Jana i Spytka. Atoli jednak nie wszystkich tu tego domu przodków wyrażono, ani honorów ich, chyba tylko prostą linią swojej procedencyi wytknął ten Rafał, bo jako się pokazuje z *historyi Długosza*, i z inąd, byli i inni tegoż imienia, których tu nie wspomniono, a najprzód Michał z Tarnowa kasztelan Wislicki przed rokiem 1366. zmarły, którego pozostała małżonka Elżbieta, w tym roku, gdy się z dóbr swoich Wielowski na przyjęcie Królowej Elżbiety, w assistencyi gromadnej, w dostatnim i Pańskim stroju wyprawiła, od podjazdu Litewskiego, w takim niebezpieczeństwie była, że ledwo ich rąk uszła, od swoich ludzi mężnie salwowana, Wisłę przebywszy, aż do Sandomierza schroniona. *Długosz l. 10.* Potem tego Jana z Melsztyna kasztelana Krakowskiego w r. 1376. nie tknięto, a jam dowo-

dził w pierwszym tomie; Jan Jura kasztelan Krakowski w roku 1361. wszedł do grobu. Jan drugi Jura wojewoda Sandomierski świat ten pożegnał w roku 1365. Dziadów także jego było wszystkich czterech, jako się podpisali na erekcyi kościoła Krakowskiego Wszystkich Świętych w r. 1391. jako ma *Paprocki o herb. fol. 377. In Nomine Domini Amen. Ad perpetuam rei memoriam. Nos Joannes de Tarnowa alias de Zochow Vexillifer Cracoviensis, Spytko de Melsztyn Zavichostenensis, Spytko Palatinus Sandomiriensis et Capitaneus Leopoliensis, Raphaël Castellunus et Capitaneus Sandomiriensis, Regni Poloniae Mareschalcus germani de Jarosław.* To za fundament założywszy, według tej Rafała osnowy, idę do każdego z nich w szczególności.

Spytek z Melsztyna wojewoda Krakowski, a jako się wyżej z przywileju mówiło, wojewoda Sandomierski i starosta Lwowski, syn Jana z Melsztyna pierwszego kasztelana Krakowskiego, pisze o nim *Długosz*, że ledwie lat ośmnaście dorosłszy, na krzesło województwa Krakowskiego był posunięty, w r. 1383. i przydaje tamże, że gdy Ziemowit książę Mazowiecki, usilnie się do korony Polskiej cisnął, on mu i przemyśłem swoim i siłą drogę do niej zatamował, czego mu wdzięczny Król Jagiello, skoro na tron Polski przyjechał, Spytkowi, mile go przyjąwszy, po koronacyi swojej dał sandały swoje, od perel, klejnotów, i złota przepyszne. *Długosz pod rokiem 1386.* Tego jako pisze *Długosz lib. 10. fol. 148.* Król Władysław r. 1396. wysłał z wojskiem na dobycie Wielunia, Ostrzeszowa i Bolesławic, którą ostatnią fortecę długiem przez kilka lat oblężeniem przycisnął głodem, że się poddała. W tych zasługach puścił mu w r. 1396. całą ziemię Podolską *jure perpetuo feudali*, gdy potem w r. 1399. przeciwko Edydzie wodzowi Tatarskiemu z wojskiem Podolskiem i z inszemi tak Polskimi jako i Litewskimi Panami wyciągnął, wprawdzie widząc nieporównanie daleko większe siły nieprzyjacielskie, radził Witołdowi książęciu Litewskiemu, i drugim, żeby było na rzeź oczywistą, nie wydawać tak wiele dusz, ale gdy mu Paweł Szukowski herbu Gryf, wymawiał bojaźliwe serce i żal żony dorodnej i młodej, obfitość fortuny, odpowiedział Spytko, o toż ja przy łasce Boskiej dziś życie położę, a ten szpetną ucieczką z pola ujdzie; jakoż zginął tam Spyttek, a Szukowski uszedł. Wprawdzie mógł by był życie salwować, jak wielu inszych, i sam Witołd książę Litewski, atoli mąż chwałę kochający, wskoczył w sam środek gminu Tatarskiego, i póty się z niemi ścinał, póki ze krwią, i życie nie wylał. Zszedł bezpotomnie, a żona jego Elżbieta, poszła za książęcia Monszterbergeńskiego, jako *Długosz namienia l. 11. f. 521.*

Podolska zaś ziemia wróciła się nazad do rąk królewskich. *Starow. in Bellat. Sarmat. fol. 87.* przydaje, że mu Jagiello puścił był w zasługach Lubliniec, Strzelec, Domaraz, Oleśno, i Gorzowo. Potwierdza się to *ex Mantissa Diplomatum, u Sommersbergiusza de Rebus Silesiue tom. 2. fol. 87.* kędy z munimentów mówi, *Duces Stetinenses fatentur sibi a Spitkone de Melsztyn Palatino Cracoviensi, obligata esse bona Ducatus Lublinensis, Rosembergensis, et Gorcoviensis, una cum fortaliis in mille marcis grossorum Pragensium, Datum in Bithom. die 11. MM. Virginum anno 1397.* Niektórzy o nim powiadają, że miał syna Rafała, i że w tejsze potyczce z Edygą razem i z ojcem poległ. Drudzy mówią, że ta żona jego Elżbieta, była z domu Tęczyńska. Siostrę zaś swoje Jadwigę wydał za Bernarda księcia Opolskiego z Piasta linji, który umarł w r. 1396.

Rafał z Tarnowa dziedzic na Jarosławiu, kasztelan i starosta Sandomierski, marszałek wielki koronny, żona jego Zofia, u *Nukiel. fol. 441.* syn Jana kasztelana Krakowskiego, brat rodzony Spytka wojewody Krakowskiego dopiero wspomnionego, sławę kochający i ojczyzny dobro: *Łobzyński* o nim powiada, że był wprzód kasztelanem Wiślickim i administratorem całej Rusi, Pan obszernej fortuny, i serca wielkiego; przymawia mi tu autor książki, *Specimen Historiae Poloniae Criticae fol. 102.* że tego Rafała już Jarosławskim, już Tarnowskim w pierwszym tomie zowią, ale nie słusznie: bo się tak pisał, i sam ten autor przyznaje to, że to jednoż, Tarnowski i Jarosławski, luboć potem jak się rozrodzili, jedni się tylko z Tarnowa, drudzy się tylko z Jarosławia pisali, jako niżej obaczysz, umarł ten Rafał bezpotomny.

Spytek z Melsztyna, najprzód podkomorzy Krakowski, a potem kasztelan Zawichojski, brat rodzony Spytka i Rafała wżwyż pomienionych, wzięwszy działem Melsztyn, stał się ojcem Melsztyńskich. Z tych była, Katarzyna Białuszyna z Melsztyna, wielkiej świątobliwości, pokory, wdowiej czystości, postów, dyscyplin ostrych, włosienic, ustawicznie pełna. Która będąc dóbr nie małych Panią, odrobinami chleba, które schodziły z stołu braci Dominika S. kontentowała się, i z nich rokoszniejszy obiad miewała, niż drudzy z wielu dostatnich i rozmaitych potraw, i za nie wielce Panu Bogu dziękowała, była wielce nabożna do Panny Najświętszej, codzień Rożaniec mówiąc, w nim żywot Chrystusa i Niepokalanej Panny rozmyślając, za co też wielkie miewała niebieskie pociechy, w czem Jacka S. za patrona sobie miewała. Ta w kościele Trójcy SSS. w Krakowie, chór mały swym kosztem, zasklepić kazała, do tegoż kościoła wiele aparatów kosztownych sprawiła, na ubo-

gich była miłosierna, dokonała szczęśliwie żywota swego, przyjąwszy Najświętsze Sakramenta 1408. w roku zaś 1645. w zupełnym i w nienaruszonym ciele widziana, pogrzebiona w Krakowie w kościele SŚS. Trójcy przy Zakrystyi, od ściany przed wielkim ołtarzem, gdzie napisano jej imię na posadzce marmurowej. *Bzovius de Gestis in Polonia cap. 13. Józef Werbski kanonik Chelmski u Starowol.* znajdziesz jej nagrobek wypisany. Wiktoryn z Melsztyna, o którym *Vadingus in Annalibus Minorum Tom. 6. pod rokiem 1466.* tak mówi, *Victorinus de Melsztyn claro genere magnorum in Polonia Baronum stirpe editus, oppida multa villasque reliquit, et in transitu ad religionem, multam distribuit pecuniam, necessitatibus conventuum praesertim in supellectili Ecclesiastica providendis, obiit in adolescentia in Ordine Minorum Regularis Observantiae, eximia pietate, et cultu in Beatam Virginem ardentissimo, Diaconus jam fuerat, sepultus Tarnoviae. Warszawicki in Catalogo Sanctorum* śmierć jego zwała, na rok 1470. drudzy jeszcze później. *Długosz gol. 13. f. 123.* Janem zowie, znać tedy na wstępie do zakonu to mu imię odmieniono za Wiktoryna. *Bielski fol. 266.* powiada, że Sędziwój z Szubina wojewoda Kaliski i starosta Krakowski, dał Królowy Węgierskiej za Jadwigę córkę jej, w zastaw Melsztyńskiego.

Spytek z Melsztyna wojewoda Sandomierski, umarł według *Długosza* w r. 1431. tak rozumiem, że to był syn kasztelana Zawichojskiego. Tego syn Spytek w r. 1439. zabity. Wprawdzie okrył go był Król dekretem *perduellionis*, atoli go potem skassował, i żeby dzieciom jego nie szkodził, gruntownie obwarował; miał za sobą córkę Dobrogosta Szamotulskiego, kasztelana Poznańskiego, na imię Beatrykę, której po śmierci męża, Rabsztyn odjęto, a Melsztyn oddano. Wnuczka tegoż Spytka Jadwiga Księżka, wydana za Oleśnickiego synowca Zbigniewa biskupa Krakowskiego i kardynała. Jan Melsztyński w okazji pod Chojnicami z Krzyżakami zginął, w r. 1454. *Cromer lib. 23. Bielski fol. 404.* Jan drugi Melsztyński, poseł na sejm Piotrkowski, w r. 1459. *Bielski fol. 415. Kromer lib. 24.* Tenże czy inszy Jan Sienińskiego biskupa Krakowskiego, od Papieża na to biskupstwo wyniesionego, a od Króla z stolicy swojej wygnanego, w dobrach swoich Melsztynie mile przyjął, hojnie utrzymywał przez długi czas, nie się nie oglądając na pogróżki królewskie. *Bielski fol. 420.* Spytek Melsztyński w tumulcie Krakowskim przeciwko Jędrzejowi Tęczyńskiemu, w wielkim był niebezpieczeństwie od zbuntowanych. *Bielski fol. 420.* Tenże czy inszy Spytek w roku 1474. pochopem był rycerstwu, żeby na wojnę Szląską żaden

nie siadał na koń bez żołdu prawem opisanego. *Kromer l. 28.* Jak ta linia ustała, Melsztyn się wrócił do Jarosławskich: a jak Jarosławscy zeszli, według ordynacyi od nich uczynionej, wszystka fortuna poszła w dom Tarnowskich.

Jan z Tarnowa albo z Zochowa, przedtem chorąży Krakowski, jako masz na Erekeyi kościoła Wszystkich Świętych, potem wojewoda Sandomierski, starosta Ruski, dziedzic na Jarosławiu i Przeworsku, po zesłych bezpotomnie braci swoich rodzonych, Spytku wojewodzie Krakowskim i Rafale marszałku koronnym, Pan na chwałę Boską wywnętrzony: bo najprzód w roku 1396. w Przeworsku klasztor i kościół pod tytułem Ś. Katarzyny fundował, i przy nim osadził kanoników Miechowitów *Custodes S. Sepulchri Hierosolymitani*, i uposażył to miejsce dobrami, znajdziesz Erekeyą tego kościoła u *Nakielskiego w Miechow. fol. 340.* Tak zaś dostatnie to miejsce opatrzył, że w dyecezyi Przemyskiej, nie ma sobie równego. Tenże jako pisze *Długosz w roku 1400. fol. 168.* Kościół farny w kollegiatę zamienił, fundował przy niej trzech prałatów; proboszcza, kustosza, i kantora, i dwóch inszych kanoników, wikaryów zaś pięciu, do których syn jego Jan wojewoda Krakowski, jeszcze dwie kanonie przyczynił. Zona jego była Katarzyna, kto jednak z domu, nie wyrażają: synów jego zostało trzech, Jan wojewoda Krakowski, jako świadczą *Nakiel. fol. 425. Długosz pod rokiem 1400. fol. 168.* Drugi Rafał, według *Długosza pod rokiem 1399.* Trzeci Spytek, co sam o sobie pisze, że był bratem tym obudwom, u *Nakiel. w Miechow. fol. 441.* między których tak podzielona ojczyzna fortuna: Janowi dostał się Tarnów, Rafałowi Przeworsk, Spytkowi Jarosław. Z tych

Rafał kasztelan Wojnicki i starosta Ruski; syn Jana wojewody Sandomierskiego. Są niektórzy co twierdzą, że zginął w okazji z Edygą w r. 1399. atoli *Długosz* powiada w historyi swojej, że tylko był wzięty w niewolę, z której się potem był wyłamał. Zona jego Anna Szamotulska, córka Dobrogościa, siostra Jana Świdwy, o czem położyłem świadectwo wyżej z listu syna jego. Miał zaś synów dwóch; Jana, żył jeszcze w r. 1450. w którym z konwentem Miechowitów w Przeworsku pewną tranzakcyą listem swoim utwierdził, którą znajdziesz u *Paprockiego*, a u Nikopola jako się mężnie stawił, *Kromer* potomności podał w te słowa: *Ubi praeclarum imprimis eximiae virtutis specimen duo Poloni equites dederunt, Joannes Tarnovius et Lescus Bobritius Hungaricorum Annalium testimonio, dum alter Sumeni portas duobus vulneribus acceptis, refregit; alter Petressi murum primus ascendit.* Drugi był Rafał dziedzic na Przeworsku, który w roku 1462.

fundacyi Miechowitom przyczynił. *Nakiel. w Miechow. f. 517. et 535.* Tenże zda mi się Rafał pewny czynsz zapisał na wikaryów Przeworskich, u *Nakiel. fol. 536.* Między nagrobkami w kościele Przeworskim jest Rafała z Tarnowa i Jarosławia dziedzica na Przeworsku, kasztelana Wojnickiego, starosty generalnego Ruskiego, nagrobek, który umarł w r. 1491. w te słowa: *Dominico die infra Octavas Ascensionis Domini, obiit M. Dominus Raphaël de Tarnow, alias de Juroslaw, haeres in Przeworsko, Castellanus Wojnicensis, et Capitaneus Generalis Russiae, sepultus in Mausoleo isto constituto. Pro cujus anima hic quiescentis, vos benigni legentes, sive praesentiu inspicientes, unum Pater noster dicatis. Sancta Virgo Maria, quae genuisti Jesum Christum, intercede pro nobis. Nakiel. Miechow. f. 558.* Był to Pan z Bogiem złączony, na którego cześć siła fortuny wysypał. Czytałem ordynacyą uczynioną od Rafała Jarosławskiego starosty Lwowskiego i Spytką dziedzica na Przeworsku, w roku 1470. od Kazimierza Króla potwierdzoną, w której te dobra swoje do ordynacyi zapisali: Jarosław, Przeworsko, Tuczampy, Kowewica, Laski, Rudawa, Sosko, Niesownica, Wietlin, Wysocko, Łyciechów, Drzyjków Koniajów, Dobra, Dąmbrowica, Wostki, Woszczowa, Monasterz, Nielepkowice, Sobiaczym, Głęboka, Pawłosiele, Lasgorliczyna, Studziona, Nowosielce, Miraczym, Rozborz. Gniewczyna, Grodzisko, Soska, Tryńcza. O tym to zda mi się pisze *Kromer lib. 27.* że Tatarom, Podolskich, i Ruskich ziem pustoszyć niedopuszczył; zaszedł im ku Trembowli z Pawłem Jasińskim, o czem mając wiadomość poganie, obawiając się ich gotowości do Wołoch uciekli, gdzie od Stefana wojewody porażeni w r. 1469.

Spytek z Tarnowa dziedzic na Jarosławiu, najprzód starosta Ruski, z tym tytułem aukcyą fundacyi klasztorowi Przeworskiemu kanoników Miechowitów znacznie przyczynił, o czem *Nakiel. fol. 426. i 441.* potem wojewoda Sandomierski. W tych listach u Nakielskiego wspomina żonę swoją Sadochnę, córkę Jadwigę, synów trzech, Rafała, Jana i Spytkę, braci Rafała i Jana wojewodę Krakowskiego. Niewiem czy nie z synów jego jeden był marszałkiem wielkim koronnym i starostą Sandomierskim, na imię Rafał, w r. 1483. jako masz u *Nakiel. fol. 549.* i u *Długosza w historyi lib. 13. fol. 580.* z światem się rozstał w roku 1492. Ten w roku 1467. kościół i klasztor fundował Minorytom, albo Bernardynom w Przeworsku, o czem świadczy napis na tym kościele, także *Vadingus pod rokiem 1465.* i *Haroldus.* Spytek Jarosławski, najprzód wojewoda Ruski w r. 1474. u *Nakiel. w Miechow. fol. 534.* potem Krakowski wojewoda, a na koniec kasztelan, umarł w r.

1520. Mąż w ojezyny interesach, czy w pokoju, czy w boju dzielny. Pozostajej jego żonie Jadwidze, w pewnej summie od niej pożyczonej na publiczne potrzeby Królestwa, Król puścił był Lanckoronę, jakom czytał na liście Króla Zygmunta I. *in MS. Petricov*. Tylko dwie córki po nim zostały, jedna Anna, ta zaślubiona Odrowążowi wojewodzie Ruskiemu, Jarosław w ten dom wniosła: po śmierci jego poszła za Jordana kasztelana Wojnickiego, z tą Melsztyn wszedł w dom Jordanów, znać że po zejściu Melsztyńskich *steriliter*, znowu się był do Tarnowskich wrócił; druga zaś według *Paprockiego Pileckiego* wojewocze Sandomierskiemu. Rafał z Jarosławia kasztelan Przemysłki w r. 1501. tak się podpisał na liście królewskim, danym familji Krupków. Ten Jarosławskie miasto murem opasał. *Histor. mirac. Jaroslaviens*. Hieronima z Jarosławia, dziedzica na Przeworsku, czytałem na liście Zygmunta I. w którym pozwala mu, żeby mógł cudze kraje zwiedzić. *MS. Petricov*.

Jan z Tarnowa wojewoda Krakowski, syn Jana wojewody Sandomierskiego, brat Rafała kasztelana Wojnickiego i Spytka wojewody Sandomierskiego, ten wzięwszy działem Tarnów, hrabiów Tarnowskich linią zaczął. Miał albowiem pięciu synów z Szternbergownej, była to kanclerzanka Czeska, której siostra rodzona poszła za Jerzego Podiebrachiusza Króla Czeskiego, tym wszystkim z affektu ku Ś. Janowi, dał imie Jana, to jest Jan Gratus, Jan major, ci obadwa zginęli pod Warną z Władysławem Królem w r. 1444. *Cromer lib. 21. Bielski fol. 380. Długosz lib. 13*. Jan Rafał kanonik Krakowski w r. 1450. niektórzy o nim twierdzą, że już miał nominacją na biskupstwo Przemysłkie, ale nim mu expedyeya z Rzymu przyszła, on się na wieczność przeniósł. Ten pierwszy OO. Bernardynów do Tarnowa wprowadził. Czwarty Jan Amor, kasztelan Krakowski, tego linia wprowadzić pięknie kwitnęła, atoli już więcej niż sto ośmdziesiąt lat, jak się skończyła na Janie Krzysztofie. Piąty Felix, wojewoda Lubelski, tego jeszcze i podziśdzień successorów chwały i imienia Tarnowskich widzimy. Był ten Jan wojewoda Krakowski wielkiego dowcipu senator, przemysłem swoim na sejmie Łęczyckim wszczęty tumult szczęśliwie uspokoił. *Bielski fol. 320. Cromer lib. 18*. Tenże Króla Jagiella z suspicyi na Królową, którą miał, wyprowadził. *Biel. fol. 327. Cromer l. 19*. Tenże był starosta Elbląskim od Króla Jagiella postanowionym, gdzie cokolwiek na zamku srebra i złota zastał, wiernie Królowi odesłał. *Biel. fol. 32. Cromer lib. 17*. W r. 1410. na sejmie Hrodelskim przyjął do herbu Leliwa, Mondwida wojewodę Wileńskiego. *Biel. f. 313*. Wystawił chorągiew swoją na potrzebę Grunt-

waldską: *Biel. fol. 246. Długosz*: do której też batalji tam wygranej, bieglnością swoją w rycerskich dziełach dopomógł. Pod Bardyowem zbił Węgrów, i Podgórze przeciwko Zygmuntowi mężnie obronił. *Długosz pod rokiem 1411. Cromer lib. 17.* Takiej zaś był u wszystkich powagi, że Króla Jagiella wolno strofował, a z Zbigniewem Oleśnickim kardynałem, wielkimi racyami od koronacyi Witolda na Królestwo Litewskie odmawiał. Z Krzyżakami o pokoju traktował pod Wiedniem, pod Riesmarem z Węgrami traktaty odnowił, na sejmie Jedlińskim wiele pracował za Królem, przeciwko Świdrygielłowi. Kollegiacie Tarnowskiej fundacyi przyczynił, wiele zaś zamków, miast, klasztorów, murem opasał i utwierdził. Osobliwie Tarnów, Przeworsk, i Jarosław.

Jan Amor kasztelan Krakowski, czwarty syn Jana wojewody Krakowskiego dopiero wspomnionego; był wprzód kasztelanem Sądeckim, i tak wytworną mową exaggerował przed Królem i całym senatem od Krakowianów zabicie Tęczyńskiego, że wszystkich słuchających do łez pobudził, *Cromer l. 24. Biel. fol. 421.* Na kasztelanią Wojnicką potem podniesiony w roku 1461. jako się podpisał u *Paprockiego w dedykacyi Ogrodu króleuskiego* na pewnym liście: pod ten czas fundował w Tarnowie OO. Bernardynów, i póki tylko żył, szczerobliwie ich przewidował. *Vadingus Annal. Minor. tom. 6. num. 60. Anno 1459.* Z tego krzesła postąpił na województwo Krakowskie i starostwo Krakowskie, aż też i na kasztelanią Krakowską, z której przeszedł na wieczność w r. 1500. wieku swego 84. czego dowodem nagrobek jego w Tarnowie. Dwaraży śluby małżeńskie ponawiał, pierwszy raz z Sygizmundą Gorajską córką Prokopa herbu Wręby, która w ten dom wniosła była dobra Szczebrzeszyn, z tej spłodził córki trzy; Elżbietę Dobiesławowi z Kurozwek wojewodzie Sandomierskiemu; Katarzynę Piotrowi Kmicie na Wiśniczu wojewodzie Krakowskiemu i marszałkowi wielkiemu koronnemu; Zofią Szczesnemu Ligęzie z Bobrku, z której syn Mikołaj kasztelan Wiślicki, zaślubione: *Paproc. w dedykacyi Ogrodu króleuskiego*: i synów dwóch, Jana wojewodę Sandomierskiego, i Jana Alexandra; drugi raz z Barbarą z Rożnowa, wnuczką Zawiszy Czarnego, herbu Sulima, starosty Spiskiego pozostała wdową po Stanisławie Tęczyńskim, *Geneal. Mieleckich*, dziedziczką na Łopusznych i Bujtkowie. *Acta Terrestr. Leopoliens. 1507.* Z tej syn Jan kasztelan Krakowski; była i córka, ale niewiem z której żony spłodzona, Zofia jej imie daje *Pruszcz, w opisaniu Krakowa fol. 70.* Anna według inszych, zakonnica Bernardynka, która proboszcza i siedmiu Mansyonarzów fundowała na Kłeparzu przy Krakowskim Ś. Mikołaja kościele.

Przeciwko Krzyżakom okryte chorągwie z swojej szkatuły erygowane stawiał. Wysłany od Kazimierza Króla do Jerzego Króla Czeskiego, do tego przywiódł go, że sobie miejsce Głogów miasto umówili, gdzieby się z sobą zszedłszy obadwa koronaci, o pokoju naradzali. Królewiczowi Władysławowi koronę Czeską od stanów tego Królestwa ofiarowaną sprowadził. Stefana wojewodę Wołoskiego do oddania homagium Królowi Kazimierzowi nakłonił. *Cromer lib. 12. 24. 27. Biel. lib. 4. Dług. 1461. 1469. Varsav. Orat. de laud.* tak o nim pisze: *Vir cum civili prudentia et militari facundia rerum usu ac bellica laude praestans, pacis et concordiae inter discordes conciliator felix.* Posłował do Króla Czeskiego w roku 1469. *Biel. fol. 449. Cromor l. 27.* Ś. Kazimierza Królewicza, na tron Węgierski w r. 1471. odprowadzał, luboć ta jego funkcya skutku nie wzięła, przez niestatek Panów Węgierskich. *Biel. fol. 454. Cromer l. 27.* Taką zaś miał miłość u rycerstwa Polskiego; że gdy go w roku następującym minięto, przy rozdawaniu wakansów, cała Małopolska o to się wzruszyła. *Cromer lib. 28. Bielski fol. 457.*

Jan Amor wojewoda Sandomierski, starosta Wieluński, syn Jana Amora kasztelana Krakowskiego z Gorajskiej, z tym go tytułem znajdziesz u *Olszow. w Załuskim na liście Zygmunta I.* a przedtem wojewoda Ruski, jakom dowodził w pierwszym tomie. Pod trzema Królami Polskimi Albrychtem, Alexandrem i Zygmuntem, na dobro tej ojczyzny, i radą i mężstwem pracował, zasnął w Panu w r. 1515. jako świadczy kamień grobowy w Tarnowie, który wypisał *Starow. in Monum.* ja go czytam chorążym Krakowskim, w roku 1496. u *Łask. w Stat. fol. 110.* z Kurozwęskiej wojewodzanki Sandomierskiej, żadnego nie zostawił potomstwa. Jan Alexander dworzannin królewski, drugi syn z Gorajskiej, wspomina go *Stat. Łask. w r. 1496. fol. 110.* że w okazji z Wołochami pod Bukowiną zginął, pisze *Okol. Warszaw.* i inni, atoli nagrobek jego w Tarnowie powiada o nim, że dopiero zszedł z tego świata w roku 1515. bezpotomnie, który znajdziesz i u *Starowol. in Monum.*

Jan Magnus, kasztelan Krakowski hetman wielki koronny, starosta Sandomierski, Stryjski, Lubaczowski, Grodecki, syn Jana Amora także kasztelana Krakowskiego, z Barbary Rożnowny: to z nagrobków Tarnowskich. Ten przezacny mąż nieporównanie wślawił imie Polskie i swoje, także jego pochwałami zagęszczone po różnych autorach, tak naszych jako i cudzoziemskich książki, z których tu niektórych przytoczę: a najprzód *Paulus Iovius Novocomensis Episcopus Nucerinus in Elogiis lib. 7.* tak o nim jeszcze na ten czas żyjącym pisze

f. 256. *Votis tuis religiose susceptis, usque quaque, aspirant coelestia numina, magnanime Tarnovi, qui hac in tabula triumphali lauro, et victricibus armis conspicuus spectaris, et Martio vultu illustre Sarmaticae virtutis decus effers, qui toties de Barbaris bello victor, et triumphator, uberiores etiam victorias te patriae relaturum polliceris, quibus late summotis pulsisque hostibus, Lithvani, Roxolani, Podolii, Polonico imperio conjunctae gentes, secura atque laetissima pace perfruuntur. Nihil enim nisi magnum ingenti animo concipis, nihil nisi gloriosum, salutare, et Tibi patriaeque decorum et illustre complecteris, ut clarissimis factis insitum generosae virtutis nomen et famam latissime extendas. Eo namque studio in adolescentia ingenium optimis literis excoluisti, juventam durissimis belli laboribus dicasti, ut vir demum factus, totum paene terrarum orbem, noscendis tot gentium moribus nobilissima peregrinatione circumcumeundum susciperes; adita primo Asia Syrinque religionis causa et conspecto mari rubro, pervagatus etiam Africae civitates usque ad Atlanticum Oceanum, ubi adversus Barbaros, Lusitaniae Regi operam navans, et fortis militis, et periti Ducis laudem, decoraque spectatae virtutis ornamenta consecutus es. Ab hac peregrinatione notitiaque multiplici rerum bellicarum auctis, in patriam rediisti, quum Leonem Romanum Pontificem, et Carolum Caesarem esses veneratus, tanto hominum favore, ut Sigismundo Regi commendare, et ab eo universis Regiis copiis praeficereris, eamque patriae praestares operam, assiduis Barbarorum incursionibus laboranti, qualem afflicti cives tui, ab optimo cive fortunatoque Imperatore deposcebant. Siquidem Moldavos Geticam gentem Petro eorum Regulo duce, ad Oberatinum ita profligasti, ut hostes alioqui terrifici, et multitudine superantes, Principe vulnerato, primariisque gentis interfectis, turpem in fugam conjicerentur; tu castris eorum et tormentis potireris, atque inde triumphali curru Cracoviam inveherere; tanto Moldavis terrore injecto, ut Petrus renovare bellum ausus, quum te adversum se iterum delectum Imperatorem audiret, omisso bello, ad non iniquas parandae pacis conditiones sit conversus. Sed huic Moldavicae victoriae Historiis nostris abunde celebratae, alteram amplioris proculdubio gloriae de Moschis ad Starodubum debellatis addidisti. Saepius Tartaros, Scythas foedissimum atque saepe improvisum hostium genus, non uno in loco illata cuede repressisti: singulari autem prudentia, orientes in Regno seditiones compressisti, usque adeo late propagata fama nominis, ut invadente Pannoniam Solymano, Germani*

atque Hungari Bohemique, te unum sibi tanquam invictae virtutis gerendo bello, Ducem expeterent. Verum quod non esset tutum praestare eam operam, tantum honorem probe repudiasti, ne id aegre ferret Sigismundus Rex tuus, Solymano, vetere amicitia conjunctus, quum tamen ille paratus foret, et te ipsum, et universi Regni copias Reipublicae concedere, si reliquorum Christiani nominis Regum arma sacro suscepto bello in unum jungerentur, quod tu suprema cura concupiscere existimaris, et Dii faxint, ut hujus pii nobilisque voti compos fias. Nihil enim est magis decorum et expetendum viro forti generosoque, quam pro patria dignitateque Christiani Nominis, reformidato omni vitae periculo, cum Turcis, Europae Regna affectantibus, decertare. Rojzcius Hispanus to o nim, in suo Chiliastico ogłosił, że gdy go herezya, w komput iuszych dyssydentów włożyła, tak na to sarknął, że chciał i orężem mścić się tej swojej niesławy. Hic nuper sese numeris adversa sequentum, adscriptum indoluit, tantaque infrenduit ira, ablatis quanta catulis lactente ursa etc. sic nomen famamque suam traducier, heros Turnovius fremit, et vix se non vindicat armis. Joannes Kirsztejn Cerasinus in Euchiridio, quo inter Principes viros neminem alium apud nos reperies, in prudentia juris nostri summa cum laude magis versatum. Bucholcer in Chronico 1561. zowie go Ducem literis et armis clarissimum. Kochanowski Eleg. 1. 4. Eleg. 2. Fidus legum interpres atque arbiter aequus, circumventis Anchora sacra velis, incertum, prudentior an facundior. Idem Toga praestans dum bella vocarent, Milesque intrepidus, Duxque peritus, rebus in adversis idem laetisque. Scelerum fraudisque osor, portus et aura clemens virtuti, perfugiumque bonis. Niemniejszą gorliwością wszędzie stawał o dobro ojczyzny, kładę tu słowa Orzechow: Annal. 1. 5. Rex inquit nolens cum Regina intentatum pati divortium, habuisse in animo dicebatur, Regno in Comitibus deposito, in Lithvaniam proficisci, quo ne faceret, summa Joannis Comitum Tarnovii contentione, aegre ab illo impetratum fuit, quod certe sine exitiali Poloniae casu non poterat fieri. On kilka Zamachów na domową wojnę nieporównaną swoją u wszystkich wziętością szczęśliwie ugłaskał, osobliwie we Lwowie w roku 1537. na Zygmunta pierwszego tego imienia Króla Polskiego, i na Augusta Króla w r. 1548. na sejmie Piotrkowskim. On tumult Gdański swoim zabiegiem weześnie przytłumił. A przestrzegając delikatnie i w samym sobie żeby żadne prawo ojczyste uszczerbku niemiało, dobrowolnie się wyzuł na sejmie Piotrkowskim z starostwa Sendomierskiego, żeby był zadosyć uczynił prawu, które dwóch

starostw z jurysdykcyą w jednym województwie trzymać jednemu nie pozwala, luboć w tej mierze dyspensowały go nieporównane wielkie jego zasługi, i fawor u majestatu. Statura w nim mężka, jakąś powagą tchnąca, siła wielka, oczy iskrzące, broda przydłuższa, pamięć i prędką i trwała, ztąd, co raz przeczytał, albo usłyszał, długo pamiętał; dowcip bystry, który jeszcze czytaniem ustawicznym, tem lepiej wypolerował, pomiarkowany w passyach, w całym życiu, wstrzemięźliwy. Na dworze najprzód Fryderyka kardynała Królewicza, a potem u Drzewickiego kanclerza koronnego czas niejaki zabawił. Dwór go potem Królów, Albrychta, Alexandra i Zygmunta, do siebie pociągnął, z których ostatnim jeździł do Posonium, na zjazd Królów. Pierwsze jego pole rycerskie było, przeciwko Bogdanowi w Wołoszech, pod Wiśniowcem potem przeciwko Tatarom mężnie stawał, a pod Orsą przeciwko Moskwie. Więc żeby się był w Marsowych dziełach, tem lepiej przejrzał, najprzód do Włoch, ztamtąd do Syryi i Palestyny się udał, aż też ztamtąd do Luzytanji przyplłynął, gdzie gdy wojnę z Afrykańczykami tłącą się zastał, Królowi Emanuelowi przeciwko Pogaństwu siła dopomógł z takim zaleceniem heroicznego w nim serca, że go ztamtąd długo puścić niechciano; gdy jednak o to nalegał, z znacznemi upominkami ztamtąd wyjechał. Powracając, Hiszpanią, Francją, Anglią, Niemce zwiedził. Przyjął go mile Zygmunt Król Polski, i najprzód go kasztelanią Wojnicką uczcił, a wkrótce potem na krzesło województwa Ruskiego przesadził w r. 1526. po Otcie de Chodecz, o czem czytałem *list Króla Zygmunta in MS. Petricov.* w którym po zejściu Mikołaja Firleja, oddawszy mu buławę wielką, chwali go z biegłości w rzeczach rycerskich, z odwagi i z przezoru; tamże wieś Broniszów w Wiślickim powiecie leżącą, odjętą Janowi Lekszyckiemu, w zasługach temu Janowi darował na wieczność. Ztąd tedy najprzód się stał z Wołochami, którzy gdy się na pokucie wysypali, on pięćią tysięcy swoich na prędcę zebranych, sześć tysięcy nieprzyjaciela prawie do szczętu wyciął. Piotra Wołoskiego wojewodę w dwudziestu tysięcy za niemi idącego pod Oryninem wielką klęską przytarł, tak dalece, że ledwo Piotr już ranny z pola uszedł; obóz, działa, i wszystkę amunicyą w zdobyczy naszym zostawiwszy w roku 1531. jako pisze *Bucholcer.* Chocimia potem dobył, i Wołochów, że o pokój prosili, przymusił. Na Moskwę potem szablę swoją obrócił, i Starodubu piętnastą tysięcy osadzonego i w armatę dobrze opatrzonego szturmem dobył. Radgoszcz i Homlę, mocne zamki, do poddania się przymusił; Owczynę wodza Moskiewskiego pojmał, i z nim tak wiele Moskwy w niewolę zabrał, że gdy więcej niewolnika było niżeli ludzi jego;

prawie był przymuszony do tego, żeby był swoich z niebezpieczeństwa oswobodził, że wielką ich część wytępić kazał. Temi swemi heroicznemi dziełami tak się w Europie wslawił, że go i najwyżsi monarchowie za wodza swych wojsk życzyli, jako Karol piąty po śmierci Wastyusza, i Ferdynand Cesarz przeciwko Turkom, w Węgrzech; luboć on się z tego wymówił. Przecież Ludwikowi Królowi Węgierskiemu w sześć tysięcy swoich na pomoc przybył, ale Turcy na pogłos przyjścia jego, Nanderalbę fortecę wzięwszy, nazad się cofnęli, jako pisze *Wapow.* i *Biel.* Ojczyzna też szacując sobie tak piękne w nim serce, nie tylko że mu pozwoliła do Krakowa z tryumfem wjeżdzać, ale też po kampanji zwycięskiej pod Obertynem, na sejmie Piotrkowskim, wszystko rycerstwo zgodziło się na pewną dla niego daninę. *Warszawicius de Laudibus.* Legacyi i różnych funkcyi dla ojczyzny podjętych chwala i podziśdzień słynie. Tarnów dziedzictwo swoje ufortyfikował, toż uczynił i z Tarnopolem. W Jarosławiu, zamek, już od starości, do ruiny nachylony, dzwignął. Karności żołnierskiej pilnie przestrzegał. Hieronima Łaska niesłusznie od Węgrów udanego, i w sekwestrze zostającego, żeby był u Króla Jana, wolność mu wyrobił, umyślnie do Węgier zjeżdżał. Tegoż Króla Jana z tronu Węgierskiego spędzonego w Tarnowie, i mile przyjął, i po królewsku prawie traktował, wszystkie potrzeby przez słuszny czas opatrując. W mądrych się ludziach kochał, i ile mu czasu zbywało od publicznego zgiełku, czytaniu ksiąg oddawał, zkad bibliotekę swoją osoblwyszemi i staremi autorami zagęścił, także manuskryptami rzadko widzianemi. Sam nawet kronikę napisał, i wiele inszych rzeczy, według *Warszawickiego.* Na ostatek oświadczywszy się, że w wierze katolickiej Rzymskiej umiera, w r. 1561. wieku swego 73. przy prezeneyi Leonarda biskupa Kamienieckiego, życie to, pobożnie zamknął. Jak wielkie miał od Boga szczęście w różnych kampaniach, tak i nienawiści siła, przyszło do tego, że się już ten mąż tak ojczyźnie zasłużony chciał za granice do Czech wyprowadzić, i tam życie swoje położyć, gdyby była śmierć tym zamysłem nie przeszkodziła. O nim *Orzechowski in Orat. in fun. Sigismun. I.* mówi, że: *hoc custode peritissimo, Imperatore acerrimo ac felicissimo, periculosissimis temporibus maximisque hostibus hoc Regnum defendit; Scythiam, Valachiam ac Moschoviam devicit, omnesque hostes hoc Duce aut parere aut certe cedere coegit; tot ipsius extant victoriae, quot Regni hujus hostes etc.* Zona jego pierwsza Barbara Tęczyńska corka Mikołaja wojewody Ruskiego. *Starow. in Monun.* Z tej był syn Jan Krakowski kanonik, druga Zofia Szydłowiecka kasztelanka Krakowska, umarła w roku 1565.

jako jej nagrobek świadczy w Częstochowie. *Starowolski in Monumen.*

Jan Krzysztof kasztelan Wojnicki, syn Jana, starosty Sandomierskiego i Stryjskiego, kasztelana Krakowskiego i hetmana z Szydłowieckiej, w katolickiej wierze nieprzełamany, ojczyściej wolności słup wielki, według *Orzech. in Quinc.* na dworze Króla Rzymskiego Ferdynanda wychowany, nieporównaną ludzkością wszystkim był przyjemny. *Warszawic. Orat. de laud. Tarnovii.* Już mu Zygmunt August mniejszą buławę na Moskwę podtykał, atoli słabe od suchot zdrowie, jak mu do wielkich i heroiczych dzieł przeszkodą było, tak go wkrótce i w grób wprawiło, w r. 1567. niemającego więcej lat nad 30. od ks. Piotra Skargi na drogę wieczności wyprawiony: żona jego Zofia Odrowążanka wojewodzanka Ruska z Anny księżniczki Mazowieckiej urodzona, żadnego z nim potomstwa niemając, ponowiła po jego śmierci śluby małżeńskie z Janem Kostką wojewodą Sandomierskim, siostra jego Zofia małżonka, Konstantyna księżęcia Ostrogińskiego wojewody R kijowskiego Tarnowszczyznę wszystkę i wiele innych dóbr i skarbów z tego domu, do Ostrogskich książąt wyniosła, ale niemniej ten dom ozdobiła heroicznymi cnotami, w których życia tego dokonała w r. 1571. co powiada jej nagrobek w Tarnowie. *Starowol. in Monum.* Był także brat jego Jan proboszcz Tarnowski, kanonik Krakowski, ale z Tęczyńskiej spółdzony, w r. 1534. wszystkie nadzieje o sobie prędką śmiercią pomieszał. Ten to zda mi się kanonik klasztor i kościół OO. Bernardynów niegdy od dziada swego drewniany w Tarnowie wystawiony, z muru wyniósł, jako pisze *Vadingus in Annal. Minor.* Pisali o ojcu jego, krom wzwyz wyrażonych, *Padniewski in Elog. Starowol. in Bellat. Sarmat. fol. 189. Warszawic. de laud. Tarnovii, Orzechowski na kilku miejscach. In Paneg. Tarnow.* tak do syna jego mówi: *Infer oculos in tui Patris recessus, inspice Bibliothecas illius, plena librorum optimorum ac commenturiorum omnia reperies: In quibus manu Patris tui ex doctissimorum virorum scriptis et institutis, omnis doctrina liberalis, omnis historia, omnis bene vivendi ars est notata atque descripta. Quid est in arte militari positum apud Turcas, Italos, Hispanos, Gallos, Germanos, Anglos atque Scythas, quod Patris tui subterfugiat, et quod in illius Commentariis non reperias.* Tenże *Dialogo sept.* pisze, że radził, aby było tak sądy w Polsce ustanowiono, aby Małą Polskę Wielkopolanie sądzili, a Wielkopolanów Małopolanie, a gdzieby się wszyscy na jeden dekret zgodzili, aby nie szła gdzieindziej apellacya, jeżeliby się zaś nie wszyscy zgadzali, aby do Króla była wolno apellować.

Jan Felix wojewoda Lubelski, brat rodzony Jana Amora kasztelana Krakowskiego i inszych, syn Jana wojewody Krakowskiego z Szternberkowny, dziedzic na Wielowisi, Rzemieniu, Wadowicach i Kozyzu, kresu śmiertelnego dopędził w roku 1488. jako nagrobek jego w Tarnowie świadczy, zostawiwszy z Oleśnickiej wojewodzanki Sandomierskiej syna Jana. Był wprzód kasztelanem Wiślickim w roku 1472. czego dowodem jest list *Kazimierza Króla dany Miastu Lwowu*. Krzyżaków mężnie wojował, od których pod Chojnicami wzięty w niewolę, wolność sobie wielkim nakładem kupił w r. 1454. *Biel. Cromer l. 23*. Pan pobożny, co w domu Tarnowskich prawie dziedzictwem chodzi, a *Orzechowski in vita Magni Tarnovii* tak mówi: *Niewierz temu aby to był Tarnowski, któryby kiedy od starożytniej wiary miał ustąpić, to Tarnowski, co i katolik dobry*.

Jan Szram najprzód wojewoda Bełzki, potem Lubelski, Sandomierski na koniec Krakowski, syn Jana Felixa wojewody Lubelskiego z Oleśnickiej, odebrał przysięgę i homagium od Stefana wojewody Wołoskiego, imieniem Króla Zygmunta. Tegoż Zygmunta na tron Polski sprowadził, pisał o nim *Biel. lib. 5. Wapow. Stryjowski l. 22*. Od stanów koronnych jeździł także do Litwy z inszemi, na sprowadzenie Króla Zygmunta na tron, w r. 1506. *Biel. Wapow.* umarł w r. 1507. bo już w następującym roku, zasiadł krzesło województwa Krakowskiego Mikołaj Kamieniecki. Zył w dożywotniej przyjaźni z Katarzyną Ligęzianką wojewodzanką Łęczycką, z tej było trzech synów, Jan kasztelan Sądecki, po którym córka jedynaczka Dorota, wydana za Jana Tarła krajczego koronnego, wniosła w ten dom dobra Krzyż nazwane. Tenże Jan Szram w r. 1501. posłował do Alexandra w. ks. Litewskiego, koronę mu ofiarując. *Cromer lib. 30. Biel. fol. 493*.

Stanisław kasztelan Sądecki, mąż rycerski z Pieniążkiem kawalerem Maltańskim, wiele rycerskich sztuk dokazywał w różnych kampaniach, był to drugi syn Jana Szrama wojewody Krakowskiego, Katarzyna Firlejowna kasztelanica Krakowska, dwóch mu synów powiła, jeden z nich Wojciech dziedzic na Rzemieniu, od tego z Czernianki starościanki Dobczyckiej, tylko się został syn Stanisław, który miał za sobą Zofią Mielecką kasztelanikę Krakowską, z tą nieplodnie żyjąc, zapisał jej dobra Rzemień nazwane dziedzictwem. Drugi Stanisława i Firlejowny syn, dziedzic na Łysakowie, Jan, ten na dworze Rudolfa Cesarza młodsze lata polerował, powróciwszy do ojczyzny, wszystek się wylał na usługę jej bez pretensyi jakiegokolwiek z wakansów koronnych nadgrody. Na ekspedycyi albowiem

Moskiewskiej rycerskiego serca dał dowód, kiedy do szturm pod Pleszkowem szedł pieszo i ztamtąd znaczną ranę wyniósł. *Cichoc. Alloqu. Osecen. lib. 2. c. 8.* o nim namienia, że się był do heretyckiej trzody trochę naklonił, atoli wkrótce znowu powrócił do prawowiernego kościoła, w którym życia tego świątobliwie dokonał: z Elżbiety Zborowskiej kasztelanki Krakowskiej spłodził córkę jedną, według *Paproc.* bodaj to nie była Zofia Michowska, i synów dwóch, jednego Marcina Amora, którego synowie, Jan i Marcyan bezpotomnie zesli.

Drugiego Jana Gratusa, kasztelana Zarnowskiego, starostę Nowomiejskiego, był to drugi syn Jana Amora z Zborowskiej, *tota vita miles, Rothmagister Cohortium, Dux legionum cum Stephano Rege in Moschovia, deinde contra Tartaros ad Cecorum, ad Orinimum contra Turcas et Valachos, ad Telezynum contra Cosacos rebelles:* mówi jego nagrobek, ślubował Annie Korniactownic, z tej zrodził dwie córki, Eufrozyne Eulalią, księżnę Wiśniowiecką starościcę Kamionacką, a drugim małżeństwem Radziejowską podkancleżkę koronną, matkę Michała kardynała i prymasa koronnego, drugą Elżbietę Sienieńską kasztelanową Lubelską, synów tyleż, to jest Jana Rafała, którego córka Anna wydana za Zygmunta Tarła starostę Pilźnieńskiego.

Alexander Gratus kasztelan Sandomierski, starosta Zarnowiecki syn drugi Jana Gratusa kasztelana Zarnowieckiego, wspominają go *Konstytucye 1678. f. 6.* Zona jego Maryanna z Nadola kasztelanka Warszawska. Jan Gratus kasztelan Zawichojski 1699. spłodziwszy z Przerębskiej syna Józefa i córkę Eufrozyne, stan sobie duchowny obrał, w którym życie skończył w r. 1703. w Podleszanach.

Jan Spytek trzeci syn Jana Szrama wojewody Krakowskiego z Ligezianki, najprzód kasztelan Zarnowski w r. 1530. od stanów tej ojczyzny królestwo ofiarował Zygmunтови Augustowi. *Biel. fol. 561.* potem kasztelan Radomski i podskarbi koronny 1532. *Biel. fol. 567. Wapow.* dalej kasztelan Wojnicki, z tym tytułem podpisał *list Zygmunta Augusta 1549. u Nakiel. fol. 649.* aż też i wojewoda Sieradzki, Ostrzeszowski, Krzepicki, Bolesławski, Brzeźnicki, i Krzeczowski starosta, tak wiele znacznych dokumentów życzliwości swojej przeciwko Zygmunтови oświadczył: gdy oraz z stryjem swoim Janem kasztelanem Krakowskim przy nim pode Lwowem podczas rokoszu, wiernie i mężnie obstawał, i znowu gdy podczas wielkiego powietrza, Król Zygmunт nie gdzie indziej ze wszystkim królewskim dworem skłonił się, tylko do niego jako sobie wiernego senatora, był tam i Zygmunт August Królewicz, Królowa Bona, z Królową Węgierską Izabellą córką, i Janem

synem, także z drugimi trzema córkami, i królewnami Anną, Katarzyną i Zofią, których on we wsi swojej Wielowśi, chojnie podejmował przez długi czas. *Wargocki in dedic. Comment. Julii.* to o nim potomności podał; że gdy między nim i Pieniążkiem, tak zawaśnione zatargi urosły, że ani najpierwszych senatorów ani królewskie namowy ugłaskać ich nie mogły, przyszło do tego, za konsensem królewskim, że się obadwa z sobą starli, najprzód tedy na kopije się próbowali, ale obadwa ich o siebie bez szwanku skruszyli. Do mieczów potem porwali się, któremi długo się ścinając, tak patrzącym na to widowisko Panom Polskim, dali oczywisty dowód, że sobie i w męztwie i w sile równi byli. Przetoż obadwa skoczywszy z koni, mile się obłapili i w braterskiej komitywie zawsze trwali; ta ich potyczka i w cudzych krajach wśławiona przyszła do tego, że ją i cudzoziemcy na mappach sztychowali: to *Wargocki*; atoli tego Tarnowskiego, tylko podkomorzym Sandomierskim pisze. Temuż Spytkowi kazał Król pięćset usaryi uzbroić, do których on i woluntaryuszów przybrawszy, Tatarów na Podolu męźnie pogromił, tak był miły Augustowi I. Królowi, że go przez dwadzieścia lat na swoim dworze trzymał, żupy solne w administracyą mu oddał, z której się on potem ledwie wyzuł, Bonerowi ich ustąpiwszy. Sprzysiągł się był dożywotnie z Barbarą Szydłowiecką, z której syn jeden Stanisław, umarł ten Spytek w r. 1556.

Stanisław wojewoda Sandomierski, Sieradzki, Krzeczowski, Bolesławski starosta, działem wziął Ciemierniki, umarł 1568. pogrzebiony w kościele Chrobberskim, kędy kościół swym kosztem zmurować dał, i kamienicę nakształt pałacu. Nagrobek mu Barbara Drzewicka żona taki wystawiła: *Stanislaο Comiti a Tarnow viro animi corporis et fortunae dotibus absolutissimo, qui primaria ortus familia, adolescens Hungaria, Moesia, Macedonia, Graecia, Syria, Judaea, Arabia, Aegypto, Italia, Germania peragratis, ac utriusque sanctae militiae insigniis a Pontifice et Imperatore acceptis praeclarisque honorariis, Principibus tam Christianis quam Turcicis onustus domum rediens, a Rege Sigismundo summis honoribus est exornatus, quos gradatim ad fastigium ita percurrit, ut omnibus charus, nemini molestus, antiquae virtutis et pietatis speculum, justitiae et integritatis exemplar bonique publici zelator merito semper sit habitus, vixit annos 53. Anno obiit 1568.* Był najprzód kasztelanem Zawichojskim, tak go czytam na liście *Zygmunta Augusta w r. 1550. u Nakiel. w Miechow. fol. 654.* dalej podskarzbim wielkim koronnym, Pan tak obszernej fortuny, że go bogatym zwano wojewodą, tej jednak na dobro ojczyzny umiał zażyć,

to Choregwie okryte, gdy potrzeba wyciągała, do obozu podsyłając, to na publiczne zjazdy, kędy zdrową radą Rzeczypospolitej doglądał pożytku. Sejm Parczowski na którym niektóre prawa szkodzące ojczyźnie knowano, że się rozszedł, wyrobił. Dzieci jego z tej Drzewickiej, było sześć córek, Barbara Stanisławowi Wolskiemu z Podhajec, kasztelanowi Sandomierskiemu, marszałkowi nadwornemu koronnemu, nagrobek jej w Warszawie u Ś. Jana 1568. położony, Katarzyna Floryanowi Noskowskiemu staroście Ciechanowskiemu, Krystyna Lipnickiemu, Anna Herburtowi staroście Lwowskiemu, Beata Balcerowi Lutomirskiemu staroście Sieradzkiemu i Leżajskiemu, Zofia Piotrowi z Kruzłowy Pieniążkowi, umarła 1579. jako jej nagrobek w Krakowie u Ś. Trójcy opowiada, ale jej tam dają imię Elżbieta, i wyraźnie przydają, że była córką Stanisława wojewody Sandomierskiego, zaślubione; syn zaś Stanisław.

Stanisław kasztelan Sandomierski, Buski, Stobnicki starosta, syn Jana Stanisława wojewody Sandomierskiego i podskarbiego z Drzewickiej, *vir prudentissimus et humanissimus, Catholicae fidei singularis defensor et propugnator*, mówi o nim *A. Rossel. Pymand. Mercur. l. 5. f. 352.* z młodych zaraz lat Niemce, Włochy, Hiszpanią, Francją, i Węgry zwiedził. *Wargocki in dedicat. comment. Julii Caesaris: w ojczyźnie pod interregna, służył jej nie bez znacznego uszczerbku fortuny. Paproc. Henrykowi do Krakowa przyjeżdżającemu na ten czas kasztelan Czechowski, drogę na granicach Polskich, ze dwiema sty usaryi Polskiej, na przepych wystrojonej zjechał. Biel. f. 706.* Po wyjeździe Henryka Walezyusza z Polski, na elekcji nowego Króla wprowadzić sprzyjał Austryackiemu domowi, ale gdy Stefan Batory na koronacją swoją do Krakowa pokwapił, on dobrowolnie stronę jego przyjął, *Paproc.* i zaraz się z nim na uskromienie rebelli Gdańskiej wyprawił, ztamtąd na Moskwę się wybrał, kędy pod Ostrowem z częścią wojska od Zamojskiego wysłany, pięknie się z męstwem popisał. *Heindensztein. l. 4. hist. Moschov.* Pod Pleszkowem potem z wielkim sercem na nieprzyjaciela nacierał, w których zasług nagrodę, wziął od tegoż Króla kasztelanią Sandomierską, i starostwo Stobnickie, a od Zygmunta III. Buskie. *Wargocki Constit. 1587. fol. 426.* Pod Oryninem potem, już lubo w lata podeszły, swój pułk do okazji przeciwko Tatarom przywoził wszędzie wielkim sercem. Pod Krakowem gdy do niego Maxymilian książę Austrii szturmuje, on i radą i ręką ojczyznę salwował, co o nim z pochwałą wspomina *Konstytucya 1587. fol. 440. i 442.* Koniec życia swego znalazł w r. 1618. w Wielowsi pogrzebiony. Sprzyściął się

był dożywotnie z Zofią Ocieską kanclerzanką koronną, z której trzy córki, Jadwiga Jakóba Potockiego wojewody Braclawskiego, Zofia Przeclawa Lanckorońskiego starosty Chmielnickiego *1mo voto*, ta lubo od wiary katolickiej dalekiego miała męża, przecież na żadne perswazye od niej się oderwać nie dała, i owszem prawa swego zażywając, w Oleśnicy plebana katolickiego, męża godnego osadziła. *Cichoc. Alloqu. Osec. l. 2. cap. 12. 2do voto* Jana Karola Stanisławskiego starosty Szydłowskiego. Barbara Jana Zamojskiego kanclerza i hetmana wielkiego koronnego, małżonki; ta ostatnia zesła z tego świata w r. 1610. a jako jej nagrobek w Zamościu mówi, *post conjugium ad sanctitatis miraculum religiosissima, in ipso aetatis et formae flore vidua constantissima*. Pobożności jej i z tego miarę każdy wziąć może, żeby była do nauki Chrześcijańskiej poddanych swoich zachęciła, nietylko że sama na nie do kościoła ugęszczała, ale też tym, którzy lepiej odpowiadali, czego się na katechizmie nauczyli, sama ręką swoją rozdawała różne darowizny, ba i gdy nie rychło, albo nie dobrze odpowiadali, ona nie wstydziła się Panią taką będąc, poprawiać ich i za nich odpowiadać. Ubóstwu swoją szcudroblivością matką się stała, collegio naszemu Lubelskiemu Pańską szkatułą do fabryki siła pomogła, i pewnieby była więcej się mu świadczyła, gdyby była nagła śmierć nie przyspiała. Dwa razy w tydzień do stołu Pańskiego przystępować była zwykła, codzień w wieczór do kościoła na modlitwy ugęszczała, to o niej *Annuae Societ. 1607. fol. 443. i 688.*

Gabryel starosta Krakowski, pierwszy syn Stanisława kasztelana Sandomierskiego, piękne był wziął od Boga talenta, które go do najprzedniejszych w tem Królestwie godności sposobily, osobliwie ludzkość i przyjemność w obyczajach, którą krasily i inne cnoty, jako to w sądach nie skorrumpowaną sprawiedliwość, szcudrota, z tej collegium Krakowskie u Ś. Piotra i hojnie nadał, i Pańską protekcyą przeciwko gwałtownym burzom statecznie bronil: posłował na sejm 1611. z kąd komissarzem stanął do granic od Szląska, *Constit. fol. 11. i 1613. fol. 24.* wszedł był w kontrakty małżeńskie z Katarzyną Warszycą, Jędrzeja podkomorzego Sieradzkiego córką, z tej jednak żadnego successora nie było, on dni swoje skończył w r. 1628. w Krakowie na zamku w kaplicy Batorowskiej pogrzebiony, z kąd nagrobek jego wypisał *Starowol. in Monum. fol. 18.* *) Zona zaś jego ponowiła śluby z Zebrzydowskim

*) W nagrobku tego Gabryela u *Starowolskiego* rok nie 1628. ale 1632. położony, dzień śmierci 23. Sierpnia. — *Przypisek Krasickiego.*

miecznikiem koronnym. Jan drugi syn, w Wołoszech przeciwko Michałowi, i w Inflanciech przeciwko Karolowi i Szwedom wojując, gdy zwyciężkie żniwo zbiera, tamże w obozie pod Wolmarem po zapłatę rycerskich prac swoich poszedł do Pana, wieku swego 32. Stanisław trzeci, w Senach ucząc się, żyć przestał.

Joachim wojewoda Inflantski, a przedtem Parnawski, starosta Krzepicki, Zyzmorski, czwarty syn Stanisława kasztelana Sandomierskiego, w Wołoskich i Inflantskich kampaniach rycerskich cnót dał experiment, osobliwie kiedy przy dobywaniu Weinsteinu zamku, i chorągiew przedniejszą Szwedzką nieprzyjacielowi odjął, i chorążego pojmał: nie mniej i radą ojczyźnie dopomagał, kiedy z sejmu 1607. do ugłaskania Rokoszanów komissarzem był zapisany, *Constit. fol.* 866. atoli potem spokojne sobie życie obierając, wyzuł się dobrowolnie z krzesła, i przy Kłobuckim klasztorze kanoników regularnych Ś. Augustyna prywatne życie prowadził. *Łobżyński Acroamata.* Z Anny Firlejowny kasztelanki Radomskiej, spłodził córkę Teodorę Krystynę, Kazimierzowi Leonowi Sapieha podkanclerzemu Litewskiemu dożywotnie zaślubioną, matronę cnót wielkich, umarła w roku 1652. w Wilnie u Ś. Michała z nagrobkiem pochowana, pamiętne łaski jej collegium nasze Brzeskie, któremu dała monstrancyą dość bogatą; i syn Teodor Karol starosta Krzepicki, Kłobucki i Zyzmorski, Pan dla czci Boskiej fortuny swojej nie żałował: dał albowiem do Częstochowskiego Matki Boskiej obrazu, ornat teletowy, kielich i lampę szczerozłotą, i dyament kosztowny; do Łęk lampę srebrną, indziej także bogate upominki, w r. 1647. życie młodo styrał. *Starowol. in Monum.* z Tarnowa wypisał. Zona jego pierwsza była Elżbieta Podbereska marszałkowna Braclawska, wdowa po Monwidzie Dorohostajskim cześniku Litewskim, tę on od kalwińskich błędów do prawowiernej wiary katolickiej nakłonił, niemiał jednak z niej tylko jedną córkę. *Hieron. a S. Hyacin. Korona małżeńska.* Była to Franciszka za Klemensa Ustrzyckiego kasztelana Sanockiego wydana. Druga żona jego Helena z Żurowa Daniłowiczowna, z tej był syn jeden Kazimierz Karol Alexander Amor starosta Krzepicki i Zyzmorski, Pan i na wojnie i w radzie dzielny, śmiertelnego kresu dopędził w roku 1682. zostawiwszy z Teresy Firlejowny córkę Urszulę Wierzbowską, starościcę Sieradzką, i synów Piotra i Józefa bezpotomnie zeszlých.

Michał Stanisław kasztelan Wojnicki, piąty syn tegoż Stanisława, ten z młodych zaraz lat w heroicznych dziełach chcąc go zaprawić, do obozu go pod Orynin wziął z sobą, kędy na Turków i Tatarów z taką serdecznością nacierał, że mu

wszyscy wielkiego kawalera przyznawali imię, ztąd potem poszło, że na owę sławną z Osmanem Carem Tureckim pod Chocimem wojnę, tego też Michała, między inszemi, komissarzem do rady i pomocy wojennej Rzeczpospolita Chodkiewiczowi hetmanowi przydała, o czym *Konstytucya 1620. fol. 2.* jakoż na tę kampanią dwie chorągwie usarskie swoim sumptem uzbroidł. Województwo Sandomierskie wiedząc o jego ku ojczyźnie nie nadwerężonej przychylności, po śmierci Zygmunta III. Króla pod interregnum, rotmistrzem go sobie obrało, i na jego przeczorną czułość, bezpieczeństwo swoje spuściła, na różne sejmy potem posłując, tak majestatom Polskim wiernie się akkomodował, żeby i ojczysta wolność uszczerbku jakiego nie ponosiła. Cecylią, Renatę Władysława III. małżonkę do Krakowa sprowadził, który nadgradzając mu jego zasługi, różne krzesła podtykał, atoli samą się kasztelanią Wojnicką kontentował, żył jeszcze 1648. którego roku był sędzią kapturu generalnego Warszawskiego. *Porządek elekcji fol. 7.* Żona jego Anna Czoborowna grafowna Węgierska, Emeryka córka, wdowa po Stanisławie Turzo hrabi, z tej była według *Okolsk.* córka, Zofia Petronella, najprzód Jędrzeja Firleja kasztelana Lubelskiego, potem Gabryela Esterhazego hrabi, senatora Węgierskiego małżonka, na koniec Samuela Prażmowskiego wojewody Płockiego, która z tym się światem rozeszła w r. 1685. *Hist. Coll. Cracov.* w Tarnowie pogrzebiona; i synów dwóch, Piotr Paweł rotmistrz, ten z swoją chorągwią pod Toruniem w roku 1658. a w następującym pod Malborkiem, mężnie się z Szwedami potykał, zszedł jednak *sterilis*. Drugi Jan Stanisław, miał za sobą Barbarę z Dąbrowicy Firlejownę, z tej spłodził trzech synów, z tych najstarszy Stanisław Amor dziedzic na Krasnobrodzie z Teresą Myszkowską, kasztelanką Bełzką bezdzietny, ta po jego śmierci ponowiła śluby z Jerzym Manieckim chorążym Czarniechowskim. Drugi Alexander Amor, z sejmu 1703. komissarz do granic od Szląska, *Constit. f. 21.* pojął Maryannę Dziedoszycką wojewodżankę Podolską, od której temi czasy były dwie córki, Romanowska podkomorzycówna Chełmska i N. panna. Synowie zaś dwaj, Franciszek, ten w r. 1738. wszedł do grobu bezżenny w Krasnobrodzie u OO. Dominikanów. Brat zaś jego Kajetan żyje z Boguszozną starościanką Mogilnicką, zrodzoną z Alexandry Odrzechowskiej, która *1mo voto* była za Wieniawskim, i z niej zostawuje potomstwo. Trzeci Jana Stanisława syn z Firlejowny (która *2do voto* żyła z Stefanem Konstantynem Piaseczyńskim wojewodą Smoleńskim, ale z nim *sterilis*) Michał Amor, ten po Zaboklickiej (bo się to małżeństwo rozeszło,) pojął Przerebską, z której syn Józef dziedzic na Dzikowie, temi czasy

żyje w małżeństwie z Karwicką. Krom tych, któryś z Tarnowskich miał za sobą Teresę Brzechwiankę, podkomorzankę Inflantską. Jan Tarnowski, Katarzynę Maurociankę, kancelerzankę Multańską, wdowę po Mikołaju Potockim, herbu Pilawa, rotmistrzowi królewskiem. *Kownacki w Sparcie Polskiej fol. 117.* fundacye tak Dzikowskiego, jako i Krasnobrodzkiego konwentów zakonu S. Dominika, Alexandrowi przypisuje, i Michałowi hrabiom Tarnowskim, wielkim grafom in Czobor, o których masz wyżej, braci rodzonym, i przydaje, że i w Rozinie dobrach swoich na Wołyniu leżących, kościół temuż zakonowi oddali.

W r. 1788. Jan hr. Tarnowski kasztelan Kionarski Łęczycki, żona *Ustrzycka* kasztelanka Inowłodzka z *Siemianowskiej* urodzona z tej syn Stanisław Paweł, którego na Galerze cesarskiej wśród Dniepru w r. 1788. trzymali do chrztu obecnie Katarzyna Cesarzowa Rossyjska z Stanisławem Augustem Królem Polskim. — *Krasicki.*

Temi czasy Felix Jan hr. na *Dzikowie* Tarnowski były senator kasztelan Królestwa Polskiego, członek byłego Królewskiego Warszawskiego Towarzystwa Przyjaciół nauk — mąż i naukami i przymiotami duszy znakomity, z *N. Wysockiej* zostawia synów Jana i Tadeusza, córkę za Małachowskim. —

Tarnowski herbu Rolicz, piszą się z Tarnowa tego, które jest w Kujawach nad Goplem; z tych według *Okolskiego* był Sebastyan Tarnowski, kasztelan Sieradzki, który z tym tytułem podpisał elekcyą Zygmunta III. przydaje o nim, że do zdobycia zamku Uły, siłą swem mężstwem dopomógł. Drugiego bez imienia, (Jan) kładzie go kasztelanem Brzeskim Kujawskim, i chce go mieć ojcem trzech braci rodzonych, to jest, Piotra, chorążego Łęczyckiego; tego córka Jadwiga była za Piotrem Charbickim sędzią ziemskim Łęczyckim, i syn Jan, który po zwiedzionych cudzych krajach, i tam w naukach wyzwolonych z pochwałą odprawionych, gdy się do ojczyzny wrócił, od Karnkowskiego arcybiskupa Gnieźnieńskiego, dworowi zalecony, sekretarzem, regentem, i referendarzem koronnym wkrótce urósł, a potem dla znacznej roztropności, która się w nim wydawała, przymilenia wszystkim, dzielności w interesach ojczyzny, wziął pieczęć mniejszą koronną po Baranowskim. Pod ten czas assistował Królowi Zygmunтови III. gdy do Szwecyi windykując swoje dziedziczne Państwo, w licznym Panów gronie jeździł. Ztamtąd powróciwszy, po Łukaszu Kościeleckim, dano mu infułę Poznańską, którą objawszy, dobrego pasterza na sobie urząd wypełnił: bo i kościół katedralny po wielkiej części restaurował, i chór jego pędzlem ozdobił, i pałac biskupi na inszą formę przerobił. Gdy tak zaczął w najlepszą pracować koło swego kościoła, po zejściu Rozrażewskiego, na biskupstwo Kujawskie przesadzony, i tu niemniejsze

swojej szczodrobliwości zostawił pamiątki, kiedy przy kościele katedralnym dość piękną kaplicę wystawiwszy, i owę blachą miedzianą pokrywszy, mansjonarzów przy niej fundował, włożywszy na nich oblig, aby oflicium o Najśw. Matce, i msza śpiewana bywała; tak, żeby i kanonicy przytomni do tegoż nabożeństwa bywali. Nadto kielich dał i patynę szczerozłotą, na ozdobę swojej oblubienicy. Nie długo jednak tu zabawił, bo gdy się z tym światem pożegnał Karnkowski, Tarnowskiemu arcybiskupia i prymasowska godność dostała się w roku 1603. Tę, z znacznym splendorem i liczną dworu swego komitywą, delikatnie piastował, przecież pięć miesięcy tylko na niej przeżywszy, wszedł do grobu w r. 1604. Umierając znaczną summę pieniężną na pobożne fundacye rozdał, a między inszemi w Łowickiej kollegiacie z ostatniej jego woli, powstała kaplica od marmurów, blachy miedzianej i uposażenia, i podziśdzień pamiętna. Bo przy niej psalterzystów fundował, proboszczem tam powinien być Tarnowski, albo z Tarnowskiej idący, albo herbowny, który oraz jest i kanonikiem Łowickim. Prezenta należy do Tarnowskiego który jest pierwszy *in dignitate*; albo który jest najstarszy. Do tej kanonji, przydał wieś nazwaną Wolą Tarnowską w województwie Łęczyckiem, miła od Ujazdu, a od Piotrkowa cztery mile. Pisali o nim *Treterus in Posnan. Damalew. in Cujav. i in Gnesnensibus Episcop. Łubieński in vita Pstrokonii num. 400.* Stanisław brat rodzony Piotra chorążego Łęczyckiego, kasztelan Inowłodzki, ten z Barbarą Bielawską, *Acta Castren. Lancic. 1599.* spłodził córkę Barbarę, Marcina Krasieckiego kasztelana Lwowskiego, a potem wojewody Podolskiego małżonkę, *Acta Castren. Lancic. 1619.* ale *sterilis*, była to dziedziczka dóbr: Białe, Gorzewo, Popowino, Chrośle, Niedzieliska, Kamień, Dubielice, Wola Słomkowska, części w Rudzie. *Acta Castr. Gostin. 1641.* i synów czterech: Stanisława *sterilem*, Jana kanonika Ołomunieckiego, Piotra, i Hieronima podczaszego Łęczyckiego. Ten dwa razy śluby małżeńskie ponawiał, pierwszy raz z Szamowską, drugi raz z Barbarą Tomicką, z pierwszej miał syna Marcina, Samuela, Jana i Piotra. Piotr i Samuel *steriles*, Jan archidyakonem był Krakowskim, a potem arcybiskupem Lwowskim, opatem Mogilskim, z którym tytułem zapisany komissarzem na trybunał fiskalny Radomski, *Constit. 1662. fol. 2.* umarł 1669. pasterz samą szczerością tehnący. Do ukrzyżowanego Chrystusa szczególnie nabożny, któremu z srebra wiele ozdoby przydał, na ubogich szczodry, na wszystkim łaskawy, z Panem Bogiem tak złączony, że gdy pacierze kapłańskie odmawiał, nikogo do siebie puścić nie kazał. Marcin zaś także podczaszy Łęczycki, złączył się był z Maryanną

Smigielską. *Acta Castren. Łęczycen.* 1619. z tej potomstwo jego było to, córka Katarzyna wydana za Mikołaja Kucińskiego, i syn Jan: ten dwa razy śluby małżeńskie ponawiał, najprzód z Borzobohocianką, którą urodziła Puzynianka, było dwie córki, Alexandra Lepiszewiczowa, *Acta Castr. Cracov.* 1722. i Elżbieta panna. Trzecia Maryanna Marka Kochanowskiego małżonka. Drugą miał za sobą Zofią Osuchowską. Piąty syn Hieronima podezaszego Łęczyckiego z Tomickiej urodzony, był Stanisław, któremu Elżbieta Starołęska, powiła córkę Zofią Władysława Dunina Brzezińskiego małżonkę. Drugi syn z Tomickiej Paweł, temu Gryzelda Załęska wdowa po Szembeku, zrodziła dwóch synów, Macieja Alexandra, *binominem*, łowczego Łęczyckiego, a potem kasztelana Sieradzkiego, i starostę Siewierskiego, który *2do voto* z Ryłską żył *sterilis*, z pierwszą zaś żoną, Krystyną Dembińską, byli dwaj synowie, Adam proboszcz Siewierski, i Michał Stanisław, najprzód łowczy Łęczycki, kasztelan Biecki, a potem kasztelan Sieradzki, tego z Róży Ryłskiej dwie tylko córki zostały, Magdalena Adama Głębocznego, stolnika Inowrocławskiego małżonka, i Marta w zakonie Sakramentek w Warszawie. Franciszek drugi syn Pawła, z Załęskiej, temu Anna Złobnicka powiła dwóch synów; Stefana kanonika Krakowskiego, i Marcina, którego z Kucharskiej Anny dwie tylko córki, Magdalena, i N.

Piotr trzeci syn kasztelana Inowłodzkiego Stanisława, sam kasztelan Gostyński, miał *1mo voto* Annę Węgierską, *2do* Barbarę Popowską, z tych potomstwo jego: Jan Tarnowski, starosta Wojnicki, który z Cecylią Radziejowską żył bezpotomny. *Acta Castren. Gostin.* 1641. Stanisław Tarnowski chorąży Gostyński, *Acta Castren. Gostinens.* 1640. który z Anną Slesińską spłodził Zygmunta kanonika Łowickiego; Kazimierza, który w małżeństwo pojął Teresę Włostowską siostrę rodzoną kasztelana Krzywińskiego, z tej dzieci Konstancya i Wiktorya w panieństwie pomarły, Karol syn *sterilis*; Władysław drugi syn, żył z Katarzyną Stępkowską, z niej potomstwo zostało: Magdalena, Małgorzata, Teresa, i Konstancya. Synowie zaś Stanisław kanonik i proboszcz Łowicki, Kazimierz, Maryan, Felicyan, Józef i Konstantyn. Marcin, Kazimierz, trzeci syn Piotra kasztelana Gostyńskiego, proboszcz Łowicki. *Acta Castren. Gostin.* 1644. Piotr, czwarty, od którego tylko córka była Maryanna, Stanisławowi Bieszczickiemu miecznikowi Gostyńskiemu zaślubiona. Piąty Mikołaj ale bezpotomny, siostra zaś tych pięciu braci, Helena Konstancya, wydana za Zygmunta Walewskiego podkomorzego Łęczyckiego. Krom tu wyliczonych, jeszcze się tych doczy-

tał, Krzysztofa Tarnowskiego urodziła Wilkanowska, ten Krzysztof z Plichecianką, Hieronima i Kazimierza, i Piotra i Annę i Jadwigę, Tarnowskich. Od Hieronima z Śniegocką, idzie Stanisław kanonik Łowicki, i Jan Tarnowscy. Elżbieta Kronsnowskiego, Anna Oltarzewskiego, Barbara Zyrzyńskiego, Zuzanna Gołuchowskiego, *consortes*. Od Jana z pierwszego małżeństwa, z Maryanną Magnuską, idzie Alexander Tarnowski, kanonik Łęczycki, Łowicki, proboszcz Zychliński, *ex 2do thoro* z Petronellą Boimską idą: Tomasz, Felicyan i Jakób Tarnowscy, Rozalia Jana Groszkowskiego, Agnieszka Mikołaja Drogońskiego, małżonki. Paweł Tarnowski, podczaszy Dobrzyński z Zelską spłodził Franciszka i Ludwika, kasztelana Rypińskiego, Rozalią Kuczborskiego kasztelana Rypińskiego, *2do voto* Alexandra Bromirskiego, sędziego Dobrzyńskiego, Katarzynę Milewskiego wojskiego Zakroczymskiego, małżonki. Trzecia mniszką była Norbertanką przeoryszą w Płocku. Od Ludwika kasztelana Rypińskiego z Anną Malińską cześnika Wołyńskiego, i Teresy Leduchowskiej córką, Adam i Jan, i Józef, i Maxymilian, Tarnowscy, Teresa Leduchowskiego, miecznika Wołyńskiego małżonka, i Anna panna. Stefan Tarnowski, chorąży Żydaczewski, podpisał elekcyą Jana trzeciego z województwa Ruskiego, miał za sobą siostrę Mikołaja Bieganowskiego, kasztelana Kamienieckiego, był to żołnierz wielki pod Podhajcami, kiedy Sobieski marszałek i hetman dał się im oblec, umyślnie dla sztuki szczęśliwie zawsze wyjeżdżał, i raz przesyty przez gardło strzałą, z tym postrzałem Ordyńca wziął i przyprowadził hetmanowi: potem pod Zórawnem w oblężeniu mężnie poległ. Zostawił trzy córki, Katarzynę Jałowicką, łowczynę Wołyńską: drugą Urszulę Prażmowską, starościnę Mszczonowską: trzecią Annę Kalinowską kasztelanową Kamieniecką: czwartą Krystynę, która Dominikanką została. Sebastian Tarnowski pojął Zofią Głębocką, *Acta Castren. Caliss.* 1640. z której syn Alexander miał za sobą Zofią Olędzką. *Acta Castren. Siradien.* 1649. z tej córka Maryanna była za Stefanem Łędzkim pisarzem ziemskim Stężyckim, Barbara podkomorzanka Sochaczewska, była za Chocimskim. Małgorzata za Maciejem Pstrokońskim, której siostra rodzona Sierakowska, matka Jana Sierakowskiego wojewody Łęczyckiego.

Jan Tarnowski był kasztelanem Słońskim, jest list małżonki jego Anny z *Dobrzykowa*, do Szymona Rudnickiego biskupa Warmińskiego z *Zawiszyna* pisany d. 19. Stycznia 1605. r. — *Manuscr. Helsberskie*. — Ten Jan Tarnowski był później kasztelanem Sieradzkim (Konarskim). — *Krasicki*.

Tarusz herbu Korab, w Podlaskiem województwie w Bielskiej ziemi. Jerzy Tarusz spłodził Piotra i Józefa, z tych: Piotr, Wojciecha chorążego Podlaskiego, i Stanisława pod-

komorzego ziemi Bielskiej, wspomina go *Konstytucya 1611.* komissarzem do granic, między księstwem Pruskim, Podlaskiem i Mazowieckiem województwy, *Constit. fol. 21.* posłował na sejmy, i w trybunale koronnym zasiadał deputatem. Wawrzyniec syn Józefa z sejmu 1611. poborca. *Uniwersał Poborowy*, Jędrzej Tarusz chorąży Trocki, horodniczy Wileński, poseł na konwokacyą 1733.

Tarzecki herbu Prawdzie, w Kaliskiem województwie.

Taszycki herbu Strzemie, w Krakowskiem województwie, piszą się z Łuczławicz, dom starożytny, dawniejszemi czasy, byli z nich niekórzy sędziami ziemskimi Krakowskimi, jako Mikołaj Taszycki, sędzia ziemski Krakowski, o którym świadczy *Orichovius in Annal.* Mikołaj także Taszycki podsędkiem tamże 1535. Stanisław posłował na konwokacyą z Krakowskiego 1572. *Bielski fol. 657.* z trzech żon spłodził synów dwudziestu i córek trzy, z Wieruskiej syn jego Mikołaj, zginął w okazji z Nalewajkiem; rotmistrz godny. Maciej drugi syn, spłodził dwóch synów i córek trzy. Samuel trzeci, którego zostało dwóch synów, i córka jedna. Przeclaw czwarty, zszedł bezpotomny. Macieja synowie, Cyrill jeden z Szczepanowskiej, żadnego potomstwa nie miał. Zygmunt drugi wyrzekł się Arryaństwa, jako i Samuel stryj jego, ten z Zofji Polanowskiej zrodził Stanisława i Władysława mężów rycerskich, z których drugi zginął w okazji z Kozakami pod Żoźninem, w Konstancyńowie pochowany. Druga żona Stanisława Jordanowna, z której było kilka synów i córek. A między nimi Achacy. Trzecia Konarska, z tej synowie, Jan i Daniel. Jan pisarz ziemski Krakowski, córka jego Barbara była za Janem Koneckim, ochmistrem Królowy Anny. N. miał za sobą Ossolińską chorążankę Lubelską, N. Zofią Morsztynównę starościankę Filipowską.

Tatomir herbu Sas, w Ruskiem województwie. Jan Tatomir człowiek rycerski, pierwsza żona jego Maryanna Krechowicka, z tej synowie jego trzej: Jan, Benedykt i Piotr. Druga Anna Dobrska. Maryanna Tatomirówna, żona Alexandra Łoweckiego horodniczego Kijowskiego. *Constitut. 1678. fol. 28.* Stanisław sędzia kapturowy Lwowski 1737. Jan miał syna Prokopa.

Taube. Jerzego Taube oberszterleitnanta, w r. 1678. przypuszczono na sejmie do indygenatu, o czem *Const. 1676. fol. 63.*

Tawtigierd herbu Drya. Mikołaj Tawtigierd pierwszy na swój dom przyjął herb Drya, na sejmie Hrodelskim, w r. 1413. u *Łaskiego w Statucie fol. 127.*

Tchorzewski herbu *Rogala*, w ziemi Łukowskiej. Jan Tchorzewski spłodził czterech synów, Jerzego i Jana *steriles*, Krzysztofa, tego z Ociesalskiej syn Stanisław, tego z Roszkowskiej potomstwo, Tobiasz, Gabryel, Alexander, Antoni, i Katarzyna. Wojciech czwarty z Wygnańskiej, miał synów czterech: Daniela, Samuela i Felixa: ci się w niewolą Turecką dostali. Tobiasz czwarty, z Jeżowskiej miał syna Jędrzeja. Temu Szymanowska powiła syna Józefa, który z Bąkowskiej spłodził Felixa i Xawiera. Stanisław Tchorzewski 1586. podpisał kaptur Krakowski. *Constit. fol. 405.* Zofia Tchorzewska umarła 1680. syn jej Floryan pleban Rzeżawski 1686. Samuel horodniczy Krzemieniecki, żona jego Maryanna Wkryńska, z tej syn Wacław 1724. Michał brat rodzony Samuela, pojął Maryannę Łubkowską, z tej syn Jan Kazimierz. Antonina była za Franciszkiem Chrościkowskim. Jan, Stanisław, Jędrzej, Krzysztof, Ambroży, w Lubelskiem, Władysław w Sieradzkim, Tomasz w Bełzkim 1697.

Tchorznicki, w województwie Podlaskiem. Jakób Tchorznicki, skarbnik Mielnicki i Tobiasz 1674. Jędrzej kanonik Łucki 1671.

Tchorznicy Mniszkowie herbu *Jelita*, biorą swój początek w województwie Podlaskiem, w ziemi Drohickej parafji Jabłońskiej: pierwotnie między r. 1400. a 1480. ze wsi *Mnichowej*, czyli *Podbornej*; zkąd też Mniszkami zawołani. Gdy zaś w r. 1495. *Tchorznicę* wieś sąsiednią nabyli, od tego też czasu w aktach grodu Drohickego znajomi są pod imieniem Mniszków Tchorznickich. Drugi dom tegoż imienia, kwitnie także w Podlaskiem, ma swoje imie od wsi *Tchorznicy* średniej czyli *Respondowy*, a że jest rozgałęziony, więc dla różnicy szczepu, familji potomkowie używają przydomków: *Derdów*, *Kalcytów*, i *Czubków*; do Mniszków Tchorznickich, herbu *Jelita*, wcale nienależą, i żadnego spowinowacenia z temż Mniszkami niemają. Wieś *Tchorznicę* średnią czyli *Respondowę*, z *wielką Tchorznicą* w połączeniu będącą, Mniszkowie Tchorznicy od *Kalcytów Tchorznickich* nabyli w r. 1498. a pierwszy tegoż imienia; Mateusz Jakób Mniszek pisał się r. 1498. w grodzie Drohicckim na akcie urzędowym w ten sposób:

„Mateusz Jakób Mniszek *de Tchorznica Podborna* czyli *Mnichowa*, *Tchorznica średnia* czyli *Respondowa*, *Wyszki*, *Rafaty*, *Minczewo haeres.*“ Tegoż synowie Mikołaj i Piotr, oba pod Zygmuntem I. rycersko zasłużeni. Mikołaj zostawił syna *Jakoba* i córkę *Margaretę* połączoną z Grzegorzem *de Hincza* z *Wierzchący*. *Jakób* miał za żonę *Zofię* córkę *Felixa Suchodolskiego*. *Piotr* zostawił *Stanisława*.— *Jakób* z *Zofią Suchodolską* mieli dwóch synów; *Pawła* i *Burgarda*, pierwszy zmarł bezdzietny a *Burgard*, pojął za żonę *Maryannę de Mleczków*, i z tej zostawił *Stanisława*, ten służąc wojskowo pod *Karolem Chodkiewiczem*, odznaczał się na *Chocimskiej* potrzebie z *Osmanem Sultaniem* roku 1621. jako świadczy *Opisanie Jana Branti* (druk gocki str. 31.) powróciwszy z wyprawy, pojął za żonę *Bar-*

barę *Wyszyńską*, z tej spłodził trzech synów: Leonarda, Jana i Pawła. — Leonard z Zuzanną córką Kasprowicza *Buczrowskiego* herbu *Bogorya*, miał czterech synów: Jakóba, Józefa, Stanisława i Jana. — Jakób połączył się z *Wojwódką*, potem z Zofią córką Jakóba i Elżbiety z *Nowosielskich Tomickich* herbu *Łódzia*. Józef z *Gruszecką*, Stanisław z Anną *Jarocką*, Jan zaś miał syna Kazimierza. (*Dapifer Bracławiensis*). — Stanisław z Barbary *Wyszyńskiej*, drugi syn Jan Jakób dwójga imion (*Thesaurarius Terrae Mielnicensis*) pojął za małżonkę Katarzynę *Morzowską*, z której Tobiasz bezdzietny, Zofia za Adalbertem Wyszomirskim, część wsi Tchorznicy, wniosła w dom Wyszomirskich. Rozalia za Bonawenturą Dąbrowskim. — Jakób syn Leonarda, urodzony z Zuzanny *Buczrowskiej*, z Zofią *Tomicką* miał Szymona, połączonego z Eufrozyną, córką Tomasza i Anny wnuczką Jana i Elżbiety z *Obrępskich* herbu *Lubicz Krasnodąbskich*, herbu *Korcak*. Szymon z Eufrozyną spłodził, Jana, Mateusza i Franciszka. — Jan miał najpierw za żonę Maryannę *Morzowską* herbu *Korwin*, po raz drugi pojął w dożywocie Franciszkę *de Kolby* podkomorzanekę Wendeńską: z tej zostawił synów: Michała, Łukasza, Piotra, Joachima, Józefa i Hiacyntego, ten ostatni ma syna Felixa dziedzica *Pianowic* w obwodzie Samborskim. — Mateusz drugi syn Szymona, z *Broszkowską* miał Karola. Franciszek trzeci syn Szymona, pojął w małżeństwo Lucyę córkę Adama i Ewy z *Wierzbickich* herbu *Jastrzębiec*, wnuczką Walentego i Jadwigi z *Sarnackich* herbu *Korwin*, prawnukę Wojciecha i Maryanny *de Dmoskie Morzkowskich* herbu *Korwin*. Tenże Franciszek z Lucyą *Morzowską* spłodził synów czterech i córek cztery. Maryanna za Jezierskim, powtórnie za Jastrzębskim po trzeciej za Modzelowskim. Rozalia za Toczyskim, Barbara za Sulikowskim, Ewa za Brodackim, subdelegatem grodu Drohickiego. — Synowie Franciszka, Józef, Wawrzeniec i Tomasz młodo zmarli, Walenty zaś pojął za żonę Rozalią urodzoną z Józefa i Zuzanny *Rudnickich*, skarbnikostwa Liwskich, wnuczkę Kazimierza i Zofji *de Krzesińskie*, prawnukę Stanisława i Doroty *Mieszkowskich*, praprawnukę Jędrzeja i Katarzyny *de Zagorskie Rudnickich*. Tenże Walenty z Rozalją *Rudnickiej* miał synów trzech: Bogusława, Władysława i Maryana. — Bogusław był officer wojsk polskich z Joanną córką Jana *Ufniarskiego* herbu *Jastrzębiec* i Salomei z hrabiów *Stadnickich*, ma synów: Juliusza, Konstantego i Wacława. — Władysław, bywszy officer wojsk polskich kawaler Legji honorowej, pojął za małżonkę Honoratę *Ufniarską* rodzoną siostrę Joanny i z tej ma synów dwóch: Maksymilianą i Kazimierza. Władysław wszedł w powtórne związku z Filipiną hrabianką *Butler* córką Rajetana hr. Butlera generała Bawarskiego. — Józef, drugi syn Leonarda z Zuzanny *Buczrowskiej* pojął w dożywocie *Gruszecką* herbu *Lubicz*, z tej syn Jan, tego potomstwo Józef, r. 1724., podczaszy Braclawski za Stanisława Augusta I. *Tribunus Min. Haliciensis*, zostawił syna Ignacego, któremu Katarzyna, córka Wojciecha *Wolańskiego* herbu *Lubicz* i Barbary z *Brzozowskich*, powiła dwóch synów Jana i Piotra. Jan pojął za małżonkę Kornelę córkę Jakóba *Stankiewicza* herbu *Mogila* i Maryanny z *Karwowskich* herbu *Wadwicz*. Z tej miał potomstwo, jest dziedzicem *Sanoczka* w obwodzie

Sanockim. — Stanisław, trzeci syn Leonarda, z Anną *Jarocką* spłodził Franciszka Dominika bezdzietnie zmarłego, i Jakóba któremu *Sobolewska*, powiła trzech synów, Jakóba, Mateusza i Ignacego. Ci trzej posiadają *Tchorznicę* z przyległościami. — Jan czwarty syn Leonarda, jak się wyżej rzekło, zostawił Kazimierza (*Dapifer Braclaviensis*) oraz Jakóba, który miał syna Ignacego, dziedzica *Smarczewa*. — Z dokumentów *familijnych, wypisanych z Akt Grodzkich w Drohiczyńnie, Akt Lwowskich*, it.d.

Tęczyński herbu Topor. Dom ten w Koronie Polskiej bez wątpienia jeden z najcelniejszych, jak w godnych zawsze krzewił się ludzi, tak też najprzedniejsze zasiadał, w nadgrodzie zasług swoich, w tej ojczyźnie krzesła, przecież skąpo i o nich nasi historycy piszą. Ja tu ich wyprowadzam genealogią od tego czasu, jak się z Tęczyna pisali, dawniejszych zaś ich przodków, znajdziez niżej pod herbem Topor. Nawój syn Zegoty wojewody, a potem kasztelana Krakowskiego, wojewoda najprzód Sandomierski, a w roku 1325. kasztelan Krakowski, jakom dowodził w pierwszym tomie. Ten komornikowi swemu Sandowi, dał przywilej na wójtostwo w Tęczynie albo w Przeginie. Dwie albowiem były Przeginie, jedna, w której zamek skalisty widzieć było, o której *Kromer fol. 138*. Druga, w której zamek Tęczyn, tenże Nawój z gruntu wyniósł, z tego potem, póki kwitnęli, pisali się Tęczyńscy. Przywilej ten znajdziesz w *Paprockim fol. 16. o herbach* w r. 1319. ile z komputu lat wnoszę, Bachna córka jego, była żoną Stanisława z Brzezia w roku 1357. i synów trzech, Jaska Owca i Janusz, obadwa pisali się z Morawicy, trzeci Jędrzej wojewoda Krakowski. O Januszu powiadają autorowie nasi, że zszedł bezpotomnie. Od Jaska Owcy poszli Morawicy, z tych był Jakób z Morawicy nazwany Przekora, mąż znaczny u Opoczki, za Witolda księcia Litewskiego w r. 1428. jako pisze *Kromer lib. 29*. Marcina i Gosława z Morawicy wspomina *Długosz w życiu Ś. Stanisława*. Tamże namienia o Jędrzeju z Morawicy, doświadczonego męztwa kawalerze, ten pod wojnę Pruską, gdy pewny dwór, ogniem płonął, a on zewsząd od pożaru otoczony, niemając żadnego sposobu, salwowania się od zguby życia, skoro do Ś. Stanisława biskupa i męczennika z suppliką się udał, ogień się na dwie części przedał, tak, że mu wolne przejście do ucieczki zostawił. Drudzy, i pospoliciej, początki Ossolińskich, do tegoż Jaska Owcy referują.

Jędrzej syn Nawoja kasztelana Krakowskiego, sam wojewoda Krakowski w r. 1359. *Długosz tom. 2. Kromer l. 14*. Ten z dwiema bracią swoją dawał świadectwo o wolnościach familji swojej w r. 1366. jako się domyślać mogę, synów jego było trzech, Wacław, który sobie stan duchowny obrał, i Ka-

zimierzowi Wielkiemu siła dopomógł, do wymurowania zamku Włodzimierskiego w r. 1370. jako pisze *Długosz pod tym rokiem Tom. 2. l. 10.* Drugi syn Nawój, o którym wprawdzie niektórzy twierdzą, że w potyczce Wołoskiej zabity poległ, atoli *Długosz lib. 9. fol. 1124. pod rokiem 1359.* powiada, że z tej kłeski wyszedł, i uchodząc tak ojcowskiego jako i krewnych swoich gniewu, aż do Rzymu zaszedł, z kąd nie prędeż do ojczyzny powrócił, aż mu żona jego umarła, po której zejściu wziął dziekanią Krakowską. Domysłają się niektórzy, że z potomstwa jego z tego domu niektórzy, pisali się Rapsztyńskimi z Tęczyna, która linia potem długo kwitnęła, a między inszemi Jan Rapsztyński de Tęczyn kasztelan Wislicki, podpisał erekcyą kościoła Wszystkich ŚŚ. w Krakowie w r. 1391. u *Posseliusza in historia Polono-Pruthenica f. 173.* O drugich będzie się mówiło niżej. Tu przydając, że *Warszawicki*, zowie dom Tęczyńskich, *De optimo statu libertatis* w prefacyi swojej: *Publicae libertatis Patronam*, i dalej mówi: *Tenczinios eligendorum Jagiellonum, quasi perpetuos quosdam auctores fuisse, et sicut Joannes Tencinius Castellanus Wojniciensis, Hedvigis Jagiellonis conjugis tardius adventantis expectandae, sic postea omnes Tencinii, semper eligendorum Jagiellonum praestabant se auctores, unde Sigismundus Imus moriens Tenciniorum familiam Augusto filio de meliore nota commendasse dicitur.*

Jan kasztelan Wojnicki, syn Jędrzeja wojewody Krakowskiego, o którym *Kromer lib. 24.* że pod interregnum, po śmierci Ludwika Króla Polskiego i Węgierskiego, gdy się na sejmie Sieradzkim, Polacy o sukcesorze naradzali w r. 1383. ten tyle mową swoją sprawił, że wszystkich zdania na swoją stronę przeciagnał. *Sed unus homo oratione sua mox omnium voluntates convertit.* Zda mi się, że tenże sam Jan, był potem kasztelanem Krakowskim w r. 1400. jako się podpisał *na liście Króla Jagiella, danym kościołowi Leżajskiemu*, u *Nakiel. w Miechow. fol. 359.* komissye imieniem tegoż Króla w różnych interesach, rozsądnie utrzymywał, według tegoż autora *fol. 366.* życie skończył przed rokiem 1410. bo w tym roku już na tem krześle siedział Krzysztof kasztelan Krakowski. *Nakielski fol. 383.* Trzymał oraz ten Jan przy kasztelanji starostwo Krakowskie. *Idem fol. 374.* Królowa Jadwiga Jagiella żona, exekutorem go swego testamentu uczyniła, osobliwie względem erekcyi akademji Krakowskiej.

Jędrzej kasztelan Wojnicki, który z chorągwią swoją pod Grunwaldem heroicznie stawał przeciwko Krzyżakom w roku 1410. *Długosz l. 11. fol. 242. Bielski fol. 295.* Tenże jak rozumiem w r. 1430. Jagiella z Świdrygielłem tranzakcyą o

Podole rozerwał, z profitem ojczyzny, o czem *Kromer l. 20. Bielski f. 336.* wprowadzić kalumnię na niego włożono było, jakby z Królową Anną, mniej przystojne miał mieć konfiden-
cye, atoli mu publicznie wrócona sława. *Bielski fol. 288. Kromer 140.* to mu jednak wszyscy za złe mają, że, żeby się był prędzej wrócił do młodej żony, Królowi był powodem, żeby był od Malborka oblężenia co prędzej ustąpił. *Biel. f. 305. Tencinium Domum religionis Catholicae retinendae tenacis-
simam fuisse, nec nisi quasdam foeminas, Viros suos secu-
tas, in religione Haeresum erroribus irretitas fuisse.* Świadczy *Cichocki in Alloquiis Osecensibus lib. 2. cap. 8.* kędy niżej *cap. 13.* mówi. *Nullas in eam Haereses irrepsisse, tot
templa, Monasteria, Xenodochia, ab illis erecta dotataque
et ab omni haeticorum violentia defensa et conservata, et
niżej ea familia Catholicam fidem contra haeticos magno
animo tutata est.* Jana Tęczyńskiego, że pochowane ciało w
Kraśniku w r. 1407. świadczy nagrobek jego, który wypisał
Paprocki o herbach.

O tym Jędrzeju Tęczyńskim kasztelanie Wojnickim *Kromer* z po-
chwałą nieraz czyni wzmiankę: „Śmierć też jego gwałtowną opi-
sał w Krakowie r. 1461. — Gdy albowiem Rzemieślnika za to
że mu niewczas rynsztunki wojenne zgotował, uderzył, ztąd tu-
mult się wszczął między pospółstwem na niego, z razu lekce to
ważył, mąż do czynów wojennych przyuczony, a gdy Elżbieta
Królowa na zamku go Krakowskim schronić chciała, nie dał się
do tego kroku naklonić, gdy jednak co raz tumultowi wzmagają-
cemu się oprzeć się niemógł, schronił się do kościoła S. Fran-
ciszka, ale i tam od zapalczywej zgrai ochronionym być niemógł
zdobyty więc i okrutnie zamordowany, ciało jego włózione po mie-
ście i aż trzeciego dnia przyjaciele i krewni ku pogrzebowi zdo-
być się mogli.“ — Czas śmierci kasztelana Wojnickiego, o którym-
że samym wspomina *Kromer* iż już w r. 1410. znajdował się przy
oblężeniu Malborka i radził Królowi wrócenie się do Polski, dla
tego jak niektórzy twierdzili że do młodej żony swojej tęsknił:
— pięćdziesiąt lat i jednego przeciąg, albo oznacza iż z jednego
dwóch Tęczyńskich stworzył, albo iż tenże w zgrzybiałym wieku
zabity. — *Przypisy Krasickiego.*

Jan kasztelan Krakowski, w r. 1462. z tym tytułem pod-
pisał list do Piusa II. Papieża prosząc o kanonizacyą B. Jana
Kapistrana, którego niegdy z Wrocławia sprowadził do Kra-
kowa, znajdziesz go u *Vadinga in Annalibus Minorum t. 6.
num. 41.* Był przedtem ten Jan kasztelanem Wojnickim, jako
podpisał w roku 1436. pokój Brzeski u *Łaskiego w Statucie
fol. 146.* Postąpił potem na województwo Krakowskie, z któ-
rym honorem znajdziesz go u *Nakielskiego fol. 464. w roku
1439.* Podpisał także księstwa Oświęcimskiego prawa w roku
1454. Zda mi się, że w dom tego wojewody Krakowskiego
wniosła żona jego Anna z Goraja herbu Wręby, Dymitra pod-

skarbiego koronnego córka, dobra Kraśnik i z przyległościami, Boturz, Zdziewowice, i inne, o których *Paprocki w dedykacyi Ogrodu królewskiego*. Zył jeszcze ten Jan 1464. jakom czytał na liscie klasztoru Staniąteckiego. *Okolski* Jaskowi kasztelanowi Wojnickiemu, o którym się wyżej mówiło, pięciu synów naznacza, Jędrzeja, Zbigniewa, Gabryela, Stanisława, i Mikołaja, i córkę, była to Beata z Tęczyna, Jana Odrowąza wojewody Ruskiego małżonka, fundatorka OO. Bernardynów w Samborze, co o niej wspomina nagrobek jej tam położony, atoli te wszystkie dzieci, że do tego Jana, o którym tu mowa, a nie do Jaska kasztelana Wojniciego, należą; każdy snadno pozna, kto zważy lata, kiedy Jasko i potomstwo jego żyło. Bo ojciec ich przed rokiem 1410. już był w grobie, oni jeszcze kwitnęli w r. 1500.

Jędrzej pierwszy syn Jana kasztelana Krakowskiego, o którym pisze *Paprocki* że zszedł bezpotomny, ja go czytam kasztelanem Sądeckim u *Długosza w r. 1479. lib. 13. fol. 58.* ale to tu zda mi się mowa o Jędrzeju, o którym niżej.

Zbigniew drugi syn Jana kasztelana Krakowskiego, najprzód miecznik Krakowski, wziął potem stolnikostwo Sandomierskie, na koniec podkomorzy Krakowski, starosta Malborski, w roku 1485. jako świadczy *Historia Polono-Pruthenica f. 635.* miał za sobą Suchorzewską, z której była córka Anna, wydana za Mikołaja księcia Raciborskiego, a po jego śmierci, która przypadła na rok 1506. według *Bielskiego fol. 500.* i *Miechowity*, ponowiła śluby małżeńskie z Janem Kościeleckim wojewodą Łęczyckim. *MS. Cracovien.* Indziej czytam, że Tęczyński miecznik Krakowski, miał za sobą Fogelvederową. *Paprocki o herbach f. 61.* synów mu przypisuje dwóch, Jana podkomorzego Krakowskiego, *Bielski* o nim powiada *f. 486.* i *Kromer lib. 30.* że pod wojnę Wołoską, był wzięty w niewolę pod Bukowiną, w r. 1497. ale o jego procedencyi, i potomstwie, jako i brata jego Jędrzeja wielkie milczenie po autorach.

Jędrzej z Tęczyna wojewoda Krakowski, a przedtem, najprzód kasztelan Sądecki, jako świadczy *Długosz w r. 1479. lib. 13. fol. 580.* dalej wojewoda Lubelski 1515. był z tym tytułem na zjeździe Wiedeńskim, *Bielski fol. 529. Decius*, jeździł potem do Węgier w poselstwie od Zygmunta I. dla uspokojenia kłótni wewnętrznych, *Bielski f. 590.* potem wojewoda Sandomierski, Bełzki, Chełmski, Rohatyński, Krasnostawski starosta, a potem wojewoda Krakowski, które krzesło gdy mu konferował Zigmunt I. wielkie mu pochwały zapisał, jakom czytał na liscie tegoż Króla, *in MS. Petricov.* kędy między innymi mówi o nim: *In nupero Conventu Cracoviensi*

*generali et Mariaeburgensi ac Gedanensi, aliisque conventibus, in omnibus ejus consiliis, et necessariis actionibus ac legationibus, quas in Hungariae et Bohemiae regnis, et arduis negotiis obivit, singularis ejus prudentia dexteritasque eluxerit, quibus non solum apud ipsum Sigismundum nunc Regem Poloniae, Regni status, sed etiam apud omnes ordines, illorum regnorum, benevolentiae et favori, non vulgaremque opinionem, et auctoritatem multis experimentis, consilii et prudentiae sitae cum magna laude comparavit. Temu Karol Cesarz V. dla jego wielkich zasług i talentów, tytuł S. R. I. nadał w roku 1527. kędy do teje łaski przypuścił i drugich z tegoż domu, to jest Jana podkomorzego Krakowskiego, Jana miecznika Krakowskiego, Jana kasztelana Lubelskiego, Stanisława podkomorzego Sandomierskiego, i Jędrzeja braci stryjecznych, nawet do herbu ich nową ozdobę przydał, kędy w tym przywileju tak mówi: *Scutum cum campo rubeo, in quo bipennis suis apte coloribus depicta continetur. Galeam quoque Torneamentalem supereminentem laciniisque seu induviis rubeis ac glaucis, in summitate bipennis redimitam, in hunc mutavimus, melioravimus, et exornavimus modum et formam: videlicet Scutum, in cujus prima quadra, paterna avitaeque manent insignia, una cum Galea, sicut modo praemissum, altera vero quadra, campum divisum habet, cujus medietas alia alba est, alia vero rubca cum Aquila Bicipiti media, alba rubea, transpositis coloribus, ita, ut pars Aquilae rubea sit in campo albo, et pars alba in campo rubeo. Galea torneamentalis, in cujus summitate Aquila, media alba, et mediū rubea, extensis alis, in quarum singulis quinque pennae cohaerent cum laciniis, alis rubeis circumcirca splendentibus. Starowol. in Bellator. takie mu Elogium napisal: *Quamvis plurimus alios Toga, et Sago viros illustres, haec inclyta vetustissimaque familia protulerit, quorum nomina consecrata erunt perennitati, donec in pretio virtus erit; huic tamen martialium virorum catalogo duos tantummodo fama meritisque insigniores inserere placuit, Andream videlicet, Palatinum, et Andream Castellanium Cracoviensem, quos hodie nominare possumus inter praecipuos Sarmatici Orbis bellatores: ac primum quidem Palatinum, Joannis Castellani Cracoviensis Filium, apud Vladislaum Jagiellonem post praelium Grunevaldense validissima gratia, quod non solum ibi cum equitum suorum ula fortissima interfuerit, sed etiam cum Vitoldo Duce contra Moschovitas et Tartaros integras legiones duxerit. Quo quidem bello summam laudem rebus gestis est consecutus, ibidemque pleniorē, quod singulari certamine, Scytham su-***

perbe ostentantem vires, et provocantem, utroque inspectante exercitu confecisset. Et tandem in Senatum adscriptus, complures pro Patria legationes ad diversos Principes honorificentissime obiisset. Cum autem Vladislaus Jagiellonides sceptris Paternis potitus, etiam ad Hungariae regnum esset evocatus, Andreas cum suis cohortibus eum secutus, cum egregiam ubique, ac fidelem operam praestitit, tum Tirnaviam ab incursionibus hostilibus fortiter tutatus, etiam Presburgensem agrum populatus est: Reginaeque Elisabethae (quae regnum sibi post obitum mariti Alberti Austriaci usurpabat,) exercitus clade ingenti afflixit, iterumque cum auxiliariis copiis, ab ordinibus Regni Poloniae, in Ungariam missus, ne quidquam prohibente Iskra cum suis Bohemis, Budam, ad Regem Vladislaum pervenit; et eam Ungariae partem, quae Austriae finitima est, Rege iubente tutatus est, liberata obsidione arce Posoniensi, aliisque munitionibus, quae Reginae praesidiis tenebantur, partim per vim, partim per deditionem receptis, et Ulrico Ciliae Comite capto, extinxit illum mors anno aetatis 63. Erat in milites liberalis. Okolski pisze, że zszedł sterilis. Atoli Starowol. w tej swojej narratywie zmieszał dawniejszego Jędrzeja kasztelana Wojnickiego dzieła z tym tu, co każdy pozna, zważywszy lat komput.

Mikołaj wojewoda Ruski, drugi syn kasztelana Krakowskiego, na które wstąpił z krzesła województwa Bełzkiego, znajdziesz go u Łaskiego w *Statucie w r. 1496. fol. 110.* Córki jego trzy zostały, Barbara Tarnowskiemu Janowi kasztelanowi Krakowskiemu, i hetmanowi wielkiemu koronnemu dożywnie zaślubiona, umarła w r. 1527. *Starowol. in Monum.* z nagrobków w Tarnowie. Druga Szydłowiecka podskarbianka koronna, trzecia Opalińska, Piotra kasztelana Gnieźnieńskiego małżonka. *Paprocki*, luboć ją drudzy córką być mienia Zbigniewa podkomorzego Krakowskiego. Synowie zaś dwaj, Jan i Stanisław. O tym Mikołaju wojewodzie Ruskim, pisze *Bielski fol. 486.* że z Gabryelem z Morawicy z Tęczyńskim, zginęli w okazji pod Bukowiną w r. 1497. Jan syn jego, był wojewodą Sandomierskim, Stanisław kasztelanem, oba żadnego potomstwa nie zostawili.

Stanisław czwarty syn Jana kasztelana Krakowskiego, podkomorzy Sandomierski i starosta Trembowolski. *Nakielski fol. 596.* Tego córki cztery z Barbary Zawiszanki, Zawiszy czarnego córki, w różne domy wyposażone, jedna wydana za Stanisława Mieleckiego, kasztelana Zawichojskiego, Elżbieta jej imie; druga Dorota za Ossolińskiego, z której córka żyła z Janem Zamojskim kanclerzem i hetmanem wielkim koron-

nym, trzecia za Nowomiejskim, czwarta za Janem Tarłem. *Genealog. Mielec.* Kwitnęła pod też czasymbł ogosławiona imieniem, i przewiskiem Beata, trzeciego habitu Dominika S. zrodzona w domu przeznaczonym Tęczynskich, zakonnica pobożna, i bogobojna, której ciało w Krakowie w kościele SSS. Trójcy odpoczywa w kaplicy Katarzyny S. Seneńskiej: gdy jej grób otwierano, wonność wdzięczna i wielka z niego wyszła, nakształt zapachu Balsamowego, wszystkich ludzi tam będących, przewdzięcznym zapachem nasycając, umarła r. 1508. *Bzovius de rebus gestis in Polon. cap. 5. Józef Werbski kanonik Chetmski.* Kwitnął Sędziwój z Tęczyna proboszcz Szkalmirski, i kanonik Krakowski, jakom się doczytał na przywileju, nadanym miastu Lubelskiemu, w roku 1475. Zostawił ten Stanisław i syna Jana Włoszka, o którym piszę na końcu.

Gabryel piąty syn Jana kasztelana Krakowskiego, chorąży Lubelski, jakom czytał na liście Zygmunta I. *in MS. Petricov.* koło r. 1528. córki jego, idąc za świadectwem *Paprockiego*, były dwie, jedna Beata za Piotrem Wapowskim stolnikiem Sanockim. Druga za Odrowążem wojewodą Ruskim, ale to omyłka, co i z samych lat poznać: to pewna, że krom OO. Bernardynów w Samborze fundowanych, tamże wprowadziła jeszcze i OO. Dominikanów; którym, gdy kościół na cześć S. Katarzyny stawiano, niewstydzila się i własnymi rękami fabryki dźwigać, z całym dworem swoim. *Grodzicki w życiu S. Jarka.* Synów jego rachują trzech, Jędrzeja, Jana, i Stanisława, z tych

Jędrzej hrabia z Tęczyna, którego list Karola V. zowie Andream Juniorem, syn Gabryela, kasztelan Połaniecki, zostawiony z częścią wojska na ochronę Podola, pod Seretem od nieprzyjaciół zбитy w roku 1538. która kłeska z tej okazji przypadła, że między dwiema regimentarzami, jakieś niesnaski zachodziły, pisze o tym *Bielski fol. 578.* przesiadł się potem na krzesło województwa Lubelskiego, przy którym trzymał starostwo Śniatyńskie i Rohatyńskie. Postąpił dalej na kasztelanią Krakowską według *Starowol. in Bellat. fol. 94. Parvus quidem corpore, sed ingenio et eloquentia summus, ob amplissimam et haud scio an maximam in Regno Poloniae familiae dignitatem, tum vero ob canam prudentiam. Is enim sub Casimiro Alberto et Alexandro Regibus Poloniae, variis bellis exercitatus, non destitit, et sub Sigismundo Gentile decus magno animo capessere: Dumque Solymanus Turcarum Imperator, Austriae Viennam, ingentibus copiis oppugnaret, collectis tribus Polonorum equitum millibus, vel non rogatus, Ferdinando Caesari ultro suppetiatum iuit, et ad confinia Moraviae duodecim millia palantium Turcarum nactus,*

in fugam omnes facile convertit. Caesisque quam plurimis, metum Tyranno ipsi, obsidionem tunc fortem solventi, adeo injecit, ut prosperis itineribus, et ultra solitum, Budam revertens, omnem graviorem armaturam amiserit, Tęczyńsi-que extremum Agmen assiduo carpenti, praebuerit occasionem ad comparanda trophaea, quae aeternum et gentem Polonam et Domum Tęczyńiam exornarent. Erat Castellanus Cracoviensis, animi magnitudine, consilii solertia, bellicis virtutibus ac rerum gestarum gloria, Dux nemini veterum secundus. Krom tego dał mężstwa swego dowody, gdy w różnych potrzebach, sam się pojedynkiem z nieprzyjacielem nieraz ścinał. Nad to liczne poczty, kosztem swym na nieprzyjaciół ojczyzny wyprowadzał, jeździł także z Cesarzem Karolem V. do Hiszpanji, przeciwko Carowi Tureckiemu Solimanowi, kędy się znacznym mężem pokazał, z wielką ozdobą narodu Polskiego, w roku 1532. w której okazyi miał z sobą 300 mężów na wybor, kosztem ich swoim przez czas dosyć długi utrzymując. Tak się znacznie zasłużywszy, wziął od tegoż monarchy przywilej, w którym jemu i synowi jego Janowi, na ten czas dworzaninowi swemu, herb znowu inszym kształtem ozdobił. Słowa są przywileju tego danego w r. 1561. bo cały znajdziesz w *Paprockim* i *Okolskim*. *Nos sane Familiae Comitum in Tęczyn insignia vetera, aliqua notabili accessione, amplificanda et locupletanda duximus, eisque in ipso Clypei centro, parvum scutum coloris caerulei, quod erectum Leonem, aureum caput, corona aurea insignitum ostendat, ad dexteram conversum, cauda bicipiti in dorsum reflexa, ea pedum constitutione, ut a pugnam compositus videatur, benigne ac liberaliter adjecimus. Galeam vero ditavimus ac exornavimus corona aurea et Leone simili illi, qui in parvo scuto repraesentatur, sed pube tenus tantum conspicuo, ac hianti tricta linguaque exerta, et cauda bicipiti in dorsum reflexa, cujus caput aureo diademate decoratur, e cono ipsius Galeae prominente. Is autem dextro pede securim apprehensam teneat, luciniis, phaleris, ab utroque Clypei latere effusus, a dextra rubei et candidi, a sinistra vero caerulei et aurei coloris. Datum in Civitate nostra Vienna etc.* Chwali go i *Orichovius Dialog. 6to de Execut.* gdzie zowie go *Virum in Senatu eloquentissimum, et Ciceroni Demosthenique persimilem*, i *Rozjcius in Chiliastico* sławi w nim statek w wierze katolickiej, osobliwie tamtych czasów, i pobożność. Dwa razy śluby małżeńskie ponawiał, pierwszy raz z Anną Zakliczanką z Czyżowa, Hieronima kasztelana Połanieckiego córką, z której była córka Jadwiga, najprzód za Zebrzydowskim, wojewodą Brzeskim Kujawskim,

potem za Stanisławem Myszkowskim, wojewodą Krakowskim. Drugą pojął Annę Ożarowską, z której córkę Zofią wydał za Zborowskiego starostę Szydłowskiego i Rumborskiego. Annę za Krzysztofa Lanckorońskiego, kasztelana Małogoskiego, która umarła w roku 1581. i synów dwóch, Jana i Jędrzeja. Z tych

Jędrzej wojewoda Krakowski, starosta Zatorski, Oświęcimski i Rubieszowski, a przedtem kasztelan Belzki 1569. jako się podpisał na liście Augusta I. *Infeudationis in Ducatum Prussiae*, wziął potem województwo Belzkie, z którym tytułem podpisał *list Króla Stefana*. Pan tak pięknych z natury przymiotów, osobliwie roztropności, łaskawości, i szczodroty, że rycerstwo Polskie koronę mu, i tron Polski ofiarowało, pod interregnum po Zygmuncie Auguscie. Po Henryka Walezjusza odejściu z Polski, gdy Tatarowie do Polski wpadli, on województwo Belzkie zwoławszy, z wielkiem sercem na nich wybrał się. Jemu po śmierci Króla Stefana, włożyło rycerstwo obowiązek, aby ojczyznę osierociałej bronił, tak od wewnętrznych, jako i zewnętrznych klótni: *Constit. fol. 41.* względem czego pozwolono mu uzbroić tysiąc jazdy, i trzysta piechoty. *Const. f. 402.* Na elekcyi potem sprzyjał Zygmunтови trzeciemu, i gdy Maxymilian kompetytor o Królestwo Polskie do Krakowa zjechał, on się w Krakowie, i z ludźmi swemi zamknął, radą i ręką broniąc królewskiej strony. *Constit. fol. 437.* Przed rokiem 1589. zszedł z tego świata, bo już w tym roku na krześle województwa Krakowskiego zasiadał Mikołaj Firlej. Rzeczpospolita wdzięczną mu będąc że i własnej fortuny na dobro jej nie żałował, to co wydał na jej potrzeby, wypłacić successorom jego kazała przez *Konstytucyą 1593. fol. 1650.* Miał za sobą Zofią Dembowską wojewodżankę Belzką, z której spłodził trzy córki, Agnieszkę Firlejową, wojewodżinę Krakowską, Panną szczególnie na Boga rozrutną, bo najprzód *Eremitorium OO. Karmelitom bosym* trzy mile od Krakowa, nie tylko że wspaniale z gruntu wymurowała w r. 1628. ale też dostatnie uposażyła, pod tytułem Ś. Eliasza proroka, którego konwentu mury, na milę się rozciągają w koło. Widziałem abrys jego na blasze sztychowany. *Pruszcz.* Kollegio naszemu Krakowskiemu kielich złoty, ornat perłami haftowany, i kamienicę dała i darowała, krom wiele inszych łask, które świadczyła. Filozofią w Lublinie fundowała. Tychże łask doznała i *Domus Professa* w Krakowie u Ś. Barbary. Drugą Katarzynę Gostomską wojewodżinę Inowrocławską, potem Kaliską, ta pogrzebiona w naszym kościele Warszawskim 1620. Trzecią Izabellę, ta sobie panieńskie życie obrała, przy kościele naszym Lubelskim, gdzie w rozlicznych się enotach ćwicząc,

życia tego dokonała, w roku 1645. tamże pogrzebiona, której taką pochwałę zapisano: *Se ipsa ac sexu fortior, vicit fortunam, nullis non lenociniis a genere, opibus, gloria blandientem, innoxia inter haec; sexaginta exegit annos, et foecundo supra Virginitatis laudem, undique innoxia animo, assiduis paene largitionibus, in miseris. clientes, digna, quae raro gemini honoris praedicetur compendio Virgo et Mater.* Tyleż synów spłodził tenże Jędrzej; Jędrzeja, Gabryela, i Jana, z tych

Gabryel drugi syn Jędrzeja wojewody Krakowskiego z Dembowskiej, najprzód miecznik koronny w r. 1605. potem wojewoda Lubelski 1607. i 1611. komissarzem zapisany do granic między województwem Lubelskiem i Brześciańskiem. *Constit. fol. 19.* Umarł w roku 1617. Mąż rycerski, który z bratem swoim Jędrzejem, siłą dopomógł Zamojskiemu przeciwko Michajłowi, przywłaszczającemu sobie prawa do Wołoch. Żona jego pierwsza, według *Baranowskiego*, Elżbieta księżniczka Radziwiłowna wojewodzanka Wileńska, Mikołaja Sierotki córka, z której tylko córki zostały: druga Barbara księżniczka Zbarawska, Stefana wojewody Trockiego córka, i dziedziczka dóbr Miedzyrzycza na Podlasiu. Córka jego Zofia, za Jana Mikołaja Daniłowicza, podskarbiego w. koronnego, wydana w r. 1638. fundatorka panien zakonnych Karmelitek bosych, pod tytułem Niepokalanego Poczęcia Matki Bożej, Pani zawsze wprawdzie z Bogiem złączona, osobliwie jednak wdową zostawszy: bo się ślubem czystości obowiązawszy, wszystkie prawie dni i momenta, na służbie Boskiej trawiła, fortunę swoją na ubóstwo i cześć Boską wysypała. Co i Bóg zdał się jej jeszcze w tem życiu nadgradzać: bo gdy przyszło umierać przyszła do niej w Franciszkańskim habicie osoba jakaś, i opowiedziawszy ostatni kres życia jej, że miał być tegoż samego dnia, do kościoła ją za sobą wyprowadziła, kędy ona sakramentami świętymi opatrzona na drogę wieczności, w świętych aktach, i w tymże kościele od siebie fundowanym Stwórcy swemu ducha oddała, tamże pogrzebiona, kędy ciało jej do tych czas nieskażone pokazują. Cnoty jej niektóre w krótkiem życiu opisane, chowają przy tymże klasztorze, które ja tu dla krótkości mijam. Fundował ten Gabryel, i z bratem swoim Jędrzejem w Rytwianach OO. Kamedułów dostatecznie. *Mijkowski kazanie Kokosz.*

Jędrzej trzeci syn Jędrzeja wojewody Krakowskiego z Dembowskiej, najprzód kasztelan Wiślicki, starosta Chrodelski, z tym tytułem znajdziesz go w *Konstytucyach* 1608. f. 808. potem kasztelan Bełzki; umarł bezpotomny w r. 1613. miał zaś za sobą Annę Leszczyńską wojewodzanekę Brzeską Kujawską:

w Rzymie gdy był z bratem Janem, mile był od Klemensa VIII. Papieża przyjęty. Jako pisze *Daniel Niger in Dedicazione*. W Staszowie pogrzebiony, kędy kościół wymurował z gruntu.

Jan pierwszy syn Jędrzeja, wojewody Krakowskiego z Dembowskiej, podczaszy koronny, starosta Płocki, potem wojewoda Krakowski, i starosta Zarnowiecki, po śmierci Zebrzydowskiego, umarł w r. 1638. młodsze lata swoje, to na chlebie rycerskim, to na dworze Króla Zygmunta III. trawił. Roty znaczne usarskie pod Smoleńsk temuż Królowi przyprowadził. Złączył się był dożywotnie z Dorotą Mińską podkanclerzanką koronną, z której miałci w prawdzie trzech synów, Gabryela, Krzysztofa i Stanisława, z tych Gabryel i Krzysztof, do cudzych krajów wyprawieni od ojca, tamże młodo pomarli. Stanisław brat ich, gdy się do obozu od ojca z chorągwią pod Kamieniec wyprawiony, wybrał, tamże dni swoje skończył, z żalem ojca swego, gdy się widział już ostatnim, tak zasłużonego w Polsce domu Tęczyńskich schodzącym. Córka jego Izabella w związku małżeńskie wkroczywszy z Łukaszem Opalińskim marszałkiem koronnym, i chwałę i fortunę Tęczyńskich w ten dom wniosła, umarła 1667.

Jan kasztelan Wojnicki, podkomorzy wielki koronny, starosta Lubelski, i Parcowski, syn Jędrzeja kasztelana Krakowskiego, brat zaś Jędrzeja wojewody Krakowskiego, *Constit.* 1576. fol. 271. pod Tczewem rycersko przeciwko rebellizantom stawał; żył jeszcze 1591. z sejmu w tym roku zapisany komissarz do rozgraniczenia województwa Brześciańskiego i Podlaskiego. Młodsze lata, na dworze Cesarskim polerował, a zwiedziwszy cudze kraje, i do ojczyzny wróciwszy, wszystkim się na jej dobro wylał, to rycerską siłą to przezorną radą, dobra jej przestrzegając. O wyższe honory, nie tylko nie zabiegał, ale też gdy mu ofiarowane były, całe ich od siebie odpychał. Zszedł bezpotomny, w r. 1593.

Jan wojewoda Lubelski, Bełzki, Chełmski, Krasnostawski, Spiski, Ratyński, Sokalski, Tyszowiecki, Lubomski starosta, syn drugi Gabryela, którego zmarłego, w roku 1541. wieku swego 44. opowiada nagrobek w Książu położony, od Stanisława Ostroroga kasztelana Miedzyrzeckiego i Stanisława Barzzi, starosty na ten czas Śniatyńskiego, z tych pierwszy miał za sobą córkę jego Zofią, drugi Katarzynę z Katarzyny Łaskiej wojewodzanki Sieradzkiej splodzone, jako pisze z nagrobku jego, *Starowol. in Monum.* ta Katarzyna Barzina była wprzód za Janem Bonerem, kasztelanem Bieckim, umarła 1566. w lat życia 28. pochowana w Książu, której nagrobek kładzie *Paprocki pod herbem Korczak*, kędy z różnych ją cnót chwali, a osobliwie, *ex pura in Deum religione*. Wnio-

sła w dom Barzich Książ dobra. Był ten Jan *longis trans mare peregrinationibus clarus*. Peregrynacye jego po cudzych krajach, szeroko opisał *Paprocki o herbach*, i *Baranow. in MS.* miał i syna Stanisława starostę Bełzkiego, ale pierwej wszedł do grobu, niżeli ojciec.

Stanisław wojewoda Krakowski, trzeci syn Gabryela, najprzód podkomorzy Sandomierski, co poznać z przywileju Karola V. Cesarza, potem kasztelan Lwowski, z tego przesiadł się na województwo Krakowskie, był oraz starosta Lubelski i Brzeski 1556. umarł 1563. miał za sobą Annę z Głowiczyna Boguszonę podskarbiankę Litewską, córka jego Katarzyna, najprzód żyła z księżciem Słuckim, potem z Radziwiłem Krzysztofem wojewodą Wileńskim, i hetmanem, ta w Lublinie, przy kościele naszym kaplicę bogatą wystawiła, w której pierwszego męża swego pogrzebła. Wileński także nasz kościół, siła z jej łaski ozdoby odebrał, umarła 1592. Pani z Bogiem złączona, która męża swego od schizmy odwiódlszy, kościołowi katolickiemu pozyskała, i dzieci swoje w tejże wierze pobożnie wychowała. I syn

Jan Baptysta syn dopiero wspomnianego Stanisława, wojewoda Bełzki, kochający ojczyznę, który cudze kraje zwiedził z polerem do podziwienia wielkim. Ten w poselstwie od Króla Augusta jeżdząc do Szwecyi, tyle tam był przypadł do serca, z wielkich z natury przymiotów, że sobie już był Królownę Szwedzką zaręczył, gdy tedy wróciwszy do ojczyzny, na akt ślubny i dzień sobie naznaczony, z bratem swoim Janem jedzie, życie z frasunku, i przygody styrał. Jego ciało wodą do Gdańska przyprowadzono. Pisał o nim *Jan Kochanowski wiersze, którym dał tytuł: Pamiątka wszystkiemi cnotami chojnie obdarzonemu Janowi Baptyście Hrabi na Tęczynie, Bełzkiemu wojewodzie i Lubelskiemu staroście.*

Jan Włoszek, syn Stanisława podkomorzego Sandomierskiego i starosty Trembowolskiego, sam najprzód podkomorzy Chełmski, potem kasztelan i starosta Lubelski, marszałek nadworny koronny 1531. na liście Zygmunta I. u *Nakielskiego w Miechów. f. 619.* na ostatek wojewoda Sandomierski, przy którym krzesła trzymał i laskę nadworną, i Lelowskie starostwo, w r. 1549. *Nakielski in Miechów. fol. 622.* Po Lubelskiej kasztelanji, wziął był Wojnicką, na której siedział w r. 1540. *Idem fol. 522.* Jego nagrobek w Kraśniku tak o nim mówi: *Joanni Gabrieli, Comiti a Tęczyn Palatino Sandomiensi, Curiae M. Reg. Mareschalco, Capitaneo Lublinensi et Leloviensi, Viro ob ingenii praestantissimi gravitatem, integritatem animi, Domi forisque Clarissimo, ac caeteris Senatoriis virtutibus, Fide, Justitia, Prudentia longe orna-*

tissimo. Qui a D. Sigismundo Primo Rege Poloniarum in Senatum lectus, ac splendidis honoribus ab ejus M. delatis functus, fidelis perpetuo, ac bonus ejus Consiliarius fuit. Ad Sulimanum primo Turcarum Imperatorem, postea ad Serenissimum Ferdinandum Romanum Imperatorem, Hungariae et Bohemiae Regem missus, illustres Legationes obivit, post cujus deinde mortem, ita Serenissimum Sigismundum Augustum Poloniarum Regem summa pietate et observantia coluit, ut et Patrono tantorum praemiorum memoriam praestaret, et M. Regiae fide, studio, labore, consilio, opera, nullo loco ad extremum usque spiritum defuisse agnoscere-tur. Mortuus Anno 1553. aetatis 68. die vigesima Maji. Histor. Sapieh. par. 3. fol. 10. powiada, że miał za sobą ten Gabryel Sapieżankę wojewodzankę Podlaską córkę Jana. Te-goż to zda mi się Jana Tęczyńskiego wojewody Sandomierskie-go, jedna córka żyła z Piotrem Opalińskim kasztelanem Gnie-znieńskim, druga z księżciem Opolskim i Brzegskim z linji Piastowskiej idącym, jakom się doczytał w geneal. Opalińskich.

Krom tych jeszcze ci kwitnęli. Jan z Tęczyna Rapsztyń-ski, marszałek nadworny koronny, na liście Alexandra Króla, w r. 1504. znajdziesz go u *Nakielskiego fol. 573.* Stanisław kasztelan Wiślicki, Jan Zawichojski 1480. o których *Okolski, pod herbem Łodzi.* Z tego wnoszę, że ten dom kilką wieka-mi wsławiony, miał ci wprawdzie wiele godnych i zasłużonych w tej ojczyźnie przodków, i dzieł bez komparacyi więcej, ale ich starożytność głęboko utaiła, tak dalece, że się ich trudno domacać. Klasztor Kraśnicki u OO. Kanoników regularnych z Lateranu, że z ich łaski powstał, pisze *Krzysztof Łoniewski, w Dedykacyi ad Regulam S. Augustini.*

W Szlązku do tych czasów znajduje się familia hrabiów *de Ten-czyn*, i w herbie swoim pomimo innych przydatków i dawny oj-czysty Topor używa. —

Tęgoborski herbu Śreniawa z krzyżem, albo jak ich inni piszą: **Tagoborski**, w Krakowskiem województwie. Mikołaj Tęgoborski, (ale i w ten dom herezya się była wci-snęła) z dwiema żonami Sobiekurską i Oraczowską, zostawił to potomstwo, Annę Jana Szypowskiego *sterilem*, Katarzynę Jaroszewskiego małżonki, synów także dwóch, z pierwszej żony Adam miał za sobą Stradomską Zofią, córkę Krzysztofa, zo-stawił z nią potomstwo, także i Piotr brat jego, z Korycińską Jana kasztelana Oświecimskiego córką: zda mi się, że tego Piotra był syn Jan kasztelan Zarnowski, z sejmu 1678. na-znaczony do lustracyi starostw Chęcińskiego i Zarnowskiego. *Constit. fol. 14. i 40.* Stanisław starosta Małogoscki, z sejmu 1685. komissarz do porównania monety, *Constitut. fol. 15.*

w Chocimskiej i Wiedeńskiej ekspedycji znaczne męstwo swoje pokazał; pojął w dożywotnią przyjaźń Agatę Wodzicką Wawrzeńca skarbnika Nurskiego córkę 1685. N. starościanka Małogosecka, była za Jędrzejem Kobielskim. Piotr stryjeczny brat Piotra i Adama wzwyz położonych, miał za sobą Katarzynę Korzeńską córkę Macieja, drugą Grotowską, zostawił z pierwszą potomstwo. Tegoż stryjeczny według *Baran*. Gabryel umarł 1661. w kościele Krakowskim Ś. Macieja pogrzebiony, żona jego pierwsza Strzalanka, druga Workowska. Jan podczaszy Nowogrodzki, z sejmu 1678. zapisany do rewizji skarbu koronnego, miał za sobą Katarzynę Czerską. Katarzyna Tęgoborska, Tynieckiego pisarza ziemskiego Sandomierskiego małżonka, zesła z tego świata w r. 1702. osobliwsza dobrodzika kolegi Krakowskiego u Ś. Piotra, kędy też po śmierci pogrzebiona, a między inszemi łaskami jej, kongregacya dobrej śmierci tamże ufundowana, kościół znacznie ozdobiony: siostra jej była za Oraczewskim.

Kajetan Tęgoborski w r. 1778. proboszcz katedralny Przemyski: brat jego N. miał za sobą *Karśnicką* z *Balowny* dziedziczki na Baligrodzie urodzoną. — *Krasicki*.

Telatycki herbu Belina, w Brześciańskim województwie, ale z tą odmianą, bo powinny być trzy podkowy, jedna na spodzie, dwie nad nią na górze podle siebie wszystkie trzy, barkami jak bramy do góry postawione, bez miecza, bez krzyża, na hełmie zaś trzy pióra strusie, tak go opisuje *Kojal. in MS.* z tych Jana Telatyckiego podstarościego Brześciańskiego 1615. czytałem w *Processie rozgraniczenia województw Brzeskiego i Podlaskiego*. Krzysztof, Paweł, Marcin, Maciej, Franciszek, Kazimierz, Jędrzej, Wojciech i Mikołaj podpisali elekcyą Jana Kazimierza Króla w Brześciańskim.

Telefus herbu Łabędź, w województwie Podolskiem. *Sarnicki l. 4.* dorozumiewa się, że ta familia od Gotów swoje początki wzięła. Drudzy ją od Telefa Rege Myssorum wywodzą, który pod wojnę Trojańską kwitnął, Tessandra hetmana Greckiego w batalji zabił, a Achilles z rany tam wziętej poległ. *Parisius*. Drugi Telefus już po tej wojnie żył, o którym tenże autor *in Slavia* pisze, że *dimissis opibus ducentorum talentorum Cynicam Philosophiam deinceps constanter sectatus est*. Trzeci Telefus, który Oktawiana Cesarza i cały senat Rzymski, zmówiwszy się z drugimi, chciał wyciąć, o czem *Sveton. in Augusto cap. de Conjurat.* zowie go tam *Servum*, z kąd się *Parisius* dorozumiewa, że to był Sarmata wzięty w okazyi w niewolą. Czwarty Telefus w r. 1442. ten w Koszycach z Czeskim ludem na prezydium zostawiony od Elżbiety Królowy, (rozumiem że rodem Czech) Agryą w Węgrzech

nagle samym świtem naszedł, tam Ruską jazdę bezpiecznie koczującą, coś jej utraciwszy, rozproszył; Odrowąża wojewodę Ruskiego z Węgier powracającego pojmał, wozy wszystkie złupił; gdy jednak mniej ostrożnie do Koszyc powraca, już ubezpieczony zwycięstwem, Ruska kawalerya, zebrawszy się w kupę, tak natarczywie na niego uderzyła, że ich do szczętu wyciąwszy i samego Telefusa w niewolą wzięli, wszakże gdy do oddali biskupowi Agryeńskiemu, ten go wolno puścił. *Cromer lib. 21. Długosz, Biel. fol. 368.* Według *Okolsk.* potomkowie tego Telefusa do Polski przyszli, a za dobra swoje, które mieli na Szląsku, wzięli na Podolu od Królów, Kumanowo, Dumanowo, Łysiec i Czelejów. Jan Telefus dla wielkich zasług od Zygmunta Augusta Króla złotym łańcuchem udarowany, piętnaście razy posłem stawał na różne sejmy, zostawił trzech synów: Jana dworzanina u Zygmunta III. męża rycerskiego, Krzysztofa przez całe życie swoje wojownika, Jędrzeja; podpisał elekcyą Władysława IV. miał za sobą Chycką wdowę po Omiecińskim, z tą córki spółdził, i syna Jana w obozie zasłużonego: drugiego Jana, trzeciego Krzysztofa któremu Piasecka pisarzowa Buska powiła syna i córkę. Stryj ich z Wilkowskiej spółdził córkę Włodkiewską i Piotra syna z Wilkowskiej matki spółdzionych, ten Piotr Felicjan był rotmistrzem pancernej chorągwi 1650. *Komput wojska.* Z sejmu 1661. komissarz do granic od Wołoch, *Constit. fol. 26.* posłując na ten czas. Jerzy 1576. poborca w Podolskiem województwie, *Constit. fol. 261.* i 1577. *fol. 311.* bodaj nie ten Jerzy, miał za sobą Barbarę Radecką.

Teleżyński herbu Gozdawa, w ziemi Przemyskiej. Wacław Teleżyński towarzysz usarskiej chorągwi królewskiej 1692. stryj jego rotmistrz sławny, miał swoją chorągiew w wojsku koronnem. Krzysztof, żona jego Krystyna Chrzęszczowna. N. miał za sobą Teofilę Rostkowską. Katarzyna była za Kazimierzem Rostkowskim, sędzią Grabowieckim.

Mikołaj Teleżyński w r. 1788. pisarz grodz. Owrucki. — *Krasicki.*

Teliński herbu Ostoja. Piszę o Telińskich *Paprocki*, atoli jednak powinno to być Chełmski; co i z tego poznać, że Teliński był proboszczem Ś. Marcina, które probostwo, jako wyżej napisał *Paprocki*, fundował przodek familji Chełmskich, póty *Baranow.* Julian Teliński kanonik Krakowski umarł 1531. Jan podczaszy Warszawski, miał za sobą Barbarę Łahodowską.

Telszewski herbu Abdank, najprzód w Podlaskiem, potem w Nowogrodzkim i Mińskiem województwach osiedli: jeden z nich jak w Podlaszu nabył dóbr Telesz nazwanych, w ziemi Drohickiej, od nich Telszewskim zawołany. Piotr Tel-

szewski cywun Oszmiański, z bracią swemi Walentynem, Jędrzejem i Piotrem do księstwa się Litewskiego wyniósł. Piotra synowie Jan i Alexander. Alexandra syn Michał godny kapłan w zakonie Soc. Jesu i drugi; Walentego zaś syn Krzysztof stolnik Nowogrodzki. *Kojał. in MS.*

Temberski herbu Szternberg, w Krakowskiem i Sandomierskiem województwach. Konstancya Temberskiego stolnika Sandomierskiego potomkowie jedni w Prusach i Kujawach, drudzy w Bełzkiem, Wołyńskiem, i Kijowskiem województwach osiedli, jedni się tylko Szternberkami pisali, jako Wojciech towarzysz usarskiej chorągwi do herbu Jastrzębiec się posunął, drudzy przy starożytnym herbie Szternberk zostali się. Z tych Stanisław Temberski kanonik Przemyski, w akademji Krakowskiej szedł przez wszystkie promocy, *Collega Major, Collegiatae S. Annae Canonicus, Historiae Petricianae scriptor.* Są niektóre jego pisma w druku: 1mo. *Arista Jagiellonia funeb. Paneg. Carolo Ferdinando Poloniae Principi* 1655. *in fol. Cracov.* 2do. *Fascia Lemniscata paneg. funeb. Petro Gembicki Episc. Cracov. in fol. Crac.* 1657. 3tio. *Lessus circa justa ultima Ludovicae Gonzagae Reginae Poloniae in fol. Cracov.* 4to. *Quam Serenissima Eleonora, est paneg. nuptialis Michaëlis Regis et Eleonorae Austriacae in fol. Cracov.* 5to. *Kazanie na Święteczny Poniedziałek w Warszawie* 1670. *in fol.* Sebastyan w okazji z Kozakami zabity poległ, synowiec jego Jędrzej w zakonie naszym człowiek uczony, zostawił w druku. 1mo. *Orator Sacrocivilis seu panegyris Deo, Beatissimae ac nonnullis Sanctis inscriptae. Posnan.* 1715. *in 4to.* 2do. *Via Appia ad eloquentiae lauream, seu instructiones Oratoriae, Posnan.* 1712. *in 8vo.* 3tio. *Inwestytura Jezusowa Teodora Przebendowskiego Opata Mogilskiego* 1701. *in fol. Cracov.* 4to. *Prawdy wieczne Ks. Rosignoliusza S. J. z Włoskiego na Polskie przetłomaczył i wydał w Kaliszu in fol.* 1702. *tacito nomine.* Rządził kollegium Lubelskie, umarł w Jarosławiu 1726. Tomasz temi czasy w zakonie naszym rektor kollegji Kamienieckiego.

Temruk. Temruk Szymkowicz wziął indygenat w Polsce na sejmie 1601. *Constit. fol.* 248. Konstytucya zaś dawniejsza w r. 1587. *fol.* 417. kazała mu pod interregnum jako rotmistrzowi Ruskich krajów bezpieczeństwa przestrzegać. A 1598. *fol.* 701. sławi jego mężtwo, wielą lat wypróbowane, dla których zasług dobra mu niektóre jako Wieszajca, Giernik, trzydzieści i ośm włok w Zmudzi, sto w Jurborskim powiecie dziedzicznym prawem puściła.

Teniwka. Leon Teniwka w powiecie Pińskim podpisał elekcyą Jana III. Króla Polskiego.

TĘPA
PODKOWA

HERB.

Barkiem do góry prosto postawiona powinna być podkowa, krzyża na nim nie masz, ale tylko we środku jej krzyż kładą, zgoła jest to Jastrzębiec, ale wywrócony, na hełmie zaś orle skrzydło, tak go opisuje *Okol. tom. 3. fol. 260.* i nazwał go Tępą podkową. O początkach tego herbu tenże autor pisze, i *Paproc. w swojej pośledniejszej Książce Strom. nazwanej*: Ci prawi, którzy Bolesławowi Śmiałemu Królowi Polskiemu, do zamordowania Ś. Stanisława biskupa Krakowskiego pomocnikami byli, Jastrzębczykowie znajdowali się, którzy między innymi i tę karę na sobie wynieśli, że im w ten kształt, herb ich na wieczną pamiątkę odmieniono. *Długosz* tych Jastrzębczyków o ten excess przeświadczonych liczy, Borzywoja, syna Mściwogi czy Mściuja, Zbiluta, Dobrogosta, Zemę, Odolangę i Jędrzeja, tym w r. 1084. Herman monarcha dobra im za ten kryminał odjęte, nazad przywrócił. W Mazowszu wiele ma być według *Paprockiego* domów, które się tym herbem pieczętują. Brzezičkih tu między niemi kładzie *Okolski*, ale ci na barku podkowy nie we środku jej, krzyż kładą, a na hełmie widzieć u nich trzy pióra strusie, jakom nie raz widział. Gierałtowski już się Jastrzębem pieczętują, jako się na swym miejscu mówiło.

*Herbowni.**Brodecki,**Janiszewski,**Skowroński,**Brzezicki,**Miączyński,**Stawski.**Dymski,**Modliński,**Gierałtowski,**Ostrowski,*

TEREBESZ HERB.

Ręka powinna być zbrojna w lewą tarczy obrócona trzymająca miecz, na którego końcu głowa ludzka odcięta, na heł-

TEREBESZ

HERB.

mie trzy pióra strusie, takem ten herb odrysowany widział, na konkluzjach Wileńskich, między inszemi herbami deputatów trybunału głównego Litewskiego w r. 1679. znać i z samego kształtu że ten herb nadany przodkowi Terebeszów, że znacznemu któremuś nieprzyjacielowi głowę uciął *).

Józef w r. 1778. cywun Szadowski w ks. Zmudzkiem. — *Krasicki*.

Tereykowski herbu Pobog, w Mińskim województwie. *Kojał. in MS.*

Terlecki herbu Sas w Łęczyckiem, Brześciańskim województwach: wprowadzić *Kojał. in MS.* Terleckim w województwach Brześciańskim i Nowogrodzkim gnieźdzącym się, za herb przypisuje Klamry, tym kształtem ułożone, jak w herbie Cholewa, atoli miecza między niemi nie masz, na hełmie zaś trzy pióra strusie: do tych pociąga Jędrzeja Terleckiego, który w województwie Nowogrodzkim podpisał elekcyą Władysława IV. był potem sędzią grodzkim Pińskim, posłem na sejm 1634. zkąd stanął deputatem na trybunał fiskalny Litewski, *Constit. fol. 6.* a w r. 1638. komissarzem do granic *fol. 19.* był potem stolnikiem Pińskim: spłodził z Bogumiłą Niemierzycówną córkę Wiktoryą Piekarską, i syna Alexandra, od którego pięciu synów zostało: Piotr, Elias, Jan, Bazyli, i Dominik; atoli że się Terleccy na Rusi herbem Sas pieczętują, to u mnie pewna: z tych Wawrzeniec Terlecki włądyką był Przemysłkim w r. 1532. Arseniusz tamże włądyką w roku 1560. Cyryl najprzód episcop Piński, a potem Łucki 1585. od patriarchy Konstantynopolitańskiego Jeremiasza w r. 1589. exarchą całej Rusi wyniesiony, po którym aż podziśdzień successorowie jego tego tytułu exarchji zażywają. Ten na synodzie Brzeskim przyjąwszy unią, wraz z Hipacym Pocijem episcopem Włodzimierskim, w Rzymie w roku 1595. Klemensowi VIII. Papieżowi, imieniem całej hierarchji swojej oddał

*) Według *Malachowskiego*, kolor pola ma być czerwony. — *P. W.*

posłuszeństwo, od którego mile przyjęty i wielkimi faworami uczczony, powróciwszy do swoich owieczek pracował siłą, to koło rozkrzewienia jedności świętej: to koło windykowania dóbr katedry swojej, aż się też na lepsze życie przeniósł w r. 1607. Metodyusz był władką Chełmskim 1626. póki zaś żył na swoim biskupstwie, żadnego nie scierpiał w swojej dyecezyi schizmatyka. Teodor wojski Grodecki 1624. poborca w Ruskiem 1624. *Uniwer. Poborowy*. N. archimandryta Wileński człowiek uczony, w Rzymie został doktorem w teologii. Marcin Terlecki stolnik Inowrocławski 1595. podpisał *Toruńskie zborzyszcze*.

Jan Terlecki r. 1788. stolnik Orszański. — *Krasicki*.

Terlecki herbu Przestrzał, w Sanockiej ziemi. Jacek syn Kunasza z Unihowa, brat rodzony Jana, od którego poszli Berezańscy, i Damiana, od którego początki swe wzięli Ustrzyccy i Stobniccy, pojawiający ten Jacek Annę dziedziczkę Terla, Terleckim nazwany, od którego był syn Teodor, od tego Olechno, od tego czterech synów: Hrehory i Bazyli *steriles*, Michał i Alexander, od tych successorowie zostali. Alexander Terlecki w zakonie naszym życie to śmiertelne zakończył w Sendomierzu.

Terlikowski, w powiecie Słonimskim. Henryk i Janusz Terlikowscy podpisali elekcyą Jana III. Jędrzej którego córka wydana za Krzysztofa Kaweckiego. Szymon w ziemi Mielnickiej 1697.

Terlikowskim nadana była niegdyś dziedzicznem prawem majątność *Hermak* w wojewódz. Podolskiem powiecie Latyczowskim. — *Cod. Reg. Vol. IV. fol. 545. — Krasicki*.

Tesmer herbu Sas Pruski, tenże herb co i Mściszewskich, piszą się z Polesia w Pomorskiem województwie, idą zaś od brata rodzonego mistrza Krzyżackiego w rządzie szesnastego, dom dawny, z których był Jan Tesmer sekretarz królewski, żył *in coelibatu*, fundował w Gdańsku szpital, który oddał zakonnikom Bonifratrom, co approbowała *Konstytucya* 1676. *fol. 26*. umarł w Malborku na zamku, pochowany na Szotlancie 1652. u tychże OO. których tam fundował, zostawił summę pewną na wychowanie tak ubogich zakonników, jako i na chorych. Naszej też rezydencyi Malborskiej wyliczył ośm tysięcy, a w roku 1632. podpisał *pacta conventa* Władysława IV. *Porządek Elekcyi*. Jerzy Thesmer sekretarz i kanclerz księżęcia Pomorskiego w r. 1527. *MS. o Famil. Prusk.* Ludwik miał za sobą Maryannę Grąbczewską.

Tetera. Paweł Tetera sekretarz królewski, hetman niegdy Zaporowskiego wojska, między rycerstwo Polskie policzony, przez *Konstyt.* 1661. *fol. 65*. i z potomstwem swoim,

i zaraz zdolnym przysądzony do wszystkich urzędów i godności w tem królestwie, jakoż konferowano mu starostwa Braclawskie i Nizińskie, jako świadczy *Konstytucya 1667. fol. 24.* nadano te dobra: Demidowa, Liturowki, Abrahamowka, Rakowka, Woronkowka, w Brześciańskiej zaś ekonomji dobra: Kijowiec, Mieleczyce z miasteczkiem Pieszczata, dziedzicznym prawem, a to dla jego znacznej ku tej ojczyźnie wierności i męstwa.

Tetwin. Jan Tetwin podkomorzy Derpski w cudzoziemskim Polskiem wojsku męztwem wsławiony, niemniej i tem, że odrzuciwszy herezyą z kościołem się katolickim pojednał, z sejmu 1667. komissarzem zapisany, do rewizyi fortocy Kamieńca Podolskiego. *Constit. f. 16.* Miał za sobą Marcybellę Władysława Mańkowskiego córkę, wdowę po Czarneckim, był oraz ten Jan starostą Rajgrodzkim.

Wyżej wspomniany Jan Tetwin podkomorzy Derpski, starosta Rajgrodzki, jako poseł ziemi Warszawskiej podpisał konfederacyą generalną Warszawską w roku 1674. po śmierci Króla Michała.
— *Przypisy Krasickiego.*

Tłocki herbu Łódzia, w Wielkiej-Polszcze.

Tłokiński herbu Jastrzębiec, w Wielkiej-Polszcze.

Tłubicki herbu Jastrzębiec, w województwie Mazowieckiem: Bartłomiej Jan w Tłubicach Tłubicki, kanclerz Płocki, kustosz Chełmski, w Rzymie będąc, wydał do druku 1683. *Orationem de S. Stanislao Episcopo,* pod tytułem: *Propugnaculum mysticae Civitatis,* był deputatem na trybunał koronny w r. 1687.

Tłuchowski Skarbek herbu Cholewa, w ziemi Dobrzyńskiej. Mikołaj z Tłuchowa podkomorzy Dobrzyński *na liście Króla Jagiella danym Miastu Lwowsk.* Jan miał za sobą Kruszewską. Łukasz, Felicyan, Marcin i Jerzy 1632.

Tłuczyński, w Wielkiej-Polszcze. Ks. Maciej Ignacy Tłuczyński w zakonie Soc. Jesu mąż uczony, jest jego praca w druku. 1mo. *Raj Paniński, w którym się rozkwitają zbudowane kwiaty, to jest cnoty święte, istotnie należące do zachowania całości czystości Panińskiej* 1682. in 12. Cracov. 2do. *Anielska dobroczynność, którą ŚŚ. Aniołowie całemu światu wyrządzają,* in 12. Cracov. 1677. że to jego praca, poznać z approbacyi, toż mówić i o pierwszej. 3tio. *Krótko do nieba droga, jedynie istotnie zbawienna,* in 8vo C. D. 4to. *Palma tryumfalna w nowoszczepionym kościele Japońskiego raju, to jest żywot i śmierć BB. trzech Soc. Jesu Męczenników, Pawła, Jana i Jakóba,* in 12. 1672. Cracov. 5to. *Lilia Niebu i Ziemi wdzięczna, to jest Żywot Ś. Stanisława Kostki* 1673. in 12. Cracov. 6to. *Żywot W. Ks.*

Marcina Laterny i W. Ks. Piotra Skargi Soc. Jesu, in 12. Cracov. 1674. 7mo. Wieniec Panieński z rozlicznych kwiatów Rajskich uwity, in 12. Cracov. 1682. z Łacińskiego wytlomaczył Sertum Virginitatis od Ks. Sebastjana Boboli napisane. 8vo. Szkarłatna róża żywot i śmierć W. Ks. Wojciecha Męcińskiego Męczennika Japońskiego Soc. Jesu, in 12. Cracov. 1672. 9no. Światłość niebieska, to jest wizerunek cnót Tomasza Oborskiego Suffragana Krakowskiego, in 12. Cracov. 1685. przełożył na Polskie życie jego od Ks. Stanisława Kuklińskiego Soc. Jesu przedtem po Łacinie wydane. 10mo. Wielki rozmaitych Odpustów Skarb z przywilejów Papieżkich i z różnych doświadczonych autorów zebrany, z przydatkiem nabożeństwa 1662. in 12. Cracov. i 1671. i 1677. 11mo. Krzyż Chrystusów, to jest historia Męki i Śmierci Chrystusowej według ŚŚ. Ewangelistów opisana etc. ale do druku tej książki, luboć już approbowanej, śmierć przeszkodziła, która przypadła na rok 1684. w Krakowie u Ś. Barbary, mąż był niespracowany, wiele czytał i pisał aż do ostatniego dnia śmierci, pokory wielkiej, z tej na żadnej książce od siebie wydanej imienia swego nie wyraził.

Tłukomski herbu *Nalęcz*, w Wielkiej-Polszcze.

Tochman herbu *Dolega*, w ziemi Gostyńskiej.

Toczycki herbu *Abdank*, w księztwie Litewskim.

Kojał. in MS. Skumin Toczyński w r. 1566. przyjmował posłów Moskiewskich.

Tokarski herbu *Roch* w Prusiech, tak o nich pisze, *MS. o Familiach Pruskich.* Są jednak i po inszych województwach, czy jednak wszyscy do tego herbu należą, wiedzieć nie mogę. Dziedziców z Tokarzowa wspominają *Księgi Grodzkie Ostrzeszowskie* w roku 1440. i Tokarskie siostry 1452. N. Tokarski miał za sobą Elżbietę córkę Aarona Strońskiego Doliwczyka koło r. 1520. Wojciecha Lipskiego herbu *Grabie*, żona Tokarska, której siostra poszła za Gurowskiego. Jan Stanisław Tokarski w Brześciańskim województwie 1697. Malcher kanonik Smoleński 1662. *Hist. Imag. Novogr.* Jan podstarości Ostrzeszowski w r. 1568. *Acta Castren. Ostrzeszov.* Samuel w zakonie naszym życie skończył. Jędrzej w Inowrocławskim, Jakób w Sieradzkim 1697.

Tokarski herbu *Ryś*, w Prusiech i indziej Z tych Stanisław Kazimierz podstoli i podstarości Piński 1678. N. miał za sobą Apollonią Grąbczewską. Maryanna Tokarska była za Melchiorem Sumowskim sądownym Chelmińskim.

W r. 1778. Antoni Tokarski regent ziemski Michałowski. — *Kras.*

Tokarzewski. Niewiem czy nie idą od Tokara, który był synem Ościka, zaczem należeliby do herbu Trąby, jako i

Ościkowie; tego Tokara był syn Iwaszko, Iwaszka Wojciech, tego Bogdan i Jan kuchmistrz Litewski. Marcinowi Tokarzewskiemu z Tokarz w Podlaskiem województwie mężowi rycerskiemu nagrobek postawiony w kościele Przemyskim 1625. *Starowol. in Monum.* Teodor podczaszy Słonimski, Hieronim, Kazimierz, Jan, Stanisław w województwie Brześcińskim 1674. Anna była za Janem Antonim Cielemęckim. Marcin miał za sobą Cecylię Chocimowską. Józef starosta Świdnicki 1733.

Tokolski. Anastazy Tokolski 1664. metropolita Ruski.

Tolet. Jan Tolet podstarości Zmudzki, starosta Rusieński, miał za sobą Maryannę Oziębłowską starościankę Szymańską, wdowę po Stefanie Chrzastowskim cywunie Berżańskim, z nią spłodził dwie córki, jedną za Uwojnem, drugą N.

Tollbowski herbu Nałęcz, w Brzeskiem Kujawskiem województwie. Wojciech Tolibowski cześnik Brzeski Kujawski, miał za sobą Lubrańską siostrę biskupa Poznańskiego, z tą spłodził syna Marcina dworzanina u różnych monarchów postronnych, nakoniec i u Zygmunta I. Suligostowska herbu Pomian, powiła mu czterech synów: Stanisława, Jerzego, Sebastjana i Jakóba. Z tych Stanisławowi Kościelska powiła syna Mikołaja. Jerzy, raczej miał mówić *Paprocki* Jędrzej stolnik Brzeski Kujawski, *Franciszek Wierusz Kowalski w kazaniu swoim: Nałęcz Pasterskiej godności*, powiada: że był sędzią ziemskim Brzeskim Kujawskim i starostą Bobrownickim, ten mu drugi tytuł przyznają *Konstytucye* 1619. fol. 6. w którym roku posłował na sejm, i był deputatem do kwarty Rawskiej; zasiadał marszałkiem w trybunale koronnym, a jak był stateczny w wierze, i uczony, pisał księgi przeciwko heretykom, niewiem jednak czy są w druku; złączył się był dożywotnie z Piwoną herbu Prawdzic, która mu dwóch synów zrodziła, Wojciecha i Marcina: z których Wojciech biskupem Poznańskim, umarł 1663. wieku swego 56. prałatem Kujawskim będąc, deputatem zasiadał na trybunale koronnym: wziął potem probostwo Płockie zakonu Premonstratenskiego S. Norberta, gdzie świątobliwą swoją czujnością, panny zakonne sobie powierzone do ścisłej obserwacji zakonnej przyprowadził, ta jego świątobliwa manudukcyja Panien Bogu poświęconych do lepszego, tak przeraziła wszystkich, że mu nie konkurującemu o to, suffraganią Płocką i z biskupstwem Lacedemońskim ofiarowano, a Karol Królewicz i biskup Płocki, administratorem go swoim uczynił, jakoż świątobliwie mu pasterskiej pracy we wszystkim pomagał, w Sierpcu za brata swego Marcina fundował anniwersarz dwie msze, tamże postarał się, żeby lampa gorzała przed Najśw. Sakramentem, i przed obrazem

Matki Boskiej cudownej. *Łuk. Paproc. Łaski Cudow. f. 26.* Ksienie dwie Annę Domasławską 1648. i Katarzynę Potulicką 1651. poświęcił. W tem, Władysław IV. Król Polski posunął go na katedrę Poznańską: gdzie fundował OO. Reformatów w Poznaniu na przedmieściu, pod tytułem Niepokalanego Poczęcia Matki Boskiej w r. 1657. OO. naszym na fundacyą w Międzyrzeczu 1661. dziesięć tysięcy od niego oddano i bibliotekę. Penitencyarzom do katedry Poznańskiej cztery tysiące, akademji Lubrańskiej w Poznaniu pięć tysięcy odkazał, do kaplicy Ś. Krzyża, na *officium de Passione* dwanaście tysięcy, tyleż na restauracyą tejże kaplicy naznaczył; katedrze Poznańskiej dał kielich szczerozłoty, który ważył siedm tysięcy, statwę srebrną Ś. Wojciecha sześć tysięcy szacowaną, do kaplicy Ś. Krzyża srebrny lichtarz o pięciu liliach. Przez czas biskupiej swojej godności, dwa tysiące różnych osób na kapłaństwo ordynował, półtorasta kościołów poświęcił, tysiąc kielichów, pięć set ołtarzy trzysta dzwonów, z tego poznać jak to był pracowity biskup, pochowany leży w katedrze Poznańskiej z pięknym nagrobkiem. Marcin brat biskupa rodzony podkomorzy Brzeski Kujawski, posłował kilka razy na sejmy 1628. deputat na trybunał Radomski, *Constit. fol. 4.* 1629. komissarz do zapłaty wojsku, *Constitut. fol. 3.* na ten czas pisarz ziemski Brzeski Kujawski, w r. 1631. już sędzia ziemski z sejmu deputat na trybunał Radomski, *Constit. fol. 10.* i 1632. na konwokacyą podpisał konfederacyą generalną, i 1633. *Constitut. fol. 21.* W r. 1638. już podkomorzy, komissarz do zapłaty wojsku, *Constit. fol. 3.* i 1643. *fol. 21.* i 1647. *fol. 23.* marszałkował także w trybunale koronnym w r. 1617. *Kobierzyc. fol. 489.* Z tego poznać, co to był za człowiek ten Marcin, któremu ojczyzna bezpiecznie i interesów swoich i całości powierzała: i pewnie że jej dobro delikatnie piastował: bo gdy elektor Brandeburski, chciał się wyzuć z Feudataryusza obligacyi, a dominium mieć absolutum nad Prusami, oparł się temu ten Marcin na sejmie i solennie się protestował, że na to nigdy nie miał pozwolić, i tem wszystkie przeciwnej strony zamachy obalił. Na tymże sejmie, gdy się sprawa o sprofanowanie krzyża świętego od kalwińskiej herezyi wytoczyła, a wielu z ziemskich posłów respektując na zacność familji, kryminał ten albo wycieńczyli, albo głaskali, nawet gdy biskupowi Wileńskiemu, który tę sprawę gorliwie promowował do izby poselskiej przychodzącemu, stołka dać niechciano, on nie tylko że swego dla niego ustąpił, ale też o honor Boski osobliwszym się pokazał zelantem, za co mu publicznie dziękowano. Synów jego zostało się trzech: Ludwik dziekan Poznański, kustosz Płocki, kanclerz Warszawski: drugi Mikołaj kasztelan

Słoński 1670. podpisał *Confirmat. Jur. Gent.* Króla Michała. Trzeci N. kasztelan Kamiński, żona jego Katarzyna Tuczyńska podkomorzanka Inowrocławska, z niej syn Ludwik w Rzymie w wyższych szkołach wziął peler, gdzie też w r. 1679. wydał do druku *Fascis Casimirus, e Polono campo lectus*, kano-nikiem potem Płockim i archidyakonem zostawszy, w trybu-nale koronnym zasiadał 1690. a w następującym roku na bi-skupstwo Sebasteńskie i suffraganią Płocką był poświęcony, atoli wkrótce i dalsze honory i świat pożegnał. Sebastyan To-libowski trzeci syn Marcina z Suligostowskiej, pisarz ziemski Brzeski Kujawski, córek cztery zostawił i syna Daniela sędziego Inowrocławskiego, z sejmu 1601.znaczony do korektury prawa koronnego, *Constit. fol. 734.* a w r. 1620. poseł na sejm i deputat na trybunał Radomski. *Constit. fol. 19.* Jakób czwarty syn tegoż Marcina, któremu Kaczkowska herbu Po-mian powiła synów czterech. Musiał być i piąty tych brat, Marcin chorąży Brzeski Kujawski, mąż przy wierze katolickiej i dostojenstwem królewskim gorliwy, któremu 1603. zmarłemu, Jędrzej sędzia ziemski Brzeski nagrobek w Wrocławku posta-wił. Wacław Tolibowski brat Wojciecha, na początku poło-żonego, miał za sobą także Lubrańską, i z niej synów, Jana, Adryana, Marcina męża sławnego i rotmistrza, ci obadwa ze-szli *steriles*. Jan zaś zostawił dwóch synów, Wacława i Jana, Wacław umarł bezpotomny: Jan zaś z Lasocką zostawił po-tomstwo. Jan skarbnik Inowrocławski poseł na sejm 1635. z kąd deputatem stanął na trybunał Radomski. *Constit. fol. 18.* wydał do druku 1640. *Ziemia Chełmińska wierszem na pochwałę Kaspra Działyńskiego Biskupa Chełmińsk.* Anna To-libowska 1643. dała lampę srebrną do obrazu Matki Boskiej w Sierpsku. *Paproc. Łaski fol. 62.* Jędrzej, jest w druku jego książka pod tytułem: *Deklaracya.*

Tolkman. Mikołajowi Tolkmanowi dany indygenat w Polsce w roku 1673. na sejmie, o czem patrz w tymże roku Konstytucyi.

Tolwiński herbu Ogończyk, w Brześciańskim woje-wództwie, to jest strzała szara, na półpierszcieniu białym, ta-kem go odmalowany widział. Jan Hieronim i Waleryan 1697.

Tołkacz herbu Kotwicz, w Mińskim województwie. Mikołaj Tołkacz miał synów trzech, Kazimierza stolnika Mo-zyrskiego, Władysława, który w wojsku koronnem służył, i Michała. Kazimierz i Zygmunt 1674.

Wr. 1778. Wojciech Tołkacz miecznik Zwinogrodzki. — *Krasicki.*

Tołoczko herbu Pobog, w powiecie Grodzieńskim, ale z tym przydatkiem, że podkowę strzała przeszywa od dołu do góry na ukos w lewy bok tarczy, na hełmie trzy pióra

strusie, tak go opisuje *Kojal. in MS.* N. Tołoczko sędzia grodzki Grodzieński w r. 1619. Stanisław 1632. Krzysztof stolnik Grodzieński, Jędrzej cześnik Grodzieński 1674. Tołoczyńska kniehyni była za Marcinem Hrebtowiczem koło r. 1490. N. Tołoczkożna za Janem Rudominą wojskim Braclawskim.

W r. 1778. Antoni Tołoczko wojski Wołkowyski. — *Krasicki.*

Tomaszewski herbu Bończa, w Lubelskiem województwie. Piotr z Tomaszewic 1531. *na liście danym Miastu Lubelsk.* Jakóba Tomaszewskiego rotmistrza za Króla Kazimierza Jagiellonowicza wspomina list przypowiedny dany w r. 1471. u *Paproc. o herb. fol. 477.* Jakób Tomaszewski starosta na Tęczynie i Morawicy mąż godny, zostawił z Pisarską Barbarą herbu Śreniawa potomstwo, ten we wsi Giebułtowicach mila od Krakowa wystawił i wymurował kościół cudnie piękny 1600. *Baranow.* Stanisław z Anny Bronickiej herbu Słepowron, zostawił synów; Macieja, i Jakóba, i córki Dorotę Jędrzeja Drzewieckiego Rawicza, Justyna Poniatowskiego herbu Junosza, Barbara Adama Dłuskiego herbu Nałęcz, małżonki. Paweł miał za sobą Zofią Zaborowską, z tej córka Anna zakonnica Ś. Teresy w Warszawie. N. Joannę Stępkowską. Ks. Maciej w zakonie naszym rządził kollegia, Łuckie, Lwowskie i całą prowincją, umierając 1664. w Łucku, z nabożeństwa które się w całym życiu jego wydawało, do Najśw. Panny: *Non possum perire prae pietate Mariae*, ustawicznie mówił. Są w druku te jego pisma. 1mo. *Chwalebny Lwa Płomieńczyka obłów kasan. na pogr. Mikołaja Lanckoroń. kasztelana Halickiego 1647. in 4. Leop.* 2do. *Epithalamium in nupt. Balthas. Grabiński et Mariannae Kobierzycka, in 4to Caliss.* 1618. 3tio. *Kazanie na dzień Ś. Jana Chrzciciela in 4to Crac.* 1643. 4to. *Strzały zbawiennej dzielności na konsekracyi Kaspra Działyńskiego biskupa Chełmskiego 1643. in 4to Cracov.* Inni tegoż domu po różnych województwach rozsypani. Fox Tomaszewski na Ukrainie ożeniwszy się, zostawił potomstwo, które w Kijowskiem kwitnęło, niektórzy z nich chwycili się byli błędów Arryańskich, z których jeden był dziedzie kilku miasteczek i wsiów koło Kijowa. Ale za Jana Kazimierza gdy Konstytucye stanęły o wypędzeniu Arryanów, wolał wszystkę fortunę porzucić, niżeli błędy: Synów jego było trzech, którzy do wiary się prawowiernej wrócili, czwarty poszedł do Transylwanji. Najstarszy Michał z Kociszewskiej spłodził Wojciecha pisarza, a potem sędziego Zydaczewskiego, *sterilem.* Drugiego Józefa cześnika Mielnickiego, ten wyniósł się w Sieradzkie, spłodziwszy dwóch synów z Łabęckiej, umarł 1737. Trzeciego Wincentego gwardyana OO. Franciszkanów w Sączu. Z tejże linji był Marcin miecznik Lubelski, a jego stry-

jeczny Kasper stolnik Dobrzyński. Jan i Jerzy z Mikołaja w Sandomierskiem. Pod Krosnem także Leon cześnik Nurski, wnuk Jerzego Chrapka Tomaszewskiego, dziedzica Targowisk, ten pojął Katarzynę Pułchowską. Brat zaś tego Hieronima u nas w zakonie magistrem umarł 1734. Są i inni w Podlaskiem, Lubelskiem, Bełżkiem, i w Wielkiej-Polszcze tegoż domu.

W r. 1778. N. Tomaszewski podczaszy Wiślicki. — *Krasicki*.

Tomicki herbu Dryu. W Kaliskiem województwie są Tomice, Szymanowice, Ciemierów, dziedziczne dobra Tomickich Dryów nie daleko Pyzdr, w Szymanowcach jest kościół i parafia, do których Tomice i Ciemierów należą. Z tych Rafał Tomicki, miał za sobą Grabską, z którą spłodził trzech synów: Jana, Stanisława i Macieja. Z tych 1. Jan pojął Maryannę Bojanowską córkę Gabryela, którą zrodziła Dawidowska podkomorzanka Halicka, ale z nią żył bezpotomnie, dobra jego były Szymanowice. 2. Stanisław dwa razy śluby małżeńskie ponawiał, *1mo voto* z Mikołajewską, ta mu powiła trzy córki, Zofią Wilkowskiego, Annę Wojciecha Lipskiego, Teresę Gątkowskiego małżonki, i synowie, Alexander i Jan; *2do voto* Lipską, z tą zrodził syna Zygmunta i córkę Katarzynę, która panną umarła: z tych Alexander z Gątkowską żył *sterilis*, Zygmunt drugi złączył się był dożywotnie z Urszulą Cielecką, z tej było dwóch synów, Michał i Stanisław, i córka Karchowska. Jan trzeci, którego żona Przystanowska, z tej zostawił pięciu synów, Alexandra Soc. Jesu, umarł w Krakowie 1726. Stanisława drugiego, ten pojął Annę Karchowską, którą zrodziła Cielecka, z tej jest dwóch synów Władysław i Stanisław. Jana trzeciego ten z niewoli wyszedłszy wziął za żonę Marszewską, z tej się został syn i córka. Piotra czwartego, miecznika Wschowskiego, którego z Przybyszewskiej Jadwigi sędzianki Wschowskiej jest potomstwo. Kazimierza piątego, tego żona Płaczkowska, i córkę Dorotę Stefana Domiechowskiego małżonkę. 3. Maciej syn Rafała, miał za sobą Krystynę Bojanowską siostrę tamtej, z tą zrodził Wojciecha i Samuela. Wojciech miał za sobą Tyszczańkę, i z niej syna jednego Macieja starostę Obornickiego, tego żona Zebrzydowska starościanka Rogozińska: drugiego Samuela, ten spłodził z Anny Gosławskiej córki Jana i Imiałkowskiej, córki trzy, Helenę Franciszkankę, Jadwigę Pigłowską pisarzową Nakielską, i Krystynę, Jakóbowi Dzierżanowskiemu zaślubioną, synów zaś czterech: z tych Franciszek wszedł w kontrakty małżeńskie z Bełecką, z tej były dwie córki, Jędrzej z Jerzmanowską, z tej syn Franciszkanem został, i córka. Bogusław pisarz grodzki Nakielski, najprzód z Zakrzewską wdową po Lipskim, potem z Ciświcką *sterilis*. Władysław a w zakonie

Karmelitów Bosych Carolus Felix a Ś. Teressia, przeorem był w Warszawie.

Tomicki herbu Łodzia, w Poznańskim województwie, których *Stryjk. fol. 776.* chwając, to im przyznaje, że więcej na dobro ojczyzny respektują, niż na swoje: od Panów z Bnina i Górki początki swoje wzięli, ale podział dóbr, w którym się Tomice jednemu z nich dostały, Tomickich imię zaczął, jako świadczą starożytne listy i nagrobki ich. Są zaś te Tomice trzy mile od Poznania, bo są drugie pod Pyzdrami, są i trzecie w księztwie Oświęcimskim, ale te podobno dopiero od Piotra biskupa Krakowskiego fundowane. Najdawniejszego z tego domu dostało się mi czytać, Jana Tomickiego męża dzielnego, który po owej sławnej pod Puckiem wiktoryi w r. 1462. otrzymanej nad Krzyżakami, od Kazimierza Króla Jagiellonowicza pańsko był regalizowany za znaczne kawalerskiego serca w tej okazji dowody, jako świadczy *Hist. Polon. Pruth. Possel. fol. 79. i fol. 78.* lubo imienia jego nie kładzie, powiada jednak że Tomicki w r. 1460. Nowe, albo z niemiecka Neiburg pod Krzyżakami z chwalebną sztuką ubiegł. Mikołaj chorąży Poznański w r. 1460. podpisał z tym tytułem *przywilej klasztoru Lubińskiego u Łask. w Statut. fol. 74.* z Anny siostry Jędrzeja z Szamotuł wojewody Poznańskiego, zostawił dwie córki, jedna z nich żyła z Krzyckim Kotwiczem, druga Magdalena z Wrzesińskim, *Starow. in Episc. Cracov.* i synów trzech: Piotra, Mikołaja i Stanisława. Z tych Piotr biskup Krakowski i podkanclerzy koronny, w dzieciństwie go ojciec odumarł, przetoż na opiece będąc u wuja swego Jędrzeja Szamotulskiego wojewody Poznańskiego, najprzód w Gnieźnie mniejszych szkół uczyć się począł, ztamtał do Lipska dla niemieckiego języka wysłany, gdy się ztamtał powrócił, w Krakowskiej akademji otrzymał *Lauream Philosophicam*, a że chciwość wrodzoną miał do nauk, przetoż nie kontentując się tem, do Włoch się puścił, kędy w Bononji tak wkrótce postąpił, że publiczną akklamacyą, *Juris Utriusque Doctor* był zawołany, a potem w Rzymie i teologii. Zkąd, słysząc o wielkiej jego nauce Królewicz kardynał Fryderyk biskup Krakowski, na swój go dwór wezwawszy, kanclerzem uczcił, przydawszy mu do tego archidyakonią Krakowską. Po śmierci Fryderyka, zabawił się nieco przy Janie Lubrańskim biskupie Poznańskim, ale prędko dla dziwnej roztropności, wymowy, i cnoty przed Zygmuntem I. Królem Polskim zachwalony, do dworu królewskiego przeciagniony, sekretarzem koronnym urosł, krom kanonji Kujawskiej, kantoryą Gnieźnieńską, kustodyą Sendomierską, i kanonią u Ś. Idziego trzymał, a w rychle na poselskiej funkcyi u Króla Węgierskiego zostającemu, biskupstwo

Przemysłkie wraz i z pieczęcią mniejszą koronną ofiarował, i z probostwem u Ś. Michała w Krakowie na zamku; posunął go wyżej na katedrę Poznańską w r. 1520. po Lubrańskim, a w r. 1523. na Krakowską, na którą Jan Konarski przybrał go sobie i uprosił za successora, i żyjąc jeszcze puścił mu był połowicę intraty dóbr swoich biskupich, do czego mu pomógł konsens Leona X. Papieża, w którym mu pozwolił, aby póty biskupstwo Poznańskie trzymał, pókiiby do zupełnej Krakowskiego nie przyszedł possessyi, wszakże *Treter. in Episcop. Posnan. i Vapovius*, rok kładą przeniesienia jego na to biskupstwo 1524.: nawet kiedy Jan Łaski osierocił metropolią Gnieźnieńską, i znowu po zejściu Drzewickiego, podtykano mu ją, ale on najprzód Drzewickiego, a potem Krzyckiego siostrzeńca swego, do niej zalecał, i tyle sprawiła jego za niemi interpozycya, że oba na tem krześle siedzieli: sobie zaś tą wymówką tem większą zjednał u wszystkich opinią, że uchodził od goniących się godności; a co większa, przy tak wielkich dworu faworach na siebie, i na takich urządach zostając, uniżonością, przysługą, łagodną wymową, i ludzkością ku wszystkim i we wszystkim certował, osobliwiej jednak pańską szczodroblivością, że się pospolicie dziwowano, jako mu na takie expensy dochodów jego stawać mogło. Zygmunt I. Król Polski, i z tej miary wielki mu nad inszych affekt świadczył, że bez affektu tak o rzeczach jako i o ludziach sądził: dla czego statecznie na jego radzie przestawał, i urzędy koronne według jego rozsądku rozdawał: zażywał go i w różnych poselstwach, w r. 1509. do Papieża, i do książąt rzeszy Niemieckiej, strony bezpieczeństwa pogranicznego, w r. 1510. do traktatów o pokój z Wołochami, który szczęśliwie za jego sprawą w Kamieńcu Podolskim doszedł, i przysięgę na pacta od Bogdana hospodara Wołoskiego odebrał. *Biel. fol. 513.* W roku 1511. posłem jeździł do Władysława Króla Węgierskiego, i znowu po dwakroć. Na kongres Królowi do Wiednia Zygmunтови I. assystował: *Biel. fol. 529.* gdzie przezornością, wymową, biegłością języków cudzoziemskich, wszystkich monarchów na siebie oczy obrócił, na sekretne rady i z innemi kolegami wysadzony, imieniem tak naszego jako i Węgierskiego Królów odpowiedzi dawał, a między inszemi wnuczce Cesarskiej Królów witającej. *Cuspinus de Congres.* Królową Bonę, na jej pierwszy wjazd do Krakowa w Bazylice zamkowej witał i przyjmował. *Biel. f. 539.* Pierwszy Zygmunta II. Augustem zwał począł *fol. 373.* W r. 1526. że Turcy i Tatarzy z wielką potęgą z niemniejszą naszą szkodą Ruskie kraje najeżdżali; dla tego chcąc być w gotowości Król Zygmunt, wyprawił się przeciwko nim pospolitem ruszeniem, kędy miłość ku ojczyźnie

tego przeznaczonego biskupa znacznie się wydała: bo nietylko, że chorągiew stokonną zaciągnął, ale też ze wszystkich dóbr swoich, dziesiątego z poddanych swych na kampanią wysłał; za co Zygmunt Król danym do niego listem, gdy mu dziękuje, oraz niewymuszoną ku ojczyźnie chęć jego dziwnie w nin. chwali: jest ten list u *Jędrzeja Lipskiego decad. quaest. pub. 7.* Ludzi uczonych i kochał wielce i szacował, nie tylko swych rodaków, ale i cudzoziemców, z których Jan Upsaleński w Szwecyi arcybiskup, dla wiary wygnaniec z ojczyzny, u niego upadłej swej fortuny podporę znalazł. *Starowol. in Hecat.* Chcąc aby w nauki i obyczaje tak pobożne, jako i polityczne, wprawowała się młodź szlachecka, chował ich swym sumptem na naukach i w Krakowskiej i w cudzoziemskich akademiach, a między temi bywali i senatorskiego urodzenia, których on na swoim pałacu trzymał i po panięciu wychowywał; oprócz tych i inszym uboższym przewidował z swego skarbu wikt, odzienie i profesorów. Ztemwszystkiem tak szczodry biskup, niechciał dla synówców swych żadnych dóbr skupować, dosyć mając na tem, że im dał pobożną, i stanowi ich należyłą edukacją, ale dostatki kościelne na wychowanie młodzi, na ubogich, na pomnożenie chwały Bożej, obracał. W dziedzicznej swojej wiosce Tomicach, kościół wystawił, nadał i wszelakim porządkiem kościelnym ubogacił. *Hosius tom. 2. Epistol. 236. fol. 400.* Przy katedrze Krakowskiej na zamku, niemałym kosztem kaplicę fundował, pod tytułem Ś. Tomasza Kantuaryeńskiego biskupa, z kratą mosiężną, gdzie sobie groby z nagrobkiem nagotował, i prebendę do niej z apparatusem należytym nadał, o czym czytałem *list Zygmunta I. in MS. Petricov.* Kościół Ś. Michała na zamku, malowaniem, zegarem, zakrystyą nową, ozdobił i dachówką pokrył, w Bożęcinie część zamku, w Siewierzu cały zamek zmurował, w Piotrkowie, gdzie przedtem sejmy koronne odprawowały się, dwór dla biskupów Krakowskich. Dóbr kościelnych znacznie przyczynił, skupiwszy niektóre role, albo na pożyteczniejsze zamieniwszy, nadto, wieś przydał Zobrowską wolą, z której skupił Floryana Botarzyńskiego, *List Zygmunta Króla świadkiem, in MS. Petricov.* W konferowaniu zaś urzędów duchownych, ten miał zwyczaj, że mając już wiadomą każdego sposobność i enotę, dawał je nad spodziewanie ich ludziom zasłużonym, uprzedzając prośby i instancye, które pospolicie bywają i za mniej godnemi, nawet otrzymał od stolicy apostolskiej pozwolenie, aby wakanse kościelne w swej dyecezyi *in mense Papali* osierociałe, mógł wolnie rozdawać. O jego Pieczętarskim urzędzie napisał *Łubieński Stanisław, biskup Płocki, in Paren. ad Zamojsc. fol. 218. Passim Cancellaria Polonica apud exteros Prin-*

*cipes jam inde a temporibus Petri Tomicki, quem Cancellariorum normam, et quasi Patrem veteres dicebant, elegans et erudita censebatur. I znovu. In Polonia elegantioris literaturae usus, vel maxime invaluit, auctore potissimum Petro Tomiccio, viro aeterna memoria ob eruditionem dignissimo, qui adeptus Cancellariatum Regni, primus, genus illud dicendi et scribendi longa barbarie corruptum, nitore linguae latinae expolire coepit. Z jego ćwiczenia wyszli Jędrzej Krzycki arcybiskup Gnieźnieński, siostrzeniec jego. Hozyusz kardynał i biskup Warmiński, Filip Padniewski i Piotr Myszkowski, biskupi Krakowscy, Dantyszek biskup Warmiński, i inni. Joannes Herbersztein, sławny ów Cesarski do Moskwy poseł i uczoney, tak o nim świadczy: *Vir omnium testimonio virtute singulari, ac vitae integritate praeditus. Auctor vitae Petri Kmita* powiada, że póki on z Szydłowieckim kancelerski urząd sprawował działało się w Polsce arcydobrze: bo starali się o to, aby do senatu ludzi godnych i spokojnych przybierano, i nie dopuszczali, aby prywatami mięszano Rzeczpospolitą, przestrzegając tego, aby każdy stan, nie więcej nad słusność i miarę sobie nie dozwalał, wkrótce jednak po jego śmierci, niespokojne głowy, szkodliwe zamieszania temu Królestwu przyniosły. Umierając w r. 1535. kazał sobie czytać passyą, gdzie zalewając się łzami, do Boga pobożnie wdychał, a gdy przyszło do owych słów, ojeze w ręce twoje polecam ducha mego, bijąc się kilka razy w piersi, jednym tchnieniem ducha Bogu oddał. Był człowiek, żebym zażył słów Hozyusza kardyn. *Epist. 236. fol. 400. tom. 2. Ingenio et doctrina, morumque gravitate praestans, summaque dum viveret in patria nostra auctoritate. Do czego pomagała mu nie mało uroda piękna, i insze natury przymioty, jako to kandydor umysłu samą szczerością tchnący, czterech języków biegłość, wspaniałość serca, gładka wymowa, dowcip prędki, przezorność w radzie, pól nauki któremi kościelnej i ojczystej wolności bronił, et sicut multarum aliarum virtutum, sic pietatis laude, insignis fuit, mówi tenże Hozyusz. Erasmus też Roterodamus, do Jędrzeja Krzyckiego, już po jego śmierci z żalem pisze, (a przedtem mu Senekę objaśnionego swoim piórem dedykował.) *Quando enim Ecclesiae talis continget Episcopus? quando Regno et Regi talis consiliarius? quot egregiis dotibus eum virum cumularat Supremi Numinis benignitus? quot heroicis virtutibus exornarat? diceres ad publicam hominum utilitatem divinitus esse factum. Quam solida, quamque recondita fuit eruditio? quam fervens sacrarum literarum studium, quam occulta prudentia? quam rara in negotiis agendis dexteritas? postremo in tam eximiis Dei***

donis, in tam sublimi dignitatis fastigio, quam amabilis civilitas? quam omnis expers supercilii modestia? atque ut scribitur, contigit illi mors, talibus digna moribus, ipsis Divinis literis, quas adamabat, placide immortalus est, l. 27. fol. 1091. Epist. Pisali mu na jego pochwałę nagrobki, Jędrzej Krzycki, Stanisław Hozyusz, Jan arcybiskup Upsaleński, Wolfgangus Silesius, Joannes Dantiscus, które znajdziesz u Starow. in *Vitis Episc. Cracov.* zaś in *Scriptoribus Pol. f. 17.* wspomina jego *Orationem, ad Augustum Regem, i Librum legationum, quas pro Republ. obierat.*

Stanisław wojewoda Kaliski, starosta Koniński i Pyzdski, syn drugi Mikołaja chorążego Poznańskiego: był wprzód kasztelanem Miedzyrzeckim i komissarzem z inszemi od Zygmunta I. do miasteczka Koła, na uznanie krzywd poczynionych, od Jarosławia z Wrzący, postąpił potem na kasztelanią Kaliską, i z tym tytułem podpisał się na liście, w którym przypuszczał Stanisława z Rzeczycey do swego herbu, z tej przesiadł się na krzesło województwa Inowrocławskiego w r. 1535. co poznać z listu Króla tego, w którym mu konferował *Jus Patronatus* na kanonią kolegiaty Sandomierskiej, aby mógł jednego kanonika tamże prezentować, czego wszystkiego czytałem dowody in *MS. Petricov. Starowol. in Vitis Episcop. Cracov.* przydaje, że z województwa Inowrocławskiego, w r. 1535. posunięty był na województwo Kaliskie. Bodaj to nie jego córka była Katarzyna, która wydana za Mikołaja księcia Radziwiła, wojewodę Wileńskiego, kancelerza i hetmana wielkiego Litewskiego, który zszedł z tego świata w roku 1588. *Geneal. Radziwiłow.* Mikołaj kasztelan Gnieźnieński, starosta Pyzdski, Kościański i Koniński, koniuszy koronny, trzeci syn Mikołaja chorążego Poznańskiego, temu Zygmunt I. puścił starostwo Kościańskie, z którego do skarbu królewskiego, powinien był co rok wnosić sto sześćdziesiąt grzywien, o czem czytałem list tego Króla in *MS. Petricov.* zostawił dwóch synów, Jana i Stanisława, od których tenże Król, na publiczne potrzeby Królestwa, pożyczył sześćset sześćdziesiąt grzywien: w tej summie, póki by im oddana nie była, zapisał im wieś Grabowo w Pyzdskim powiecie, ze wszystkimi jej dochodami; *Literae Sigismundi I. in MS. Petricov.* gdzie ich stryja Piotra biskupa wspominają. Z tych Jan kasztelan Rogoziński, na wjeździe Katarzyny Austryaczki do Krakowa 1553. między senatorami pierwszy jechał. *Orichov. in paneg. nuptiali.* W r. 1564. już kasztelan Gnieźnieński, jeździł z Królem na sejm Litewski w Bielsku, w którym z Litwą naradzono się o unią z Koroną. *Biel. fol. 617.* W roku 1572. pod interregnum jeździł w poselstwie do Litewskich stanów, zapraszając ich do

spolnej rady na konwokacyą Warszawską, gdzie będąc w Tykocinie z innemi pany, tak Polskimi jako i Litewskimi, opatrzył bezpieczeństwo skarbu królewskiego, aby był zachowany do decyzji Rzeczypospolitej, ztamtąd do Francyi posłany, na sprowadzenie do Polski świeżo obranego Króla Henryka Walezjusza, *Fredro in Valesio*, kędy najpierwszym prawie był autorem i powodem do tego, aby Henryk poprzysiągł, że miał pokój religiji zachować w Polsce, dopieroż na koronacyi tego Króla uporczywie przy tem stawał: *Hosius Epist.* 236. t. 2. f. 400. odrzuciwszy albowiem katolicką wiarę, tak żwawie promował nowinki Witemberskie, że kapłanów od swych kościołów rugował, a heretykami osadził wszędzie po swoich dobrach, i w Poznaniu powagą swoją wszystkich dyssydentów potężnie bronił: zszedł z tego świata w r. 1575. jako pisze *Hist. Posselii*, miał za sobą Oporowską kasztelankę Gnieźnieńską, zostawił czterech synów: Mikołaja, Piotra, Jędrzeja, i Jana. 1. Mikołaj ten w cudzych krajach będąc, kędy inni jadu hereetyckiego dobrze się napili, on go tam rzucił, pisał do niego Hosius kardynał list zagrzewający, aby był i ojca swego, do tejże wiary katolickiej, od której odpadł, pociągnął, jest *Epistol.* 236. fol. 400. tom. 2. i fol. 285. trudno jednak było upor rodzicielski złamać, gdzie i matka i siostry sheretyczeli; przecież i przeciwko woli ojcowskiej statecznem i nieustraszonem sercem, bronił zawsze kościoła Rzymskiego: postując nawet do Francyi 1573. po nowego Elekta Henryka. *Bielski fol.* 698. Dla układności obyczajów, dowcipu i inszych cnót u ludzi wielkich i uczonych, tak swoich, jako i cudzoziemców, miał łaskę i poszanowanie, mianowicie u Franciszka Komendona kardynała sławnego w Polsce legata papieżkiego. *Praefatio Colloquii Varsav. inter Franciscum Toletum S. J. et Niemojewscium* 1572. Na sejmiku Śrzedzkim potężnie tego popierał, aby elekcyi królewskiej sposób był okryślony, a to dla wielu niebezpieczeństw, działa się to w r. 1583.: atoli we trzy lata potem gdy z Warszawy powracając przez Kalisz przejeżdża, na drogę wieczności przeszedł, *Vir magnae expectationis*, pochowany w kościele kollegiaty Panny Maryi, luboć życzył sobie w naszym kościele leżeć, ale dopiero co go zakładano. *Okolski* to o nim napisał, że był mężny i wojenny człowiek, i że życie swoje ojezyny dobru poświęcił, beżżennie żyjąc. 2. Piotr kasztelan Nakielski, *Duryew. fol.* 58. *Niezsza Pamięć*, obyczajów wdzięcznych i statku chwalebneho, pojął był Konopacką kasztelankę Chełmińską, którą urodziła Kosteczanka wojewodzanka Chełmińska, ta mu cztery córki powiła, Helenę która w zakonie Ś. Franciszka w klasztorze Krakowskim u Ś. Agnieszki pod imieniem Pelagji w panieństwie

Bogu służyła: Katarzynę, która także panięński sobie stan obrawszy, świątobliwie na świecie żyła, kościołowi Ś. Piotra w Krakowie pamiętną jałmużnę dała, kędy pogrzebiona leży: Jadwigę, która się dostała w małżeństwo Duninowi Szpotowi, i z nim trzech synów spłodziła: Elżbietę, która z Zygmuntem Kotkowskim weszła w kontrakty małżeńskie, a że mąż był z natury przyostrzejszy, umiała nie tylko jego znosić impety, ale też uprzątając do złego okazy, w cichość się wprawiać Chrześcijańską. Po śmierci jego owdowiawszy i niemając potomstwa żadnego, ubogich Chrystusowych za synów swoich przyjęła, wszelakie o nich staranie czyniła, odziewając ich, karmiąc i nogi ich umywając; czas wszystek na nabożeństwie trawiła, pacierze kapłańskie odmawiała, ostatek czasu na robotę ręczną oddawała, szyjąc, haftując swoją i służebnych ręką różne do kościołów ozdoby. Figurę ukrzyżowanego Pana ryty obraz, w kruczganku klasztoru Krakowskiego OO. Dominikanów przy kościele Ś. Trójcy ozdobiła, wystawiwszy ołtarz i fundacją uczyniwszy na msze za siebie i za męża swego, gdzie pogrzebieni leżą: dobra zaś swoje pozostałe temuż klasztorowi oddała. Synów z tejże Konopackiej dwóch zostało, Krzysztof i Jan: z tych pierwszy w sprawach Rzeczypospolitej i biegły i pilny, podpisał elekcyą Władysława IV. postował z ziemi Wieluńskiej na sejm Warszawski w r. 1626. a ztamtąd deputowany na trybunał Radomski, *Constit. fol. 5.* i znowu w r. 1641. posłem także będąc uproszony do uspokojenia kłótni między Szląskiem i ziemią Wieluńską. *Constit. fol. 19.* Z Łaszczowny zostawił tylko syna jednego Piotra. Jan brat Krzysztofa, urodzony z Konopackiej złączył się dożywotnie z Kucharską, z tej spłodził trzy córki, Annę, Katarzynę i Ludgardę, tyleż synów, Krzysztofa, a w zakonie Kaznodziejskim Tomasza z Aquinu, Apollinara i Teodora. 3. Jan syn Jana kasztelana Gnieźnieńskiego z Oporowskiej. *Bielski* między Paniętami, którzy liczne i ozdobne komitywy sprowadzili na wjazd Króla Henryka i jego koronacyą w r. 1574. wspomina też i Tomickich, miał ten Jan za sobą Rydzyńską i z nią syna Łukasza, który z Czarnkowską żył *sterilis*. 4. Jędrzej syn Jana kasztelana Gnieźnieńskiego. *Grod. Ostrzeszowski w r. 1578.* wspomina tych czterech braci, kiedy się dzielili temi dobrami: Obrzycko, Wątową, Tomice, Mirosław, Zborowo, Bobrowniki, i innych dwadzieścia wsi, ten z Działyńskiej zostawił cztery córki: Małgorzatę Gostyńską, Krystynę Grudziecką, Magdalenę Herburtową, od których potomstwo zostało, czwarta Teofila w zakonie Ś. Benedykta, i synów trzech: Jana, Jerzego i Stanisława. Z tych Jan najprzód z Stobnicką, a po niej z Strykowską miał dzieci. Jerzy drugi, z województwa Ino-

wrocławskiego, był posłem na sejmy 1627. 1629. i 1631. z kąd deputatem na trybunał Radomski, *Constit. f. 10.* wszystko się był wydał na usługi ojczyzny: dla tego gościem prawie był w domu, nawet choć już przy zwałtonem starością zdrowiu: z młodu na każdej ekspedycyi wojennej sam osobiście stawał i poczet swój prowadził, mąż ludzki, miły i szczodry: Żonę swoją Zofią Tylicką wnuczkę biskupa Krakowskiego, (której niżej życie położę) w jej ciężkich affekcyach cieszył, heroicznie przyjmując od Boga, cokolwiek utrapienia Bóg na niego przepuścił, nakoniec za konsensem obojga, tak z nią żył, jak brat z siostrą, i ręki się jej nie śmiejąc dotknąć, z tej spłodził dwóch synów, Aloizego i Pawła; Aloizy przedziwnej dobroci i rozsądku nad lata swoje: bo w trzecim roku, tak postąpił w rzeczach do wiary, taka się w nim wydawała doskonałość rozsądku, że go do przyjęcia kominunji przypuszczono za nauką doktora Anielskiego, który mówi: *Quando pueri incipiunt aliquem rationis usum habere, ut possint devotionem concipere hujus Sacramenti, potest eis illud conferri.* Od tego czasu po klerycku go noszono, lat jednak dziewięć mając, gdy się uczył w Toruńskich szkołach śmiertelnie zachorował, pod który czas, nikt go nie usłyszał, choć w gwałtownej gorączce albo jęczącego, albo sarkającego: gdy już konać miał, kapłan za niego do poblizszej kaplicy poszedł, mszą świętą ofiarować, porwał się Aloizy i koronkę wzięwszy w rękę, przez ten czas wszystek na niej się modlił, msza się kończyła, on życie. W kilka niedziel pokazał się po śmierci matce swojej, z dziwnie wesołą twarzą, pyta się go, za co by był tak wesoły; nie mam się prawi czego smuć, bom już jest w niebie, aleni przecię przez trzy niedziele był w czyseu, to wyrzekłszy, zniknął, a matce i innym bojaźń zostawił. Jeżeli tak świętą niewinność w Aloizym Bóg chłostał, cóż będzie z grzesznikami? Paweł drugi syn Jerzego z Tylickiej, i ten sobie duchowny stan obrał. Krom tych jeszcze ci kwitnęli, Wawrzeniec Tomicki, który służąc z wojewodą Nowogrodzkim 1582. za Króla Stefana przy expugnacyi Pskowa z konia zsiadłszy, pieszo z inną kawaleryą Pińską szedł do szturm. *Paproc. fol. 405.* Jędrzej skarbnik Wieluński, z sejmu 1661. komissarz do granic od Szląska. *Constit. fol. 25.* Jan chorąży Sieradzki, a przedtem miecznik w r. 1662. zapisany do lustracyi zamku Lelowskiego, *Constit. fol. 25.* miał za sobą Myszkowską córkę margrabi marszałka koronnego, a potem wojewody Krakowskiego, *Sebast. Stawicki kazanie Jastrzębiec*, żyli z sobą 1658. Jan miecznik Wieluński, Konstantyn kasztelan Wieluński, a przedtem cześnik Sieradzki, na różnych sejmach posłem stawał, jako 1661. *Constit. fol. 25.* i 1662. *fol. 25.* 1670. i komissarz do

dystrybuty hiberny, *Constit. fol. 15.* 1674. poseł na konwokacyą, gdzie uproszony do traktatów z Moskwą o pokój, *Const. fol. 16.* i 1676. na sejm koronacyi, *fol. 28.* gdzie wspominają, że trudne przejścia i drogi w Grębaninach wsi swojej restaurował *fol. 54.* w r. 1683. już kasztelan Wieluński, *Const. fol. 13.* w którym roku deputatem był na trybunał koronny, miał za sobą Agnieszkę Myszkowską kasztelanę Lubelską, z tej były dwie córki: Maryanna 1mo voto Alexandra Walewskiego chorążego Sieradzkiego, 2do Oleskiego, 3tio Wojciecha Walewskiego, 4to Pawłowskiego, ze wszystkiemi *sterilis*: Katarzyna żyła z Antonim z Stoiszyna Stońskim podstolim Łukowskim, ale i ta bezpotomna. Jan podsędek Krakowski poseł na konwokacyą, *Constit. fol. 29.* a w r. 1666. poseł od konfederatów do Jana Kazimierza po klęsce pod Mątunami, *Kochow.* żona jego Beata Konstancya Myszkowska, wdowa po Zygmuncie Oleśnickim. Mateusz miecznik Sieradzki 1673. r. Alexander cześnik Sieradzki 1704. N. miał za sobą Wilkostowską, z tej było dwóch synów, jeden Franciszek, temu Łącka spłodziła córkę Elżbietę i syna Michała, którego żona Niemojewska: drugi syn z Wilkostowskiej Stanisław, tego z Trzebieckiej syn Jan. Sąj podziśdzień Tomiccy Łodziowie koło Miechowa i Wiślicy. Świętosław syn Jana, miał za sobą Justynę Skarszewską, z tej syn Stefan.

Tomislawski herbu Prawdziec, w województwie Bełżkiem. Stanisław Tomislawski z sejmu 1616. komissarz do Torunia na uznanie krzywd poczynionych Pannom Benedyktynkom od Toruńczanów. *Constit. fol. 13.* Stanisław Tomislawski w zakonie naszym, królewski kaznodzieja 1641. *Histor. Colleg. Raven.* Franciszek Dominik 1655. wydał do druku *Oracyę o Ś. Stanisławie biskupie w Rzymie mianą pod tytułem: In aula veritas*, którą przypisał Alexandrowi VII. Papięzowi. Jan podstarości Krakowski, poseł na sejm 1661. i komissarz do granic od Szląska, *Constit. fol. 26.* mąż jak w prawie ojczystem biegły, tak w rozsądku wielki; tak pobożnością zalecony umarł 1679. w Jarosławiu u Ś. Jana pogrzebiony. Wojciech podczaszy Bełżki, poseł na sejm 1661. i komissarz na sądy fiskalne, *Constit. fol. 3.* miał za sobą Annę Prażmowską, kasztelanę Warszawską, z tej spłodził córki: Katarzynę Ossolińską, matkę kasztelana Połanieckiego, i stolnika Sandomierskiego, i Jadwigę Sulimirską, a 2do voto Niemyską podsędkową Lubelską, synów zaś trzech: Michała majora z gwardyi, Mikołaja suffragana i oflicyała Warszawskiego, kanonika Krakowskiego i Stanisława, ten wszedł w kontrakty małżeńskie z Wiktoryą Ralinowską córką Walentego Jana cześnika Halickiego, z tej było dwie córki: Jadwiga, za

Władysławem Koczorowskim, i Elżbieta. Teresa Tomisławska Wiktoryna Stadnickiego kasztelana Przemyskiego małżonka w r. 1690.

Tomisławski herbu Świnka, w Kaliskim województwie. Z tych Stanisław Tomisławski w r. 1595. miał za sobą Katarzynę z Rudnik herbu Poraj.

Tomkiewicz. Teodor Tomkiewicz w r. 1654. na sejmie nobilitowany dla zasług, o czem patrz w Konstytucyi.

Nie na sejmie roku 1654. jak wyżej, ale roku 1659. nobilitowany Teodor Tomkiewicz, i temuż przez tę samą Konstytucyą nadane dziedzicznem prawem majątności *Krzeczków, Kunin, Wolka, Skwaczów stary i nowy*, w województwie Ruskiem, ziemi Lwowskiej. — *Const. Vol. IV. fol. 636. — Krasicki.*

TOMKOWICZ

HERB.

Takim go kształtem, jako tu widzisz, położył *Kojałowicz in MS.* co jednak w tym jest herbie, żaden nie opisuje, na hełmie powinny być trzy pióra strusie *); są w Orszańskim powiecie Tomkowiczowie. Kasper Tomkowicz którego synów sześciu zostało, Filo, Kasper, Trojan, Jerzy, Grzegorz i Stefan. Jerzy Cielecki Tomkowicz za Władysława IV. Jan w powiecie Oszmiańskim 1674.

Stanisław Tomkowicz w roku 1788. sędzia Orszański. — Jan miecznik. — *Krasicki.*

Są także **Tomkowiczowie herbu Przymjacieli**, dziś licznie rozgałęzieni, o których obszerniej w Tomie X. w Dodatku.

TOPACZ HERB.

Sępie skrzydło być powinno czarne, barkiem w lewą tarczę obrócone, noga u niego złota w czerwonym polu, na

*) Podług *Malachowskiego w Zbiorze nazwisk Szlacheckich* powinno być pole herbu tego zielone a na niem żydeł o trzech nogach, u którego średnia noga krótsza ma podstawioną gałkę, a pierwsza, z prawej strony na ukos włożona. — *P. W*

TOPACZ

HERB.

helmie trzy pióra strusie, tak go opisują: *Paprocki w Gniazdzie fol. 907. o herb. fol. 567. Okol. tom. 3. f. 258. Biel. fol. 257. Klejnoty fol. 86.* Przyniesiony do Polski za czasów Ludwika Króla, według Bielskiego nazwany Topacz od Topacza Raca, luboć go w *przywileju Hrodelskim 1413.* Władysława Jagiella, Kopaczem zowią, w Węgrzech i indziej wiele jest domów znacznych, które się nim pieczętują, a między niemi Bekieszowie, o których mówiłem w drugim tomie. Wprawdzie *Paproc. w Gniazdzie swoim*, w Polsce go nabytym być mieni za Bolesława Krzywoustą w r. 1132. i okazyą tego nabycia kładzie, ale w późniejszej swojej *o Herbach Książce z Długosza* twierdzi, że z Węgier do Polski przyszedł za Kazimierza Wielkiego. Rogkowscy na Szląsku według tegoż autora w *Strom.* zażywają w herbie Sępiej nogi, ale bez skrzydła, a na helmie lew z korony niby wyskakuje, z tych była Barbara Toszycka. Derszlawa herbu Topacz, archidyakona Krakowskiego, kanonika regularnego S. Augustyna, *insigni virtute et in laboribus Ecclesiasticis perferendis constantia*, którego ciało pochowane leży w kościele Krakowskim u Bożego Ciała, przy wielkim ołtarzu, na boku, wspomina *Łoniewski fol. 64. w życiu B. Stanisława Kazimierczyka.*

Herbowni.

Błudnicki,

Borzynowski,

Bydłowski,

Chalczniowski,

Gederwoch,

Grodzicki,

Iskra,

Kopyciński,

Krupski,

Kurzewski,

Łuwczycki,

Miedźwiecki,

Mosiewicz,

Sroczkowski,

Występ,

Zegartowski.

Małachowski, Wielądek i inni, przyłączają także do tego herbu: *Chwalczniewskich i Giedrojców.*

Topczewski herbu Slepowron, w Ruskiem województwie i w ziemi Łomżyńskiej, piszą się z Leszczków, z których Kasper Topczewski na Rusi osiadł, Łukasz zaś w Mińskiem województwie, podpisał elekcją Władysława IV.

Topolski herbu Powąta, w ziemi Sochaczewskiej, Adam Topolski podpisał elekcją Jana III. Króla. Jerzy ale Topolowski chorąży Pomorski w r. 1531. u *Okol. t. 3. f. 341.*

W r. 1778. Jan Topolski regent grodzki Wileński. — *Krasicki.*

TOPOR

HERB.

Topor biały powinien być w czerwonym polu, ostrzem w lewą tarczy obrócony, na hełmie takież Topor, tylko że ostrzem trochę nachylony ku ziemi, jakby końcem utkwiony w koronie. Tak go opisują *Paprocki w Gniazdzie Cnoty fol. 14. O herb. fol. 8. Okol. tom. 3. fol. 1. Klejnoty f. 81. Biel. fol. 28.* Przydaje jednak *Paprocki* z innemi, że jedni są Toporczykowie, którzy takim kształtem tego herbu zażywają, jako się już opisał, i ci są właśni Starzonowie; drugie zowią Kółkami, którzy w różnych polach Topor noszą, w złotem albo błękitnem. Zowie się zaś ten herb Starza, dla starożytności swojej, o której niektórzy twierdzą, że jeszcze z pierwszym Lechem w te tu kraje Toporczyk przyszedł, i że jeden z nich pod pierwsze interregnum po zejściu potomstwa Lechowego, między innemi jedenastą, był gubernatorem i rządcą Polskim. A *Bielski fol. 28.* i inni przydają, że w Krakowskiej ziemi, i po te czasy jest ten zwyczaj, że kiedy na gwałt ludzie bieżą, wołają: Starza, a indziej: Starykoń, ponieważ ten, od herbu Topor poszedł.

Przodkowie domu tego.

Walcer hrabia z Tyńca, o którym pisze *Bielski fol. 109.* i *Andreas de Zarnów, Paprocki, Okolski.* Ten długo się

bawiać w postronnych krajach, a osobliwie przy dworze Króla Francuzkiego, widząc że się niejaki Arinaldus książę Niemiecki o Królownę Francuzką Heligundę starał, a ta w przyjaźni jego nie profitowała, tak się dla urody i pięknych obyczajów wkradł w jej serce, że się dała do Polski uprowadzić. Nie nadała mu się jednak kradziona zdobycz, bo potem gdy owe amory ostygły, żyła nieprzystojnie z jakimś Wiślimirem, i owszem Walcera w ciężkie pęta okuła, luboć on potem z tej niewoli wyszedł, i tak Wiślimira, jako i Heligundę zabił, ta pogrzebiona w Wiślicy na zamku, której tam twarz na kamieniu wyciosaną widziano w r. 1242. obszerniej tę historiją opisuje *Paprocki o herbach* do którego czytelnika odsyłam, wprowadzić o tej historiji żaden z Francuzkich historyków nie namienia. Przecież tę samą historiją znajdziesz u *Sommersberga de rebus Silesiacis Tomo Secundo fol. 37.* w historiji i kronice Boguśała biskupa Poznańskiego szeroko rozwiedzioną, ale tamten historyk, Walcera nie do familji Topor, ale do Popiela niegdy książęcia Polskiego nadciąga, którego tu słowa kładę. *Erat temporibus illis Urbs famosissima, murorum altitudine circumsepta, nomine Wislicia, cujus olim Princeps tempore Paganismi fuerat Wislaus decorus, qui et ipse de stirpe Regis Popeli duxerat originem. Hunc quidam Comes, etiam stirpis ejusdem, ut fertur, fortis viribus, nomine Walterus robustus, qui in Polonico vocabatur: Wdały Walgersz. hujus Castrum Tyneg prope Cracoviam, ubi nunc Abbatia S. Benedicti per Casimirum Monachum, Regem Polonorum seu Lechitarum, fundata consistit, in quodam seditioso conflictu captivaverat, captumque in vincula conjecit, ac in profundo Turris Tinecensis mirae custodiae deputaverat tenendum;* ale i *Baranowski* dobrze uważa, że jeżeli ta o Heligundzie powieść jest prawdziwa, tedy to musiało być jeszcze za Pogaństwa, ponieważ Tyniec w r. 1044. już był w ręku królewskich, kiedy Król Kazimierz Mnich fundował tam klasztor, a zatem musieli mieć Królowie Polscy dawniej przedtem na Tyńcu władzę. *Paprocki* w te słowa o Tyńcu pisze, z *Jędrzeja de Żarnów*: „Potem jako Tyniec przyszedł w ręce monarchom, o tem niemasz nic dowodnego, tylko przy Kazimierza tego Żywocie, który go nadał na jałmużnę, tego dokłada temi słowy: iż Król Kazimierz nie rozumiał być stółowi swemu przystojnej prowizyi, z tych dochodów Tynieckich, chociaż blisko przyległe były zamkowi Krakowskiemu, a to dla tego, że były odjęte familji Starżonów hrabi jednemu, ale dla czego, tego nie dołożył. *Saula Zbyluta* z *Lukni* hrabie, wspomina przywilej klasztorny jeszcze za *Mieczysława* najpierwszego monarchy Chrześcijańskiego, w r. 966. iż był przytomny

przy fundacyi klasztoru Trzemeszeńskiego. — Starżona hrabia z Panigrodza czytał *Paprocki* na różnych przywilejach klasztornych. Ta familia używała konia, na nim mąż we zbroi, w ręku buławę, a pod nogami u konia Topor, a na drugich w tyle. Petrosław hrabia syn Starżona, bywał obecnym przy fundowaniu klasztorów, a Trzemeszyńskiemu nadał wieś Januszowo. *Ksiądz zaś Młodzianowski tom. 4. Concionum f. 616.* twierdzi, że Panigrodz na tem miejscu był, gdzie teraz opactwo Wągrowieckie, które przodkowie Tęczyńskich fundowali. Sieciech wojewoda Krakowski, o którym *Miechowita, Kromer i Wapowski*, ale osobliwie *Długosz w r. 1010.* fundował klasztor Sieciechowski, za Bolesława Chrobrego, tę jego fundacyą potwierdzając Kazimierz Wielki w r. 1352. wylicza dobra, które on temu klasztorowi nadał. Wolno ich widzieć u *Paprockiego*. Hrabia zaś Lacza z Sieciechowa, przydał do tejże fundacyi niektóre wsi, także i Marcin, synowiec Sieciecha, nie mniej z swojej szczodroblewości świadczył temu miejscu. Piotr także syn Petrosława z Panigrodza, i niektóre wolności, dla niego od Królów otrzymali, czego ucinek znajdziesz w *Paprockim*.

Stefana arcybiskupa Gnieźnieńskiego do Toporeczków pociąga *Paprocki*, z *Okolskim*, ale większa część autorów powiada, że był herbu Pobog, kędym i ja też o nim mówił. Janusza także wojewodę Krakowskiego, ciż tu wmięszali, ale go i pod herbem Pilawa rejestrują, i u mnie go tamże znajdziesz. Jedna z tego domu, hrabi Gniewomira z Czarnkowa żona, klasztorowi Miechowskiemu wieczną darowizną puściła, koło r. 1200. jako świadkiem *Nakielski Miechow. fol. 68.* wieś Łętkowice.

Lampert Zula biskup Krakowski, umarł w r. 1071. ten według naszych autorów, że nie posłał po Palliusz do Rzymu, utracił go sobie i successorom. Był to pierwszy infułat tego miejsca, Polak rodem, i dla tego też rodowitych Polaków w kapitule swojej osadził, a między inszemi Ś. Stanisława potem biskupa i męczennika. Sławią tego Lamperta, że był nauki i rozsądku wielkiego, o przymnożenie chwały Boskiej zabiegający, zkąd też poszło, że gdzie niedzie jeszcze zawijające się bałwochwalstwo wytepił. Kościół w Kazimierzu małym fundował, i w dziesięciny wyteczne uposażył. *Starowol. in Episc. Cracov.* Zbilut, który wieś Wścieklice dał bratu Rachelina biskupa Krakowskiego. Drugi tegoż imienia, który Wirzbięcie donacyą zeznał na wsi Zbilitowicach. Ten Wirzbięta był herbu Janina. Stefan wojewoda Krakowski i hrabia z Książa, opowiada go list klasztoru Jędrzejowskiego. Stefana drugiego kasztelana Sandomierskiego, list klasztoru Trzemeszyńskiego w r. 1145. i że się pisał hrabią z Przegini. Wojciecha biskupa

Kujawskiego, położył tu *Paprocki* w r. 1272. ale *Damalewicz* in *Cujav.* do herbu go Wieniawa i słusznie pociąga. Zbilut kasztelan Poznański, jako się mówiło w pierwszym tomie.

Wojciech Pałuka biskup Poznański z proboszcza Kujawskiego na tę godność wzięty w roku 1347. wszedł do grobu 1355. *Długosz* in *Vitis Episc. Ponsnan.* Wojśław ochmistrz Bolesława Krzywoustego, który po wygnaniu Magnusa, był starostą Wrocławskim. Piotr z Włostowic hrabia na Książu, ten żył w r. 1134. jako pisze *Kromer* w *Księgach piątých*, był wielkim miłośnikiem, i obroną ojczyzny, z niebezpieczeństwem zdrowia swego, na ten czas gdy Jaropelka księcia Ruskiego, zjechawszy do niego, zmyśloną postawą pojmał, a związawszy przyniósł Królowi Panu swemu. Włosto hrabia, nadał więc klasztorowi Trzemeszeńskiemu, którą także od imienia swego Włostowem nazwał, i z wielką częścią jeziora Gopła. Zbyluta hrabię, pisał się z Panigrodza i z Luknej, a ta majątność jest na Pałukach w Kaliskiem województwie, wspomina fundusz klasztoru Wągrowieckiego, który nadał, i zbudował w majątności swej Luknie w diecezji Gnieźnieńskiej, siedm mil od Poznania, nad rzeką Welmą. Tegoż klasztoru list znacznie wspomina potomki tych Zbylutów, którzy się podpisali hrabiami z Panigrodza, z Lukni, z Danaborza, synowie Starżona. Zbylutę wojewodę Gniewkowskiego, przeczytał się *Paprocki* na liście klasztornym. Macieja biskupa Kujawskiego tenże tu kładzie, jam mówił o nim pod Golanczewskimi, jako i o synowcu jego Zbylucję, biskupie także Kujawskim.

Ottę i Zegotę wspomina *Kromer* i *Miechowita*, *Kromer* l. 8. *Miechow.* l. 3. dla tego że byli Pawła, biskupa Krakowskiego pojmałi, a dali do więzienia Leszkowi Czarnemu. O co potem Leszek, i inni od duchowieństwa mieli wielką trudność, aż się z Polski wyprzedać musieli, a wyprowadzili się do księstwa Opolskiego, których w onym kraju kwitnęło potomstwo, wszakże już inszego herbu używało, jak mniemam, że jeszcze od przodków, za ten uczynek byli z niego wyzuci. Bo ci Toporowie będąc zdawna tak możnemi, byli tak kochający sławę dobrą, że sami każdego herbownego swego o wszelkie nieprzystojne sprawy karali, i mieli kronikę spraw swoich od początku prawie Polski, którą białogłowa z częścią majątności wielką wyniosła z domu ich, że o niej własni potomkowie w tym wieku wiedzieć nie mogą. Wieża, Dorotka, tak nazwana w Krakowskiem województwie sławna, w której Tęczyńscy jedną z domu swego, na imię Dorotę, aż do śmierci trzymali, o jakieś nieprzystojne akcy.

Sulek z Miedźwiedzia kasztelan Krakowski, podpisał list Leszka Czarnego w r. 1287. u *Nakielsk.* w *Miechow.* f. 209.

Marcin z Wąsosza wojewoda kaliski, starosta Nakielski, u Łaskiego w *Stat. fol.* 127. a w r. 1413. piszą o nim. *Biel. fol.* 302. *Kromer l.* 17. Tomisław dziedzic na Wąsoszu, kasztelan Słoński, wieś Dziardonowice, sprzedał biskupowi Kujawskiemu. *Damalewicz in Episcop. Cujav.* Marcin z Łabiszyna wojewoda Brzeski Kujawski, *Biel. fol.* 306. Sędziwój starosta Sandomierski, za czasów Kazimierza Wielkiego. *Starowol. in Episc. Cracov. Submokrski.* Piotr Rykrski Toporczyk, w okazji pod Koronowem chorągiew niósł do batalji, sławny za czasów Króla Jagiełła kawaler. *Biel. fol.* 307. Zegota, który w r. 1274. z grobu Ś. Jacka poczuł osobliwszą wonność. *Sever. in Vita l. 2. cap.* 17. Wojciech opat Tyńciecki umarł 1380. *Szczygielski in Tinacia f.* 76. Derszław także opat, mąż zakonności wielkiej, w której życia dokonał w r. 1421. *Idem fol.* 83.

Wojciech z Szubina podkomorzy koronny, którego się doczytał *Paprocki*, na liście klasztoru Trzemeszeńskiego. Syn jego według *Okolskiego* Sędziwój z Szubina wojewoda kaliski, i generał Wielkopolski, a potem starosta Krakowski, temu *Starowol. in Bellator.* takie Elogium napisał *fol.* 61. *Et vi prudentis ingenii, et belli fortuna, omnium Poloniae Dynastarum praestantissimus. Qui sub Casimiro Magno bellis Silesiticis Bohemicisque exercitatus, etiam apud Ludovicum Regem in pretio fuit, cujus signa contra Venetos secutus, ordines Polonorum ductabat, indeque cum gloria reversus, Majoris Poloniae ab eo Praefecturam promeruerat, qua potitus ob virtutem, cum alia plurima Latrocinia purgavit, tum Vladislaum album Vladislai Łoktici nepotem, a quibusdam rerum novarum cupidis, ad Regnum accersitum, et Cujaviam possidentem, cum primo captum et admonitum dimisisset, iterum res novas molientem opera Joannis Kmitae Praefecti Sirad. et Bartholomaei Wesseburgii, Capitanei Brestensis, apud Gniewcoviam conserto proelio facile fudit fugavitque: ac tandem Zlotoriae circumsessum, magnoque cum labore oppugnatum per deditionem accepit, et ad Regem in Hungariam misit. Cumque Lithvani Ducibus Kiejstuto, Jagiellone, Lubarto et Vitoldo, Lublinensem atque Sandomiriensem oram ad Sanum et Vistulam flumina, factis excursionibus popularentur; et Rex Ludovicus ex Ungariae veniens bellum in eos suscepisset, Sendivogium Praefectura Cracoviensi, et Palatini Calissiensis titulo cohonestatum cum parte exercitus ad Chelmam recipiendam misit, ipse vero cum reliquo ad Belzum castra movit, et intra octavum diem Chelma potitus, Graboveciam quoque Hroldum, et Sevolossum munitiones cepit, rebusque confectis,*

ad Regem rediit, ex assiduo labore in Castris obiit. Prosta linia szedł od Sieciecha wojewody Krakowskiego wzwyż wspomnionego, o którym Starowol. in Bellat. fol. 27. tak pisze: Topor Sieciechus antiquissima, et etiamnum florente Topororum familia, Vladislao Hermanno magno usui fuit, parva quidem statura, sed ingenti spiritu a natura praeditus, imo supra aequum ambitioso avidissimoque dominatus, nec in parva statura illa supra ingentis animi vigorem expetita magnis equitandi et jaculandi peritia deerat, qua vires in hoste ad impetum validiores mire contemneret et eluderet, exercitusque variis bellis sub Miecislao II. et Casimiro Monacho Regibus Poloniae omnium Sarmatiae hostium, et vicinorum artis pugnandi, et mores optime callebat, atque hac animi virtute inter proceres Patriae Principem locum tenebat; et statim ab initio aequae gravis et fortis Senator, propter bellicarum rerum peritiam, acre et constans gravissimis in rebus iudicium, cum singulari vigilantia conjunctum, facile promeruit, ut a Vladislao summus Militiae Praefectus crearetur, et tum maxime cum adversus Bohemum, abrupta vetere pace, foret dimicandum. Itaque Boleslao Crivousto novennali custos admotus in hostem, cum exercitu ivit, oppositam sibi aciem aliquoties vi fudit et fugavit, universaque Moravia ditiois Bohemicae pervastata victor ad Principem suum rediit. Iterumque contra Cassubios missus, Mediriciam arcem munitissimam ab eis possessum expugnavit et Provinciam omnem latrociniis purgavit; Idem saepius et de Prussis, et de Pomeranis trophaea retulit, atque ex eo, paulo elatior, dum reliquos contemnit, fit cunctis exosus, et ad Principatum aspirare insimulatur. Quapropter exagitatus, a filiis Vladislai Principis, Sbigneo videlicet et Boleslao, qui eum armis persequerentur, periisset, nisi favore ipsius Vladislai etiam contra filios insurgentis, servatus fuisset. Relegatusque ab aula, promiscuae famae materiam de se ingeniis praebuit, moribus suis impense laudandis, aut per acerbè lacerandis, utpote qui modo temperatis atque illustribus Togae et Sagi consiliis, modo turbulentis actionibus inclaresceret, Arcemque suam Lechoviam, cum amplissimis possessionibus, in qua a Juvenibus Principibus obsidebatur, interventu ipsius Vladislai donavit Sodalibusque Benedictinis in Abbatiam, ubi et sepeliri ipse voluit; brevi enim post ex angore animi levi tentatus morbo, dum in exilium ire pararet, apud Penates suos non plane senex extinctus. Domyślam się że ten Sędziwój z Szubina wojewoda Kaliski, miał dwóch braci rodzonych, to jest Ottona wojewodę Sandomierskiego, który się pisał z Piley, i drugie-

go, a zda mi się Jędrzeja, który się pisał z Jabłonna. Ten zostawił trzech synów, Jana kasztelana Sandomierskiego, Marcina kasztelana Zawichojskiego, i Sędziwoja cześnika Krakowskiego, którzy się wszyscy pisali z Jabłonna. Tego domysłu mego mam fundament z *Paprockiego o herbach*, karty 19. kędy na przywileju klasztoru Sandomierskiego tak się podpisali: *Praesentibus Vener. ac Generosis Viris, Ottone de Pilcza Palatino Sandomirien. Janusio nepte illius, ex Fratre Castellano Sandomirien. haerede de Jabłonna, Martino Castellano Zawichos. haerede de Jabłonna nec non aliis fide dignis Anno 1386. Datum per munus etc.* I znowu na drugim tamże. *Praesentibus Sendivojo de Subin Capitaneo Cracoviensi Domino Sendivojo nepote ejus ex fratre haerede de Jabłonna Pincerna Cracov. nec non aliis fide dignis Anno 1373.* Z tego wnoszę, że jako Pileccy, poszli od Ottona z Pilecy wojewody Sandomierskiego, tak Korycińscy od drugiego jego brata rodzonego, który, że się pisał z Jabłonna, i oni też nieprzerwanie, z tegoż się gniazda szczylicli, luboć i z Pilecy niektórzy się pisali, a znać na pamiątkę, że brat rodzony Ottona z Pilecy, był ich przodkiem. Jakim zaś sposobem ta Pilca w inszy się dom przeniosła, mówiłem w siódmym Tomie pod Pileckimi Toporezykami. *Autor Książki: Specimen Historiae Polonae Criticae pag. 36.* przymawia mi, że m tego Sędziwoja z Szubina, do herbu Nałęcz, a nie Topor przywłaszczył, wszystek fundament na którym się zasadza ten mądry pisarz, jest *Bielsk. karta 244.* Jam zaś miał pozorniejsze racye, że m go Nałęczem uczynił; a najprzód *Paproc. o herb. fol. 153.* który go między Nałęczami rejestruje, potem że tych tam czasów, ba i późniejszych, w domu Szamotulskich, Ostrorogów, ba i Czarnkowskich (wszystko to Nałęczowie) to imie Sędziwój było zagęszczone, i owszem prawie dziedziczne, co poznać z tego, com o każdym z nich na swem miejscu mówił. Atoli tu go teraz kładę, nie tak dla powagi Bielskiego, jako bardziej dla *Paprockiego* i przywileju klasztoru Sandomierskiego, trochę wyżej wspomnianego, jeżeli albowiem Jabłonna na ten czas w domu Toporezyków dziedziczyła, toć i ci obadwa, stryj i synowiec, musieli być Toporezykowie. Siostra rodzona tego Sędziwoja, żyła z Krystynem z Skrzynna, starostą Złotoryjskim. Bestrzycka podskarbiego koronnego, że się pisał z Szubina, namienia list klasztoru Trzemeszeńskiego w r. 1287. Sieciech sędzia nadworny u Władysława księcia Łęczyc: pisał się z Szubina.

Zegota za czasów Leszka księcia był wojewodą Krakowskim, a potem kasztelanem, jakom dowodził w pierwszym tomie. Był hetmanem koronnym, o którego znacnem męztwie,

i sprawach rycerskich powiadają historycy, jako *Miechow. l. 3. cap. 58. Kromer l. 8.* Ten wielką pomoc dawał Konradowi książęciu Mazowieckiemu przeciwko nieprzyjaciolom jego, o czem *Kromer l. 8.* luboć potem za Bolesławem Wstydlwym mężnie stawał, jako chce *Biel. fol. 169.* i *Kromer in Pudico.* Tenże go wysławia w księgach dziesiątych, iż mężnie Litwie odpór dawał, w roku 1281. Niemniejszą i ztąd pochwałę wyniósł, że się stał przodkiem kilku familji najprzedniejszych w Polsce. Syn albowiem jego Nawój, najprzód wojewoda Sandomierski, a potem kasztelan Krakowski trzech synów spłodził, z których jeden Jędrzej, wzięwszy dziełem zamek Tęczyn, stał się ojcem Tęczyńskich familji, Balickich, i Rapsztyńskich. Drugi Jasko, wzięwszy Morawice Morawickich i Ossolińskich. Trzeci zaś *sterilis* zszedł, o czem się mówiło pod Tęczyńskimi. Piotr Neorza najprzód kasztelan Wojnicki, potem wojewoda Sandomierski, a na koniec Krakowski w r. 1368. jako się mówiło w pierwszym tomie. Jan z Ostrowiec jeździł w legacyi do Węgier, o Annę Wilhelma hrabi Cylijskiego córkę, którą zmówiwszy Jagiellonowi Królowi Polskiemu do Krakowa z innemi przyprowadził 1400. Jan Miąwszy, *Miechowita* zowie go Nazianem, ten po onej fortunnej bitwie Pruskiej, za Jagiella Króla, gdy się Niemcy znowu zbierali, chcąc się poprawić, a pomścić rozlania krwi, gdy ich było 90. tysięcy porażono, mieli znowu wojska dziesięć tysięcy. Ten Jan mając pewną wiadomość o nich, zebrał się jako mógł z przyległymi sąsiady, pany i rycerstwem Polskiem, niechcąc onych Niemców ku Malborku puścić do drugich Krzyżaków, potkał się z niemi mężnie u Koronowa, jako *Kromer* pisze. *Ibi Joannes Ostrovicius cognomento Nazyanus gente Toporus, adacto equo, Vexilliferum hostilem obruncat, vexillumque quo uno totus eorum exercitus (itidem atque noster,) utebatur abripit.* Za tem wojsko się nieprzyjacielskie strwożyło i osłabiało, nasi rzeško na nich natarli, i na głowę porazili, drugie w pogoni rozgromione byli, aż noc ostatkowi przeszkodziła. O czem czytaj u *Kromera księgi siedmnaste,* u *Miechowity czwarte.* Piotr suffragan Krakowski, już nominowany na biskupstwo Krakowskie po Janie Radlicy z domu Korab, wszakże niż mu przyniesiono sakrę z Rzymu, tym czasem życie skończył. Stanisława z Chobrza chorążego Krakowskiego, i krajczym Króla Olbrachta wspomina list klasztorny w r. 1469. potem i za Zygmunta starego w r. 1504. Otto z Pleszowa, którego wspominają akta Krakowskie, i wiele przywilejów szlacheckich, sędzią Krakowskim w r. 1429. Guiewomira i Tomasza dziedziców z Miedźwiedzia wspominają przywileje domu Toporów w r. 1366. od Kazimierza Wielkiego potwierdzone, co i fundusz

kościół onego opowiada, a ukazuje że Chrześcijańskimi Pany i miłośnikami kościoła Bożego, co jeszcze wspominają herby tamże na kościele malowane, że to z domu Toporów do Drużynów wyszło. Nekanda herbu Topor, którego opiece powierzył był Władysław Łokietek syna swego Kazimierza Wielkiego, pod czas okazji pod Płowie w r. 1331. *Bielski 220. Kromer pod Królem Łokietkiem*. Od niego poszły dwa domy, Trepków i Morskich. Otto syn Nawoja pisał się z Szczekarzewic, od którego poszli Tarłowie i Zaklikowie, patrz com o nich pisał, o każdym na swem miejscu.

Herbowni.

*Balicki,
Bełchacki,
Białośliwski,
Boguski,
Bokszański,
Boratyński,
Brzozowski,
Butrym,
Chroborski,
Czyżowski,
Danaborski,
Decius,
Długoborski,
Dzierżbicki,
Golanczewski,
Grocholski,
Grylewski,
Gumowski,
Hynek,
Jakubowski,
Jarnowski,
Jasiński,
Jewłuszewski,
Jeziński,
Kaliński,
Kamiński,
Kłośki,
Konarski,
Koryciński,
Krasnopolski,
Krzetowski,*

*Krzyweczycki,
Księski,
Kunat,
Łowieniecki,
Marcinowski,
Masłomiecki,
Matuszewski,
Międzygórski,
Modliszewski,
Morawicki,
Morski,
Nekanda,
Niedrowski,
Nos,
Obodziński,
Odolikowski,
Okółow,
Ossoliński,
Ostrowicki,
Paczyński,
Piekarcki,
Pilczycki,
Pilecki,
Pisarzewski,
Płaskowski,
Płaza,
Prusinowski,
Przespolewski,
Rabsztyński,
Rokowski,
Rykrski,*

*Ryszkowski,
Ryterski,
Szczeniński,
Sieciech,
Siekierzecki,
Ślezanowski,
Ślupski,
Smoszewski,
Staręski,
Szołajski,
Tarło,
Tarnowiecki,
Tęczyński,
Trambczyński,
Trepka,
Trłęski,
Tutkowiecki,
Wałdowski,
Wąsowski,
Wilkowicki,
Wolski,
Wronowski,
Zabięło,
Zaklika,
Zaleski,
Zbyszewski,
Żegota,
Zemła,
Złotkowski,
Zwierz.*

Malachowski, Wielądek i inni następującym familiom tenże herb przypisują :

Bije,
Cikowski,
Jabłoński,
Janowski,
Kapustynski,
Lacza,
Małomiącki,

Nawoj,
Paluk,
Panigrodzki,
Plaska,
Rytarowski,
Sieciechowski,
Solajski,

Starżon,
Starzewski,
Straszkowski,
Strażon,
Subiński.

Toropeccy książęta, z których Dawid książę Toropeccki w r. 1216. w batalji zginął nad Dźwiną. *Długosz. Miechow. l. 3. cap. 32. Stryjkow. l. 6. cap. 10.*

Torzyński. Stanisław na Torzyńcu Torzyński 1487. *Acta Castren. Ostrzeszow.* Anna Torzyńska w r. 1516. zapisała tamże czynsz do kościoła Wyszanowskiego.

Towiański herbu Gerald, w powiecie Wilkomierskim i w Polsce, Jakób Giniet Towiański poborea w Wilkomierskiem 1601. z sejmu zapisany. *Constit. fol. 776.* Samuel podstarości Wilkomierski 1648. Hippolit dworzanin królewski, Justynian z Bochdana i Józef 1674. N. sędzia grodzki Wileński 1723. i Jan wojski Wileński, który miał za sobą Katarzynę Wańkowieczównę wojską Mińską. Jerzy Towiański kasztelan najprzód Łęczycki 1516. i rotmistrz pod interregnum województwa Łęczyckiego, podpisał konfederacyą Warszawską w roku 1702. po Leszczyńskim wziął województwo Łęczyckie, z sejmu 1703. komissarz do granic od Szląska. *Constit. f. 20.* Krzysztof syn jego z Konstancyi Niszczyckiej najprzód podczaszki koronny i starosta Bielski, z sejmu 1703. deputat do boku królewskiego, *Constit. fol. 15.* potem podkomorzy koronny; żona jego Lubomirska kasztelanka Krakowska i hetmanowna W. K. Na hełmie, według *MS. Ks. Kojatów.* powinien być u nich Cietrzew z korony podlatujący.

W r. 1778. Felix Towiański suffragan Białoruski z zakonu Franciszkańskiego. — Antoni horodniczy Wileński. — *Krasicki.*

Tożycki. Stanisław Tożycki dla męstwa nobilitowany na sejmie 1662. *Constit. fol. 40.*

TRĄBY HERB.

Trąby trzy czarne myśliwe, oprawne w cztery strefy, każda z nich złota, w polu białem; każda z nawiązaniem złotem, wszystkie trzy końcami cieńszymi, jakby się w jedno centrum schodziły, na hełmie jedni kładą dwie trąby myśliwe zakrzywione do góry, z korony stojące, z których jedna lewa czarna, druga prawa złota; inni zaś pięć piór strusich, tak go opisują. *Bielski fol. 51. Paproc. w Gniazdzie fol. 1061. fol. 1154. i 1169. O herb. fol. 480. i w Strom. Okol. tom. 3. fol. 224. Klejnoty fol. 87.* Początek tego herbu *Paproc. w Gniazdzie*

TRĄBY

HERB.

wprawdzie był inszy zamierzył, ale w pośledniejszej o *herbach Księdze* rzetelnie twierdzi, że ten zaszczyt nie w Polsce nabyty, ale z kąd inąd do nas przyszedł, co się z tem zgadza, co pisze *Petrasancta de tesser. gentil. fol. 389.* że Jordano wie w Alsacyi trzech trąbek w herbie zażywają, mało co od tych naszych, różniących się. Rozumiejąc niektórzy, że ten herb dopiero do nas zawitał z Jordanem biskupem Poznańskim pierwszym, ale *Długosz* wyraźnie o nim mówi, że był rodem z familji Rzymskich Ursynów, a zatem do herbu Róża powinien należeć, kędy też i ja o nim mówiłem. Tenże *Długosz* o familiantach tego herbu powiada: *Genus Polonicum simulationis ignarum*, Ród Polski bez chytrności, a *Paprocki* z dawnych listów klasztornych doczytał się *Henricum Jordanum Notarium Regis Boleslai w r. 1039.* Kwitnął potem Mikołaj Trąba, tak od herbu nazwany, arcybiskup Gnieźnieński, z ojca Wilhelma Trąby, z matki Elżbiety urodzony, był najprzód proboszczem S. Floryana na Kleparzu przy Krakowie, i podkanclerzym koronnym 1405. w r. 1411. wziął arcybiskupstwo Halickie, na którym jednak roku całego nie zabawiwszy, postąpił na arcybiskupstwo Gnieźnieńskie; pomogła mu do tego wzrostu siła łaska Króla Władysława Jagiełła, ten w sprawie ślubu swego z Jadwigą Królowną Polską, Mikołaja legatem swoim do stolicy apostolskiej wyprawił, ale na drodze od Wilhelma księcia Austrii antagonisty o też Jadwigę Jagiełłowego przejęty, czteroletnią niewolą z utesknieniem ponosił, z której potem wyszedłszy, i dla znakomitych cnót swoich był Władysławowi miły, tak albowiem o nim *Długosz* mówi w roku 1422. *Plurimarum virtutum genere perfectus, amator Patriae, pius, in omnes liberalis, et munificus in egenos, natura mansuetus et benignus.* Pod Grunwaldską z Krzyżakami kampanią w r. 1410. z rozkazu Jagiełła Króla, gdy do obozu

z innemi do okazyi niesposobnemi, powraca, widzi że Jan Żarnów Czech, czy to bojaźnią przejęty, czy też od Krzyżaków przekupiony, z szyku królewskiego umknawszy, przed zaczęciem jeszcze potyczki, z ludźmi swemi salwował się, tego Mikołaj Trąba perswazyą swoją i podobno pogrózkami do tego był przycisnął, że się z wojskiem królewskim znowu złączył, a Krzyżakom patrzącym na to, i rozumiejącym, że nowe posiłki Polakom przybyły, serce do bitwy stracił. Jak przedtem, gdy jeszcze tylko pieczętarski urząd piastował, tak i potem już arcybiskupem zostawszy, na wojnę Pruską okrytą chorągiew wystawił, i Jagiełła Króla gruntownemi racyami wiódł do tego, żeby był Krzyżaków po zwycięztwie pod Grunwaldem dalej przyciskał, czego że nie wymógł, dla tego potem Krzyżacy znowu głowę podniósłszy, tej ojczyźnie częstemi najazdami dużo się nadprzykrzyli. Na concilium Konstancyeńskiem między inszemi infułatami zasiadając, siłą pracował na dobro kościoła prawowiernego, i koło wykorzenia schizmy, popisał się tam z chwałą narodu Polskiego: bo synod ten zważywszy, i naukę i niepospolity w nim rozsądek, do różnych go funkcyi narażało, czego dowodem są *Acta tego Concilii, tom. 2. Conc. edit. Colon. i Bzovius pod rokiem 1415.* osobliwie do zgody między Królem Francuzkim i Angielskim. Tam wyrobił, że Jana Falchembergiusza Dominikana o Satyrę, którą napisał na Króla i Królestwo Polskie, surowie skarano. Nawet, jeżeli wierzyć będziemy *Długoszowi, Bielskiemu, Janickiemu* i inszym, chciało go to concilium i na stolicy Rzymskiej osadzić z najwyższemi w tym kościele rządami, ale się z tej godności wylał; wyjednał jednak tam i sobie i sukcesorom swym tytuł *Primate Regni.* W ojczyźnie potem nie mniej na jej dobro pracował, to na Wrocławskim kongressie, gdzie się Zygmuntowi Cesarzowi, dekret niesłuszny za Krzyżakami ferującemu oparł, i znowu w Węgrzech, gdzie między Koroną Węgierską i Polską chciał pokój skleić, ale nim do tego przyszło, sam się na wieczny pokój przeniósł w r. 1422. ciało jego do Gniezna sprowadzone, i przed grobem Ś. Wojciecha pogrzebione. Kościół Panny Maryi z Rudy do Wielunia przeniósł, i tam go należycie zbudowawszy, opatrzył. Mansyonarzów dziesięciu przy katedrze Gnieźnieńskiej fundował. Kościołowi Moskorzewskiemu niektóre dziesięciny od stołu swego nadał. Pisali o nim *Damal. in Archiep. Gnesn. Scrobiszov. in Leopold. i inni.*

Herbowni.

Amfor,
Brzeziński,

Cyryna,
Czaszawski,

Czaszyński,
Dawidowicz,

<i>Dobiński,</i>	<i>Kłwinicki,</i>	<i>Sadkowski,</i>
<i>Dyakowski,</i>	<i>Krąkowski,</i>	<i>Schenhing,</i>
<i>Dziewałtowski,</i>	<i>Krzykawski,</i>	<i>Sirewicz,</i>
<i>Falczewski,</i>	<i>Miękicki,</i>	<i>Siruc,</i>
<i>Gorzkowski,</i>	<i>Narbut,</i>	<i>Sosnicki,</i>
<i>Grobicki,</i>	<i>Niewier,</i>	<i>Stanczykiewicz,</i>
<i>Hryczyna,</i>	<i>Ościk,</i>	<i>Stojowski,</i>
<i>Iwaszkiewicz,</i>	<i>Otwinowski,</i>	<i>Świerzcowski,</i>
<i>Jaszczołd,</i>	<i>Pakoszewski,</i>	<i>Tokara,</i>
<i>Jordan,</i>	<i>Pietkiewicz,</i>	<i>Tokarzewski,</i>
<i>Kierdej,</i>	<i>Pszonka,</i>	<i>Waławski,</i>
<i>Kolecki,</i>	<i>Radziwił,</i>	<i>Warzycki,</i>
<i>Kolnicki,</i>	<i>Rozwadowski,</i>	<i>Winarski,</i>
<i>Kółek,</i>	<i>Rudomina,</i>	<i>Wojna,</i>
<i>Komajewski,</i>	<i>Rustejko,</i>	<i>Wółk,</i>
<i>Kosmowski,</i>	<i>Rzczkowski,</i>	<i>Żagel.</i>

Kuropatnicki, Malachowski, Wielądek i inni następującym familiom tenże herb przypisują:

<i>Ciarnowski,</i>	<i>Klichowski,</i>	<i>Russanowski,</i>
<i>Ciążyński,</i>	<i>Kumorowski,</i>	<i>Świętorzecki.</i>
<i>Dowgielt,</i>	<i>Ostyk,</i>	

Nie wszyscy jednak tu położeni, jednakowo tego herbu zażywają, a najprzód Rudominowie, w polu błękitnem trąbki składają, na hełmie zaś między dwiema orłami skrzydłami trzy trąbki noszą. Siruciowie i Jaszczołdowie, w Grodzieńskim powiecie, przeplatają między trzema trąbkami trzy róże, a na hełmie trzy pióra strusie kładą. Domyśla się jednak *MS. Ks. Kojałow.* że któryś Siruc herbu Doliwa, wzięwszy małżonkę herbu Trąbki, tak herb swój złożył, że i róże i trąbki pomieścił w nim.

Trąby w tych herbach znajdziesz: Dąbrowski, Doręgowski, Kojen, Krokowski, Suchekomnaty, Trąby.

TRACH HERB.

Herbu tego tarcza na dwie części przedzielona wzdłuż być powinna, po prawej stronie jest Smok w górę podniesiony, z skrzydłami i nogami rozszerzonymi, jakby coś chciał złapać, bez korony, z uszami długimi, ogon u niego trochę zakrzywiony, jakby stał na nim; po lewej stronie trzy Wręby, ale trochę na ukos idące, na hełmie trzy pióra strusie. *Paprocki w Sztambuchu Szląskim dedic. colloq. 17. Okolski zaś t. 3. fol. 235.* powiada, że powinien być Smok złoty w koronie na głowie, w polu błękitnem, a po drugiej stronie trzy pola, na hełmie, mówi, że jedni kładą pół Smoka takiego jak na tarczy,

TRACH

HERB.

drudzy trzy pióra strusie. Tenże rozumie, że od owej sławnej w Rzymie kawaleryi, którą *Draconarii* zwano, ten herb swoje początki zabrał: w zwyczaj albowiem u Rzymian poszło jako i u niektórych inszych narodów, że Smoków na chorągwiach swoich nosili, ztąd *Isidor l. 17.* mówi: *Draconis signa ab ipso Apolline morte Draconis inchoata, de hinc a Graecis et Romanis in bello gestari coeperunt: atoli Lipsius l. 4. dial. 5. de Milit. Romana*, nie pozwala na Greków, przywodzi jednak *Joan. Curopal. de Offic. Constant.* że Assyryjczycowie chorągwie swoje Smokami znaczyli: i *Suidas* o Indyjskiem żołnierstwie pisze: *Indi gens barbara, quibus in bello erant signa, in quosque mille Equites Draco extensus in pertica, ejus caput ex argento factum erat, dentibus restrictis et nudis, minace rictu, reliquum corpus serico textu longitudine et crassitie, et varietate coloris, in verum Draconem*, i o Tatarach tenże świadczy, *signa Scythica, quae ferunt in bello, sunt vela colore variegata, quae in speciem maxime serpentium assimilata sunt, et suspensa e mediocribus hastis*; przydaje *Lipsius, Dacos quoque Scythis affines, eadem vulgo usurpasse, atque censeo ab illis ipsis Dacis Romanos sumpsisse, ut fit imitatione, placuit enim ille terror, quem moti dracones in aere faciunt, vel hoc argumento, quod antea Trajani aevum, non eos in rebus Romanis legas. Quanquam et Persas iis usos indicat Vopiscus in Aureliano.* Chińskie państwo, że Smoków złotych w herbie zażywa, poznać *ex Relat. itineris P. Ferdin. Werbest.* Familji Boncompagnów Włoskiej, z której był Papieżem Grzegorz XIII. w herbie widzieć pół Smoka złotego, toż i u Burghessiuszów według *Petrasancta cap. 54.* Trachów familia na Szląsku sławna, co jej przyznał listem swoim August I. Król Polski, w którym dawne im dane przywileje, osobliwie od Kazimierza

książęcia Cieszyńskiego dany 1496. approbował, gdzie powiada, że od pięciuset lat kwitnęła; z tych byli, Trach, który w księztwie Opolskiem Franchenbergę założył. Hanzel Trach de Brezy, Jana książęcia Opawskiego i Raciborskiego konsyliarz, Piotr Trach, hetman na Landeku, Jan sędzia ziemski Opolski w roku 1487. Jan de Brezy, któremu August Król approbował dawne przywileje. Wacław sędzia ziemski Opolski i Raciborski 1608. *Paproc. Sztambuch Szląski.* Według tegoż autora, jedna z Trachów była za Jędrzejem Zborowskim kasztelanem Oświęcimskim, druga za Janem Sielnickim, ziemianinem Krakowskim, oberszterem w wojsku Cesarskiem. Alexander Karol Trach w r. 1657. dobra jego Cielec na Szląsku. Z tych niektórzy w Wielkiej-Polszcze osiedli, i dóbr Prochy nabyli, wspominają Ziemaka de Prochy, pisarza ziemskiego Poznańskiego, Ottona męznego kawalera, i syna jego Wawrzeńca, dziedzica na Prochach, którego córka jedynaczka poszła za Kosickiego z Kosiczyna herbu Samson, tego potomek od dóbr Prochy które ta wniosła w ten dom, Proskim zawołany. Stanisław zaś brat Wawrzeńca nabył dóbr Gnina, od którego Gnińscy poszli.

Herbowni.

Gniński, — Proski, — Żak, — Żelęcki.

Traczewski herbu *Abdank*. Wojciech Bohusz Traczewski, którego siostra Anna Nowicka, miał za sobą Alexandrę Kościuszkiewiczowne, z tej było czterech synów, Jan, Samuel, Benedykt i Wojciech, tego ostatniego z Zofji Faglowny syn Franciszek, *1mo voto* miał za sobą Barbarę Zulińską, z tej spłodził syna pierwszego Stanisława, ten dwa razy śluby małżeńskie ponawiał, drugi raz z Sylwestrą Wojakowską, pierwszy zaś raz z Domicellą Suchodolską, ta mu powiła Kaspra, Kwiryna, Eliasza, i córkę Teodozyą. Drugiego Pawła, zakonu Ś. Franciszka, trzeciego Wojciecha rotmistrza, czwartego Alexandra, piątego Ignacego, szóstego Ludwika, siódmego Franciszka, ósmego Karola, i córek pięć, Teresę Żelazowską, Salomeę Kosecką, Franciszkę Łojowską, Annę pannę, Elżbietę zakonnice, *2do voto* Franciszek pojął Rozalią Psurską, z tej potomstwo, Michał, Stefan, Jerzy, Walentyn, Kajetan i Barbara panna. N. Traczowska Piotra Kłomnickiego małżonka. Marcin w Litwie w Nowogrodzkiem 1632.

Trambezzyński herbu *Drya*, w Kaliskim województwie. Stanisław Trambezzyński 1624. o którym *historia Cudów Ś. Stanisława Kostki* świadczy, że w ciężkiej niemocy swojej widział tegoż świętego. Alexander miał za sobą Teresę Zychlińską kasztelanekę Miedzyrzecką, pozostała wdową po Bajer-

skim, z tej syn Serafin, i córka Elżbieta. Anna była za Ludwikiem Głęboczkim herbu Doliwa cześnikiem Brzeskim Kujawskim. N. miał za sobą Kierską. N. była za Władysławem Działyńskim. Marcin w zakonie Societ. Jesu, który ozdobił i nauką i świętobliwym życiem i znaczną dobroczynnością collegium Poznańskie, i rządem collegia Lwowskiego Jarosławskiego i Poznańskiego, ba i całej prowincyi Polskiej, zszedł z tego świata w r. 1732. w Poznaniu, jest w druku jego: *Bel-lum intestinum inter continuas sui victorias absolutum de P. Gasparo Drużbicki*. 2do. *Orbis meritis, famae, honori obligatus in ingress. Malachow. Palat. Caliss*. 3tio. *Ad mentem Patriae caput in ing. Stanisl. Leszczyński Palat. Posnan.* siostra jego była za Pawłowskim kasztelanem Biechowskim. N. była za Michałem Ponińskim. N. ma za sobą Bratkowską herbu Świnka, siostrę kanonika Gnieźnieńskiego.

W r. 1778. Konstanty Trąmbszyński regent grodzki Gnieźnieński. — Stanisław w r. 1788. surrogat grodz. Poznański. — *Przypisy Krasickiego.*

Trąmbszyński herbu *Topor*. Tomasz Trąmbszyński podskarbi koronny 1471. którego nagrobek na zamku Krakowskim. Piotr w zakonie naszym gorliwy kaznodzieja, więcej niż przez dwadzieścia lat; Katarzyna tegoż herbu Macieja Nowomiejskiego herbu Jastrzębiec małżonka. Jerzy także w zakonie naszym, jest jego *Kazanie w druku na pogrzebie Mikołaja Ks. Radziwiła w Olyce 1615. in kto Cracov.*

Trąmbski herbu *Prawdzie*, jednaż ich dzielnica z Szczawińskimi, tylko że od dóbr Trąmbki działem wziętych tak zawołani. Mikołaj z Trąmbek sędzia Gostyński w r. 1446. na liście Władysława księcia Mazowieckiego u *Karnkow. in Constit. Synodal. f. 86.* Paweł z Trąmbek archidyakon Warszawski 1525. podpisał dekret Mazowiecki przeciwko heretykom u *Łubien. in Vit. Episc. Płoc.* Jadwiga była za Stanisławem Szczawińskim, córka to była Felixa. Marcin umarł w zakonie naszym w Ostrogu 1695.

W r. 1422. Sasin de Trąmbki kasztelan Płocki, podpisał przymerze między Władysławem Królem a Krzyżakami. — *Cod. Dipl. Vol. IV. fol. 114. — Krasicki.*

Trebczyński, w województwie Połockiem. Jerzy i Stefan Trebczyńscy 1674.

Trebniec herbu *Poraj*, w Prusiech, ale z tą odmianą, że powinna być modra róża w czerwonym polu, tak go opisuje *MS. o Famil. Prusk.* Adam Trebniec opat Oliwski, *Vicarius Generalis per Poloniam et Prussiam, Ordin. Cisterc.* 1630. był na synodzie prowincyalnym Piotrkowskim 1621. *Acta Synodi*, i 1628. ostatni rok życia jego był 1630. 14. Sierpnia, ciało jego po śmierci nieskażone znalezione w r. 1684. jako

pisze *Hacki in sermone*, fol. 43. i 166. gdzie o nim świadczy, że był w umartwieniu ciała wymyślny, w nabożnych aktach ustawiczny, szczodry na ubogich, zgoła *virtutum omnium ac disciplinarum genere ornatissimus*. Samuel Trebnie 1593. N. podwojewodzy Chełmiński, miał za sobą Elżbietę Gissownę córkę Wojciecha, ale nieplodną. Stanisław officyał i archidyakon Kamiński 1674. na rezydencyą naszą Chojnicką dobroczynny. Ludwik 1699. Franciszek sądowy Michałowski, miał za sobą Teresę Dobrską chorążankę Michałowską. Jan poseł na sejm z Prus 1730.

Trembecki herbu Brochwicz, w Krakowskiem województwie, w ziemi Sanockiej, i w Prusiech: na wiele linji ten dom podzielony: bo jedni się piszą z Trąbek, drudzy z Łapszowa, inni z Chronowa, inni z Drużkowa, inni z Smarżowy, wszyscy jednak od pierwszego dziedzica Trąbek, w województwie Krakowskiem położonych, idą: jedni z nich pieczętują się Brochwiczem, drudzy Prus 1mo, przecież to jedenże dom jest, jako i sami przyznają, i genealogia, którą tu przytaczam, zebrana z ksiąg ziemskich i grodzkich Krakowskich, Sandeckich i Nowomiejskich, pokazuje: i owszem w r. 1550. czytam *in Actis Castren. Sandec.* dwóch rodzonych braci, Jędrzeja i Jana Trembeckich, z przydatkiem Wiktorów, zkąd wnoszę, że to jedenże dom Wiktorów i Trembeckich. A lubo Trembeckich *in Act. Terrestr. Cracov.* jeszcze przed rokiem 1436. tu i owdzie znajdziesz, jednak tego roku w spomnionych aktach, z tej familji Janusza dziedzicem Trąbek nazywają: ten Janusz miał trzech synów, z których Marek miał syna Grzegorza, a Bartłomiej Jana, Gęba nazwanego, ten bywszy dworzaninem i rotmistrzem królewskim, zostawił synów, Stanisława, Wojciecha i Krzysztofa: Krzysztof z Zofji Ptaszkowskiej, spłodził syna Jana, którego żona Anna Rudnicka, pisał się na Druszkowie. Jan trzeci syn Janusza, dziedzic na Trąbkach i Łapszowie, z Zofią Chwalibożanką, licznem obdarzony potomstwem: bo prócz córek kilku, miał synów ośm, Jana, Piotra, Wojciecha, Stanisława, Kaspra, Krzysztofa, Jakóba i Mikołaja. *Acta Terrestr. Cracov. et Castren. Sandec.* Z tych Jan pierwszy syn, pisał się in Trąbki et Szawa, był rotmistrzem królewskim, 1mo voto z żony Jadwigi, miał córkę Dorotę, która poszła za Gembarzowskiego, i dwóch synów: Jana i Piotra. Jan także rotmistrz królewski, zostawił syna Wojciecha, a Piotr złączył się dożywotnie z Barbarą Stojowską: 2do voto tenże Jan poślubił sobie Annę Librantównę. Wojciech trzeci syn Jana i Chwalibożanki, pisał się z Trąbek, miał syna Tomasza, który się złączył dożywotnie z Anną Rdzawską. Stanisław czwarty syn tychże rodziców podobno zszedł *sterilis*.

Kasper piąty syn, pisał się z Trąbek na Chronowie, wydał córki, Zofią za Jakóba Wiktora, Elżbietę za Jana Grabanię, Annę za Jakóba Skrzyńskiego, synowie zaś jego, pierwszy Marcin, miał za sobą Zuzannę Chronowską, drugi Stanisław, który córkę Katarzynę wydał za Bartłomieja Będzińskiego, a Jadwigę za Piotra Wielogłowskiego, trzeci Jan pojął Konstancją Ligęziankę, czwarty Samuel z Katarzyną Wiktorowną poślubiony, zabity 1623. piąty Eliasz, żona jego pierwsza Zuzanna Siemichowska, druga Jadwiga Ligęzianka, córkę Zofią wydał za Daniela Mierzeńskiego, zostawił syna Franciszka zręczonego z Zofią Komorowską. Krzysztof szósty syn Jana i Chwalibożanki nazwany Zachwieza, pisał się z Trąbek na Druszkowie, miał dwóch synów, Jędrzeja, który z Magdaleny Wielowiejskiej zostawił córkę Annę, zabity 1630. i Jana, który z Jadwigi Znamirowskiej zostawił dwie córki, Zofią i Małgorzatę. Jakób siódmy syn tychże, miał za sobą Dorotę Wiktorownę, a z niej syna Marcina. Mikołaj ósmy syn, *1mo voto* zręczył sobie w dożywotnią przyjaźń Zofię Duninową Karwicką, z której spłodził Piotra, Pawła i Hieronima, *2do* Elżbietę Łącką, z tej był syn jeden Jan Jakób, *3tio* Annę Słupską, ta mu powiła trzy córki, Katarzynę, ta panną umarła, i Annę Grodzicką. Jan Jakób syn Mikołaja, z Anny Stojęńskiej Krzysztofa z Dywidoru córki, spłodził czterech synów, Krzysztofa, Jakóba Teodora, Stefana, i Jana, i trzy córki, z tych Alexandra, poszła za Alexandra Pacowicza, Zofia za Kazimirskiego, Joanna w panieństwie umarła. Stefan i Jan młodo pomarli, Krzysztof żył z Suchodolcowną, z której syn Paweł. Jakób Teodor, drugi syn Mikołaja, podczaszy Rzeczycki, pisarz skarbu województw i ziem Pruskich, osiadł w województwie Pomorskiem, umarł 1719. mąż uczony, experyencyi wielkiej, i wszystkim miły, z Joanny Niezabitowskiej zrodził dwie córki, Konstancję, pierwszym ślubem Józefowi Plemieckiemu, drugim Kazimierzowi Gralewskiemu sądowemu Tezewskiemu, i Maryannę Kazimierzowi Pawłowskiemu sędziemu Świeckiemu, zręczoną; synów zaś trzech, Władysława, ten młodzianem umarł, Jakóba Alexandra sądowego ziemskiego Tezewskiego i pisarza skarbu województw i ziem Pruskich, ten po odprawionych podczas wojny Szwedzkiej pracowitych kampaniach pod szarżą majora, pojął Ewę Płaskowską, z której synowie dwaj zostali, Jan i Jakób, i cztery córki: Urszula, Róża, Joanna, i N. Stanisława, ten w zakonie Societ. Jesu świątobliwe życie zakończył w r. 1737. w Lublinie, collegium tam to rządząc. W r. 1697. pisali się na obwieszczenie dwaj Zbigniewowie, Stanisław i Zygmunt Trembeccy, synowie jego, Alexander, Stanisław i Wojciech. Alexander ożenił się z Grzy-

bowską. Piotr Trembecki mieszka w Bakowcu pod Sanokiem, Floryan w Bobrce, Jan w Terce. Byli też rodzeni bracia Piotr i Józef, Piotr miał syna Stanisława i córkę Joannę za Jędrzejem Ubyszem, Józef z Zielonczanki, zostawił syna Adama, i córki trzy, Justynę za Józefem Chojnackim komornikiem Przemyskim, Annę za Bukowskim vicesgerentem Sanockim, i Katarzynę za Cieszanowskim.

Trembecki herbu Prus 1mo. Ci Trembeccy co się z Łapszowa piszą, tym się herbem pieczętują jako się wyżej mówiło. Piotr Trembecki drugi syn Jana i Zofji Chwalibożanki, dziedzic na Łapszowie, zostawił dwie córki, Zofią za Melchiorrem Sarbskim, Annę za Stanisławem Goworkiem, i syna Piotra, którego z Zofji Rogozińskiej syn Jan, pierwszym ślubem żył z Paszkowską, ta mu powiła trzy córki, Annę Janowi Szezbiczowi sekretarzowi i dworzaninowi królewskiemu, Zuzannę Wiktorowi, zaślubione, i Katarzynę, synów zaś Adama Konstantego, ten zszedł bezżenny, i Stanisława, który z Elżbiety z Bojszowa Bibersztejnowny, Starowiejskiej, zostawił syna Mikołaja. Drugim ślubem Jan pojął Strzemboszonę, z tej synowie, Zygmunt i Jędrzej. Z tych Zygmunt dziedzic na Bieniátkach, Popowicach, Januszowicach, i Jakubowicach, z Katarzyną Grotowską spłodził trzy córki, Marcyannę wydał za Jędrzeja Bobolę, Helenę, za Jana Wizemberka, Ludwinę za Łukasza Zólkiewskiego. Jędrzej zaś dziedzic na Zysławicach miał dwie żony, najprzód Magdalenę z Krzeleyc Stogierzownę, potem Teofilę z Mirowa Myszowską: z pierwszej zostawił synów pięciu, Alexandra, Jana, Zygmunta, Konstantego i Władysława, z których Alexander wszedł w kontrakty małżeńskie, najprzód z Katarzyną z Nabrowic, po niej z Teresą Gołuchowską, z tej miał synów, Stanisława proboszcza Iwaneckiego, Zygmunta, Stefana, i Wojciecha. Od Zygmunta, krom innych młodo zmarłych, jest syn Jakób. Od Stefana Antoni i Władysław, i dwie córki. Od Wojciecha idzie Alexander, który z Grzybowskiiej ma dwie córki i dwóch synów, Marcina i Michała. Jan drugi syn Jędrzeja, zaślubił sobie Annę Zalaszkowską, po której śmierci został księdzem i kanonikiem Kamienieckim, zostawił jednak syna Franciszka chorążego Zakroczymskiego, który z Oraczewskiej spłodzone córki, Antoninę wydał za Antoniego Krasuskiego, Konstancję za Dembińskiego, Salomeę za Wielowiejskiego: synowie zaś jego, Antoni, który młodo umarł, Michał jeszcze młodzian, i Ignacy, który złączył się dożywotnie z Czerwińską, i z niej ma syna. Zygmunt trzeci syn Jędrzeja, wszedł w kontrakty małżeńskie z Anną Gawrońską. Konstancyntyn czwarty syn umarł bezżenny. Piąty Władysław, i ten podobno zostawił potomstwo.

W r. 1778. Jan Trembecki chorąży Malborski, z *Cieleckiej* zostawił córki: Perpetua za Prusakiem kasztelanem Gdańskim — Maryanna za Jezierskim regentem ziemskim Pomorskim — Cecylia za Dziewanowskim kasztelanem Chełmińskim: z synów najstarszy Ignacy pojął *Gostomską* podkomorzankę Malborską, — drugi Piotr — trzeci Ignacy. — *Krasicki*.

Do tych zapewne należał Stanisław Trembecki szambelan Króla Stanisława Augusta, jeden z naszych najpierwszych Rymotworców z czasów tego monarchy: dzieła jego zostaną na zawsze ozdobą języka Polskiego. Wyszły one już po kilkakroć z druku a szczególnie odznaczający się w nich *Poemat Zofjówka*, którego już w 70. wieku życia swego napisał. — Umarł d. 12. Grudnia r. 1812. przeżywszy blisko lat 90. —

Trembicki, w Brześcieńskim województwie. N. Trembicki miał za sobą Helenę Gnatowską. Jan podstoli Braclawski w Wileńskim 1648. N. miał Wojniłowiczównę, z której synowie, Bogusław w zakonie naszym, i N. którego córka żyła z Marcinem księżciem Radziwilem krajczym Litewskim.

Trembliński herbu Rogala, dostało mi się czytać donacyą w r. 1538. uczynioną w grodzie Płockim przed Felixem z Sokołowa Śrzeńskim wojewodą Płockim, Malborskim i Płockim starostą części swojej na Trembinie od Jędrzeja Tremblińskiego, Jakóbowi i Pawłowi Tremblińskim braci swojej rodzonym, spółdzonym z ojca Marcina Boboli Tremblińskiego w ziemi Bielskiej. Ztamąd się niektórzy wynieśli, i w Łęczyckim województwie osiedli: temi czasy jeden z nich, ma być sędzią ziemskim Łęczyckim. Tomasz Trembliński miał za sobą Katarzynę Golemowską, z której córka Barbara zaślubiona Tomaszowi Chwaliszewskiemu, spółdziła pięciu synów, Krzysztofa, Hieronima, Jakóba, Wojciecha, i Stanisława Chwaliszewskich, z których Hieronim z Piotrowską miał syna Stanisława. Jakób pojął Godlewską, Stanisław Ostrowską. Drudzy w województwie Lubelskiem, z tych był Balcer wojski Lubelski, któremu fortyfikacya miasta Lublina, przez Laudum tegoż województwa zlecona była. Syn jego Kasper sędzią ziemskim Bełzkim obrany zostawił trzech synów, Marcina chorążego Lubelskiego, Antoniego podczaszego Drohickiego, starostę Tarnogorskiego, i Alexandra także starostę Tarnogorskiego, ten pojął Annę Niemierzycewnę starościankę Tarnogorską ale z nią *sterilis*. Antoni Trembliński deputat na trybunał koronny 1725. N. miał za sobą Teresę Pepłowską. N. podczaszcy Łukowski, poseł na sejm 1738. N. miał za sobą Sarnowską chorążankę Łęczycką, wdowę po Karwickim.

Duńczewski w Herbarzu T. II. tak obszerniej o tej familji pisze: — Tremblińscy od *Trembina* w Wielkiej-Polszcze rzeczeni około r. 1400. pochodzą od grafa Biberszteina z Niemiec, herbu *Rogala* w Polsce, według swoich dokumentów, z linii Jana Ro-

gali wojewody Warszawskiego. Ten zaś poszedł od Biberszteina Rogali Laskarego, z antenatami swojemi i successorami, o których *Okolski tom. 2. fol. 609.* powiada: *Hujus posterii, majorum semper insistentes vestigiis, praeclara Regni et Reipublicae in variis Palatinatibus munia obierunt summisque honoribus et dignitatibus aucti, tam in Majori Polonia quam Masovia, aperte declarant, maxima eorum fuisse merita in Patriam et Rempublicam.* Tenże skupił był w Wielkiej-Polszcze *magnas ditiones* na kilkadziesiąt wsi, między któremi wsiami w województwie Płockiem, mil cztery od Plocka, kupił wieś nazwaną *Trembin*, i od tej wsi Trembińskim nazwał się potomek i successor jego około r. 1400. Późniejszych czasów od tegoż pochodzący, jedni w województwie Płockiem, drudzy w województwie Rąwskiem i trzeci w województwie Łęczyckiem lokowali się, gdzie i dotąd sędzia ziemski Łęczycki Trembiński i z innemi Trembińskimi *exstant superstites.* Od tychże, Trembińskich rozrodzeni w dalszych czasach wzięli sobie przydomek *Bobolowie*, jako świadczy przywilej oryginalny *in archivo* domu Trembińskich dotąd zostający, Gockim charakterem na pergaminie napisany, za Zygmunta pierwszego Króla Polskiego w r. 1538. to jest *libera venditio sortium* Trembina, przez który *probat*, że Andreas Trembiński niegdyś Marcina Bobola Trembińskiego syn, Jacobo, i Paulo Bobolom Trembińskim *fratribus, sortes suas vendunt.* Od tych pochodzący w Małej-Polszcze, po różnych województwach lokowali się, jako to w województwie Lubelskiem, gdy jednemu łowczemu Lubelskiemu, z nich biegłemu na ów czas w Inżynieryi, dało województwo Lubelskie *per Laudum* osmdziesiąt tysięcy na sypanie wałów około miasta Lublina dla fortyfikacyi, na co *Lauda extant in Actis Lublinsibus Castrensibus et Civitatensibus.* Od tych stryjeczni lokowali się w województwie Ruskiem w ziemi Chełmskiej, i tam sobie pokupili *haereditates, bona* Kleszów et Wolkowiany, które około r. 1633. Janowi Budzyńskiemu przedali, jako o tem opiewa dokument *in Castro Lublinensi, post Dominicam Cantate in Anno 1633.* Drudzy lokowali się w temże województwie Ruskiem w ziemi Halickiej, gdzie dotąd *superstites* mają *suas haereditates.* Inni od tych pochodzący lokowali się w województwie Belzkiem, z tych było trzech braci rodzonych, Wojciech, Wawrzeniec i Jakób *sterilis.* Wawrzeniec spłodził synów dwóch, Stanisława i Grzegorza, dziedziców dóbr *Klesze* i *Wolkowiany* w ziemi Chełmskiej. Wojciech Trembiński miał Baltazara i Krzysztofa bezdzietnego. Baltazar łowczy Lubelski, dwa razy wota małżeńskie odprawił, 1o. z Agnieszką *Jabłońską.* 2o. z Agnieszką *Horyszewską sterilis.* Z pierwszego małżeństwa była córka Teofila za Jerzego Rudnickiego wydana, od tej było trzy córki, z których jedna poszła za Polanowskiego, druga za Skawińskiego, trzecia za Raczyńskiego. Z tejże *Jabłońskiej* było synów dwóch, Kasper i Jan, który pod Wiedniem zginął. Kasper Trembiński sędzia ziemski Belzki, wszedł w dożywotnią przyjaźń z Katarzyną *Wierzbicką*, z którą spłodził Marcina, Antoniego, i Alexandra podstolego Rąwskiego, z *Niemierzycówną sterilem.* Marcin chorąży Lubelski, wszedł w kontrakty małżeńskie z Heleną *Trembińską*, z których Stefan podczaszy Trembowolski, żył dożywotnie z Maryanną *Wilkowską* podczaszanką Gostyńską, siostrą cioteczno rodzoną Solohuba wo-

jewody Witebskiego, i generała artylleryi w. ks. Lit. terażniejszego. Od Stefana Jacek porucznik znaku pancernego, cześnik Urzędowski, Rafał i Władysław Trembińscy, i córka jedna wydana za Morskiego, podczaszego Przemyskiego. Drugi Walerjan podsędek ziemski Lubelski żył z Ludowiką *Rostworowską*, kasztelaną Wizką, od których Franciszek, i Adam Trembińscy *superstites*, i córek trzy, Salomea za Dziedoszyckim, starostą Zukowskim, Anna za Szeptyckim, starostą Kozickim, i Salomea za Starzyńskim, starostą Brańskim. Antoni Trembiński starosta Tarnogorski, drugi syn Kiaspra sędziego ziemskiego Bełzkiego, z Katarzyny *Wierzbickiej*, stanowiął śluby małżeńskie z Barbarą *Nenhoungą*, podkomorzanką Inflantską, z której Remigian Alexander, Jakób, i Łukasz Trembińscy. Alexander Trembiński infulat Zamojski, kanonik archikatedralny Lwowski, proboszcz katedralny Chelmski, archidyakon Lubelski, szósty raz deputatem na trybunał koronny z kapituły Krakowskiej w roku terażniejszym 1757. Remigian cześnik Lubaczowski żyje zaślubiony z Franciszką *Malowską*, podczaszanką Czerniechowską, od których Jacek Trembiński, Maryanna i Barbara. Jakób podczaszy Drohicki, i Łukasz podczaszy Owrucki bracia rodzeni. — To *Duńczewski*.

Trepka herbu Topor, w Krakowskiem województwie: tych przodkowie przedtem się zwali Nekandami, jako znajdziesz u *Bielsk. fol. 220*. Grzegorza Nekandę, któremu pod potyczkę z Krzyżakami pod Radziejowem, w r. 1331. zlecono było, aby był Kazimierza Łokietkowego syna, zdrowie miał na pieczy, pisali się zdawna z Grzegorzowic, jako czytam Jana Nekandę z Grzegorzowic na liście, tak jemu, jako i Płazom od Króla danym w r. 1366. Jędrzej Nekanda Trepka, u Mohacza, kędy Ludwik Król Węgierski, zginął, był hetmanem, w tymże boju, mężnie się potykając zabity w r. 1525. posłował trochę przedtem do Zygmunta I. Króla Polskiego, gdzie gdy mu tego nie mógł wyperswadować, aby się gdzie zjechał i rozmówił z Królem Ludwikiem, rzekł: Już tedy więcej, ani Ludwika nie obaczysz ani od niego legacyi żadnej mieć nie będziesz, co się ziściło, jako i on i Ludwik polegli. *Sarnicki annal. Herberszt. Comment. rer. Moschow.* gdzie go zowie *Curiae Magistrum. Cureus f. 25*. Stanisław Nekanda Trepka brat Jędrzeja, wysłany do Moskwy od Króla Zygmunta I. aby był Gliškiego zbiega do Cara Moskiewskiego, o łasce królewskiej, gdyby tylko nazad się powrócił do Polski, assekurował, o którym dowiedziawszy się tyran, przed sobą go w oleju usmażyć kazał: to *Paprocki*, ale *Biel. fol. 524*. powiada, że tę legacyą od Władysława Króla Węgierskiego w roku 1514. sprawował, i gdy sekretu nie chciał wydać, do rożna był przywiązany, i tak z lekka pieczony, wrócił ci potem do ojczyzny, ale ledwo tchnący. *Sarnicki*. Jan trzeci ich brat, dworzanin Króla Zygmunta, z Gomolińską kasztelaną Rospierską, zo-

stawił dwóch synów, Stanisława męża rycerskiego i Hieronima dworzanina Króla Stefana, z którym w różnych okazyach mężnie stawał, pojął Elżbietę Prowanownę, z domu Kolumna, córkę Trojana, spłodził z nią dwie córki, Annę z Stanisławem Bodzętą, Barbarę z Janem Konarskim, zręczoną, i synów Walleryana, Samuela, tego żona Rusecka, i Zegotę, ten miał dwie żony, Pagowską i Oraczewską. Stanisław Trepka, który za Olbrachta Króla na Bukowinie zabity poległ, zostawił dwóch synów, Szczesnego i Jana, z tych Szczesny mąż wojenny, dziedzic na Kamyku, któremu wnuk jego Jan sędzia ziemski Krakowski, postawił nagrobek w Częstochowie w r. 1597. *Starowol. in Monum.* Spłodził synów, Piotra i Balcera, z których Piotr dziedzic na Czapli i Kamyku, pod Orszą i Starodubem Moskwę wojował, umarł 1587. tamże pochowany, z Barbary Roźniatowskiej z Dobrzyńca (nagrobek jej w Kłobucku. *Starowol. in Monum.*) miał dwóch synów, Jana i Balcera, z tych Jan sędzia kapturowy Krakowski 1587. *Constit. fol. 421.* a potem sędzia ziemski Krakowski (*Paprocki* tych Trepków rachuje, którzy w Kamyku dział brali, Jana, Szczesnego, Piotra, Marcina, Jakóba i Mikołaja). Jan sędzie Krakowski z sejmu 1613. komissarz do pewnych dóbr. *Constit. fol. 30.* Od Balcera mówi *Paprocki* byli ci synowie: Stanisław, Walentyn, Zygmunt i Piotr, ten się w Węgrzech schował, a potem w Polszcze żołniersko się bawił. Jan syn Stanisława zabitego na Bukowinie, brat Szczesnego dziedzic na Wilkowiecku, z kąd go też Wilkowieckim zwano, zostawił syna Balcera, a potem tylko się córki zostały, z których jedna była za Hieronimem Buzeńskim kasztelanem. Stanisław drugi syn Jana z Gomolińskiej mąż rycerski, tego syn Jan, którego córka Anna była za Mikołajem Dębickim podstarościm Oświęcimskim, synów zaś trzech tego Jana zostało, Stanisław który miał za sobą Elżbietę Korzeńską, Mikołaj Podlodowską, *Acta Castr. Cracov. 1650.* obadwa potomstwo zostawili, Rudolf trzeci ich brat, młodzieńcem umarł. *Baranow.* Marcyan Trepka porucznik, brat jego chorąży w wojsku Polskiem, trzeci Rasper 1698. N. miał za sobą Rupniewską.

W r. 1778. Jan Trepka miecznik Radomski. — *Krasiccki.*

T R E S T K A H E R B.

Na białym szczycie powinien być helk czerwony na ukos, od prawego boku tarczy z góry, na dół na lewy, na którym są trzy krzyże jeden podle drugiego, na hełmie pięć piór strusich, tak go opisuje *MS. o Famil. Prusk.* i w Świeciu w zamkowej kaplicy na podniebieniu, tak jest odmalowany złotem; z kądby

TRESTKA

HERB.

jednak swoje początki zabrał, i kiedy, nigdzie nie czytam. Z tego domu był ks. Walentyn Trestka, ten beneficjum w Drzewicy, w województwie Sandomierskiem, w archidiecezyi Gnieźnieńskiej otrzymawszy, o żadne insze lepsze, albo intratniejsze beneficia nie zabiegał, ale wszystek się wylał, żeby był i własnej duszy, i inszych zbawienia jako najpilniej doglądał. Mięszkanie jego nie tylko inszej płci niedostępne, ale też i od zgiełku ludzi dalekie i ostrożną obwarowane; tam się zwykł był zamykać, żeby był rzeczom duchowym, i świętej z Bogiem kontemplacyi większą sposobność uczynił, z tamtąd nigdy nie wychodził, chyba że funkcyja jego albo miłość bliźniego, tego po nim wyciągały. Kazania do ludzi gorące miewał, na które się pilno gotował, ofiarę ołtarzową z osobliwszem nabożeństwem odprawował; gdy o ŚŚ. Aniołach mówił, albo o chwale Boskiej, nad insze czasy bardziej się do Boga affektem wzbijał. Nikogo do usług swoich przypuścić nie chciał. Z politowania nad ubóstwem, co mógł to im świadczył. Z tego taka u wszystkich była opinia o świętobliwości jego, że go wszyscy szczególnie czcili, a nawet przepięłe chłopstwo, gdy przechodził Walentyn, albo zaraz ucichło, albo się po kątach rozpierzchnawszy kryło, nawet gdy o milę w potrzebie wyjechawszy, tamże życie skończył jak żył pobożnie, ludzie z owego miasteczka ciało jego gwałtem ztamtąd porwali, i w własnym kościele z uczciwością pogrzebli, wszyscy mu to i po śmierci przyznawając, że był człowiek święty: życie jego napisał jeden z zakonu S. Franciszka de Observantia, i podał do druku w r. 1618. które czytał *Joannes Vosdassius* jako sam pisze, *Ethicae Sacerdot. l. 3. et 6.* Jędrzej podkomorzy Trocki z sejmu 1569. poborcą zapisany w temże województwie. *Const. f. 505.*

Herbo w ni.

Cieleski, — Luszkowski, — Trestka, — Zembowski.

Treteri. Ci nobilitowani w r. 1676. o czem patrz w Konstytucyi. Z tych niegdy kwitnął Tomasz Treterus kustosz i kanonik Warmiński, Anny Jagiellonowny sekretarz, przy Hozyszu kardynale w Rzymie i w cnotach i w naukach młodsze lata polerował. *Starowol. in Centur. Script. Polon. fol. 70.* tak o nim pisze: *Thomas Patria Posnaniensis, vir fuit statura corporis supra mediocrem, decente facie verendus, patula utcunq; fronte, vividis oculis, et ore prono in humanitatem ac misericordiam, sermone comis et affabilis, cultu ac sensu de se modicus; mirum quam vitae integritate, animi candidi sinceritate, morum verborumque comitate, maximarum denique virtutum dignitate suscipiendus. Gregorio XIII. Pontifici, nec non Clementi VIII. vehementer acceptus. Hic legandus Cardinalis in Polonia, a Tretero de omnibus informatus. Ille suae gentis insignia eidem nobilitato (quantus honos) usurpanda muneratus, Canoniatu Romae S. Mariae trans Tyberim et Olomucensi donatus: oblatos sibi altiores in aula, in Ecclesia, dignitatis gradus modeste recusavit. Cum Cardinali Andrea Batoreo Roma reduce Varmiam se recepit, peridoneam hanc pietati, ac otio literario solitudinem, negotiosae aulae ac infulae prudens, volensque praehabuit, ubi coepto probitatis, solertiae, humanitatis tenore, nullo supercilio, reliquum vitae laudabiliter posuit etc.* Mąż był uczony, którego książki te są w druku. 1mo. *Hierosolymitana peregrinatio Nicolai Christophori Radzivilii Ducis in Ołyka latinitati reddita 1601. Brunsbergae in fol. 2do. Symbolica vitae Christi meditatio in 4to 1612. opus posthumum. 3tio. Romanorum Pontificum compendiarie gesta, soluto vinctoque carmine. 4to. De vita et miraculis D. Benedicti, carmina diversis imaginibus subiecta. 5to. Ad effigies Romanorum Imperatorum elogia. 6to. Teatrum virtutum Stanislai Hosii Cardinalis iconoplyphico opere cum lemmatis. 7mo. Variarum in easdem virtutes odae, et alia poemata. 8vo. Elenchus vocularum Horatiani Poematis. 9no. Sacratissimi Corporis Christi historia et miracula, quae Posnaniae Deus operatur. 10mo. Vitae Episcoporum Posnaniensium per Joannem Długossium quondam conscriptae, ab illo ad sua tempora continuatae, Brunsbergae, 1604. in 4to. 11mo. Vitae Episcoporum Varmiensium, in fol. 1685. Cracoviae, quas usque ad Michaëlem Radziejovium continuavit nepos Thomae ex fratre, Mathias Casimirus a Lubomierz Treterus. Tego Macieja jest także w druku. *Novus Archimedes amor, panegir. na weselu Jana Wielopols. Stol. Koron. z Komorowską 1665. in fol. Crac. Bernard 1673.**

Znajdują się w Helsbergskiej bibliotece listy tego przeznaczonego męża Tomasza Tretera, *ab anno 1569. ad 1609.* Pieczęć wąż wijący się po krzyżu. — Błażej Treter synowiec jego pisał list który oryginalny znajduje się, do Szymona Rudnickiego biskupa Warmińskiego posyłając mu księgę wydrukowaną Stryjowską o której *Niesiecki* wzmianki nieczyni: — „*Ne tamen ingratiitudinis labe me meosque aspergam, ea adfero Praesul Dig. munus Typum videlicet Sacerdotis Christiani a A. R. D. Thomas Tretero Avunculo meo e sacris literis excerptum — at vero rudi stylo in eos incisum ac typis evulgatum.*“ — W katedrze Warmińskiej jest nagrobek który Tomasz Treter ojcu swemu Jakóbowi położył w którym wyraża iż umarł r. 1607. wieku 80. — Tegoż zaś Tomasza takowy: — „*D. O. M.—Perenni Mem. Th. Treteri J. U. D. Eccles. Patriarch. Lateranensis Romae Canonici Cust. C. Varn. Cui Posnania ortum et studiorum progressum, educatio magni Cardin. Hosii incrementum dedit. Sub tanto morum ac arbitro posito virtutum tyrocinio, in eam adolevit amplitudinem quae meruit a Gregorio XIII. Pont. Max. adoptionem in familiam Boncampagnam, a Stephano ac Sigismund. Regibus Polon. titulo Residentis Romae Legati ac S. R. M. Secretariatus decorari. — Sed majus ab eruditissimis scriptis vere omnisciae eruditionis provenit decus; inter quorum plurima cum symbolicam Christi vitam et docta penna et subtili elaboratam celatura edidisset; ipse vivum ejusdem vitae, per exactam Christi imitationem factus symbolum, privati calami lucubrationes, publico exemplo illustravit. Tam piis meditamentis intentum mors corripuit A. D. 1609. aetatis LX.*“ — *Krasicki.*

Podług *Małachowskiego* w *Zbiorze nazwisk Szlacheckich* Treterowie są nobilitowani r. 1669. i mają przydomek *Lubomirz* herb *Sreniawa* bez krzyża, a na hełmie Smok. Familia ta do dziś dnia exystuje w Gallicyi Cesarsko Austryackiej z których Baltazar z *Lubomirza* Treter z *Salomei Gniewczyńskiej* miał synów dziś żyjących dwóch: *Alexandra* *Stanisława* dziedzica dóbr *Lonie*, tego potomstwo synowie *Hilaryon*, *Konstanty*, i *Mieczysław* — i drugiego *Wiktoryna* byłego kapitana wojsk Polskich. — *Z dokumentów familijnych.*

Tretius *herbu Lewart*, w *Krakowskiem* województwie. *Krzysztof* Tretius sekretarz królewski, między ministrami kalwińskimi najcelniejszy, od *Króla Stefana* nobilitowany, a od *Firlejów* do herbu *Lewart* przypuszczony, o czem list kładzie *Paprocki o herbach fol. 391.* nabył był dóbr *Pękowice* nazwanych miła od *Krakowa*, ale syn jego także *Krzysztof*, który miał za sobą *Katarzynę Rejownę*, sprzedał te dobra *Janowi Szydłowskiemu* w r. 1617. *Baranowski.*

Trętowski. *Mikołaj*, *Adam*, *Maciej* i *Tomasz* z *Trętowa* Trętowscy, podpisali elekcyą *Augusta* wtórego w ziemi *Ciechanowskiej.*

Trewani. *Franciszek* Trewani, dla zasług swoich, i ojca swego *Jana*, który pod *Smoleńskiem* za *Władysława IV.* *Króla Polskiego* kulą był postrzelony, indygenat otrzymał 1667. na sejmie, o czem *Konstytucya fol. 38.*

Treyga. Krzysztof Treyga między rycerstwo Polskie policzony dla zasług swoich na sejmie w r. 1673. o czem patrz Konstytucyi.

Trłęski herbu Topor, w Sieradzkiem województwie. Marcin Trłęski stolnik Sieradzki, siostra jego Anna była za Jarszem Świeckim. *Decret. Tribun. Petricov. 1602.* Są drudzy i w księctwie Zmudzkiem, z których Jana Trłęskiego zostało dwóch synów Jan i Stanisław.

Trojan herbu Junosza, w Bełzkiem województwie. Hieronim Trojan poborca w ziemi Chełmskiej z sejmu 1567. *Const. fol. 146.* posłował na sejm 1569. podpisał unią Litwy z Koroną. *Constit. f. 171.* Stanisław najprzód chorąży Bełzki i poseł na sejm 1569. *Constit. fol. 171.* potem podkomorzy Bełzki 1590. *Constit. fol. 590.* urodzony z Zofji Stojeckiej.

Trojanowski herbu Ogończyk, w województwie Sandomierskiem, piszą się z *Trojanowa*. N. Trojanowski podkomorzy Sandomierski. Floryan Powąła Trojanowski z Zygmuntem III. Królem Polskim Moskwę pod Smoleńskiem wojował, z Kóreckim księżciem we dwieście koni przeciwko Wołochom stawał, kędy też marsowym duchem uniesiony, gdy się od wojska dalej za nieprzyjacielem zaciekł, tam rozsiekany poległ. Stanisław brat jego i ten mąż rycerski 1635. N. miał za sobą Modliszewską starościankę Łomżyńską.

Trojanowski herbu Szeliga, w Podlaskiem województwie. Jędrzej Trojanowski rotmistrz pod Obertynem, z niemalą rycerskiego serca sławą, *Biel. f. 565.* zostawił z Anny Czarnoockiej herbu Lis, Stanisława leśniczego Bielskiego, męża jak w szyku wojennym nieustraszonego, tak ani pogroźkami, ani drogiemi obietnicami nieprzełamanego, z Jerzykowiczówny zostawił potomstwo, jako i brat jego Kasper z Komorowskiej. Jan z Trojanowie Trojanowski pisarz ziemski Mielnicki, poseł na sejm 1627. zkąd naznaczony do lustracyi dóbr królewskich, *Const. fol. 17.* i 1629. deputat na trybunał Radomski. *Const. fol. 12.* N. miał za sobą Dorotę Sobolewską pisarzównę Drohicką, z której córka Katarzyna Mieduszewska, Jędrzej, Franciszek i Tomasz w Podlaskiem 1674. Adam na Brzezinach w Łęczyckiem. Stanisław dworzaniin u księcia Radziwiła kardynała. N. była za Pawłem Ryszkowskim chorążym Łukowskim, Maryanna za Zygmuntem Łubieńskim chorążym Sieradzkiem, umarła 1649.

W r. 1778 Marcin Trojanowski chorąży Stężycki. — *Irasiccki.*

Trojecki herbu Gryf, w ziemi Przemyskiej, dom starodawny, z których był Jędrzej Trojecki mąż zasłużony Rzeczypospolitej. Samuel stolnik Przemyski de Trojczyce Trojecki, w r. 1611. poseł na sejm, zkąd deputowany do upatrzenia

miejsca sposobnego na erekcyą zamku Grodeckiego, *Constit. fol. 16.* i znowu r. 1613. z kąd komissarzem stanął do zapłaty wojsku, *Uniwer. Pobor.* córka jego Magdalena była za Chrząstowskim Jakóbem, druga Krystyna za Teofilem Grochowskim, trzecia córka stolnika Anna z Trojczyc Trojecka, była za Janem Ramultem dziedzicem na Dmitrowicach, czwarta Katarzyna za Mikołajem Wąsowiczem, synów tegoż było dwóch, Zygmunt zszedł bezpotomnie, Jędrzej zaś miał za sobą Annę Kuropatnicką którego córka Elżbieta, poszła za Wojciecha Głogowskiego.

Tronowski herbu Kościeszca, w Bełzkim województwie i w księstwie Litewskim. Józef Tronowski dworzanin u księżęcia Ostrogskiego, syn jego Piotr, wnuk Jan, obadwa ludzie rycerscy. Są i Tronowiczowie w Wileńskim, Stanisław Tronowicz 1648.

Trop. Jakób Trop kapitan armatny w wojsku Litewskim, nobilitowany na sejmie 1676. *Const. Litv. fol. 23.* Są i Tropiańscy w księstwie Litewskim, z których Jan Tropiański strażnik Zmudzki, miał za sobą Zofię Misztoltownę podczaszankę Wendeńską.

T ROS KA

HERB.

W czarnem polu powinna być żółta strzała, prosto do góry żeleźcem wyrzuchowana, grot jej biały, na hełmie skrzydło podobno orle, na którym takż strzała jako i na tarczy, tak go opisuje *MS. o Famil. Pruskich*, gdzie przydaje że *Christophorus a Trosche Cancellarius Electoris Brandenburgici* kwitnął w r. 1649. Wojciech Troska stolnik ziemi Chełmskiej i poseł na konwokacyą Warszawską 1587. *Constit. fol. 418.* Samuel w województwie Mińskim 1674. Truszków herbu Drogosław pisze *Okolski* w Prusiech i na Szląsku, ale rozumiem że podobieństwem tego herbu z Drogosławem, uwiedziony.

Troszczewski herbu Grzymała, w Mazowieckiem województwie. Z tych N. Troszczewski starosta Łomżyński, którego synowie Piotr i Mikołaj ludzie wojenni.

Troszyński herbu Rogala, w Mazowieckiem województwie. Jan z Troszyna sędzia Łomżyński 1496. *Statut. Masov. fol. 110.* Mikołaj podczaszy Łomżyński i poborca z sejmu 1564. *Constit. fol. 76.* Piotr Troszyński podkomorzy Łomżyński 1591. komissarz do granic od Prus. *Const. f. 617.* N. była za Janem Przedborem Koniecpolskim.

Trubeccy książęta herbu Pogonia Litewska, idą od Jędrzeja Wigunda syna Olgierdowego, a brata Władysława Jagiełły. Gdy Siewierskie księstwo od Litwy się oderwało do Moskwy, niektórzy z nich do Moskwy się przywiązali, drudzy w Litewskim księstwie zostali. Potem już za Władysława IV. od Litwy odcięty, dostał się Moskwie Trubeck, a ostatni z tego domu Trubecki książę do Moskwy 1656. wzięty, i tam przytrzymany. *Kozał. in MS. et histor. Lit. par. 2. ann. 1487.* N. księżniczka Trubecka, feltmarszałka Rossyjskiego córka, była za Antonim na Skrzynnie Duninem, starostą Zahorańskim.

Truchses. Dom ten w Europie po różnych miejscach i w Królestwach tak w zasługi jako i honory kwitnął. W Prusiech zaś naszych rozumiem że w ten czas osiadł, kiedy jeden z tego domu mistrzem tu był Krzyżackim. Z tych jeszcze się w województwie Malborskiem znajdowali Jan i Anzelm Truchsessowie którzy podpisali elekcyą Jana Kazimierza Króla.

Truskolaski herbu Słepowron, w województwie Ruskim. Marcin Truskolaski, miecznik Lwowski miał za sobą Agnieszkę Grochowską wdowę po Piotrze Korycińskim: Stanisław kanonik Lwowski 1641. *Acta Castr. Leopold.* Mikołaj podkomorzy Halicki 1676. *Constit. fol. 10.* Córki jego N. podkomorzanka Halicka, była za Władysławem Łuszczewskim viceinstygatorem koronnym, druga Konstancya podkomorzanka Halicka za Dominikiem Potockim podskarbim nadwornym koronnym, *Imo zaś voto* była za Stefanem Rakowskim, chorążym Sanockim, trzecia za Piotrem Kuropatwą.

Stanisław w Truskolaski r. 1781. sędzia ziemski Sanocki. — *Krasicki.*

Truskowski herbu Drogostaw, w ziemi Wizkiej. Stanisław Truskowski 1674. podpisał elekcyą Jana III. Króla. Maciej w ziemi Wizkiej 1697.

W r. 1778. Marcin Truskowski sędzia ziemski Wizki. — *Krasicki.*

Trypolski herbu Gozdawa, w województwie Kijowskim. N. Trypolski którego żona Barbara Sutkowska. Michał pisarz ziemski Kijowski, Alexander i Paweł 1674. Anastazy Stefana Dolszkiewicza małżonka, Antoni podkomorzy Kijowski, poseł na sejm 1724. był i deputatem na trybunale,

i chorążym Owruckim, żona jego Katarzyna Przerębska. Zofia była za Alexandrem Niemierzycem sędzią ziemskim Kijowskim.

R. 1778. Michał Trypolski sędzia ziemski Kijowski z *Wychowskiej* spłodził synów czterech, z tych Antoni pojął *Podchorodyskę*, Jan *Trzeciakównę*. — *Krasicki*.

Tryumf herb, o tym się mówiło w piątym tomie pod herbem Krucini albo Krzyż.

Tryzna herbu Gozdawa, w księstwie Litewskim. Przodek ich wyszedłszy z Grecyi według *Okolsk.* osiadł był w księstwie Siewierskiem i był dziedzicem na Brańsku, a gdy Siewierz od Moskwy odpadł, potomstwo jego ztamąd wyniosło się do województwa Nowogrodzkiego; z tych był Iwan Tryzna starosta Nowogrodzki, który Tatarów w r. 1505. zamku dobywających, z niemalą w nich klęską poraził i odpędził. *Stryjk. l. 22. c. 5. Kojalów. p. 2.* Grzegorz marszałek Litewski i pułkownik po owej sławnej pod Wendą wiktoryi, wysłany do Króla z tą nowiną do Wilna, i z pojmanym w tej potyczce Iwanem Meskierskim wojewodą Moskiewskim: mając komendę nad pięćią tysięcy wojska od Radziwiła hetmana, Moskiewskie kraje w Inflanciech pustoszył w r. 1561. wspominają go kasztelanem Podlaskim w roku 1567. według *Kojalowicza*, synów jego trzech zostało. Jan, który jako dworzanin królewski w r. 1566. przyjmował posłów Moskiewskich w Grodnie; drugi Piotr wojewoda Parnawski, starosta Bobrojski 1623. mąż wojenny, który i zdrowia i fortuny swojej dla ojezyny nie żałował, fundował Societ. Jesu rezydencyą w Bobrojsku, jego żonę jedną wspomina *Aquila Polubianu* Zofią Wołowiczównę. *Wituński zaś w kazaniu: Radosny Grób* Annę Masalską siostrę wojewody Mińskiego, z której córka Petronella poszła za Samuela Paca chorążego Litewskiego, żyła 1630. *Aland. Histor. Mirac.* Synowie zaś jego byli: Piotr starosta Bobrojski i Michał. Trzeci syn Grzegorza Grzegorz marszałek Słonimski, kasztelanji Smoleńskiej ofiarowanej sobie przyjąć niechciał, w Byteniu fundował Bazylianów unitów, i świętemu Jozafatowi Kunciewiczowi pod rządy poddał. Na Moskiewskich i Wołoskich kampaniach zasłużony żołnierz: żona jego Alexandra Sapieżanka Jędrzeja wojewody Smoleńskiego córka. *Histor. Sapieh. par. 3. fol. 95.* Synów jego zostało czterech, pierwszy Paweł Piotr, najprzód oboźny Litewski, starosta Starodubowski, z sejmu 1634. komissarz dla obrady hetmanowi Litewskiemu przydany, *Constit. fol. 3.* a w r. 1634. poseł na sejm i deputat na trybunał skarbowy, *Constit. fol. 6.* w roku 1625. pułkownik pod Luciniem mężnie Szwedów gromił, umarł stólnikiem Litewskim w r. 1639. pogrzebiony w Krakowie u Ś. Trójcy z nagrobkiem, który wypisał *Starowol. in*

Monum. tam jego ekspedycje Moskiewskie, Pruskie i Inflant-
skie wspominają i brata jego Gedeona Michała. Drugi Mar-
cyan biskup Malleński, koadjutor biskupstwa Wileńskiego,
referendarz i pisarz, a potem podkanclerzy Litewski, proboszcz
Geranoński i Trocki, opat Wąchocki, kanonik Wileński; po-
mogła mu siła do tych honorów niepospolita w nim nauka, a
nawet i w Greckim języku biegłość taka, że posłom Greckim
do Króla Zygmunta III. od tronu odpowiadał, z sejmu 1633.
deputowany był z inszemi do korektury statutu Litewskiego,
Constit. fol. 26. a w r. 1634. z Moskwą szczęśliwie zawarł
pokój i podpisał, tegoż roku i następującym, deputatem za-
siadał na trybunale fiskalnym Litewskim, *Constit. fol. 6. i 5.*
zszedł z tego świata w r. 1643. w Brześciu u OO. Bernardy-
nów pogrzebiony, gdy albowiem matce swojej zmarłej pogrze-
bową usługę gotuje, śniło mu się kilką miesiącami przedtem,
jakby go w tymże kościele grzebiono, i nagrobek sobie przy-
dany czytał, dla tego tym bardziej na śmierć się gotować po-
czął. Trzeci Gedeon Michał podskarbi wielki Litewski, Brze-
ski, Surazki i Mściślawski starosta, Grodziński, Mohyłowski
ekonom, Nowodworski, Persztuński, Przelomski, Rudnicki,
Leśnicki, złączył się był dożywotnie z Marcybellą Wodyńską
wojewodzanką Podlaską, atoli ta bezpotomna do grobu weszła
w r. 1651. będąc przedtem najprzód stolnikiem Litewskim, a
potem krajczym i podkomorzym, posłował na różne sejmy
1623. *Constit. fol. 10.* 1638. *fol. 25.* marszałkował izbie po-
selskiej 1634. kaplicę dość ozdobną wystawił w Brześciu przy
kościelce OO. Bernardynów na cześć S. Michała archanioła,
tamże na nasze kolegium dobroczynny: O drugiej żonie jego
Rajeckiej wojewodzance Mińskiej namienia, *Poniatow. Morze.*
O trzeciej drudzy namieniają, że była Pociiejowna, Leona Po-
cieja pisarza ziemskiego Brześciańskiego jedynaczka. Czwarty
Mikołaj najprzód podkomorzy Słonimski 1621. potem kuch-
mistrz Litewski, a na koniec podskarbi wielki Litewski, sta-
rosta Błudneński i Wołkowiski, mąż i na ojczyznę szkodry,
dla której do obozu ośmset ludzi zbrojnych wyprawił prze-
ciwko Szwedom i Moskwie, jako i na duchowne osoby, znaj-
dziesz go w *Konstytucyach* 1635. *fol. 5.* wszedł był w doży-
wotnie kontrakty z Maryną Dorohostajską, wojewodzanką Po-
łocką, z tej spłodził dwie córki, jedna z nich zaślubiona Ga-
bryelowi Szemiotowi podkomorzemu Słonimskiemu, druga
Kazimierzowi Tyszkiewiczowi podkomorzemu Brześciańskiemu,
i syna Teodora wojewodę Brześciańskiego, starostę Wołko-
wiskiego i Błudneńskiego, który w r. 1645. życie to śmiertelne
zakończył bezpotomnie, zostawiający owdowiałą małżonkę swoją
Izabellę Lacką, starościankę Żmudzka, która po jego śmierci

poszła za Hieronima Chodkiewicza starostę Mozyrskiego. *Hist. Sapieh. par. 3. f. 76.* twierdzi, że za Teofilem Tryzną Wołkowiskim starostą, ekonomem Bobrojskim, była Katarzyna Sapieżanka córka Mikołaja Sapiehy pisarza polnego Litewskiego, ale to wątpliwa; umierając, niektóre swoje dobra zapisał OO. Bazylianom w Byeńskim Monasterze, kędy też po śmierci spoczywa. *Dubow. kazan. na jego pogrz.* Krom tych, jeszcze tych wspominają, Józefa Tryznę wojewodę Podlaskiego, Teodora kasztelana Smoleńskiego, Konstantego kasztelana Podlaskiego. Stanisław Władysław sędzia ziemski Wołkowiski, poseł na sejm 1661. deputat na trybunał fiskalny Litewski. *Const. fol. 4.* Katarzyna zakonnica S. Benedykta w Wileńskim klasztorze 1676. Jędrzej poborca w Nowogrodzkim 1578. *Const. f. 353. N.* była za Hipacym Jelcem, Klemens Kazimierz miał za sobą Łomską, z którą się rozwiódłszy, został Czercnem i archimandrytą Wileńskim, siostra jego była za Swołyńskim marszałkiem Oszmiańskim. Anastazyja Tryznianka w r. 1643. ślub brała z Stanisławem z Trojan Piotrowskim stolnikiem Nowogrodzkim.

TRZASKA

HERB.

Księżyc jak na nowiu nie pełny, obiema rogami do góry obrócony, żółty w polu niebieskiem, i dwie główie otłuczone, z krzyżami i rękojeściami, z których jedna jest w środku księżycy, druga pod księżycem, na hełmie nad koroną pawia ogon, na którym takież księżyc i z głowniami, tak go opisują *Paproc. w Gniazdzie fol. 45. i fol. 1187. o herb. fol. 265. Okolski tom. 3. fol. 240. Klejnoty fol. 87.* zowie się ten herb już Trzaska, już Biała, już Lubiewa. Z tej zaś okazji ten herb nadany kawalerowi nazwanemu Trzaska, od Bolesława Chrobrego Króla: gdy albowiem w okazji, nieprzyjaciel na samego Króla z mieczem nacierał, pomieniony rycerz, zastawiając Pana

swego, swoim go ozężem odcinał, nie mógł jednak długo utrzymać na sobie siły nieprzyjacielskiej: bo gdy w kark nieprzyjaciela zajechał natężonym impetem, miecz mu się po samą prawie rękojeść spadał, co widząc Chrobry, swego mu co prędzej dodał, którym silny z natury kawaler, nie tylko że tego na śmierć zrąbał, ale i drugich tak posiekał, że się gęstemi trupami w koło opasał, ale i ten sam miecz na koniec mu prysnął, którego gdy po tej wygranej potyczce oddawał Bolesławowi, Król mu w nadgodę odwagi jego i serca tak pięknego, w ten kształt herb ułożył: przydaje *Paprocki* że dla tego Lubiewą był potem nazwany, iż w Wielkiej-Polszcze fundował klasztor Lubieński, kędy trzech z tego domu jeden po drugim opacką jurysdykcyą rządziłi, nawet na pamiątkę tej od nich fundacyi, jeszcze się i podziśdzień herbem Trzaska pieczętuje pomieniony klasztor. Z tegoż domu dawniejszych wieków przodków *Paprocki* doczytał się tych w klasztornych przywilejach: Morchę hrabię z Białą w r. 1091. Mstygenia hrabię z Białą 1180. Klemensa Szeligę z Janowic, podkomorzego Sieradzkiego w r. 1436. ale go i pod herbem Szeliga położył. Niektórzy familianci jeszcze i po te czasy od imienia tego herbu w Łomżyńskiej ziemi kwitną, jako Stanisław Trzaska, który pod Pskowem w r. 1582. zsiadłszy z konia, pieszo szedł do szturm. *Paproc. o herb. fol. 405.* Paweł Trzaska 1680. Jądwiga Trzaskowna, zakonnica Ś. Benedykta u Wszystkich ŚŚ. we Lwowie. Tenże herb na siebie i na potomków swoich przyjął na sejmie Hrodelskim przy unji Litwy z Koroną Mojdylon czy Mejdalon Kufołowicz, *Biel. fol. 314.* czy Czusołowicz. *Stryjkow. fol. 542.* Adam i Samuel w ziemi Waszawskiej, Walentyn, Paweł, Maxymilian i Kazimierz w Nurskiej 1697. R. 1778. Felix Trzaska chorąży Łomżyński. — R. 1788. Tomasz komornik graniczny Opoczyński. — *Krasicki.*

Herbowni.

<i>Biały,</i>	<i>Kleczkowski,</i>	<i>Podsędkowski,</i>
<i>Bielski,</i>	<i>Kotowski,</i>	<i>Ponikiewski,</i>
<i>Błażejowski,</i>	<i>Kurnochowski,</i>	<i>Popławski,</i>
<i>Budkiewicz,</i>	<i>Lubiewski,</i>	<i>Popowski,</i>
<i>Chojnacki,</i>	<i>Michałowski,</i>	<i>Rojecki,</i>
<i>Chrzęszczewski,</i>	<i>Nartowski,</i>	<i>Ryczycki,</i>
<i>Chrzczonowski,</i>	<i>Niemirowski,</i>	<i>Szucki,</i>
<i>Dłuski,</i>	<i>Pancerzyński,</i>	<i>Sieklucki,</i>
<i>Glinka,</i>	<i>Papliński,</i>	<i>Stupecki,</i>
<i>Gołuchowski,</i>	<i>Pątkowski,</i>	<i>Sokołowski,</i>
<i>Gołyński,</i>	<i>Pielesz,</i>	<i>Świejkowski,</i>
<i>Jarzyna,</i>	<i>Podbielski,</i>	<i>Szygowski,</i>

<i>Trzaska,</i>	<i>Wędrogowski,</i>	<i>Zakrzewski,</i>
<i>Trzonkowski,</i>	<i>Wyleżyński,</i>	<i>Zimoszarski,</i>
<i>Tyszka,</i>	<i>Zabielski,</i>	<i>Zorawski.</i>

Kuropatnicki, Malachowski i Wielądek następującym familiom herb ten przypisują :

Kotutewicz, — Moydylon, — Świecikowski.

O Panczerzyńskich mówiłem w siódmym tomie, alem ich herbu nie wiedział.

Trzaskowski. N. Trzaskowski miał za sobą Borzymowską, *MS. o Famil. Prusk. N.* Teofilę Świecką, z której były dwie córki, Zofia za Janem Pławińskim, Katarzyna za Włodkiem.

Trzeciński herbu Leliwa w Prusiech, piszą się a Canden, z tą jednak różnicą, że powinny być dwa charty myśliwe podle siebie w prawą tarczy zapędzone, a nad niemi herb zwyczajny Leliwa, na hełmie nad koroną pawi ogon, na którym Leliwa, tak go opisuje *MS. o Famil. Prusk.* i mnie się widzieć dostało. Z tych Paweł Trzeciński sądowy ziemski Tezewski, Michał najprzód sędzia ziemski Chełmiński, a potem podkomorzy Pomorski, na poselskich, deputackich, komissarskich funkcyjach wsławiony, mąż dowcipu wielkiego; żona jego Dulska herbu Przegonia, stryjeczna siostra podskarbiego, z tą spłodził pięciu synów, po niej pojął Barbarę Dambrowską starościca Radzyńskiego córkę, i z tej zostało potomstwo: wspominają tego Michała *Konstytucye* 1613. deputatem na trybunał fiskalny *fol. 8.* Tenże czy inszy podkomorzy Pomorski, miał za sobą Kitnowską. Łukasz podwojewodzy Pomorski, sędzia generalnego kapturu Warszawskiego 1648. *Porządek elekcyi.* Paweł pisarz ziemski i grodzki Chełmiński, posłował na sejm 1662. *Constit. fol. 2.* Władysław podwojewodzy Chełmiński 1688. dobroczynny na rezydencyą Malborską. Bernard poseł z Chełmińskiego na konwokacyą 1696. podobno to ten Bernard i Franciszek synami byli sędziego Chełmińskiego. Jędrzej sądowy ziemski Michałowski 1699. Adam podwojewodzy Chełmiński 1682. deputat na trybunał koronny, mąż w prawie biegły, i Societatem naszą kochający, w r. 1690. obrany znowu deputatem, żyć przestał. Cypryan 1682. na kollegium Grudziądzkie dobroczynny. Adam kasztelan Rypiński temi czasy.

Trzeciński herbu Gozdawa, w księctwie Litewskim. *Wojniłow, kazanie: Śnieg Ogień.*

Trzeciński herbu Pobog pod Mławą. Zygmunt Trzeciński z Trzczenicy, syn jego Stanisław, którego córka Anna była za Janem Stokowskim podwojewodzym Sieradzkim, *Acta Castren. Wielun.* 1621. był ten Stanisław wojskim Wieluń-

skim, syn jego Gabryel 1642. *Acta Wielun.* podobno z Golemowskiej urodzony.

Trzcíński herbu Ślepowron, w ziemi Łukowskiej. Jan Trzcíński 1632. w Lubelskiem. N. miał za sobą Zofią Prochańską córkę Marcina. Stanisław 1632. Jakób 1674. w Poznańskiem.

Duńczewski w herbarzu Tom. I. str. 364. tak obszerniej o tej familji umieszcza. „*Ze Niesiecki* krótką tylko wiadomość starożytnego imienia Trzcíńskich podaje, zaczem doskonalszą kładę tu o nich informacją, z ksiąg grodzkich Lubelskich zebraną od r. 1633. w których jest tranzakcyja Tomasza Trzcíńskiego, syna Jakóba Trzcíńskiego, który miał za sobą Zofią *Brodowską*, Jana *Brodowskiego* córkę, wyrażona *fer. 2. p. Bartholomaei.* R. 1638. wspominają też same akta Mikołaja Trzcíńskiego, który miał w małżeństwie Zofią *Cieszkowską* 1641. Kasper Trzcíński, syn niegdy Jana, podkomorzego Sochaczewskiego, dóbr *Wola Pekożowska* dziedzic, uwolnił z poddaństwa Wojciecha Knycha. R. 1643. jest wspomniony Szymon Trzcíński, który miał w małżeństwie Jadwigę *Wilską*, Michała *Wilskiego* z Barbary *Kwasniewskiej*, urodzoną córkę, dziedziczkę na *Sowinie* w województwie i powiecie Lubelskim. R. 1644. Alexander Trzcíński, Jerzego syn, części swoje po ojcu w dziedzictwie wsi *Trzcinnik* w województwie Lubelskim, powiecie Urzędowskim, Stanisławowi Trzcíńskiemu, bratu swojemu, puścił zastawem. R. 1645. wspomina tranzakcyja Stefana Trzcíńskiego, 1649. także Jana Trzcíńskiego, i Jakóba, a potem Stanisława, i żonę jego *de Chmielek Trzcíńską*. R. 1660. jest intercyza roborowana Hieronima Trzcíńskiego, z Anną *Imo voto Kiełpińską*, *2do Konarską*, *3tio Bzicką*, swoim i Katarzyną *Bystrzyckiej*, żony swojej imieniem zapisana, z którą spłodził trzy córki, Helenę Stanisława Gano, Justynę Franciszka Nasilowskiego, który pod czas batalji Wiedeńskiej na harcu zginął, i Katarzynę Wojciecha Kazimierskiego żony, których wspomina tranzakcyja 1679. 1682. i późniejsze. Tenże Hieronim Trzcíński, miał synów trzech, Jana, Franciszka i Władysława. Franciszek ożeniony z Anną *Grzankiewiczówną*, Andrzeja Grzankiewicza z Heleny *Boguckiej* urodzoną córką. Jan Trzcíński miał Konstancją *Szczucką*, która była pierwaj za Stanisławem Podniesińskim, jako twierdzi roboracyja intercyzy 1671. Władysława małżeństwo *non constat.* R. 1661. jest w intercyzy wyrażony z Karolem Wapowskim, synem Stanisława kasztelana Przemyskiego, Jędrzej Maxymilian Trzcíński, łowczy ziemi Sochaczewskiej, na *Tymienice* i *Thorowie* dziedzic, a ten miał Franciszka syna, potem tenże Wapowski pomiecionemu Jędrzejowi Maxymilianowi uczynił donacyą dóbr *Chyżna*, w województwie Podolskiem leżących. Stanisław Trzcíński dziedzic na częściach *Kwasowiec*, *Rudków*, i inszych dobrach, syn Hieronima Trzcíńskiego, z Zofji *Dembowskiej* urodzony. R. 1664. Wojciech i Tomasz Trzcínscy Jakusowie, synowie Mikołaja. Jakób Trzcíński syn Tomasza, miał w małżeństwie Zofią *Borkowską*. Remigian na *Trzcinniku* Trzcíński, po którym Maryanna Trzcínska, Szymona Trzcíńskiego żona, pozostała wdowa, i Katarzyna Trzcínska z Marcinem Sosnowskim

mężem swoim, w Trzcinniku dział uczynili roku pomienionego. 1676. Anna Wysocka, Jana Wysockiego córka, była za Alexandrem Trzcíńskim. Seweryn, Jan, Franciszek i Władysław Trzcíńscy, synowie Stanisława zwanego Zawrzykrajem. 1680. miał tranzakcyą Józef de Trzciana Trzcíński, i Florjan mający w małżeństwie szlachetnie urodzoną Maryannę Rajska, Krzysztofa Rajskiego córkę. 1681. wspomina także obligacya Adama Trzcíńskiego na *Trzcinniku*. 1682. pewnego kontraktu roboracya z Stanisławem z Wronowa Wronowskim, imieniem Maryanny *Stawskiej* żony, i Reginy *Trzcíńskiej* matki swojej. 1683. Jest kwietacya Bartłomieja Trzcíńskiego, niegdy Stefana z Tochów Trzcíńskiego syna, którą Stanisława Czarnieckiego, pisarza polnego wojsk koronnych, uspokoił. Jest wiele inszych tranzakcyi tychże, i późniejszych Trzcíńskich, które w pomienionym grodzie podziśdzień każdy czytać może, ja tu od Pradziada żyjących wymieniam.

Hieronim Trzcíński, miał za sobą w małżeństwie *Szelińską* herbu *Lubicz*, spłodził synów sześciu, z tych będąc pięciu pod Wiedniem za króla Jana Sobieskiego, zginęło czterech, piąty się został Franciszek Trzcíński, który cztery razy wota małżeńskie ponawiał, pierwszym kontraktem dożywotnim z *Gronkiewiczówną*, drugim z *Borzechowską*, trzecim z *Gąsiorowską*, czwartym z *Sosnowską*. Z drugiej żony *Borzechowskiej*, herbu *Lubicz*, jak pisze *Niesiecki Tom II. fol. 255.* ci antenaci byli, Piotr Borzechowski, kanonik Warszawski, sekretarz królewski, Zygmunta Augusta, w r. 1553. Mikołaj w województwie Lubelskiem, o którym *Konstytucya r. 1593. fol. 660.* i inszych tak wielu nie wspomnionych. Z niej Remigian, który miał za sobą *Iżyczką*. Z pierwszej żony *Gronkiewiczówny* była Katarzyna *1mo voto* za Opockim, który był ostatni z domu Opockich, zszedł *steriliter: 2do voto* była za Konstantym Iżyckim, po którym syn Józef Iżycki dziedzic wsi *Wirzchowisk* pod Lublinem. Z trzeciej żony *Gąsiorowskiej*, syn Alexander Franciszkau. Antoni Trzcíński, cześnik Rozański, który służył za towarzysza z Kalinowskim, pod czas okazji Pułtawskiej, miał za sobą pierwszą w małżeństwie *Doręgowską*, po niej *Piotrkowską*, na ostatek *Wronowską*, herbu *Topor*, z *Wronowic*, w Lubelskiem województwie, o których z inszemi *Niesiecki* pisze. Z niej zostało się synów czterech Trzcíńskich, i córka jedna, ale ich niewiem po imieniu, z najpierwszej zaś żony Antoniego Trzcíńskiego *Doręgowskiej*, córka jedna Bernardynka w konwencie Lubelskim.

Tegoż wspomnionego Franciszka Trzcíńskiego, z ostatnią żoną *Sosnowską*, herbu *Natęcz*, synowie Stanisław Trzcíński, chorąży Urzędowski, i Michał komornik graniczny Lubelski i skarbnik Urzędowski. Kto chce wiedzieć żyjących enkomia, może czytać ich w Pijarskim panegiryku kolegium Piotrkowskiego, w r. 1741. wydanym, ja tu ich tylko wyrażam wiersze.

Inclita longaevos gens Trzcíńskich stabit in annos,

Perpetuo semper, Stemmata vestra docent.

A Solea fulcrum est, benedicet Crux, nihil Ales

Triste canet, vocem nam Annulus iste vetat.

Tenże Stanisław Trzcíński, chorąży Urzędowski, służył pod znakiem husarskim w Krasnymstawie stojącym, lat 30. wszedł w do-

żywością przyjaźń, z Maryanną *Krogulecką*, Mikołaja Kroguleckiego, stolnika Zydaczowskiego córką, który Mikołaj Krogulecki był u Króla Jana III. w wielkim u dworu kredyccie. Michał Krogulecki herbu *Junosza* jest kanonikiem Chelmskim, którego dedukcyja familji, jest w katedrze pomienionej r. 1747. *pro festo Divisionis Apostolorum* prezentowana, ale mi jej nie przyszło widzieć, i tu wyrazić. Z pomienionej Maryanny *Kroguleckiej*, Trzecińskiego chorążego Urzędowskiego żony, syn jeden Mikołaj, w Palestrze zostający, i córki dwie, jedna Katarzyna, ta jest za Józefem Jastrzębskim, podczaszym ziemi Łukowskiej, druga Justyna teraz za Antoninem z Mężanina Mężańskim chorążym Zytomierskim, Alexandra z Mężanina i Teresy z Wybranych synem, towarzyszem znaku husarskiego J. O. Ks. JMei prymasa Michał Trzeciński, komornik graniczny województwa Lubelskiego, husarskiego znaku towarzysz, brat Stanisława tegoż chorążego Urzędowskiego, z *Sosnowskiej* urodzony, miał za sobą pierwiej *Stotwińską*, potem *Dłużewską*. Do tychże należą Wacław i Adam Trzecińscy, terazniejsi kasztelanowie Rawski i Dobrzyński.

Szósty syn Hieronima z *Szeliską* spłodzony, Jan spodził synów trzech: Stanisława, Michała i Kazimierza. Stanisław miał za sobą *Deszkowską*, z którą spodził był synów dwóch i córkę jedną, która była za Adamem Zelisławskim, który w pojedynku raniouy od Franciszka brata żony swojej, *fatis decesit*, o czem dekreta grodzkie Lubelskie ferowane w roku 1742. Michał miał za sobą *Zawadzką* z którą spodził synów czterech, Piotra, Augustyna, Jana kanonika Chelmskiego, i Stefana; córkę jedną, Alexandra Suchodolskiego, skarbnika Zytomierskiego, dziedzica dóbr *Rzeczyicy* małżonkę. Kazimierz miał za sobą *Kańską*, który *steriliter* zszedł. Ta *Kańska* *2do voto* była za Raczyńskim pisarzem grodzkim Krasnostawskim. Ten Michał Trzeciński był skarbnikiem, potem stolnikiem i chorążym Lubelskim umarł. Zasług jego w województwie Lubelskiem jeszcze jest żywa pamięć. — *Duneczewski*.

Trzeciński herbu Sulima, w Krakowskiem województwie, od Gamratów swoją linią ciągną: bo gdy Kasper Gamrat pojął w małżeństwo Czarnkowską dziedziczkę na Trzecianach i inszych dobrach między Sędziszowem i Rzeszowskim, od tych dóbr nazwany Trzecińskim, syn jego także Kasper połowę tych dóbr sprzedał Sepichowskiemu, miał za sobą Skotnicką herbu Półkocie, która mu powiła trzech synów, Krzysztofa, Stanisława i Wacława: z tych Krzysztof dwa razy śluby małżeńskie ponawiał, pierwszy raz z Kwilińską, z tej zrodził dwóch synów, Jana *sterilem*, i Jerzego nauką i dzielnością tej ojczyźnie zasłużonego, drugi raz z Rzeszowską herbu Wąż Adama córką, z tą zostawił synów Adama, Stanisława, Krzysztofa i Mikołaja, i córki, jedna z nich była za Wawrzeńcem Domanińskim vicesgerentem grodzkim Krakowskim, druga za Lipskim, od której był syn Jan Lipski, trzecia Zofia Sendzimirzowa, czwarta Maryanna Niewiarowska. *Baranow*. Krzysztof archiprezbiterem i infułatem proboszczem u Panny Maryi w Kra-

kwie w rynku; od Adama dwóch synów zostało, Mikołaj w zakonie Soc. Jesu, ten służąc zapowietrzonym w Warszawie, tymże jadem zarażony poległ heroicznie w r. 1652. *Tanner Societ. Apostol. Janit. fol. 794. Nadasi.* Drugi Alexander, na różnych Pańskich dworach wielmi zachwalony, Jerzy trzeci syn. Stanisław drugi syn Kaspra z Czarnkowskiej: ten tylko jednego miał syna z Buchowskiej Stanisława, którego dwóch synów, mężów rycerskich było, Krzysztof i Jan, który w niewoli u Turków życie styrał, Stanisław zaś trzeci ich brat. Wacław trzeci syn Kaspra z tejże, Jana, Marcina i Stanisława ale bezpotomnych spłodził. Gabryel Trzeciński burgrabia Krakowski z sejmu 1652. komissarz do granic od Szląska. *Const. fol. 25.* N. sędzia ziemski Sandomierski, deputat na trybunał koronny 1695. Elżbieta zakonnica Sądecka 1701. Salomea pisarzowna ziemska Sandomierska, Alexandra Krasieńskiego kasztelana Wiślickiego małżonka. N. miał za sobą Dorotę Derszniakowne. Jerzy i Alexander w Krakowskim 1632.

Trzeciński herbu Rawicz, w województwie Rawskim, luboć niektórzy z nich na Ruś się wynieśli. Dom starożytny, z których Filip z Trzciąny był kasztelanem Rawskim w roku 1550. Wawrzeniec toż krzesło zasiadł w r. 1598. jakom dowodził w pierwszym tomie. Zofia Wojciecha Leszczyńskiego herbu Belina małżonka. N. miał za sobą Petronellę Izbińską. Barbara podkomorzanka Sochaczewska, była za Chociwskim. Maryanna za Bartłojem Bełzeckim. Jan podkomorzy Sochaczewski, miał za sobą Zofią Noskowską starościankę Łomżyńską. Katarzyna była za Kasprem Osuchowskim podkomorzym Sochaczewskim. Katarzyna za Jędrzejem Sierpskim wojewodą Rawskim, starostą Płockim, umarła 1556. N. miał za sobą Elżbietę z Rzeczycey, która *1mo voto* żyła z Janem Swozowskim podkomorzym Lwowskim. *Acta Castren. Leopold. 1646.* N. kasztelan Lubaczowski, córka jego była za Alexandrem Fredrem miecznikiem Lwowskim. Maxymilan Jędrzej łowczy Sochaczewski, złączył się dożywotnie z Anną Aloizyą z Sternberku Kostezanką, żył z nią od roku 1657. aż do roku którego umarła 1673. syn był z niej, ale w dzieciństwie umarł, córka zaś Krystyna dostała się w małżeństwo Kasprowi Nieborowskiemu, podczaszemu Gostyńskiemu, *Duryew. fol. 88.* Kazimierz sędzia grodzki Sochaczewski, Adam pisarz grodzki Sochaczewski, a potem stolnik ziemi Gostyński i sędzia grodzki Rawski, poseł na konwokacyą 1696. Marcin i Adam 1674. Maciej i Stefan 1632. Józef suffragan i archidyakon Gnieźnieński, prezydent trybunału koronnego 1723. i 1728. i 1737. którego wszedł do grobu. Wacław brat jego rodzony kasztelan Rawski, deputat na trybunał koronny 1723.

Felicjan Trzeciński kasztelan Rawski († 1762.) miał za sobą *Wilżankę*, siostrę starosty Grabowieckiego. — Ignacy kanonik Poznański. — Stefan cześnik Wieluński. — Stanisław w wojski Brzeziński. — Ignacy chorąży Kruszwicki. — Tadeusz stolnik Bydgoski. — Benedykt cześnik Rypiński. — Jan wojski Owrucki. — Mikołaj podstoli Łukowski. — Jakób w r. 1788 łowczy Brzeziński. — *Krasicki*.

Trzebiecki herbu Łabędź, w Sieradzkim województwie. Marcin z Trzebieczna Trzebiecki kasztelan Wieluński w r. 1657. wieku swego 85. zmarły któremu w Piotrkowie u O. Dominikanów nagrobek marmurowy wystawił syn Jędrzej. córka Marcina Jadwiga, Wojciecha Cieńskiego małżonka, brat zaś rodzony Marcina Stanisław, kustosz, archidyakon, dziekan Krakowski, w trybunałach koronnych nie raz deputat, wszędzie *aequitate, morum gravitate et probitate conspicuus*, wyzwał się z śmiertelności w r. 1678. w kościele Krakowskim u Ś. Piotra pogrzebiony, kędy do ozdoby kaplicy Ś. Franciszka Borgiasza, siłą się swoją szcudrobliwością przyłożył, o żadne wyższe honory, nie tylko nie zabiegał, ale cisnącemi się do siebie wzgardził. Jędrzej biskup Krakowski syn Marcina kasztelana, w Kaliskich szkołach z młodszych lat swoich w naukach znacznie postąpił, w Krakowie potem w kollegium u Ś. Piotra filozofji słuchał, i publicznie z niej defendował, przy prezencji nuncyusa apostolskiego Honorata vicecomesa, w Rzymie skończył teologią pod Janem de Lugo professorem Societatis, a potem kardynałem: pod który czas poznawszy się z purpuratami Rzymskimi Franciszkiem Barberynem, i Gwidonem Bentiwolim, w wielkiej był potem u nich estymacy, co poznać z niektórych listów do niego od nich danych. Do ojczyzny powróciwszy scholastykiem, a dalej proboszczem Płockim, kantorem Gnieźnieńskim, kanonikiem Krakowskim, regentem koronnym urosł, za promocyą Macieja Łubieńskiego arcybiskupa Gnieźnieńskiego, który go na dworze swoim do publicznych tej ojczyzny interesów z lekka wprawował: wziął potem podkanclerstwo koronne, biskupstwo Przemyskie i opactwo Czerwieńskie, pod który czas posłem wysłany do Ferdynanda Cesarza i do rzeszy Niemieckiej w Ratusbonie, jako wspomina *Konstytucya 1653. fol. 25.* tę legacyą z honorem Polskiego imienia zakończył. W r. 1655. ofiarowano mu było Kujawską infułę, ale jej przypuścić niecheiał, jedynie dla tego, żeby był musiał ustąpić opactwa Czerwieńskiego, kędy rozlicznemi cudami słynie obraz Matki Boskiej, do której on tam szczególnie był nabożny, świadkiem *Albrycht Stanisław Ks. Radziwił. in dedic. Elogior. 12. B. Mariae Virginis.* W następującym zaś roku, z Szwedami w Warszawie oblężonemi pokój zawarł i podpisał. *Tulden l. 6.* Na Krakowskie wkrótce

biskupstwo posuniony, o prymacyalną godność, (którą jednak dla wielkich jego w tem Królestwie zasług, bez wątpienia danoby mu było, ile doświadczonemu pod interregnum po śmierci Króla Michała, gdy arcybiskupa Gnieźnieńskiego nie było, jak mądrze i spokojnie na elekcji Króla Jana przydował, co o nim z pochwałą potomności wypisał *Potoc. Centur. Viror. fol. 431.*) cale nie zabiegał, ale wszystek się wydał na dobro tej ojczyzny, i kościoła swego: jakoż że Arryanów z Polski przez sejmową ustawę wypędzono, że związkowych dobra kościelne niszczących łupieztwa ukrócone, że domowa wojna między Janem Kazimierzem Królem i marszałkiem wielkim koronnym przytłumiona, nikt nad niego w tych punktach więcej nie pracował. Jana Kazimierza Króla ciało, wielkim nakładem z Francji sprowadził, i w Bazylice Krakowskiej na zamku złożył w kaplicy, którą umyślnie dla tego na przeciw Zygmunto-wskiej wystawił. *Kwiatk. Roczne dzieje 1676. num. 7.* ile od niego exekutorem testamentu zapisany. *Const. 1676. f. 26.* Na potrzeby Rzeczypospolitej osobliwie pod czas burzy Szwedzkiej, za czasów tego Króla, siła spendował, już usarskie chorągwie, już piechotę na jej obronę uzbrajając, (która w Kamieńcu Podolskim zginęła) przeciw to wszystko darował, tylko 50. tysięcy została mu winna. *Constit. 1676. fol. 44.* Kościołowi katedralnemu Krakowskiemu przydał ozdoby, to z wieży, którą czterdziestą tysięcy wspaniale wyniósł w górę i z zegarem, to oknami, któremi rozprzestrzenionemi widoczniejszem go uczynił, to gdy trumnę srebrną osobliwszej wielkości, ale i nie mniej kunsztu i roboty sprawił S. Stanisławowi biskupowi, po zabranj od Szwedów dawnej. Pałac biskupi na Promniku, od tychże nieprzyjaciół spustoszony, reparaował. Seminarya kleryków, z ręki jego aukcją swojej fundacyi wzięły, Sandomierskie 12. tysięcy, tyleż i Lubelskie, a missyą w Podgorzu swoim sumptem, póki żył, podejmował. Do Częstochowy dał kielich szczerozłoty. *Nieszpork. Odrobiny.* Szpital na szalonych w Krakowie ufundował. Podczas gwałtownego w Krakowie moru, zapowietrzonym, ojcem się stawał: bo nie tylko, że ich do kilka tysięcy swoją szkatułą karmił, ale o ich potrzeby tak duszne jako i ciała troskliwie się starał, dla przewietrzenia tą plagą zarażonych Lazaret na przedmieściu wystawił, pod też czasy klasztory i szpitale Krakowskie prawie łaską jego żyły. W powinności swojej pasterskiej tak był pilny, że sam przez siebie dycęzyą wizytował, kazania do ludzi miewał, księży w podeszłym wieku święcił, kościoły konsekrował, z których jedne naprawione z jego szcudroblowości, drugie siedm z gruntu wystawione. Osobliwej jednak zakon Societ. Jesu szczyci się jego ku sobie ojcowską miłością i dobroczyn-

nością, kiedy w Krakowie u Ś. Piotra, kolegji większą część i wspaniałą strukturą i hojnym nakładem wymurował, a nawet i zwłoki ciała swego, po zejściu swoim, nie gdzie indziej, aby były złożone, tylko w tymże kościele, gdzie sobie grób wystawiwszy, gdy raz nawiedził ten dom Boży, padłszy na kolana, na wzór Karola Wielkiego, miejsce to gdzie miał leżeć ucałował, mówiąc owe słowa, *Haec requies mea etc.* Dopędziwszy tedy wieku swego lat 72. w r. 1679. w sam dzień narodzenia Pańskiego, trzy msze święte według porządku kościoła katolickiego odprawivszy, na lekką febrę zapadł, która wkrótce w fatalną rozgorzała, tak dalece, że go też w dzień Młodzianków świętych strawiła, przecież świątobliwie do śmierci przygotowanego, i w sakramenta święte opatrzonogo. Ostatnią wolą swoją, trzykroć sto tysięcy na różne dobre uczynki wysypał. Bibliotekę zaś swoją kolegjo Krakowskiemu naszemu odkazał. Był biskup ten rosłej statury, suchej komplexyi, na rozwiozłych przyostrzejszy, w radzie głęboki. Napisał *życie Stanisława Łubieńskiego biskupa Płockiego ile krewnego swego, które znajdziesz in Vitis Episc. Plocen. na końcu*, i owszem też życia biskupów Płockich Jędrzej będąc w Rzymie do druku podał. Za jego także staraniem i nakładem wyszła *Książka w Rzymie 1639. in 4to pod tytułem: Manipulus Orationum, ab eruditis viris Poloniae nationis, diversis temporibus et occasionibus scriptarum*, są tam *Orationes Stanisława Łubieńskiego, biskupa Płockiego, Jana Lipskiego, potem arcybiskupa Gnieźnieńskiego, Jerzego Ossolińskiego kanclerza koronnego, i niektóre panegiryki Akademji Wileńskiej, do każdej z nich, Jędrzej proloquium krótkie przydał.* Alexander VII. i Urban VIII. Papieże, jego żarliwość i pobożność danemi do niego listami obszerniej zalecili. Stanisław chorąży Sieradzki 1674. a potem zda mi się kasztelan Spicimirski, synowiec Jędrzeja biskupa, córka jego była za Wojciechem Morawskim. Józef Prokop kanonik Krakowski, który będąc w Rzymskiem Seminarium miał przed Klemensem XI. Papieżem *in Sacello Pontificio oracyą, którą wydrukował tamże in 4to 1705. pod tytułem Spiritus Adjuvans*, atoli młodo życie swoje styrał, jako i brat jego w zakonie naszym, który w Jarosławia umarł 1713. Maciej wojski Wieluński drugi synowiec Jędrzeja biskupa, tego z Jadwigi Piotrowskiej zostało potomstwo, a między inszemi syn Stanisław w zakonie naszym, rządził kolegium Rawskiem, umarł 1740. posłował ten Maciej na sejm 1701. mąż staropolskiej enoty. N. była za Swentosławem Tomickim. N. miał za sobą Annę Lipską pisarzownę ziemską Kaliską. Jadwiga Tomasza Łętkowskiego małżonka. Tomasz podstoli Sieradzki deputat na trybunał koronny w r.

1693. miał za sobą Wolińską córkę Jana. Stanisław Soc. Jesu godnie zasłużony, po różnych rektorstwach, gdy *Domum Professam* w Krakowie rządzi, powietrzem się zaraziwszy, tamże żyć przestał w r. 1708. Trzebieczna zkąd się oni piszą, znajdziesz rezygnacją w księgach grodzkich Ostrzeszowskich, jeszcze r. 1549.

Trzebieński herbu Jastrzębiec na Rusi, pisze o nich *Okolski in indice tomi 2.* gdzie z Wapowskiego historyi powiada, że Marcin Trzebieński rotmistrz i pułkownik w r. 1520. dwa tysiące Tatarów trupem na placu położył, chwali go i *Orichov. in Quincunce 2. Biel. fol. 542.* Mikołaj i głową i ręką na dobro tej ojczyźnie zapracował: syn jego Stanisław, który wysługi swojej odniósł nadgrodeę od Zygmunta Augusta Króla. Alexander syn jego, najprzód pisarz ziemski, a potem podkomorzy Lwowski, pisał się z Czyżykowa, z tym tytułem posłował na różne sejmy 1623. *Constit. fol. 5.* 1626. ztamtąd stanął deputatem na trybunał Radomski, *Constit. fol. 5.* i 1632. na konwokacyą, i 1633. *fol. 8.* i na koronacyą, zkąd zapisany do ustanowienia taxy rzeczy, *fol. 35.* i 1634. gdzie komissarzemznaczony do boku hetmańskiego *fol. 3.* i do zapłaty wojsku *fol. 8.* miał za sobą Zofią Oźdzankę łowczankę Lwowską, z której spłodził dwóch synów, Piotra i Marcina, ale gdy mu ci powróciwszy z cudzych krajów, młodo pomarli, i żona, stan sobie duchowny obrał, od Władysława Króla referendarzem koronnym wyniesiony, przy której godności, trzymał opactwo Jędrzejowskie i prelaturę Przemyską: nie tu stanęła łaska królewska, Przemyską mu infulę, i pieczęć mniejszą konferował, atoli tylko coś nad dwie lecie na tej katedrze siedział, życie to śmiertelne, w nieśmiertelne zamieniwszy w r. 1644. Był to człowiek w radzie wielki, w ojczyzny interesach dzielny, czego dał dowód, w swojej do Amurata Cara Tureckiego od Władysława IV. legacyi, kędy zawile trudności nie tylko że obrotem swoim ułacnił, ale i dumę Ottomańską wielkiem sercem złamał. *Potocki mu in Centur. Viror. f. 318.* piękne elogium napisał: kędy między inszemi, tak o nim mówi: *Trzebinium saepe requirat aetas nostra, posteritas aequabit raro. In Epistolarum Reliquiis* znajdziesz list do tego Alexandra pisany, od Eryka Puteana, sławnego temi tam czasy krasomowcy. *Kochow. climac. 3. lib. 5. fol. 221.* pisze go sekretarzem koronnym, ale to omyłka: bo *Jakób Gawath w dedykacyi swego Rosocoronetum* w roku 1642. te tylko jego honory liczy: Nominat Przemyski, referendarz koronny, opat Jędrzejowski i kanonik Krakowski, toż mówi *Potocki loc. citato.* Stefan zabity, o którym *Konstytucyą 1670. fol. 27.*

Trzebiński herbu Abdank w Podgórzu. Mikołaj Trzebiński, miał za sobą Annę Wybranowską, chorążankę Podolską, z niej synowie dwaj, Wojciech i Adam, i córka Ewa.

Trzebiński herbu Śreniawa, w Krakowskiem województwie, piszą się z Trzebienic, jako wyraźnie o nich świadczy *Baranowski in MS.* Z tych Krzysztof miał za sobą Konstancją Krupczankę, z nią zostawiwszy synów i córki, umarł podrzędęzym Krakowskim. Jan Trzebiński w Trzebini z Doroty Kmicianki spłodził córkę Zuzannę Piotra Baranowskiego herbu Rawicz małżonkę. Małgorzata z Trzebini, była za Hieronimem Gajewskim: Jerzy pojął Decyuszownę. N. Maryannę Lanckorońską, starościankę Nowomiejską. Kwitnęli i na Wołyniu tegoż herbu, z których Alexander Trzebiński w r. 1789.

Trzebiński herbu Poraj, w Mazowieckiem województwie, *Paproc. Strom.* o nich świadczy, gdzie pisze, że Katarzyna Trzebińska herbu Poraj, była za Mateuszem Bronickim, herbu Ślepowron. Adryan w ziemi Czerskiej, podpisał elekcyą Jana III. Króla. Stanisław, Jan i Jędrzej z Nieciszewa Trzebińscy w Kaliskiem 1697.

Trzebiński herbu Szeliga, w Kujawskiem województwie. N. Trzebiński, którego żona Konopacka, urodzona z Kostczanki wojewodzanki Chełmińskiej i Jerzego Konopackiego kasztelana Chełmińskiego, z tej córka dostała się w małżeńską ligę Sokołowskiemu herbu Pomian urodzonemu z Bażeńskiej. *MS. Konopac.* N. miał za sobą Joannę Ulatowską herbu Jastrzębiec, z tej byli trzej synowie, Piotr, Tomasz i Antoni, z tych Piotr pojął Helenę, Antoni Barbarę Stolińskie, siostry rodzone. N. była za Janem Jerzym Czapskim, druga za Józefem Czapskim. N. za Pawłem Kozłowskim, regentem Bydgoskim. Stryjeczny rodzony Piotra, Tomasza i Antoniego, Adam w Wielkiej-Polszcze.

Trzebiński herbu Zagroba, o nich sam pisze *Okol. tom. 3. fol. 328.* N. miał za sobą Annę Borowską herbu Abdank, spłodzoną z Domaradzkiej, Pudencyanna Trzebińska była za Chojeckim.

Trzebski herbu Nieczuja Pruski, to jest powinno być drzewo na ziemi leżące o trzech sękach, z których dwa od prawej strony, jeden od lewej, strzała go przeszywa od prawego boku, w czerwonym polu, na hełmie pięć piór strusich, tak go opisuje *MS. o Familiach Pruskich*, gdzie powiada o nich, że się zdawna pisali z Trzebca w Chełmińskiem województwie, i że miewali różne ziemskie urzędy, a między niemi jeden był sędzią Dobrzyńskim. N. Trzebska była za Kossowskim herbu Jelita, Katarzyna za Maciejem Działowskim 1602. *Acta Culmensia.*

Trzebuchowski herbu Ogończyk, w Kujawskim województwie. Mikołaj z Roszków Trzebuchowski, kasztelan Gnieźnieński, a oraz podkomorzy koronny, burgrabia Krakowski i starosta Lelowski, tak się podpisał, na liście Zygmunta Augusta Króla, danym w roku 1553. familji Ustrzyckich; w wielkich był respektach u tego Króla, jako pisze *Biel. f. 608.* i *Warszawic. lib. 2. Vir. Pural.* luboć ta potem ostygła; dosyć, że na jego wesele Król zjechał z Litwy do Brześcia, dał mu był nawet i starostwo Bełzkie. *Biel. Hist. Possel. f. 167.* Umarł w Piotrkowie podczas sejmu w r. 1563. tamże pogrzebiony z nagrobkiem, który wypisał *Starowol. in Monum.* miał mieć za sobą Mielżyńską, siostrę tej, co była za Rysińskim, z tej zostawił dwóch synów Jana i Mikołaja, z tych Jana, *Paprocki* i *Okolsk.* piszą mężem uczonym i podkomorzym koronnym, ale to zda mi się błąd, że Mikołaja ojca tego Jana, ochrzcieli Janem, ilem się mógł doczytać, ten Jan był kasztelanem Rogozińskim, i luboć go *Paprocki* chce mieć bezpotomnym, przecież *Duryew. w Pamiętce Niezeszłej Kostków twierdzi, fol. 54.* że ten Jan miał za sobą Katarzynę córkę Krzysztofa Kostki wojewody Pomorskiego, z której syn Mikołaj w Kluzyńskiej z Moskwą potrzebie chwalebnie poległ. Drugi syn Mikołaja kasztelana Gnieźnieńskiego także Mikołaj, wkroczył w małżeńskie kontrakty z Wilkostowską, z tej zostało się trzech synów, Jan, Jarosz i Piotr, ten zrodził Marcina, który zginął w potrzebie w Niemczech za Cesarzem wojując. Jarosz zaś albo Hieronim sędzia grodzki Kruświcki, zabity przy rozgraniczeniu 1647. Jan trzeci ich brat, zda mi się pisarz grodzki Radziejowski, jako go wspomina *Konstytucya 1601.* poborcą w Kujawskim województwie *fol. 777.* tego było sześciu synów. Stefan najmłodszy, obrał sobie życie zakonne in Soc. Jesu, kędy dla osobliwszych swoich przymiotów, i cnót, gdy u wszystkich w wielkiej był estymacyi, w r. 1615. we Lwowie, wieku swego 32. z świata zabrany. *Hist. Colleg. Leopold.* Drugi Stanisław, życie swoje świątobliwe skończył w zakonie Ś. Franciszka. Trzeci Bartłomiej, którego wraz zabito z Hieronimem sędzią Kruświckim. *Kazanie na ich pogrzebie Jana Łobzyńskiego.* Został się jednak po nim syn (zda mi się Maciej) pułkownik królewski. Czwarty Mikołaj skarbnik Kaliski. Piąty Wojciech kanonik Kujawski. Szósty Jakób kasztelan Kowalski, tego córka Wiktorya, najprzód żyła z Szczawińskim Ludwikiem Pawłem wojewodą Inowrocławskim, po nim z Mycielskim starostą Kolskim żyli 1699. i synowie trzej, Alexander starosta Brzeski Kujawski, a przedtem podczaszy Brzeski Kujawski, poseł na sejm 1666. deputat na trybunał koronny 1668. i 1680. na której go funkeyi śmierć

zastała w Piotrkowie, w tymże roku. Jan drugi syn Jakóba, chorąży Brzeski Kujawski (bodaj potem nie był kasztelanem Kowalskim: bo w Konstytucjach 1662. czytam Jana kasztelana Kowalskiego, który OO. Franciszkanom Radziejowskiemu dwa łany dał, darował *fol. 24.*) tego córka wydana za Jakóba Błęszyńskiego kasztelana Miedzyrzeckiego w r. 1699. Trzeci Ludwik. Krom tych, jeszcze się tych doczytał. Katarzyna Trzebuchowska Rafała Przyjemskiego kasztelana Łęczyckiego małżonka, u *Starowol. in Monum. fol. 309. N.* miała za sobą Kretkowską urodzoną z Sokołowskiej herbu Pomian, której siostra rodzona była za Rozrażewskim kasztelanem Miedzyrzeckim. *MS. Konopat.* Wojciech poborca w Brzeskiem Kujawskiem z sejmu 1576. *Constit. fol. 261.* *Okolski* Wojciecha pisze sędzią ziemskim Inowrocławskim. Łukasz tamże poborca w r. 1588. *Constit. fol. 503.* Jan chorąży Inowrocławski w r. 1699. Stanisław, Samuel i Jan z województwa Kujawskiego podpisali elekcyą Władysława IV. Niektórzy jednak z nich wynieśli się z Kujaw i na Rusi osiedli, z których Stanisław młodsze lata wypolerowawszy w różnych kampaniach wojennych, sprzysiągł się był dożywotnie z Katarzyną Łaszczowną, z której synów zostawił, i córki, z tych Ewa najprzód żyła z Janem Błażowskim, potem z Piotrem Ledochowskim, syn także z Łaszczowny był Marcin. Marcin stolnik Przemysłki, podstarości grodzki Lwowski, z sejmu 1678. komissarz do hiberny. *Constit. fol. 4. i fol. 15.* Adam stolnik Przemysłki deputat na trybunał koronny w roku 1694. N. stolnikowna Trembowolska, była za Adamem Bełzeckim kasztelanem Bełzkim, już to druga żona jego po Wielohorskiej. Wojciech w zakonie naszym życia dokonał.

Ignacy Trzebuchowski w r. 1788. pisarz Inowrocławski. — *Krasicki.*

Trzeciak, w Kijowskiem województwie, i księztwie Litewskiem. N. Trzeciak starosta Dyneburski w Inflanciech, którego córka Anna dostała się w małżeństwo, sławnemu wojownikowi Wiktorynowi Lubiatowskiemu. Krzysztof poseł na sejm 1637. ztańtąd deputatem zapisany, na trybunał skarbowy. *Constit. f. 3.* Jan w Wileńskiem województwie 1632. Teodor i Stefan 1648. w Zmudzi, Jerzy w Kijowskiem 1674. Szymon i Józef 1697.

R. 1778. Michał Trzeciak chorąży Kijowski z *Dembińskiej* zostawił potomstwo. — *Krasicki.*

Trzeciecki herbu Gryf. *Okolski* w indexie tomu pierwszego, pisze Trzecieckich tego herbu. Samuel poborca w Oszmiańskiem 1613.

Trzeciecki herbu Strzemie, w Krakowskiem województwie. *Actu Cracovien* 1463. taki dział między trzema

bracią rodzonymi Trzecieskimi zapisały, że Jakóbowi dostały się Sędziszowice, Strożna i pół Janczowa. Janowi Mojkwice, Nyczów, Lipnica. Stanisławowi Chrościana, Zimna Wodka, Pławna Trzecież i pół Janczowa: to *Paproc. o herb.* Olechno Trzecieski miał za sobą Barbarę Derszniakównę z Korytnice, którą była urodziła Odrowążowna z Spraj, z tą miał Katarzynę Buczeńską, i Annę Żarnowiecką, i syna Jana, ten zaś spłodził trzech synów, Jędrzeja, Alexandra człowieka znacznego i Rzeczypospolitej zasłużonego, tego żona Mielecka podkomorzego Sandomierskiego córka, i Stanisława, córki zaś Jadwigę Piotra z Ryglie Łyczka, Zofią Stanisława Branickiego herbu Gryf małżonki, te wszystkie dzieci Jana, zrodzone były z pierwszej żony Wielogłowskiej herbu Starykoń, z drugiej zaś żony Wierzbicianki córki Jagnieszki, Barbarę, Bogumiłę, Katarzynę. Jędrzej Trzecieski, człowiek nauki wielkiej, w wierszu Polskim i Łacińskim gładki, tak dalece, że za świadectwem *Paprockiego*, nie było tamtego wieku przedniejszego. *Starow.* także *in Hecaton. elog.* 61. sławi go z umiejętności różnych języków, których nawykł daleką peregrynacją po cudzych krajach, to z biegłości o historyach do podziwiania inszych, to że z ludźmi wsławionemi na ów czas mądrością i wydanemi księgami na świat, miał swoje zachowanie, to że bibliotekę osobliwzemi księgami napelnioną zostawił, i pisma swoje, te jednak rozpoczęte ale niedokończone. Są zaś tego Jędrzeja Tricesiusza w druku: *Liber Epigrammatum i Epitaphiorum*, napisał także *życie Mikołaja Reja* i do druku podał, atoli, że się i on chwycił był nowinek heretyckich, poznać z książki jego *De Sacrosancti Evangelii in ditone Regni Poloniae post revelatum Antichristum origine progressu et incremento Reg. 1556. in 4to.* Jan Trzecieski z Trzeciesza zostawił z Dorotą Derszniakówną Krzysztofa, Wiktoryna, Jana, Piotra, i córki Zofią Dedyńską, Annę Pierzechalinę, Reginę Wierzbowską, i Katarzynę Tęczyńską. N. miał za sobą Broniewską herbu Tarnawa. Drugi Annę Rokoszównę. Trzeci Jordanoვნę, z której córka poszła za Wojciecha Kobielskiego herbu Jelita. Zofia żyła z Bartłojem Rojowskim, Katarzyna Trzecieska z Janem z Olszyn Buczyńskim. Inni z nich w księztwie Litewskiem osiedli.

Franciszek Trzecieski dziedzic dóbr w Gallicyi Ces. Austryackiej pojął Annę Fibauzer córkę Idziego i Ludwiny z Kuczzkowskich Fibauzerów. —

Trzecki herbu *Doliwa*, w Wielkiej-Polszcze i na Rusi, dokąd się z Polski jeszcze za czasów *Paproc.* wynieśli, w *Panoszy* ten autor *fol.* 205. wspomina Bartłoję Trzeckiego.

Trzecki herbu Wczele, w Poznańskim województwie. N. Trzecka Wojciecha Koszutkiego małżonka. N. Kossowskiego herbu Jelita.

Trzemeski herbu Gozdawa. O tych pisze *Okolski* w indexie tomu drugiego, kędy powiada, że się piszą, Trzemescy z Trzemeszy w Sandomierskiem województwie, z tych było trzech braci rodzonych, Adam, Nikodem i Błażej. Z tych Adam mąż wojenny w Węgrzech i Polsce, z Gniewoszowny, syn jego także Adam rycerską sławą zachwalony, od niego z Boguckiej został się syn Jan. Jędrzej drugi syn Adama, siedmiu synów zostawił, Stanisław trzeci syn z Galewskiej syna Felicyana, od którego było to potomstwo: Stanisław, Mikołaj, Maryan, i córka Barbara Mikołaja Zakliki małżonka. Nikodem brat Adama na Pokuciu osiadł: a Błażej trzeci brat pod Opocznem.

Trzeszewski herbu Jastrzębiec, w Płockiem województwie.

Trzeszkowski herbu Zagłoba, w ziemi Przemyskiej. Remigian Trzeszkowski, miał za sobą Chrzastowską herbu Zadora. N. była za Szymonem Baworowskim. Jan miał za sobą Teresę Pogoniowską, z tej synowie Ignacy i Antoni, i córki, Maryanna za Stanisławem Mikoszewskim, Franciszka za Taszkowskim.

Trzonkowski herbu Trzaska, w Mazowszu i Prusiech.

TRZY
BUŁAWY

HERB.

W polu niebieskiem jest pas rycerski, trochę na ukos od lewej strony tarczy z góry, na prawą z lekka się nakłaniający, koloru białego, na którym widzieć trzy lilie, jedna wedle drugiej ułożone, do tego pasa dwie buławy pod siebie do góry prosto przypięte, jedna zaś na dół pod pasem, wszystkie złote być powinny, tak go opisuje *Okol. tom. 3. fol. 251.* gdzie przydaje, że ten herb w Królestwie Węgierskiem nabyty, a do Polski naszej wniesiony za czasów Stefana Króla z Batorem,

nadany zaś za heroicznie dzieła w wojennej okazyi pierwszemu przodkowi. *Petrasanctu de Tesser. cap. 63.* o wielu domach namienia, we Włoszech, Francyi, Niderlandzie, które lub dwóch, lub trzech buław w herbie swoim zażywają, ale takim ułożeniem, żeby która familia zażywała, nie przywodzi: ale i w Polsce naszej, niewiem żeby się ktokolwiek szczycił, tylko Karbothowie, o których mówiłem w piątym tomie pod literą K. stron. 33.

TRZY GWIAZDY HERB,

kładzie ten herb *Okol. tom. 3. fol. 255.* i *Paprocki o herbach namienia o nim fol. 548.* tak go zaś opisują, powinien być księżyc jak na nowiu nie pełny, obiema rogami prosto do góry postawiony, a trzy gwiazdy jedna podle drugiej, szeregiem nad nim idą, i przydają, że się tym herbem pieczętują Mściszewscy w Prusiech, atoli ja tych Mściszewskich położyłem herb inszym kształtem *Tom VI. z Manuskryptu o Familiach Pruskich.*

TRZY KAWKI HERB,

Długosz in Vitis Episcop. Posnan. Teodorowi biskupowi Poznańskiemu za herb przypisuje trzy kawki, jeżeli się nie mylę. Był ten Teodor kanonikiem wprzód *S. Mariae Majoris*, wielka nauka w prawie duchownem i niepospolita cnota, do tej mu infuły drogę utorowały w r. 1065. był albowiem miły w obyczajach, skromny w konwersacyi, dowcipu bystrego, karności kościelnej pilno przestrzegający, na której katedrze lat dwadzieścia i dwa prezydując, poszedł po zapłatę swych pasterskich zabiegów w r. 1087. na tumie Poznańskim pogrzebiony. Od niego w zwyczaj wzięli Polacy dzieciom dawać imię Teodora na chrzcie, przecież na koniec Polski złamawszy go, to jest Teodora przemienili w Ceder, mówi *Długosz* tamże.

TRZY KORONY HERB,

położyłem w pierwszym tomie, tym się herbem nikt nie pieczętuje w Polsce, tylko kapituła Krakowska, która jako się tamże mówiło, wzięła go sobie za swój własny, po śmierci Aarona biskupa swego. Był ten Aaron rodem Francuz, professyą Benedyktyn Kluniaceński, którego znając dobrze cnoty, Kazimierz Mnich, Król Polski, skoro tylko wyciągniony z klasztoru, na tronie Polskim osiadł, z innemi dwunastą bracią do Polski na nową kolonią sprowadził, i na Tyńcu, klasztor im ufundowawszy, osadził, kędy Aaron pierwszy tego miejsca

opat postawiony, gdy się w rządach braci swoich zakonnych pobożnością, nauką, gorliwością, pomiarkowanym rządem zalecił, za tegoż Kazimierza promocją, zgodnie od kapituły Krakowskiej na wakującą po ten czas stolicę obrany, osiadł ją w r. 1041. więc mając obszerniejsze pole do zasług przed Bogiem przy tej funkcyi, żadnej enoty nie opuścił, któraby się był mógł przymilić niebu, aż go też sobie uskarbił w r. 1059. po pasterskich pracach przez lat trzynaście podjętych. *Starow. in Vitis Episcop. Cracov. fol. 17.*

TRZY KSIĘŻYCE HERB.

Tym się niegdy herbem pieczętował Dyonizy, a po naszymu Dziwisz biskup Poznański, który według *Długosza in Vit. Episcop. Posnan.* zszedł z tego świata w r. 1106. atoli że żadnej familji w Polsce nie masz, któraby się tym klejnotem szczyciła, dla tego ani go tu nie kładę, ani opisuję.

Trzyłatkowski herbu *Rogala*, w Mazowieckiem województwie. Mikołaj Trzyłatkowski deputowany od stanów koronnych, podpisał elekcyą Zygmunta III. Króla. *Const. f. 437.* Abraham w Sandomierskiem 1632.

Trzy radła herb, patrz **Wilczewski**, bo się nim pieczętują i Dłuhomilowie Berawscy.

Trzy tarcze herb, patrz **Stretkowski**.

TRZYWDAR

HERB.

Trzy krzyże przydłuższe w jeden się anguł we środku tarczy schodzą, tak, że dwa w górze, jeden od prawego, drugi od lewego na ukos idą, trzeci zaś prosto na dół, przecież tylko na połowę krzyża od lewej strony; gwiazdy trzy, jedna prosto między dwiema krzyżami, drugie dwie po bokach, na dół wieszającego krzyża: krzyże powinny być białe, gwiazdy złote, pole

krwawe, na hełmie pięć piór strusich, tak go opisuje *Okol. tom. 3. f. 248.* jam go trochę inaczej ułożony widział w Krakowie u OO. Franciszkanów, kędy jeden z tego domu kaplicę tam wykształtował. Tenże *Okolski* powiada, że ten herb nadany pewnemu rycerzowi herbu Brodzie, albo raczej aukeya tylko do ojczystego klejnotu przydana, a to jako się on domyśla, że ten Prusaków, małą garsztką ludzi swoich, przy faworyzującej sobie nocy, i wyskrzonymi gwiazdami do tego tryumfu sobie przyświecającej. Zowie się zaś Trzywdar, albo jako on tłumaczy *Tria in donum.*

Herbowni.

Burzyński,

Moczarski,

Wyszyński.

Jedwabiński,

Rakowski,

Prawie wszyscy późniejsi Heraldycy dołączają do tego herbu *Poletylów.*

Tuchółka herbu *Korzbog*, w Pomorskiem województwie, przecież niektórzy tego herbu familianci, na hełmie nie kładą trzech piór strusich, ani karpia, ale tylko rękę zbrojną z mieczem zaniesioną. O starożytności Tuchółków świadczą księgi Tucholskie i Chojnickie, jako mówi *MS. o Familiach Prusk.* Jakób Tuchółka sadowy Tucholski, poseł na sejm w r. 1618. ztamtąd komissarz zapisany w Konstytucyach na trybunał skarbowy Radomski, i w r. 1627. też obiedwie funkcyę na sobie godnie piastował. Syn jego, albo wnuk Jan Piotr posłował na konwokacyą 1648. i znowu w r. 1653. z kąd stanął deputatem na trybunał Radomski, *Constit. fol. 2. i 1662. fol. 5.* w r. 1659. z sejmu naznaczony do ratyfikacyi artykułu o Elblągu. W r. 1672. już podkomorzym Malborskim, i starostą Tucholskim będąc, poselską funkcyą na sejm utrzymywał, z kąd był uproszony do rewizyi skarbu koronnego, *Const. fol. 13.* a w r. 1674. podpisał elekcyą Jana III. ten go wkrótce wyniósł na kasztelanią Gdańską, na której umarł w r. 1691. człowiek wielkiego rozsądku, którym gdy sobie estymacyą uczynił, zażywano go w różnych przyjacielskich interessach, komplancyach, kompromissach, sądach kapturowych, gdzie zawsze słuszność, obrót, i braterski ku wszystkim affekt, znacznie się w nim wydawały: w Tucholskim starostwie dwoje bractwa Szkaplerzowe i wprowadził i uposażył: złączył się był dożywotnie z Elżbietą Stroż (niewiem czy nie Strożże) z której prócz Jakóba młodo zmarłego, zostawił innych dwóch, Jana Franciszka, i Jana Kazimierza. *2do voto* pojął był Magdalene Łyskowską, ale z nią żył bezpotomnie. Jan Franciszek starosta Jasieniecki syn kasztelana, poseł na koronacyą Augusta II. z pierwszej żony spłodził sześć córek, Elżbietę *1mo voto* Niewieścińskiego starosty Mławskiego, *2do voto* Wolskiego pod-

województwa Brzeskiego Kujawskiego, Zofią *1mo voto* Czapskiego podkomorzego Malborskiego, *2do* Stefana Garczyńskiego kasztelana Gnieźnieńskiego, Katarzynę najprzód Jackowskiego, a potem Łaszewskiego, czwartą Wilczewskiego, małżonki, piątą Barbarę, szóstą Teofilę, i syna Ignacego, starostę Jasiennieckiego, *2do voto* Jan Franciszek starosta pojął Rozrażewską, wdowę pozostałą po Smoguleckim staroście Nakielskim. Jan Kazimierz drugi syn kasztelana Gdańskiego, deputat na trybunał koronny z Malborskiego 1694. umarł młodo, dalsze o sobie nadzieje omyliwszy, wszedł był w kontrakty małżeńskie z Maryanną Czapską kasztelaną Chełmińską, Piotra córką, z tej córki, Katarzyna dostała się w małżeństwo Marcinowi Lutomskiemu, sądowemu Tucholskiemu. Elżbieta zakonnica Ś. Benedykta w Grudziądzu, i Maryanna, tyleż synów. Józef, w zakonie Soc. Jesu rządził kollegia Kaliskie i Lubelskie, umarł 1742. w Chojnicach. Sebastyan młodo wszedł do grobu, i Piotr sędzia ziemski Tucholski. N. brat rodzony kasztelana Gdańskiego sędzia Tucholski, zostawił syna Stanisława, ten z Bieganowskiej czy z Biegańskiej miał syna który w szkołach umarł, i córki. N. kanonik Lwowski.

Tuczampski herbu Prawdzic, jednaż ich dzielnica z Łaszczami. Makary Tuczampski Rafałowicz officyał metropolity 1537. *Acta Castren. Leopold.* a potem władca Lwowski w r. 1548. Marcin Łaszcz Tuczampski, miał za sobą Niszczyczką kasztelanę Płocką, z tej był syn Samuel kanonik Łucki, i Piotr, którego z Zofji Wilczopolskiej syn Franciszek Jan, ale *sterilis*, i córka Elżbieta Zukowska, Marcin i Stanisław bracia Piotra, ale *steriles*, i siostra Jadwiga Olizarowa. *Geneal. Belzecki.* Paweł brat Marcina na początku położonego; obadwa ludzie rycerzy. Alexander Łaszcz kasztelan Czerski, starosta Chełmski 1578. podpisał *Infeudationem Regis Steph. in Ducatum Prussiae.* Samuel starosta Owrucki, *Okol. Russia Flor. fol. 123.* Anna z Tuczna Łaszczowa, kasztelanowa Łędzka, na nasze kollegium Gdańskie dobroczynna, w r. 1680. była to Zygmunta Łaszcz małżonka.

Tuczkowski herbu Suchekomnaty, w księstwie Litewskim. Jan Wasilewicz Tuczkowski, którego wspomina *Okolski.*

TUCZYŃSKI HERB.

Koło zegarowe, w którym Murzynka Panna stoi, w długiej do samej ziemi sukni bez pasa, bez rąk, ramiona tylko trochę wyciągnięte, warkocz u niej rozczochrany, na głowie niby kapelusz kardynalski, a na hełmie korona, tak go opisują:

TUCZYŃSKI

HERB.

Młodzianowski w kazaniach swoich fol. 385. Rutka in MS. fol. 202. zkał go ktoś tak rytmem Polskim opisał. Tu zegarowe koło, tu miasto kompasu Złota Panna, złotego więc czekamy czasu, Rąkci nie ma, lecz nigdy, co wróży, nie minie, zawsze pokaże szczęście na pierwszej godzinie. I znowu: Pannieńską głowę kapelusz pokrył: bo tu zawsze nowe słońca goreją, zawsze honory, i wyjaśnionej fortuny splendory, pała Tuczyńskich imie, więc się stała Murzynką Panna, bo już ogorzała od słońca fortun. Przecież *MS. o Familiach Prusk.* trochę odmienniej o tym herbie pisze, gdy powiada, że w kole zegarowym powinien być krzyż w modrem polu, a na hełmie panna bez ręku w kardynalskim kapeluszu, i to się zda być przyzwoitsza. Zkałdby herb ten był nabyty, trudno zgadnąć, dla starożytności jego, to tylko o tej familji wspomnieni wżwyż autorowie twierdzą, że Tuczyńscy od książąt Pomorskich idą, który dom jedenże jest z domem Witelliuszów Rzymskich, a Pomorskie księstwo, jeszcze im Karol Wielki Cesarz Rzymski przysądził, ale o tem pewniejszą mieć każdy może informacją z tego, co się indziej mówić będzie o książętach Pomorskich. W wieku czternastym od narodzenia Chrystusa, jak się już ten dom był rozrodził w Pomorskiej ziemi, którzy się przedtem tylko de Wedel pisali, z tego poznać, co *Długosz* o nich mówi w swojej historii: bo najprzód *lib. 10. fol. 1.* pod rokiem 1370. wspomina Hassa de Wedel w te słowa: *Hasso miles de Hucheryhain, filius Sonis de Wedel, Ottonis Marchionis Brandenburgensis Capitaneus*, Santok w Wielkiej-Polszcze obległ, który nie mając sił do wytrzymania potencji jego, wkrótce mu się poddał. I znowu pod rokiem 1379. *lib. 10. fol. 47.* pisze, że Janusz de Wedel, dziedzic na Tucznie, trzymał w zastawie Człopę (było to kiedyś księstwo) od Jana Czarnkowskiego sędziego ziemskiego Pomorskiego, i brata jego

rodzonego Wincentego, z której Człopy i Tuczna zebrawszy znaczny komput ludzi do boju, ziemię Szczecińską książęciu Szwatoborzowi pustoszył, gdzie przydaje ten autor, że siła Polaków na żołdzie wojennym trzymał. Ci potem hrabiowie de Wedel, do Władysława Jagiełła Króla udawszy się, wierność mu swoją poprzysięgli i poddaństwo, ale przez pakta z Krzyżakami w r. 1436. oddał ich Krzyżakom Jagiełło, i z dobrami ich Nowy Wedel i Falkiemburg, i innemi w Marchji leżącemi ich dobrami, obwarowawszy im jednak wprzód bezpieczeństwo życia i fortun u Krzyżaków. O czem czytaj *list o pokoju Brzeskim u Łaskiego w statucie f. 139.* Czytaj także u *Kromera lib. 23.* i *Bielski fol. 403.* że Jan Wedelski, z Janem Czarnkowskim kasztelanem Gnieźnieńskim, mieli pod kommendą swoją pięć tysięcy ludzi, na zasłonę Wielkiejpoli od nieprzyjaciół w roku 1454. Tenże czy inszy Jan de Wedel, starosta Wałecki, zamek tegoż miejsca Krzyżakom poddał w r. 1460. *Biel. fol. 418. Cromer lib. 24.* Jako zaś *Długosz* namienia, ustawiczna wojna między książętami Szczecińskimi, Kaszubskimi, Pomorskimi, margrabiami Brandeburskimi, hrabią z Nowogroda, Baronami Wedelami i Szczygliczami gorzała, tak dalece, że wsi, miasteczka ich dziedziczne w perzynę poszły. Zład gdy przez takie wojenne rozruchy, fortuna ich drobnieć poczęła, jedni z Panów de Wedel rozrodzeni, w Danji osiedli, których genealogią wypisał *Hubners in Tabul. Geneal. tab. 15300.* Z tych jeden wolontaryusz kawalerską sławą ujęty, temi czasy gdy to piszę, pod miastem Oran, w Afryce mężnie stawając, wielkiego serca pochwałę, z kilku tam potyczek z Murzynami wyniósł. Drudzy po innych częściach świata, gnieździć się poczęli, przecież ci co w Pomeranji się zostali, tak jeszcze w fortunę dostatni byli, że według świadectwa *Hartman. in Repub. Pomer. dwadzieścia i dziewięć* ludzi jeznych do boju, powinni byli wystawić, a *Młodzian. loc. cit.* twierdzi, że od Tuczna aż do Szczecina, rozwlekłe szeroko Wedelów dziedzictwo było, kędy więcej, niż sześćdziesiąt miast murowanych, herby Wedelów na bramach swoich jeszcze za jego czasu miały.

Ci co w Pomorskiem księztwie dziedziczyli na Tucznie, od tychże dóbr pisać się Polskim akcentem poczęli Tuczyńskimi, czego dowodem jest list Zygmunta I. Króla Polskiego, dany w r. 1528. *in MS. Petricov.* w którym ten Pan, Maciejowi de Wedel Tuczyńskiemu (tak wyraźnie napisano) po wprowadzonych należytych inkwizycjach, daje świadectwo do margrabi Brandeburskiego i książęcia Pomorskiego, niewinność jego, i bez zakału wielkie enoty zalecając. W Krakowie zaś w kościele katedralnym, w kaplicy Tylickiego biskupa Kra-

kowskiego przy drzwiach na ołtarzu, z białego marmuru wystawionym od Jakóba de Wedel z Obornik (są te dobra w Wielkiej-Polszcze) *Decretorum Doctore* w roku 1521. dwa herby jego położone widziałem, pierwszy, Koło zegarowe zwyczajnie, jak w herbie Wedelów, drugi Gryf, znać że z matki. *MS. o Familiach Pruskich* namienia; że Tuczyńska była za Mikołajem Weiherem wojewodą Chełmińskim, pochowana w Chełmnie u OO. Franciszkanów koło r. 1640. N. za Rembowskiem. Jan de Wedel Tuczyński, rotmistrz pancernej chorągwi w kompucie wojska 1658. z Czarneckim sławnym wojownikiem siła w Olsacyi dokazywał. Krzysztof, rozumiem że wnuk Macieja, o którym wyżej mówiłem: najprzód kasztelan Santocki, a potem Poznański, któremu tę pochwałę daje *Młodzianowski*, że był apostoł w świeckiem życiu, i prawie odwagą, by i zdrowia swego przeciwko heretykom przy wierze świętej senatorski męczennik, z tej gorliwości zakon Societ. Jesu do Walecza wprowadził i ufundował, a na Chojnicką rezydencyą był osobliwiej dobroczynny. *Argentus de rebus societ. f. 393. Pigłow. in Elog.* Mąż według wszystkich zdania, sumienia pieśczonego, w obradach publicznych nienadwerczonego, a co w nim do podziwienia było, przy takich przymiotach łaski i natury, *submissya* wielka; umarł, jak żył pobożnie w tych słowach: *Eja ergo Advocata nostra*. Brat jego Piotr w młodym wieku świat pożegnał w r. 1590. w Brunsberdze. *Epidemia ded. Christ. Tuczyn.* Córka zaś Krzysztofa, z Anny Firlejowny wojewodzanki Krakowskiej urodzona Maryanna, z Janem Sokołowskim, kasztelanem Bydgoskim, starostą Radziejowskim, dożywotnie, złączona. Syn zaś Jędrzej podkomorzy Inowrocławski, częsta o nim wzmianka w konstytucyach koronnych, jak to w r. 1633. kiedy posłując na sejm, komissarzem był delegowany do uspokojenia pogranicznych dyfferencyi, między Wielkopolską, Szląskiem i margrabstwem, *Const. fol. 32.* i znowu 1638. *fol. 20.* do lustracyi Bytowskiego i Lemburskiego powiatu. Miał za sobą Maryannę Leszczyńską kanclerzankę koronną i generałównę Wielkopolską, Wacława córkę, z tą gdy długo żył nieplodnie, ojciec jego już siedm-dziesiątoletni starzec, ślubem się obowiązawszy, peregrynował do Loretu, i nie darmo: bo krom synów trzech, tyleż z tej Leszczyńskiej zostało córek, z których Katarzyna Tolibowskiemu kasztelanowi Kamińskiemu, a *2do voto* za Stanisławem Smoszewskim, kasztelanem Santockim była. Anna Zygmun-towi Łaszczowi kasztelanowi Łędzkiemu, dożywotnie poprzy-siężone; ta Anna żyjąc nieplodnie, Boga swej fortuny dziedzi-cem uczyniła, pewną sumę, na fabrykę kościoła naszego Gdańskiego wysypawszy. *Annuae Coll. Gedan. 1680.* Trzecia

córka panieńskie sobie życie w zakonie Ś. Benedykta w Poznzańskim klasztorze obrała: pierwsza z nich w kościele Poznzańskim w r. 1687. pogrzebiona. Z synów tego podkomorzego, jeden Kazimierz, gdy sobie po nim wiele ojeczyzna obiecywała, prędko zgasł dwudziestego wtórego życia swego, z tym jednak świadectwem spowiednika swego ks. Młodzianowskiego S. J. że niewinności na chrzcie świętym wziętej, aż do ostatniego tchu, życia swego dochował, fundował w dobrach swoich bractwo Ś. Anioła Stróża, do którego Anielski młodzian, miał osobliwsze nabożeństwo. Za nim nie długo poszedł drugi syn podkomorzego Jan, kanclerz i kanonik Poznński, ten nie tylko siebie, ale i fortunę swoją chciał poświęcić Bogu, kiedy z Kazimierzem bratem swoim rodzonym pewną summę na fabrykę kościoła naszego Poznńskiego zapisał. *Hist. Coll. Posnan.* Stanisław Krzysztof de Wedel na Tucznie i Zbąszynie dziedzic, najprzód stolnik Inowrocławski, potem kasztelan Gnieźnieński i starosta Powidzki, syn trzeci Jędrzeja podkomorzego, podczas Chocimskiej wtórej, mężtwo się jego, na Turków gwałtownie nacierającego, tak znacznie wydało, że też odwaga jego od Jana III. Króla, a na ten czas tylko hetmana wielkiego, publicznie była pochwalona. Posłował na różne sejmy, jako 1670. *Constit. fol. 26.* i 1676. *f. 21. i 52.* Pan osobliwiej był z Bogiem złączony, dla którego i krwi swojej i fortuny nie żałował, w Zbąszynie bractwo ratowania dusz w czyściu zostających, wprowadziwszy i ufundowawszy. Zona jego Konstancya z Kolna Prusimska herbu Nałęcz, z niej spłodził dwie córki, Maryannę, ta pierwszym związkiem dostała się w małżeństwo Jędrzejowi Mycielskiemu chorążemu Poznzańskiemu, drugim związkiem Radońskiemu Adamowi staroście Inowłodzkemu, i Annę, ta Jędrzejowi Niemojewskiemu herbu Rolicz, kasztelanowi Bydgoskiemu zaślubiona: synów także dwóch zostawił, z tych jeden młodo zniknął: drugi Jędrzej starosta Powidzki, wdowę pozostałą po Mycielskim mająwszy, gdy żadnego z niej potomstwa nie miał, chwałę domu Tuczyńskich de Wedel, z sobą wniósł do grobu.

Tudorowski herbu Tarnawa, w Sandomierskiem województwie. Mikołaj Tudorowski 1646. córka jego Elżbieta, brat Paweł. Zaś w księztwie Litewskiem Tudorowscy Hawszewiczowie w herbie poprzek składają parę Jeleców, w czerwonym polu, złoty jeden, czyli żółty, a drugi biały, na hełmie trzy pióra strusie. Piotr Tudorowski, miał za sobą Zagorowską, i z niej syna Michała w Sandomierskiem.

Tukalski herbu Kościeszka. Grzegorz Niezlubowicz Tukalski w Pińskim powiecie posłował w r. 1648. na konwojacją którą też podpisał.

W Lidzkim powiecie było braci dwóch Tukalskich Nielubowiczów, herbu *Kościusza*, starszemu imię było Miecisław, który był marszałkiem Lidzkim, ten miał córek dwanaście, a syna żadnego, które z imienia Nielubowiczów wyniosły dobra i fortunę. Drugi brat młodszy wziął fortunę w Wołkowyskim powiecie, któremu imię było Stefan. Tego Stefana syn, miał Bartłomieja syna, a Bartłomiej Lenarta, Lenart, miał syna Melchiora z *Siewkowiczowny*. Melchior Tukalski Nielubowicz, wszedł w kontrakty małżeńskie z szlachetnie urodzoną *Rodziewiczowną*, herbu *Luk napięty*, których gniazdo w powiecie Oszmiańskim, są i w Mińskim i Zmudzkiem. Ten Melchior z pomienioną małżonką spłodził Stanisława, którego synów czterech, Antoni kapitan w regimencie dragonji, Najjaśniejszego Królewicza J. M. Polskiego, w wojsku w. ks. Litewskiego, drugi syn Stanisława Walenty, trzeci Roch, czwarty Julian Tukalscy Nielubowiczowie, *in minorennitate* kilku pomarli. Tych Stryjowie, Kazimierz, z którego tylko jeden syn jest Ludwik. Wacław, Piotr, Jan i Gabryel *steriliter* zeszedli, bracia rodzeni Stanisława, których siedziba w powiecie Wołkowyskim. W Pińskim powiecie, byli Nielubowiczowie, z których był jeden wojskim Pińskim, miał syna jednego, Anastazego metropolitę Kijowskiego, którego *Niesiccki Tom. I.* Tokolskim, zamiast Tukalskim, kładzie między metropolitami Kijowskiemi 1664. Ten Króla i Rzeczpospolitą uraziwszy, mieszkał na Ukrainie, gdzie umarł, a po śmierci jego sługa Krzywicki, z fabrykowałszy testament dobra w Pińskiem *Lachowice* i *Poczopów*, jako też i w Słomińskim pozabierał. W województwie Nowogrodzkim, dawnością w wysokich honorach bywali Tukalscy Nielubowiczowie, jako też i w województwie Smoleńskim, które teraz pod Moskwą zostaje, imienia tego uiemiało znajdowali się, także w przednich urzędach zostających. — *Duhczewski Tom. I. stron. 374.*

Tukało, w Wileńskim województwie. Mikołaj Tukało 1648. Krzysztof 1674. podpisali elekye królewskie.

Tullszewski, w powiecie Lidzkim. Stanisław Tullszewski 1674. podpisał elekyą Jana III.

Tułowicki herbu Topor, w Sandomierskim województwie. Czyli **Tułowicki**. Z tych Tomasz miał za sobą Maryannę Lipicką stolnikównę Sandomierską, z niej syna Jana, i córek dwie, Annę Piotrowi Świrskiemu, Zofią Kazimierzowi skarbkowi zaślubione. Mikołaj Tułowicki łowczy Rożański, pojął Justynę Marchocką kasztelanek Zarnowską, z tej syna miał Gordyana, i córkę Wiktoryą. Adama żona Czyżewska. Zofia Anna Tułowska była za Janem Kurdwanowskim podstępkiem Sandomierskim.

Tułowicki herbu Leliwa, w Łęczyckim województwie.

Tułowicki, w Rawskim województwie. Mikołaj Tułowicki deputowany do korektury praw koronnych z ziemi Sochaczewskiej. Tenże podpisał *pacta conventa* Władysława IV. *Porządek Elekcyi fol. 20.* Był to mąż uczony i w piórze gła-

dki. Kirzysztof w powiecie Wołkowyskim 1674. Jędrzej, Łukasz i Stanisław 1632.

Wr. 1778. Leopold Tułowski horodniczy Wołkowyski. — *Krasicki*.

Tumalewski herbu *Radwan*, w Wielkiej-Polszcze. Marcin *Magister artium Philosophiae Doctor*, proboszcz Sądecki.

Tumbergerowie herbu takiego, jako i Gissowie zazywają, o których mówiłem w czwartym tomie. Są ci Tumbergerowie w Prusiech, piszą się z Nowejwsi, także **Taubnekierowie** w Trumiejku, jedneje dzielnicy z temi.

Tumigrała herbu *Wczele*. Mikołaj Tumigrała, którego Siekowskim zowią, starosta Brzeski Kujawski w r. 1432. *Biel. fol. 340. Kromer lib. 20.*

Tupalski herbu *Nałęcz*, w Wielkiej-Polszcze. Są i w księztwie Litewskim Tupalscy, ale niewiem czy tego herbu. Adam Tupalski w Mińskim 1632. Rafał podczaszy i pisarz grodzki Oszmiański 1674.

Tupik herbu *Lubicz*, w Nowogrodzkim województwie, z tą jednak odmianą, że krzyża na barku podkowy nie noszą. Stanisław Tupik w zakonie Soc. Jesu teologii doktor w akademji Wileńskiej. Są i w Trockiem i w powiecie Wołkowyskim. *Kojałow. in MS.*

Tur herbu *Korczak*, w księztwie Litewskim, z których N. Tur był regimentarzem wojsk Litewskich pod Orsą. N. Tur cześnik Wileński, syn jego Alexander. Hieronim podsędek Braclawski, syn jego Michał Lew Tur na Lubaczach miecznik Braclawski. Trojan 1632.

Tur herbu *Kownia*, w Łęczyckim województwie. Piotr de Tur sędzia Łęczycki, w r. 1413. podpisał przywilej Hrodelski, u *Łaskiego w Stat. fol. 127.* Jędrzej de Tur sędzia Łęczycki, u tegoż podpisał pokój Brzeski *fol. 140.* w r. 1436. Wojciech Tur dziedzic na Barankach sekretarz królewski i wojski Brzeski Litewski, tu go położył *Okolski*, ale ci co są w Brześciańskim województwie, i piszą się na Barankach, które dwie mili są od Brześcia, inszym się herbem pieczętują, a nie Kownia, jakom widział w Brześciu to jest: są dwa od strzał żeleźce, tak z sobą w jedno złączone, że się zdadzą być jedno, z których jedno prosto do góry obrócone, drugie na dół, pole srebrne, na hełmie trzy pióra strusie. Z tych Alexander i Stefan Tur Zabacki 1648. Stanisław na Barankach, którego syn Stefan 1691. r. i tych stryjeczni. Marcin wojski Brzeski, Michał miecznik Braclawski 1674.

Tur herbu *Łuk napięty*. *Kojałow. in MS.* powiada, że są inni Turowie w Braclawskim, którzy łuku z strzałą do góry wyciągnięno w herbie zazywają.

Michał Leo Tur na Zubaczach miecznik i poseł Braclawski podpisał konfederacyą generalną Warszawską r. 1674. — *Krasicki*.

Turecki. Kiedyś ten dom kwitnął na Podolu, jako się poznać może z ksiąg grodzkich Kamienieckich w r. 1588. kędy się Strzemescy z Tureckimi, o wieś Fasowce rozpierali. Barbara Turecka była za Janem Strzemeskim koło r. 1489. Mikołaj, którego córka była za Maciejem Strzemeskim koło roku 1560. *Okol. tom. 1. fol. 447.* pisze o Tureckim, że od Szumlańskiego zabity. Byli i Turczynowiczowie czy Turzeninowie, z których Piotr ziemianin Wołyński 1528. *Metryka Wołyńska*, a drugi dworzanin królewski tegoż roku jeździł z posłem do Moskwy. Turczynowie i Turkiewiczowie w Zmudzi 1621. Stefan Turecki, miał za sobą Ludwikę Giedzińską, wdowę po Krępskim.

Turkowiecki herbu Gozdawa, w Bełzkim województwie.

Turkuł herbu Ostoja, hełm jednak u nich odmienny: bo tam rękę noszą, niby na koronie leżącą, po ramię ją widać, w lewą tarczy palcami obróconą, na drzewcu na dół, niby zawój Turecki trzymającą, tak go odmalowany widziałem na przywileju Jana III. Króla, danym Bazylemu Turkułowi, z nobilitacyą, na sejmie jego koronacyi, w r. 1676. gdzie o nim tak mówią: *Vir praeclaris facinoribus, praecipue vero bellica laude insignis; inusitatae virtutis, fidei et constantiae in Nos et Rempub. ductu et exemplo Stephani Patru Palatini Moldaviae, omnium arcanorum et secretorum Rempubl. nostram concernentium, dexter ac fidelis ad Nos ablegatus, qui relictis omnibus fortunis suis, partes Nostras Regias secutus est.* Tego tedy Bazylego zostały dwie córki, Alexandra Sawicka i Zofia Tańska z Kośmidru. Synów także dwóch, Jędrzej Turkuł rotmistrz królewski *sterilis*, i Konstantyn porucznik, starosta Czerniejowski, spłodził córki trzy: Katarzynę Stefana Ustrzyckiego, Maryannę Michała Popiela, porucznika, Helenę Antoniego Gumowskiego, małżonki, i synów pięciu: Bazylego starostę Czerniejowskiego, podwojewodzkiego Lwowskiego, tego z Elżbiety Zielonczanki dzieci, Jan i Anna. Eliasza starostę Bachtyńskiego, rotmistrza, tegoż z Tekli Wężykowny pisarzowny Wieluńskiej syn Konstantyn. Joachima stolnika Czerniechowskiego, Jerzego miecznika Kołomyjskiego i Piotra.

Turlaj herbu Jastrzębiec, ale z tą odmianą, że nad podkową kładą trzy gwiazdy, jedna podle drugiej, a na hełmie trzy pióra strusie. Są w Trockiem województwie. Bazyli Turlaj w r. 1399. był w bitwie z Tatary nad Orszłą rzeką. Szymon Turlaj z Giedrojcowny, poległ w bitwie z Tatarami pod

Kijowem, kędy nasi Tatarów dwadzieścia i cztery tysiące zbili, a więźniów siła odbili w r. 1527. Jakób z Maciejem Gedrojcem jeździł w poselstwie do Iwana Wasilewicza kniazia Moskiewskiego, z listem bez tytułów Carskich 1550. Mikołaj cześnik Parnawski, żołnierz sławny 1604. w bitwie pod Dynamentem, w r. 1609. pod Białym Kamieniem porucznikował za Janusza Kiszki. Józef dworzanin Króla Stefana, z Bazylim Łopuńskim jeździł do Moskwy, wojnę wypowiadając w roku 1379. synowie jego, Stanisław, Jan i Adam. Stanisław z Bychowcowny urodzony, podczaszy Trocki, miał syna Pawła, który w r. 1659. wstąpił do zakonu Soc. Jesu. Jan w powiecie Kowieńskim odważny żołnierz pod Kircholmem, żona jego Stognicwowna. Adam brat jego horodniczy Trocki, pod Chocimem mężnie stawał przeciwko Turkom, pojął Suchodolską, syn jego z niej Samuel sędzia grodzki Kowieński, potem podwojewodzy Trocki, poseł z Kowna na konwokacyą i na inne sejmy kilka razy, *Constit. 1676. fol. 17.* deputatem na trybunał Litewski po dwa kroć: z Kuczberskiej synowie jego, Piotr, Władysław, Alexander, Jędrzej, Karol i Michał, z tych Piotr i Alexander młodo pomarli. N. Turłaj miał za sobą Teodorę Grużewską podkomorzankę Zmudzką, wdowę po Zygmuncie Stryjeńskim cześniku Trockim. Władysław pisarz grodzki Trocki, jest jego w druku książka pod tytułem: *Corona Australis in polo Poloniae inter tergemina diademata, augustissima constellatione refulgens, sive Serenissimarum e stirpe Austriaca Reginarum Poloniae immortales virtutes, ethicis, politicis, historicis observationibus, propositae Vilnae 1705. in 4to.*

Turno, w Poznańskim województwie. Jan Kazimierz Turno z matki Arcemberskiej urodzony, wojski Kaliski (z której też były i siostry jego jedna za Tarnowskim, druga za Klejną herbu Wilcza głowa) miał za sobą Łakińską herbu Pelikan, z tej spłodził pięciu synów, Zygmunta pułkownika i generała adjutanta królewskiego, Szczepana Hieronima opata Przemęckiego i koadjutora Wągrowieckiego, Antoniego, dworzanina królewskiego, Macieja Jezuitę, i Jana.

Jan Turno stolnik Kaliski kawaler orderu Ś. Stanisława. Zygmunt Turno z Krystyną Szembekówną spłodził Szczepana rotmistrza kawaleryi narodowej orderu Ś. Stanisława kawalera, który z Ludwiką Kabrowną zostawił potomstwo synów: Karola, Krzysztofa, Zygmunta, Helenę córkę małoletnie. — *Heraldyka Wielądka.*

Turnowski. N. Turnowski z województwa Witebskiego poseł na sejm 1613. roku, ztamtąd deputat na trybunał fiskalny. *Constit. fol. 8.*

Turobojski herbu Bończa, w województwie Raskiem. Walentyn i Mikołaj Turobojsey 1674. Walentyn kanonik Krakowski, wieś Podskarbice na konwent w Rawie dla edukacji szlacheckich dzieci w szkołach zapisał, synowie jego Stefan 1692. Są i Turobolsey z Turobola, z których Jana, męznego na Tatarów i Kozaków wojownika zmarłego 1650. nagrobek z Miechowskiego kościoła wypisał *Starowol. in Monumentum*. Achacy skarbnik Bielski 1670. Michał i Chryzostom Turobojsey w Poznańskim 1697. Stefan w Czerskim.

Turowski herbu Roch 2do. Marcin Turowski podsejdek Czerski w r. 1458. na liście Bolesława księcia Mazowieckiego, *Statut. Masov. fol. 68. i 1453. fol. 98.* Mikołaj Turowski podstarości Czerski poborca 1613. i 1619. *Uniwers. Pobor.* Jan pisarz ziemski Czerski, któremu dla zgrzybiałej starości surrogata naznaczono z sejmu 1634. *Constit. fol. 13.* Józef z matki także Turowskiej urodzony 1693. Wojciech, Krzysztof i Adam w Czerskim 1697. Gabryel w Sieradzkim.

Siostra rodzona Antoniego Ostrowskiego prymasa była za Turowskim. R. 1778. Józef Turowski komornik ziemski Czerski. — Roku 1788. Stanisław viceregent Płocki. — Michał pisarz ziemski Zawskrzyński. — *Krasicki.*

Turski herbu Dołęga w Mławskim. N. opat Pepliński, *Paproc. Ogrod. f. 221.* N. chorąży Łęczycki, którego synowie Alexander i Stanisław 1674. Bonawentura zakonu Ś. Franciszka Reformat, i między pierwszymi o Reformę starającymi się w Polsce wielki zelant, dla czego do Rzymu z inszemi chodził.

Turski herbu Gryf, w województwie Sandomierskim, Wojciecha Turskiego kustosa Krakowskiego tego herbu wspomina z *Długosza Nakiel. w Miechow. fol. 138.* w r. 1270. Erazm, Wojciech i Michał w ziemi Mielnickiej 1674. Józef podstoli Mściślawski. Elżbieta była za Stanisławem Podleskim.

Turski herbu Rogala. Szymon Turski tego herbu, proboszcz Miechowski, umarł 1610. r. nabożny szczególnie do Ukrzyżowanego Chrystusa, fabryki klasztoru Miechowskiego dokończył, wieżę już upadającą dźwignął, na ubogich miłosierny. *Nakiel. Miechow. fol. 849. Paprocki o herb. f. 556.* powiada o nim, że będąc plebanem w Łukowie, Mansyonaryą fundował, nadawszy sumę pieniężną z wysługi swojej pewną, spuścił potem tę plebanią, został Miechowitą, z tego poznać błąd jawny: *Okolski tom. 3. fol. 264.* który herb Turskich osobliwszy kładzie, i dorozumiewa się, że nabyty na wojnie Pruskiej z Krzyżakami, bo to w samej rzeczy, nie inszego nie jest, tylko że ten Szymon do ojczystego swego herbu Rogala, zostawszy Miechowitą albo zakonnikiem Bożogrobskim, a oraz

proboszczem tam będąc, przydał i we środku rogów ułożył, herb zwyczajny Miechowitom, to jest dwa krzyże, ale pewnie żaden Turski w Polsce, tym kształtem ułożonego herbu nie nosi. Maciej Turski wojski Łukowski, pierwszy przez konstytucją sejmu 1653. r.znaczony: bo ich przedtem nie było. *Constit. fol. 25.* N. Turska była za Franciszkiem Dąbskim.

R. 1778. Felix Turski biskup Łucki. — Gabryel kanonik Gnieźnieński. — Maxymilian chorąży Radomski. — Tomasz chorąży Łęczycki. — Franciszek podsędek Drohicki. — *Krasicki.*

Turzański herbu Grzymała na Krainie, i w Brzeskiem Kujawskiem województwie i na Rusi. Michał Turzański podstoli Zydaczowski, sędzia kapturowy Lwowski 1733. Piotr sędzia ziemski Lwowski. Stanisław miał syna Piotra kanonika Poznańskiego. Jan starosta Hadziacki, żona jego Jadwiga Konstancya Chojnacka, która była przedtem za Grabią, a potem za Bandrowskim pisarzem Sanockim. Z pierwszą miał syna Dominikana i córkę Maryannę, którą wydał za Kazimierza Gołkowskiego, łowczego Czarniechowskiego, tegoż synowica była za Antonim Gołkowskim, druga za Alexandrem Nagurskim. Franciszek w województwie Sandomierskiem 1697.

Turznicki herbu Ostoja, piszą się z Turznic pod Radzyniem, o czem świadczy Epitaphium na proporeu w Chelmie w kościele OO. Franciszkanów, temi słowy: *Adamus Turznicki Christophori filius, vir et religionis catholicae studiosissimus, et insigni pietate, fide, justitia, morum integritate, reliquisque praeclarissimarum virtutum ornamentis praeditus, ac ob id ubique clarus, obiit 1602.* prócz Ostoi są te herby, Dąbrowa, Orle nogi, i Tarnawa.

Turzo herb ich tak opisuje. Pół Lwa w koronie w prawą tarczy wyskakującego, z językiem wywieszonym, z ogonem zadartym, a przednimi łapami jak do biegu zaniesionemi, to na górze; pod linią zaś, która wszczepia pole tarczy dzieli, są trzy róże tak ułożone, że dwie podle siebie rzędem idą, a trzecia pod niemi, nad hełmem korona, i z niej takież Lew wypada, jako się wyżej mówiło. Takem go widział w Krakowie w rynku u Panny Maryi na pawimencie przed ołtarzem Najśw. Sakramentu, ale litery przy nim już całe były wytarte. Pospoliciej autorowie powiadają o tych Turzach, że to dom Węgierski, atoli, że i w Polsce naszej kiedyś się gnieździli, poznać to z nagrobków ich w Krakowie: to z *Paproc. o herb. fol. 701.* gdzie ten autor, rachując od r. 1363. aż do r. 1580. wszystkich prezydentów miasta Krakowskiego, w r. 1477. powiada, że był Jan Turzo; w r. 1479. Jerzy Turzo, w r. 1510. Jerzy Turzo, syn dopiero wspomnionego. Poświadcza *Cureus in Annal. Silesiae fol. 288.* i *Henelius in Vitis Episc. Vratisl.*

przyznaje, że Jan Turzo rodem Węgrzyn, zabrawszy wielkie pieniądze, z gór metalowych, w Krakowie osiadł, i tytułu hrabi dostał, spłodził tamże synów tych, Jana Turzo biskupa Wrocławskiego na Szląsku, ten dziekanem jeszcze będąc tegoż miejsca, za koadjutora przydany Janowi Roth, już w latach podeszłemu, po którego zejściu w r. 1506. wziął infułę Wrocławską, którą i z życiem złożył w r. 1520. Był to biskup, dobroci, łaskawości wielkiej, w mądrych się kochający, i sam uczony. Elżbietę siostrę Zygmunta I. Króla Polskiego, złączył z Fryderykiem księżęciem Legnickim, synody dwa dyciezańskie zakończywszy, na nich niektóre prawa ustanowił. Całego Szląska rządy powierzone mu były, gdzie do r. 1509. z wszystkich ukontentowaniem tę funkcją piastował. Drugi syn Jana Stanisław, biskup Ołomuniecki, Erazma Roterodama osobliwszy przyjaciel, co poznać z listów ich wzajemnie do siebie danych, *lib. 17. Epistol. Erasmi f. 533. i 537. i 687. i l. 27. fol. 1103. i 1105.* Trzeci Jerzy, *Camerarius Montium Ungariae.* Czwarty Alexander *de Betleem Salva, Prorex Ungariae,* niewiem czy nie raczej miałoby być Alexy, (a nie Alexander) *Regiorum Cubiculariorum Magister,* któremu w r. 1518. *dedicavit carmen suum Valentinus Eckius* w r. 1327. że w Polsce mieszkał, dochodzę z listu *Erazma Roterodama lib. 19. fol. 655.* pisanego do Antonina medyka u biskupa Krakowskiego. Inni z tego domu, najwyższe w Węgrzech dygnitarstwa piastowali, co poznać w tych autorach, *Balthus. Exner Poem. Miscellan. l. 8. fol. 337. Istvansius Histor. Ungar. lib. 38. i Geneal. tego domu u Sommersberg. tom. 2.* Stanisław miał za sobą Annę Czoborownę, która po jego zejściu, poszła za Michała hrabię Tarnowskiego, kasztelana Wojnickiego.

Tuszuowski herbu Śreniawa. Walentyn Tuszuowski, kanonik Łucki, deputat na trybunał koronny 1694. jest jego wiersz polski w druku pod tytułem: *Wieniec godowy.*

Tuszuński herbu Nałęcz. Konstantyn Tuszuński starosta Cudnowski, miał za sobą Zofią Blinowską, syna z nią Felicyana. Felicyan i Konstantyn Drobyszowie Tuszuńscy bracia rodzeni 1700. Felicyan miał za sobą Ewę Skotnicką chorążankę Zakroczymską, córek trzy, Annę, Maryannę, i Julianę.

T W A R D O S T H E R B.

Powinno być serce szachowane w polu czerwonym, tak go opisują, *Paproc. w Gniazdzie fol. 1122. i o herb. fol. 577. Okol. tom. 3. fol. 246. i fol. 357.* który powiada, że ten herb nadany rycerzowi Twardost nazwanemu, a to z tej racy, że

był nieużyty nieprzyjacielowi. Ale że się żadna, ile wiedzieć mogę, w Polsce familia, nim nie pieczętuje, dla tego tu jego abryssu nie kładę.

Twardowski herbu Ogończyk, w Wielkiej-Polszcze, piszą się z Skrzypna. Jan Twardowski kanonik Poznański, poseł do Papieża. *Długosz in Vitis Episc. Posnan.* Wawrzeń miał za sobą Barbarę Kowalską koło r. 1550. Jędrzej żupnik Bydgoski, poseł z województwa Kaliskiego na sejm 1653. z kąd deputatem stanął na trybunał Radomski, *Constit. fol. 21.* i 1638. *fol. 21.* i w r. 1641. komissarzem zapisany do ułanienia pogranicznych dyfferencyi między Wielkopolską, Szląskiem i margrabstwem Brandeburskim: *Constit. f. 19.* i 1643. *fol. 17.* i 19. i na konwokacyą 1648. Wojciech podstarości grodzki Malborski, dobra Grzymały w województwie Malborskiem w roku 1638. sprzedał. *Histor. Resident. Mariaeburg.* Zygmunt surrogator grodzki Poznański 1650. tenże sam podobno był oraz i cześnikiem Poznańskim, miał za sobą Szoldrską kasztelanę Biechowską, synowicę biskupa Poznańskiego, z tej córka Joanna dostała się w małżeństwo Rafałowi Obiezierskiemu żupnikowi województw Wielkopolskich. Alexander burgrabia Poznański. N. miał za sobą Zofią Kierską, N. Ludowikę Kazimirę Hazownę. Maciej pisarz grodzki Kaliski, deputat na trybunał koronny 1694. potem surrogator Kaliski, żona jego Zofia Rejowna, z tej dwaj synowie: Zygmunt i Jan. Samuel z Skrzypna Twardowski, w ojczytym wierszu dziwnie gładki, dowodem są niektóre jego pisma w druku. 1mo. *Wojna domowa: w której od r. 1648. wszystkie rewolucye, aż do pacyfikacyi przez pakta Oliwskie opisał in fol. 1681. w Kaliszu opus posthumum.* 2do. *Legacya Krzysztofa księżęcia Zbarazkiego posła w r. 1621. do Porty Ottomańskiej, wierszem opisanu, in 4to Vilnae 1706. a przedtem w Krakowie 1639. in 4to. 3tio. Miscellanea Selecta,* w których są niektóre Panegiryki, jako to Władysławowi IV. Królowi, Alexandrowi Karolowi bratu jego, i niektórym senatorom Polskim, *w Kaliszu 1681. in 4to. Hoppius in Schediasmate f. 31.* powiada o nim, że życie Władysława IV. Króla i dzieła jego wierszem Polskim opisał i do druku podał *w Lesznie 1650. in fol.* ale tak rozumiem, że to toż jest samo, co *in Miscellaneis.* Także powiada, że najprzód wojnę Kozacką 1648. i 1649. wydał *w Krakowie in fol. 1660.* tę zaś wojnę Kozacką, która ułała w r. 1651. wydał *w Lesznie in 4to.*

Ignacy Twardowski wojewoda Lubelski zmarły r. 1781. miał za sobą Rogalińską. — *Krasicki.*

Twerbus herbu Osorya, w księztwie Litewskiem. *Stryjkow. Paproc. Okol.*

Tworowski. Stanisław Tworowski w województwie Podlaskiem podpisał elekcją Władysława czwartego. Stanisław w zakonie naszym życie skończył w Jarosławiu 1728.

Tworowski herbu Pilawa, niegdy się w Sieradzkim gnieździli, a potem w Podolskiem, jednaż ich dzielnica z Moskorzewskiem. Jan z Tworowa w r. 1419. podpisał pewną tranzakcją u *Paproc. o herb. fol. 194.* Jędrzej miał za sobą Barbarę Strzemeską. Jan Tworowski najprzód kasztelan Kamieniecki 1540. r. a potem wojewoda Podlaski, hetman nadworny, starosta Trembowolski, umarł 1547. co wypisał z nagrobku jego w Buczaczu, *Okolski*, fortunny to był i wielkiego serca wojownik, przyznaje mu to *Starowol. in Bellat. Sarmat.* kędy o nim tak mówi: *sub Constantino Ostrogio rudimenta militiae auspicatus, formam et fortitudinem egregiam, ingenium praecellens, benevolentiam singularem, conciliandaeque hominum gratiae ac promerendi amoris mirum et efficax studium a natura habuit, ac propterea cunctis gratus, etiam Ducum ipsorum promeruerat amorem, praecipue Nicolai Kamienieccii, Palatini Cracoviensis, Exercituum Generalis, cum in Valachiam contra Bohdanum Palatinum iret: Legionis siquidem ab illo legatus factus, in primo congressu Turcica phalange unico impetu fugata, et suae fortitudinis egregium specimen cunctis exhibuit, et toti exercitui ad victoriam consequendam animum fecit. Iterumque eidem Bohdano, cum Tartari Valachiam invasissent, cum Stanislao Lanckoronio, subsidio missus, hostem frequenter caesum in deserta pepulit, et re prospere gesta, cum signis et captivis ad Regem rediit. In Podolia vero excubias agens, Tartaros ad Trembovliam, maxima vi irruentes cum 40 modo equitibus, fortissime repulit, diem integram cum illis praeliatus, quorum duo millia fuerunt, tandem acceptis a Buczaccio septingentis equitibus ad Międzyboziam usque persecutus eos, magne clade affecit, atque denuo ad Trembovliam anno 1516. et ad Podhajeciam, masculcule adortus, octingentos ibi, hic quingentos occidit, multisque aliis in locis Patriae operam praestitit. Co zaś pisał *Strykow. fol. 718. i Biel. fol. 514.* że od tego czasu, gdy ten Jan zwycięzko pogromił Wołochy w r. 1509. Polacy dzień czwarty Października, to jest Ś. Franciszka Assyjskiego, którego dnia ta batalia była, święcić poczeli, to niewiem jak się utrzyma: bo najprzód Sixtus IV. postanowił to święto jeszcze w r. 1475. a według *Damalewicza in Vitis Episc. Cujav. fol. 342.* na synodzie prowincyalnym Łęczyckim przyjęli tę Polacy ustawę papieżką. Potem, za cóż tylko w Wielkiej-Polszcze to święto świecą, a nie w Małej-Polszcze, albo na Rusi.*

Miał za sobą wojewoda Buczacką herbu Abdank ostatnią dziedziczkę z tego domu, siostra to musiała być Jakóba Buczackiego biskupa Płockiego, z którą gdy się obszerna fortuna w dom Tworowskich zlała, synowie z niej splodzeni Mikołaj i Jan, już się i Buczackimi i Tworowskimi pisali, jakom mówił w tomie drugim *fol. 347. Paproc. o herb. fol. 405.* namienia, że w r. 1581. pod Bielawskiego rotmistrza chorągwią, dwaj Turowsey, zsiadłszy z koni, pieszo pod Pskowem szli do szturm.

Tworzyński herbu Abdank, w Poznańskim województwie. N. Tworzyński mąż waleczny, pod Tczewem za Stefana jeszcze Króla raniony, i w Moskiewskich jednak wszystkich za tegoż Króla mężnie stawał kampaniach, za Zygmunta zaś III. pod Krakowem, Guzowem i indziej, życie swoje nie raz na szanie wystawił. N. podstarości Spiski umarł 1674. żona jego Barbara. Franciszek z sejmu 1670. komissarzem zapisany do granicznych kłótni od Szląska. *Constit. fol. 26.* Piotr i Jan skarbnik Krakowski 1704. Jan, kasztelan Przemęcki temi czasy.

Tyczyński. N. Tyczyńska Hieronima Stano wojskiego Sanockiego małżonka, *Okol. tom. 2. fol. 52.* Jerzy Tyczyński *Camerarius Apostolicus et Regis Poloniae Stephani apud Sedem Apostolicam Residens.*

Tylicki herbu Lubicz. Wargocki in Apologia contra Luter. powiada, że niegdy Tyliccy, w Dobrzyńskiej ziemi dziedziczyli, na dobrach: Kościelne Wielkie, nazwanych, z kąd też przedtem nie inaczej ich tytułowano, tylko Wielicki, ale gdy dziad Piotra biskupa Krakowskiego mąż rycerski wojnę traktując, nie małym kosztem ojczyściej fortuny nadwerczył, przyszło do tego, że musiał te dobra sprzedać, a innych w Prusiech nabył Tylice nazwanych, od których i on Tylickim zawołany. Bartłomiej Tylicki kasztelan Brzeski Kujawski, Rogoziński, Człuchowski starosta, siedmdziesiąt lat i dwa beżżennie przepędziwszy, umarł 1615. w Toruniu u OO. Dominikanów pochowany, kędy według *MS. o Famil. Pruskich*, mieli swoje kaplicę. Ten Bartłomiej w Tylicach zamek wystawił. *Histor. Possel. fol. 285.* Myli się tedy *Okolski*, gdy go Kaliskim kasztelanem uczynił: bo nagrobek jego tego mu honoru nie daje, jam też położył w pierwszym tomie Mikołaja Tylickiego kasztelanem Kaliskim, ale to zda mi się był Wielicki, jedneje dzielnicy z Tylickimi, jako się wyżej mówiło. Jakób brat rodzony Bartłomieja, cześnik Kaliski, ten z Anny Zielińskiej herbu Świnka, urodzonej z ojca Tomasza i z Doroty Mielżyńskiej, siostry dwóch kasztelanów Gnieźnieńskich, splodził syna Adama dworzana królewskiego, ale ten wieku swego 19. w r. 1613. postrzelony trafunkiem i zabity, w Toruniu z nagrob-

kiem leży; córek zaś z tejże Zielińskiej pięć zostawił Jakób, Dorotę zakonnice w Chełmińskim klasztorze, Jadwigę Jędrzeja Kretkowskiego, kasztelana Brzeskiego Kujawskiego, jak pobożnością, tak rozsądkiem prawie nad stan swój głębokim zaleconą, Zofią Jerzego Tomickiego, o której niżej mówić się będzie, Annę Wojciecha Głębockiego podczaszego Kaliskiego, Martę Jana Kretkowskiego wojewodzica Brzeskiego Kujawskiego, małżonki.

Piotr trzeci ich brat (wszystkie te dzieci były spłodzone z ojca Jędrzeja Tylickiego matki Jadwigi Bielskiej, jam gdzieś czytał, że po Jędrzeja Tylickiego śmierci pozostała żona, ponowiła śluby z Mikołajem Komorskim) i lubo fortunki drobniejszej, przecież przy swojej aplikacji do najwyższych godności wygórował: a co w nim dziwniejsza, że jako pospoliciej o nim *Treterus*, *Damalewicz* i *Starowolski* piszą, cudzych krajów ani widział, filozofji, teologji, jurisprudeneyi ani skosztował, w samych tylko Krakowskiej akademji szkołach, i to tylko *in humanioribus literis*, dowcip swój polerował, przecież, w tę potem urosł u Królów Polskich o sobie opinią, że na niego by też najgwałtowniejsze tej ojczyzny interesa, bezpiecznie spuścić mogli, a jako o nim *Łubien. in Baranow. in Vitis Episc. Ploc. fol. 384.* mówi: *Id privato studio fuerat consecutus, ut elegantia tam Polonici, quam Latini styli polleret, ac in Senatu molli quodam et temperato sermone, citra cujusquam offensam, sensum animi sui explicare sciret.* Ze szkół do kancelaryi koronnej się udał, i tam najprzód przy Myszkowskim, a potem przy Zamojskim, gdy go i pióra gładkość, i wymowy przyjemność, i obrót naturalny zalecały, ale najwięcej przy dworze królewskim cnota, skromność i unizoność, wziął kanonią Poznańską, do tej przydano mu probostwo Gnieźnieńskie; kanonie Krakowską i Warmińską, sekretaryą koronną, referendaryą, aż też i infułę Chełmińską z pieczęcią mniejszą koronną: tak go wyniósłszy Król Zygmunt, zaraz go swojej do Szwecyi podróży chciał mieć towarzyszem, kędy on i radą i sercem wielkim honor majestatu Polskiego i dobro królewskie dźwigał, nadgrodził mu to wkrótce Zygmunt, gdy go na wakujące biskupstwo Warmińskie posunął, a stany koronne dyspensowały go zgodnie, żeby się pieczętarstwo koronne, przy Warmińskiej infule w jego rękę pomieścić mogło. Cztery lata nie zupełne wyszły, gdy go z łaski królewskiej, ani zachodzącego o to, ani proszącego, biskupstwem Kujawskim, a oraz probostwem Miechowskim uczczono, aż też i na Krakowską, na której życia tego śmiertelnego kresu dopędził w r. 1616. wieku swego 73. Wszyscy mu to z chęcią przyznają, że był pasterz bez przysady, senator ojczyznę kochający: znaj-

dziesz u *Nakielskiego w Miechow. f. 807.* list Klemensa VIII. Papieża, pochwałami jego zagęszczony, kędy między inszemi to czytać: *semper ita existimavimus, et fidelem illum Tuae Majestatis administrum, et dignum Antistitem, qui in utroque munere integre et prudenter, et multo cum fidei Catholicae zelo obeundo, cum Dei gloria, Reipublicae praeclare inserviat.* Nie tylko od chciwości na pieniądze daleki, ale też ich szczerze na ubogich szafujący. Dał mu był Król pewne dobra po zejściu znacznego człowieka *Caduco jure* na siebie złane, ale Piotr, żeby był i suspicyi o sobie łakomstwa uszedł, też samę fortunę złożył w ręce inszym, którzy do tego nie zdali się cale należeć. A jeżdżąc z Zygmuntem III. do Szwecyi, nie tylko że tam wszystkie swoje rzeczy od Szwedów zabrane stracił, ale też szyper znaczną mu summę pieniężną skorzyścił: tak ze wszystkiego ogołocony Tylicki, tę swoję niedolą cale heroicznem sercem Panu Bogu oddał: w tem nad nadzieje wszystkich, morze Bałtyckie, wiatrami i falami rozkołysane, gdy inne okręty Szwedzkie po różnych kątach rozpędziło, ten sam tylko okręt, na którym był winowajca szyper, do portu pode Gdańsk wepchnęło, zkąd nie prędzej puszczoney, aż szkodę zupełnie biskupowi nadgrodził, Piotr zaś wszystkę tę summę, nie sobie nie zostawiwszy, zaraz na ubogich rozdał. OO. Bonifratrom Krakowskim na chorych dziesięć tysięcy naznaczył, od których prowizyą im coroczną kapituła Krakowska oddaje. OO. Karmelitom Bosym tamże siła dopomógł szczerą ręką do fabryki kościoła. *Ciesnow. w życiu Ś. Jana Bożego. Pruszez in descript. Cracov.* Kościół katedralny Krakowski, po części z ostatniej jego woli ozdobiony, na co, i na fundusz za duszę swoję, blisko czternaście tysięcy naznaczył. Kościół w miasteczku Kowalu, kędy się rodził w województwie Brzeskiem Kujawskiem wymurował z fundamentu, z wieżą i dwiema poboczniami kaplicami, na cześć ŚŚ. Męczenniczek, Dorozy i Małgorzaty, plebana i inszych kapłanów przy nim osadził i w dochody opatrzył, kantora, bakałarza, organistę, zakrystę do tegoż domu Bożego, co rocznym prowentem opatrzył, na reparacyą jego pewny fundusz uczynił. Na oratora akademji Krakowskiej dziesięć tysięcy wyliczyć kazał: a Bursie Pauperum, kędy się z młodu w naukach ćwiczyć zaczął, dwa tysiące: krom tego, szpitalom, klasztorom, kościołom siła rozdać kazał umierając, luboć i póki żył co rok ich znacznemi jałmużnami opatrował. Swojej o wiarę gorliwości dał dowód, kiedy kilka kościołów z rąk dyssydenckich windykował, ale osobliwie w Toruniu. Do tego tam już przyszło było, że pół kościoła, kędy Epistołę ksiądz czyta, tylko katolicy mieli, a drugą połowę, gdzie Ewangelią, heretycy; kazanie o godzinie siódmej rano

katolickie, o godzinie dziewiątej dyssydentskie, katolickie po Niemiecku, luterskie po Polsku. Bolał na to serdecznie pobożny biskup, na ten czas Chełmiński, przyjechawszy do Torunia, mszą świętą umyślnie nie rychło zaczął, tak dalece, że godzina dziewiąta, prawie na początku jej wybiła. Więc jak był zwykł o tej godzinie, tak wszedł na ambonę predykant heretycki, nietylko mu jednak milczeć kazano, ale go też i z katedry sprowadzono od dworu biskupiego. Ujął się wprawdzie magistrat Toruński o to, i z ludźmi armatno, chcieli predykanta znowu wprowadzić, atoli od gwardyi biskupiej odrzuceni, mając wzgląd na tego infulata, ile oraz ministra i podkanclerzego koronnego, od dalszych tumultów wstrzymali się, dosyć mając na tem, że się przegrażali. Biskup zaś kazał jednemu z zakonu naszego wnijsć na ambonę, i ludziom słowo Boskie opowiadać, a napotem żeby tam koło dusz żniwo bujniejsze się krzewiło, naszych przy tymże kościele osadził, oddawszy nam mieszkanie niegdy nam od Piotra Kostki antecessora swego naznaczone. Z tejsze gorliwości trzymając jeszcze pieczęć w swoich ręku, murem się stawił za ubogimi, albo od Panów obarczonemi ludźmi, nie bez urazy wielu potężniejszych w tej ojczyźnie domów: atoli jako pisze o nim *Łubieński in Monitis de recte gerendo Episcopatu. Illo erat candore animi, tantoque virtutum omnium studio, ut quamvis asperior moribus esse videretur, saepeque ira, minime tamen noxia commoveretur, vix tamen quisquam fuerit, qui illum non amaret.* Pod czas rokосу, rozhukanego żołnierstwa łupieztwa, wspaniałością umysłu tak ukrocił, że się go wszyscy napotem bali. Karności kościelnej świątobliwie przestrzegając, karał ci wprawdzie wykraczających, ale po ojcowsku. Pobożność jego wysławia *Ks. Fryderyk Szembek S. J. w liście w druku podanym o śmierci jego*, w którym między inszemi powiada o nim, że w żadne święto albo niedzielę mszy świętej nie opuścił, do której gotując się, w osobnym się pokoju zamykał, nikogo do siebie nie przypuszczając, tam krzyżem na kobiercu leżąc modlił się, a w leciech już podeszłych, stojąc albo klęcząc. Do ukrzyżowanego Chrystusa wydawał się w nim osobliwszy affekt, z kąd w piątku młodszym będąc, cale nie nie jadał, i włosiennicą ciało swoje trapił, a w starości raz tylko w wieczór. W święceniu kapłanów był niespracowany, i zdrowiu cale nie folgujący. Podchlebców jak nienawidział, tak zaś, gdy go w czem napomniał, wdzięcznie przyjmował. Z pokory arcybiskupstwa Gnieźnieńskiego po śmierci Maciejowskiego przyjąć niechciał, ale i pieczęci koronnej długo się wzbraniał, aż prawie przyciśniony importunią wielkich i godnych Panów, na którym urzędzie tak się sprawił, że do żadnego papieru, ani

nawet pozwu, pieczęci swojej nie przyłożył, póki go wprzód nie przeczytał. Pod niebytność arcybiskupa Gnieźnieńskiego, Konstancją Królową koronował, ile na ten czas biskup Kujawski w r. 1605. *Piasecki fol. 229.* Tak jak żył świątobliwie, życie skończył swoje przyprawiwszy się na drogę wieczności przez różne akty i sakramenta święte, pogrzebiony na zamku w Krakowie w kaplicy od siebie restaurowanej z nagrobkiem. Pisali o nim *Damalew. in Episc. Cujav. Starowol. in Crac. Treter. in Varmien. Nakiel. in Miechow. fol. 816.* i indziej. *Janczyński in MS. Frider, Bartscius S. J.*

Zofji z Tylickich Tomickiej, o której się wyżej namieniło, życie napisał *Stanisław Brzechwa zakonnik Soc. Jesu, które do druku podał w r. 1634. a teraz znowu w Toruniu przedrukowane w r. 1728. in 4to,* które tu krócej zebrane przytaczam, naprzykład wszystkim w utrapieniach jakich zostającym. Ta tedy Zofia w ósmym roku życia swego dana na ćwiczenie do klasztoru Chełmińskiego, tak tam sobie w duchownych ćwiczeniach zasmakowała, że nad powinność swoją z zakonniemi pannami na jutrznią wstawała, do rzeczy świeckich, strojów, krotofil, wszystek gust w sobie umorzyła, i luboć sobie tego jedynie życzyła, żeby była mogła w zakonie tym, Panu Bogu na służbę się poświęcić, w roku jednak szesnastym życia, za wolą idąc rodziców swoich, za mąż wydana. W tym stanie położona, z lekka się owe świątobliwe w klasztorze zabrane duchy chwiać, słabiec i niszczyć poczęły, prędko się jednak obaczywszy, znowu się szczerze chwyciła nabożeństwa i umartwienia, uczęszczania do sakramentów świętych, wstawania około północy, gołemi nogami klęczenia na modlitwie przez kilka godzin. Aż ją też Pan Bóg dwadzieścia pięć lat już mającą, do osobliwszej krzyżowej drogi pociągnął: Do której ją przez taki sen jeszcze w Panieństwie przyprawował. Zdało się jej jednej nocy, jakoby młodzieniec jakiś, nie widzianej piękności wziął ją za rękę i prowadząc przez las zielony, wyprowadził na miejsce, gdzie się dwie drogi rozchodziły, jedna szeroka i dziwnie piękna, druga górzysta i wązka i ciężka, tam rzecze do niej: Oto masz dwie drogi, idźże którą chcesz, a w tem zniknął. Panna namyśliwszy się, puściła się szeroką, którą idąc między kwieciami i wonnościami, przysła do mostu, przez który wiele szło ludzi, i ona też za niemi. Na końcu tego mostu, był w prawą stronę wschód z kilku stopniów, z którego każdy co szedł przed nią, wpadał w jakąś przepaść, która była pod mostem, a po każdej osoby zapadnięciu, z przepaści dym wybuchał czarny i smrodliwy, i płaczelive lamenty słyszane były. Patrzała na to żałośnie zadumiona Panna, w tem cały się ów most zawalił, tak, że się tylko ten szczególny

dyl został, na którym ona stała. Trudno wypowiedzieć w jakim tam strachu była, a tem bardziej, że niewiedziała żadnego sposobu do ratowania życia swego: w tem po nie małym czasie, pokazuje się jej ówże sam młodzieniec, co i przedtem, którego gdy gorąco prosi, żeby ją z oczywistej zguby wyprowadził, ten mówi do niej. Zaco żeś się tą drogą udawała: bo mi się, prawi, zdała być lepsza, odpowiada z płaczem Zofia, ale przyrzekamci mocno, że już napotem tędy nigdy nie pójde, tylko mię ratuj; podał jej tedy rękę, i niewiedzieć jako przez owę całą przepaść przeniesioną się, i na zielonym pagórku postawioną, ujrzała: dopiero jej młodzian ów rzecze: Idźże już teraz gdzie chcesz. Zaraz się panna nazad wracając, z kąd przysza, gdy do tego miejsca doszła, gdzie się owe dwie drogi dzieliły; puściła się w owę górzystą i wązką ścieżkę, na której nogi sobie pokrwawiła, i dziwnie się zmordowała. Szłoć wprawdzie przed nią kilkanaście osób tymże torem, nikt jednak z taką trudnością tej podróży nieodprawował, jako ona: aż też na końcu obaczyła drabinę, przy której stał jeden młodzieniec na dole, drugi w pośrodku, trzeci na samym wierzchu. Ten który był na dole, każdą osobę brał pod rękę, i owemu co w pośrodku podawał, ten zaś trzeciemu, który do słicznego jakiegoś budynku ludzi wprowadzał. Weszła też i ona na drabinę, i chciała pójść za drugimi, młodzieniec jej przewodnik stanąwszy przed nią, tak mówi do niej: Jeszcze tu wnijść nie możesz, trzeba żebyś się tam wróciła, z kądś przysza. Jużeś obudwu dróg sprobowała, starajże się na potem, żebyś wesoly koniec wzięła: tak ją obszerniej upominając sprowadził z drabiny, i panna przysza do siebie. Ten tedy sen, był wizerunkiem całego jej życia, i zachęceniem do cierpliwości w nieznośnych, które na nią Bóg przypuszczał, dolegliwościach: z dopuszczenia albowiem Boskiego, tak schorzana, że nie było członka żadnego, któryby był nie czuł niepojętych boleści. W głowie bywało srogie łupanie i targanie, a w samym mózgu wielkie zamieszanie, i jakoby przewracanie, krom ciężkich zawrotów, głowa się kołem przez kilka godzin bez przestanku obracała, z niewymownym bolem i przykrością, a na czas cierpienie, i coś na kształt paraliżu. Oczy stawały otwarte po godzin siedm, najmniej się nie ruchając, czasem też dziwnie prędko w głowie biegały, czasem się srodze wydymały, zaczem już ledwo co czytać mogła, z czego miała ciężkie umartwienie. W ustach takie ziewania przypadaly, że przez godzin trzy albo cztery usta się jej nie zamknęły, szумы zaś w głowie tak wielkie bywały, że na drugim końcu izby, słyhać ich było. Nad to womity tak naprzykrzone, że trwały od południa, aż do północy, a z ust jej wychodziły jako promienie jakie. Twarz

czasem się tak wzdęła, że aż na ramionach i piersiach leżała, czasem skościawszy rozwlokła, już drżała, już się krzywiła, już ścisłała. Przypadało pragnienie tak wielkie, że czasem ośmnaście flasz półgarcowych wody wypiwszy, jeszcze się ugasić nie mogła. Pod ten czas język jej usychał i czerniał, tak twardy jak drewno, albo wzdymał, albo z ust jej wychodząc czerniał i stawał się jak skorupa, albo skościwały dziwnie się trząść. Na nogi przez pięć lat i na moment nie mogła stanąć, bo jej zaraz drętwiały, z boleściami i targaniem niewymownem. W dzień Piątkowy po porodzeniu syna na świat, w ciężkich bardzo mdłościach i boleściach serdecznych, leżąc ta pobożna Pani, przypadła jej affekcyja, którą ona kurczem zwała, ten tedy kurcz wpadł jej najprzód w lewą rękę, że zaraz poczęła drewnieć i kościeć, affekcyja ta, co raz to większą moc w tej to ręce brać poczęła, aż w kilka dni, w obudwu rękę się pokazała, ta nie tylko wyciągała, ale też plotła palec dziwnie prędko, potem obiedwie ręce rozmaicie wykręcając i łamiąc, wstąpiła w głowę, w szyję, oczy, usta, w tył, to wszystko obracając: nie pamiętała się jednak w ten czas Zofia, i nic tego nie czuła, ponieważ to w mdłościach bywało, aż w kilka niedziel, gdy była przy dobrem baczeniu, przypadła jej ta affekcyja we wszystkie członki, które tak w kłębek zwinęła, że ledwie który znać było. Tak zwinioną kilkakroć, kołem po łóżku, z wielkimi jej boleściami obróciła, które przez czas niemały trwały, potem gdy ją ta affekcyja opuściła, we wszystkich członkach i kościach rozlegały się, tak dalece, że żadnego członka od boleści ruszyć nie mogła. Potem, co raz, to innym sposobem, kurcz ten następować począł, albowiem już ją tak wyciągał, że jej łóżka nie stawało, tak dalece, że jej wzrost wychodził pod te czasy, na cztery łokcie, albo na półpięta, takie to zaś bywało rozciąganie, że niemal między członki wyciągnione, mógł by być palec włożyć, w ten czas ją z łóżka zrzucało, i po ziemi ciskało, czasem jej ta affekcyja ręce i nogi z tyłu poplotła, i na karku postawiła, na którym, od częstego takiego stawiania, narosł jej był guz wielki, czasem jedną rękę z nogami załamawszy za głowę po łóżku ją rzucała, czasem wszystkę poplotłszy, po łóżku ciskała, po ziemi, stołach i ławach rzucało, i ciężko tłukło. Bywało i to, że ją na palcach samych tylko wielkich stawiało, i tak wyciągnioną w słup obracało. Bywało, że ją w mdłości porwawszy, po łóżku, albo w koło albo więc jako pieczenią na różnie obracało, i tak prędko, że kołem trudnoby sak prędko obrócić, a tak długo, póki najmniej siły w którym członku stawało, aż gdy bez pamięci omdlała, toż ją dopiero, kołem dziwnie zakręciwszy, na łóżko wrzuciło: takiego zaś obracania w jednym

paroxyzmie pięćdziesiąt albo sześćdziesiąt razy bywało, kiedy się zaś członki tak poplecione, rozplatały, czuła wielkie męki i boleści: bo czasem się jedna strona rozplotła, a druga popleciona została, i tak się wyciągnęła, jako tylko żył stawać mogło. Druga zaś popleciona, różne wywracanie czyniła, że się tak zdało, jakoby jedne członki, przy drugich nie były. Krom tego, cierpiała zimna we wszystkich członkach, że się jej żadną miarą dogrzać nie można, a ztąd drżenia z szczekotaniem ustawicznym, pod który czas poty następowały ciężkie, a to z zbytich sił, które na nią były. Cierpiała rozpalenia i gorącości, które ugasić było nie podobna, ogień zaś tak ciężkie były, że w jednym momencie, ciało się jej wszystko, albo więc jego część poprzszyła, z tak ciężką boleścią, że się przed nią, nie wiedziała, gdzie podziać, i tak spalona od tych ogniów na ciele zostawała, jakoby ją kto umyślnie piekł. Te sparzeliny, gdy podsychały, i skóra się spalona ściągała, niewymowną boleść czuła, a skóra spalona sztukami z niej dopiero w dni kilkanaście spadała, bez najmniejszego napotem znaku na ciele onych sparzelin. Niemniej straszna jej była affekcyja, srogie i długie mdłości, a według zdania medyków najniebezpieczniejsza, trwała pierwszy raz przez siedm dni i nocy, drugi raz przez dziewięć dni, przez który czas, ani jadła, ani piła, ani w ciele najmniej się nie baczyła, usta ścięte ustawicznie, a oczy w głowę wpadłe, zgoła do trupa podobniejsza. Inne wnętrzości boleści szeroko opisuje autor życia jej, jako i serca, które sama sobie uprosiła u Pana Boga, do którego czytelnika odsyłam. W r. 1621. gdy w ciężkich bardzo boleściach ta Pani była, stanął przed nią anioł stróż w dziwnej jasności w osobie młodziana, który tak do niej mówił. Nie frasuj się duszo, że cię Bóg tą chorobą złożył, cóżci ma być milszego, czy być zdrową na ciele, a chorą na duszy idąc z grzechu w grzech, czy też cierpiąc, skarbić sobie co raz to większą łaskę Boską? Odpowiedziała na to Zofia: Gotowam cierpieć, póki wola Pana mojego będzie. Pochwalił tę jej rezolucyą anioł: Dobrze sobie prawi obierasz, nie stracisz nic przez to, ale owszem siła profitować w niebie będziesz; przydał jednak dalej, mało to jednak co cierpisz, trzebaby jeszcze więcej dla miłości Boskiej, i począł jej wyliczać rozmaite utrapienia, a kiedyby prawi Bóg wszystkie twe doczesne pociechy oddalił, a kiedyby cię wieczną kaleką na zdrowiu uczynił: a gdyby ci wziął przyjaciela i dziatki, gdyby cię ubóstwem nawiedził, gdyby cię naostatek podał w moc dusznemu nieprzyjacielowi twemu, jakbyś to zniosła? zamilkła na to pobożna dusza: bo się jej te rzeczy zdały być bardzo ciężkie, przecież potem lubo z bojaźnią, tak odpowiedziała: Mam nadzieję

w łasce i miłosierdziu Boskiem, że on nic na mnie nie dopuści, czegobym z pomocą jego znieść nie mogła. Rzeczce anioł: Ze się na wolą jego zdajesz, łaska to jego sprawuje, nie frasuj się tedy, ten co będzie nawiedzał, ten będzie i cieszył. Spytał się jej potem: A wieszże zkim gadasz? wiedzże że z aniołem twoim stróżem już to trzy godziny rozmawiasz, to wyrzekłszy, i dawszy jej błogosławieństwo, odszedł od niej. Na Zofią zaś w r. 1626. dopuścił Pan Bóg nieprzyjaciela dusznego, od którego wymyślnie była trapiąca: bo ją najprzód łamał, i kości w niej gruchotał, rzucał ją po ławach, stołach, ziemi, w komin, ogień, i lubo w niej z takiego rzucenia kość się nie raz spadała, przecież jak ją prędko bies opuścił, wszystkie w całe zostały. Zadawał jej srogie wzdymanie członków, wyciągania, miotania wnętrzości nie widziane, co osobliwie w ten czas czynił, kiedy albo onej samej, albo komu inszemu przez nią, chciał Pan Bóg łaskę jaką dać, albo kiedy się na kogo rozgniewał. Zadawał jakieś pigułki gorzkie, trunki smaków nader brzydkich, które się w uściach jej znajdowały, boleści i męki takie, jakoby na krzyżu przybijał, i na ten czas, wszystkie członki z stawów swych występowały, żyły się dziwnie wyciągały, trapił ją już ogniem, już zimnem, i zwykł się był przechwalać, że żaden kat nie jest w tem zadawaniu tak wywiczony, jako ja: jakoż żadnego członka, żadnego zmysłu, od katowni jego wolnego nie miała. Wszystko to jednak nie tylko skromnie, ale i wesoło ta dusza pobożna znosiła, nawet i nie stęknęła, z kąd zawstydzony bies, nie zwał jej inaczej tylko: słupica. Z tego się Zofia w tem nawiedzeniu Pańskim cieszyła, że nigdy przez usta jej, ta piekielna bestya Boga nie bluźniła, ale owszem wiele o nim pięknych i nabożnych rzeczy powiadała, wiele przykładów, i kazań do dobrego wiodących do ludzi czyniła, do spowiedzi i pokuty wiodła, wstydu jej w tak srogich miotaniach i rzucaniach, na podziw ochraniała, grzechu nigdy niczyjogo nie wydała, chyba gdy kogo w nim zakamiałego i upornego widziała, że się albo spowiadać nie chciał, albo nie szczerze grzech swój na spowiedzi wyznał. Tak przez dziewięć miesięcy, wytrzymawszy piekielnego gościa u siebie gościnę cierpliwie, Bóg ją uwolnił od niego, że się już więcej przez usta jej nie odzywał, ani też tak wielkich mąk, jak przed tem nie cierpiała. Nie tylko ją zaś Bóg na ciele trapił, ale i na duszy, a najprzód przez ośm lat, ciężkie na nią szkrupuły dopuścił, tak dalece, że też samym spowiednikom jej, rady i sposobu nie stawało, do poratowania jej. Desperacye o miłosierdziu Boskiem, ale z porady swego anioła stróża, gdy się pod obronę Matki Boskiej udała, prosząc aby jej miłosierdzie u synaswego zjednała, prędko od

tych najazdów uwolnioną została. Dopuszczał także, że jej czart widowiska brzydkie i straszne w imaginacyi stawiał, ciągnąc onę do jakiegokolwiek wszeteczności cielesnej, i żeby ją był tem łacniej do tego nakłonił, groził mękami, ba i męczył wymyślnie, atoli nic nie wskórał. Dopuszczał P. Bóg na nią, i języki ludzkie, że jej opacznie przypisowali, śmierć brata jej rodzonnego, który w domu jej, przez własnego swego czeladnika nieostrożność, za nieszczęsnym przypadkiem zginął. Choroby jej tak ciężkie kłamliwie wykładali, to co przez nią Bóg ku chwale swojej sprawić raczył, to oni biesowi przywłaszczali, a nawet życie jej szarpali, takimi o niej rozumieniami, że nie mogą być gorsze. Dopuszczał, że z pięciorga dzieci, które jej dał P. Bóg, tylko jej jeden syn został, Paweł; osobliwiej jednak syna Aloizego śmierć, była jej okazyą do heroiczych aktów, dla tego że dziecię było wielkich przymiotów, wychowania od matki świętobliwego, w obyczajach miłe, dowcipu i rozsądku wielkiego; zwyciężywszy jednak naturę, sama z nim akty gdy umierał, mówiła; sama oczy po śmierci zamknęła: pokazał się jej potem dziwnie wesoły na twarzy, i powiedział, że już był w chwale niebieskiej, przydał jednak, że był w czyścju całe trzy niedziele, co tem dziwniejsza, że to dziecię tak było niewinne i świętobliwe. Zabrał jej nakoniec P. Bóg i męża, z którym ona w ślicznej zgodzie i miłości przez wszystkie czasy żyła, a spłodziwszy to potomstwo, o którym się mówiło, już napotem z nim żyła jak z bratem, nie jak z mężem, z obopolnej umowy. Starła się usilnie o jego zbawienie, nie tylko serce jego kierując do nabożeństwa, ale też zapomniane grzechy jego tajemnie do ucha mu powiadała, do których on się przyznawał, i z żalem za nie, pokutował. Raz gdy z majętności swojej ten Pan wyjechał, na pewnym miejscu, podała mu się okazyja do grzechu; ale w tym zaraz momencie pokazała mu się Zofia, lubo ztamtąd odległą będąc mil kilkanaście, we dnie, w polu, i palcem mu grożąc, surowo strofowała, a prędko potem zniknęła, on zaś tych zamysłów zaniechał, tym widokiem przestraszony. Zabrał krewnych i przyjaciół, których stratę mile z ręki Boskiej przyjął. Miałość wprowadzić jej ciało w takich nawiedzeniach Boskich, co cierpieć, ale i ona go nie przestała, dobrowolnie podjętymi umartwieniami trapić nie dyskretnie. A najprzód post jej z razu taki bywał, że tylko trzeciego dnia trochę jadła, przyszło potem do tego, że się samemi tylko opłatkami, i trochę owoców kontentowała, chleba i mięsa, przez lat niemal trzynaście w uścich nie miała, także piwa i wina, napój tedy jej pospolity był i zwyczajny, woda, albo cienkusz. Paski druciane i dyscypliny zwyczajne jej były, tak zaś sobie biczując się nie folgowała, że się wiele krwa-

wych chust, we krwi jej zmoczonych znajdowało, a ściany w pokoju tąż krwią zbroczone. Kochała się zaś ta Pani wielce w porządku i ochędoztwie powierzchownem, w sukniach bogatych, i według tamtego wieku strojach, ale gdy jej to duchowna osoba zganila, że prawi nieprzystojna, aby białogłowa, tak od Boga nawiedzona, takie według świata figury stawiała, wszystkie ozdoby z siebie zrzuciła, i łóżko swoje prosto pokryć kazała. Gdy się jej trafiło, że ta Pani z krewkości w defekt jaki wpadła (bo któż jest bez tego) zaraz się do modlitwy udawała, tego od P. Boga żądając, żeby ją nieodwłocznie ciężkim jakim przypadkiem skarał, i bywało to, jak sobie życzyła, że na nią ciężkie katownie przypadają, i owszem tak sobie przypadki i krzyże považala, że sobie za zgubę i utratę miała, gdy którego dnia, czego ciężkiego nie cierpiała. Z tego sobie każdy wnieść może, że lubo P. Bóg i ciężko niektórych nawiedza, tak im to jednak osłodzi, że nie tylko w tem sobie nie przykrzą, ale owszem tęsknią, gdy czego dla niego nie cierpią: to pewna, że ta Pani, miała się za szczęśliwą, gdy takie stopy ponosiła, co poznać z jej listów, nigdy się nawet o to nie żaliła, nigdy się na te które ją poczarowały, choć dobrze o nich wiedziała, nie gniewała, ale ani odczyniać czarów nie dopuszciała. Ale dodawał jej Bóg zkad inąd wielkich pociech, które jej te utrapienia słodził, tak dalece, że nie tylko sobie w nich nie nudziła, ale ich więcej pragnęła: a najprzód gdy od siebie odchodziła, pospolicie przez usta jej, następowały mowy jakieś, raz w osobie Chrystusa Pana, drugi raz Najśw. Matki, często też w osobie Anioła stróża, które acz do niej po wielkiej części służyły, atoli że pełne gruntownego dochowieństwa, dla tego spowiednicy jej skonnotowali je, i zostawili dla pożytku drugich, z nich nie małą książkę. Tak się zaś na ten czas w ciebie nie czuła, że gdy ją palono, kłóto, najmniej się nie ruszyła. Potem pragnienie i gust w Najśw. Sakramencie, i ztąd konsolacje wewnętrzne osobliwsze miewała, tak dalece, że gdy jej nie dostało się kiedy komunikować, cały ów dzień w mdłości srogiej, ledwo nie umierała, najmniejszej innej rzeczy do posiłku wziąć nie mogąc. Czasem też wielki orszak aniołów widywała koło tego sakramentu, gdy jej go anioł podawał. Nad to cieszył ją i tem Bóg, że ją w jej prośbach, łaskawie wysłuchiwał, jako to, gdy prosiła go o to, żeby była mogła zdrowa być na nogi, ta która przez kilka lat postąpić na nie, nie mogła, potem aż do śmierci o swojej mocy chodziła. Zegarek ciekący stłuczony spadnieniem na marmurową posadzkę, samym znakiem krzyża świętego doskonale naprawiła. Ból srogi nogi swego spowiednika, tak krzyż święty uczyniwszy, uzdrowiła, że się ta affekcyja więcej potem

nie wróciła. Gdy syn jej Aloizy konał, prosiła Pana Boga, żeby był nie pierwej umierał, aż by był mszy świętej wysłuchał, i tak się stało. Byli godni ludzie, którzy ją na Kalwaryi Pakowskiej, drogi tamte obchodzącą widzieli, kiedy ona tego czasu w Toruniu mieszkała. Tymże sposobem dała się widzieć w kościele Toruńskim, swemu spowiednikowi, będąc odległą od Torunia o dziewięć mil, i z nim długo o rzeczach duchownych rozmawiała. Pokazał się jej też w r. 1621. święty Stanisław Kostka, i pytał się jej, o coby się frasowała: gdy powiedziała, o męża prawi, który z pospolitem ruszeniem wyprawiał się był pod Chocim przeciwko Osmanowi: na co Kostka, nie frasuj się: bo ani onemu, ani żadnemu z kompanji jego nic nie będzie, ponieważ przymierze z nieprzyjacielem stanęło, o czem jednak na ten czas, nie słyhać nie było, i nierychło potem wiadomość o tem doszła. Miała i ztąd pociechę, kiedy wielu ludzi swoją namową nawróciła do Boga i poprawy życia. Miała i od ukrzyżowanego Chrystusa, którego gdy jej spowiednik podał, a ona się przed nim modliła, słyszała od niego te słowa: Przypatruj się męce mojej córko moja, uważaj jakom ja sromotnie na krzyżu umarł za grzechy twoje, oto tu masz figurę mnie umierającego, ucźże się tedy tu skromności, pokory, cichości, cierpliwości, a naśladowaj mię, ja będę zapłatą twoją w niebie. Dał jej Bóg na ten czas wielkie poznanie samej siebie, i żal serdeczny za grzechy. Ten się krucyfix po jej śmierci dostał naszemu w Bydgoszczy kolegiu, kędy z dobroci Boskiej, wiele łask przy nim ludzie odbierają. Przydają też to niektórzy, że gdy tegoż P. Jezusa w twarz pocałować chciała, on na nią zawołał: A gdyby też do nóg z Magdaleną? rzuciła się z prędkością do nich Zofia, i mile ucałowawszy, do serca przytulala. Lat blisko trzynaście w tak strasznych nawiedzaniach Pańskich przepędziwszy, już ją też z krzyża tego złożyć dobroć Boska chciała, a do siebie wezwać po koronę, wszystkie tedy bole i słabości, o których się mówiło wyżej zagnała ustąpiły, a insze mdłości przyrodzone następować poczęły, co gdy postrzegła Zofia; więc dom swój rozporządza, testament czyni, sakramenta święte z wielkim affektem przyjmuje: co żywo się tedy do niej cisnąć poczęło, osobliwie zacnych osób, aż też po różnych pokusach mężnie wytrzymanych, po wielkich bólach i mdłościach cierpliwie poniesionych, prawie czas śmierci swojej przewidziawszy, prędko po przyjęciu Najśw. Sakramentu, Bogu ducha oddała, ósmego dnia Listopada w roku 1633. Po zejściu jej nad kamienicą, gdzie jej ciało leżało, w pięć dni widziany był wieniec bardzo piękny, jasny i farbisty, a do ciała jej, wielki konkurs był ludzi, co żywo się cisnących, żeby albo z rzeczy jej cokolwiek się im za

relikwie dostało, albo żeby paciorki, koronki, obrazki potrzeb o nią mogli.

Tymieniecki herbu *Zaremba*, w Sieradzkiem województwie. Mikołaj sędzia i podstarości grodzki Wieluński 1617. *Acta Castren. Ostrzeszow.* Alexander Zaremba Tymieniecki cześnik Sieradzki, *Constit.* 1667. miał za sobą Konstancją córkę Beliny Jana z Leszczyc podstolego i surrogatora Krakowskiego, z niej jako mam z informacyi, zostały się dwie córki, z których jedna poszła za Szczawińskiego kasztelana Kruświckiego, druga za Ossolińskiego starostę Gołęckiego, był oraz ten Alexander Medyckim i Grodeckim starostą, pułkownikiem hetmańskim, stryjem Zygmunta podwojewodzego Wieluńskiego, i Wojciecha Jezuity, ten przez dwadzieścia lat i cztery po najcelniejszych w Polsce ambonach każąc do ludzi, siła dusz Bogu pozyskał, aż też apostołskimi stargawszy życie pracami, w Stanisławowie rektorem będąc, odpoczął w Panu w r. 1732. krom pisanych jego kazań kilka cugów, te w druk weszły: 1mo. *Klucz do złotej Bramy Ducha Ś. Kazanie na otwieraniu się Jubileuszu 1722. in fol. Posnan.* 2do. *Wszystko w jednym, kazanie na Wotywie Trybunalskiej 1724. in fol. Lublini.* 3tio. *Posel Wielki, kazanie na Wotywie Trybun. 1723. Lubl. in fol. N.* miał za sobą Petronellę Kierską. N. Beatę Kobierzycką herbu Korab. Katarzyna była za Bartłomiejem Kobierzyckim. Erazm 1674.

Pa w el Tymieniecki w r. 1788. pisarz grodzki Sieradzki. — *Krasicki.*

Tymiński herbu *Natecz. Okolski* i *Paprocki* Tynickich herbu *Nałęcz* w Kujawskim piszą województwie, Tymińskich tegoż herbu opuścili, ja o pierwszych niewiem, o Tymińskich *Nałęczach* wiem że są w Radomskim powiecie, z których Floryan kwitnął niegdy w zakonie naszym, temu gdy o wstąpieniu do tegoż zakonu namysłał się, a od niego różne go apprehensye odrażały, pokazał się ksiądz Mikołaj Lancycy Soc. Jesu na ten czas w Krakowie będący, rezydującemu w Lublinie, i mocno go ugruntował w powołaniu do tegoż zakonu. *Bogusl. Balbin. in Vita Lancic. l. 3. cap. 3. f. 283.* Wszebor Tymiński poborca w Sandomierskiem 1590. *Const. fol. 603.* miał za sobą Chlewińską z Lubrańskiej urodzoną. Michał starosta Chęciński z Sandomierskiego, przydany *ad consilia* marszałkowi konfederacyi 1704. *Acta Confoed. Z sejmu 1703.* komissarz na uspokojenie dyfferencyi między księstwem Zatorskiem, i Szląskiem. *Constit. fol. 21.* Temi czasy było trzech braci rodzonych, Samuel, drugi Tomasz: którego synów dwóch; Marcin młodo zmarły, i Antoni sędzia grodzki Stężycki, deputat na trybunał koronny. Trzeci brat Samuela Marcyan cześnik, żona jego Mikułowska Remigiana chorążego

Wilkomierskiego córka, z tej synowie Kazimierz i Ignacy: *2do voto* Marcyan, pojął drugą żonę. Torkwat Tymiński w zakonie *Scholarum Piarum*, pierwszy rządził prowincją Litewską, a przedtem kollegium Chełmskie, syn to był stolnika i sędziego Radomskiego. N. była za Chojnackim, Barbara za Janem Rotaryuszem podkomorzym Wendeńskim. N. pod Korsuniem wzięty w niewolę od Tatarów 1648. *Kochow. Climac. 1.* Szymon, Wawrzeniec i Alexander w województwie Podlaskiem 1674. N. miał za sobą Sienicką. Jędrzej Franciszek, pisarz grodzki Sądecki, poseł na konwokacyą 1733.

R. 1778. Wacław Tymiński wojski Sandomierski. — Maciej regent ziemski Radomski. — Antoni pisarz ziemski Podolski. — *Przypisy Krasieckiego.*

Tymiński herbu Lis, w województwie Wileńskim, tego herbu zażywają, lubo z niejaką odmianą. *Kozał. in MS.*

Tyniecki herbu Jastrzębiec, w województwie Sandomierskiem. Urszula z Jasienicy Tyniecka była za Jędrzejem Korycińskim kasztelanem Wislickim. Stanisław officyał Oświęcimski 1674. *Sanner, Owca Chrystusowa.* Jan Jerzy Tyniecki pisarz ziemski Sandomierski, poseł na sejm 1659. i 1661. zkad komissarzem zapisany do pogranicznych od Szląska kłótni. *Constitut. fol. 34.* Zona jego Katarzyna Tęgoborska.

Tyniecki herbu Poraj, piszą się z Tyniec według *Okol. tom. 2. sub Łodzian fol. 176.* gdzie powiada, że Elżbieta z Tyniec Tyniecka była za Felixem z Czarnki Czarnieckim.

Tyrawski herbu Osorya, w Sanockiej ziemi. Stanisław Tyrawski, któremu Tarnowska herbu Sas, dwóch synów powiła, Jakóba, który z Salomońską herbu Korczak zostawił potomstwo, i Melchiora, który tylko miał córki. Hermolaw Tyrawski fundator konwentu Przemyskiego OO. Reformatów pod tytułem Ś. Antoniego w r. 1629. Anna z Tyrawskich była za Jerzym Ulińskim, fundatorka kościoła naszego Przemyskiego, pod tytułem Ś. Ignacego. Marcin w zakonie naszym Bogu się poświęcił w r. 1641. gdzie niespracowany w winnicy Chrystusowej robotnik, najprzód obozową missyą przez lat trzynaście z wielkim w duszach pożytkiem utrzymywał, a potem po spustoszących wojnami krajach ewangelią roznosił, pozostałym w głębszej Rusi i Ukrainie służąc katolikom przez lat dwadzieścia. Często bagniste miejsca, to pod czas mroźnej chwili, ostrym uprzykrzone zimnem, to pod czas letnich upałów, komarami i innem robactwem dokuczające przebywał, brnąc po szyję, a kapłański aparat od zamoczenia chroniąc, na głowie przenosił, aby był i chore i potrzebujące sakramentami opatrzył. W umartwieniu ciała ustawiczny, lubo prawie w ostatniej nędzy będąc, kiedy pospolicie napój jego tylko

woda, trochę leguminy bez żadnej okraszy, największy był specyał. Bogomyślności, w przyjemnej obyczajów układności był osobliwszej. Gorzał żarliwością dusz i chwały Boskiej przy mnożeniem, z której na gruncie w Jurewicach, który do kollegium Xawierowskiego należał, wystawił kościółek na cześć Najsw. Matki, i w nim obraz tejże Ś. Panny, niegdy Barskiemu kollegio, od Stanisława Konicpolskiego kasztelana Krakowskiego i hetmana w. k. darowany, osadził; który podziś dzień tamże wielkimi łaskami słynie, uczynił to zaś z rozkazu i napomnienia Matki Boskiej, przy którym i życie swoje świątobliwie zamknął w r. 1684. 20. Kwietnia. Dzień zejścia swego przepowiedział, a przed skonaniem spytany od swego księdza towarzysza, zkimby tak mile rozmawiał, powiedział: mam prawi gości u siebie, P. Jezusa ukrzyżowanego, Ś. Xawiera, i Ś. Katarzynę Seneńską. Obserwowano też to, że gdy ten pobożny kapłan umierał, twarz Matki Boskiej w wspomnionym obrazie, już jak we krwi stanęła, już zbladła, jakby sługi swego straty żałując. Cudami go Bóg jeszcze za żywota wsławił: bo najprzód od Tatarów z nagła otoczony, nie raz cudownie z rąk ich i z oczu zniknął, dziwną opatrnością Boską zakryty, którego dobrodziejstwa, jednego heretyka drogi swojej towarzysza uczestnikiem uczynił, a oraz i wiary prawdziwej, do której go nawrócił. Gdy się pewnego czasu do mszy gotuje, przyszła do niego szlachetna matrona, żaląc się na złego sąsiada, który i na fortunę jej i na życie się nasadzał, odpowiedział jej ks. Marcin: Nie masz się o co turbować: bo ten Pan w Wilnie teraz (pięćdziesiąt mil od Jurewic) lubo kuruje zdrowie swoje, pewnie jednak wkrótce umrze, i do tych dóbr sąsiedzkich nigdy się nie wróci: co się też stało. Szczerów wielkie trzody z różnych domów exorcyzmami kościelnymi przymusił do tego, że się kupami, na co wielu patrzyło, gdzie indziej powynosiły. Dar uzdrowienia chorych, wielu mu z własnego przyznało doświadczenia. Na różnych i od siebie odległych miejscach jednegoż czasu był widziany za żywota. Posłuszne mu nawet były dzikie bestye, zkad gdy raz w budzie swojej, którą z razu sam sobie sklecił, siedział, przyszedł do niego wielki niedźwiedź, powitawszy go ks. Tyrawski, kawałkiem chleba, który sam jadł, z nim się podzielił; wziął, niedźwiedź i spokojnie od niego odszedł. Powtóre też bestyą do siebie przychodzącą, takimże sposobem przyjął: a gdy i trzeci raz go nawiedził, dałci mu wprawdzie kawałek chleba, ale go napomniał: Pódz prawi ztąd, ubogim ludziom szkody nie brój, i mnie więcej chleba nie odbieraj; poszedł niedźwiedź, i więcej się w tamtych stronach nie pokazał. Przyszedł mu był list od starszych, którym go na rzady inszego kollegium wzywano,

na co on: Gotówem prawi na każde skinienie posłuszeństwa, ale też to wiem, że mi tu w Jurewicach przy nogach Matki Boskiej umierać będzie potrzeba, jakoż tam stargane życie skończył, wieku swego 63. kędy do tych czas ciało jego nieskażone znajduje się; był mąż dziwnej pokory, ubóstwa zakonnego miłośnik, gorliwy o chwałę Boską. *Histor. Colleg. Ostrog. S. J.* Małgorzata była za Maciejem Libuskim, pisarzem Winnickim.

W r. 1778. Adam Tyrawski łowczy Łatyczowski. — *Krasicki.*

Tysarowski herbu Sas, w województwie Ruskiem. Jaremi Tysarowski, Lwowski, Halicki i Kamieniecki władyska.

Tyskiemberk. Dawid Tyskiemberk major w wojsku Polskiem cudzoziemskim w r. 1673. otrzymał na sejmie indygenat w krwawych zasługach; patrz Konstytucyi.

Tyszka herbu Trzaska, w Nurskiej i Łomżyńskiej ziemi, i w księstwie Litewkiem. Mikołaj Tyszka kanonik regularny, proboszcz Warszawski 1622. Balcer kanonik Łucki, fundował OO. Bonifratellów w Łucku, co approbowała *Konstytucya* 1647. *fol.* 39. Wawrzeniec podwojewodzy Nurski 1674. Jakób w Mińskiem, syn jego Michał. Stanisław w Żmudzi 1621. Mateusz kanonik Smoleński. Kazimierz w Łomżyńskiej 1674.

R. 1778. Piotr Tyszka regent Łomżyński. — W r. 1788. podstarosta. — *Krasicki.*

Tyszkiewicz herbu Leliwa, w księstwie Litewkiem dom wsławiony. Początki jego wprowadzić niektórzy według swego zdania (ile że nowe rzeczy zawsze zdadzą się bardziej smakować) daleko zaciągają: bo jedni ich wyprowadzają od dawnych książąt Tatarskich, jako *Dębołęcki fol.* 78. Inni od Rzymskich senatorów. Inni od Moniwida wojewody Wileńskiego, który pierwszy na siebie i na successorów swoich przyjął herb Leliwa, a tym samym przyznają im krew książąt Litewskich, atoli najlepiej z *Okolskim* mówić, że dla starożytności imienia tego, i defektu pism, trudno co stanowić o dawniejszych przodkach tej familji. To zdą się być pewna, że Mikołaja albo Miska był syn Kalenik, u Świdrygiełła i Włodzimierza księcia Kijowskiego czoło senatu, hetman księstwa Kijowskiego, i marszałek, starosta Putywłski i Zwinigrodzki. Temu *Okolski* dwóch synów przyznaje: Dobra albo Bonifacego, człowieka rycerskiego, ale bezpotomnego, i Tyszkę albo Tymoteusza. Dalsza jednak osnowa tego domu w *Okolskim* położona, że komputu lat mniej obserwująca, dla tego ją porzuciwszy, idę torem *Ks. Kojalowicza in MS.* Ten tedy autor powiada, że ten Tyszko miał synów pięciu Lwa, Iwana, Gabryela, Michała i Wasila. Z tych Iwan tylko córkę zostawił

Protaszewiczową, sam zaś po śmierci żony swojej został archimandrytą Pieczarskim. Bracia Tyszki byli ci: Getold, Okuszeko, o których się na swem miejscu mówiło. Fiedor, i inni od Tatarów pobici.

Leo drugi syn Tyszki, zostawił dwóch synów, Zwiera Tyszkiewicza starostę Owruckiego, którego krom córek byli dwaj synowie. Jan i Michał, od których successorowie w Podlaskiem i Brześcieńskiem kwitną. Drugiego Skumina Jana starostę Czarnobyłskiego, ten w r. 1558. przyjmował posłów Moskiewskich, zowią go tam marszałkiem królewskim, córek po nim siedm zostało, jedna poszła za Jana Odachowskiego, druga za Kolendę, trzecia za Chreptowicza, czwarta za Pankiewicza, piąta za Gesztorta, szósta za Hornostaja, siódma za Machowskiego, i synów dwóch, Dymitr Skumin Tyszkiewicz marszałek Litewski, starosta Miński, ten z Mieleszkowny czterech synów spłodził, Jana starostę Czarnobyłskiego, a potem zakonnika Ś. Franciszka de Obserwantia, Jerzego dworzanina królewskiego, Alexandra, i Teodora starostę Mińskiego. Teodor Skumin Tyszkiewicz syn drugi Skumina, najprzód podskarbi Litewski, a potem wojewoda Nowogrodzki w r. 1602. *Kazanie, wsiadane na wojnę, Ks. Skargi*, żył jeszcze w roku 1616. co poznać z *kazania Ks. Widziewicza*, ten legacją do Moskwy sprawował od Stefana Króla w r. 1577. z tymże Królem wojował Moskwę pod Połockiem i indziej: do uspokojenia Infant siła dopomógł: Był oraz starostą Grodzieńskim, Jurborskim, i Słuckim, od B. Jozafata Kuncewicza od schizmy do jedności skierowany. *Susza w życiu B. Jozafata*. Syn jego Janusz, ten jeszcze tylko będąc starostą Braclawskim posłował na sejm 1607. zkąd był deputowany do traktowania z rokoszanami, *Constit. fol. 866.* wziął potem pisarstwo Litewskie i starostwo Nowogrodzkie, z któremi tytułami, komissarzem zapisany do tranzakcyi o nowy port do Królewca z Litwy. *Const. 1611. fol. 44.* Jakoż już go był w pewne kondycye umowił, co approbowała *Konstytucya 1613. fol. 39.* w tymże roku do płacy skonfederowanemu wojskuznaczony, *Constit. fol. 3.* w r. 1620. już na ten czas pisarz Litewski i starosta Jurborski, z sejmu przydany Królowi *ad consilia bellica. Constit. fol. 2.* Wziął potem województwo Mścisławskie, z którym tytułem traktował o pokój z Szwedami. *Constit. fol. 3.* W roku 1623. z tego krzesła przesiadł się na województwo Trockie, aż też i na Wileńskie w r. 1641. w roku jednak następującym z tym się pożegnał światem, wieku swego 70. a jako o nim nagrobek u *Starowol. in Monum. fol. 768.* mówi: *Unionis cum Romano Ecclesia zelator egregius, prudentia viri tot commissionibus spectata, tot bellis prospere gestis fortitudo.*

Potocki zaś in *Centur. Viror. fol. 112.* takie mu elogium napisał. *Martialem indolem magno illi Litvano Scipioni Carolo Chodkiewiczio primis bellorum rudimentis imbuendam dedit, itaque Livonico primum Marte exercitus, mox Sigismundo III. Smolenscum armis repetente, perfidiamque Moschorum vindicante, in Aquilonem illum gelidum, calor Martius illum rapuit, tum contra Osmanum bello Chotimensi, tum contra Gustavum et alibi praesto Patriae adfuit. Vir aequae Marti ac Musis amicus. Praefecturam armorum in Litvania recusaverit pro animi sui modestia, an virtutis comes invidia ei subtraxerit, in dubio reliquit.* Izdebski in *Phuenum.* to o nim jeszcze przydaje, *In dissensione civili Sigismundo III. adhaesit, Vladislao IV. in erigenda Vladislavia operam commodavit, belli pacisque artibus clarus; sub Chodkiewiczio duxit legiones in Sudermanum, et non semel hostem illum fudit. Prona in caelites pietate, sacras aedes struxit, aut cumulavit ornamentis, instauravit substructionibus. Sub electionem Vladislai IV. cum Schismatici Cosatico robore succincti, extorquere a Repub. vellent plura religioni pernicioso, fortiter restitit conatibus, Bractaviae Trocis pietatis suae monumenta reliquit,* nie przydał jednak autor co? To pewna, że w Wilnie przy S. Trójcy jego kosztem stała wyborna kaplica Najśw. Matce, *Susza w życiu B. Jozafata,* kędy po śmierci złożony. Wprawdzieć *Okol. i Kojatow.* twierdzą, że ten Janusz był urodzony z Połubińskiej, atoli *Bonav. Czarliński w kazaniu swoim: Wizerunk. i Dubowicz* jawnie mówią, że matka jego była Katarzyna Laska pisarzowna Litewska, z Bogdany Połubińskiej urodzona, tej ojciec był Jan Połubiński wojewoda Nowogrodzki, matka Bogdana ks. Sanguszkowna. Miał zaś za sobą Janusz Barbarę Naruszewiczównę, której zmarłej w r. 1627. nagrobek wystawił, jest u *Starowol. fol. 759.* Z tej jednak nie została tylko jedna córka Katarzyna Eugenia; która pierwszym związkiem żyła z Januszem księżciem Wiśniowieckim koniuszym koronnym, drugim, z Alexandrem księżciem Radziwiłem marszałkiem wielkim Litewskim. Po Naruszewiczównie, pojawił Zofię Zamiechowską dziedziczkę na Podhajeach, wdowę po Gojskim i Lanckorońskim. Napisał książkę, i podał do druku przeciw schizmatykom, której dał ten tytuł: *List do Boreckiego i Smotryckiego,* w tym dość wielką naukę swoją pokazał. Napisał i drugą, lubo nie wydrukował, pod tytułem: *Pastor Oecumenicus. Dubowicz kazanie: wyprawienie Osoby,* kędy o nim przydaje, że pięć komisyi do Prus, krom innych do Inflant, i poselstwa do Cara Szujskiego mądrze odprawił.

Bazyli Tyszkiewicz wojewoda Podlaski, a potem Smoleń-

ski, starosta Piński i Miński, trzeci syn Tyszki, brat Leona, jeździł w legacyi do Moskwy, a w ekspedycjach Inflantskich na Moskwę pięknie się był wślawił odwagą heroiczną, osobliwie w r. 1561. wprawdzie mu *Okol.* za żonę przywłaszcza księżniczkę Sanguszkównę, atoli *Kojatow.* i inni, lepiej mówią, że pierwsza żona jego była księżniczka Czartoryska, z tej była córka Anastazyja wydana za Jana Mieleszka, od której spłodzeni, marszałek Słonimski i podkomorzy Mozyrski, synowie zaś: Eustachi, Jerzy i Teodor. Druga żona jego Sopoćkowna, z której syn Eustachi kasztelan Smoleński. Z tych synów jego pierwszy: Ostafi albo Eustachi, starosta Krasnosielski, temu *Strykowski* przypisał kroniki swojej książkę szesnastą i siedmnastą, kędy wspomina, że na ekspedycją Moskiewską pod Wielkiełuki własnym sumptem liczne go żołnierza do obozu sprowadził, był mąż uczony, co poznać z wierszy jego na pochwałę Strykowskiego, przydanych do tejsze kroniki. *Okolski* go zowie wojewodą Podlaskim, starostą Mohilowskim i Słonimskim: złączył się był dożywotnie z księżniczką Zarecką starosty Orszańskiego córką, z tej było siedm córek i syn Konstantyn ale bezpotomny. Drugi Jerzy wojewoda Brześciański, starosta Wilkomierski, i Szereszowski, pamiętny wojownik przeciwko Moskwie z Mikołajem Radziwiłem, a osobliwie w r. 1564. w stu pięćdziesiąt swoich, mężnie się potykał na polach Iwanickich, i znowu w r. 1567. i w r. 1568. pod oblężenie Uły. Jeździł także w legacyi do Moskwy 1565. wspomina go *Sulikow. Orat. in fun. Sigism. Aug. Biel. i Strykow.* Wkroczył był *1mo voto* w stan małżeński z Kotowną wdową po Iliniczu, z tej córki jego trzy, jedna się dostała Ratomskiemu staroście Owruckiemu, druga Ułanowskiemu wojskiemu Brześciańskiemu, trzecia Mischynowi staroście Owruckiemu, i synowie dwaj, Teodor i Marcin: *2do voto* z Teodorą Wołowiczówną, starosty Słonimskiego córką, ta była za Krzysztofem Zienowiczem wojewodą Brześciańskim podobno *1mo voto*. Z tej synowie Eustachi, Jerzy, Piotr i Alexander. Teodor syn Jerzego z Kotowny, związał się dożywotnie z księżniczką Zasławską, wojewodzanką Wołyńską, z tej córki dwie, Krystyna Jelcowa podstolina Kijowska, druga Barbara Mikulińska, z synów zaś dwaj na wojnie Moskiewskiej zginęli, Samuel i Hieronim, trzeci Janusz wojewoda Kijowski, starosta Zytomierski, i Śniatyński, Pan jak na Boga i chwałę jego fortuny swojej nie żałujący: bo najprzód w Lublinie drzewo krzyża świętego w złoto kunsztownie oprawił, prawie królewskim kosztem, kaplicę dla niego wystawił, w Berdyczowie OO. Karmelitom Bosym konwent ufundował i nadał: w Machnówce także OO. Bernardynów; w Morachwie OO. Do-

minikanom klasztor, czyniąc za dosyć intencyi żony swojej Jadwigi z Buczacza Bełzeckiej, kasztelanki Halickiej. W Zytomierzu kościół już upadający dzwignął i restaurował; Sokalski klasztor reparaował i ufortyfikował. Dla uboższych Pannien pewną summę odłożył, z której prowizyi, te któreby sobie za klauzurą życie zakonne obierały, mogły mieć dostateczny posag. Zakonowi naszemu, który od młodości swojej szczególnie kochał, najprzód kollegium w Kijowie fundował, zapisawszy na tę intencyą trzydzieści tysięcy na dobrach swoich Bzyszczowie i Chodorowie, *Histor. Provinc.* potem do Winnicy naszych wprowadził, i szcudrobliwie póki żył utrzymywał. Tak też dla ojczyzny, ani krwi, ani zdrowiu swemu nie folgujący: bo o nim tak mówi *Potoc. Centur. Vir. fol. 117.* w ten sens: *Vir bellica fortitudine illustrissimus Cecorensi illa clade vulnus, pugnans fortiter, reportavit. Caeterum dulce pro Patria etiam experto deinceps bellum fuit, quam ut ferro contra hostes undique ingruentes tegetet, non percit auro. Et imprimis contra Osmanum victorias de Polonis somniantem, stipendiarias suam ad Chotimum cohortes, avitasque Lunas, Ottomanicae lunae opposuit. Contra Scythas quoque surripere non parare victoriam solitos, pervigil; exitium ab illis aut avertit, aut distulit. Abazii deinde, fortunae Konicopolianae socius, repressit fastum cladeque data ad sua latibula refugere coegit. Ad servilem Cosacorum seditioneu ferro perdomandam, veluti Kijoviensis orae Palatinus et Praefectus fulminantes cohortes subministravit, subsecutae infelicitati sequentium temporum, senectus ejus servata. Caeterum brevi post coronationem Joannis Casimiri, cui interfuit, decessit, nullum alium habiturus haeredem, praeter famam, bo zszedł z tego świata *sterilis*. Wspominają go konstytucye koronne w różnych latach 1623. komissarzem do ułożenia Zaporowskich Kozaków zaciągów na wojnę, *Constit. fol. 4.* i w r. 1632. do traktatów z Moskwą o pokój. *Constit. fol. 2.* Marcin drugi syn Jerzego z Kotowny marszałek Słonimski, ten według *Okolskiego* miał za sobą Pacownę, według *Kojalów*. Chalecką, córki z niej dwie, Helena poszła za Jeleńskiego, Elżbieta za Wojciecha Kęsowskiego, synowie także dwaj, Filon z Łochojska Tyszkiewicz, sędzia ziemski Miński, ale bezpotomny, i Józef, ten według *Kojalów*. z Barbary Pacowny kasztelanki Wileńskiej, spłodził syna Stanisława cześnika Kijowskiego, który w dobrach swoich dziedzicznych fundował OO. Dominikanów w r. 1643. *Okol. Russ. Flor. fol. 126.* posłował na sejm 1631. z kąd był deputatem na trybunał fiskalny Radomski. *Constit. fol. 20.* Złączył się był dożywotnie z Zofią Niemierzycówną podkomo-*

rzanką Kijowską, z tej córka Katarzyna wydana za Wacława Suryna, i syn Janusz, oboje *steriles*; trzech krom tego braci rodzonych tegoż Stanisława cześnika rachuje *Okolski*, Franciszka i Bartłomieja bezpłodnych, i Mikołaja, tego potomstwo z Krystyny Zienowiczowny, Jozafat *sterilis*, Anna Mirska, Katarzyna Kuncewiczowa, Filon i Józef bezpotomni, Michał podwojewodzy Witebski, także, który miał za sobą Ogińską, potem Młocką, i Emmanuel, tego z Węclawskiej wojskiej Upickiej zostało czterech synów, Antoni kanonik Wileński, Kazimierz, Michał starosta Strzałkowski, Teodor, tego żona Helena Bykowska. Piotr trzeci syn Jerzego wojewody Brześciańskiego, ale z drugiej żony Wołowiczowny, wojewoda i starosta Miński, dobroczynny na klasztor Miński OO. Dominikanów, *Okol. in Russ. Flor. fol. 130.* gdzie go chwali z ludzkości, szcudroblowości i zasług jego w ojczyźnie. Księżniczka Hołoweżyńska, te mu dzieci powiła, Marynę Sakowiczowi podkomorzemu Oszmiańskiemu, z którym wraz fundowała konwent OO. Dominikanom w Litwie w dobrach swoich dziedzicznych, nie przydał jednak kędy. Zofią najprzód Alexandrowi Kolęckiemu, po nim ksiąźcieu Horskiemu, Krystynę kniaziewi Zyzemskiemu podstolemu Mińskiemu, a po jego śmierci Gorskiemu, Barbarę Dynowajemu, zaślubione, a Doroła w panieństwie umarła. Syn tegoż Piotra Kazimierz stolnik, a potem podczaszy Litewski, starosta Czczerski, umarł bezpotomny, fortunę swoją bratu stryjecznemu Krzysztołowi zapisawszy. Alexander czwarty syn Jerzego wojewody z Wołowiczowny, żona jego księżniczka Kroszyńska, ale to małżeństwo nieplodne. Jerzy piąty syn w zakonie naszym, mąż godny i uczony. W Rzymie będąc i ciężko zachorawszy, ślub uczynił do tego zakonu wstąpić, z któregooby zakonnika, z domu swego wyszedłszy, najpierwszego potkał, więc idąc z tą intencją przez Rzym, gdy napadł na samegoż generała Societ. Jesu Mutium Vitelleseum, swego mu się ślubu zwierzył, od którego do zakonu przyjęty, wielkim w nim urosł człowiekiem: bo nie tylko Toruńskie, Krakowskie i inne pięknie rządził kollegia, ale też i prowincją Polską od r. 1622. na którym urzędzie wiek swój zakończył. *Biblioteca scrip. soc.* tę mu pochwałę daje, że był *vir paucorum verborum*. Gdy Toruńskim był rektorem, ile na początkach tamtej fundacyi, sam przez niejaki czas uczył dzieci grammatyki. Nikt go gniewającego się nie widział. Już to największy był jego pogrom: Wierzcie mi, źle się stało. Są w druku te jego pisma. 1mo. *Responsio ad libellum famosum ejusdam Anony. Torun. in scriptum Patrocinium veritatis literarum Torunensium Cracov. 1615. in 4to. 2do. Vindiciae doctrinae Societatis a calu-*

*mniis Patroni Torunensium anonymi, Cracov. 1616. in 4to. 3tio. Theologia antilogica Luteranorum, et antilogia Theologica Calvinistarum, seu contradictiones de rebus fidei, quas Lutherani et Calvinistae admittunt; Cracoviae 1624. Coloniae 1627. 4to. De Perfectione Christiana Crac. 1624. Coloniae 1626. in 12. 5to. Responso ad famosum libellum contra PP. Societ. Jesu: qui inscribitur: Consilium de recuperanda et stabilienda pace Reipub. in 4to 1610. Cracov. sub nomine Nicolai Ziemiecki. 6to. Responso ad calumnias cujusdam, qui patrocinium Torunensium suscepit 1615. in 4to Cracov. suppresso nomine, insza to książka od wspomnianej wyżej. Eustachi Jan, szósty syn Jerzego wojewody Brześciańskiego z Wołowiczowny, najprzód Mściśławski w roku 1613. komissarz z sejmu do zapłaty wojsku, *Constit. fol. 3.* potem Brześciański, starosta Mozyrski, Kamieniecki, Dudski, a nim wszedł do senatu, był podskarbis nadwornym Litewskim, pułkownik królewski, własnym kosztem swoim okryte chorągwie stawiał, na Podole, do Wołoch, Inflan, Prus i na Moskwę, i sam się z serdecznem mężstwem dosyć pięknie popisał, pod Wendą i Kokenhausem, pod Chocimem i indziej, i taką u majestatu Polskiego wzniecił opinią o biegłości swojej w kunszcie rycerskim, że go chciał z buławą wysłać przeciwko Turkom pod pospolite ruszenie. *Starowol. in Bellat.* Jeździł w legacyi do Moskwy i do chana Tatarskiego. Zhuczałe chorągwie związkowe, i ludzi ubogich szarpiące, dobrze poskromił. I P. Bogu się chciał przymilić szczodrobliwością swoją, na kościół nasz w Brześciu, i w Żyrowicach OO. Bazylianów dobroczynny. Przybrał był sobie w małżeństwo pierwszym ślubem Zofią księżniczkę Wiśniowiecką Michała kasztelana Rjowskiego córkę, z tej były te córki, Teodora i Katarzyna zakonnice, Elżbieta najprzód Farensbachiuszowi, po nim Mikołajowi Zawiszy kasztelanowi Witebskiemu, Krystyna Massalskiemu wojewodzie Brześciańskiemu, Zuzanna Eustachiemu Kurczowi kasztelanowi Witebskiemu, Konstancya Janowi Wojciechowi Zawiszy, zaślubione, i pięć synowie. Drugim ślubem Katarzynę Siemiaszkównę kasztelanekę Braclawską, wdowę po wojewodzie Bełzkim, z tej także kilku synów zostawiwszy, świat ten pożegnał w r. 1631. Jerzy syn jego pierwszy z ks. Wiśniowieckiej, z kanonika Krakowskiego, kustosza i archidya-kona Wileńskiego, biskup Metoński i suffragan Wileński, administrator tegoż biskupstwa po zejściu Wołowicza, wziął wrychłą infułę Zmudzka, pod który czas legatem był do Rzymu od Władysława IV. do Urbana VIII. w r. 1638. to w interesie kanonizacyi B. Stanisława Kostki, to w inszych materjach. Tam poznawszy dziwną roztropność jego ten Papież,*

najprzód go *perpetuum Administratorem* biskupstwa Piltyńskiego uczynił, i do windykowania jego z rąk heretyckich wszelką władzą nadał, assystentem go swoim uczynił, i przełożonym kreował nad missyami Infłantskimi. Moc na niego wlana proboszczów Infułackich, i doktorów w teologii stanowienia. Jak do ojczyzny z Włoch powrócił, Król go Władysław na *Colloquium Charitativum* w Toruniu złożone, między doktorami katolickimi i dyssydentskimi przełożył: siła tedy pracował ten godny pasterz, żeby była i prawda katolicka w odróżnionych od niej serecach ugruntowana, i zgoda umówiona, ale daremnie te wszystkie zabiegi poszły. Industrią swoją wyrobił, że książę Kurlandzki trzy kościoły katolickie zmurował i nadał. Na Żmudzi kalwaryą ufundował według dymensyi dróg Chrystusowych przy męczą w Jerozolimie, którą i wielkimi łaskami od stolicy apostolskiej nadanemi, i dochodami opatrzył, z nie małym w duszach pożytkiem i nabożeństwem do męki pańskiej. Posuniony w r. 1649. na biskupstwo Wileńskie, gdy Wilno miasto Moskwa posiadała, szukając bezpieczeństwa osoby swojej, do Królewca się uchylił, kędy go śmierć znalazła w roku 1656. Pisali o nim *Potoc. in Centur. Vir. fol. 354. Naramow. in Facie Rerum. Sarm. fol. 364.* kędy przydaje o nim, że drugiego suffragana Białej Rusi fundował w dyecezyi Wileńskiej; a to dla wielkości jej, i *fol. 541.* że *Limoviae Ordini Carmelitano, Rosienis Ordini Praedicatorum Conventus large fundavit, Clerum ad regularem vitae disciplinam redegit. Okol. i inni;* wspominają go i *Konstytucye 1633.* deputatem trybunału fiskalnego Wileńskiego *f. 22. i 1634. fol. 6. i 1635. fol. 5. i 1647. fol. 44. i indziej.* Kazimierz drugi syn Jana Eustachiego wojewody Brześciańskiego, podkomorzy Brześciański, starosta Dudski, posłował na sejm 1627. *Constit. fol. 9. i 1638. fol. 25.* wielki żołnierz, czego dał dowód w okazji z Kozakami na Polesie wkraczającymi, w r. 1649. atoli od nich przez zdradę, tegoż roku zabity, miał za sobą Tryźniankę, Teofila wojewody Brześciańskiego córkę, córka jego Anna Stetkiewiczowa kasztelanowa Nowogrodzka, i synowie dwaj, Jerzy i Eustachi podkomorzy także Brześciański 1674. i 1678. *Constit. fol. 13.* fundował OO. Cystersów w Wistyczach pod Brześciem, umarł 1690. był oraz starostą Zytomierskim i rotmistrzem pancernej chorągwi 1658. Zona jego Izabella Daniłowiczowna podczaszanka koronna, ale *sterilis.* Jan Antoni trzeci syn Eustachiego wojewody z ks. Wiśniowieckiej, najprzód podczaszy Litewski, marszałek trybunału Litewskiego w r. 1642. dalej podskarbi nadworny Litewski, nakoniec marszałek nadworny Litewski, ekonomji Brzyskiej administrator, Wilkomierski i Opolski sta-

rosta, dui swoje skończył w r. 1649. Pochowany w katedrze Wileńskiej. *Starowol. in Monum.* Był człowiek jak w wymowie gładki, tak w ręku silny, w szkole rycerskich dzieł pod książęciem Wiśniowiekim dobrze wypolerowany. Zkąd ojczyzna wiedząc jego z natury przymioty, na różne go funkcyje narażała, 1632. komissarzem do traktatów o pokój z Moskwą. *Constit. fol. 2.* W r. 1633. deputatem na trybunał fiskalny Radomski. *Constit. fol. 21.* W r. 1638. do Prus na zniesienie pewnych ciężarów. *Constit. fol. 20.* W r. 1642. do taxy rzeczy, *fol. 19.* wkroczył był w kontrakty małżeńskie z Szwykowską, z której zostało się kilka córek, i synów dwóch. Jeden Kazimierz, ale młodo wszedł do grobu, drugi Władysław, krajezy Litewski 1676. Zona jego Teodora Alexandra Sapiieżanka, córka Pawła Sapiiehy wojewody Wileńskiego i hetmana wielkiego Litewskiego, pierwszą zaś miał Tyzenhauzownę, druga mu spłodziła syna Antoniego, ale młodo zmarł, i córkę Różą Teresę Zawiszyną wojewodzinę Mińską. Krzysztof czwarty syn Eustachiego wojewody z Wiśniowieckiej, podczaszy Rijowski, sławny przeciwko Tatarom i Kozakom wojownik, pułkownik królewski. Wziął potem w zasługach województwo Czarniechowskie, i starostwo Zytomiarskie, kilka komissyji odprawował do rebellizujących Kozaków, wszedł był w kontrakty małżeńskie z Woroniczowną chorążanką Rijowską, z tej potomstwo jego, Eustachi, Jerzy Antoni, wszyscy *steriles*, Jan i Jerzy. Jerzy miał za sobą Liniewską, a Teodor Mikulską, od której córka Gorajska. Felicyan piąty syn Eustachiego wojewody z Wiśniowieckiej, pułkownik przeciw Kozakom, starosta Zyzmorski, zabity pod Zborowem w potrzebie od Tatarów, w r. 1649. Sprzysiął się był dożywotnie z Teresą Sapiieżanką Mikołaja kasztelana Wileńskiego córką, która mu powiła według genealogji jego domu, syna Michała *sterilem*, i Zawiszynę kasztelanową Brześciańską. O ojeu tych wszystkich pięciu synów *Janczyński* pisze *in manuscriptis*, że był takiej siły, iż stojącemu na tylnych nogach niedźwiedziowi jednym ciecieniem głowę ucinał. Do teje tu linji należy N. cywun Wileński, który zaślubił sobie Krystynę córkę Jerzego Sapiiehy, stolnika Litewskiego. *Histor. Sapiieh.* posłował na sejm w r. 1724. Teodor syn Bazylego Kalenickiego, starostą był Szerezszojskim, wspominają go akta legacyi Moskiewskich w roku 1554. Eustachi (albo jako *Okolski* chce) Serafin tegoż Bazylego syn, kasztelan Smoleński. Córka jego Alexandra, najprzód żyła z Alexandrem Chodkiewiczem, po nim z Konstantynem książęciem Ostrowskim, na koniec z Jazłowieckim, ze wszystkiemi bezpotomna.

Gabryel czwarty syn Tyszka, synowie jego, Teodor, Ma-

rek bezpotomny, Mateusz, którego żona Helena księżniczka Horska, i z niej syn Jędrzej, który z Sapieżanki wdowy po ksiąźęciu Kowelskim, spłodził córkę Krystynę żonę Krzysztofa Zawiszy, marszałka Litewskiego. Michał syn czwarty Gabriela, tegoż z córki Eustachiego Chaleckiego potomstwo, Alexander, Jan, którego żona Hladowicka, z niej synowie, Władysław zakonnik Ś. Dominika, i drugi Franciszek. Abraham trzeci syn Michała, miał za sobą Charłęską, z której córka Zofia Zdanowska, 2do voto pojął Łopatecką, z tej synów siedm, Władysław, Kazimierz, Alexander, który u Ordy w więzieniu umarł, Tomasz, Lew, wszyscy bezpotomni. Stefan z Wierzbickiej spłodził dwóch synów, Tomasza i Karola, Szczesny siódmy syn Abrahama stolnik Derpski fundator w Rożanym Stoku OO. Dominikanów: mąż w wojennych expedycyach sławny, świątobliwością, w domu ludzkością wielce zalecony, w powiecie Grodzieńskim bywał rotmistrzem powiatowym, w jego domu przedtem Krzywy Stok nazwanym, zjawił się obraz Panny Przenajświętszej wielkimi cudami po wszystkim księztwie Litewskim sławny, w r. 1657. który obraz wielkimi łaskami Bożemi wsławiony, przez Jerzego Białozora biskupa Wileńskiego approbowany, i do kościoła od tegoż fundatora nowo zbudowanego wprowadzony, aż podziśdzień nieustającemi słyne cudami. Miał za sobą Eufrozynę Tyszkiewiczównę stolnikównę Słonimską. Stanisław, tego z Massalskiej córka Gzowska. Jadwiga pierwszym związkiem żyła z Waleryanem Łysakowskim, drugim z Hieronimem Wachanowskim, Dorota z Bobińskim, z której córka Biedrzycka.

Piąty syn Tyszka Michał sławny w rycerskich dziełach, pułkownik za Zygmunta Króla i strażnik wojsk Litewskich, złączył się był dożywotnie z Zofią córką Eustachiego Jacynicza, wdową po Glińskim, która mu powiła sześciu synów, Jerzego, Iwana, Streta, Józefa, Grzegorza i Michała. Z tych Jerzy marszałek Grodzieński pułkownik w Inflantskich expedycyach osobiwie w r. 1564. i 1567. i 1568. Potomstwo jego z Obroszcowny synów pięć, to jest, Jerzy pisarz ziemski Słonimski, żona jego Lichtyanowna, z tej było synów dwóch, Samuel i Piotr, Samuel bezpotomny, i Piotr najprzód marszałek Słonimski, a potem kasztelan Smoleński. Ten z Kędzierzawskiej zostawił Dominika i Mikołaja. Córka tegoż Jerzego zakonnica Ś. Benedykta. Drugi syn Jerzego Jan, umarł bezpotomny. Trzeci Herman archimandryta u Ś. Michała w Rikjowie. Czwarty Krzysztof, stolnik Słonimski, z Kaszewskiej podkomorzanki Bielskiej miał synów dwóch, Kazimierza podstolego Mozyrskiego, i Stanisława stolnika Słonimskiego, którego synowie z Brozywianki Kazimierz, Stefan, i Konstanty.

Zygmunt piąty zakonu Ś. Franciszka Minorum observantium kustosz Nieświezki. Iwan drugi syn Michała za Zygmunta Augusta wojownik siedm lat w niewoli Moskiewskiej przytrzymany, pod Stefanem potem Królem, pod Pleszkowem oboźny Litewski, i generał artylleryi; z pierwszej żony jego Korsakowny, syn Michał, z drugiej Elżbiety Fursowny, Cypryan, Dawid, Jerzy, z tych Michał zabity pod Wolmarem, Cypryan pod Mozajkiem 1618. Dawid z Bohufałowny zostawił synów dwóch, Stanisława i Bogusława, Jerzy z Hakowny synów pięciu: Jana, Marcina, Michała, Eustachiego i Kazimierza. Ci wszyscy w wojsku służąc pod różnemi znakami w expedycyach wojennych polegli. Stret trzeci syn Michała, którego synowie trzej, pierwszy Alexander, sędzia ziemski Połocki, w Paryżu został doktorem prawa, a będąc w Moskiewskim więzieniu, tragedye Seneki gładkim Polskim wierszem wytłomaczył, miał za sobą Sadowską, z której synów dwóch zostawił, Krzysztofa podsędka Trockiego, i Kazimierza, a w zakonie Kaznodziej-skim Reinalda teologii doktora, przeora Wileńskiego, ten wzięty od Moskwy w niewolą 1659. tamże umarł. Drugi Paweł sędzia Trocki z Osmolskiej, miał synów trzech, Alexandra, tego żona Niewiarowska, Kazimierza Karmelitę Bosego w zakonie Jozafata, i Jerzego wojskiego Wileńskiego, starostę Abelskiego, który na sejmach często posłem bywał, człowiek godny, złączył się był dożywotnie z Kryską kasztelaną Raciązką, z tej synowie, Jerzy i Kazimierz. Michał Aretowicz Tyszkiewicz sędzia ziemski Połocki. Mąż wielkiej powagi, wiele komissyi z Moskwą odprawił, na ten czas pisarz ziemski Połocki, z pierwszej żony Świdarskiej były jego dwie córki, Ewa Newelska, druga Zuzanna Jawgielowa, z drugiej żony Judyckiej syn Antoni młodo zniknął. Józef czwarty syn Michała Tyszkiewicza, tego z Giedrojecowny kilka córek zostało, i syn Alexander, którego z Anny Wiekowiczowny syn Jędrzej, tego zaś z Rozłowny wojskiej Wileńskiej Jan Alexander i Jędrzej. Grzegorz piąty syn Michała, żona jego księżna Horska. Michał szósty syn Michała, którego z księżny Worotyńskiej synowie, Krzysztof i Mikołaj, tego dwaj synowie Mikołaj i Stanisław polegli pod Rygą, a trzeci Jan. Krzysztofa także trzech synów było, Jan, Kazimierz, i Józef, krom tych jeszcze ci kwitnęli. Dominik stolnik Słonimski 1674. Petronella kasztelanica Smoleńska, Dymitra Połubińskiego marszałka Słonimskiego małżonka. N. Tyszkiewicz starosta Starodubowski, miał za sobą Maryannę Ogińską wojewodzanekę Połocką, wdowę po Chalckim staroście Mozyrskim, z tej dwaj synowie temi czasy kwitną, Jerzy kasztelan Witebski i brat jego pisarz Litewski. Nad to Józef kasztelan Żmudzki, i Antoni terażniejszy biskup Żmudzki.

W końcu wspomniany Józef Tyszkiewicz kasztelan Zmudzki był później wojewodą Smoleńskim z *Pocięjowny* zostawił potomstwo. Syn Ludwik pisarz wielki Litewski, marszałek poselski sejmu ordyn w r. 1778. pojął księżniczkę Konstancją *Poniatowską* podkomorzanekę koronną, synowicę rodzoną Króla Stanisława Augusta. — Brat jego starszy N. cywun Wileński młodo zmarły. — W r. 1780. Ludwik wziął buławę polną Litewską. — Stanisław kasztelan Mścislawski r. 1778. — Mikołaj kanonik Wileński. — Wincenty referendarz koronny pojął księżniczkę Maryę Teresę *Poniatowską*, córkę ks. Andrzeja generała wojsk Ces. Austr. a drugą synowicę Stanisława Augusta Króla. — *Krasicki*.

Tyszkowski, w Łomżyńskim powiecie. Dom rozrodzony, jeden z nich był proboszczem canonicorum regularium w klasztorze Warszawskim 1611. Stanisław Tyszkowski podstoli i podstarości Brześciański, miał za sobą Joannę Władysława Sapiehy wojewody Brześciańskiego córkę. A po Rajeckim kasztelanie Brześciańskim pozostała wdową, córka jego Anna była za Antonim Sieniutą stolnikiem Owruckim. N. Kurdwanowską.

Wszyscy późniejsi Heraldycy przyznają tej familji herb *Gozdawa* a *Duńczewski* w herbarzu tak o nich donosi: — Jędrzej na *Tyszkowicach* Tyszkowski, starosta Toporowski herbu *Gozdawa*, ożeniony z Katarzyną *Załęską*, miał synów: Mikołaja, Piotra i Pawła. Mikołaj pierwszy syn Jędrzeja chorąży Łatyczewski, pułkownik J. K. Mci, posłował dwa razy na sejm, miał synów dwóch, którzy obadwa mieli imie Jan. Pierwszy Jan starszy syn Mikołaja był skarbnikiem Podolskim, który dwa razy śluby małżeńskie czynił, pierwszy raz z *Korzeniowską*, z której syn był jeden Wawrzeniec Tyszkowski, podczaszy Trembowelski, drugi raz z *Warszawską*, z której było pięć synów: Stanisław, Mikołaj, Jan, Jędrzej i Kazimierz. Drugi Jan syn Mikołaja żył *sterilis*, będąc pisarzem grodzkim Łatyczewskim, który od Jana Krawieckiego nabył części Harmak, r. 1621. Wawrzeniec najstarszy syn Jana pierwszego, skarbnika Podolskiego, z *Popławską* miał dwóch synów: Stefana i Alexandra. Alexander umarł *sterilis*, a zaś Stefan cześnik Owrucki, z Anną *Jurkowską* miał dwie córki: Ewę i Katarzynę. Stanisław podstoli Brzeski, drugi syn Jana z *Warszawskiej*, także dwa razy małżeńskie śluby ponowił, pierwszy raz z *Szerstetową*, z której syn jeden Alexander Tyszkowski, starosta Klepacki, ożeniony z *Paszkowską*, oboźnianką Litewską, mieli potomstwo; drugi raz z Joanną *Sapieżanką*, córką Władysława Sapiehy wojewody Brzeskiego, wdową po Rajeckim kasztelanie Brzeskim, która mu powiła syna Marcina Tyszkowskiego, i córek dwie, Annę i Teresę. Marcin ożeniony z *Oziebłowską* ma syna Karola. Anna poszła za Antoniego Sieniutę, stolnika Owruckiego, z którym miał potomstwo. Mikołaj trzeci syn Jana z *Warszawskiej* skarbnik Brzeski, ożeniony był z Joanną *Hornowską*, horodniczką Brzeską, którego najstarszy syn Jędrzej, obrał sobie życie w zakonie S. Franciszka obserwantów prowincyi Ruskiej, gdzie odmienił imie według zwyczaju zakonu, i nazwał się Venantius Tyszkowski, uczył w zakonie filozofji

i teologii lat trzynaście, za co otrzymał tytuł *Lector Jubilatus*, teraz teje prowincyi *Diffitor Actualis et Minister Prov.* Drugi syn tegoż Mikołaja Antoni, trzeci Tomasz. Jan czwarty syn Jana umarł *sterilis*. Jędrzej piąty syn tegoż Jana stolnik Witebski, miałci prawda dwóch synów: Stanisława i Wacława, ale obadwa pomarli *steriles*. Kazimierz szósty także umarł *sterilis*. Piotr drugi syn Jędrzeja starosty Taborowskiego, chorąży Halicki, ożenił się z Katarzyną *Ciekińską*, tego potomek Mikołaj Tyszkowski, chorąży Wendeński, wielki wojownik, któren pod Hodowem z małą garstką kawaleryi Polskiej, mając nad niemi komendę, zbil trzydzieści tysięcy Tatarów, którym zbyt narażwszy się wpadł w ręce, lecz go Rzeczpospolita sama wykupiła. Ożenił się był z *Ossolińską* z której miał syna *Alexandra sterilem*, i dwie córki: Annę, która poszła za Antoniego Gruszeckiego, podczaszego Dobrzyńskiego, i Joannę, która była za Józefem Dąbrowskim, skarbnikiem Zytomiernskim. Antoni Tyszkowski podstoli Halicki, porucznik J. K. Mci, ożenił się z Katarzyną *Kurdwanowską*, z której miał dwóch synów: Jana i Mikołaja, i córkę jednę Annę, która została zakonnica Ś. Benedykta we Lwowie. Józef Tyszkowski stolnik Halicki, przeniósł się na Żmudź, i tam ożeniony miał syna Dominika. Paweł Tyszkowski, ożenił się z Justyną *Rogozińską*, która mu powiła syna Jana Tyszkowskiego, który służył za towarzyszy najprzód z Dzierżkiem strażnikiem koronnym, potem z Matczyńskim wojewodą Belzkiem, ożenił się z Anną *Czajkowską*, która mu powiła dwóch synów: Jakóba któren umarł *sterilis*, Józefa podstolego Wendeńskiego, który ożenił się z Barbarą *Dobrzańską*, cześnikową Łatyczewską, która mu powiła córek trzy: Ewę, Maryannę i Rozalią, i synów dwóch: Jana i Stanisława. — To *Duńczewski*.

Tytlewski herbu Cholewa, z Polski wyniósłszy się, osiedli w Prusiech, od Tytlewa, Tytlewskiemu nazwani, księgi Chełmińskie wspominają Macieja Tytlewskiego w roku 1481. Maciej opat Lubiński od Zygmunta III. Króla do Hiszpanji poseł. Wojciech Janowi Kazimierzowi Królowi dla dzielności w rzeczach miły. N. była za Bartłojem Działowskim.

Tytowie herbu Giejsz, w księztwie Litewskim, tegoż herbu co i Eliaszewiczowie, jako świadczy *Kojałowicz in manuscriptis*.

Tyzenhauz herbu Bawoł, to jest powinien być Bawoł cały czarny w polu żółtem, wprawą tarczy idący, głową się trochę obzierający, nad koroną trzy pióra strusie, z pod korony dwie trąby hełm okrażają. Takem go widział na kilku miejscach. *Ks. Kojałowicz in MS.* twierdzi, że gdy kupcy Niemieccy na morzu Bałtyckim nawałnością do Duny rzeki przypędzeni, osiadać, i różne kupie szafować poczęli; Adryan Papież w r. 1150. wysłał Gwilhelma, i Reinolda Tyzenhauzów, żeby w tamtem miejscu nową kolonią zakładali, i nie tylko wiary katolickiej orężem bronili, ale i świętymi namowami do niej ciągnęli. Z tych Gwilhelm pierwszy według niego, kościoła Ryskiego arcybiskup, i fundator Rygi. Rein-

hold zaś wojnę traktował, i w Ingryi Pogan szesnaście tysięcy trupem położył. Siostrę książęcia ich, w małżeństwo sobie związał. Wnuk Reinhold inwestyturę od Karola czwartego, książęcia tejże prowincyi odebrał, i Krzyżaków tamże sprowadził na większe ugruntowanie tejże prowincyi, kwitnął potem Henryk Tyzenhaus, chorąży Inflantski, zabity od Litwy w r. 1279. Gotard Jan Tyzenhaus, najprzód kasztelan Inflantski, 1621. r. a potem wojewoda Derpski, starosta Malborski, na dworze Zygmunta III. z wielką poradą przez niejaki czas stawał, i z tymże Królem do Szwecyi jeździł, przeciwko Karolowi Szwedzkemu monarsze, kilka chorągwi okrytych do obozu sprowadził, różne potem komissye z Szwedami przez lat ośmnaście na dobro ojczyzny utrzymywał. A gdy Inflanty w ręce się Szwedowi dostały przez pakta, on lubo wielkimi obietnicami nęcony, przecież wolał wszystkę fortunę zostawić w ich rękę, niżeli wiary Królowi i Rzeczypospolity nie dochować, co w nim chwali *Konstytucya 1661. fol. 24.* Mąż jak wielkiej fortuny, tak nie mniej uczony, czytając Bellarmina kontrowersye, chciał ci go wprawdzie zbijać, ale potem sam związane. dał ręce wierze katolickiej. Złączył się był dożywotnie z Zuzanną córką Jana Sapiehy starosty Uświatskiego, z tej córka jedna Konstancya księżnią była konwentu Wileńskiego reguły Ś. Benedykta. Druga Jadwiga, w pierwszym małżeństwie żyła z Wiazewiczem, wojewodą Nowogrodzkim, drugim z Dziewiałtowskim chorążym Trockim. Podobno była i trzecia Karola Kroszyńskiego małżonka, synów jego dwóch: Gotard Jan biskup Meñoński, suffragan i administrator biskupstwa Wileńskiego, opat Hebdowski, a potem biskup Smoleński, od roku 1667. do r. 1669. w którym życie to zakończył. Drugi Jan starosta Szyrwiński, chorąży Wileński, syn jego Michał, dworzanin Króla Michała. Od drugiego brata idą, Jerzy miecznik Litewski, posłował na sejm 1662. *Constit. fol. 2.* z kąd deputatem stanął do zapłaty żołdu wojsku Litewskiemu, *Constit. fol. 6.* był oraz i starostą Rzeczyckim. Wilhelm starosta Kupiski, poseł na sejm 1661. z kąd komissarzem stanął do granic w Inflancie. *Constit. fol. 6.* Syn jego Stefan wojewoda Nowogrodzki starosta Dynamunski. Synów zostało trzech po nim, z których Jan pisarzem był Litewskim, Jędrzej starosta Uświacki 1662. *Constit. fol. 2.* a oraz łowczy Litewski. Otto wojski Żmudzki, synowie jego Krzysztof i Jędrzej. Jan był posłem z Inflant na koronacyą Króla Jana. N. podkomorzy Wileński, starosta Inturski. N. starosta Szmeltyński 1722. Reinhold pułkownik królewski, mąż odważny przeciwko Kozakom. Henryk i Jan w r. 1589. z Inflant posłowali na sejm Warszawski. Jan wojewoda Mścisławski, marszałek trybunału

Litewskiego w r. 1716. i 1720. miał za sobą Wojniankę Jasioniecką kasztelanę Nowogrodzką, z tej było dwóch synów, jeden z nich starosta Kupiski, i córka Teresa za Marcinem Michałem Ogińskim wojewodą Witebskim. Henryk a Bosse umarł w roku 1622. co poznać z jego nagrobku w Toruniu. *Starowolski in Monum.* N. wojewodzanka Inslantska, była za Kasprem Oziębłowskim. N. starosta Inturski, poseł na sejm z Wileńskiego 1740. Zofia była za Frydrychem von Krese koło r. 1480.

W r. 1778. Antoni Tyzenhaus podskarbi nadworny Litewski, starosta Grodzieński. — Brat jego N. zostawił córkę wydaną za Paca, i syna. Siostra podskarbiego była za Walewskim. — *Krasicki.*

U.

Ubliński, w województwie Sandomierskiem. Wawrzyniec z Ublińska Ubliński, miał za sobą Zofią Malczewską; syna miał Stanisława, i córce dwie, Teresę i Krystynę w r. 1670. Marcyan i Stefan podpisali elekcją Augusta II.

Ubniewski herbu Junosza, w ziemi Nurskiej. Szymon Ubniewski łowczy Rożański z tej ziemi podpisał elekcją Jana III. Stanisław sędzia grodzki Ostrowski, i Szymon 1697.

Ubysz herbu Cholewa, w Płockiem województwie. Jędrzej Ubysz z Mogilnicy, Poznański, Płocki, Pułtusi kanonik, którego zmarłego w r. 1638. nagrobek w Płocku wypisał *Starowol. in Monum.* Jakób sekretarz Władysława IV. 1633. *Constit. fol. 8.* potem chorąży Dobrzyński, miał za sobą Zofią Belzecką, z niej córka Dorota żyła z Zygmuntem Głogowskim. *Geneal. Belzec.* Jerzy chorąży Dobrzyński w r. 1670. Joanna Ubyszowna z województwa Sieradzkiego, zakonnica Ś. Klary, rządziła Starszą tenże klasztor w roku 1676. N. miał za sobą Maryannę Lipską, ale z nią *sterilis*. Ubyszowna Adama Bala małżonka. Michał Stanisław chorąży Gostyński, poseł na sejm w r. 1666. komissarz na sądy fiskalne, i w r. 1676. z Walerjanem Piotrem Ubyszem, pisał się w ziemi Gostyńskiej na elekcją Jana III. Króla. Szczęsny temi czasy w zakonie Soc. Jesu. Eleonorą Wojciecha Lisieckiego małżonka. Wojciech i Seweryn z Ślubie Ubyszowie w ziemi Gostyńskiej 1669. N. miał za sobą Krystynę Siemieńską siostrę kasztelana Lwowskiego.

Wojciech Ubysz podsędek i deputat z województwa Płockiego 1762. r. Andrzej Ubysz z województwa Belzkiego. Frauci-

szek z województwa Płockiego podpisali elekcyą Stanisława Augusta Króla. Floryan regent grodzki Radziejowski. — *Wielądek*.

Uchacz herbu Jastrzębiec, w Sandomierskiem województwie. Jan Uchacz miał za sobą córkę Bartłomieja Brylińskiego, która *1mo voto* żyła z Jerzym Ościńskim, jako się mówiło *tom. 2. fol. 323*. Szymon w Krakowskiem, Stanisław w Dobrzyńskiej ziemi 1697.

Uchański herbu Radwan, w Płockiem i Bełzkim województwach. Dawniejszemi czasy, pisali się z Służewa, co opowiada list Konrada księcia Mazowieckiego dany w roku 1241. a od Zygmunta Augusta Króla potwierdzony, znajdziesz go, i inszych ucinki u *Paproc. o herb. fol. 275*. gdy albowiem Gotard hrabia, syn Łukasza z Prusakami jeszcze na ten czas poganami, z Litwą i Jadźwingami. częste utarczki miewał, wspaniałością kawalerskiego serca, i rycerskich dzieł umiejętnością, tyle na nich profitował, że zawsze z pola z zwycięstwem schodził, między inszemi, tak mu Bóg poszczęścił, że siedmiu książąt Jadźwingów wziął w niewolę, których oddał pomienionemu księźcu Konradowi, za każdego z nich książę Konrad siedmdziesiąt grzywien srebra wziął w okupie; te tedy tak chwalebne u wszystkich dzieła nadgradzając Konrad, Gotardowi nadał wiecznemi czasy wieś Służewo, z znacznemi inszemi przywilejami. Bolesław potem (rozumiem że tego imienia wtóry, który panował koło r. 1480.) książę Mazowiecki, potomkom tego Gotarda, to jest Alexemu marszałkowi księztwa Mazowieckiego, i podkomorzemu Warszawskiemu, na dobra Rusiecz, Nadarzyn, Strzeszeniową, Skorosze, także Ziemakowi podkomorzemu Zakroczymskiemu i bratu jego Pawłowi, na dobra Rusiecz, Starawieś nazwane, Urząd i Zabinec, też same łaski, które Służewu przedtem były nadane, łaskawie rozciągnął, w którym liście swoim wspomina jeszcze tych Gotarda potomków: Jana, Mikołaja, Michała, i Franciszka dziedziców z Służewa. List zaś Zygmunta Augusta Króla, którym te wszystkie przywileje potwierdza, krom Uchańskich, Jakóba biskupa Rujawskiego, Arnolfa wojewody Płockiego, i Tomasz łowczego Bełzkiego, tych wspomina, Walentego Nadarzyńskiego, kasztelana Wizkiego, i syna jego Wiktoryna, Abrahama Jakackiego, sędziego Łomżyńskiego, Wojciecha pisarza Makowskiego i Rożańskiego, Franciszka, Tomasza, Stanisława Magnuszewskich braci rodzonych, z tejsze krwi familji i przodków z Ruszeza pochodzących. Z tego wnoszę, pierwsza: że się przodkowie domu tego najprzód z Służewa, potem z Ruszeza pisali. Druga, że Uchańscy, Nadarzyńscy, Jakaccy, Magnuszewscy, jednejsze z sobą są dzielnicy i krwi, osobliwie, że Nadarzyńscy od Alexego marszałka księztwa Mazowieckiego,

swoję linią prowadzą, ile że Nadarzyn jego był dziedzictwem, jako się z przywileju mówiło. Trzecia, a ponieważ *Damalew. in Vitis Episcop. Cujav.* powiada, że Jakób Uchański pierwszy na swój dom kupił dobra Uchanie, toć znać dopiero w ten czas od teje majętności znać się poczęli Uchańskimi.

Jakób Uchański arcybiskup Gnieźnieński, w młodszym wieku widząc w nim piękny dowcip, i insze natury przymioty Jędrzej Tęczyński kasztelan Krakowski, kosztu mu na nauki nie żałował, w których gdy wkrótce znacznie postąpił, Tęczyński Branickiemu Sebastyanowi na ten czas referendarzowi koronnemu oddał go, aby był przy nim w ojczystem prawie poleru nabył, i nie omylił się na swojej po nim nadziei Tęczyński: bo po śmierci jego tak się wślawił biegłością praw koronnych i dzielnością w różnych interessach; że Królowa Bona nie tylko że go między sekretarzów królewskich policzyła, ale też wszystkie swoje prawne intryki, na jego opiekę zupełnie spuściła: wziął wkrótce dziekanią Płocką i archidykonią Warszawską, z którymi tytułami podpisał *list Augusta I. dany Miastu Lwowskiemu w r. 1548.* Dwanaście lat potem urząd referendarza koronnego godnie piastował, póki go na Chełmskie biskupstwo łaska królewska nie wyniosła, wprowadzić przez dwie lecie siłą pracować musiał, żeby był Rzym nakłonił do swojej ekspedycyi, którą otrzymawszy, tej katedrze niektóre przywileje od Zygmunta Augusta, u którego był w wielkich respektach, wyjednał. Z tego posunięty na Kujawskie, gdy mu Paweł IV. Papież wstępu do niego bronił cenzurami kościelnymi, o to, że się zdał sprzyjać heretykom, królewską i świecką wsparty potencją, biskupstwo to odebrał, wszakże potem po śmierci Pawła IV. jak na stolicę apostolską wstąpił Pius IV. za instancją Augusta Króla, od niego w spokojnej possessyi tą katedrą rządził. Po śmierci Przerębskiego wziął arcybiskupstwo Gnieźnieńskie. Zrazu wprowadził i na tej godności postawiony, nie ze wszystkim bronił owieczek sobie powierzonych od wilków i herezyi, tak, że też kapituła o to się upominać u niego musiała. Przeszkadzał nawet, żeby concylium Trydentskiego w Polszcze nie przyjmowano, luboć na synodzie dyecezańskim, na którym nuncyusz papieżki Lipomanus przydował, a to że w ten czas Uchański dużo był na zdrowiu zapadł, cała go archidyecezya przyjęła: atoli potem upamiętawszy się, nie tylko że Rzym sobie przejednał przez synowca swego Pawła Uchańskiego wojewodę Bełzkiego, ale też na potem szczególnie pawagi stolicy Rzymskiej przestrzegał, ludzi mądrych i w prawie duchownem biegłych przy sobie chował, bez których rady nic nie czynił, młodych ludzi od czytania pism heretyckich odwodził, sam do ludzi częstokroć kazania

miewał, konfederacyi *de pace Religionis* z innemi biskupami nie tylko podpisać nie chciał, ale się też przeciwko niej solennie protestował. Nawet gdy mu jeden z posłów herezyą zarażony publicznie na sejmie zadał, jakoby z nim jedno trzymał o wierze arcybiskup, ten dobywszy *professionem fidei* od Piusa IV. Papieża opisaną przy wszystkich ją w głos uczynił. *Damal. in Archiep. fol. 311.* *) Kollegium Soc. Jesu w Łowiczu wystawić chciał, i zapraszając do siebie ojców tego zakonu, taki list napisał do rektora kollegium Wiedeńskiego w r. 1565. jako świadczy *Histor. Societ. par. 3. num. 106. Nos sane a Societate vestra, quae hactenus non pauca praeclare scripsit, tanquam bellatoribus strenuis, et ad certamen hoc decertandum divinitus in Ecclesia Catholica excitatis, furor ac rabiem insanorum hominum, rectius, quam a quocumque alio retundi, ac reprimi posse, existimavimus, itaque Provinciam istam, Ordini vestro iudicio nostro maxime propriam, ad vos deferendam, nobis esse, statuimus etc.* jednakże potem też samę rezydencyą, którą był dla naszych wystawił i nagotował, z Krakowskiej akademiji sprowadzonym professorom oddał. W Pułtuskim kollegium siła bardzo mło-

*) Z listów Jakóba Uchańskiego prymasa które pisywał do kardynała Hozyusza a te się oryginalne (u mnie znajdują) dochodzić można iż pierwsze kroki Uchańskiego kiedy był biskupem Chelmskim dalej Kujawskim dość były podejrzane Rzymowi. Zostawszy prymasem lubo wszelkich używał sposobów do zbicia tej szkodliwej sobie przewencyi, wsparty nawet kredytem Hozyusza i Kommendona, dokazać tego gruntownie niemógł. Jaka zaś jego była żarliwość, to listy pięknie i pobożnie pisane jasnym są dowodem; w jednym z tych listów datowanych z Łowicza 20. Kwietnia 1566. r. tak o sobie mówi: „*ego Romae, malevolis et variis sermonibus saepe laceror, fecit itaque Illma D. V. rem sua pietate et experientia dignissimam, quod testimonio suo gravissimo me vindicat ab hostium meorum improbis telis: quorum obtreccationes apud suspiciosos facile locum inveniunt, quamvis revera, ne possum satis mirari, unde mihi suspiciones istae et calumniae ibi oboriantur, cum locupletissimos testes, minimeque mutos habeam, sicut confido Illmo Dt. Rmos Dnos meos ambos Cardinales, pietate, sapientia et autoritatae, maxime autem in illo Orbis terrarum theatro conspicuos; sed mihi consuetudo jam obduxit callum.*“ — Z tych listów pokazuje się iż miał wielkie zatargi z successorem swoim na biskupstwie Kujawskiem Wolskim o *Annum gratiae*, i na fundamencie wyroków Rzymskich cenzury kościelne na niego publikował. — Ze się opierał przyjęciu koncylium Trydentskiego, listy jego przeciwnie opiewają, po kilkakrotnie albowiem nagli w nich Hozyusza żeby o jak najprędsze tego koncylium ogłoszenie starał się, jako jedyne lekarstwo praw i karności duchownej. — Z tychże listów znać iż miał siostrę wdowę Woroniecką. — *Przypisek Krasickiego.*

dzi szlacheckiej osobliwie szczuplejszej fortuny, na naukach swoim kosztem trzymał, w Kaliszu także w r. 1564. dla nich kilku professorów chował, co poznać z *Elegii de Passione Christi*, *Benedykta Herbesta*, co było, nim jeszcze w tem mieście fundowane kollegium nasze. Po śmierci Augusta Króla, gdy heretycy i duchowną jurysdykcyą i prymacyalną arcybiskupów Gnieźnieńskich powagę, w tem Królestwie zrzucić i podeptać chcieli, on jej statecznie bronił, i szczęśliwie utrzymał, podług prawa swego sejm elekcyi złożył, Króla Henryka i ogłosił i koronował w r. 1573. a gdy ten do Francyi z Polski ujechał, Maxymiliana księcia Austrii z niektórymi innemi na tron Polski promulgował, ale druga część większa Panów Polskich Stefana Batorego księcia Siedmiogrodzkiego co prędzej do Krakowa sprowadziwszy, gdy Uchańskiego na koronacyą jego wzywa, a ten za Maxymilianem czekając na ten akt zjechać niechciał, Karnkowskiemu na ten czas biskupowi Kujawskiemu tę funkcyą koronacyi zleciła, luboć i Uchański nie długo potem do Stefana się przyłączył, osobliwie gdy widział, że Król z wojskiem ku Łowiczowi się zbliżał, i na Gdańską wojnę spieszącemu, sto swojej piechoty ofiarował. Synod w Piotrkowie odprawił w r. 1578. Pałac na zamku Łowickim z fundamentów wymurował, jako świadczy jego inskrypcya, kielich szczerozłoty z pateną, pastorał srebrny pozłacany, i trzy pierścienie kościołowi Gnieźnieńskiemu odkazał; śmierć go zastała w Łowiczu w r. 1581. tamże w kollegiacie pogrzebiony, kędy mu exekutorowie testamentu piękny nagrobek wystawili. Pisali o nim *Damal. in Archiep. Gnesn. et Episc. Cujav. Cichocki Anatom. Consilii fol. 85.*

Arnolf wojewoda Płocki starosta Wyszogrodzki, brat Jakóba arcybiskupa, kamień grobowy w Uchaniach tak o nim mówi: *Vir in Patriam et amicos pietate et integritate prae-stantissimus*, tego córka Małgorzata, zaślubiona z Stanisławem Kryskim wojewodą Mazowieckim, druga Anna była za Szymonem Szczawińskim kasztelanem Inowrocławskim; i synów według *Paprockiego* zostało trzech, Jakób który wziął działem Uchanie, bodaj to nie ten wojewodzie Płocki, miał za sobą Agnieszkę Kryską 1550. siostrę matki Ś. Stanisława Kostki. Drugi Stanisław marszałkował izbie poselskiej w r. 1587. a potem wziął kasztelanią Rawską, złączył się był dożywotnie z Szczawińską Anną, kasztelanką Inowrocławską, z którą potomstwo zostawił. Trzeci Arnolf kanonik Gnieźnieński i Łowicki. Tomasz łowczy Belzki, drugi brat Jakóba arcybiskupa, syn jego Paweł, wojewoda Belzki, starosta Gnieźnieński, Drohobycki, w r. 1580. jeździł w legacyi od Króla Stefana do Grzegorza Papieża tem imieniem trzynastego, z oddaniem po-

słuszeństwa stolicy apostolskiej, przyniósł temu Królowi do Wilna od Papieża, miecz i czapkę poświęcone: drugi raz do Maxymiliana Cesarza, trzeci raz do Porty Ottomańskiej, kędy traktaty rozpoczynszy, sam na wieczny zasnął pokój, w Konstantynopolu 1590. wieku swego 42. leży w Uchaniach. Mąż wspaniałego serca i przezoru wielkiego, żona jego Anna Katarzyna z Fulsztynu Herburtowna kasztelanka Lwowska, starościanka Samborska, córka z niej Helena czy Anna, wydana za Mikołaja Daniłowicza podskarbiego wielkiego koronnego Uchanie w ten dom wniosła, ile że męskiej płci z tego domu nie stało, a zda mi się ostatni z tego domu zszedł ten Paweł wojewoda *)); druga Katarzyna za ksiąźciem Sanguszko Adamem wojewodą Wołyńskim, ale *sterilis*, trzecia Izabella Mikołaja Siemaszka kasztelana Braclawskiego starosty Łuckiego małżonka, ale i ta bezpotomna: była dobroczynna na nasze kollegium Łuckie. *Duryew. Niezeszłej pamięci fol. 32.* pisze, że któryś Uchański miał za sobą córkę Korycińskiego wojewody Łęczyckiego. N. Alexandra ksiąźcia Poryckiego, druga Jerzego ksiąźcia Woronieckiego małżonki. *Geneal. Wiśnio-wieckich.* N. starosta Chełmski; miał za sobą Weronikę Rębielińską.

Tradycya jest w województwie Bełzkiem, iż syn jedynak ostatniego Uchańskiego igrając w stodolach ojca, mnogością snopków przywalony został, i dopiero przy zwożeniu zboża, zwłoki jego były znalezione. —

Udrycki herbu Nałęcz, w województwie Bełzkiem, Alexander Udrycki sędzia ziemski Bełzki. Mikołaj z sejmu 1576. poborcą naznaczony w Bełzkiem. *Constitut. fol. 261.* Mikołaj Krakowski i Warszawski kanonik 1577. był z Królem Stefanem na expedycyi pod Gdańskiem. Stanisław de Udryce Udrycki proboszcz infulacki Ołycki, kustosz i generalny officyał, suffragan Łucki, biskup Argiweński, pierwszy na suffraganią konsekrowany w roku 1618. umarł 1621. *Starowol. in Monum. fol. 754.* Zakon nasz statecznie kochał. Jakób sekretarz Zygmunta Augusta 1572. Stanisław z Daniłowiczem mąż rycerski zszedł z tego świata w r. 1642. *Starowol. fol. 767.* N. kanonik Chełmski, proboszcz Uchański nie dawno zmarły.

Uhlik, w księztwie Litewskim. Konstantyn Uhlik pisarz ziemski Wołkowyski z sejmu 1590. poborca w Smoleń-

*) W Manuskryptach Helsbergskich jest list Jana Czermińskiego do Kromera z Krakowa 5. Czerwca 1571. r. gdzie wyraża: „Pan Stanisław Herburt Castelan Przemiski w Nyedzielie przesłał, dał w stan małżeński dziewczkę swą za Pana Pawła Uchańskiego, za syna Pana woiewodi Plockiego.“ — Myli się więc *Niesiecki* czyniąc Herburtownę żoną Pawła Uchańskiego syna łowczego Bełzkiego. — *Przypisek Krasickiego.*

skiem województwie. *Constit. fol. 603.* Jerzy pisarz grodzki Orszański i Godfred miecznik księstwa Żmudzkiego pisali się na elekcyą Jana III. Króla. Krzysztof 1632.

Uhrowiecki herbu Suchekomnaty, w Krakowskim województwie. Olechno Biały starosta Chełmski w roku 1416. jako świadczą *Cuda Chełmskie fol. 153.* Mikołaj Uhrowiecki rotmistrz na Moskiewskiej ekspedycyi pod Pskowem, i indziej wielkie męztwa swego dał dowody, był potem podstarościm Krakowskim. Brat jego także w wielu poselstwach od Rzeczypospolitej, dzielnością swoją wślawiony, syn Mikołaja według świadectwa *Baranow.* był starostą Urzędowskim. Urowieckie, jedna była za Chmielem, druga za Felixem Zamojskim podkomorzym Chełmskim koło roku 1500. trzecia za Latyczyńskim, czwarta za Janem Szczawińskim kasztelanem Łęczyckim. Mikołaj starosta Chełmski, świat ten pożegnał w r. 1612. Jan i Stanisław w r. 1524. na liście podpisali się u *Paproc. o herb. fol. 196.* N. była za Jędrzejem Czernym kasztelanem Sądeckim, Krystyna z Uhroska Uhrowiecka, Zbigniewa Sienińskiego kasztelana Lubelskiego małżonka 1631. Stanisław Societ. Jesu, umarł w Krakowie u Ś. Piotra, po śmierci w kilka lat znaleziony w grobie w purpurowej todze, co mu Bóg nagrodził jeszcze tu na ziemi gorące pragnienie, którem żarzył serce do męczeństwa za wiarę, do którego sposobiąc się, wymyślnie ciało swoje katował mękami, żadnej kominunji nie opuścił, przy którejby nie prosił Boga o tę łaskę, żeby był mógł dla niego krew swoją przelać. *Sarnicki in descript. Polon.* tak o tym domu mówi. *Resc. in suo libello, hujus gentis stirpem a Ducibus priscis Russis derivat. Quae sententia comprobari potest Privilegiis Urganis aboriginis ipsorum, qui fundavit Vladicatum Chelmensem et pleraque alia.*

Ujazdowski. N. Ujazdowski u Konstantyna hospodara Wołoskiego pułkownik. *Okol. tom. 2.* N. miał za sobą Maryannę Dębską, z niej córka Maryanna dostała się w małżeństwo Rokickiemu.

W r. 1788. Ignacy i Józef Ujazdowscy burgrabiowie Przedeccy. — Matyasz viceregent. — *Krasicki.*

Ujejski herbu Gryf, w Wielkiej-Polszcze. *Nakielski w swojej Miechowii*, rozumie że z Wilkowskimi i Studzieńskimi, jedenże swój początek wzięli, od Jana kasztelana Krakowskiego. Franciszek Ujejski proboszcz infułacki Łaski, kanonik Gnieźnieński i Łęczycki, deputat na trybunał koronny w r. 1695. N. była za Marcinem Czaryskim. Magdalena za Alexandrem Moszyńskim herbu Łodzia.

Ujejski herbu Grzymała, namienia o nich *Okol. t. 3. f. 239.* gdzie powiada, że Ujejska tego herbu była za Piotrem

Zelęckim. N. za Marcinem Rejem. Ewa za Antonim Gawrońskim, mężem rycerskim.

Ujejski herbu Nowina, w Krakowskiem województwie, piszą się z Wilkowic, przydomek mają Pilath. Jan znaczny żołnierz, a potem tak przemyślny gospodarz i zabiegły, że mu ciężko było równego znaleźć, żona jego Ryłska Zofia herbu Ostoja. Brat Jana, Piotr, rycerskimi dziełami wstawiony, we wszystkich za Stefana Batorego Króla ekspedycjach, u którego był trucezaszym, wspomina jego mężstwo *Bielski fol. 742.* pod Skowrodkiem w r. 1577. i pod Konstantynowem z Tatarami. Jędrzej podpisał elekcyą Władysława IV. Stanisława z Wilkowic Ujejskiego, pisarza grodzkiego Sądeckiego, a przedtem Latyczowskiego, męża rycerskiego pod Cecorą, deputata po dwakroć na trybunał koronny, i vicemarszałka w Piotrkowie zmarłego w r. 1645. wypisał nagrobek *Starowol. in Monumentum. fol. 803.* z Zarków. Maciej sędzia Siewierski z sejmu 1616. do lustracyi zamku Będzińskiego naznaczony. *Constitut. fol. 24.*

Ujejski herbu Pogonia, w Krakowskiem województwie, niewiem czy nie do tych należą ci, co się w księstwie Litewskiem znajdują. Rafał Ujejski z Smoleńskiem województwem podpisał elekcyą Jana Kazimierza Króla. Sebastyan z Zagajowa Ujejski 1600. *Acta Castr. Crac.* Jędrzej 1638. tamże.

Ujejski herbu Śreniawa bez krzyża, w Sandomierskiem województwie; piszą się z Rupniewa, dla tego, że jedneje są dzielnicy z Rupniewskimi. Piotr 1579. *Acta Castr. Cracov.* N. była za Wojciechem Romiszowskim starostą Siedleckim. Marcin i Jędrzej z Rupniewa Ujejscy, drugi z nich miał za sobą Belinową z domu Rożnów, zostawił syna Stefana. Paweł z Barbarą Prowanowną, herbu Kolumna, żył *sterilis*; zabity 1608. Wojciech burgrabia Krakowski tak z pierwszą żoną Karczewską jako i drugą Grabkowską Jana córką, nie miał żadnego potomstwa. Brat jego Mikołaj komornik graniczny Proszowski, sędzia kapturowy Krakowski 1632. miał za sobą Magdalenę Starowiejską córkę Fryderyka, z którą dwie tylko córki zostawił. Trzeci ich brat Stanisław pisarz grodzki Sądecki dwa razy śluby małżeńskie ponawiał, pierwszy raz z Zuzanną Paczkowną herbu Orlica, Marcina Paczka siostrą, drugi raz z Drobotowną herbu Doliwa, to *Baranow.* syn jego Tomasz w młodym wieku mając intencyą wstąpienia do zakonu Societatis, gdy ją ks. Lancycemu na ten czas prowincyałowi, z prośbą przyjęcia do tegoż zakonu oznajmił, wieszczym duchem ten mu powiedział, że zamysły jego skutku mieć nie mogą, aż wprzód biskupem będzie; dosyć czyniąc Boskiej woli po zwyczajnych w kościele Bożym stopniach, katedrę biskup-

stwa Rijowskiego otrzymał. Tam go świat Polski sądził między konsyliarzami w senacie za najprzezorniejszego, między pasterzami najgorliwszego, umiał zdrową radą ojczyźnie pomoc, umiał skuteczną perswazyą wyłączone z Owczarni Chrystusowej w dyecezyi swojej przez schizmę owieczki do jedności namawiać, od samychże dyssydentów zasłużył na tę pochwałę. Niech wszyscy księża i biskupi kościoła Rzymskiego będą Ujejscy, nas wszystkich do jedności łatwo z sobą zachęca. Nie słowy tylko, ale i przykładem, do osobliwych cnót poddanych swoich zachęcając dobry pasterz, na odległe miejsca z niemi pielgrzymował, a długą podróżą nie spracowany, na terminie drogi, do gromadnej kompanji każąc, pokarm ciała Bożego rozdawał: Pańskiej hojności jego są restaurowane kościoły, dostatecznie uprowidowane zakonne domy, fundowane Seminarja, opatrzone szpitale, z kąd go ojcem swoim nazywać ubodzy zwykli. Było to, że widząc bez obuwia żebraka, senatorskie obnażył nogi, a ubogie pokrył. Ułacniwszy potem trudności, które mu przeszkodą były, do wykonania pierwszych zamysłów, wstąpił do zakonu Societatis, w którym taką pałał ducha gorącością, że ustawicznym postom nieprzerwanym modlitwom, umartwieniu, miarę przełożeni założyć musieli. Po odprawionym nowicyacie, z ordynacyi starszych, rządził dom professów Wileńskich przez lat 11, aż też upewniwszy zakonnych przełożonych, o następującej śmierci swojej, do domu się nowicyuszów przeniósł, gdzie pełen dni i zasług, szczęśliwie dokonał, wieku swego 76, Societ 12, w roku 1689. Był przed biskupstwem proboszczem i kanonikiem Warmińskim, kustoszem Gnieźnieńskim 1653. opatem Płockim po Rachuńskim: dał tyle prowincyi Litewskiej, ile trzeba na fundacyą jednego kollegium, fundował Seminarium w Sendomierzu 30 tysięcy na to łożywszy. *Constit.* 1685. *fol.* 17. Życie jego obszerniej opisał, i do druku podał: *Ks. Jan Briccius S. J. in 8vo Brunsbergae* 1706. Stanisław Gnieźnieński i Warmiński kanonik 1689. Paweł 1676. N. była za Dobieckim. N. podstoli Sendomierski nie dawno zmarły, posłował na sejm.

W roku 1788. Szymon Ujejski subdelegat Krakowski. — *Przypisy Krasickiego.*

Ukeński, w ziemi Nurskiej. Marcyan na Ukcianku Ukeński podpisał elekcyą Jana III.

Ukolski, w księztwie Litewskim. Bazyli Ukolski w Żmudzi w r. 1621. Jędrzej i Rafał w województwie Trockiem 1632. Jan Władysław stolnik Trocki 1674. poseł na konwokacyą, z niej rewizoremznaczony do skarbu koronnego. *Constit.* *fol.* 13. Kazimierz Józef cywun, podwojewodzy Trocki, poseł na konwokacyą 1733.

ULANICKI

HERB.

Droga od dołu do góry prosto wyciągniona, na której obudwu końcach widzieć dwa księżycy nie pełne, jeden u dołu rogami na dół, barkiem do góry, drugi na górze, rogami do góry, barkiem do dołu obrócone, i do drogi przyłączone, szabla goła na ukos od prawego boku, jakby drogę dzieląca, ostrzem i końcem do góry, rękojeścią na dół. *Paproc. w Gniazdzie fol. 1131. o herb. fol. 678. Okol. zaś tom. 3. fol. 270.* szablę ostrzem na dół kładzie, w polu czerwonym, na helmie kładą trzy pióra strusie, *Klejnoty fol. 95.* pięć piór strusich. Początki tego herbu ztąd być namieniają ciż autorowie. Przodek prawi tego domu, w niewielkiej garści ludzi swoich, to jest we dwudziestu kompanji napadł na szlak Tatarski, kilkaset ich było, natarł mężnie na nich i szczęśliwie rozgromił, a potem przez cały dzień rozbiegłych po różnych miejscach na zdobycz, nie jedną kłeską poraził, i siłą ich w niewolę zabrał, z którym plonem skoro do księcia Ruskiego przyszedł, w nadgodę męztwa swego, i fortunnych swoich z nieprzyjacielem potyczek, wziął ten herb i szablę otłuczoną, między inszemi książęcami upominkami. *Metryka Wotyńska* w r. 1528. tych ziemianów swoich Ulanickich rachuje: Iwaszka, Stecka, Jarosza, i Jacka. N. Ulanicki pod Pleszkowem, swego porucznika z oczywistego niebezpieczeństwa salwował w roku 1581. *Bielski fol. 782.* Iwan rotmistrz odważny, pierwszy z tego domu schizmy się wyrzekł, miał za sobą Annę Kalinowską córkę Krzysztofa rotmistrza, z niej syna Jana spółdziwszy, umarł: w Latyczowie pogrzebiony. N. pojął Baranowską herbu Grzymała. Hrehory rotmistrz dla statecznej ku ojczyźnie wierności i odwagi w wielu okazjach rycerskiej, w *Konstytucyach* 1661. *fol. 65.* pochwalony, w nadgodę których wziął dobra Pozar nazwane i z przyległościami *jure feudali.* Remigian Ulanicki podstoli Latyczewski, z sejmu 1703. komissarz na uspokojenie

pogranicznych dyfferencyi od Węgier. *Constit. fol. 22. N.* miał za sobą Konstancyą Wojakowską łowczankę Sanocką. *N.* najprzód żyła z Józefem Wojakowskim, *2do* z Chrzęstowskim. *N.* miał za sobą Annę Dzieciołowską.

Ulatowski herbu Jastrzębiec, w Wielkiej-Polszcze, dokąd z Mazowsza się przenieśli, *Paproc. in Strom.* list przywodzi Maxymiliana Cesarza, w którym tak Miedzyleskim jako i Ulatowskim, dał ten Pan władzę *creandi Equites auratos.* Jan Ulatowski dziekan Łosicki, pleban Niemiejski, wspominają go komissarzem *Konstytucye 1676. fol. 23. N.* stolnik Trębowski, żona jego Katarzyna w r. 1702. Tomasz w zakonie naszym w Kaliszu życie skończył w r. 1722. Antoni z matki Radolińskiej herbu Bróg urodzony. *N.* miał za sobą Katarzynę Morsztynównę, *N.* Apollinarę Rydzyńską cześnikównę Kaliską.

Szymon *Nartowt* Ulatowski 1700. r. pisał się na walnym zjeździe obywateli w. ks. Lit. pod Olkinikami z powiatu Kowieńskiego. Jakób Floryan Ulatowski konsyliarz konfederacyi generalnej koronnej 1734. z województwa Mazowieckiego. Józef z Poznańskiego, Jan z Krakowskiego, Antoni z Plockiego województwa podpisali elekcyą Stanisława Augusta Króla. Franciszek Xawery Ulatowski kanonik i deputat na trybunał koronny 1790. r. z kapituły Poznańskiej. — *Wielądek.*

Ulczycki herbu Korczak, zwyczajnie trzy Wręby na tarczy noszą, ale w hełmie trzy pióra strusie kładą, w województwie Wileńskim. Zygmunt cześnik Wileński, podpisał elekcyą Jana Kazimierza, syn jego Samuel. *Kojałow. in MS.*

Uleniecki herbu Przerowa, w ziemi Przemyskiej, przedtem zaś kwitnęli w Czerskiej ziemi, dowodem tego jest Grzegorz Uleniecki cześnik Czerski, który z inszemi podpisał dekret księstwa Mazowieckiego przeciwko heretykom w roku 1526. u *Łubiens. in Vitis Episc. Płocen.* jakoż dobra Ulenieci w ziemi się Czerskiej znajdują. Alexander na Uleńcu Uleniecki, syn jego Floryan, miał swój regiment pieszy, cześnikiem był Zydaczewskim, z pierwszej żony syn jego Ignacy, i córka Ponińska, z drugiej żony Wolskiej herbu Nowina, synów trzech, Michał (żona jego Nowicka), Józef i Antoni, córek trzy, Ludowika była za Ustrzyckim skarbnikiem Przemyskim, Franciszka za Kostkiewiczem, trzecia panną umarła, Remigian podstoli Łatyczewski *sterilis.* *N.* miał za sobą Barbarę Chronowską córkę Jana. Jadwiga żyła z Jędrzejem Wirchowskim, po nim z Janem Drohojewskim chorążycem Przemyskim.

Uleński. Uleńska Elżbieta była za Piotrem Oraczowskim.

Uleski herbu Ostoja, w województwie Lubelskiem: Mikołaja Ulejskiego, wspomina *Nieszporkow. Odrobiny stołu*

fol. 122. Teofila była za Jędrzejem Karśnickim lowczym Wieluńskim, druga za Tomaszem Karśnickim.

Uliński herbu Dołęga, w Przemyskiej ziemi; przedtem zaś w Krakowskim województwie, dziedziczyli na wielkiej Ulinie. Z tych byli: Mikołaj kustosz katedralny Krakowski, Piotr i Paweł bracia rodzeni, co opowiada dział między niemi uczyniony w r. 1442. z tych Piotr burgrabia Krakowski 1454. z Katarzyną Stadnicką spłodził Mikołaja, ten z Anną Balowną siostrą Macieja kasztelana Sanockiego (jest jej reformacya w Krakow. 1462.) Jana, który pewne części w Ulinie sprzedał, i przeniósł się w Sandomierskie województwo, ten z Anną Lanckorońską Krzysztofa, ten żył z Barbarą Borowską jej jest reformacya 1537. Jan sędzia Przemyski ziemski, córka jego była za Piotrem Romiszowskim podkomorzym koronnym, i Krzysztof brat jego, który z Katarzyny Lipnickiej zostawił Piotra, Prokopa w Więcborgu 1599. i Stanisława podczaszego Przemyskiego, ten z drugą żoną swoją Sulimianką pozostała wdową po książęciu Zbarazkim, miał syna Jerzego dworzanina królewskiego i w radzie i w ręce silnego, którego żona Anna Tyrawska fundatorka kościoła naszego Przemyskiego. Z pierwszej zaś Magdaleny Czerny, spłodził Jana najprzód chorążego Halickiego, z tym tytułem, z sejmu 1647. komissarzem zapisany na ufundowanie Karmelitów w Bohusławiu, *Constit. fol. 36.* kollegio naszemu Lwowskiemu ustąpił kamienicy swojej na bursę w r. 1646. był potem kasztelanem Kamienieckim w r. 1654. złączył się był dożywotnie z Katarzyną Potocką Jakóba wojewody Braclawskiego i generała Podolskiego córką, z tej było kilku synów, a między niemi Tomasz podstoli Podolski, rotmistrz pancерnej chorągwi 1658. *Kochow. climac. 1. lib. 1.* świadczy o nim, że w owej nieszczęśliwej naszym pod Żółtymi wodami, porażce, wzięty był w niewolę od Tatarów: Anna Sierakowska (którą urodziła Ostrorożanka), powiła mu syna Michała stolnika Podolskiego, którego z Duczymińskiej syn Adam, z Heleny zaś Dzedoszyckiej chorążanki Lwowskiej (Suchodolska ją urodziła) syn Jan stolnik Podolski, pułkownik królewski, z Ludowiką z Wielkiego Stawu Stawską chorążanką Przemyską z Chlewickiej urodzoną, zostawuje syna Urbana. N. Ulińska z Wielkiego Ulina Tomasza Grochowskiego małżonka. N. podczaszy Przemyski miał mieć za sobą Zofią Kosteżankę.

Jan Uliński stolnik Podolski z *Stawską* spłodził synów dwóch: Urbana, ten z *Wieniawską sterilis*. — Augustyn z *Kalinoską* także bezdzietny. Córki Jana, Zofia Panna — Urszula za Szymańczewskim, — Angela za Drohojewskim. — *Przypisy kirasickiego.*

Uliński herbu Lis, w Sieradzkiem województwie, pisze o nich *Paprocki*, luboć ich *Okolski* opuścił. Grzegorz na Ulinie Uliński dworzanin królewski 1644. *Treter. in D. Zdzieszew.* N. kanonik Kamieniecki 1679.

Ulanowski herbu Sulima, w Wielkiej-Polszcze. Jan z Ulanowa kasztelan Rogoziński podpisał pokój Brzeski w r. 1436. u *Łaskiego w Statut. fol. 140.* Paweł w zakonie naszym umarł na missyi w Wołoszech w Jasiech 1666. Wojciech w ziemi Chełmińskiej 1697.

Umiastowski herbu Roch 3tio, w księztwie Litewskiem. Jan Umiastowski królewskiej komory Sagorskiej ekonom 1595. Jan Kazimierz sekretarz królewski poseł z Brześciańskiego województwa na sejm koronacyi 1633. ztamtąd deputowany na trybunał fiskalny Wileński, *Constit. fol. 22.* i w r. 1635. *Constit. fol. 6.* i 1647. *fol. 44.* w r. 1648. już pisarz ziemski Brześciański i regent cancellaryi Litewskiej, podpisał konfederacyą generalną, a na sejmie electionis był deputatem *ad pacta conventa*, i sędzią *Compositi iudicii*, tenże sam zda mi się Kazimierz, marszałkował izbie poselskiej w r. 1656. ale już w tym roku był sędzią ziemskim i podkomorzym Brześciańskim, z któremi tytułami posługując na sejm 1654. r. bronił tam sprawy kollegium naszego Drohickiego; siostra jego rodzona była za Mikołajem Jelcem, córka zaś jego Anna za Floryanem Sapiehą starostą Zdzitowskim. Wojciech w zakonie naszym, na ambonach wslawiony kaznodzieja, rządził kollegium Przemyskie, umarł w Lublinie w r. 1662. Jan w tymże zakonie życie swoje skończył nagłą wprawdzie śmiercią w Wilnie u Ś. Kazimierza, którą jednak Bóg na niego zdał się przepuścić, po skończonej nabożnie medytacyi klęczący umarły znaleziony, żeby go był od pewnej, która go czekała, dymissy tegoż dnia, wybawił. Franciszek 1632. Michał w Zmudzi 1621. Franciszek Krzysztof cześnik Połocki 1648. r. Jerzy pisarz grodzki Brześciański. Eustachi Michał w Trockiem, Wojciech, Kazimierz i Mikołaj w Brześciańskim 1648. Albrycht z Klimunta w księztwie Zmudzkiem. Jerzy Stanisław stolnik Wendeński, podstarości Brześciański w Brześciańskim. Adam w ziemi Warszawskiej 1674. Zofia Umiastowska ołtarz Ś. Józefowi w kościele Krakowskim Ś. Macieja wystawiła, zeszała z tego świata w r. 1662. tamże pochowana. Eustachi cześnik i sędzia grodzki Upitski, miał za sobą Barbarę Puzyny Jerzego podczaszego Upitskiego córkę, Franciszek z żoną swoją Maryanną Łoknicką, domu i gruntu w Brześciu kollegio naszemu ustąpili, syn ich żył jeszcze 1691. Niektórzy ich piszą Uniaskowski. Piotr z Klimont wydał do druku: *Nauka o morawem powietrzu na cztery księgi rozłożona, Cracov. 1591.*

in 4to. N. najprzód żyła z Okolskim, 2do, z Maciejem Oziębłowskim starostą Szymańskim.

Umiński herbu Cholewa, w Wielkiej-Polszcze i indziej. Z tego domu było według *Okolsk.* czterech braci, Wojciech, Łukasz, Jan i Stanisław. Z tych Wojciech był sędzią grodzkim Kowalskim, Łukasz chorążym Bydgoskim, Jan pisarzem Przedeckim, Stanisław podwojwodzym Kujawskim, ten pojął Gerałtowską, herbu Tępa Podkowa, synowie jego, Stanisław łowczy Wschowski, Mikołaj skarbnik Kujawski, żona jego Modlibowska sędzianka Kałiska, z której syn Władysław. Jakób Stanisław łowczy Wschowski, podstarości Kałiski, a potem kasztelan Krzywiński, syn jego Stanisław, synowiec Wojciech. Samuel podstoli Sanocki 1632. Kazimierz komornik Inowrocławski 1697. N. była za Janem Maleckim podczaszym Łatyczewskim.

R. 1778. Antoni Umiński archidyakon. — Józef kanonik Łucki. — Kajetan podwojwodzi grodzki Brzesko-Kujawski. — Kajetan cześnik Kowalski. — Dyonizy miecznik Kowalski. — Antoni skarbnik Kowalski. — Kajetan miecznik Bydgoski. — *Przypisy Krasickiego.*

Uniatycki herbu Sas, w województwie Sandomierskiem. Stefan Uniatycki stolnik Trembowolski, deputat na trybunał koronny w r. 1723. z Sandomierskiego, był i posłem na sejm: żona jego Teresa Dębska, cześnikowna Żydaczowska, z tej jest syn, i córki, Anna i Magdalena.

N. Uniatyckiego sędziego Nowomiejskiego córka za Orzechowskim wojskim Przemyskim. Syn pojął *Bialecką* z której potomstwo. — *Krasicki.*

Unichowski herbu Ostoja, w księstwie Litewskiem, jedenże to dom z Chodorkowskim, jako się mówiło w tomie siódmym pod herbem Ostoja. Janusz Unichowski chorąży Miński, brat jego Michał chorąży Witebski, i poseł na sejm z Witebskiego 1626. ztamtąd deputowany na trybunał fiskalny Wileński. *Constit. fol. 6.* Hrehory trzeci ich brat, poborca w Nowogrodzkim 1589. *Constitut. fol. 558.* Tenże podpisał tranzakcyą Będzińską. Synowie jego, Jan, Paweł, Piotr i Hrehory. Pawła synowie, Krzysztof na wojnie Kozackiej pod chorągwią Pawła Sapięhy hetmana Litewskiego zabity. Samuel sędzia i wojski grodzki Mozyrski, marszałek trybunału Litewskiego w roku 1672. w ekspedycjach pod usarską chorągwią Alexandra Ogińskiego kasztelana Trockiego, w potrzebie z Szejnem Prozorem jedenaście razów odniósł pod Smoleńskiem, w niewolę się dostawszy, rok w stolicy siedział. Województwa Nowogrodzkiego pułkownikiem obrany, pod Cimkowicami Moskwę gromiąc, dwa im zniósł tabory. Synowie jego z Kolenzianki: Paweł kapitan leitnant u księżęcia Radziwiła, drugi

Dominik. Hieronim Unichowski brat rodzony Samuela, z Sapielą hetmanem po usarsku służył, w ekspedycyi Szejnowskiej postrzelony, w r. 1674. wojskim był Nowogrodzkim, synowie jego, Bogusław i Jan. Janusza chorążego Mińskiego synowie, Janusz i Krzysztof. Krzysztof Unichowski sekretarz królewski, instygator w. ks. Litewskiego. Remigian sędzia grodzki Bracławski, miał za sobą Laskowską: to *Kojal. in MS.* Stanisław podsędek Smoleński, poseł na sejm 1662. ztamtąd komissarz do zapłaty wojsku Litewskiemu, *Constit. fol. 5.* i w r. 1667. *Constit. fol. 3.* na którym też sejmie dobra Derewianczyce i Branków w ziemi Słonimskiej, dziedzictwem mu puściła Rzeczpospolita w zasługach jego, i że dla ojczyzny dóbr swoich w województwie Smoleńskim ustąpił Moskwie, *Constit. fol. 14.* był potem podkomorzym Smoleńskim. Stefan podsędek Smoleński poseł na sejm 1662. *Constitut. fol. 2.* Karol chorąży Miński 1674. Alexander Józef sędzia ziemski Miński 1697. poseł na sejm coronationis Augusta II. komissarz do traktatów z wojskiem Litewskiem, *Constit. fol. 15.* umarł kasztelanem Żmudzkiem koło r. 1725. Maciej sędzia ziemski Miński, z sejmu Lubelskiego 1703. deputat do boku królewskiego. *Constit. fol. 16.* Bogusław najprzód pisarz ziemski Nowogrodzki, w r. 1678. przydany dla obrady do boku królewskiego, *Constitut. fol. 7.* w r. 1683. z sejmu deputatem stanął na trybunał skarbowy Litewski, w r. 1687. marszałek trybunału Litewskiego, którą funkcją i drugi raz piastował w r. 1696. już na ten czas wojewoda Trocki, z sejmu zaś 1690. komissarzemznaczony tak na trybunał fiskalny, jako też do zapłaty wojsku Litewskiemu, przeniósł się na insze życie w roku 1700. Paweł i Remigian w województwie Lubelskiem 1674. N. była za Danielem Bienickim.

Unieszowski herbu Janina, w Lubelskiem województwie.

Unikowski, w księztwie Litewskiem, w powiecie Wołkowyskim. Lew Unikowski, którego synowie, Maciej i Jan, wielą lat zasłużony żołnierz. Jędrzej Faustus Unikowski zakonu Ś. Benedykta, proboszcz w kościelnej Wsi, był na synodzie prowincyalnym Warszawskim, do Ś. Kostki szczególnie nabożny, i cudownie od niego w ciężkiej malignie uzdrowiony, który cud przy kanonizacyi Ś. Kostki w procesie przyjęto.

Unrug, w Wielkiej-Polszcze. Krzysztof Unrug starosta Gnieźnieński, z sejmu coronationis w r. 1676. komissarzznaczony do granic od marchji Brandeburskiej. *Constit. f. 52.* Tenże posłował na sejm w r. 1685. *Constit. fol. 15.* Stanisław na Miedzychodzie starosta Gnieźnieński, poseł województwa

Kaliskiego podpisał konfederacją 1696. N. była za Konstantym Chociwskim, Urszula Unrucanka z Bukowca za Alexandrem Haza. Krzysztof Unrug miał za sobą Katarzynę Guleczównę burgrabiankę Wałęcką, z której było czterech synów, Jerzy Sebastyan, żona jego Kalkreuterowna: drugi Krzysztof, żona jego Unrucanka z Miedzychodza, trzeci Alexander, czwarty Karol August, i córka Urszula Maryanna Jerzego z Gorzyna Brudzewskiego małżonka. Władysław na Miedzychodzie staroście Gnieźnieński, żona jego Teresa Małgorzata Guleczowna, burgrabianka Wałęcka, z niej córka Maryanna Bogumiła, najprzód żyła z Jakóbem Pilchowskim, ale z nim *sterilis*, po nim z Ludwikiem Szoldrskim wojewodą Inowrocławskim i generałem Wielkopolskim. Wojciech miał za sobą Helenę grafiwnę Nostyczównę. Bernard, Maryą Eleonorę grafiwnę Metternich, koło r. 1660.

Urbanowicz herbu Łabędź, w księctwie Litewskim, w powiecie Oszmiańskim, przydomek mają Pilecki. Adam Urbanowicz Pilecki, mąż dzielny, syn jego Jan służył w wojsku, był rotmistrzem, zginął w potrzebie. *Kojałow. in MS.* Krzysztof wprzód generał Szwedzki, potem generał leitnant u Moskwy, miał za sobą Wołowiczównę obożniankę Litewską.

Antoni Urbanowicz r. 1778. skarbnik Oszmiański. — *Krasicki.*

Urbanowski, w Wielkiej-Polszcze. Jan Urbanowski z Poznańskim województem podpisał elekcyą Jana III. Stefan pisarz grodzki Wschowski, sekretarz konfederacyi Warszawskiej 1704. Walentyn w tymże roku z Kaliskiego podpisał konfederacją Sandomierską. Jan służył za towarzysza 1673. Piotr sędzia grodzki Piotrkowski 1603. Jan i Jakób w Poznańskim, Stefan i Wojciech w Kaliskiem 1697.

Późniejsi Heraldycy przyznają Urbanowskiemu herb *Prus 1mo.* A *Duńczewski* obszerniej donosi, że Walenty (wyżej wspomniany) wyniósł się na Ruś w ziemię Przemyską, gdzie spłodził czterech synów, Antoniego sławnego u 00. Bernardynów kaznodzieje, Józefa wojskiego Owruckiego, towarzysza znaku pancernego, który pojął *Nenchounę* podkomorzanę Inflantską, siostrzenicę rodzoną Sługockiego, strażnika polnego koronnego, z którą spłodził córkę Monikę Domicyllę, i syna Nepomucena. Franciszek łowczy Nurski syn Walentego trzeci, pojął *Raciborowską* stolnikównę Owrucką. Michał chorąży pod dragonią regimentu Królowy Jadwigi. Córki trzy Walentego poszły Agnieszka, za Sinkiewicza skarbnika Mozyrskiego; Marcyanna za Łempickiego sędziego Zakroczymskiego; Katarzyna za Gidzińskiego regenta ziemskiego Przemyskiego. Marcin kredytowany w domu Sapieżyńskim, umarł w Litwie. — *Duńczewski.*

Urbański herbu Nieczuja, w Sieradzkim i Ruskiem województwach. Wojciech Urbański sędzia Lwowski, z Tatarami mężnie się potykając dla ojczyzny, poległ, zostawił je-

dnak w Polsce we krwi swojej godne pociechy. Franciszek łowczy Podolski, miał za sobą Wolską, z tej córki, Franciszka Gebułtowska, druga Łowiecka, synowie zaś, pierwszy, Jan cześnikiem był Mielnickim, żona jego Wasilewska pisarzowna Przemyska, z niej syn Franciszek, i córka Maryanna. Drugi Maciej sędzia grodzki Sanocki umarł *celebs.* Trzeci Ludwik miał za sobą Petronellę Kobielską herbu Jelita, wdowę pozostałą po Maju, ale z nią *sterilis.* Czwarty Michał podczaszy Zydaczewski, miał za sobą Dubrawską, synów jego trzech, z których jeden Józef. Druga żona Michała podczaszego Wapowska wdowa po Orzechowskim sędzi Przemyskim, *sterilis.* Piąty, Ignacy, stolnik Przemyski, miał za sobą Ludwikę Skibińską, z niej synowie, Jerzy, Adam, Antoni; córki, Barbara, i Anna pomarły. Szósty Szymon, żona jego Ustrzycka, ale z nią bezpotomny, *2do voto* pojął Bronikowską. Piotr podstarości Piotrkowski. *Constit.* 1613. Wawrzeniec podwojewodzy Wieluński, Jan kasztelan Kowalski, starosta Grabowski, z sejmu 1661. komissarzemznaczony do granic od Szląska, *Constit.* fol. 25. córka jego ksienią rządzila klasztor na Zwierzyńcu pod Krakowem panien zakonnych S. Norberta: syn jego jeden Sebastyan życie swoje skonczył w zakonie Soc. Jesu, drugi Wojciech najprzód kasztelan Rozpierski, potem Wieluński, Grabowski, Tarnogurski starosta, z sejmu 1690. komissarz na uspokojenie granic od Szląska, *Constitut.* fol. 17. deputatem był na trybunał koronny w r. 1687. a w r. 1693. marszałkiem będąc tegoż trybunału, wszedł do grobu, fundator OO. Piarów w Wieluniu, ale i ojczyźnie dobrze zasłużony: bo na jej potrzebę w r. 1687. chował regiment dragonji, sto pięćdziesiąt koni. Wojciecha i Zygmunta Urbańskich poruczników usarskich męztwo pod Chocimem siła Janowi III. potem Królowi Polskiemu do zwycięztwa pomogło, takbym rozumiał, że o tym Wojciechu mowa. Mikołaj, Władysław, Jerzy i Jędrzej mężni rycerze. Zofia Urbańska była za Samuelem Kaliszzkowskim, Cecylia za Marcinem Wierusz Kowalskim. N. Urbański miał za sobą Dorotę Kowalską. N. za Tomaszem Łowieckim. Sebastyan w zakonie naszym umarł w Przemysłu 1668.

Franciszek Urbański łowczy Podolski, brat stryjeczny kasztelana Wieluńskiego, który miał za sobą *Niezabitońską.* Jan miał sześciu synów: Macieja sędziego Sanockiego, Szymona, Jana, Ludwika, Szymona, Ignacego podstolego Sanockiego. Tenże czyli inny Ignacy z *Urbanic* Urbański był deputatem *ad pacta conventa* Augusta III. Króla 1733. r. z *Śkiwskiej*, spłodził 1. Jerzego wojskiego ziemi Bielskiej, ten wszedł w śluby małżeńskie z *Wierzbicką* podczaszanką Warszawską, z którą zostawił potomstwo, Karola cześnika Drohicckiego posła na sejm

w Warszawie 1790. r., i dobrego obywatela. 2. Adama podstolego Sanockiego deputata na trybunał koronny 1756. r. z województwa Podlaskiego, który z *Grocholskiej* siostry wojewody Braclawskiego zostawił Stanisława i Ignacego: Antoni Urbański suffragan Przemyski, Szymon i Kajetan Urbańscy. Józef Urbański podstoli Braclawski kawaler orderów narodowych podpisał elekeją Stanisława Augusta Króla z województwem Wołyńskiem. Ignacy Urbański podkomorzy Lwowski kawaler orderów narodowych. — *Wielądek*.

Ureki. Nestor Ureki dwornik i hetman wojska Wołoskiego w roku 1607. indygenatem w Polsce darowany, dla swojej ku tej Rzeczypospolitej przychyłności. *Okol. tom. 3. fol. 359.* Urakowna Alexandra Krasińskiego małżonka.

Jan Nester Ureki w roku 1740. kasztelan Brzeski Litewski. *Małachowski.*

Urocicki, w województwie Ruskiem. Stanisław Urocicki oberszter królewski, podpisał elekeją Jana III. ale nie wiem czy zastępować być Uhrowiecki.

Urzarowski herbu Janina, w województwie Sendomierskiem.

Usarzewski. Łukasz Stanisław Usarzewski w opalach wojennych nie jednym razem wypróbowanego mężstwa i zasług, kiedy dla tej ojezyny własnym kosztem rycerską podejmował, do prerogatywy szlachectwa przypuszczony, i do wszystkich urzędów zdolny deklarowany przez konstytucją sejmową 1676.

Ustarbowski herbu Abdank w Prusiech, atoli z tą różnicą, że na Abdanku powinien krzyż być dwoisty, to jest dwa razy przedzielony, nad krzyżem gwiazda, na hełmie nad koroną trzy pióra strusie, tak go opisał *MS. o Familiach Pruskich*, gdzie przydaje, że się niektórzy z nich zowią Piętowie, Sultanowie, a drudzy Ustarbowscy od wsi przezwani Lubiańscy i Wiserscy.

Ustarbowski herbu Leliwa, widziałem ich we Lwowie z tym herbem 1723.

Ustrzycki herbu Przestrzał, w województwie Ruskiem, z Węgier z Siedmiogrodzkiej ziemi do Polski przodek domu tego przyszedł, syn Stefana Jancza z Wanagu albo Unichowa, któremu w r. 1482. pierwszemu ten herb był nadany od Matyasza Króla Węgierskiego, jako się mówiło pod literą P, imię mu było Iwonia: tego brat rodzony Teodoryk za Króla Olbrychta zginął pod Bukowiną, co wspomina przywilej Zygmunta I. Króla Polskiego dany w r. 1509. syn Iwoni Kunasz Janczowicz Unichowski, którego synów czterech zostało, ci od różnych dóbr których nabyli, już nowe przezwiska przybrali, jako to: Jacko Terlecki, Jan Berezański, Paweł Ustrzycki, i Demian Stebniecki, tych wszystkich wspomina przywilej Zygmunta Augusta dany w r. 1553. a w grodzie Przemyskim

oblatowany w r. 1590. był jeszcze i piąty ich brat Prokop, ale tak on, jako i Paweł *steriles* zeszedł. Demiana było trzech synów, Mikołaj *sterilis*, Jan drugi, Paweł trzeci. Z tych Jan z Katarzyną Misiowską spłodził Jędrzeja, ten najprzód żył z Anastazyą Wysoczańską, z której był syn Jan, tego z Nehrebeckiej dwaj synowie, Władysław regent grodzki Przemysłki, i Piotr cześnik Sanocki, któremu Biesiadecka powiła syna Macieja *sterilem*: Po zejściu Wysoczańskiej pojął Jędrzej *2do voto* Annę Kawiecką, z tej miał trzech synów Alexandra wojskiego Sanockiego, był 1670. z sejmu komissarzem do uspokojenia krzywd od Węgier, *Constit. fol. 27.* złączył się był dożywotnie z Wysoczańską, z której synowie, Stanisław i Franciszek *steriles*, i córka za Chłopskim porucznikiem znaku pancernego. Drugi syn Jędrzeja z Kowieckiej, Maciej Stanisław Ustrzycki, najprzód podsędek Sanocki w r. 1667. *Const. fol. 37.* dalej sędzia ziemski Sanocki, poseł na sejm 1670. komissarz ztamtał do dystrybuty hiberny, *Constitut. fol. 15.* i 1676. do monety srebrnej ułożenia, *Constit. fol. 19.* dobra swoje górne Ustrzyki, za królewskie wsi, Jasień, i dolne Ustrzyki zamienił, w których kościół farny wystawił, co aprobowała *Konstytucya 1667. fol. 37.* w r. 1683. już kasztelan Sanocki, z sejmu komissarz do granic od Węgier, *Const. fol. 12.* umarł przed rokiem 1692. żona jego Maryanna Brzezińska herbu Trąby, z której córki, jedna poszła za Felicjana łowczego Podolskiego, druga za Szymona stolnika Halickiego Wolskich, synów zaś trzech, Wojciech podcasyży Żydaczewski, i Marcin stolnik Sanocki *steriles*, ja czytam Marcina stolnika Zakroczymskiego, z sejmu 1678. deputatem do rewizyi skarbu koronnego, *Constit. fol. 31.* trzeci Klemens kasztelan Sanocki, ten z pierwszej żony hrabianki Franciszki Tarnowskiej, miał syna Antoniego starostę Olszańskiego *sterilem*, z drugiej Maryanny Dzierzkowny chorążanki Podolskiej, syna Jana, ale i ten z Jałowicką bezpotomny. Trzeci syn Jędrzeja z Kowieckiej Mikołaj, w r. 1685. stolnik Sanocki, poseł na sejm, ztamtał deputowany do rewizyi skarbu koronnego, *Constit. fol. 8.* w r. 1690. już kasztelan Przemysłki, komissarz z sejmu o krzywdy od Węgier, *Constit. fol. 18.* żyć przestał w r. 1693. żona jego Anna Birecka, druga Wierzchowska herbu Korczak, z tej córka Anna, *1mo voto* żyła z Stanisławem Ossolińskim starostą Piotrkowskim, *2do voto* z Siemianowskim Kasprem Teodorem cześnikiem Wieluńskim, sędzią Sandomierskim, Ludwika z Stanisławem Lesiowskim: synowie zaś trzej, Jędrzej Wincenty proboszcz katedralny Przemysłki, są w druku te jego książki: *1mo. Historia o krucyatach na wyzwolenie Ziemi Świętej od Ks. Ludwika Maimburga Soc.*

Jesu, po Francuzku napisana, od Niego na Ojczysty język przetłomaczona 1707. w Krakowie in fol. 2do. In laudem Regis Poloniarum Invictissimi Joannis III. Carmen. lib. 5. in 8vo Venetiis 1686. 3tio. *Troista historia*, to jest Prozerpina, Faeton, Achilles, i z innemi drobniejszemi edycyami, z Łacińsk. Francuzk. i Włoskiego języka wierszem przełożone, 2da editio w Krakowie 1700. in 4to. Tenże Wojciech Jędrzej Ustrzycki już opat Mogilnicki wydał *Historyą o herezyi Obrazoborców, i przeniesieniu Państwa Rzymskiego do Francuzów, Ludwika Mainburga z Francuzkiego na Polski przetłomaczoną w Krakowie in 4to 1717. Item Historyą o Schizmie Greckiej z tegoż Meimburga przetłom. w Krakowie in fol.* Drugi syn Mikołaja kasztelana Przemyskiego, Tomasz stolnik Sanocki, starosta Olszański, tego syn z Dzieudoszyckiej Dominik *sterilis*. Trzeci syn Maciej Józef kasztelan Lwowski, marszałek kapturu Lwowskiego 1733. r. wziął to krzesło po śmierci Ignacego Leszczyńskiego, na którym umarł w r. 1737. syn jego z Agnieszki Goiszewskiej Bogusław, pojął Puzyniankę starościankę Wizką. Paweł trzeci syn Demiana zrodził trzech synów, Jacka, którego od Stebnik zwano Stebnickim, ten z Anną Teleśnicką zrodził Bazylego Stebnickiego, ten z Fenną Terlecką, Jędrzeja, Teodora i Piotra Stebnickich. Bazyli Ustrzycki drugi syn Pawła, od którego był syn Jan, temu Lesiowska powiła syna Marcina podczaszego Sanockiego, którego z Pobiedzińską syn Jędrzej, najprzód z Błażowską, po niej z Czermińską zszedł *sterilis*. Dymitr Ustrzycki trzeci syn Pawła, z Katarzyną Kopestyńską, zrodził Teodora, Jana, Bazylego stolnika Przemyskiego *steriles*. Jerzego, który dwa razy śluby małżeńskie ponawiał, raz z Lityńską, drugi raz z Turzańską, synowie jego Jerzy czy Hieronim władyka Przemysłki 1728. i Bazyli, tego z Dzierzkowny zostało sześć synów, jeden Mikołaj podstoli Zydaczewski, drugi Alexander podczaszy Liwski, trzeci Jan mąż rycerscy, wszyscy *steriles*, czwarty Stefan, od którego z Turkułowny syn Alexander, piąty Bazyli stolnik Przemysłki, ten najprzód żył z Teresą Łączyńską podkomorzanką Lwowską, po niej z Zielonczanką, szósty Stanisław cześnik Buski *sterilis*. Alexander ostatni syn Dymitra, *1mo voto* z Illicką, *2do voto* z Wysozczanką wchodził w kontrakty małżeńskie, synowie jego, Jan z Wisłocką, Bazyli skarbnik Przemysłki z Młodzianowską zostawili potomstwo. Franciszek umarł 1694. pochowany w kościele naszym Lwowskim. Zofia Ustrzycka Stanisława Gumowskiego miecznika Dobrzyńskiego małżonka. N. miał za sobą Angelę Fredrownę kasztelankę Sanocką. N. była za Alexandrem Popielem. N. za Krzysztofem Popielem starostą Tu-

czampskim. N. żył z Elżbietą Holyńską. Tu przydaję, że nim jeszcze dom Ustrzyckich Przestrzałów, w ojezynie naszej gnieździe się począł, już dawniej przedtem pisali się inni z Ustrzycy, jakom czytał w księgach ziemskich Lwowskich, Michała na Ustrzycy dziedzica w r. 1432.

Obszerna wiadomość o tej znakomitej familji, umieszczona będzie w Dodatku w Tomie X.

Uszacki herbu Baran we krwi i strzała rozdarta, także pół podkowy, piszą się z Uszakowa w województwie Smoleńskim. Z tych był Hrehory Uszacki za Władysława czwartego Króla w zamku Lucyńskim w Inflantach porucznikiem nad artylleryą, urodził się z Potemkinowny szlacheianki Smoleńskiej, miał za sobą w małżeństwie Hambenownę Inllantkę, któremu za zasługi wojenne był nadane dobra w Inllanciech. Kasper syn jego, był w tymże zamku Lucyńskim chorążym, którego za wzięciem zamku Moskwa zaprowadziła na stolicę, gdzie lat dwanaście był w więzieniu. Ztamtąd wyszedłszy, służył w wojsku Litewskim. Pojął w małżeństwo Korsakownę cześnikownę Smoleńską, z niej spłodził Jana, który z Ostrowską zostawił dwóch synów, Jakóba truckczaszego Inllantskiego, który złączył się z Kąstąbłocką, i Franciszka.

Uszak patrz **Kulikowski**.

Uszdowski herbu Bończa w Prusiech. Mikołajowi Uszdowskiemu w r. 1644. zmarłemu, a w Chełmie pogrzebionemu nagrobek marmurowy wystawiono, kędy cztery jego herby widzieć, Jednorożca albo Bończę, drugi Ślepowron, trzeci Łabędź, czwarty Lubicz.

Uszyński herbu Lubicz, inni ich chcą mieć herbu Pobog w Podlaskiem województwie. Floryana z Uszy Uszyńskiego zmarłego w r. 1624. czytałem nagrobek w Mszczonowie. Piotr kustosz Łucki w r. 1628. a potem dziekan w roku 1648. Stanisław dziekan Łucki 1625. r. szczególniej dobroczynny na kollegium nasze Brzeskie: za biskupa Łuckiego był na synodzie Piotrkowskim prowincyalnym. *Acta Synodi*. Jan scholastyk Łucki 1648. podpisał *pacta conventa* Jana Kazimierza Króla. Jan i Mikołaj w Rawskiem 1628.

Utratowski. Maciej Utratowski, długo w wojsku koronnem żołąd prowadząc, w różnych okazjach dawszy oczywiste dowody mężstwa swego, w komput synów koronnych policzony na sejmie w r. 1662. *Constit. fol. 40*.

Uwiliński herbu Rogala, w Mazowieckiem województwie. Uwilińska Cecylia Adama Stępkowskiego małżonka. Uwiliński Krzysztof w województwie Ruskiem, podpisał elekcyą Jana III. Jan w ziemi Czerskiej 1632. Marcin w Kujawskiem 1697. Jedną to familia z Łoskiemi.

Uzametcki. Jan skarbnik Starodubowski w księstwie Zmudzkiem podpisał elekcyą Jana III. tak go piszą Uzametcki. Zaś czytałem Uzenieckiego w województwie Witebskiem, podwojewódzemu Witebskiego.

Uzłowski, w Wileńskiem województwie. Adam Uzłowski podpisał elekcyą Władysława IV. Lenart podsędek Wołkowsky, dóbr Sidorki nabył od Jana Podolca.

W.

Waczewski. Waczewski Jan sekretarz królewski z sejmu 1611. do lustracyi dóbr królewskich w Wielkiej-Polszcze naznaczony. *Constit. fol. 36. N.* Waczewska żona Jana Taranowskiego koniuszego Przemyskiego. *Paproc. o herb. fol. 331.*

Waczkowski herbu Jastrzębiec, w Łęczyckiem województwie.

Wadaszyński herbu Jastrzębiec, w powiecie Starodubowskim. Jan Wadaszyński podpisał elekcyą Jana III. Króla.

Wadowski herbu Ostoja, w Krakowskim i Lubelskim województwach z Wadowa. Wacław Wadowski mąż rycerski, pierwszy się z Krakowskiego przeniósł w Lubelskie, tam z Kisielińską spółdził syna Jana, ten z Anną Dmuchowską Wojciecha, doświadczonego żołnierza, który na Tatarów z Chmieleckim wojownikiem serdecznie nacierając, poległ na placu. Jana, którego w okazyi pod Chocimem za Zygmunta III. zabito. Krzysztofa, i ten od Tatarów zginął. Tomasza, który w Niemczech przeciwko Szwedom i Gustawowi wojując, zszedł z tego świata. Jakób i to mąż rycerski, z Anny Stoińskiej pisarzowny ziemskiej Lubelskiej, synowie jego Felix, żona jego Stocka, Stanisław od młodości na rycerskiem polu zasłużony, żona jego Krystyna Występowna.

W A D W I C Z H E R B.

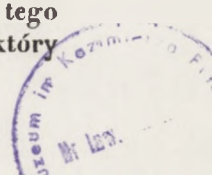
Tarcza tego herbu wzdłuż linią na dwie części powinna być przedzielona, po prawej stronie ma być ryba morska biała, w czerwonym polu, po lewej ryba czerwona w białym polu, obiedwie ryby głowami do góry, ogonami na dół, tak jednak, że i głowami i ogonami od siebie odwrócone, jak gdyby każda z nich pół cyrkulu przydłuższego figurę na sobie wyrażała:

WADWICZ

HERB.

ryby zaś są morskie, na hełmie jedni kładą pięć piór strusich, drudzy pawie ogony; tak ten herb opisują *Bielski fol. 283. Paproc. w Gniazdzie fol. 800. i 1173. O herb. fol. 509. Okol. tom. 3. fol. 265. Klejnoty fol. 87.* Bardzo temu podobny jest herb, którym się zaszczyca księstwo Barskie w Lotaryngji, tylko że obiedwie ryby są srebrne albo białe, w czerwonym polu, potem że miasto linji dzielących te ryby, kładą dwa miecze, jeden prosto z góry, pod nim drugi na dole, także drugie dwa miecze, jeden z boku jednej ryby, drugi z drugiego. *Lib. 6. Civitat. Orbis fol. -8. Petrasancta cap. 56.* drugi podobnyż temu herb opisuje, w którym tymże kształtem, ale bez linji we środku są dwa Pstrągi, jest to zaszczyt familji Montbeliarczyuszów. Dwa zaś Łososie na tarczy tąż figurą, jak tu widzisz ułożone, nosi dom Salmeorów we Francyi, według tegoż *Petrasancta. Paproc. o herb. fol. 600.* powiada, że pod Grunwaldem w owej pamiętnej wygranej Króla Jagiella nad Krzyżakami, między inszemi w tej batalji chorągwiemi zabranemi, wzięto też i kommendora Kowalewskiego, na której były dwie ryby czerwone, głowami i ogonami z sobą się stykające w niejaki cyrkuł. Tenże *Paprocki w Gniazdzie* początki tego herbu z tej okazji wywodzi. Rycerz, prawi, Wadwicz nazwany, od Bolesława Krzywoustego po dwakroć w legacyi wysłany, gdy z powtórnej powraca, nawałnością morską na dno pogrążony, zginął; w nadgodę którego zasług ten monarcha successorom jego ten herb nadał: w ostatniejszej jednak o herbach książce twierdzi, że ten herb przybysz z Niemiec do Polski, jakoż z tego co się dopiero wyżej mówiło, snadnobym i ja z Paprockim konkludował, że nie w Polsce ten herb urodzony, ale do nas przyniesiony. *Długosz* o familiantach tego herbu powiada, że są *Viri recti et moderati.* Z tego domu wspomina tenże autor Hana z Dąbrowy Wadwicza, który

w okazji z Edygą hetmanem Tatarskim poległ z innemi na placu w r. 1399. Jan Mężyk z Dąbrowy wystawił swoją chorągiew do potrzeby pod Grunwald, *Bielski fol. 296.* a pod czas samej batalji byłznaczony do straży samego Króla Jagiella. Piotr Mondygier pierwszy ten herb z Litewskich Pánów, na sukcesorów swoich otrzymał na sejmie Hrodelskim w r. 1413. *Biel. Paproc. Strykow.* i tak się tam w jego potomkach rozplenił, że prawie w Polsce zniknąwszy, tam jeszcze kwitnie: patrz Mężyk.

Herbowni.

*Adamkowicz,
Łodziata,
Matyaszewicz,
Mężyk,*

*Montygierd,
Naruszewicz,
Roski,
Stankiewicz,*

*Węslawski,
Wólczek,
Wirulowicz Bo-
husz.*

W A G A

H E R B.

Okolski tom. 2. fol. 439. tak ten herb opisuje: krzyż, prawi, być powinien podwójny, na którym księżyc nie pełny, rogami na dół obiema obrócony, pod nim linie tak są ułożone i powiązane, że trzy tryanguly wyrażają, między tryangulami dwiema u spodu są trzy wręby: pole tarczy niebieskie, to *Okolski*, atoli drudzy tak ten herb kształtują, krzyż jeden nie podwójny kładą, na nim księżyc wyżej opisany, pod nim Waga na kształt litery W, tak że od rogu jednego litery W do drugiego jest linia wyciągniona, która obadwa końce spoja, koniec też krzyża przez tę linią przechodzi i opiera się na środku litery W, w polu czerwonym, na hełmie trzy pióra strusie. Tym się herbem pieczętują Pociiejowie i Niepokojczyccy w księztwie Litewskim, atoli ci pośledniejsi między dwiema angulami u spodu przydają trzy Wręby, od góry co raz to mniejsze. *Kojał. in MS.* Wag że wiele domów w cudzych krajach

zażywają, świadkiem jest *Petrasancta cap. 84. fol. 651.* i owszem ten autor powiada *cap. 3.* że Kappadojczykowie wagę za herb własny narodowi swemu przywłaszczyli. Początek tego herbu, nie pewniejszego że od książąt Ruskich pochodzi a to za heroiczne jakieś dzieło, z jakiejby jednak okazyi, więcej się domyślają niektórzy z *Okolskim*, niżeli żeby miało pozoru do prawdy.

Późniejsi autorowie, jako należących do herbu tego podają:
Abramowiczów, — Korzeniowskich, — Wagów.

Wągleszyński herbu Jelita, w Wielkiej-Polszcze. Przymawia mi tu *Autor Książki Specimen Historiae Poloniae Criticae pag. 117.* że m ich do tego herbu pociągnął, ale niewinnie: bo to jest pewna że Wągleszyn czyli Węgleszyn zdawna w dziedzictwie Jelitezyków chodził, co poznać z *Długosza Historji w r. 1380.* gdzie pisze *lib. 10. fol. 42.* o Floryanie z Mokrska, herbu Jelita, biskupie Krakowskim, że w ojczyźnie swojej Wągleszynie kościół wymurował, toż znajdziesz i u *Starowol. in Vitis Episcop. Cracov.* pod tymże Floryanem i u *Paproc. o herb. fol. 193.* Wstąpił ten Floryan, według *Długosza Historji* na katedrę Krakowską, w r. 1366. zszedł z niej do grobu w r. 1380. z tego wnieść potrzeba, że to jednąż linia była tych, co się z Mokrska, i tych co się z Wągleszyna pisali: potem tenże *Długosz w r. 1407. Historji swojej lib. 10. fol. 185.* gdy pisze, że Tomasz z Wągleszyna zamku Drahimskiego dobył szturmem, wyraźnie o nim tak mówi: *Thomas de Wągleszyn dictus Koźlerogi de domo Jelitonum, Castellanus Sandomiriensis et Capitaneus Majoris Poloniae:* to dziwna, że ten autor książki, wielki i mądry prałat, cytuje na marginesie też kartę Długosza, a ztemwszystkiem na mnie wali, jakbym Wągleszyńskim herb Jelita nie słusznie i bez fundamentu podrzuczał. Insi zaś historycy nasi, oczywiście o tem świadczą, że ci Węgleszyńscy byli synowcami tegoż Floryana biskupa, nie siostrzeńcami, jako chce *J. W. I. Ks. Załuski fol. 33.* bo *Kromer, którego księgę 14.* przytacza *Paprocki o herb. fol. 194.* tak mówi: *Domaratus Castellanus Posnaniensis, qui jam Praefectus Majoris Poloniae esse desierat, successore accepto Venglesinio Floriani Episcopi Cracoviensis fratris filio etc.* *Bielski także fol. 264.* synowcem go zowie tegoż Floryana, toć jeżeli Floryan stryj był Jelitezyk, musieli być i synowcowie jego. Ale choćym po sobie autorów żadnych nie miał: dosyćby mię skutecznie powinna wyświadczyć fundacya tegoż Tomasza, którą w r. 1404. za approbacją Bonifacego Papieża, za przywilejem Króla Jagiełła, w tym roku danych, uczynił w Bydgoszczy, ile starosta tegoż miejsca OO. Karmelitom, kędy z erekcyi tego kościoła

pokazuje się: że ten Tomasz z Wągleszyna był herbu Jelita, nie Godziemba, umarł według *Bielskiego f. 289.* w r. 1409. z frasunku, że jego burgrabia poddał Bydgoszcz Krzyżakom. Był i trzeci, Mikołaj, o których czytałem gdzieś te wiersze: *Inde Peregrinus, quo Magna Polonia quondam praeside tuta stetit, Thomasque et honore celebris Nicoleos.* Na Pa-prockim i Okolskim trudno się w tym punkcie zasadzać: bo wprowadzić do herbu Godziemba na jednym miejscu pociągają tego Tomasza, atoli na drugim tak Tomasza jako i Peregrina pod herbem Jelita kładą, co się im często trafia, i w innych domach.

Wąglikowski herbu Brochwicz, atoli od tych wszystkich, którem położył w drugim tomie, odmienny: bo tarcza tego herbu powinna być szachowana od prawego boku w pół na lewy na ukos, z tej szachownicy ukośnej, pół jelenia szarego, niby z niej wyskakującego, tego widzieć w modrym polu, w hełmie powinien być pawi ogon, tak go opisuje *MS. o Familiach Pruskich*, którym się pieczętują Wąglikowscy Szentynowie w Prusiech; jam go inaczej widział w Bydgoskim OO. Bernardynów kościele, kędy z muru o trzech blankach prostego pół jelenia w prawą tarczy wyskakuje, na hełmie księżyc obiema rogami do góry, nad nim trzy gwiazdy podle siebie. N. Wąglikowski z młodu rycerskim chlebem się bawił, potem osiadłszy w domu, spółdził Pawła dworzanina królewskiego, ale ten młodo zniknął. Jędrzej Cecylji Renaty Królowy Polskiej dworzanin, którego dziad wielkiemi w Szwecyi dziełami, ojciec na dworze Zygmunta znacznego ku temu Panu zasługami wslawieni, umarł w r. 1639. w Wilnie u S. Jana pogrzebiony, co z jego nagrobku wypisał *Starowol. in Monum.* Jan Wąglikowski, gorliwy przy prawach i wolnościach ojczystych, miecznikiem ziem Pruskich zszedł z tego świata w r. 1650. pochowany w Bydgoszczy u OO. Bernardynów, ile że na ten czas był dzierżawcą starostwa Świeckiego, miał za sobą Raczyńską córkę Zygmunta surrogata Nakielskiego. Walentyn miał za sobą Rejmanownicę starościankę Kwidzyńską, Stanisław Chrzastowską herbu Łodzian. N. sędzia ziemski Człuchowski Kitnowską. N. Wąglikowska Wojciecha Białachowskiego. N. Ciecholewskiego. N. Chrzastowskiego kasztelana, małżonki; Mikołaj w zakonie naszym rządził kolegium Brzeskie, życie zakończył w r. 1727. w Łucku. N. była za Wojciechem Śiedleckim. Eberhard wydał do druku w Litwie książkę 1621. in 4to Osterberg.

Wagner herbu Lew, powinno być Lwa połowa, z muru wychodzącego, a w przednich łapach lilią trzymającego, hełmu co na nim, i koloru tarczy, i innych symmetryi do tegoż herbu

opisania służących nie wyrażono. Bartłomiej Wagner, miał za sobą Barbarę de Linda (siostra podobno jego Anna Marya, *1mo voto* żyła, z Michałem Pierzelą sadowym ziemskim Czczewskim, *2do* z Jerzym Pudwelsem, *3tio* z Remigianem Dembińskim, córka jej Barbara z Pierzelą spłodzona, wydana za Zygmunta Gołuchowskiego, był ten Zygmunt brat Abrahama starosty Steżyckiego i Wislickiego). *Acta Petricov. Tribun. 1637. Acta Starogard. 1636.* Tego Bartłomieja córka Maryanna Pierzechowa i syn. Godfryd, *Acta Skarszew. 1642.* związał się dożywotnie z Adoletą Krokowską, spłodzoną z Wejherowny, stryjeczną siostrą Ernesta Krokowskiego, sędziego ziemskiego Puckiego. *Acta Skarszevien. 1660.* z tej spłodził córkę Maryannę Floryanowi Loka zaślubioną, sadowemu ziemskiemu Czczewskiemu, i synów dwóch, o dwóch imieniach, Jerzego Ernesta bezpotomnego, i Jana Mikołaja, ten wprzągłszy się w dożywotnie związku z Lokowną, wspomnionego Floryana Loki córką, ale z inszego łoża spłodzoną, miał z niej córkę Białochowską, i syna Adama, temu pierwsza żona Ciecholewska, sędzianka ziemska Czczewska, siostra rodzona tej, co była za Kazimierzem Gralewskim, powiła syna Jana, który w Bydgoszczy w zakonie naszym życie skończył, druga zaś żona Katarzyna Dziewanowska, Łukasza pisarza ziemskiego Podolskiego córka, dwóch mu synów zostawuje, Jędrzeja Soc. Jesu i Ignacego, który zaślubił sobie Konstancyą Łaszewską, synowicę suffragana Warmińskiego: i inszych jego braci, której siostra rodzona Ewa poszła za Płaskowskiego sadowego Świeckiego.

Wagner. N. Wagner w wojsku Polskiem zasłużony; dla męztwa swego nobilitowany na sejmie 1662. r. *Constit. fol. 40.*

Wągradzki herbu Rogala, w księstwie Mazowieckiem, Stanisław Wągradzki podsędek ziemi Zakroczymskiej, poborca w roku 1683. *Constit. fol. 22.* N. miał za sobą Ewę Izbińską. N. podczaszy Zakroczymski poseł na sejm 1724. r. Adam miecznik Zakroczymski.

N. Wągradzki podczaszy Zakroczymski z pierwszej żony *Oborskiej* spłodził Adama pisarza ziemskiego Zakroczymskiego; z drugiej N. synów pięciu. — *Krasicki.*

Wągrowski herbu Belina, w województwie Rawskiem. Jan de Wągry Wągrowski najprzód podsędek 1514. potem sędzia ziemski Rawski, którego siostra Małgorzata Marcina Lipskiego herbu Łada, małżonka. Wojciech zakonu Cysterceńskiego. Marcin miał za sobą Katarzynę Leszczyńską herbu Belina. Walentyn, Konstantyn, siostrzeniec Samuela Nadolskiego, starosty Tczewskiego wydał do druku: *Novi ho-*

noris gratulationem Stefanowi Gębickiemu wojewodzie Łęczyckiemu 1639.

Wahanowski, w Brzeskiem Litewskim. N. Wahanowski, żona jego Siemaszkowna. Felix i Jan, podpisali elekcyą Władysława IV. w r. 1633.

Wal. N. Wal chorąży Grodzieński, poseł na sejm 1724. Józef Wal, poseł Grodzieński na konwokacyą 1733.

Konstytucyą sejmu r. 1658. Jan Wahl radny miasta Gdańska do Indygenatu przypuszczony. — *Vol. Leg. IV. f. 567. — Krasicki.*

Walawski herbu Trąby 1mo, w Bełzkim województwie i ziemi Przemyskiej. Waleryan Walawski 1678. ołtarz Ś. Krzyża w kościele Karmelitańskim Przemyskim wystawił, z herbem swoim Trąby 1mo, żona jego Odrowążowna. N. za towarzysz pod znakiem usarskim służąc, w okazji z Kozakami pod Starżem, ranny, w r. 1638. *Okol. Diarium.* Konstantyn i Franciszek 1692. Konstantyn Jordan Walawski, miał za sobą Zofią Lipską skarbnikownę Bełzką, pozostałą wdowę po Antonim Skarbku kasztelanie Halickim. Zygmunt w zakonie naszym umarł we Lwowie 1671.

N. Walawski w ziemi Sanockiej w r. 1781. cześnik Sanocki, dziedzic wsi *Olszanki*, miał za sobą *Przeczkowską* sędziego grodz. Sanockiego córkę. — *Krasicki.*

WALBACH

HERB.

Wzdłuż tarcza linią przedzielona, po prawej stronie tarczy, powinien być kozieł, na skale w prawą tarczy biejący, po lewej stronie tarczy przy linii samej rzeka wzdłuż prosto płynąca, kozieł powinien być w polu żółtym, pola zaś tego, które rzece przyległe zostaje, koloru autorowie nie opisali^{*)}, na hełmie pawie pióra, tak go opisał *Okol. tom. 3. f. 267.* gdzie przydaje, że ten herb z Niemiec do Polski wniesiony, a *MS. Ks. Rutki* domyśla się, że ten herb nabyty za przemysłny

^{*)} Podług niemieckich herbarzów, to pole powinno być czerwone. — *P. W.*

przodka domu tego fortel, którym wojsko z pomiędzy gór i rzek ściśnione z ciężkiego razu szczęśliwie wyprowadził: zwano przedtem tak rycerzów, jako i herb sam Wolbock, z których jedni osiedli w Mazowszu, drudzy w Litwie, inni na Podolu. Trzech albowiem było braci, Jan, Jędrzej i Jerzy. Z tych Jan podwojewodzy Warszawski w obozie zasłużony, zostawił trzech synów, Bartłomieja, Ludwika i Wawrzeńca w Czerskiej ziemi. Balcer w Lubelskiem województwie osiadł, synów tam spłodziwszy Stanisława i Jana, był ten Balcer brat rodzony Jana. Jędrzej brat stryjeczny do księztwa się Litewskiego wyniósł, od którego było potomstwo. Jerzy na Podolu wojując przeciwko Turkom, tam się gnieździć począł.

Walcerowski herbu Kornicz na Szląsku, świadczy o nich *Paprocki in Stromat.*

Walewski herbu Roch 2do, albo Kolumna, w Łęczyckiem województwie i indziej. Laszek Walewski w r. 1382. podpisał konfederacyą Wielkopolską u *Januszowskiego w Stat. fol. 74.* Było dwóch braci, Jakób, który się ożenił z Kościelecką wojewodzanką Brzeską Kujawską, i Mikołaj, który także pojął Kościelecką siostrę rodzoną pierwszej, obiedwie spłodzone były z Bochotnickiej wojewodzanki Lubelskiej herbu Dębno. Jakób zszedł bezpotomnie, Mikołajaja zostały się dwie córki według *Paprockiego*: Anna Wincentego Dunina z Ujazdu, stolnika Łęczyckiego, Elżbieta Jana Beldowskiego, małżonki, i syn Adam kasztelan Elbląski, starosta Osiecki, z tym tytułem był komissarzem od Króla Stefana do miasta Gdańskiego, na odebranie od niego przysięgi w r. 1577. zszedł z tego świata w r. 1587. złączył się był dożywotnie z Firlejówną wojewodzanką Ruską, która mu dwie córki i pięciu synów powiła. Z tych jeden, imienia jego nie kładzie *MS. Konopat.* miał za sobą Dorpowską herbu Junosza, z którą dobra Dorposz Rybieniec, Mgowo, Cersk, i insze, weszły były w ten dom, atoli syn jego Adam starosta Nakielski, pojawszy Padniewską z Czarnkowskiej urodzoną, bezpotomnie wszedł do grobu: w Kijowskim kościele na Chełmińskiej, jest Grabstyn przed wielkim ołtarzem tej z Dorpowskich Walewskiej. *Okolski* czterech braci rodzonych kładzie, wprawdziec tego nie powiada że byli synami Adama kasztelana Elbląskiego przecież że Adam kasztelan Sieradzki, był synem kasztelana Elbląskiego, toć ztąd wnosić trzeba, że i drudzy; Adam ten najprzód podkomorzym był Sieradzkim, posłował na sejm 1620. ztamtąd deputatem stanął na trybunał fiskalny, *Constit. fol. 9.* też poselską funkcyą sprawował 1621. *Constit. fol. 18.* i 1623. *Constit. fol. 5.* i 1627. *Constit. fol. 8.* wstąpił potem na krzesło kasztelanji Łęczyckiej, z którym tytułem zapisany do

zapłaty żołdu, wojsku Polskiemu, komissarzem w roku 1629. *Constit. fol. 16.* drudzy go i Sieradzkim chcą mieć kasztelanem, co chyba by było po r. 1632. przybrał był sobie w dożywotnią ligę Elżbietę Koniecpolską podkomorzanekę Sieradzką, z którą było dwóch synów, Marcin z Konstancją Szczawińską wojewodzanką Brzeską Kujawską bezpotomny, i Jan Franciszek z Walewic Walewski stolnik Sieradzki: ten młode lata swoje na dworze Ferdynanda Cesarza polerował: dalsze w obozie z Koniecpolskim hetmanem, mąż z Bogiem złączony, dla tego zawsze na stole u niego krucyfix, a z nim i pamięć na Boga we wszystkich procederach była. Bywał posłem na sejmy, i deputatem na trybunał koronny, wszędzie nieprzelamanego przy słusności statku, kościół Buczkowski znacznie i argenterią i kaplicą murowaną, blachą pobitą, i aparatami drogiemi ozdobił, fundacyi przyczynieniem ubogacił. Był podczas kapturów marszałkiem i sędzią: do skarbu Rzeczypospolitej komissarzem. Do Wiednia po Cecylią Renatę z Donhoffem wojewodą Sieradzkim posłem: do Częstochowy i Łęgownik częste peregrynacye odprawował, w lat siedmdziesiąt i dwa życia, śmierć go zabrała; trzy razy śluby małżeńskie ponawiał, pierwszy raz z Borzewicką, z tej był Marcin infułat Łaski, kanonik Gnieźnieński, sekretarz królewski, drugi raz z Petronellą Bykowską kasztelanką Sieradzką, z tej był syn Stanisław porucznik u Warszyckiego wojewody Sandomierskiego, i chorąży Sieradzki, z sejmu 1683. komissarz na uspokojenie pogranicznych dyfferencyi od Szląska. *Constit. f. 13.* Joanna Zapolska podkomorzanka Sieradzka spłodziła mu syna Jana stolnika Sieradzkiego i porucznika: trzeci raz, z Konstancją Bogumiłą Zapolską starościanką Dybowską, z której to potomstwo. Przemysław opat Bledzewski 1696. Alexander (zda mi się chorąży Sieradzki, po którego śmierci żona jego Maryanna Tomicka kasztelanka Wieluńska, ponowiła śluby z Wojciechem Walewskim, z obiema jednak żyła *sterilis*). Franciszek trzeci syn z Konstancyi Zapolskiej, z Katarzyny Mączyńskiej, synów jego trzech zostało. Stanisław łowczy, podstarości i sędzia grodzki Sieradzki, Jan miecznik Sieradzki, i Zygmunt. Marcin drugi brat Adama kasztelana Łęczyckiego, najprzód chorąży, a potem podkomorzy Sieradzki w r. 1633. pod interregnum obrany, co approbowała *Konstytucya f. 50.* miał za sobą Jadwigę Rembiewską, z której był syn Piotr podkomorzy Sieradzki. Jan trzeci brat: czwarty Rościsław, obadwa poleru wielkiego w naukach i w ojczyzny interesach. Hieronim łowczy Łęczycki, którego syn Jan na wojnach Moskiewskich i Inflantskich, wielkiego męstwa, temu w roku 1640. zmarłemu. osierocona przyjaciółni dożywotnia Katarzyny z Wil-

kanowa Wilkanowskiej nagrobek w Łowiczu wystawiła. *Starowol. in Monum.* Stefan kasztelan Spicimirski z sejmu 1661. komissarz do granic od Szląska. *Constit. fol. 25.* Wojciech kasztelan Spicimirski, żona jego Konstancya Gorzewska herbu Zaręba, syn z niej Jan, drugi Krzysztof 1700. Adam Walewski kasztelan Inowłodzki, z sejmu 1683. komissarz do uspokojenia granic od Szląska, *Constit. f. 13.* żona jego pierwsza Lasocka, z której syn Jędrzej 1692. druga Kurdwanowska kasztelanka Zawichojska. Zygmunt kasztelan Rospierski, starosta Wartski, dziedzic na Ruszczu 1701. miał za sobą Maryannę Roniecpolską wojewodżankę Parnawską, z tej synowie Alexander starosta Wartski poseł na konwokacyą 1733. żona Wiktorya Bykowska, drugi Franciszek, żona jego Dąbska 1725. siostra Justyna. Konstantyn kasztelan Konarski w Łęczyckiem województwie 1696. synowie jego Zygmunt i Franciszek. Kazimierz kasztelan Spicimirski, żona Radolińska. N. podkomorzy Łęczycki, żona Helena Tarnowska. N. kasztelan Spicimirski, żona Mączyńska. Jan podstoli Sieradzki pułkownik usarski, żona Mycielska. N. kasztelan Rospierski^{*)}, żona Katarzyna Mycielska wojewodżanka Sieradzka, z której syn Felicyan i córka Franciszka. N. miał za sobą Zofią Mączyńską siostrę Katarzyny, która żyła z Franciszkiem Walewskim. N. pojął Zofią Zapolską córkę Zygmunta kasztelana Wieluńskiego. N. Walewska Alexandra Zaleskiego referendarza koronnego. Barbara Wacława Leszczyńskiego wojewody Łęczyckiego a po nim Michała Lasockiego podkomorzego Wyszogrodzkiego. Helena Stanisława Grabskiego. N. Jędrzeja Głębockiego wojewody Rawskiego. Barbara Michała Walewskiego podkomorzego Wyszogrodzkiego, małżonki. Józef kasztelan Brzeziński z Grabską. N. z Katarzyną Lanckorońską starościanką Nowomiejską, weszli w kontrakty małżeńskie. Walewska matka Warszyckiego Michała wojewody Sandomierskiego i starosty

*) Z dowodów familijnych okazuje się że miał imie Wojciech. — W ogólności oprócz wymienionych tu dygnitarzy, było jeszcze wielu innych w tej familji, jakoto: Józef Kolumna Walewski wojewoda Łęczycki i żona jego z domu *Grabska*, syn także Józef później kasztelan Łęczycki, ten zaślubił Ludwikę *Waleuską* wojewodżankę Łęczycką. Anastazy Kolumna Walewski, później szambelan dworu Króla Polskiego Stanisława Augusta, poseł na sejm w r. 1776. kawaler orderu Ś. Stanisława, był owocem tego małżeństwa. Ten miał za żonę Joannę z *Puławskich* i z niej syna Xawerego, który w r. 1793. na sejm Grodzieński poselstwo z województwa Wołyńskiego sprawował. Synem Xawerego i Maryanny z *Wodzińskich* jest dziś żyjący Kazimierz Walewski. — Jan chorąży Szadkowski. — Stefan stolnik Szadkowski. — Michał w r. 1791. wojewoda Sieradzki. — *P. W.*

Piotrkowskiego. Jan miał za sobą Felicyanę Ligęziankę, z tej synowie, Kazimierz i Władysław. Alexandra Walewska miecznikowna Sieradzka była za Janem Marcinem Romerem pisarzem grodzkim Nowomiejskim.

Z synów Zygmunta Walewskiego kasztelana Rospierskiego, starszym był Franciszek, człowiek surowego charakteru i bogactw niezmiernych, podpisywał się zawsze: *centum villarum haeres*. Ogromny swój majątek na Ukrainie sprzedał Lubomirskim. Miał trzy żony: pierwszą Cecylię z *Lubrańca Dąbską* herbu *Godziemba*, drugą hrabiankę *Frankenberg*, trzecią zaś Teodorę *Walewską* herbu *Kolumna*, wojewodzankę Łęczycką córkę Józefa. Z pierwszego małżeństwa zostawił syna Alexandra, który później był chorążym Piotrkowskim, z drugą żoną żył zaledwie pół roku i żadnych z nią nie miał dzieci, trzecia żona zostawiła mu trzech synów, to jest: Xawerego, później chorążego Ostrzeszowskiego, Stefana później chorążego Radomskiego i Tomasza. — Alexander chorąży Piotrkowski, syn Franciszka i Cecylji *Dąbskiej*, pojął w małżeństwo Elżbietę z *Kurozwęk Męcińską* herbu *Poraj*, podstolankę Wieluńską i z niej miał trzech synów: najstarszy z nich był Józef cześnik Sieradzki, młodszy Michał, szambelan przy Królu Stanisławie Augustcie, najmłodszy Daniel upodobał sobie w stanie duchownym i był archidyakonem Gnieźnieńskim i kanonikiem Krakowskim. Człowiek wysokiej cnoty i znakomitych zasług, które najwięcej, jako prezydent trybunału koronnego w Rzeczypospolitej położył. — Józef cześnik Sieradzki syn Alexandra chorążego Piotrkowskiego zaślubił Paulinę *Radolińską* herbu *Leszczyc* wojszczankę Kaliską i z niej dwóch synów po sobie zostawił, to jest: Alexandra i Wincentego oraz córkę Ludwikę zaślubioną Józefowi Niemojewskiemu herbu *Wieruszowa*, który za czasów ks. Warszawskiego poselstwo na sejm sprawował. — Alexander Kolumna Walewski, starszy syn Józefa, dotąd żyjący, rzeczywisty tajny radca Państwa Rossyjskiego członek rady stanu i prezes heroldyi Królestwa Polskiego, kawaler wielu orderów, był w r. 1811. i 1812. marszałkiem powstania Krakowskiego, sprawował kilkakrotnie urzędy obywatelskie. W r. 1819. mianowany senatorem kasztelanem Królestwa, w r. 1832. hrabią, z do-

daniem pół orla Cesarstwa Rossyjskiego w herbie, jak to objaśnia rysunek, to jest: Tarcza wszerek przedzielona, w dolnem polu niebieskiem kolumna srebrna z koroną, w górnem polu złotem pół

orla dwugłownego czarnego z koroną; nad tarczą, z korony hrabioskiej wychodzi pół Lwa, który w prawej przedniej łapie miecz trzymając. — Żona jego Tekla *Walewska* herbu *Kolumna*, córka Michała i Salomei z *Psarskich*, bezdzietny, tytuł hrabioski dziedziczą po nim synowcowie o których niżej. — Wincenty Kolumna *Walewski*, młodszy syn Józefa, był kapitanem w pułku husarskim wojsk księstwa Warszawskiego, zakończył życie młodo w roku 1819. zostawiwszy z Konstancyi *Walewskiej* córki Bogumiła kasztelanica Spicimirskiego, dwóch synów, to jest: Mikołaja i Konrada. — Mikołaj hrabia Kolumna *Walewski* starszy syn Wincentego, dziś żyjący, pojął w małżeństwo Teklę *Mastowską*, i z niej ma syna Wincentego i dwie córki. — Konrad hrabia Kolumna *Walewski*, także żyjący, kamerjunker dworu N. Cesarza Rosyjskiego i Króla Polskiego, zaślubił Ludwikę hrabiankę *Potocką*, córkę zmarłego Stanisława hrabi *Potockiego* senatora wojewody Królestwa i generała piechoty wojsk Polskich i Maryanny *Górskiej*, z tego małżeństwa jest syn Stanisław i córka Marya. — Alexander Kolumna *Walewski* starosta Warty młodszy syn kasztelana Rozpirskiego i głowa drugiej linii Kolumnów *Walewskich*, zaślubiony był jak się wyżej rzekło z Wiktoryą Jaxą *Bykowską* herbu *Gryf* i z tego małżeństwa zostawił syna Stanisława na najprzód stolnika Sieradzkiego a później kasztelana Spicimirskiego. Ten Stanisław miał żonę Konstancyę *Jordanowę* herbu *Trąby* i z niej syna Bogumiła, który później był posłem na sejm czteroletni. — Bogumił Kolumna *Walewski* kasztelanica Spicimirski, zostawił z Józefą *Wężykowną* dwóch synów dziś żyjących, to jest: Michała i Stanisława oraz córkę Konstancyę, Wincentemu Kolumnie *Walewskiemu* zaślubioną o której wyżej. — Z dokumentów familijnych.

Walicki herbu *Łada*, w województwie Rawskim, Kazimierz Walicki podpisał elekcyą Jana III. Króla. N. żona jego Katarzyna Kruszyńska, z niej syn Marcin. Michał miał za sobą Różą Wańkowiczównę podczaszankę Smoleńską, był obożnym Mińskim. Jakób Walicki altarysta Kodeński, wydał do druku, *Historyą o Obrazie Kodeńskim Cudownym Najśw. Matki, w Toruniu, in 4to 1720.*

Dom Walickich, starożytny, ma swój początek od dawnych przodków swoich, w księstwie Mazowieckiem, ziemi Czerskiej, jako opiewa dokument oryginalny, nadawczy, na *Waliskach*, roku 1436. *feria quinta post octavas Epiphaniae in Nowygrad.* Jan starszy i Bolesław syn księcia Mazowieccy, urodzonym Andrzejowi, Michałowi, Maciejowi, i Michałowi, braci rodzonym, dziedzicom na *Koponie*, nadali, i darowali, wiecznymi czasami, dwadzieścia włok miary Chelmińskiej, *Waliska* nazwane, przy granicach *Latowicz*, *Piasieczna* i *Syrznia*, w powiecie Czerskim, któremi włokami, ciż bracia, równo podzielili się. Powtórnie w r. 1438. *feria quinta proxima post Festum Sanctae Catharinae Virginis*, druga donacya uczyniona, przez tegoż księcia Bolesława, Michałowi, Andrzejowi i Mikołajowi braciom rodzonym *de Copona*, na inne dwadzieścia włok, miary Chelmińskiej *Waliska* zwane. Później także w roku 1496. Michał z *Kopany* cześnik Warszawski, na zjeździe Czerskim Mazowie-

ckim podpisał się. *Stat. Masovia fol. 110. i fol. 137.* Rzeczeni dawni przodkowie, dziedzice *Kopony*, po uczynionych między sobą działach, jedni Kopańskimi, drudzy Walickimi nazwani. — Z tych w późniejszym wieku: Jan na *Waliskach Ładzie* Walicki podwojewodzy Rawski, niegdyś Daniela i Zofji *Niedobylskiej* herbu *Bończa* syn, z Zofią *Nowomiejską* herbu *Rawicz* skarbnikówną Sochaczewską, niegdy Marcina Nowomiejskiego, i Ewy *Olszewskiej* córką, spłodził Kazimierza, który był stolnikiem Rawskim; ten z Anną *Romuńską* herbu *Lis* skarbnikówną Czerską, Jana z Katarzyny z *Suffczyńskich* małżonków córką, miał synów dwóch, Alexandra podczaszego Rawskiego, który z Pudencyanną *Czosnowską* kasztelaną Warszawską, zostawił potomstwo: drugiego Jana stolnika Rawskiego, który miał za sobą *Garczyńską*, z tą zostawił, córkę jedną Ludwikę, która była *Imo voto* za Karczewskim starostą Prusimowskim. *Zdo voto* za Węglińskim pisarzem ziemskim Belżkim i córek trzy, tegoż Kazimierza było. Pierwsza za Rudzkim sędzią ziemskim Czerskim. Druga za Wójczyńskim wojskim Rawskim. Trzecia za Narzyniekim łowczym Czerskim. Rzeczoną Alexander z *Walisk* Walicki podczaszy Rawski, z Pudencyanną *Czosnowską* kasztelaną Warszawską, niegdy Stanisława z *Obor* Czosnowskiego kasztelaną Warszawskiego z Petronellą z *Łuszczewskich* córką, spłodził syna jednego Bazylego wojewodę Rawskiego. — Tenże Bazyl z *Walisk* Walicki, syn Alexandra podczaszego Rawskiego i Pudencyanny z *Czosnowskich* małżonków, od młodego wieku przy wielkich naukach, ćwiczył się i doskonalił najwięcej w obowiązkach dobrego obywatela, dla czego przez stopnie zasług bywając na różnych publicznych funkcjach poselskich, komissarskich najpierw był chorążym Rawskim, potem kasztelanem Sochaczewskim za Augusta III. 1758. r. z tej postąpił na kasztelaniam Rawską, a w końcu wojewoda Rawski kawaler orderów Orła białego i Ś. Stanisława, ten z Różą *Nieborską*, córką Michała Nieborskiego kasztelana Plockiego i Teresy z *Kickich* Adama Kickiego podczaszego Plockiego z Katarzyny z *Czarlińskich* spłodzoną, zostawił potomstwo dwóch synów: Kazimierza starostę grodzkiego Sochaczewskiego, rotmistrza kawalerii narodowej, i orderu Ś. Stanisława kawalera, który bywał na funkcjach poselskich, zasiadał w assessorii koronnej assessorem, ten wszedł w śluby małżeńskie z Anną *Krasińską* starościanką Siemiachowską, Ignacego Krasińskiego i Agnieszki z *Potkańskich* małżonków córką, lecz dosyć w młodym wieku zszedł z tego świata bezpotomny. — Drugi syn Bazylego wojewody Rawskiego z *Nieborskiej* spłodzony, Józef starosta Mszczonowski kawaler orderu Ś. Stanisława, dotąd bezżenny: — tegoż Bazylego Walickiego wojewody Rawskiego córek pięć. 1. Teresa za Janem Rzeszotarskim sędzią ziemskim Rawskim. 2. Anna za Franciszkiem Rychłowskim kasztelanem Spicimirskim szambelanem J. K. Mci, Stanisława Rychłowskiego z *Łubińskiej* wojewodzanki Poznańskiej spłodzonym synem. 3. Pudencyanna za Antonim hrabią Stadnickim starostą Zatorskim. 4. Magdalena panna. 5. Marya panna. — Tenże dom Walickich w początkach swoich rozkrzewiony, w różne województwa się przeniósł. Jedni w Mazowieckiem, o których teraz pisałem, drudzy w Rawkiem, o których mówi wyżej *Niesiecki*. — *Heraldyka Wielądka*.

Waligórski herbu Odrowąż, w Krakowskiem województwie. Piotr Waligórski proboszcz Wiślicki, kustosz skarbu koronnego, pleban Strożyski, w Wiślickim kościele fundował bractwo Rożańcowe, i altarystę, czynsz wieczny, na budynki kościoła, na kaznodzieję, na wikaryów tamże naznaczył: kościół Strożyski szeszodrobliwie przyozdobił, w tych go świętych uczynkach śmierć zastała w r. 1620. w Wiślicy z nagrobkiem pogrzebiony. *Starowol. in Monum. Cichoc.* go także chwali *in Alloqu. Oseeen. lib. 3. cap. 15.* z pobożności wielkiej. Joanna zakonnica Sądecka w roku 1701. zrodzona z ojca Jędrzeja, z matki Reginy Wierzbęciankiej, jako i jej bracia rodzeni, to jest Jan, Franciszek, Michał, Stanisław, i Maciej. Z tych Jan z Felicjanny Czapskiej spłodził te dzieci, Magdalenę Maszewskiego herbu Nowina małżonkę, Jana w zakonie Soc. Jesu, i Józefa. Franciszek pojął w małżeństwo Borkowską, z tej zostało to potomstwo: Tomasz, Stefan, Konstantyn i Agnieszka. Michał miał w dożywotniej przyjaźni Wrochlonę Słęzanekę, z niej Michała, Szymona, Joannę Krzyżanowską, Maryannę Bogorską, i Krystynę zostawił. Stanisław z Pukstynowny zrodził syna Kazimierza. Piszą się ci Waligórscy z Zdziennic.

Kazimierz Waligórski w r. 1778. pisarz grodzki Sandecki. — *Przypisy Krasickiego.*

Waliszewski herbu Leszczyc, w Sieradzkim województwie. Stanisław z Waliszewa, Wolą Skarbkową wieś za Siedlec zamienił, z Maciejem Drzewickim biskupem Rujawskim, koło roku Pańskiego 1520. *Damalew. in Vitis Episc. Cujav.* Adam podstarości Sieradzki w r. 1607. podpisał edykt województwa Sieradzkiego przeciwko rokoszanom. Dwaj Waliszewscy Rojkowie mieli za sobą dwie rodzone siostry Kowalskie herbu Wierusz. N. żona jego Stokowska Anna, herbu Jelita. Dobrogost Skarb (niewiem czy nie od Skarbowej Woli tak nazwany) Waliszewski z Maryanny Suskiej, spłodził Macieja Konstantego pisarza ziemskiego Sieradzkiego, ten najprzód na dworze Mikołaja Prażmowskiego arcybiskupa Gnieźnieńskiego, potem na królewskim Michała Króla poleru nabywszy, sekretarzem stanął Moskiewskiej komissyi, więc na sejmy różne postępując, marszałkując sejmikom, tyle zabrał szacunku enót swoich, że mu pióro ziemskie Sieradzkie wolnemi głosami oddane, które on przez lat dziesięć godnie piastował: złączył się był *1mo voto* z Katarzyną Sulmowską pozostałą wdową po Jędrzeju Kocielkowskim pisarzu ziemskim Sieradzkim, z tej był syn Jan, ale młodo umarł: *2do voto* z Heleną z Smardzewa Zaleską, która po jego śmierci poszła za Morsztyna starostę Sieradzkiego, ale i ta potomstwa nie zostawiła. w lat 55. wszedł

do grobu, w kościele naszym Kaliskim, któremu kollegium pamiętne uczynił dobrodziejstwo. Stanisław Waliszewski kustosz Łęczycki w r. 1525. *Damalew. loc. cit. fol. 367.* Florian kanonik Chełmiński, deputat na trybunał koronny 1723. Franciszek Waliszewski w województwie Mińskiem 1674.

Walkanowski, z Walkanowy się piszą, jakom czytał u Panny Maryi w Krakowskim rynku. Są i w księstwie Litewskim, z tych Konstantyn poseł na sejm 1670. z tego komisarz do sprowadzenia z Krakowa do Warszawy korony królewskiej. *Constit. fol. 171.*

Walknowski herbu Wieruszowa, w Wielkiej-Polszcze. Jan Walknowski poborca w ziemi Wieluńskiej 1576. *Constit. f. 261.* Tegoż czy inszego Jana, wspominają *Księgi Grodzkie Ostrzeszowskie* w r. 1614. Jadwiga Wieruszowna Walknowska, Bartłomieja Kobierzyckiego małżonka koło roku 1524. *Okol. tom. 2. N.* z Wężykowy urodzony, miał za sobą Szamowską kasztelanę, z której byli synowie Stanisław pułkownik, poległ od Tatarskiej szabli, miał za sobą Strzałkowską, z tej było synów trzech, Stefan żył jeszcze w r. 1700. Adam Kazimierz, którego z Barbary Busińskiej herbu Grzymała, syn Mikołaj. Stanisław trzeci syn, wojski Wieluński, surrogat grodzki Ostrzeszowski, temu Dorota Zawadzka herbu Korzbok pięciu synów powiła, Władysława prałata Poznańskiej katedry, Antoniego dworzanina królewskiego, Jana, Michała i Rafała, był ten wojski, marszałkiem kapturowym, posłem na sejm 1690. z kąd komissarzemznaczony do granic od Szląska. *Constit. f. 17.* Mikołaj surrogat grodzki Ostrzeszowski z sejmu 1661. tymże komissarzem zapisany, *Constit. f. 25.* kędy też do tej funkeyiznaczono Jana Walknowskiego, zda mi się ten Mikołaj miał za sobą Annę Zychlińską kasztelanę Miedzyrzecką, z której syn Wojciech i córka Elżbieta Ludwika Kierskiego małżonka. Anna zakonnica S. Klary w Kaliszu 1674. Anna Bartłomieja Doruchowskiego małżonka 1701. Jędrzej skarbnik Wieluński 1700. Angela Michała Miaskowskiego małżonka, Jadwiga Jędrzeja Słoneckiego.

Franciszek *Wernisz* Walknowski sędzia ziemski Kaliski pisał się na elekcyą Stanisława Augusta Króla z województwem Poznańskim, poseł na konwokacyą 1764. deputat na trybunał koronny 1765. r., którego syn Józef podsędek Kaliski deputat na trybunał koronny 1788. r. z województwa Poznańskiego. Władysław Klements Walknowski suffragan Poznański, opat Trzemeszyński, deputat na trybunał koronny 1765. i 1780. roku. — *Heraldyka Wielądka.*

de la Valle. Gustaf Adolf de la Valle oberszterleitnant na sejmie 1673. do indygenatu przypuszczony, co mu *Konstytucya* 1678. potwierdziła *fol. 13.*

Walnicki. Gabryel Walnicki dla mężstwa w różnych okazyach wyprobowanego, na sejmie 1662. r. nobilitowany. *Constit. fol. 40.*

Wałdowski herbu Topor, w Kujawskim województwie i w Wielkiej-Polszcze, wprowadzić *Paprocki* i *Okolski* kładą ich pod herbem Dołęga, atoli u mnie to jest pewna, z wielu ustnych z tego domu relacyi, i inszych fundamentów, które niżej położę, że się herbem Topor pieczętują. *MS. o Familiach Pruskich* Wałdowskiem Kramptenherom de Wałdowo z Prabutskiego powiatu, za herb grot prosto w górę skierowany przypisuje, takż drugi na hełmie nad koroną, i powiada, że familia Wałdowskich z Bawarskiej ziemi początki swoje zasiąga, która także w Frankonji i Myszneńskiej ziemi podziśdzień kwitnie. Zwano ten dom zdawna Wendzyng, pieczętowali się z razu Marsem, lecz teraz w herbie Grot noszą: póty ten *MS.* przecież ja o inszych Wałdowskich nie mogłem się dopytać, krom tych którzy się piszą z Wałdowa na Krainie, kościół tam jest dość wspaniały murowany, atoli ci do herbu Topor należą, z tym widzieć nagrobek w Bydgoszczy w kościele OO. Bernardynów, Ignacego Franciszka Wałdowskiego, z matki herbu Gozdawa urodzonego, w r. 1672. zmarłego, o którym tam powiada, że był *juris patrii, legumque peritia praeclarus*. Jan z Wałdowa biskup Libuski w roku 1424. był obecny w Krakowie na koronacyi Zofji Królowy. *Długosz.* Wojciech sędzia kapturowy Nakielski w r. 1697. brał *in sociam vitae* Barbarę Obrębską Kazimierza sędziego Inowrocławskiego córkę, czego dowodem panegiryk na tym akcie wydany pod tytułem: *Hymeneusz Związkowy od Jana Kolumny*, tam wspomina ten autor, jednego z tego domu w stanie duchownym prałata pobożnego, w tym roku jeszcze żyjącego, braci także tegoż Wojciecha, którzy wraz z nim pod Wiedniem przeciwko Turkom mężnie stawali. Michał w zakonie naszym życie w wielkiej cierpliwości we wszystkich, które hurmem na niego się zwały dolegliwościach, zakończył w Ostrogu w r. 1644. Józef jak żył świątobliwie i bez żadnego zakału w całym życiu ciężkiego grzechu, tak i umarł w Krasnymstawie, w młodej porze w r. 1735. Józef miał za sobą Teodorę Jaworską herbu Sas, z którą potomstwo zostawił. Anna Kazimierza Korytowskiego herbu Mora 1700. N. Gąszczyńskiego. N. Jędrzeja Krzywosądzkiego, małżonki. Adam miał za sobą Annę Wojanowską, która w r. 1638. kollegio naszemu Bydgoskiemu pewną sumę zapisała. Joanna była za Józefem Chrzastowskim herbu Łodzia. N. miał za sobą Nahorecką. Cecylia z Łościborza Wałdowska, wydana za Wawrzeńca Działowskiego.

Wandzon herbu Pogonia Polska, w województwie Krakowskiem. Wandzon którego żona Karsnicka herbu Jastrzębiec. *Okol. t. 2. fol. 315.* Erazm w prawie biegly 1542.

Wanikowski herbu Odrowąż, w ziemi Przemyskiej, z których Michał i Jan Wanikowscy 1687.

Wankowicz herbu Lis. Kojatow. in MS. herb tego domu taki kładzie, że jest Gozdawa, jak zwyczajnie jej w Polsce w herbie zażywają, ale strzała prosto od dołu do góry tak ją przeszyla, że jej tylko wierzch nad Gozdawą, i pióra u dołu widać, na hełmie zaś psa w czarze kładzie, takim kształtem, jak go noszą w herbie Korczak. Ma tam i drugą figurę tegoż herbu, to jest strzała rozdarta u dołu bez żeleźca prosto do góry idąca, między dwiema księżycami nie pełnymi, odwróconymi barkami od siebie; atoli z informacyi przysłanej mi z tego domu, herb ten nie inszego nie jest, tylko Lis, to jest strzała ze dwiema krzyżami, tylko że rozdarta u dołu na dwie strony. Mitrę zaś w hełmie kładą: bo początki swoje zasiągają od księcia Wanki zięcia Kiejstuta księcia Litewskiego, kwitną w województwach Nowogrodzkim i Mińskim. Piotr Wankowicz podkomorzy Wileński, miał za sobą Annę Dąbrowską chorążankę Wileńską, synów z niej było trzech: Jan, Filip i Maciej, dwaj ostatni młodo pomarli. Jan zaś był chorążym Mińskim, z Ewy Skinderowny wojskiej Lidzkiej spłodził syna Adama starostę Krasnosielskiego, deputata na trybunał Litewski w roku 1639. temu Teresa Kaweczyńska podkomorzanka Wileńska, powiła trzech synów, Stefana sędziego grodzkiego Wilkomierskiego, Piotra wojskiego Mińskiego, i Stanisława podczaszego Orszańskiego. Z tych Stefan z Anny Dziewałtowskiej Gintowtowny stolnikowny Wilkomierskiej, syn Jan był wojskim i podstarościm sądowym Wilkomierskim, ale bezżenny wszedł do grobu. Piotr zaś wojski Miński, z Anny Duninowny Głuszyńskiej chorążanki Wołkowyskiej, spłodził córek sześć, Konstancją Sołtanowi chorążemu Inflantskiemu, Barbarę Mogilnickiemu stolnikowi Nowogrodzkiemu, Katarzynę Janowi Towiańskiemu wojskiemu Wileńskiemu, Eleonorę Tomaszowi Wnuczkiowi podstolemu Orszańskiemu, Zofią Janowi Wysockiemu skarbnikowi Mińskiemu, Różą Michałowi Walickiemu oboźnemu Mińskiemu, zaślubione, i synów czterech: 1. Jana podstolego Mińskiego poręcznika pancерnej chorągwi, tego z Zofji Chrapowickiej kasztelanki Witebskiej była córka Konstancya, *primo toro* żyła z Józefem Szymkowiczem starostą Kołaczewskim, *2do* z Antonim Neronowiczem Szpilowskim wojskim Rzeczyckim, i synowie trzej, Tomasz młodo zmarły, Antoni cześnik Wilkomierski, bezżenny życie skończył, Władysław Tadeusz wpród miecznik Miński, teraz starosta Ruszo-

wski, mąż rycerski, żona jego Helena Barbara Wołodkiewiczówna podsędkowna Mińska, z Zofji Obryńskiej podkomorzanki Nowogrodzkiej urodzona, z tej synowie jego, Antoni i Tadeusz, córki, Eleonora wydana za Jana Jabłońskiego krajczego Mińskiego, rotmistrza chorągwi nadwornej rajtaryi, Scholastyka i Franciszka jeszcze pannami: był ten Władysław starosta, posłem na sejm 1730. deputat na trybunał Litewski cztery razy, pierwszy raz w r. 1711. pod który czas od Franciszka Zenowicza starosty Śnitowskiego marszałka koła *Compositi iudicii*, miał sobie łaskę duchowną zdaną, drugi raz w r. 1717. trzeci raz w r. 1722. czwarty raz 1726. i wiele innych funkcyi, poselstw do różnych monarchów od województwa Mińskiego godnie sprawował. 2. Władysława najprzód wojskiego, potem sędziego ziemskiego Mińskiego, poręcznika pod znakiem usarskim księcia Radziwiła, deputata po dwakroć na trybunał Litewski 1684. i 1688. żył *sterilis* z Anną Kimbarówną sędzianką ziemską Braclawską. 3. Teodora Antoniego stolnika i podstarościego sądowego Mińskiego, starostę Poduświackiego, a przed śmiercią swoją blisko przysłał mu był Król August II. przywilej na kasztelanią Mińską; pięć razy deputatem zasiadał na trybunale Litewskim 1682. 1686. 1691. 1701. 1709. w którym roku marszałkiem był koła *Compositi iudicii*, dyrekeye na sejmikach i na sądach fiskalnych częste miewał. Funduszów dwa w Mińsku *de nova redice* uczynił, jeden OO. Karmelitom, drugi OO. Borifratrom, a OO. Franciszkanom Mińskim jurysdyki swojej ustąpił. Tychże OO. w Iwicy fundował, i innym klasztorom wiele nadał: związał się był dożywotnie z Anną Wojsznarówną pisarzówną ziemską Lidzką, z tą spłodził był synów dwóch, Stefana i Antoniego, ale obadwa młodo pomarli, córek zaś pięć, Zofią Franciszka Wołodkiewicza wojskiego Mińskiego. Helenę Jana Rdultowskiego sędziego ziemskiego Nowogrodzkiego, Katarzynę Jana Jarmołowicza skarbnika Wilkomierskiego, małżonki, Franciszkę ksienią zakonu Ś. Benedykta w Mińsku, Kolumbę w tymże klasztorze przeoryszę. 4. Stanisława podczaszego Smoleńskiego, chorągiew nosił pod znakiem pancernym Słuszki wojewody Połockiego, zaślubiwszy sobie w stan małżeński Korsakównę chorążankę Połocką, zostawił z niej córkę Emerencyannę, wydaną za Michała Rowińskiego horodniczego ziemi Dobrzyńskiej, i synów trzech, Kazimierza, młodo umarł: Jędrzeja, *coelebs*: Jana, tego z Katarzyny Brzuchowskiej sędzianki grodzkiej Słonimskiej, pięciu synów kwitnie, Mateusz, Stanisław, Władysław, Henryk i Alexander. Stanisław podczaszy Orszański, syn Adama, brat Piotra wojskiego Mińskiego, poręcznikował pod usarską chorągwią: z Anną Cedrowską strażni-

kówną Mińską, miał synów dwóch, Jędrzeja, którego pod Olkinikami postrzelono w roku 1700. z którego razu wkrótce umarł: i Tomasza cześnika Mińskiego, żona jego Katarzyna Szyszcanka wojska Połocka, pozostała wdowa po Korsaku cześniku Połockim: był ten Tomasz na różnych funkcyach.

Mateusz Wańkowiez roku 1778. sędzia ziemski Miński. — Tadeusz miecznik Miński. — W roku 1788. Józef pisarz grodz. Miński. — *Krasicki*.

Wapczyński herbu Leliwa, w Chełmińskim województwie, piszą się z Wapcza, *MS. o Familiach Pruskich* tak o nich mówi. Smolaż w Krakowskiej ziemi jest zamek pusty, na wysokiej górze, nie daleko Pilce rzeki i pałacu, z kąd się quondam Granowscy, dzisiejsi Sieniawscy pisali, a potem Pileccy, o czym Polscy herbarze: z tamtąd rozumiem do Prus przyszli, z których był Heuk z Smolaża chorąży Chełmiński, a osiadłszy na Wapczu, Wapczyńskiemi się przewali.

Wapowski herbu Nieczuja, w województwie Rukskim: pisali się zdawna z Radochonie. Piotr Wapowski dworzanie Władysława Króla Warneńskiego od którego wzięwszy koszt, dwa tysiące mu ludzi do boju uzbroił, *Biel. ex Wapow. fol. 381.* w r. 1444. Syn jego ile z komputu lat wnoszę, Piotr dziekan Opatowski, kanonik Krakowski w r. 1486. u *Nakiel. w Miechow. fol. 518.* list pewny podpisał, i w roku 1493. *fol. 562.* Tenże sam zda mi się już dziekan w Krakowskiej kapitule, w r. 1523. na liście Zygmunta I. Króla Polskiego *in MS. Petricov.* zszedł z tego świata w r. 1530. życia swego 85. czego dowodem nagrobek jego w Krakowie na zamku, wypisany od *Starowol. in Monum.* rozumiem, że o tym Piotrze pisze *Biel. fol. 502.* że za jego radą Król Alexander na Krępaku minnie kopać kazał, gdzie wprawdzie kruszec naleziono, ale kosztem na dobywanie jego, nie wyrównał. Jest w druku *Oracya Michaelis Nagonii Civis Romani*, do Piotra z Radochonie Wapowskiego kantora i kanonika Krakowskiego, Fryderyka kardynała arcybiskupa Gnieźnieńskiego i biskupa Krakowskiego sekretarza, i posła do Alexandra VI. Papieża, wydrukowana w r. 1537. z której poznać, że ten Piotr już na ten czas nie żył, tam ten autor chwali jego dowcip, wymowy gładkość, i wieloraką naukę. A ponieważ tego Piotra nigdzie nie czytam z tytułem kantora Krakowskiego, niewiem czy nie bardziej by to służyło bratu tego Piotra Bernardowi kantorowi Krakowskiemu i Przemyskiemu sekretarzowi Zygmunta I. *Prototonario Apostolico*: który w rycerskim stanie wiek i lata młodsze strawiwszy, stan sobie duchowny obrał, w którym sędziwych lat dopędziwszy, nakoniec dobrze ojczyźnie zasłużony, przeniósł się na nieśmiertelne życie w roku 1535. w ka-

tedrze Krakowskiej z nagrobkiem pogrzebiony. W matematyce tak był wielkiego poleru, że wsławiony podziśdzień w tej nauce Kopernik, kanonik Warmiński, wiele swoich wątpliwości w astronomji jemu komunikował, jest jego list świadkiem do niego pisany, u *Tychona Brahe de Cometa, lib. 2. fol. 362.* W wierszu i oracyi gładki, czego dowodem są, *Oratio ad Regem Sigismundum habita Crac. in 4to typ. Floriani 1523.* i znowu: *Panegyris seu Carmen Elegiacum in Victoriam Sigismundi I. Regis de Moschis, Romae in 4to 1515.* Pisał i historią Polską, pod tytułem: *Fragmentum Historiae Polonae, in fol. w r. 1589. w Kolnji w drukarni Birckmanna wydaną,* w tej od koronacyi Zygmunta I. w r. 1507. aż do ostatniego roku życia swego, to jest 1535. historią tego Króla opisał; w pisaniu zaś jej, *Politiore eloquio et veritatis indagandae summo studio usum esse,* świadczy *Herburt in dedic. epis. Comm. sui.* I owszem, że od początków samych narodu Polskiego historią pisał, ale ani jej nie wydał, ani do końca zupełnego przyprowadził, mówi *Stryckow. lib. 4. fol. 102. Starawol. in Hecaton. elog. 35.* powiada, że kroniki Jana Tarnowskiego kasztelana Krakowskiego dopisał i dokończył: to prawda, że *Kromer* jego kronikę na kilku miejscach swojej historii przywodzi, w prefacyi zaś swojej do tejże historii w r. 1568. wydanej, przyznaje się *Kromer*, że mu to zlecił Zygmunta August Król Polski, aby był historią Wapowskiego przejrzął, i lepszym piórem z różnych błędów oczyścił, ale mu tej pracy różne publiczne interesa nie pozwoliły: dla tego też w niektórych tylko rękach uwieczniona, prędko zginęła, że i śladu jej nie zostało, luboć przydaje *Kromer*, że Wapowski osnowę historii swojej z Długosza czerpał: tożby się było stało, i z tym, które na świat wyszło, *Fragmentum* jego, tylko że Tomasz Płaza kanonik Wiślicki, pleban S. Szezepana w Krakowie, mając od *Kromera* niezupełny exemplarz jego, dostawszy drugiego od Mikołaja Firleja, kasztelana na ten czas Bieckiego i referendarza koronnego, co w pierwszym nie dostawało, z drugiego dołożył i dopisał, ztemwszystkiem i tak już poprawiona, jeszcze jednak na jednym i drugim miejscu nie zupełna się pokazuje. Jan brat Bernarda i Piotra wspomnianych, dworzanin Fryderyka Królewicza arcybiskupa Gnieźnieńskiego i kardynała, w r. 1502. Tatarów szczyplą kwotą ludzi swoich od Pacanowa odpędził. *Cromer lib. 30. Biel. f. 491.* Piotra i Hieronima Wapowskich czytam na liście Królowy Bony *in MS. Petricov.* gdzie tej Pani darowali ołowny metal, zda mi się, że to byli synowie Jana, to pewna, że byli synowcami Piotra dziekana Krakowskiego, z których Piotr był stolnikiem Sanockim, dziedzicem na Dynowie, żona jego Beata

Tęczyńska, którym w kościele Dynowskim nagrobek postawił w r. 1547. syn Jędrzej podkomorzy Sanocki. *Starowol. in Monum.* Miał ten Jędrzej brata rodzonego Stanisława podkomorzego Sanockiego, któremu w tymże kościele pamiątkę nadgrobem wystawiła osierociała małżonka Magdalena z Zakliczyna Jordanowna, kasztelanka Krakowska. *Starowol. in Monum.* Wielkie mu pochwały pisarze tamtego wieku zapisali, jako *Trices. lib. 1. Epigram. Łukasz Gornicki w swoim Dworzaniu fol. 3. et 317. Orichov. dial. 6. de Execut.* przyznają mu, że był dowcipu niepospolitego, urody pięknej, w obyczajach wszystkich dziwnie pomiarkowany, experyencyi i industry, dzielności chwalebnej, czego dał dowody w różnych legacyach, jako to do Wenetów, do Cesarza Rzymskiego, miał coś i piśmem do druku podać, żył jeszcze 1564. O potomstwie jego nigdzie nie nie czytam.

Jędrzej zaś brat jego najprzód podkomorzy Sanocki, dalej kasztelan Przemyski, z tym tytułem w r. 1573. podpisał protestacyą przeciwko heretykom, atoli w następującym roku na koronacyi Henryka Króla od Samuela Zborowskiego w zamku Krakowskim raniony, z tego razu wkrótce życie skończył: zostawiwszy osierociałą małżonkę swoją: była to Katarzyna Maciejowska herbu Ciołek, kasztelanka Sandomierska, siostra Bernarda kardynała i arcybiskupa Gnieźnieńskiego, Pani wielkiej pobożności, z tej zostało się po nim dwóch synów, z których jeden wkrótce po ojcu skonał według *Paproc.* drugiemu ten autor daje imię Jana, wszakże ja go wszędzie Stanisławem czytam, był kasztelanem Przemyskim i starostą Kościańskim i Zawichojskim, dziedzic na Dynowie, któremu miasteczku pozwolony za jego staraniem skład winny wiecznemi czasy, przez *Konstytucyą 1611. fol. 32.* z tegoż sejmu komissarzem naznaczony do pogranicznych od Węgier kłótni, *Constit. fol. 7.* z sejmu 1613. deputowany do ukojenia skonfederowanego wojska, *Constit. fol. 5.* był senator z Bogiem złączony, dla którego wiele na klasztory sypał fortuny swojej, zakonowi naszemu w wiele okazjach wielce przychylny, ojczyźnie też i krwi swojej nie żałował, zastawiając jej w różnych okazjach Multańskich, Inflantskich i Kozackich, na obronę Krakowa przeciwko Maxymilianowi okrytą chorągiew wystawił, umarł 1632. w Dynowie kościół piękną strukturą wymurowawszy; sprzyścił się był dożywotnie z Katarzyną z Stembergu Kosteżanką kasztelanką Biecką, starościanką Kościerzynską, z tej były córki, Anna Beata Piotra Branickiego podkomorzego Krakowskiego, starosty Chęcińskiego małżonka, której zmarłej w r. 1669. nagrobek wystawił Jan Klemens syn jej marszałek nadworny koronny, w Krakowie u Ś. Macieja; Katarzyna Teofila

zakonnica Ś. Benedykta w Przemyskim klasztorze 1661. Franciszka tegoż zakonu w Jarosławiu. Synów jego pięciu rachuje, *Ks. Kaczyński S. J. w kazan. pogrzeb.* Z tych jeden Stanisław w zakonie naszym, na wieczną się służbę Bogu oddał, kędy nauką, pobożnością, żarliwością zbawienia dusz ludzkich, z najpryncypalniejszych ambon do ludzi mówiąc wsławiony, w radzie nieporównanego rozsądku, w obyczajach miły, i wszystkich do siebie nęcący, osobliwie rządząc kollegium Jarosławskie, Lubelskie, Poznańskie, domum professam Krakowską, i viceprowincyał Polski w r. 1667. aż też dopędził śmiertelnego kresu, w r. 1673. w Krakowie u Ś. Szczepana; drugich imiona: Mikołaj, Krzysztof rotmistrz fortunny, który w roku 1633. chorągiew wystawił na Moskwę, z tych jeden miał za sobą Stadnicką, drugi przeciwko Rakocemu Jerzemu mężnie się za ojczyznę zastawiając, poległ. Ostatni z nich Karol stolnik Kijowski, z sejmu 1670. komissarz do granic od Węgier. *Constit. fol. 27.* Wprawdzie mu Jan Kazimierz ofiarował był województwo Inflantkie, ale go przyjęc niechciał: żona jego zda mi się Kosobudzka z Wydrażewskiej herbu Rogala urodzona, syn jego Konstantyn Zefiryn najprzód miecznik Przemyski, z sejmu 1683. komissarz do granic od Węgier, *Const. f. 27.* potem chorąży Sanocki, i deputat na trybunał koronny w r. 1687. był i sędzią grodzkim Przemyskim 1692. nakoniec stolnikiem koronnym i podkomorzym Przemyskim, wszedł do grobu koło roku 1703. *) mąż na różnych funkcjach wielkiej dzielności, pod Wiedniem heroicznie stawał, przybrał był sobie w dożywotnią przyjaźń Teresę Stawską pozostałą wdowę po Janie Waclawie Jelcu, z tej był syn Karol, który w potrzebie z Sasami zginął, miałci wprawdzie za sobą Bokumownę stolnikównę Litewską siostrę biskupa, ale z niej potomstwa nie było, córka zaś stolnika koronnego Teofila, *1mo voto* żyła z Hrehorym Kopciem, *2do* z Rosnowskim chorążym Przemyskim, *3tio* z Załuskim wojewodą Płockim, *4to* z Podoskim wojewodą Płockim. N. Wapowska była za Sobieskim cześnikiem koronnym.

Wardęski herbu Leliwa, w Wielkiej-Polszeze, to pisze *Okolski*; atoli ja mam ustną relacyą od jednego z tych, co pod Kcyną mieszkają, że się herbem Nałęcz pieczętują: z tych był Franciszek Wardęski urodzony z Prązowskiej herbu

*) Konstantyna stolnika koronnego siostra rodzona była za Mikołajem Starzechowskim pradziadem z matki Ignacego Krasickiego arcybiskupa Gnieźnieńskiego i sukcesyja po ostatniej Wapowskiej, Podoskiej wojewodzinie Płockiej (która w Wiśle utonęła) w dom Krasickich weszła, między niemi *Dubieck*, *Czerwonka*, *Stłwnica* itd. — *P. W.*

Poraj 1700. Paweł ale Wardyński w województwie Ruskiem 1674. Franciszek komornik Sieradzki umarł 1734.

Jan Wardęski r. 1778. burgrabia Przedecki. — *Krasicki*.

Wargawski herbu Rola, w Łęczyckiem województwie. Maciej Wargowski kanonik Rujawski w roku 1547. *na przywileju Miasta Lwowskiego*. Jakób Wargawski w r. 1628. N. Wargawska Jędrzeja Rucharskiego małżonka. N. miał za sobą Alexandrę Koźmińską. *Okol.* wspomina Rafała kanonika Krakowskiego, a przedtem żupnika. Stanisław w Kaliskiem 1697. roku.

Warkowski herbu Korczak, jedenże dom z Myszkami, ale od dóbr Warkowia tak nazwani.

WARNIA

HERB.

Rak czerwony w polu białem być powinien, cały głową czy szyją na dół obrócony, nogami do góry, nad hełmem i koroną pół takiegoż raka widzieć od nóg: tak go opisują, *Paprocki w Gniazdzie fol. 1111*. tylko, że tu pięć piór strusich na hełmie położył. *O herb. fol. 561. Okol. tom. 3. fol. 272. Klejnoty fol. 88. Biel. fol. 558.* kędy przydają, że ten herb ztąd rzeczony Warnia, że podobno coś znacznego pod Warną, rycerz tego herbu dokazał. *Paprocki z Długosza* namienia, że ten herb mężnemu rycerzowi Rak nazwanemu był nadany w Węgrzech, wszakże trudno zgadnąć czasu, tylko nowego nazwiska nabył Warnia, gdy któryś z tego domu pod Warną heroicznie stawał w r. 1444. jakoż już dobrze przed tym rokiem w Polsce naszej Gnoińscy kwitnęli, według tego, co się o nich na swem miejscu mówiło, którzy się herbem Rak pieczętują, i podziśdzień, z czego utwierdzić się może, że ten herb dawniejszy od Warneńskiej kłęski w roku 1444. *Pierius lib. 28.* twierdzi, że Chieńska Rzeczpospolita, Raka w herbie zażywała, a *Petrasancta fol. 417.* powiada, że Gambarowie

w Bryxi prowincyi, raka nosili cisawego w żółtem polu, nad którym czarny orzeł unosił się. *Atlas Nov. par. 1. Germ. fol. 50.* świadkiem jest, że Memeliuszowie w Niemczech, podobnego we wszystkim do naszego, Raka w herbie noszą, z kąd niewiem czyby nie lepiej mówił kto, że ten herb do Polski naszej, z kąd inąd przybył. Z tego domu był Zeugno kasztelan Lubelski, i drugi kasztelan Zarnowski, którzy w roku 1252. podpisali list Bolesława Wstydlwego u *Paproc. fol. 71.* Jan Sieniński kasztelan Lwowski, miał za sobą Gnoińską, od której krewnych skupiwszy niektóre grunta, zarośli, lasy, i różnych zwierzów leżyska, wyciąwszy lasy, miasteczko tamże zasadził, i od herbu żony swojej Warnia, Rakowem nazwał: to *Sarnicki in Descript. Polon.*

Herbowni.

*Boszkowski,
Gnoiński,*

*Łęszczycki,
Płaza,*

*Rapacki,
Zarzecki.*

Warpęsz herbu Jasińczyk, w ziemi Warszawskiej. N. Warpęchowski miał za sobą Zofią Pisarską, Stefan i Jerzy Warpęchowscy w Podlaskiem 1632.

Warsz a potem **Warszowski herbu Rawicz**. Warsz brat Prandoty i Goworka wojewody Sandomierskiego, kasztelan Krakowski w roku 1279. *krómer lib. 10.* wspomina jego pamiętne zwycięstwo, kiedy Lwa księżęcia Ruskiego, pustoszącego kraje Polskie pod Goślicami małą garsztkę ludzi swoich wystawiwszy przeciwko niemu, fortunnie go poraził: córka jego była za Czyżowskim Jakóbem herbu Topor. Warsz kasztelan Wojnicki w roku 1330. Warszowski Mikołaj tegoż herbu, Wołoskie, Multańskie, Moskiewskie, Inflantskie ekspedycje przy różnej szarzy wojskowej, zawsze jednak równem sercem, to jest heroicznie odprawił, dostał się był w niewolą Tatarską, atoli z niej lubo okowany, cudownie wyszedł, za przyczyną Matki Boskiej, którego dobrodziejstwa wdzięczen, pamiątkę w Częstochowie zawiesił. Prezydował potem w zamku Chocimskim, gdzie gdy mu Tatarska Orda, zabraną żonę i dzieci wolno puścić obiecywała, byle im zamek i fortecę poddał, wzgardził tem wszystkim dla miłości ojczyzny, luboć zamku wiernie dotrzymasz, potem ich wykupił, miał za sobą w małżeńskiej lidze Zaleską, z której córka Tobiaszowi Minorowi Ligęzie pułkownikowi zaślubiona. N. była za Alexandrem Minorem. Jana Warsza Kazimierskiego proboszcza Chełmskiego herbu Rawicz, wspomina *Długosz pod rokiem 1459. l. 13. fol. 240.* męża pobożnego, exorcyzmami kościelnymi, dyabłem w opętanych straszno, ale nie mniej i świątobliwym życiem swoim.

Warszowie później znacznie się rozrodziwszy od dóbr swych nazwisko podostawali i tak, według *Okolskiego*, *Paprockiego*, a w końcu *Duńczewskiego*, powstali, Warszawie Dębińscy, Warszawie Golińscy a potem Przyjemscy, Michowscy, Rusieccy, Kosińscy, Kiemliccy, itd. o których na swoim miejscu. —

Warszawski czyli **Warszewski**, w Podolskiem województwie. Marcin Warszawski podpisał elekcyą Jana III. Dawniej zaś Jan Warszewski w r. 1408. przeciwko Bosneńczykom w wojsku Zygmunta Króla Węgierskiego żóld prowadził: rozumiem że do Warszów należą. Jan syn Mikołaja, miał za sobą Występownę.

Warszewicki herbu Paprzyca, w województwie Mazowieckiem. Stanisław Warszewicki wojewoda Mazowiecki, w r. 1501. syn jego Jan kasztelan Warszawski, ja go czytam kasztelanem Wyszogrodzkim w r. 1557. na liście Zygmunta Augusta, u *Paproc. o herb. f. 473.* zostało synów jego dwóch, Stanisław i Krzysztof. Z tych Stanisław, za promocyą to wysokiego urodzenia, to wytwornej nauki, dowcipu biegłego, to i języków różnych umiejętności, osobliwie jednak Greckiego, za manudukcyą królewskich faworów, które mu pańskiem sercem świadczył August I. ile w legacyi do Turek i inszych w Europie monarchów z wielką chwałą swoją odprawionej, zaleconemu, już był regentem kancelaryi koronnej, sekretarzem koronnym, scholastykiem Gnieźnieńskim, kanclerzem Poznańskim urosł; nawet tenże Król już mu infulę z dobrym dochodem podtykał: atoli on wzgardziwszy dla Boga tem wszystkiem, i nadzieją dalszych respektów pańskich na siebie, do Rzymu się pokwapił, kędy u świętego Franciszka Borgiasza na ten czas generała, do zakonu się Soc. Jesu prosił: nie zdało się S. Borgiaszowi, żeby był tak potrzebnego kościołowi Bożemu i Królestwu temu prałata, inaczej za fortę zakonną przyjmował, póki by był od ojca świętego konsensu wprzód na to Warszewicki nie otrzymał: u stolicy tedy apostolskiej, gdy za swemi zamysłami supplikuje, Pius V. Papież tak mu odpowiedział: *Luboć prawi życzyłbym sobie takich ludzi, którychbym do rządów kościoła zgodnie mógł zażyć, przecież nie mogę nie chwalić tego, że sobie stan życia bezpieczniejszy obierając, idziesz za wzywającym cię na służbę swoją Bogiem, a tem bardziej że wiem, iż Societas, z swojej professyi i kościołowi pomoc i duszom zbawienie przynosi:* przyjęty tedy w lat życia swego 40. w roku 1567. z niektórymi innemi, których i swoją namową i przykładem do tegoż przedsięwzięcia pociągnął: tam w pokorze, posłuszeństwie, wyniszczeniu siebie, i inszych cnotach tak postąpił, że drugim konnowicyuszom swoimi nie tylko był do pobudki, ale i podziwienia. Tej nocy,

której Ś. Stanisław Kostka niezmazaną żadnym grzechem duszę Bogu oddał, w nowicyacie u Ś. Jędrzeja, jemu na ten czas w domu professów Rzymskich zostającemu, który już u siebie był postanowił skoro dzień nawiedzić chorego Kostkę, przyśnił się Jezuita mówiący do niego: Darmo prawi zabierasz się do tego, żebyś widział Kostkę, który już jest w niebie, i oznajmił mu zejścia jego z świata godzinę; ten sen niektórym powiedział Warszewicki, sam z tymi wszystkimi do Ś. Jędrzeja pospieszył, gdzie znalazł, że tejże samej godziny, która mu we śnie była opowiedziana, Kostka się z ciałem rozstał. W roku 1570. powróciwszy do ojczyzny z Włoch, na różnych urządach żarliwością, dziwną roztropnością utemperowaną, szukał zbawienia dusz ludzkich, to z dyssydentami o wierze dysputując, to do ludzi każąc, osobliwie jednak kaznodziejska wymowa i akcja w nim się wydawała, którą wiele ludzi Bogu pozyskał. Pisał o nim do Rzymu ks. Stanisław Rozrażewski w te słowa: *słyszałem mówiącego z ambony księdza Warszewickiego, exhortującego w domu, konwersującego z Panami, o mój Boże, jak szczęśliwa Societas, że jej w tych stronach takiego męża opatrzył; jak błogostawione Królestwo Polskie, że na takiego męża trafiło.* W Poznaniu najprzód apostolską funkcją zaczął, gdzie Benedykta Herbesta kanonika tej tam katedry przykładem swoim pociągnął do zakonu, i mową: w Warszawie potem przed Królem i senatem kazał, ztamtąd do Wilna pojechał, pierwszy tamtego dopiero zaczętego kollegium rektor, które ośm lat rządząc, siłą mu swoim zabiegiem do wzrostu pomógł; a gdy kościół swego na tamtym miejscu nie mogła mieć Societas, rzecz tę przez modlitwy gorące Stanisław Panu Bogu często zalecał, raz modłącemu się myśl z pewną otuchą przyszła, żeby o kościół Ś. Jana u Króla prosił: prosił, zezwolił biskup, Król podpisał, Papież potwierdził, Bóg sam zdał się approbować, kiedy proboszcza tego miejsca Piotra Rudzkiego z tego świata zebrał w krótkim czasie, który się z tem był ogłosił, że póki by był żył, niemał woli kościoła tego mam ustąpić. Odebrawszy go w possessyą lubo nie bez trudności od dyssydentów, Warszewicki z takim naciskiem do siebie kazania miewał, że po trzy albo cztery tysiące audytora jego rachowano, z takim pożytkiem, że wielu bardzo od grzechów do szczerej pokuty, od błędów heretyckich do prawdziwej wiary katolickiej nawracało się, szczególnież z znacznych osób za jego pracą kościołowi Bożemu pozyskani, Jan Chodkiewicz marszałek wielki Litewski, starosta Żmudzki i gubernator Inflantski, księdzu Warszewickiemu jeszcze z lat młodych znajomy, gdy się oba w Witemberdze pod Filippem Melancthonem uczyli, ten go do siebie zaprosiwszy, gdy z nim

o wierze przy konkursie znacznych Panów przez kilka godzin mówił, a potem gdy widział że na dowody Warszewickiego samemi tylko prawie kalumniami wysforowanemi na Jezuitów, kalwiński predykant odpowiadał, porzucił nową od siebie przyjętą wiarę, a do dawnej się wrócił. Ulryk także Hozyusz rodzony brat kardynała i biskupa Warmińskiego, i drugi, Pieczętarz Litewski, starosta Bystrzycki, za jego staraniem do owezarni się Chrystusowej wrócili^{*)}. Tym czasem powietrze się w Wilnie szerzyć poczęło: dla którego uchrony niektórzy, gdy się z kollegium, do poblizszych wiosek powynosili, on się z jedenastą swoich w mieście dla posługi ludziom tą zarazą złożonym został. Bóg mu heroiczny jego nadgradzając ku sobie affekt, wszystkich przy zdrowiu dobrym konserwował, wyjąwszy jednego, który za wszystkich miłość ku bliźnim śmiercią zarażony, temże powietrzem zapieczętował. W r. 1572. po śmierci Zygmunta Augusta, nowego Króla elekcyą następowala, kardynał Kommendonus legat papieżki, chciał na nią z sobą sprowadzić do Warszawy księdza Stanisława, ale się ten wymówił z modestyą, że prawi wdawać się nam w takie interesy, prawami zakonnemi obostrzono: więc pod czas postu podjął się do ludzi kazać o sakramencie pokuty, w czem tak mu Bóg poszczęcił, że wielu ich od młodości swojej zastarzanych nałogów poprzestało, wielu świętokradzkich spowiedzi poprawiło, z takim konkursem do spowiedzi penitentów, że gdy swoi kapłani nie mogli wystarczyć tak świętej pracy, musiano i inszych do pomocy zaciągać. Tak gdy w Wilnie na chwałę Boską pracuje ks. Warszewicki, Grzegorz XIII. Papież w r. 1574. do Szwecyi go wyprawił. Na morzu płynąc, o trochę w ręce rozbojników nie wpadł, gdyby był wiatr prawie cudownie nie ustał, przez co okręt w którym płynął, z oczu rozbojniczych i rękę umknął. W Sztokolmie stanawszy, z Janem Królem Szwedzkim kilka dni w osobności traktował o przywróceniu wiary katolickiej do tego Królestwa, z rozkazu Grzegorza, ale gdy ten monarcha ciężkie kondycye podrzucał, nie sprawiwszy nic Warszewicki, musiał ztamtąd do ojczyzny powrócić: przecież tyle był wyrobił, że Jezuitom drogę do Szwecyi utorował, i że Wawrzeńcowi Norwegiuszowi S. J. publicznego gimnasjum rządu tam były oddane. Powróciwszy do Wilna, znaczne SS. Pańskich relikwie ztamtąd wyprowadził, które w temże mieście złożył. W cztery lata jednak znowu do Szwecyi zajechać musiał, na instancyą Katarzyny Królowy

*) Ojciec kardynała Hozyusza wójt Wileński i fundator tamże OO. Dominikanów, gorliwym był katolikiem i potomstwo jego. — *Przypisek Krasickiego.*

tego się domagającej, kilka lat tą tam missyą naszych rządził, takim przezorem, że i samym heretykom osobliwiej jednak Janowi Królowi, przypadł był do gustu, Polska za wychowanie Zygmunta syna jego, a potem Króla Polskiego pod tym imieniem III. siła powinna. Wprawdzie go ojciec na kazanie heretyckie wzywał pewnego czasu z sobą, co widząc Warszewicki, Królowy to wywiódł wielkimi racyami, co by za uszczerbek mógł być z tej okazji w młodym panięciu; dla tego gdy ten z instynktu pobożnej matki wymówił się ojcu, że mu w tym razie assistować nie może, gdzie niebezpieczeństwo jakie duszy zachodzi, tą odpowiedzią wzruszony ojciec, impet swój na Warszewickiego obrócił, przeciw potem dał się słusznym zmiękczyć perswazyom Królowy żony swojej. Ze Szwecyi rewowowany, w Lublinie rządy tego tam kollegium objął, które przez ośm lat ciągnął, nie tylko tę fundacyą poczynającą się w doczesne prowenta ugruntował, ale też i pobożnym przykładem swoim w różne cnoty rozkrzewił. Na missyą potem Wołoską pierwszy od Syxta V. Papieża zachęcony, z listem jego pobiegł, gdzie Piotra hospodara Wołoskiego ująwszy sobie, wiele na chwałę Boską przez lat dwa zapracował. Do Rzymu na koniec z Polskiej prowincyi prokuratorem wysłany, skoro się z tej drogi do Krakowa wrócił, a szerzące się tam powietrze znalazł, usilnemi listami u ks. generała wyprosił sobie, żeby mógł być zapowietrzonym w tem mieście służyć, co otrzymasz, życie swoje na szanie puściwszy, padł teźże miłości swojej ku bliźnim ofiarą w r. 1591. 3. Listopada, u Ś. Macieja pogrzebiony, wieku swego 64. W lat kilkanaście po śmierci swojej, pokazał się widomie pod samo południe ks. Piotrowi Skardze, w ten czas na febrę chorującym, i o rok jeden jeszcze życia proszącemu dla pomnożenia chwały Boskiej, i kazał mu żeby nie o jeden rok, ale o dziesięć lat P. Boga prosił, zniknął to wymówiwszy, a Skarga zaraz ozdrowiał, i żył potem lat dziesięć. Był mąż żarliwości o Boga i o dusz ludzkich zbawienie, wielkiej; z tej napisał był kilka książek duchownych, które między Panów Polskich rozrzucił, w tych naukę im opisał, jako miarkować wszystkie sprawy swoje i powinni, i mogą, żeby się do Boga stosowały. Pisał także pierwszy życie Ś. Stanisława Kostki, ile swego w Rzymie konnowicyusza. Nad to przełożył na Polski język jeszcze prałatem będąc: *Przewodnik Grzeszników Ludwika Granatensa zakonu Ś. Dominika, który in 4to przedrukowano w Lublinie 1687. Starowol. in Centur. Script. Pol. fol. 121.* powiada, że *latinitate donavit Libros historiae Aethiopiae*. W Bogu zdał się być cały zatopiony, dla tego na modlitwie tak go nie raz widziano, jakby od siebie odchodził. Pokory przedziwnej,

z kądem od wszystkich niżej kładł siebie samego, w sukni pospolicie wytartej chodził; ciało swoje niemilosierdzie traktował, jeszcze na świecie będąc, na gołym kamieniu pod głowę włożonym zasypiał, i tak sobie niebo uskarbił. Pisali o nim *Sachin. in histor. Soc.* na wielu miejscach. *Alegambe in Victim. Charit.* 1591. *Bibliot. Script. Soc. Nadasi Anno Dier. memor.* 3. *Octobris. Tanneri Societas. Mart. Baron. in Catal. Beat. Polon. Pruszez Forteca Duchowna. Tylkowski w Życiu Ś. Stanisława Kostki. Starowol. in Script. Polon. elog.* 53.

Krzysztof Warszewicki kanonik Krakowski, sekretarz królewski, brat rodzony Stanisława, sławny pismami od siebie do druku podanemi. 1mo. *Oratio in obitum Stephani Regis Cracov.* 1587. in 4to. *Basileae in 4to* 1588. *Rostochii* 1627. in 4to. 2do. *Reges, Sancti, Bellatores, et Scriptorum Poloniae, Romae* 1601. in 8vo *Posnan.* 1629. in 8vo. 3tio. *Memorabilium rerum et hominum descriptio ab orbe condito ad annum 1585. Cracov. in 4to.* 4to. *De laudibus Joannis Tarnovii Castellani Cracoviensis et summi in Polonia belli Ducis, Oratio in 4to Crac.* 1585. 5to. *Post Stephani Regis mortem, in primo et generali totius Masoviae conventu Oratio in 4to Cracov.* 1577. 6to. *De cognitione sui ipsius l. 3.* przydane drugie jego opuscula osobno przedtem wydane i w jeden tom złożone, to jest: *de Morte, et immortalitate animae. De monte Calvo, et miraculis ligni S. Crucis historia. De factis et dictis Jesu, Meditationes tres. Pro Christi fide et Petri sede Orationes tres. In septem Psalmos, quos vocant Poenitentiales Paraphrasis. In Jubilum D. Bernardi de Nomine Jesu Paraphrasis. De B. Maria Virgine Encomium. Apologia contra Nicolaum Regium Germanum pro suis orationibus. Pro avita religione retinenda oratio, Crac. in fol.* 1599. i 1600. 7mo. *Caesarum, Regum et Principum, unius et ejusdem partim generis et nominis, partim etiam Imperii ac Dominationis Vitarum Parallelarum lib. 2. in fol.* Cracov. 1603. 8vo. *Paradoxa, de sectis in Religione Christiana, de Turcica ob Christianorum dissidia crescente potentia, de Libertatis nimiae periculis, de aequalis omnium statuum in Repub. potentiae deformitate; de Regum inter aulicos suos proclivi corruptione, de ambitionis periculoso vitio, Pragae* 1588. in 4to, *Romae in 8vo* 1601. Cracov. 1598. *typis Lazari in 4to.* 9no. *Ad Henricum Valesium Poloniarum Regem Oratio in 4to Crac. Lutetiae in 4to* 1575. 10mo. *De Optimo statu Libertatis, libri duo in 4to Cracov.* 1598. 11mo. *De Origine et derivatione generis et nominis Poloni dialogus in 4to Vilnae typis Radivilianis* 1580.

12mo. *Ad Stephanum Regem Poloniae oratio, qua bellum Moscho perdomito, pace conclusum gratulatur, in 4to Magd. 1582. et Argentinae recusa cum aliis 1598. Torun. 1582. in 4to. 13tio. In mortem Maximiliani II. Imperatoris Romani, Oratio in 4to Ratisbonae 1576. z której poznać, że Krzysztof ten pod rozerwaną w Polsce elekcyą, tego Maxymiliana stronę trzymał, i do niego zajechał, gdzie gdy śmierć Cesarska zaszła, we trzy dni tę mu oracyą napisał. 14to. In mortem Annae Austriacae Poloniae Sveciaeque Reginae Oratio in 4to Cracov. 1598. 15to. In mortem Philippi II. Hispaniarum Regis Catholici Oratio in 4to Cracov. 1598. 16to. Ad Rudolphum II. Imperatorem Oratio de Christianorum contra Turcas victoria in Sclavonia ad Sissek parta, exstat impressa in 8vo Hannoveriae 1613. inter orationes gratulatorias. 17mo. Ad Jacobum Angliae, Scotiae, et Britanniae Regem, Oratio in 4to Cracov. 1603. 18vo. *Clypeus spiritualis* in 12. Cracov. 1598. są modlitwy, już to czwarty raz w tym roku przedrukowane. 19no. *Turcicae Orationes quatuordecim: ad imitationem Philippicarum Ciceron., cui addita sunt duo opuscula, quorum unum Friderici Coriolae de Consilio et Consiliariis Principis, z Hiszpańskiego na Łaciński język przetłómaczone; alterum de Legato et legatione Cracov. 1595. in fol. a potem te dwa poślednie traktaty, to jest de Legato et Legatione, także de Concilio et Consiliariis powtóre wydrukowane w Gdańsku in 12. w roku 1646. Starowol. in Hecaton. jeszcze te liczy. 20mo. *Conciones de Jubileo et Ecclesia. 21mo. Historiam Turcicam. 22do. De rebus gestis Rudolphi Caesaris. 23tio. Masticas libertatis. 24to. Elogia illustrium Poloniae Scriptorum. 25to. Possivinus in Apparatu sacro tom. 1. między inszemi jego księgami wspomina też i tę: Quatuor Doctorum Ecclesiae encomia. 26to. Ad Sigismundum III. in Comitibus Inaugurationis Oratio, Upsaliae 1594. Tem piórem swoim tak się wślawił, że nie tylko w Polsce, ale i w obcych krajach nieporównaną sobie sławę pozyskał, dla tego Stanisław Miński, tak do niego w liscie swoim pisze: *Te etiam atque etiam diligo et admiror me hercule, quod inter tot tuas calamitates, et adversae fortunae procellas, non modo animum te dignum non remisisti, sed et studia ac literas ita coluisti, ut nunc plurima laborum et lucubrationum tuarum monumenta, externorum manibus, summa cum laude tua passim conterantur. Ita senescere oportet virum, qui tot Imperatoribus, tot Regibus, tot Principibus servierit, et charissimus fuerit, negotia domi forisque tractaverit, multas gentes, regiones, moresque ipsarum viderit etc.* W książce: *De cognitione sui ipsius samže****

kładzie list Grzegorza XIII. Papieża do siebie pisany w roku 1573. w którym chwali jego gorliwość za wiarę, i wolne na chwały Boskiej przymnożenie pióro jego sławi, zabiegi także na dobro ojczyzny. *Rescius Epist.* 16. *lib.* 2. tak do niego mówi: *Quae scribis, nec latere sciunt, nec solent populum timere, i Epistol.* 20. *Turcicas tuas ita quotidie libo, ut quotidie verear, ne desinant, sic sunt ad palatum, i znowu Epistol.* 18. *lib.* 1. świadczy o nim, że bardzo wiele Polakom, pismem swoim ohydził heretyckie błędy, znajdziesz i więcej listów danych od Rescyusza do Warszewickiego z wielkimi pochwałami. *Starowol. in Hecat. elogium mu* 102. zapisał. Jakoż piękne w tym mężu przymioty, godne były i nie jednej pochwały, wysłany albowiem od ojca do cudzych krajów za radą Piotra Myszkowskiego, potem biskupa Krakowskiego, w językach: Francuzkim, Włoskim, Niemieckim, Hiszpańskim, takiej biegłości nabył, jakby się w każdym z nich urodził, luboć on nie kontentując się tem, że tam z młodych lat peregrynował, dla większego poleru, sam się tam z ochoty swojej wyprawiał: wymowy gładkość znaczna się w nim wydawała, która się pokazała w oczach Polskiego świata, gdy posłował na konwokacyą Warszawską w r. 1574. *Biel. fol.* 719. Dzielność i rozsądek wielki w rzeczach, dla tego Stefan Batory Król Polski, jego sobie wybrał i wysłał w legacyi do Szwecyi, upominając się pewnych zamków w Inflanciech. *Bielski f.* 790. Nadto niespracowany w czytaniu ksiąg i pisaniu. Siostrzenica jego i Stanisława, była za Stanisławem Myszkowskim margrabią. N. Warszawicki w roku 1606. zabity na stolicy Moskiewskiej, utrzymując zmyślonego Dymitra Cara Moskiewskiego. *Petricius lib.* 2. *hist. Moschovit.* Mikołaja o którym wyżej mówiłem pod Warszawskimi, Warszawickim zowie *Duryew.*

Warszycki herbu Abdank. Od Skarbków hrabiów z Góry wyszli, w Łęczyckiem województwie osiadłszy, i Bogu i ojczyźnie w najlepszą zasłużeni. O dawniejszych domu tego mężach, pod tem imieniem nie mogłem się nigdzie doczytać, najdawniejszego z ksiąg grodzkich Łęczyckich dochodzę Stanisława z Warszyc, który w r. 1484. dobra swoje Skoszewy miasteczko, z temi wioskami, Byszewy, Kalien, Mieczkowa wola, Moskiew, Polik, Witkowiec, Bendon, Buczek, Ostrów, Parzyce, Czerzhów, Modlna, Kreszów mniejszy i większy, Leźnica większa, Bogdańca, Tymienica, Dąbrowka mniejsza i większa, Wincencyannie z Lezenic wojewodzance Brzeskiej Kujawskiej, czyli raczej wojewodzinie, staroście Łęczyckiej puścił *jure obligatorio*, za cztery tysiące czerwonych złotych, kopiją tej inskrypcyi znajdziesz u *Okol. pod herbem Abdank*, które potem dobra Kazimierzowi III. Królowi Polskiemu do-

stały się, według tegoż *Okolsk.* kwitnął potem Jakób Warszycki, którego syn Jan pod Rewlem mężnie na nieprzyjaciela nacierając zabity: drugi syn Jakóba Maciej miecznik Łęczycki, z Romiszowskiej Anny trzech synów spłodził: Jana, Stanisława i Jędrzeja. Z tych Jan rotmistrz pod Janem Zamojskim hetmanem, w obozowych tumanach, od młodszego wieku, aż do śmierci wychowany bezzenny zszedł z tego świata. Stanisław na dworze Anny Jagiellonowny Królowy wiek młody polerował, posłował potem na zjazd Wislicki w r. 1587. i podpisał edykt za Zygmuntem III. *Constit. fol. 439.* urosł dalej kasztelanem Warszawskim, Kobryńskim i Osieckim starostą, z którymi tytułami, deputatemznaczony do zapłaty wojsku, *Constit. fol. 878.* jeździł od Zygmunta III. Króla w legacyi, do Iwana Wasilewicza Cara Moskiewskiego znacznym kosztem, którego nigdy nie żałował; ile jaka na ojczyznę przygoda naskwarła, Zygmunтови Królowi Szwedzkie dziedziczne Państwo, jadącemu do Szwecyi odbierać, ludzi do boju swoją szkatulą wystawionych posłał, i sam się z nimi w zamorską drogę puścił, a zostawszy podskar bim wielkim koronnym, gdy w skarbie pieniędzy niestawało, swojemi nie raz potrzeby Rzeczypospolitej zastępował, co osobliwiej pokazał w ten czas, gdy w r. 1613. do ukojenia związkowych chorągwi, delegowano go z sejmu, *Constit. fol. 6.* bo i na wojsko znaczną wysypał sumę, i przedtem Zygmunta Króla kilka miesięcy z swoich dóbr podejmował z całym dworem, że prowenta królewskie od rokoszanów rozszarpane, nie wystarczały na sustentacyą Pana. Pod czas rokoszu tego i Moskiewskich rewolucyi, nienadwerężonym statkiem przy tymże Królu stawając, zdrowie swoje na szanie nie raz wystawił. Ale i na Boga swoją szczodroblivość oświadczył, kiedy Pannom Bernardynkom w Warszawie kościół i klasztor wystawił, w prowenta uposażył, i należycie ufundował: a przy kościele Brzezińskim, kaplicę wymurował i nadał: umarł wojewodą Podlaskim w r. 1616. w którym roku jeszcze go z tym honorem zapisanego czytam komissarzem do granic Podlasia i księztwa Litewskiego. *Constit. fol. 47.* Kupił był w Podlaskiem dobra Nosowe i Kozirad, o czem świadczy *Komissya rozgraniczenia Podlasia i Brześcińskiego województwa*, pogrzebiony w swojej fundacyi w Warszawie, trzymał krom wspomnionych wyżej starostwa Czarskie i Warszawskie.

Jędrzej podkomorzy Sieradzki, trzeci syn Macieja miecznika Łęczyckiego, siostra jego i drugich braci Maryanna, Lasockiego chorążego Łęczyckiego małżonka, w Brzeźnickim kościele spoczywa. Ten Jędrzej spokojne i od publicznego zgiefku dalekie życie prowadził, ofiarowanych sobie krzesel

przyjąć niechciał, po śmierci w Modlnie złożony, kędy któryś z przodków domu tego, kościół wystawiwszy, wieś Miąszą Sośnią nazwaną, w posagu do niego przyłączył, z Katarzyny Rokszyckiej herbu Pobog, dwie córki spłodził, jedna Katarzyna pierwszym związkiem Gabryelowi Tarnowskiemu staroście Krakowskiemu, drugim Janowi Zebrzydowskiemu miecznikowi koronnemu zaślubiona, druga Jerzemu Kalinowskiemu, lubom omyłką nazwał ją wojewodzanką Mazowiecką w tomie piątym. Synów zaś czterech: Adama, Pawła, Alexandra i Stanisława. Z tych Adam dworzanin królewski, i poseł z Podlaskiego na sejm 1631. ztamtąd deputatem zapisany na trybunał fiskalny Radomski, *Constit. fol. 10.* pod Chocimem za Zygmunta III. w Prusiech i Moskiewskich expedycyach mężnie za ojczyznę piersi swoich nadstawiał: zda mi się, że to on w Gidlach OO. Dominikanom kościół i klasztor fundował, to pewna że Piotrkowski klasztor OO. Franciszkanów, liczy go za swego dobrodzieja, życie to śmiertelne w nieśmiertelne zamienił w r. 1656. na ten czas podkomorzy Mielnicki.

Paweł wojewoda Mazowiecki i generał w r. 1659. syn drugi Jędrzeja podkomorzego Sieradzkiego, był przedtem kasztelanem Konarskim w Łęczyckiem, w ten czas kiedy pisał swój herbarz *Okol.* syn jego Adam z sejmu 1667. komissarzem naznaczony do granic od Szląska, *Constit. fol. 21.* a w roku 1674. Adam wojewodzie Mazowiecki, podpisał elekcją Jana III. Króla Polskiego w Sieradzkiem województwie. Anna Jędrzeja Bykowskiego podczaszego Łęczyckiego małżonka.

Stanisław najprzód wojewoda Mazowiecki 1632. potem kasztelan Krakowski, syn trzeci Jędrzeja podkomorzego, jeszcze od Zygmunta III. Króla w senat Polski policzony, pięciu Królom nie porównaną wiernością, radą i pomocą przez lat pięćdziesiąt zaszczycał się: na Zbarazkie i Beresteckie okazy, okryte tak piesze, jako i jezdne wystawił chorągwie. Sam z pospolitem ruszeniem, ciągnął nie raz na sukkurs ojczyźnie. Pod czas Szwedzkiej burzy w Polsce, nie tylko, że z bracią swoją nigdy Jana Kazimierza Króla nie odstępował, ale też z Pileckiej i Krzepickiej fortecy, Szwedów wypędził, Dankowską fortecę przeciwko nim uzbroił, kędy im mężny dawał odpór: W tychże dobrach, na wzór stryja swego, Jana Kazimierza Króla chojną przez niemalý czas traktował ręką, co mu i w Pileckim potem świadczył zamku. Fortunę, którą był zebrał obszerną, żyjąc pomiarkowanie, albo na potrzeby ojczyzny, albo na kościoły sypał, w Piotrkowie, w Dankowie, w Mrzygłodzie nowe przybytki Boskie wystawił, pewną summę sobie naznaczył, którą codzień, na ubostwo dzielił: co miesiąc za dusze w czyscu zostające trycesymy zakupował, OO. Refor-

matom w Krakowskim mieście placu swego ustąpił na konwent i klasztor. Do Najśw. Matki szczególnie nabożny, który obraz w Częstochowie cudami wstawiony, często nawiedzając ubogacił. Duchowieństwo szczególnie szanował, żydów i herezyków nienawdził, pierwszych nigdzie w dobrach swoich cierpieć niemógł: dokonał śmiertelnego kresu w r. 1680. w lat życia swego więcej niż ośmdziesiąt; w r. 1629. już posługując na sejm, komissarzem naznaczony do granic od Wielkiej-polski. *Constit. fol. 16.* Pierwsza żona jego Bełzecka wojewodzanka Podolska, druga Helena księżniczka Wiśniowiecka Konstantego wojewody Ruskiego córka, z tej zostały się dwie córki, Teresa Jędrzejowi Firlejowi kasztelanowi Lubelskiemu, Helena Michałowi Warszyckiemu wojewodzie Sandomierskiemu, zaślubione, i syn Jan Kazimierz dziedzic na Pilecy i Ojgrodzieńcu, starosta Ojcowski, wspomina go *Konstytucya 1667. fol. 21.* Sprzyściągł się był dożywotnie z Domicellą z wielkiego Chrzastowa Wierzbowską, ale z nią *sterilis* wszedł do grobu, druga żona jego była Anna Stanisławska wojewodzanka Kijowska.

Alexander podkomorzy Sieradzki, dziedzic na Warszycach i Biały, czwarty według *Arteńskiego in fastigo Senatus*, syn Jędrzeja podkomorzego Sieradzkiego, tego z Walewskiej syn Michał, najprzód miecznik Łęczycki, *Const. 1667. f. 21.* i 1676. *fol. 27.* dalej miecznik koronny i starosta Piotrkowski, z sejmu 1690. komissarz do uspokojenia pretensyi Rzeczypospolitej od kurfirsza Brandeburskiego, *Constit. fol. 17.* na koniec wojewoda Sandomierski 1696. r. pułkownik wojsk Rzeczypospolitej z Czarnieckim sławnym wodzem tryumfalnie wojował, a potem w Ukraińskich i Moskiewskich mogiłach, także pod Wiedniem pamiętny wojownik, temu Helena Warszycka kasztelanka Krakowska, dwie córki powiła. Pierwsza Teresa, poszła za Jana Odrowąża Pieniążka wojewodę Sieradzkiego, druga Teofila za Jana Męcińskiego starostę Wieleńskiego, synów zaś dwóch: Stanisława miecznika koronnego starostę Łęczyckiego, wspominają go *Konstytucye 1690.* komissarzem do granic od Szląska, *Constit. fol. 17.* i w roku 1703. deputatem do boku królewskiego dla obrady, *fol. 15.* wszedł w kontrakty małżeńskie z Maryanną Jordanowną kasztelanką Wojnicką, z której tylko Emerencyanna córka została, która *1mo voto* żyła z Ludwikiem Pocijem wojewodą Wileńskim i hetmanem wielkim Litewskim. *2do* z hrabią Montmorenci. Jerzy drugi syn Michała wojewody Sandomierskiego, najprzód stolnik Sieradzki, starosta Bolesławski 1697. dalej starosta Piotrkowski i marszałek trybunału koronnego 1702. kasztelan Łęczycki 1703. aż i wojewoda, w roku 1733.

przeniósł się na inny świat, potomka żadnego nie zostawiwszy domu Warszyckich chwałę wniósł do grobu, w kościele naszym Lwowskim pogrzebiony, dwa razy ponawiał śluby małżeńskie, raz z Łosiowną wojewodzanką Malborską, drugi raz z Potocką wojewodzanką Bełką *)).

Warteszowicz. Jan Warteszowicz na sejmie 1654. między rycerstwo Polskie policzony, o czem patrz Konstytucyi w tymże roku.

Warzycki herbu Trąby, w Podgórzu. Z tych nasi pisarze wspominają Jerzego Warzyckiego, którego dla osobliwych jego talentów do herbu swego przypuścili Jordano-wie. N. miał za sobą Helenę Jastkowską, która po jego śmierci ponowiła śluby z Dedyńskim.

Warzymowski herbu Pomian, patrz **Sokołowski**, którzy zdawna pisali się z Warzymowa, prawdać że *Paproc. Okol. Bielski* Warzymowskich do herbu Wieniawa naciągają, ale rozumiem że omyłką, dla podobieństwa tych dwóch herbów z sobą Wieniawy i Pomianu. Mikołaj z Warzymowa kasztelan Brzeski Kujawski 1438. u *Łaskow. w Stat. fol. 82.* Tomasz w roku 1443. po znacznem zwycięstwie z Turków w Węgrzech, chorągiew swoją zawiesił w Budzie w kościele. *Biel. fol. 373.*

WASELROT

HERB.

Treterus in Vitis Episc. Varmien. pisze ich **Weiselrodt**, indziej czytam ich **Waldenroth**, insi **Walenoardt**, *MS. o Famil. Prusk.* Waselrod Adler, który też tak ten herb opisuje. Orła głowa w prawą tarczy obrócona, i z szyją czarną, pod nią dwie nogi rycerza zbrojnego, z ostrogami, tak ułożone, jakby na nich orla głowa stała, u *Tretera* tenże sam

*) Ta po śmierci jego poszła za Opalińskiego wojewodę Sieradzkiego. — *Przypisek Krasickiego.*

herb widzieć, tylko że on linią poprzek nie dzieli, głowy orlej z wywieszonym językiem od nóg, *MS.* zaś wspomniony tę linią położył, na hełmie też nogi wywrócone być powinny do góry piętami i ostrogami, tak żeby się piętami z sobą schodziły, palcami na bok od siebie. Ten herb jest malowany w Chelmieży, w kościele katedralnym na ścianie pod krucyfiksem, ale z infułą biskupią, bo Łukasz Weselrod albo de Allen z Torunia rodem, J. U. D. z kanonika Warmińskiego został biskupem tegoż miejsca, *MS.* ten powiada, zda mi się że leży w Toruniu u Ś. Jana w kaplicy Ś. Kostki: bo tam jest ten herb kamienny pod samem sklepieniem, gdzie powiadają, że ten biskup w Toruniu trucizną zniesiony. *Treterus* luboć o jego śmierci twierdzi, że go w Toruniu zastała, w r. 1512. powracającego do Prus z Krakowa, dokąd się był wybrał, żeby był assistował do ślubu Zygmuntovi I. Królowi z hrabianką Cylji, ale o truciznie milczy, i owszem przydaje, że do Warmji ciało jego sprowadzone, tamże spoczywa. W Rzymie ten Łukasz konfirmacją i konsekracją otrzymał, zkąd powróciwszy do swego biskupstwa wprowadzić Kazimierza Króla Polskiego nie miał sobie przychylnego, atoli że był człowiek mądry, pobożny, w wielu językach biegły, i przykładnego życia, tyle sobie tem estymacyi u Panów Pruskich uskarbił, że Króla utrzymali i ugłaskali, że go spokojnie przy biskupstwie swoim zostawił. Sukcessorowie zaś Kazimierzowscy w osobliwszym go mieli respekcie, Zygmunt I. najbardziej, od którego Łukasz trzymał trzy starostwa, Starogrodzkie, Sztumskie, i Krystburskie: kościół Warmiński nie tylko w duchownych rzeczach, ale i w doczesnych wielką roztropnością rządził, tak że prowentów biskupstwa swego piętnaście tysięcy grzywien liczył, które jednak pieniądze, nie na zbogacenie krewnych i kolligatów swoich, ale na potrzeby kościoła swego i prowincyi pożytki hojnie obracał, wiele w dyecezyi swojej domów Bożych w kościelny aparat przystroił, na zamek Heilsberski, który ogniem spłonął w r. 1497. siła spendował. OO. Bernardynów z Wiszmaru sprowadziwszy, w Warmji fundował pod tytułem Ś. Antoniego, i w wszystkie potrzeby należycie opatrzył. Z Krzyżakami nie miał pokoju, ci wiezdąc, że im nie sprzyjał, namówili arcybiskupa Ryskiego, że Łukasza na synod w Inflanciech złożony wzywał, ale się tam stawić nie chciał. I lubo tak on jako i jego rodzina Toruń, dawniejszemi czasy za ojczyznę swoją znali, potem jednak w książęcych Prusach osiedli: z których Marcin a Waldenroth Capitaneus Tapiaviensis, dekret komissyi Króla Polskiego podpisał w r. 1609. i w roku 1620. *Consiliarius Provincialis, Deputatus ad recensioem juris Martinus Vallenrodt.*

Wasicki. N. Wasicki miał za sobą Wiktoryą Strzegocką, z niej synowie byli, Jędrzej, Stanisław, Maciej, Marcin i Wojciech, i córka Anna Dymidecka.

Wasiczyński herbu Korczak, na Rusi z Wasieczyna, Kasper Wasiczyński w Ruskiem województwie poborca z sejmu 1588. *Constit. fol. 503.* był potem wojskim Lwowskim, *Acta Terrestr. Leopold.* miał za sobą Helenę córkę Mikołaja Łysakowskiego Lubicza, kasztelana Chełmskiego, pozostała wdowę po Łażniewskim. Scibor brat jego, ale z inszej matki Polanowskiej urodzony, siostra ich Elżbieta żyła z Bartłojem Bełzeckim. Krzysztof od młodości swojej do sędziwego wieku niespracowany dla ojezyny żołnierz, z sejmu 1633. komissarz do granic, *Constit. f. 31.* pojął Jadwigę Cetnerownę kasztelanę Halicką, z Kurzańskiej urodzoną, z tej spłodził trzy córki, Helenę Olewińską, Zofią Baranowską, i Jadwigę Zbroszkową strażnikową polną. N. miał za sobą Katarzynę Słoniewską. Elżbieta i Anna zakonnica u wszystkich śś. we Lwowie. Ostatnia z tego domu Wasiczyńska żyła z Krosnowskim podkomorzym Lwowskim. Teresa z Stefanem Podlodoskim rotmistrzem królewskim, w kontrakty małżeńskie weszła N. miał za sobą Katarzynę Słoniewską.

Wasieńczowicz herbu Lis odmienny, patrz **Ma-karowicz**, w Mińskim i Kijowskim województwach. Mikołaj Wasieńcowicz podwojewodzy Kijowski, miał za sobą Charłęską, synowie jego Krzysztof, Jan i Jędrzej. Jakóba Wasieńcowicza wzięła w niewolę Moskwa, którego gdy w r. 1509. upominał się Zygmunt I. Król Polski, nie przyszło do restytucyi, bo sam dobrowolnie chciał się u Moskwy zostać.

Wasilewicz herbu Syrokomla, ale z tą odmianą, że na Abdanku kładą strzałę prosto żeleźcem do góry dwiema krzyżami przedzieloną, to jest dwa na niej krzyże, są w województwie Mścisławskim. Wasilewicz Dymitr koniuszy u Witolda w. księżęcia Litewskiego odprawował od niego poselstwo do Króla Jagiella ofiarując mu pieniądze na wykupienie Podola od Spytkowych dziedziców, pisze o nim *Stryjkow. fol. 501.* w r. 1423. Stefan Dymitrowicz Wasilewicz, w zasługach od książąt Ostrogskich wziął Nowydwor, syn jego Wasil spłodził Stefana, ten długo służąc na dworze książąt Radziwiłów potem w obozie Litewskim wiek swój strawił, syn jego Mikołaj Kazimierz wojski Mścisławski 1648. podpisał konfederacyą generalną. Ojciec jego pod Pskowem pieszo szedł do szturm, *Paproc. fol. 407.* służąc na ten czas za towarzysza z Radziwiłem. Eustachiego Wasilewicza wspomina podpis do poselstwa Panów Ruskich, do Syxta IV. Papieża. Są i na Wołyniu.

Z tych Wasilewicz Dachno ziemianin Wołyński, o czym świadczy *Metryka Wołyńska*.

Wasilewski herbu Drzewica, w Wołyńskim województwie, z ziemi Drohickiej, przydomek mają Chochlik. Walentyń dziedzic na Wasilewie Wasilewski, z Doroty Rutkowskiej, spłodził syna Marcina, ten z Kuczyńskiej Stefana, o czym tranzakcyje świadczą w księgach Drohickich 1600. 1620. i 1630. Stefan z dwóch żon Zawackiej i Rylskiej, zostawił Teofila, Jędrzeja, Tomasza, młodo zmarłych. Jan w zakonie Ś. Franciszka de observantia, Mikołaja, Adama Franciszka dwóch imion, pisarza ziemskiego Krzemienieckiego, temu Angela Wilezopolska powiła te dzieci, Józefa Soc. Jesu i Alexandra, Annę Głuchowską, Teresę zakonnice Karmelitanę, i Maryannę.

Franciszek Wasilewski archydyakon Łęczycki. Wawrzeniec z Wasilowa Wasilewski, z Maryanną *Niewieścińską* herbu *Pogonia* ożeniony, miał synów dwóch, Wawrzeńca i Wojciecha, ten Wojciech z Maryanną *Brzozewską* spłodził synów dwóch, Józefa *sterilem*, i Alexandra łowczego Chęcińskiego, który miał żonę z województwa Rrakowskiego, Antoninę z *Tęgoborza Tęgoborską*, herbu *Sreniawa*, z tą spłodził synów trzech: Adama, Jana Kantego i Alexego. — *Duńczewski*.

Wasilewski herbu Rogala, są w księstwie Litewskim i Ruskiem województwie. N. Wasilowski z Kmitą wojował Moskwę w r. 1568. Hieronim stolnik Wołkowiski poborca w tejże ziemi 1601. *Constit. fol. 777*. Michał Wasilewski podsedek Witebski, miał za sobą Antoninę Filipowiczównę sędziankę grodzką Mińską. Mikołaj Wasilewski 1531. na liście Zygmunta I. Króla *dany* *Miastu Lubelsk*. Kazimierz Wasilewski herbu Rogala miecznik Lwowski, pisarz grodzki Przemyski, żona jego Elżbieta Grocholska wojskiego Nowogrodzkiego córka, z niej było dwóch synów, Józef starosta Narewski, i Antoni, tego żona Radzimińska. Ignacego starosty Narewskiego z Izabelli Śleszyńskiej córka jedynaczka. Teresa starościanka Narewska pozostała wdowa po Wasilkowskim łowczym Podolskim, poszła za Ignacego Bala starostę Taborowskiego. N. żyła z Mikołajem Podolcem. Kazimierz pisarz grodzki Przemyski i Ludwik, bracia Jana starosty Narewskiego.

Tadeusz Wasilewski roku 1778. wojski Orszański. — Franciszek horodniczy Orszański. — *Krasicki*.

Wasilkowski herbu Korczak, w Podolskim województwie. Wasko Wasilkowski dziedzic na dobrach Tłuste nazwanych w r. 1584. syn jego Jędrzej. *Acta Castr. Camen*. N. pojął Zofią Kalinowską wojskiego Halickiego Walentego

córkę, z nią spłodził dwóch synów, Prokopa i Samuela, i córkę Annę Zyrawską. N. złączył się dożywotnie z Jadwigą Strzemeską podśędkówną Halicką, ta mu powiła trzech synów, ludzi rycerskich, z których był Józef cześnik Podolski, ten miał za sobą Humiecką z Kąckiej siostry Marcina kasztelana Krakowskiego urodzoną. N. łowczy Podolski miał za sobą Wasilewską Teresę starościankę Narewską, *sterilis*. Jan w Rijowskiem województwie 1674. Michał, synowie jego Zacharyasz i Jędrzej. *Acta Castren. Leop.* 1626. *Acta Camen.* 1629.

WASKIEWICZ

HERB.

Według *Paproc. w Gniazdzie f.* 1198. *O herb. f.* 681. *Okol. tom. 3. fol. 274. Klejnoty f.* 103. powinien być krzyż, ale u końca czyli u trzonka na dwie części rozdarty i rozdzielony, kolor krzyża złoty, pole niebieskie, na hełmie *Ks. Kojal. in MS.* trzy pióra strusie kładzie, powiadają zaś, że ten herb za czasów Jagiełła Króla nadany mężowi odważnie Tatarów wojującemu, i tryumfalnie zawsze z pola schodzącemu. *Bosius de triumphali cruce lib. 5. cap. 6. et 7.* także jak ten herb figury położył krzyża, które przekopijował *ex Algiptiorum simulacris*. Tym się herbem pieczętują Waskiewiczowie w księztwie Litewskim w województwie Mińskim. Bogdan pułkownik, w nieszczęśliwej pod Wiedrusą z Moskwą potyczce, ranny. *Strykow. lib. 21. c. 7.* ale go pisze Maskiewicz.

Wąsniewski herbu *Bończa*, w ziemi Mławskiej, dom rozrodzony. Wyciech Wąsniewski pleban Brzeski, wydał do druku *Objaśnienie trudności Teologicznych zebrane z Doktorów ŚŚ. od Anzelma Świętego, a od niego z przydatkiem na język Polski przetłomaczone, w Krakowie 1651. in Ato.*

Wąsnłowski. Ci w komput rycerstwa Polskiego policzeni przez Konstytucją 1676.

Wąsowicz herbu *Łabędź*, w Sandomierskim i Rawskiem województwach, od przodka swego Wąs nazwanego,

męża walecznego tak nazwani Wąsowiczami: gdzie nabywszy w Rawskim dóbr Smogorzewa, z nich się i podziśdzień piszą. Tak rozumiem że do nich należy Ziemak z Smogorzewa Ciechanowski sędzia, który w r. 1436. podpisał pokój Brzeski u Łask. w *Stat. fol.* 140. *Okolski* powiada, że z tego domu byli starostowie Radomscy i Łomżyńscy. Derszław z Smogorzewa starosta Radomski, którego córka żyła z Piotrem Gomolińskim. Balcer Wąsowicz z sejmu 1567. poborca w Radomskim, Sężyckim, Chęcińskim i Opoczyńskim. *Constit. f.* 146. Wacław starosta Lenczewski w r. 1587. podpisał ustawy zjazdu Pokrzywnickiego, województwa Sandomierskiego, *Constitut. fol.* 426. i drugi Jan z Woli *fol.* 427. Adam poborca w Sandomierskiem 1618. *Petric. lib.* 2. *Histor. Moschov.* pisze o jednym z nich, że zginął na stolicy w Moskwie, z Dymitrem Carem Moskiewskim, niewiem czy nie Mikołaj, o którym *Okolski* namienia, że się pisał de Bielojowice. Krzysztof rotmistrz, urodzony był z ojca Wacława pułkownika pod Zamojskim hetmanem, matki Drohojewskiej, w wielu w prawdziwych bataliach mężnego serca dał dowody, ale osobliwie w okazyi z Nalewajkiem, i z Lissowczykami: deputatem zasiadał na trybunale koronnym 1620. posłem obrany na sejm, umarł w r. 1628. N. cześnik Sandomierski z Drohojewskiej urodzony. Wawrzeniec z Smogorzewa podsędek Sandomierski, u *Nakiel. w Miechow. fol.* 668. w r. 1561. Wąsowiczowna z Smogorzewa, żona Macieja Leńka Rokickiego stolnika Sochaczewskiego, *Paproc. o herb. fol.* 429. Wacław archidyakon Poznński 1646. proboszcz Nurski i Łaskarzowski, deputat na trybunał koronny, któremu synowiec jego Piotr przypisał *Olorem pro rostris eloquentem*, ojciec tego Wacława pod Moskiewską wojnę żołąd w wojsku prowadząc, gdy naszych w stolicy Moskwa zewsząd ściśnęła, on jednak przedarł się do nich z prowiantem. Wacława synów rachuje *Okolski* tych: Wacława, Jacka, Franciszka i Zbigniewa. Felicyan starosta Narewski u Króla Michała w wielkich respektach dworzanin, z sejmu 1670. komissarz do granic. *Constit. fol.* 25. Zbigniew cześnik Sandomierski zmarły przed rokiem 1689. syn jego Wacław. Balcer Konstantyn podsędek Sandomierski, syn jego Kasper 1672. Ewa Mikołaja Bełzeckiego małżonka. Adam i Maciej podczaszy Łukowski, Maxymilian chorąży w wojsku cudzoziemskim. Jan podwojewodzy Radomski, Piotr poborca Radomski, Wacław Ignacy major w wojsku J. K. Mci 1674. pisali się na elekeyą Jana III. Ludwik stolnik Łomżyński podwojewodzy Krakowski, lampę srebrną na dwa łokcie wielką dał do obrazu Matki Boskiej w Studziannym 1674. Marcin stolnik Sochaczewski fundował OO. Piarów w Radomiu na

dobrach ziemskich, co approbowała *Konstytucya* 1690. *f.* 15. zda mi się syn jego prowincyałem w tymże zakonie temi czasy, mąż wielkiego przezoru i ludzkości. Karol najprzód pisarz ziemski Sandomierski, poseł z tym tytułem na sejm 1685. r. ztamtąd deputowany do rewizyi skarbu koronnego, *Constitut. fol.* 8. w r. 1687. już sędzia ziemski, z sejmu 1690. deputat do boku królewskiego dla obrady, *Constit. fol.* 8. na koniec podkomorzy Sandomierski 1700. r. deputat do tejże funkcyi, *Constit. fol.* 15. miał za sobą Wąsowiczównę siostrę tej, co była za Kłopotkim, drugą Leżyńską. Synowiec jego Wojciech, a bodaj nie syn łowczego Sandomierskiego, życia młodo dokonał w zakonie naszym w kolegium Kaliskiem 1706. Marcin temi czasy w tymże zakonie. N. proboszcz Nowomiejski ś. t. doktor, kościół w Dzierżynie wyururowawszy umarł 1678.

Wacław Wąsowicz starosta Kiślacki z *Starzechowską* spłodził trzech synów, Antoniego, Jerzego i Jana, i córkę jedną za Czekanowskim, drugą za Dzierżkiem. — Antoni podczaszy Sanocki z *Gebultowskiej* spłodził synów siedmiu, Franciszka, Ignacego, Teodora, Rufina, Józefa, Stefana i Antoniego, córek dwie Maryannę *1mo voto* Iżycką, *2do* Zarebinę i Teresę Bogdańską. — Jerzy podstoli Kijowski, drugi syn Wacława starosty Kiślackiego z *Potocką* spłodził Walentego, Franciszka i Michała. Córki Joannę Szemplawską, i Różę Jezierską. — Jan syn trzeci Wacława umarł bezżenny. — Ignacy syn Antoniego podczaszego Sanockiego z *Gebultowskiej*, pojął *Nowicką*. Teodor brat jego obrał sobie potem stan duchowny i był proboszczem w Dubiecku. — R. 1778. Karol Wąsowicz sędzia ziemski Radomski. — Andrzej łowczy Radomski. — Jan łowczy Stężycki. — W Radomskiem temi czasy trzech braci Wąsowiczów tegoż herbu i procedencyi. Najstarszy podsedek ziemski Radomski, drugi dzierżawca czyli starosta Budziszewski z *Szaniawską* łowczanką koronną wdową po Drohojewskim ma córkę jedynaczkę. — Trzeci brat N. Wąsowicz miecznik Radomski. — W województwie Kijowskiem temi czasy N. Wąsowicz sędzia ziemski Owrucki. — *Przypisy Krasickiego.*

Temi czasy N. Wąsowicz były generał wojsk Polskich pojął w małżeństwo Annę *Tyszkiewiczównę* pierwszym związkim będącą za Alexandrem hr. Potockim wielkim koniuszym dworu Ces. Ross., zrodzoną z ks. *Poniatowskiej* synowicy Stanisława Augusta Króla.

Wąsowski herbu Łada, w Rawskiem województwie. N. Wąsowski miał za sobą Katarzynę Duninównę, z tej córka Katarzyna była za Jakóbem Święcickim, matka Stanisława Święcickiego biskupa Chełmskiego. *Nieszpork. Anal. f.* 256.

Wąsowski herbu Nałęcz, jedenże dom z Zarczyńskimi, ale od dóbr Wąsosza w Wielkiej-Polszcze, tak nazwani. Karol Wąsowski stolnik Kijowski w województwie Rukskiem podpisał elekcyą Jana III. Bartłomiej Natanael Wąsowski Soc. Jesu żywy cnót wszelkich obraz, tak przełożonym (rządził zaś kolegium Bydgoskie, Jarosławskie, Poznańskie po

dwa kroć, i prowincją Polską,) jako i poddanym będąc, zawsze na przykład zakonnej karności prowadził życie. Rektorem zostawszy, tak innym chojnie przewidował, że sam ostry post codziennie sobie nakazywał. Do narodzenia Pańskiego od mięsnych potraw abstynencyą przez cały gotował się adwent, którą żeby przed innemi zataił, drobno pokrajawszy mięso, na samym rosole i jarzynie przestawał. Przy ołtarzu aby się nie tylko wysoką kontemplacją, ale i ciałem jednoczył z Bogiem, w żelaznym zawsze pasku do mszy świętej przystępował, a lubo niewinne prowadził życie, ustawiczną jednak włosiennicą ciało trapił, której za wezglówek, a deski za materac, tak po drogach, jako i w domu zażywał: na trzy dni przed śmiercią tak spiący znaleziony, lubo ciężkie paroxyzmu i blizkiej śmierci bole dokuczały mu bez wytchnienia, ledwo się jednak dał uprosić, żeby na słomianym worze schorzałym folgę jaką uczynił członkom. Pańskie dwory, Grudzińskiego, z którym pod czas Szwedzkiej burzy, do cudzych krajów jeździł, Alexandra Lubomirskiego wojewody Krakowskiego, gdzie był misyonarzem kazaniami, katechizmami i słuchaniem spowiedzi, w podobne, jakimi sam jaśniał, wprawował obyczaje. Urząd prowincyała zdawszy, rektorem w Poznaniu uczyniony, często bardzo kapłana sobie drugiego za socyusza dobrawszy na misye wyjeżdżał, z kąd się z wielkim dusz zyskiem, oraz Societatis i Apostolskiej żarliwości sławą wracał. Gdy zaś z Podola, Wołynia i Rusi Tatarska inkursya wypędziła ludzi, w Jarosławiu rektorem u Ś. Jana będąc, wygnańców hojnie gospodą (dwa domy na to naznaczywszy) i żywnością opatrywał, chorym sam służył, ręką własną ich karmił, umierających na drogę wieczności dysponował. Poznańskie kollegium fabryką szkół i kościoła przyozdobił, śmierci dobrej kongregacją tam wprowadził. To zaś nie mały cud, który do tych czas nieomylna głosi sława, że gdy Szwedzi, kościoły, ołtarze i insze święte rzeczy psowali i lżyli, cudowny krucyfix przed heretycką unosząc niezbożnością z Bydgoszczy, przez Brdę rzekę, suchą nogą za przewodem anielskim przeszedł. Na koniec wielą zasług lat pełen, odpoczął w Poznaniu w r. 1687. 4. dnia Października, wieku swego 70. zakonnego życia 53. Są w druku te jego księgi. 1mo. *Callitectonicorum seu de pulchro Architecturae Sacrae et Civilis compendio collectorum, in fol. Posnan. 1678.* 2do. *Apparatus Sacerdotum, ea complectens, quae ad notitiam Sacerdotum spectant, nec non ea, quae ad scientiam illi necessaria, pietatemque pertinent, in 8vo Posnan. 1678.* 3tio. *Ideaе pietatis Religiosi, seu modi quibus formentur actus Religiosae pietatis. Posnan. 1686. in 12.* Toż samo po Polsku przetłomaczone. *Podniety nabożeństwa za-*

konnego, to jest sposoby zagrzewające wolą i affekty, Posań. in 12. 1687.

R. 1778. Henryk Wąsowski podsedek Mielnicki. — Antoni pisarz grodzki Brański. — *Krasicki.*

Wąsowski herbu Topor. Od Macieja z Wąsosza herbu Topor wojewody Kaliskiego, swoją linią ciągną od r. 1421. jedenże dom z Danaborskimi.

Watkowski herbu Nałęcz w Prusiech, świadczy o nich *MS. o Familiach Pruskich.*

Wattlewski herbu Lubicz, w polu błękitnem, ale na hełmie krzyż taki być powinien, jaki jest na podkowie, na nim zaś stoi kruk czarny z pierścieniem. Zdawna ta familia sławna, świadczy epitaphium w Chełmie na chorągwi w kościele OO. Franciszkanów. *Martinus Wattlewski sago et toga illustris, pro Rege et Patria, in Svecia, Livonia, Moschovia, Valachiaque praeclara gloriae stipendia meruit, obiit 1625.* Herby na niej cztery, Lubicz, Dołęga, Hołobok, Poraj, póty *MS. de Famil. Pruss.* Regina Wattlewska była za Jędrzejem Działowskim, ale *sterilis.* Łukasz z Watlewa 1612. *Acta Culm.*

Watowski. Michał Watowski, za Króla Władysława IV. w Moskwie, za Jana Kazimierza we wszystkich, które tylko za jego panowania mogły się podać, kampaniach, śmierci rycerskiej szukał, odważnie potykając się z nieprzyjacielem: dowodem tego rany wyniesione były: bo pod Beresteczkiem wpół strzałą Tatarską przesyty, za Dnieprem w nogę kulą postrzelony przy dobywaniu fortecy; pod Cudnowem z działa w nogę ciężko raniony, z kąd hetmani i wojsko Polskie, żeby krwawe jego zasługi nie poszły bez nadgrody, o jego nobilitacyą upraszali, co się stało na sejmie 1662. o czem *Konstytucya fol. 41.*

Wątrobiński herbu Oksza, w Sandomierskiem województwie. Wojciech Franciszek Wątrobiński 1697. podpisał Obwieszczenie.

Wątrobka herbu Oksza, patrz **Strzelecki.**

Watta herb, patrz **Samson.**

Wawrowski herbu Jastrzębiec, w Kaliskiem województwie. N. Wawrowski sędzia Krakowski, wspomina go Konstytucya o Żupach w r. 1368. u *Łask. w Stat. fol. 77.* Jan de Wawry Wawrowski wojski i pisarz ziemski Kaliski, którego syn Mikołaj w r. 1649. od śmierci młodo zabrany, w Kaliszu pogrzebiony leży; nagrobek jego wypisał *Starowol. in Monum.* N. miał za sobą Jadwigę Lisiecką.

Wawrzecki herbu Słepowron, w księstwie Litewskiem. Augustyn Wawrzecki z Krzetuszowa w województwie Wileńskiem podpisał elekcyą Jana Kazimierza Króla. Władysław

sław pisarz grodzki Braclawski 1674. Jarosz pisarz ziemski Braclawski, komissarz do granic od Kurlandyi z sejmu 1685. *Constit. fol. 9.* a w r. 1690. już sędzia ziemski Braclawski, do teyże funkcyi naznaczony. *Constit. fol. 14.* Wawrzecka sędzianka ziemska Braclawska była za Michałem Podolcem. N. deputat na trybunał Litewski 1740.

Duńczewski w herbarzu, początki familji Wawrzeckich wyprowadza z starodawnego domu Skrzetuskich w Krakowskiem zamieszkałego, z którego to domu jeden Wawrzecki przeniósł się na Litwę, i jego synów od imienia ojca Wawrzetowiczami a potem Wawrzeckimi przezwano. Przy tem twierdzi że nie herbu *Slepowron* ale *Rola* używają. — *Krasicki* w Przypisach swych dodaje, że za jego czasów Stanisław Wawrzecki był sędzią ziem. Braclawskim. Brat jego rodzony Jan kanonik Wileński, Płocki. — Tadeusz wojski Braclawski. — Jan podstoli Braclawski. — W r. 1788. Tomasz podkomorzy Kowieński. — *Krasicki*.

WAXMAN

HERB.

Sam tylko *Okolski* o tym herbie pisze, *tom. 3. fol. 350.* w ten sposób: powinna być tarcza złotego koloru, na niej mur wyciągniony, w którego środku kawaler, tak że i z tej strony jego, na murze widzieć trzy blanki, i z drugiej tyleż, mur i kawaler ma być czerwony, w murze trzy okna na rozłożenie dział, dwa niżej, jedno nad niemi u góry, w murze zaś tak z tej jako i z tamtej strony kawalera, jedno także okno: we środku tego muru ma być zbrojny po pas, z brodą, prawą ręką miecz trzyma, jakby do cięcia zaniesiony, lewa jakby do pochew schylona, na hełmie z korony wychodzi pół takiegoż męża. Herb ten nadany od Zygmunta III. Króla Polskiego w r. 1589. Janowi Waxmanowi, o czem list cały tegoż Króla przywodzi *Okolski*, z tej okazji: Pod rozrózniąną elekcyą między Maxymilianem ksiądzem Austrii i Zygmuntem Szwec-

dzkim, gdy obadwa do tej się korony cisnęli, a Maxymilian do Krakowa, chcąc ją ubiedz, pokwapił, Jan Waxman z ojca z Szwajcarskiej ziemi, z matki Norymberdzanki urodzony, w Krakowie, na ten czas przydując temu miastu, tak stronę Zygmunta trzymał, że nie tylko Maxymiliana do miasta nie przypuścił, ale też miasto uzbroiwszy, wały restaurowawszy, ludźmi i działami obwarowawszy, wszystkie nadzieje wejścia do miasta zamknął, nawet bramy, do której się książęcia Austrii ludzie gwałtem darli, że ich ztamtąd wyparował: dla tego takiemi przymilony zasługami, gdy na sejmie 1589. r. za nim Krakowskiego województwa rycerstwo, i hetman Zamojski instancją wnosili, przypuszczony do prerogatyw szlachectwa, ze wszystkiem potomstwem, i tym klejnotem uczczony; krom tego, od tegoż Zygmunta wziął w nadgodę wójtostwo Siemiechowskie i młyny w Zielonkach; zostawił trzech synów: Jana, Michała i Hieronima. Z tych Jan, przez lat 30 w wojsku na sławę zapracował, w Moskwie osobliwie, w Prusach, i pod czas rokoshu, jest jego w tym domu wysługa, wójtostwo Kłaje, od Zygmunta III. nadane, przeszedł na inszy świat w r. 1632. spłodziwszy synów czterech, Stanisława na ekspedycyi Moskiewskiej własnym kosztem żołd prowadzącego, atoli poprzedził ojca do grobu w r. 1629. żona jego Konstancya Zbylitowska; Jana w zakonie Kaznodziejskim; Kazimierza, ten w Rzymie J. U. Doctoratum otrzymawszy, gdy do ojezyny powrócił, kanonikiem był Warmińskim, aż też i Krakowskim. Tenże czy inszy Jan Kazimierz kanonik Krakowski, kustosz Wiślicki, wyzuł się z śmiertelności w r. 1690. Jacka sekretarza królewskiego, i córki dwie, Agnieszkę i Annę. Michał drugi syn Jana, w cudzych językach, Francuzkim, Hiszpańskim, Niemieckim i Węgierskim biegły, mąż rycerską dzielnością zalecony, w której rekompensę wziął pewne dobra w Litwie od Zygmunta III. Hieronim trzeci syn, i ten od braci swoich nieodrodny, mężny w rękę na nieprzyjaciela żołnierz. Z siostr tych trzech braci, Zofia Mikołajowi Szembekowi zaślubiona, Zuzanna i Agnieszka. N. Waxman burgrabia Krakowski 1693. Jan kanonik Krakowski 1668. *Zalusk. t. 1. fol. 43.* Michał łowczy Łatyczewski, żona Barbara Rusocka, temi czasy.

R. 1778. Józef Waxman burgrabia zamku Krakowskiego. — Michał podczaszy Oszmiański. — *Krasicki.*

W A Ż H E R B.

Waż powinien być w koronie złotej, sam wprawdzie od szyi zaraz skręcony, osobliwie jednak ogon u niego przeplatano pokręcony, w pół niego w pysku w prawą tarczy obróconym,

W A Ż

HERB.

trzyma gałązkę z jabłoni z listkami i jabłkiem zielonem, kolor węża czarny, pole tarczy czerwone, na hełmie pięć piór strusich. Tak go opisują *Paproc. w Gniazdzie f. 1088. O herb. fol. 282. Okol. tom. 3. fol. 277. Bielski fol. 314. Klejnoty fol. 88*. Nie wszyscy jednak jednym kształtem herbu Wąż używają. *Okolski* krom wyżej namienionej, pięć inszych figur kładzie: w jednej Wąż pokręcony, ale nie ma przeplataneogo ogona, ani korony na głowie, ani w pysku jabłka, na tarczy żółtej, i tym się pieczętują *Podoleccy* i *Wężowie* na *Rusi*. W drugiej wąż kręto idzie, tylko że nie przeplatany ogon, w koronie także, w pysku zaś trzyma jabłko z krzyżem, i to jest herb *Wężyków*, i tych którzy od nich rozrodzili się, *Osińskich*, *Widawskich* i *Siedleckich*. W trzeciej Wąż bez jabłka w koronie jednak, i nie tak bardzo skręcony: i tego herbu z *familiantów Okolski* żadnego nie położył. W czwartej, wąż we wszystkim jest taki, jak na początku jest opisany, ale z pyska miasto jabłka dziecię od głowy w pół widać, i to był herb *zwyczajny* *monarchom Longobardów*, który do *Polski* naszej z sobą wniosła *Bona Sforecy* żona *Zygmunta I. Króla Polskiego*. W piątej, dwa węże w koronach do siebie pyskami i żądlami obrócone, do góry wspięte, a końcami ogonów z sobą się stykające, i to jest herb *Jasińskich*. Do tego jeszcze w *Szydłowieckich* herbie i tym co się zowie *Złota wolność*, wężyków znajdziesz, ale o każdym z nich na swem miejscu mówi się. Jam też w tomie drugim *fol. 80*. położył herb *Bajbuzów*, kędy koło strzały wąż się kręci, tymże się herbem szczycą *Kostrowscy* i *Ambrożewiczowie*, ale miasto strzały, dzidę kładą i grzybów także u nich nie masz, z których *Jan Bazyli Ambrożewicz* podstolim był *Parnawskim*, zostawił syna *Michała*. W *Dziulich* herbie trzy węże się znajdują, jakom mówił w czwartym tomie. Te jednak różnice herbu Wąż od *Okolskiego*

wyrażone, ponieważ jedne są takie, których teraz w Polsce nikt nie zażywa, drugie zaś mało co się różnią od pierwszego odemnie opisanego herbu, dla tego niechęć niemi zagęszczać karty. Zkądby zaś początki swoje zabrał ten herb, bardziej się domyślają ciż pisarze nasi, niżeli żeby mieli co pewnego stanowić: mówią jedni, że rycerzowi Wąż nazwanemu za przemyślną jakąś sztukę, którą nieprzyjaciela na tę ojczyznę zasadzonego albo odwrócił, albo złamał impet, ten herb nadany w r. 1306. ale co się tycze czasu, to się utrzymać nie może, ponieważ według *Długosza* komputu, już herbu Wąż biskup Płocki Nietych nazwany, dobrze przedtem, to jest w r. 1260. w senacie Polskim zasiadał. I *Nakiel. w swojej Miechow. fol. 118. ex libro Beneficiorum Długosza* pisze, że Szymon herbu Wąż przodek Połajowskich de Połajowice pod Miechowem, jeszcze przed rokiem 1198. już był wpisany w rejestr Benefaktorów tego konwentu *). *Paprocki*, któremu poświadczają *Okolski*, za osobliwszą jakąś czułość przeciwko nieprzyjaciółom tej ojczyzny, nadany przodkowi domu tego, jabłko zaś potem do Węża przydane, że Sieradzką ziemię ktoś z familiantów tych, podczas inkursyi nieprzyjacielskiej konserwował wcale. *Parisius* różne swoje domysły przytacza, pierwszy być prawi może, że owemu mężowi Skubów nazwanemu, który smoka w smoczej jamie pod Krakowem legowisko swoje mającego, i ludziom ztamtąd szkody czyniącego, gdy zabił, tegoż samego Węża w herb na pamiątkę włożono w nadgrodcę tego dzieła, a w zamiast tej, którą na zabicie tegoż węża podrzucił mu przyprawną sztukę, jabłko w pysk węża złożono. Albo też na wojnie z Rzymianami Sarmatów, kiedy jeden z nich chorągiew z rąk Rzymianina chorążego, w potrzebie gwałtem wydarł, na której wąż był podniesiony do góry, i pokrecony, ile że z Rzymskich historyków to jest pewna, że Rzymianie na swoich chorągwiach smoków zażywali, jabłko zaś potem za inne dzieło przydane. To pewna, że Wężów w herbie swoim dawne narody i familie nosili. O Egipcyanach świadczy *Petrasancta de Tesser. Gentilit. c. 3.* że to sobie za znak swój przywłaszczyli trzech wężów pokreconych, między liśćmi błotnistemi. Królowie Langobardów, a potem dom sławny Sforceyów książąt Medyolańskich, z których rodu była Bona Sforcyja Królowa Polska, takim się wężem zaszczycali, jako się

*) Cytowany tu *Długosz in Miechovia fol. 107.* czyni wzmiankę *in libro Beneficiorum eccles. Crac.* — o czterech braciach herbu Wąż: — Janie, Stanisławie, Mikołaju i Andrzeju dziedzicach na Grzmucinie w województwie Krakowskiem. — *Przypisek Krasickiego.*

wyżej opisał, zkąd też *Braun. lib. 2. Civit. fol. 43.* miastu Medyolanowi tenże sam herb przywłaszcza. Tenże *Petrasancta cap. 55.* powiada, że wiele jest domów we Włoszech, Brytannji i Francyi, które Wężów różnym kształtem w swoich herbach układają: Grzegorz nawet dziesiąty tego imienia Papież, w r. 1271. z familji był vicecomesów Medyolańskich, u których w herbie Wąż według *Alfonsa Ciaconiusza*, ale z dziecięciami w pysku jego, *Petrasancta cap. 55.* zkąd o nim prophecia u Malachiasza taka była, *Anguinus vir. Henriq. in Fasciculo SS. lib. 2. dist. 3. cap. 14.*

Herbowni.

<i>Ambrożewicz,</i>	<i>Koyczan,</i>	<i>Podolecki,</i>
<i>Borek,</i>	<i>Kozarski,</i>	<i>Połajowski,</i>
<i>Cichowski,</i>	<i>Kuczkowski,</i>	<i>Rudzki,</i>
<i>Ciechomski,</i>	<i>Kurowski,</i>	<i>Rzeszowski,</i>
<i>Dłotowski,</i>	<i>Łojko,</i>	<i>Siedlecki,</i>
<i>Furs,</i>	<i>Małdrzyk,</i>	<i>Szamoszewski,</i>
<i>Grozowski,</i>	<i>Oryński,</i>	<i>Wąż,</i>
<i>Jasiński,</i>	<i>Osiński,</i>	<i>Wężyk,</i>
<i>Koracz,</i>	<i>Piasecki,</i>	<i>Widawski.</i>
<i>Kostrowski,</i>	<i>Pisecki,</i>	

Duńczewski, Kuropatnicki, Małachowski i inni następującym familjom tenże herb naznaczają:

Cichocki, Cichomski, Kostrowicki, Szemiosz.

Przodkowie domu tego.

Piotr Niedych biskup Płocki, w podeszłymci wprawdzie wieku, rządy tego kościoła objął, atoli, w utrzymaniu karności kościelnej, w wykorzenieniu z swojej dyecezyi gorszących drugich nałogów, w pobożnych uczynkach, któremi owieczki swoje do cnót wszystkich zachęcał, świątobliwie wszystko rozporządziwszy, sakramentami świętymi na drogę wieczności opatrzoney, przeszedł z tego świata w roku 1263. trzeciego roku biskupstwa swego. *Łubien. z Długosza in Vitis Episc. Płocen.* Mikołaj Wąż z Dobrzankowa kasztelan Ciechanowski w roku 1452. był na zjeździe Czerwieńskim książąt Mazowieckich, *Stat. Masov. fol. 94.* i w r. 1458. *fol. 122.* i drugi pod też czasy Mikołaj z Dobrzankowa chorąży Ciechanowski, w Zakroczymskim 1453. *Stat. Masov. fol. 98.* Tenże czy wyższy Mikołaj, (ale już de Bogate napisany) Wąż wojewoda Mazowiecki, w r. 1472. na liscie Bolesława księcia Mazowieckiego. *Stat. Masov. fol. 126.* i 1478. *fol. 128.* Jan Wojciech Wąż wojewoda Płocki w r. 1495. Mikołaj Małdrzyk z Starogrodu kasztelan Bełzki, w r. 1436. jako się mówiło w pierwszym tomie. Jan Wąż de Mních podskarbi księstwa Mazo-

wieckiego, który żonie swojej Małgorzacie, Lwa Kryskiego córce, wieś Trojanów, i z pewną summą zapisał w r. 1466. o czem uciniek listu Władysława książęcia Mazowieckiego i Bełzkiego przytacza *Paproc. o herb.* gdzie przydaje, że ten Trojanów, wziął był Jan od tegoż książęcia z tą kondycją, że jeżeliby bezpotomnym schodził z tego świata, żeby się wracał nazad do stołu książęcego. Wojciech z Szczeczna albo Borek, *S. T. Doctor, vir ingenio subtilis, sermone eloquens, praedicator gratiosissimus Ordinis S. Dominici, qui ob insignes animi sui dotes, ex Provinciali et Inquisitore in Episcopum Theodosiensem, ac Suffraganeum Ecclesiae Gnesnensis sub Alberto Rege anno 1493. est sublimatus*, mówi *Severin. in Vita S. Hyacin. lib. 1. cap. 23.*

Wąż herbu Slepowron, w Podlaskiem województwie. *Okolski* tego Jana Wąza podskarbiego Mazowieckiego i pod herbem Wąż położył, i pod Slepowronem, o którym trochę się wyżej mówiło, gdzie przydaje, że za swoje dzieła rycerskie przeciwko Jadźwingom, wiele dóbr w Podlasiu od Władysława książęcia Mazowieckiego w nadgrodeń zabrał, mniej jednak ostrożnie napisał to ten autor, bo ten Jan i Władysław książę, żyli w roku 1466. kiedy już Jadźwingów w Podlasiu nie było, dopieroż wojny z nimi żadnej. Potem Władysław książę Mazowiecki, do Podlasia żadnego prawa nie miał, nie mógł tam tedy żadnych dóbr rozdawać: Ale i procedencją domu tego nie lepiej wypisał, kiedy powiada, że wnuk tego Jana Mikołaj, syn także Mikołaja, był deputatem na pierwszy trybunał w Polsce, to jest od r. 1466. w lat sto dwadzieścia, z Rytelowny pisze, że spłodził trzech synów, Krzysztofa, którego żona Kureczowna wojewodzanka Derpska, Jana i Adama mężów wojennych, z tych Adam z Anny Bokiejowny, miał syna Wawrzeńca chorążego Mielnickiego, który z Anną Bełhaczką podczaszanką Chełmską, wszedł w kontrakty małżeńskie, była to siostrzenica Jędrzeja Lipskiego biskupa Krakowskiego, ta mu powiła czterech synów: Władysława, Stefana, Jana i Franciszka. Elekcją Jana III. Króla ci w województwie Podlaskiem podpisali: Samuel stolnik Drohicki podstarości grodzki Mielnicki, Samuel podczaszki Mielnicki, Ludwik Jan, Jan i Samuel.

Wąż herbu Wąż, w Przemyskiej ziemi, Stanisławowi Wążowi rotmistrzowi, tych Duneńskich Rozaków, którzy pod wojnę Moskiewską do Władysława IV. Króla Polskiego przynieśli się byli, już na ten czas zmarłemu, summę pewną należącą, kazano skarbowi Lit. zapłacić potomkom jego na sejmie 1635. *Constit. fol. 24.* Wążowna Walentego Koźniewskiego małżonka.

Ważeński czy **Ważyński** herbu *Abdank*, w Płockiem województwie, a ztamtąd niektórzy wynieśli się do księztwa Żmudzkiego, z tych był Bartłomiej Ważyński żołnierz w Inflanciech sławny, podkomorzy Derpski na Zmudzi osiadł, w r. 1606. Derptu długo Szwedom bronił, którzy go z Mansfeldem dobywali; na koniec wycieczkę uczyniwszy, z pola ich spędził, i z obozu wyгнаł, leży w Wilnie w kościele Ś. Kazimierza, był posłem na sejm 1623. z kąd komissarzem stanął do traktatów o pokój z Szwedami. *Constit. fol. 3.* Synowie jego, Bartłomiej prałat kantor, potem dziekan w katedrze Wileńskiej. *Kojałow. in MS.* Wojciech sekretarz i dworzannin królewski, cywun Dirwański, żona jego Anna Pacowna podobno chorążanka Litewska, wspomina ją *konstytucya 1661. fol. 21.* trzeci pojął Naruszewiczównę. Czwarty Hieronim starosta Wiekszniański i Tyrkszlewski, miał za sobą grafownę Schwerynowną, z tej synowie: Alexander, pułkownik w wojsku Litewskim, miewał kommandy generalne od hetmana Litewskiego Ogińskiego, drugi także był pułkownikiem w wojsku cudzoziemskim, trzeci cywun Wiekszniański, żona jego Anna Danowska herbu Krzywda, z tej się został syn temi czasy, Michał Skarbak Ważyński skarbnik Litewski, którego stryjowie stryjeczni, jeden był pułkownikiem u Dymitra ks. Wiśniowieckiego, drugi porucznikiem. Maryanna Ważyńska w Płockiem, Wolińskiego małżonka, dała do obrazu Sierpskiego Matki Boskiej bogate podarunki w r. 1650. *L. Paproc. Łaski Cudow. fol. 63.* Adam Ważyński tegoż herbu w Wielkiej-Polszcze, miał za sobą Jadwigę Koszutską herbu Leszczyc, z tej syn Józef. Jan w Inflanciech 1632. Kazimierz starosta Poniański, sędzia grodzki Oszmiański 1740.

N. Ważeński pisarz wiel. Litewski, starosta Kiernowski i Krosieński, mąż staropolskiej cnoty. — Józef roku 1788. podkomorzy Oszmiański. — Antoni sędzia grodzki Oszmiański. — *Przypisy Krasickiego.*

Ważyński herbu *Jastrzębiec*, świadczy o nich list Zygmunta I. dany Goszyckim u *Paproc. in Strom.* kędy wspominają Wojciecha Ważeńskiego tego herbu. Paweł Jaruntowski ożeniwszy się z Ważanką z Wagacz, i od dziedziców poskupowawszy, nazwany Ważyńskim, miał synów siedmiu, Marcina, Wojciecha, Mikołaja, Jakóba *steriles*, Stanisława, od którego zostało się trzech synów, Walentyn i Maciej bezdzietni, i Wojciech z synem swoim Jędrzejem. Jana, którego syn także Jan, w Brzuskach osiadł. Kaspra, którego syn Stanisław *improlis*, drugi zaś Jan, ten splodził trzech synów, Mikołaja, Józefa i Antoniego Societ. Jesu, rządził kollegium Brześciańskie 1737.

Ważyński herbu *Pilawa*, w Krakowskiem województwie, z Ważyna się tego piszą, który jest pod Jędrzejowem, który już wyszedł z ich ręką: bo za czasów *Baranowskiego*, już ten Ważyn był w possessyi Alexandra Ługowskiego dziedzica na Korzkwi. Z tych był Krzysztof Ważyński, miał za sobą Krystynę Janowską, córkę Adama z Borkowny urodzoną, z którą zostało potomstwo. Kasper pojął Elżbietę Moszyńską siostrę Michała. N. była za Stanisławem Potockim herbu *Pilawa* wojskim Krakowskim. N. za Jerzym Borowskim herbu *Pilawa*. Jakób z Goworkowny splotził Jana, ten z Krzyleczyckiej Wawrzeńca, Rafała, i Stanisława, ten zaś Marcyana, Krzysztofa i Konstantego. Stefan podwojewodzy Krakowski, komissarz z sejmu 1678. *Constit. fol. 19*. Drudzy się z nich piszą z Obidzie. Jan w zakonie naszym przykładnych obyczajów, i nauki wytwórnej kapłan, w Poznaniu prace swoje zakończył w r. 1661. *Histor. Colleg.*

WCZELE

HERB.

Szachownica być powinna, żółtem i białem polem przeplatana na tarczy, na helmie zaś Murzynka, głowa u niej w koronie, czoło bindą białą związane, twarz zupełną u niej widać, w rękę obu trzyma takąż szachownicę, jaka jest na tarczy. Tak go opisują *Paproc. w Gniazdzie fol. 704. O herb. fol. 507. Biel. fol. 340. Okol. tom. 3. fol. 101*. Według tychże autorów, z tej okazji wziął swoje początki: Słowak niejaki rodem, na imię Hołub, długą peregrynacją świat okrążywszy, do Maurów też zabiegł, czy jako chce *Bielski*, do Królestwa Granateńskiego, a że był nie tylko rycerskimi dziełami mąż wstawiony: ale i w graniu szachów biegły, gdy się ta wieść o nim na dwór królewski precisnęła, córka Króla

Maurów, dufając swojej w szachy umiejętności, wyzwalała go z sobą do tej gry, a pewną u siebie będąc w tej sztuce zwycięstwa, nie inszą wygranej rekompensę założyła, tylko tę, aby ten kto wygra, zwyciężonemu w głowę szachownicą uderzył: zbraniał się wprawdzie długo dla takiej kondycyi przereczony Słowak, ale gdy go tem bardziej przypierano, wszedł w utarczkę szachową i wygrał, kondycyą wypełnił, bo przyniewolony, o głowę tej co przegrała szachownicę uderzył. Król zaś obrót jego w tej grze pochwaliwszy, jeszcze i tem wygraną jego upominkował, że na pamiątkę jej, i szachownicę i pannę murzyńską w herbie jego złożył. Do Polski zaś ten herb wniesiony za czasów Bolesława Krzywousty w r. 1103. Według świadectwa *Petrasancta de Tesser. cap. 39.* wiele bardzo domów w Hiszpanji znajduje się, które się szachownicą pieczętują, i w Hannonji według *Braun. lib. 3. fol. 23. Civit.* Hrabiowie także Suryi, margrabiowie Badeńscy, księżęta Saskie i inni. Zowie się ten herb inaczej Łebno po Słowiańsku, to jest jak tłumaczy *Paproc.* od łba stłuczonego, zowie go po naszymu Wczele, że w czoło uderzono. Foglarowie na Szląsku, i insze tamże familie, podobnemi temuż, herbami się szczycą: Kroacya i ta w herbie nosi szachownicę. *Levinus Hulsius.* Tegoż był herbu Mikołaj Tumigrała starosta Kujawski w r. 1472. o czym *Biel. fol. 340. Crom. lib. 20. Pruszcz w opisanii Miasta Krakow. fol. 92.* Do tegoż herbu naciąga Wisława biskupa Krakowskiego, ale on do Zabawczyków należy. Zda mi się, że do tegoż domu należał Wilhelm zakonu Kaznodziejskiego, biskup Kamieniecki, wprawdzie daje mi cenzurę, *Auctor Książki Historiae Polonae criticae p. 84.* żem go pierwszego położył między temi infułatami, ale powinienem był to uczynić, kiedy go *Ruszel* i inni autorowie chcą mieć o te czasy na tej katedrze. Racya, którą przytacza ten przezacny nasz prałat, jeszcze nie zbiła z possessyi infuły Kamienieckiej przereczonego Wilhelma, gdy powiada, że go ci autorowie przez omyłkę zmięszali z Wilhelmem biskupem Kamienieckim, i miasto Kamińskim napisali go Kamienieckim; jak im to tego dowodzić, że to omyłka? a kiedy *Ruszel* powie, że to był inszy Wilhelm zakonu Kaznodziejskiego biskup Kamiński, zmarły w r. 1329. a inszy Wilhelm, lubo tegoż imienia, i tegoż zakonu, biskup Kamieniecki w r. 1373. niewiem coby na to odpowiedziano? jako naprzykład trafiało się to i indziej, bo w r. 1510. na Chełmińskim biskupstwie siedział Mikołaj, i na Chełmskiem w tymże roku Mikołaj. Na Bzowiu-sza zaś powie, że *in Propagine S. Hyacinthi*, miasto tego co miał położyć drukarz *Cameneensis*, omyłką podtrącił *Caminiensis*.

Herbowni.

<i>Cema,</i>	<i>Gurowski,</i>	<i>Pogorzelski,</i>
<i>Chetkowski,</i>	<i>Jabtkowski,</i>	<i>Pretficz,</i>
<i>Dobiejowski,</i>	<i>Kaczanowski,</i>	<i>Rumiejowski,</i>
<i>Droszewski,</i>	<i>Karmiński,</i>	<i>Rzegnowski,</i>
<i>Dzberkowski,</i>	<i>Ludzistawski,</i>	<i>Trzecki,</i>
<i>Dzieleczyński,</i>	<i>Luteński,</i>	<i>Tumigrała,</i>
<i>Gałęski,</i>	<i>Mieliński,</i>	<i>Włościejowski,</i>
<i>Gniardowski,</i>	<i>Myślecki,</i>	<i>Wsołowski.</i>
<i>Grabski,</i>	<i>Naleski,</i>	

Kuropatnicki herb ten i familji *Lechon* przypisuje. —

Wdziek herbu *Dąbrowa*, a temi czasy już zda mi się **Wdziekoński**, w województwie Mazowieckiem. Z których N. Wdziekoński, prowincją Ruską rządził OO. Bernardynów, kustosz terażniejszy Lwowski, zakonnik pobożności i ludzkości wielkiej. Maciej i Paweł w ziemi Łomżyńskiej, Mateusz w Nurskiej 1697.

Wdziemborski, w Sandomierskiem województwie. Z tych był Stanisław Wdziemborski w zakonie naszym, rządził kollegia: Rawskie, Lubelskie, Krakowskie u S. Piotra i całą prowincją Polską przez lat ośm, mąż wielki w radzie, której od niego i wielcy Panowie zasiągali, pomiarkowany w rządach, z Bogiem całym życiem złączony, umarł w Krakowie u S. Piotra w r. 1709. Adam 1660. Karol 1697.

Węchałdowski herbu *Zabawa*, w Sandomierskiem województwie.

Węclawski na Rusi, ale to podobno ma być **Węslawski**.

Krasicki w *Przypisach* swych do Herbarze *Niesieckiego* namienia, że w jego bibliotece znajduje się Tom IV. manuskryptów Samuela Węclawskiego wojskiego Upitskiego pokojowego J. K. M. pisany w r. 1673. Nietylko z rzeczy tam wyrażonych ale z uwag przydanych znać iż to był mąż uczony, w interesach publicznych biegły i do spraw znacznych używany. — W tymże Manuskrypcie przy początku jest tegoż Węclawskiego położony takowy nagrobek: — „*Hic jacet Samuel Węclawski Tribunus Upiciensis. Ter ad Tartaros, Septies ad Moschos, Decies ad Turcas Legatus. Regum Johannis Casimiri, Michaelis, et Joannis III. Intimus Consiliarius. Tot meritorum nulla merces. O Rex Regum! sis mihi ultima merces.*“ —

WEDELSE albo WEDELSZTEDA HERB.

MS. o Familiach Pruskich, taki ich herb kładzie, w polu czerwonym pas modry szeroki od lewego boku tarczy z góry, na prawy ukosem idzie, strzała tymże kształtem nad nim czarna,

WEDELSE
albo
WEDELSZTEDA

HERB.

na hełmie nad koroną trzy pióra strusie. Z tych na Chelmińskiej, był Maciej Wedelszteda, który pokupiwszy pewne dobra, spłodził dwie córki, jedna z nich była za Bernardem Krużyńskim, druga za Janem Gorzdowskim. Atoli w zakrystyi kościoła Malborskiego farnego, widziałem herby Piotra Wedelsztedy, pierwszy, Róża czerwona pełna w polu białem, na hełmie takąż róża z literami D. U. T. Drugi, w którym strzała była na ukos, z prawego boku na lewy tarczy idąca, w polu niebieskiem, na hełmie trzy pióra strusie, przez które taż sama strzała przechodziła. Trzeci, wieża czerwona z bramą otwartą, w tej sowa niby czuwająca, z skrzydłami rozciągnionymi, pyskiem trochę w lewą obróconym, i z literami D. U. D. na hełmie trzy pióra kapłonie, i takąż sowa na nich szarawa. Na chorągwi zaś taki napis. *Ad stirpem antiquam Wedelsztedarum referentem vitae mortalis primordia Petrum Wedelszteda, salutari quidem lavacro, a Luteranae sectae ministro ablutum, non suo tamen tunc, sed Catholicae religionis albo inscriptum, denique post, pravorum Luteri errorum sectatorem factum, operam interim, tum Praesidi Provinciae Pomeraniae Michaeli Konarski, tum in aula Serenissimo Sigismundo III. Regi Poloniae pro cataphracto dantem, binis exercitus expeditionibus aequo ut militem, qua ut tribunum militum merentem, connubio tandem stabili junctum, rei familiaris diligentissimum, gravi morbo prostratum, caducae vitae memorem, aeternitatis non immemorem, ad eam ipsam, a qua particeps rationis turpiter desciverat, religionem solam salvantem Catholicam, per errantium medicinam confessionem, ab ipso interim barathro revocavit. Cui conjux superstes cum prole maestissima, hoc doloris et amoris simul monumentum fecerunt.*

Wedelski albo **de Wedel** patrz **Tuczyński**, bo to jedenże dom z niemi, a temi czasy, wątpię, żeby Wedelscy w Polsce tego herbu byli.

Wędrogowski herbu *Trzaska*, w województwie Raskiem. Wojciech Wędrogowski w akademji Krakowskiej mąż uczony i sławny. Drudzy z nich w Sandomierskiem osiedli, inni w księstwie Litewskiem, z którym Adam mąż rycerski. Bartłomiej miał za sobą Annę Stradomską.

Wędziagolski herbu *Pomian*, w księstwie Żmudzkiem, tak o nich pisze *Kojałow. in MS.*

Węgler. Jan Węgler w r. 1613. na sejmie w komput rycerstwa Polskiego policzony. *Constit. fol. 36. i Okol. t. 3. fol. 359.*

Węgierski herbu *Belina*, w Kaliskiem województwie, i w ziemi Łomżyńskiej. N. Węgierski miał za sobą Katarzynę Niszczycką wojewodzanekę Bełzką, z której córka Zuzanna, poszła za Hieronima Ławskiego wojewodzica Mazowieckiego. Jędrzej cześnik Łomżyński 1611. *Uniwer. Pobor.* Wojciech archiprezbyter Sztumski, przed rokiem 1644. zmarły, rezydencyi naszej Malborskiej pewną summę na szkoły zapisał. Wojciech wydał do druku, *Classicum Wolności Polskiej, w Poznaniu in 4to* 1703. Stanisław komornik Sąddecki, regent Biecki, ma za sobą Tęgoborską, Jędrzej wydał do druku, *Sclavoniam Reformatam, Amstelodami* 1679. *in 4to*, ale to heretyckie zawody. Zofia zakonnica w Sączu. Są i w województwie Pomorskiem Węgierscy, są i w Płockiem, są i w Kujawach, ale którego herbu, niewiem; są i herbu Poraj, jakom miał relacją.

Węgierski herbu *Wieniawa*, w Sieradzkiem województwie. Nic pewniejszego, że od Dobiesława Puchały, który się pisał de Węgry, pochodzą. Mikołaj Węgierski w r. 1495. trzymał *modo obligatorio* Rogaszyce. *Acta Castr. Ostrzesz.* Tamże znajdziesz w r. 1524. kupno dóbr Mikorzyna od Węgierskiego, z którego niektórzy z nich jeszcze się podziśdzień piszą. Tamże dóbr zamianę Rogaszyc, i Węgrów, w r. 1526. Przeclawa de Węgry Węgierskiego zmarłego w r. 1549. nagrobek z Kalisza wypisał *Starowol. in Monum.* Mateusz poborca w Kaliskiem województwie. *Constitut. 1588. fol. 503.* Jan 1568. *Acta Castren. Ostrzeszov.* Węgierscy siostrze swojej Zarebinie posag tamże zapisałi 1585. Jan sędzia ziemski Wieluński. *Constit. 1607. fol. 881.* Karskiemu obliguje się posag wypłacić *in Actis Ostrzeszov.* Stanisław z sejmu 1611. komissarz do granic od Szląska i z Janem sędzią. *Const. f. 11.* Dobrogost najprzód surrogator grodzki Ostrzeszowski, poseł na sejm 1633. r. ztamąd deputowany do kwarty Raskiej,

Constit. fol. 11. z sejmu zaś 1637. już pisarz ziemski Wieluński, komissarz do granic od Szląska, a w r. 1638. deputat na trybunał Radomski, *Constit. fol. 21.* kościółowi Ostrzeszowskiemu pewną summę zapisał na kurs Matki Boskiej w r. 1625. *Acta Castren. Ostrzeszow.* Dobra jego tamte rachują, Kobiela góra miasteczko, i wieś Rudniczyńska. Anna Piotra Tarnowskiego herbu Rolicz małżonka. Jan Węgierski z Kobierzyckiej urodzony, miał za sobą Trzebuchowską herbu Ogończyk; z tej był syn Marcyan, ten złączył się był dożywotnie z Więckowską z Bronickiej herbu Wieniawa urodzoną, z tej były dwie córki, Pigłowska i Molska Rejentowa ziemska Kaliska, syn zaś Jan, któremu Kowalska herbu Wierusz, trzy córki powiła, Helenę Bartłomiejowi Cywińskiemu, Konstancją Stanisławowi Kobielskiemu herbu Jelita, Annę Borkowskiemu, zaślubione; synów zaś czterech, Jędrzeja Societ. Jesu, rządził kollegium Krosieńskie. Drugiego Stefana, ten młodzianem umarł. Trzeciego Marcyana miecznika Wschowskiego, który złączył się dożywotnie z Kierską, z tej potomstwo jego, Teresa Bratkowska herbu Świnka, Maryanna Bogumiła zakonnica w Ołoboku, i Angela, i syn Witalis. Czwartego Michała, ten pierwszym związkiem ślubował Petronelli Linowskiej, *2do voto* Domaniewskiej, z tej synowie: Jędrzej, Waleryan, Tomasz i Franciszek. Jan Węgierski w Lgocie, miał za sobą Mielecką, z tej urodzeni Krzysztof, w zakonie naszym życie skończył na usłudze zapowietrzonych w Kaliszu w roku 1710. hracia jego Stanisław i Bogusław, siostry zaś Anna Łaszczyńska, Maryanna Rudnicka, Teresa zakonnica w Bolesławcu, i Zofia. Jakób wojski Ostrzeszowski w Górcie, brat rodzony Jana w Lgocie, sprzysiął się dożywotnie z Katarzyną Wielowiejską herbu Poraj, z tej córki, jedna za Snicińskim, druga za Jagodzińskim, i synów czterech. Wojciech zginął pod Stralundem, drugi Dobrogost, trzeci Sebastyan, czwarty Michał. Wieniawy dobra w powiecie Ostrzeszowskim leżące, były kiedyś w ich possessyi. Michał z Mikorzyna 1697. N. miał za sobą Teresę Pławińską.

Węgierskich dwóch braci, z których starszy N. był marszałkiem dworu hetmana w Branickiego z *Niedźwieckiej* zostawił syna: — drugi młodszy, starosta Korytnicki z N. zostawił potomstwo, z którego syn Kajetan, rzadkiego talentu rymotworca urodzony r. 1755. lecz zawcześnie tak dla swojej jako i kraju swego sławy, zakończył życie w Marsylji roku 1787. Pisma po nim pozostałe wyszły już kilkakrotnie z druku, i znajdują się tak w Zbiorze Pisarzy Polskich Mostowskiego, jako i w Bibliotece Klasyków Polskich w Lipsku r. 1837. wyszłej, gdzie obszerniejsza o życiu i pismach jego wiadomość. — R. 1788. Leon Węgierski podwojewodzi Kaliski. —

Węgleński herbu *Sreniawa z krzyżem*, na Wołyniu i Chełmskiej ziemi. Zygmunt Węgleński podsędek ziemski Chełmski, złączył się dożywotnie z Zofią Komorowską sędzianką Bełzką, ta mu powiła córek pięć, Barbarę Janiszewską łowczynę Podlaską, Maryannę Jaruzalską podstolinę Podlaską, Annę Waleryana Kucharskiego łowczego Zydaczowskiego małżonkę, Konstancyą, ta sobie stan panieński na świecie obrała, i Apollonią najprzód Stawską, potem Borzęcką: Synów zaś dwóch, Franciszka sędziego ziemskiego Chełmskiego, marszałka sądów kapturowych, w r. 1733. posła na sejm 1736. porucznika u Wacława Rzewuskiego wojewody Podolskiego, ten z Agnieszką Dłużewską kasztelanką Chełmską (umarła 1737.) splodził dwóch synów, Jana i Łukasza, córek cztery, Annę, Maryannę, Barbarę i N. Drugiego Józefa miecznika Buskiego, ten z Anny Świeżawskiej wojskiej Bełskiej, zostawił synów dwóch, Wojciecha i Antoniego, i córek pięć. Daniel Węgliński, miał za sobą Katarzynę Oltarzewską, z której synowie Franciszek i Józef i córka Zofia. *Geneal. Bełzec*. N. żona jego Drewnowska, z której syn Franciszek w zakonie naszym życie skończył. Jędrzej porucznik pancerny, zginął kilka kopijami przeбитý pod Kamieńcem Podolskim, około roku 1689. w potyczce z Tatarami, córka jego Konstancya żyła z Felicjanem Drzewieckim sędzią ziemskim Krzemienieckim, matka jej zda mi się Maryanna Chrynicka, córka Alexandra, z której synowie trzej, Dominik w zakonie naszym żyć przestał w Łucku 1736. Alexander, żona jego Dorota Chrzanowska, która po jego śmierci żyła z Karwickim, z tej córka Wiktorya Bielska. Michał chorąży Żytomierski trzeci syn z Chrynickiej, wszedł w kontrakty małżeńskie z Franciszką Porczyńską skarbnikowną, z tej synowie: Ludwik, Dominik i Mikołaj, córki dwie, Szczesna i Maryanna. Krzysztof 1658. Wacław 1674.

Węgliński herbu *Godziemba*, w Ruskiem województwie. N. Węgliński miał za sobą Agnieszkę Strzemeską według *Paprockiego*. Stanisław podstoli u Króla Henryka, ten na Rusi osiadłszy, splodził synów, ludzi rycerskich, Daniela podsędką Lubelskiego, żył jeszcze w r. 1635. Adama łowczego Chełmskiego, posłował na sejm 1662. *Constit. fol. 2.* i Mikołaja, ten wieś zapisał Sieliska i dziesięć tysięcy klasztorowi OO. Dominikanów u Ś. Magdaleny we Lwowie. *Okol. Russ. Flor. fol. 83.* Został się po nim syn Stanisław najprzód pisarz, potem sędzia ziemski Chełmski, którego żona Bądzyńska, córka z niej Gawarecka. Hieronimowi Węglińskiemu, Jadwiga Herburtowna powiła trzech synów, Mikołaja, Jana i Hieronima, co się pokazuje z działu ich w księgach ziemskich Lwowskich. Dawniejszemi zaś czasy, Mikołaj Węgliński był sędzią ziem-

skim Lwowskim 1504. co poznać z listu tego Króla, który *inter praesentes* podpisał. N. w nieszczęśliwej naszych z Wołochami potyczce, poległ na placu w r. 1538. *Biel. fol.* 578. N. rotmistrz, któremu na obwarowanie Ruskich krajów pod interregnum, ojczyzna pozwoliła sto ludzi uzbroić, *Constit.* 1587. *fol.* 417. Tomasza z Węgleszyna kasztelana Sandomierskiego i generała Wielkopolskiego *Paprocki* i *Okolski* tu położyli, ale i pod herbem Jelita, jam mówił o nim wyżej. Są i podziśdzień Węglińscy w Lubelskiem województwie, z których jeden w zakonie naszym Chryzostom, drugi w zakonie Kaznodziejskim, kwitną. N. miał za sobą Marynę Rzeczycką podkomorzanę Lubelską, umarła 1651.

Wojciech Węgliński (czy Węgleński jak wyżej) kasztelan Chełmski zmarły r. 1785. córka jego za Kunickim i synów trzech, z tych najstarszy Antoni, starosta Chełmski. — Łukasz brat rodzony kasztelana podkomorzy Chełmski. — R. 1778. Antoni pisarz ziemski Bełzki. — R. 1788. Onufry chorąży Krasnostawski. — Michał vicegerent Chełmski. — Ignacy podczaszy Krasnostawski. — *Krasicki*.

Węgorzewski herbu Leszcyc. Jan Węgorzewski opat Przemęcki obrany 1560. *Auctor* 50 *singular*. Tenże, czy inшы, ale go już Stanisławem czytam, biskup Enneński, opat Przemęcki, suffragan i kanonik Poznański, mąż pobożny i uczony za Stefana Króla czasów. Michał i Antoni w Kaliskiem 1697. roku.

Węgrzynowski herbu Rawicz, w Płockiem i Ruskim województwach. Jeden z nich legacją do Wenetów odprawował, brat jego Zacharyasz Węgrzynowski mąż rycerski, pojął Wierzbicką z Wrzeszczowny urodzoną, z tej syn obozowe sobie prace i świat schydzwszy, wstąpił do zakonu Kaznodziejskiego. Agnieszka była za Mateuszem Peplowskim.

Węgrzynowski herbu Rogala, w województwie Mazowieckiem. Jan z Węgrzynowa Rogala chorąży Wyszogrodzki podpisał pokój Brzeski, u *Łask. w Stat. fol.* 140. tenże był na zjeździe Panów Mazowieckich w Zakroczymiu w roku 1453. *Statut Masov. fol.* 98. Tenże sam zda mi się Jan z Węgrzynowa wojewoda Mazowiecki w r. 1466. jako się mówiło w pierwszym tomie. N. pisarz ziemski Wyszogrodzki, którego syn Wojciech poborca z sejmu 1601. *Constit. f.* 777. i 1618. *Uniwer. Pobor.*

WEIHER HERB.

Herb ten inaczej się zowie Skarzyna albo Pomerzanin, według *MS. Konopats. o Famil. Pruskich*. W opisaniu tego herbu nie zgadzają się autorowie, *Bielski f.* 610. *Okol. t.* 3.

WEIHER

HERB.

fol. 310. róże na spodzie kładą, haki na górze, luboć i tak nie jednakową formą, tak u tego jako i u tego ułożone. Pewniejsza się zda być, co pisze *MS. o Famil. Pruskich, Stanisław Trebnić. w kazaniu na pogrzebie Weihera*: że powinny być trzy róże czerwone w białem polu, jedna podle drugiej, wszierz tarczy rozciągnione, pod niemi zaś trzy zęby czyli haki sprzężone, między dwiema balkami białe, w modrym polu. *Okolski* cztery belki kładzie między trzema, haki rozłożył w polu czerwonym, a pod niemi róże nad czwartym belkiem, pole które zbywa nad pierwszym belkiem, i ostatnie które jest pod czwartym, powiada że powinno być modre. Na hełmie tak on, jako i *Bielski* składa trzy pióra strusie, inni trzy baszty, z każdej z nich pióro strusie wygląda. Zkądby był ten herb nabyty, nigdzie nie czytamy, tylko wspomniony *MS.* świadczy się historią Hollenderską, że za czasów Karola Łysego Cesarza Rzymskiego, Teodoryk Weiher z Frankonji rodem, mąż waleczny, szukając sławy rycerskiej, wraz z Krzyżakami, do Prus i Pomeranji przyszedłszy osiadł. Z tych był Marcin Weiher, dziedzic na dobrach nazwanych Leba, biskup Kamiński w Pomeranji w r. 1549. wprowadzić *Micraelius Syntagm. Histor. lib. 3. fol. 542.* już go luterską sektą zarażonego być mieni, atoli *Historia Posselii Polon. Pruth. fol. 515.* która śmierć jego kładzie w r. 1556. powiada o nim, że ostatni to był katolicki biskup Kamiński, i Mateusz Judycki, między inszemi nagrobkami Weiherów w Pucku, chcąc temuż Marcinowi pamiątkę zostawić, ile z tegoż domu i linji pochodzącemu, to przypisał w r. 1655. *Martinus Weiher ultimus Episcopus Catholicus Caminensis, vir in suo munere pastoralis pervigil, sepultus in sua Cathedrali,* to wypisał *Starowol. in Monum.*

Ernest Weiher haeres in Leba et Neuohof pułkownik Króla Zygmunta Augusta, starosta Pucki, Nowski, Sobowicki, z Ram-

lowny urodzony, pierwszy z Pomeranji wyniósłszy się, w Prusiech osiadł, nawet za staraniem ks. Piotra Skargi Soc. Jesu w r. 1585. z kościołem się katolickim pojednał, odrzuciwszy luterską sektę, już w sędziwym wieku, *Histor. Soc. Sachin. p. 5. lib. 5. num. 104.* kędy mu tę pochwałę przydaje, *Pruthenicae terrae columen, et gloria belli*, jakoż w rycerskich dziełach swoich, pamiętny tej ojczyźnie wojownik, kiedy w r. 1564. od Zygmunta Augusta Króla wysłany, z szesnaścieset cudzoziemskiego wojska kawaleryi na przydium do Inflant, Krzysztofa księcia Meklemburskiego, koadjutora arcybiskupstwa Ryskiego, który przeciwko obligacyi swojej od Polaków do Eryka Króla Szwedzkiego strony przyłgnał, pojmał i Królowi odesłał: Prowincyi sobie zleconej, tak przeciwko Szwedzkiej, jako i Moskiewskiej potędze mężnie bronił. *Bielski f. 610.* Większe pole otworzyło mu się do heroiczych spraw za Stefana Batorego Króla, najprzód pod Tczewem, gdy obóz rebellizujących temu Panu Gdańszczan, i z strzelbą odjął, ludzi jednych pobił, drugich do ucieczki przymusił, sam z tej okazji mężstwa swego dowód ranę wyniósł. *Biel. fol. 739.* Przedtem zaś trochę, Henryka Kutsbacha, posła Cesarskiego, do tychże Gdańszczan, przejął, obawiając się jakiej szkodliwej tego miasta korespondencyi z takim monarchą. *Biel. fol. 737.* W potyczce potem z Gdańszczanami siła naszym do zwycięztwa pomógł, Latarnią nad morzem ściśle obległszy, we wszystkich opałach mężnego wodza i generała urząd na sobie wypełnił. W Moskiewską także kampanią, Połocka i Pskowa dobycie jego sercu nieustraszonemu wiele powinno: był albowiem Pan dowcipu prędkiego, wielkiego rozsądku, umiejętności różnych języków, w szczęściu i przygodzie równego umysłu, jego to przysłowie. *Pugnae certamen, ni certissima adsit victoriae spes, quacunq; ratione fieri potest, evitari debet, cum nempe profligatus, famam simul amittat, nec facile iterum redintegret vires:* w kommandzie jego nieraz całe wojsko chodziło, ile człowieka w wojennych kunsztach biegłego, umarł wojewodą Chełmińskim. Pisali o nim *Starowol. in Bellut. Sarm. fol. 205. Strykow. fol. 790. Kobierzycki fol. 262.* złączył się był dożywotnie z Anną Mortęską podkomorzanką Malborską, Ludwika Mortęskiego wojewody Chełmińskiego siostrą rodzoną, ta mu pięć córek powiła, Zofią Janowi Sapięha staroście Uściwackiemu wojewodzie Kijowskiemu, 2do voto Ruckiemu w Lubelskim kraju. Druga kniaziewi Massalskiemu podobno kasztelanowi Smoleńskiemu, trzecia Jędrzejowi Kossowi, bratu rodzonemu opata Peplińskiego, zaślubione. Czwarta zakonnica w Strzelnie. Piąta panną umarła; synów zaś sześć: Franciszka, ten w Krakowie w młodej porze

świat pożegnał, pochowany tamże u OO. Dominikanów, był dworzaniem Zygmunta III.

Jan drugi syn Ernesta wojewody Chełmińskiego, najprzód podkomorzy Chełmiński 1604. dalej kasztelan Elbląski 1612. potem wojewoda Malborski 1618. na koniec wojewoda Chełmiński, Pucki, Sobowidzki, Radzyński starosta i Człuchowski. Mężtwo nieustraszone, z którem się nie raz w różnych bataliach popisał, do tych mu krzesel drogę torowało: pierwsza jego ekspedycya z Zygmuntem III. do Szwecyi, na ten czas komendę mając nad piechotą, gdzie to wierną radą, to orężem szczęście i godność majestatu królewskiego, przeciwko rebellizującym Zygmunтови Panu swemu dziedzicznemu Szwedom utrzymywał, nie bez oczywistego życia niebezpieczeństwa, gdy kulą z działa raniony, w bok i ramię, ledwie życiem nie zapieczętował, swojej ku temu Królowi przychylności. Powróciwszy do ojczyzny, jak tylko przyszedł do zdrowia, do Węgier od tegoż Króla z wojskiem wysłany, tam z Cesarskim hetmanem nie tylko w Węgrzech ale i w Wołoszech i Multanach z wielką odwagi swojej sławą przeciwko nieprzyjacielowi stawał. Pod Targowicami potem, Bukarestem, Białocerkwią, Dziurdowem bił nie raz fortunnie zawsze Turków i Tatarów. W Moskwie do zdobycia Smoleńska, w oczach Zygmunta Króla siłą pracował, i gdy Jakób Potocki z jednej strony, pierwszy na mury tego miasta przedarł się, z drugiej strony ten Jan z piechotą swoją na mury drogę sobie otworzył: tam w obozie jeszcze na ten czas będąc 1609. z hakownicy postrzelony, tylko że zbroja nie puściła, za które dobrodziejstwo dziękując P. Bogu, też samą zbroję w Lorecie powiesił. Pod Chocim z Władysławem Królewiczem wyprawiony na Osmana Cara Turckiego, nie tylko się potęgi jego nie przeląkł, ale jej nie raz dał się dobrze w znaki, osobliwie kiedy Karakas Basza, niespodzianie na jego stanowisko przypadł, gdzie jego odwagę w ten czas pokazaną, dziwnie chwali Ostrorog wojewoda Poznański w swoim Dyaryuszu tej wojny, i *Birkowski w kazaniu pogrzebowem*, aż też mąż waleczny przeniósł się na pokój wieczny w r. 1626. Był to senator w radzie wielki i przeczorny, z której chciał w tej ojczyźnie, żeby zawsze słuszne wojsko na pogotowiu było, a nie dopiero układane, kiedy już nieprzyjaciel w wnętrzości tej ojczyzny, głęboko się zapędzi; nawet floty własnej życzył na morzu Bałtyckiem sporządzenie, ile że nam Prusy morzem Szwed najechał. *Starowol. in Bellat. Sarmat.* powiada, że do Króla Duńskiego w legacyi jeździł, *Okolski* zaś, że do Karola Sudermanji księcia. Umiejętności w rycerskich dziełach od młodości wyprobowanej; ztąd po śmierci Zółkiewskiego 1620. wszyscy go do buławy koronnej zdolnego

Zygmuntowi III. zalecali. Ludzkości, osobliwiej na ludzi postronnych; szczodrobliwości, szczególnie na żołnierskich ludzi wytwornej, ztąd pochodziło, że rannych w okazyi lubo nieprzyjaciół, albo wziętych w niewolę, swoim staraniem sustentował, i hojnie opatrywał, umarłym albo zabitym pogrzeby sprawował, którym przykładem swoim, wielu innych do pobożnych uczynków zachęcił. Ojcu swemu i z bracią wspaniały i kosztowny nagrobek wystawił w Pucku, kędy i jemu pozostała jego małżonka pamiątkę wyniosła, była to Anna Szczawińska starościanka Mirachowska, jako świadczy grabsztyn u OO. Dominikanów, w Gdańsku przed wielkim ołtarzem, umarła 1627. Herby tam cztery widzieć, pierwszy Dąbrowa, drugi Pomian, trzeci Doliwa, czwarty Wilczekosy: to *MS. o Familiach Pruskich*, ale musi być omyłka jakaś w herbie Dąbrowa, ponieważ Szczawińscy nie Dąbrową się pieczętują, ale Prawdzicem: z tej były dwie córki, jedna z nich wydana za Jana Potulickiego de Chodzież podkomorzycza Poznańskiego, na Złotowie i Potulicy dziedzica, z nim spółdziła Jana i Ernesta Potulickich, *2do voto* poszła za Oleskiego na Oleśnicy. Druga mniszką w Chełmińskim klasztorze: synowie zaś czterej, Ernest, który ucząc się w Brunzberku, z światem się pożegnał.

Mikołaj drugi syn Jana wojewody Chełmińskiego, wojewoda Malborski 1643. z którego krzesła przesiadł się na Chełmińskie, Radzyński i Kowalewski starosta, posłował na sejm 1631. z kąd deputatem stanął na trybunał fiskalny Radomski. *Constit. fol. 10.* i na konwokacyą r. 1632. *Acta interr. Literis, militari laude, et fortitudine, liberalitate in egenos vir clarissimus, in medio cursu ereptus; Culmaeque sepultus*, mówi o nim napis w Pucku mu postawiony u *Starowol. in Monum.* Żona jego Tuczyńska, z Firlejowny kasztelaneki Wojnickiej urodzona, z tej córka Franciszkowi Czarnkowskiemu kasztelanowi Poznańskiemu zaślubiona.

Jakób trzeci syn Jana wojewody Chełmińskiego, wojewoda Malborski, starosta Człuchowski, Kiszborski i Bytowski, w lidze małżeńskiej żył najprzód z hrabianką Szafgoczowną Anną z Fraucymeru Cesarza Ferdynanda małżonki, z tą spółdził trzy córki, i syna, ale ten w piątym roku życia zniknął: po Szafgoczownie żył z Joanną, córką Alexandra księcia Radziwiła marszałka wielkiego Litewskiego, która po śmierci Jakóba, ponowiła śluby z Leszczyńskim podkanclerzym koronnym. Jakób ten pierwsze heroiczych dzieł swoich początki w cudzoziemskich zakładach obozów, już w Hollenderskim, już w Hiszpańskim, już w Niemieckim, gdzie pod Wallenszteinem

sławnym wodzem poczty prowadził, z tą lubo w młodym wieku jeszcze u najwyższych generałów opinią, o swojej w rycerskim kunszcie biegłości, że go do obrady wojennej zażywali, i na jego zdaniu polegali. Powróciwszy do ojczyzny, z Władysławem IV. wyprawił się pod Smoleńsk, przeciwko Selinowi i Moskwie z swoją piechotą, tam Prozorowskiej fortecy dobywając, szczęśliwie przez kobylice i ostrożyny przebywszy, gdy już na same wały wstępuje, kulą z muszkietu w nogę raniony, najmniej się tym przykadkiem nie strwożył, ale dalej z swemi ludźmi postępował, póki na odwrót nie zatrąbiono, przecieź tyle tem sercem swoim sprawił w oblężeniach przezacny mąż, że przestraszeni jego natarczywością, zostawiwszy wielką część zdobyczy, fortecę opuścili. Pod Białą potem, gdy petardy podsadza, zawalinią przyciśniony, już ledwie technący, ztamtąd wyciągniony, życie dalsze ustawicznym chorobom podległe dźwigać musiał, ztemwszystkiem i potem go za ojczyznę na wiele stosów narażał: bo z Moskwy na Ruś przeciwko Turkom, a gdy pakta z Portą zaszyły, a wojna się Szwedzka otwierała, do Prus z swoim pułkiem ochotnie poszedł, tam portu Puckiego i Włocławskiego obronę na siebie przyjął: o czem świadczy *Konstytucya 1638. fol. 3.* z kąd też był komissarzemznaczony do lustracyi Bytowskiego i Lemburskiego powiatów. *Constit. fol. 11.* Przeciwko rebellizującym Kozakom, gdy mu słabość zdrowia nie pozwalała, Jana Ulryka Szafgocza bliżkiego swego z swemi ludźmi wyprawił. Wtem Urangelius admirał Szwedzki, chcąc port Pucki pościć, wszystką siłą nacierał 17. Września od dwunastej z południa, aż do wieczora bijąc z dział ustawicznie i z mniejszej strzelby, ale nie więcej szkody uczynił nad to, że dwóch ludzi Weiherowi zabito, gdy Szwedów z drugiej strony znaczna kwota poległa, tak dalece, że się ze wstydem wrócić musieli, i lubo i potem różnemi herhelami tę fortecę napastując admirał, wycieczki czynił; atoli zawsze fortunnie odpędzeni z taką bojaźnią i sromotą Szwedzi uciekali, że jeden drugiego popychając do okrętu, w morze spadali, drudzy z trwogi, sami w morze skakali i tonęli, co i *Tulden* wspomina *lib. 5. fol. 142.* Sam nawet Urangelius dobrze kulą z działa przestraszony, odstąpić od Pucka musiał. Tak sobie przychylnego widząc Jan Kazimierz Król, generalną mu kommendę nad wojskiem swoim wszystkim w Prusiech zostającym oddał. Siła pracował nad tem, żeby była Szwedzka potencya Pruskiej prowincyi nie posiadała, chorągwie najprzód na obronę jej nowe wystawił swoim kosztem, i sustentował; zamek Człuchowski ufortyfikował, kurfirszt Brandeburskiego, do tego nakłonił, żeby wraz z Polskiem wojskiem bronił Prus przyległych, atoli i niektórzy ziemianie Pruscy Szwedom się

nad nadzieję jego snadniej poddali, i ksiązę Brandeburski swoich ludzi od Weihera rewokował, ogółocony tedy z sił musiał Malborskiego zamku, który jednak najbardziej chciał utrzymywać, odstąpić. *Tulden lib. 6.* Zebrawszy tedy kilkaset jazdy, z niemi się przez różne od Swedów zasadzki, przedzierał do obozu królewskiego: Chojnic potem w r. 1656. dobywał, Tucholą posiadł, gdzie szturmującego do siebie Karola ksiązęcia Meklemburskiego, ze wstydem odrzucił: *Tulden lib. 6.* i tak aż do zgonu życia swego nieporównanym statkiem nic niedbając na zniszczenie fortuny, na pełne nadziei obietnice, na zdrowie stargane przy Królu Janie Kazimierzu dostawał. Fundował Nowe Miasto albo Weiheropol, Wajerowską wolą w Pomeranji w r. 1646. kędy kościół farny z dobrym posagiem wystawił, klasztor OO. Reformatom pod tytułem S. Anny fundował w r. 1648. i Kalwaryą przy nim wielkim kosztem założył. Tamże fundacją uczynił na sześciu ludzi czy przez chorobę, czy przez lata, czy przez ubóstwo nie mogących się pożywić, tym wikt i mieszkanie, wiecznemi czasy służące opatrzył. W Człuchowie kościół wymurował, który że Łubieński arcybiskup Gnieźnieński konsekrował, świadczy *Damal. in Archiep. Gnesn. fol. 41.* żona zaś jego Szafgoczowna bogato go przystroiła. W Kamieniu kościół tameczny farny w kollegiatę przemienił, *Damalew. in dedicat. Vitae S. Bogumil. Archiep.* przy niej, fundacją uczynił na księdza, żeby co tydzień za siebie i za żonę swoją jedną pierwszą mszą świętą ofiarował. *Trebnic. w kazaniu na jego pogrzebie.*

Ludwik czwarty syn Jana wojewody Chełmińskiego, kasztelan Elbląski 1648. potem wojewoda Pomorski, starosta Skarszewski i Wałecki, w Niemczech, Francji, i Hiszpanji, a potem w Polsce przeciwko Gustawowi Królowi Szwedkiemu, powtóre Polskie granice najeżdżającemu pułk prowadził, mąż dzielności nieporównanej, Zamościa od Kozaków i herszta ich Chmielnickiego, oblężonego mężnie obronił. Pod Zborowem i Beresteczkiem przeciwko Tatarom z Kozakami złączonym fortunnie wojował. Z bratem swym Jakóbbem Szwedom mężnie się oparł, i własną szkatułą ludzi do boju zdolnych zebrawszy kilkaset, niemi Świecie, Nowe, Tczew i inne miejsca uzbroił, żeby się nie tak łącno w ręce nieprzyjacielskie mogły dostać. Malborskiego zamku długo i mężnie, szturmującej do niego natarczywości Szwedzkiej, i z bratem swym Jakóbbem bronił, co mu i *Tulden lib. 6.* przyznaje, aż też w tymże zamku pracami wojennemi znużony życie położył, ciesząc się z tego, że raczej z życia, a niżeli żeby miał nieprzyjacielowi ojczyzny ustępować kroku z tej tam fortecy. Wszedł był w kontrakty małżeńskie z Cecylią Donhoffowną, Gerarda woje-

wody Pomorskiego córką, która po jego śmierci ponowiła śluby z Brezą wojewodą Poznańskim. *Kurdwan. kazan.*

Dymitr trzeci syn Ernesta wojewody Chełmińskiego, kasztelan Gdański, starosta Kościerzyński, ekonom Malborski w r. 1618. Pierwsza jego żona Gertruda Konarska, Krzysztofa starosty Jursborskiego, i Katarzyny de Loka córka, ale z nią potomstwa nie było. Druga Katarzyna Opalińska krajczanka koronna, z której tylko córka została Anna, Jędrzejowi Grudzińskiemu wojewodzie Rawskiemu zaręczona, czego dowodem chorągiew w Gdańsku u OO. Karmelitów, kędy on spoczywa po śmierci z tym napisem. *Demetrio Weiher Castellano Gedanensi et Capitaneo Bernensi, Senatori dignissimo, qui spiritum Deo, elementa naturae, famam et res partas uniceae filiulae suae Annae reliquit, Catharina de Bnin Opalińska conjux maestissima, poni curavit 1628.* W Pucku zaś taką mu na napisie pochwałę przydano. *Strenuus miles et Senator, non minimum inter exteros versatus, magnam nominis famam collegerat, Clarissimis virtutibus togatis bellicisque obiit annos natus fere 50. Starowol. in Monum.*

Melchior czwarty syn Ernesta wojewody Chełmińskiego, z kasztelanji Elbląskiej postąpił na województwo Chełmińskie, był oraz starostą Człuchowskim, Kowalewskim, Wałeckim i ekonomem Malborskim: był i starostą Kościerzyńskim, z którym tytułem posługując na sejm 1616. komissarzem zapisany do Inflant. *Constit. fol. 5.* Posłem wysłany od Zygmunta III. do księżęcia Saskiego, tą którą miał wrodzoną wymowę, i głębokimi racyami, wojnę na Cesarza, z innemi skolligowanemi monarchami na tegoż uknowaną, szczęśliwie rozszył, z wielkim applauzem Rzymu i Urbana VIII. Papieża, z ukontentowaniem Cesarza i Zygmunta III. z niemniejszą imienia swego chwałą. W roku 1621. pod expedycją generalną na Osmana Cara Tureckiego pod Chocim, temu Melchiorowi kazano z sejmu zostać na prezydium zamku Malborskiego, *Const. fol. 11.* pod który czas, gdy niespodzianie Prusy Szwed z wojskiem najechał, a wojsko Polskie i hetmani w odległości byli, on ośmset piechoty, swoją szkatułą wystawił, którymi zasłonił tę prowincją, żeby bezbronnej całej nieprzyjaciel nie ogarnął. Z Janem Zawadzkim na ten czas kasztelanem, potem wojewodą Parnawskim, przysięgę wierności odebrał od miasta Gdańskiego, na Władysława IV. Króla, gdy ten Pan tym czasem pod Smoleńskiem, wojną Moskwę przyciskał. Jeździł w legacyi i do Króla Duńskiego, i inszych Europejskich monarchów. Rezydencya nasza Malborska, za swego go fundatora zna, i z wdzięcznością nieumierającą. Wyzuł się z śmiertelności w Człuchowie w r. 1643. w Chełmnie u OO. Franci-

szkanów pochowany, gdzie jest kaplica jego i chorągiew z takim napisem: *Hic majorum suorum indutus virtutem, civibus Patriae non impar, memoriae posthumae praebuit se non minorem. Hujus merita praeclare in Patriam collata, Regiam habuere remunerationem, adeo, ut non male diceret, fortunam illius meritis fuisse obligatam. Tot igitur praemiis virtutum illustris, vixit, et quem dederat cursum fortuna, peregit, aetatis suae supra sexagesimum nono. Huic maestissimi nepotes debiti amoris in illum hunc indicem esse voluere ipsa perenniorem aeternitate.* Jest tam w tejże kaplicy, jego żony Anny Prynowny w r. 1635. zmarłej nagrobek, przy którym herb jej widzieć trzy gwoździe czyli rogi, proste okrągłe; tego zaś Melchiora cztery, 1mo zwyczajny Weiherowski; drugi Orle nogi na krzyż założone Mortęskich; trzeci mur z trzema wieżami, nad średnią z nich gwiazda ośm graniasta; czwarty Dąbrowa Kostków. W Pucku tę mu pochwałę przypisano. *Assidua armorum tractatione et peritia, domi forisque clurus dolenda familiae suae orbitate excessit.* Zszedł bezpotomny. *Carolus Dachnowski Kazanie Chorągiew sławy nieśmiertelnej.*

Ludwik piąty syn Ernesta wojewody Chełmińskiego, podkomorzy Chełmiński, starosta Człuchowski, ekonom Malborski, pułkownik królewski, żona jego Barbara Potulicka wdowa pozostała po Janie Rozrażewskim kasztelanie Poznańskim, ale *sterilis*. Ten będąc w Inflanciech rotmistrzem z swoją chorągwią usarską, gdy pod Białym Kamieniem wyszło szesnaście set zbrojnych Szwedów (a jak drudzy przydają, że się łańcuchem żelaznym opasali, żeby ich nie tak prędko Polska jazda łamać mogła) we trzechset ochotnika wypadłszy, siedząc na koniu z pałaszem, kopią w garść wzięwszy, a drugim serca dodawając, skoczył pierwszy przed ochotnikiem, gdzie nie tylko złamał choć większą od swoich liczbę, ale i tak pobił, że i noga żadnego nie uszła. Posłował na sejm 1607. z kąd był deputowany do traktowania z rokoszanami i ich ukojenia, *Constit. f.* 866. i w roku 1609. komissarz do granic od Pomeranji. *Constitut. fol.* 896. W r. 1612. wziął od Króla podskarbstwo ziem Pruskich, *Annuae Societ.* zakonowi naszemu szczególniej przychylny, żyć przestał w r. 1617. w Koźminie pochowany. Mąż wojenny, i powagi wielkiej, a jako o nim w Pucku napis mówi: *Lingua, consilio, manu promptus, ingenio amaeno, politicis militaribusque laboribus indefessus, immatura morte ereptus, Starowol. in Monumen.* inni śmierć jego zwalają na rok 1614.

Marcin Władysław szósty syn Ernesta wojewody Chełmińskiego, o nim tak pisze *Varsav. in paneg. Stephani: Mar-*

tinus Weiher, qui omnibus fere bellis, quae 40 annis sunt in Europa gesta, interfuit, et aliquibus praefuit, caesus in oppugnatione Zawolociae, która expedycya, według Biel. fol. 777. była w r. 1580. luboć ten autor o nim i wzmianki tam nie czyni. Okolski toż powiada, i świadczy się Strykowski kartą 790. Nawet inskrypcya w Pucku tak o nim mówi. Martinus cum teneram aetatem literis militiisque in Gallia, Germaniu Belgioque excoluisset, deinde in aula Sigismundi III. Regis indolem probasset, magna spe in expeditionem Moschoviticam duxit legionem Germanicam, ubi non ductoris tantum, sed militis fortissimi nomen meritus, toties victor, demum ad Zawolociam in velitatione globo plumbeo trajectus, fortiter occubuit. Starowol. in Monum. ale się ten napis z sobą nie zgadza, bo jeżeli pod Zawolociem zginął, toć nie mógł być dworzaniem Króla Zygmunta III. ponieważ ten dopiero na tron Polski obrany w r. 1588. śmierć zaś ta przypadła by na rok 1580. Atoli *Kobierzycki w swojej historyi fol. 261. na rok 1610. tę Marcina heroiczną śmierć zwala, gdy albowiem za Moskwą pod zameczek Carowe Zamieście nazwany, już ustępującą przed szablą Polską, dalej się podsunął, tam kulą postrzelony poległ, na co sarknął Zółkiewski hetman, i braci jego Janowi i Ludwikowi w obozie w ten czas przy Królu będącym, tę tak smutną nowinę doniósł, tamten autor przydaje wyraźnie, że był syn Eryka; potwierdza tegoż samego nagrobek jego drugi, gdy o nim tak mówi, Martinus Sigismundi III. Regis Camerae familiaris, quem secutus in Moschoviam ad Carowe Zamieście Moschoviticum propugnaculum occubuit 1610. 24. Junii aetat. 24.* Chyba że był drugi Marcin, a znać synowiec Ernesta, który przed tem dobrze pod Zawolociem życie dla ojczyzny poświęcił, czego zda się popierać *Daniel. Hermannus lib. 2. Stephaneid.* gdy prawi dano znać Ernestowi Weiherowi pod Wielkiemiłukami, w obozie ciężką na ten czas niemocą złożonemu, że synowca jego Moskwa zabiła, rzekł: *Non mortem se dolere, sed casum, et feliciorum fuisse, si in acie occubisset.* Są i drudzy jeszcze podziśdzień Weiherowie, lubo jednegoż domu i herbu, ale tych Weiherów do tych czas wyliczonych nie potomkowie, jako Marcin, czy Herman kanonik Wendeński, proboszcz i officyał Malborski, który z Melchiorem Weiherem rezydencją naszą Malborską fundowali, *Argentus de reb. Soc. fol. 393.* koło r. 1607. Franciszek starosta Walecki, w cudzoziemskich językach, i różnych naukach biegły, obrotu znacznego 1657. *Trebnic. kazanie.* Tenże czy inszy Franciszek starosta Hamersztyński, i Białemburski, na którym Białemburskim czworo dożywocia jego successorom Krokowskim pozwała, *Konsty-*

tucya 1676. *fol.* 55. stosując się do dawniejszej roku 1667. Teodor podpisał elekeyą Jana III. z Pomorskiego 1674. N. Weiherowna wydana za cudzoziemca Aszafenberk nazwanego, który na sejmie 1666. starał się o indygenat w Polsce, co poznać z mowy Fredra kasztelana Lwowskiego w *Zwierzynku Jednoroźców fol.* 194. Jeden z nich na dworze Cesarskim będąc, z kościołem się katolickim pojednał, ztamtąd wróciwszy się do domu w Brandeburskiej ziemi starostwem intratnem uczczony, ale gdy go poznano że katolik, on się też nie zapierał tego z tą protestacyą, że wolę starostwa, niżeli wiary odstąpić, wyzuł się z starostwa: dobra swoje w tych tam krajach sprzedał, a w Polsce insze pokupił. Cecylia Eleonora była za Janem Ulrykiem Szaffgoczem 1650.

Wenecki herbu Gołąb albo **Wenedyger**, ba i **Venetus**, w czerwonym polu powinien być lecący gołąb w prawą, takiz gołąb biały i na hełmie. Są w Prusach książęcych. Marcin Wenedygier, poseł 1609. *ex Districtu Preusmarcensi*, i Jan Wenedygier *ex Districtu Haindenburgiensi* podpisali dekreta komissyi królewskiej. W roku zaś 1612. Joachim Wenedyger *Consiliarius aulicus literas Reversales*. *Joannes Venetus Judex Provincialis Hohensteinensis deputatus ad recensionem juris Provinciae Ducatus Prussiae*. Gwilhelm Wenecki de Gemnitz Baro. Wincenty Wenecki w Langnowie, miał za sobą Polencownę. *MS. de Famil. Pruss.*

Werbek patrz **Lettaw**.

Werbicz. Z województwem Wołyńskiem Piotr Jerzy Werbicz podpisał elekeyą Jana III. w r. 1674. Niewiem czyby nie powinno być Werwicz z których Jan nobilitowany na sejmie 1673.

Werbski albo **Wierzbski herbu Lis**, na Szląsku de Werba. Z tych był Jan Werbski z Werby na Kochanowicach sędzia ziemski księstwa Opolskiego i Raciborskiego w r. 1607. *Bart. Papr. Sztambuch Śląski dedic. colloq.* 8. kędy powiada, że idą od Fulka kasztelana Krakowskiego, który żył 1194. Są i w Polsce, z których Józef Werbski, kanonik Chełmski podał do druku: *Zwierciadło Matronom Polskim, albo żywoty pobożnych Panien, Matron i wdów Polskich, w Lublinie* 1697. *in* 12.

Werda herbu Odrowąż w Prusiech, przedtem zaś w herbie zażywali Sokola z rozciągnionemi skrzydłami, ale za swoje znaczne merita i przysługi Królom, przyjęci od Szydłowieckich do herbu Odrowąż, *Histor. Polon. Pruth. Possel. MS. de Famil. Pruss. Pantaleon. tom. 2. Viror. illustrium* w roku 1492. pisze, że w Mechlinie urodził się Nicasius de Werda, ten w trzecim roku życia swego tak oczy stracił, że

niemi cale nic nie widział, przecież nadgrodził mu to Bóg so-wicie: bo lubo liter nie znał, czytać nie umiał, taki jednak we wszystkich miał poler naukach, że wszystkim był do podzi-wienia, w Lowanieńskiej tedy akademji najprzód magister za-wołany, rektorem szkół w Mechlinie, a w Lowanium licen-cyatem w teologii, na koniec w Kolońskiej akademji doktorem zostawszy obojga prawa, publicznie go tamże uczył, i auto-rów, których nigdy ani czytał, ani widział, na pamięć przy-wodził. Werda generał w Lotaryńskim wojsku, w tysiąc koni Francuzkiemu się wojsku pokazał, wnet jakby przestraszony, tył podał, Francuzi uchodzącego widząc Werdę, za nim w pogoń gorąco natarli, Werda blisko lasku stanawszy, kędy więcej zasadzonego miał pieszego ludu, zagnęła się do Francu-zów obrócił, potkał się z niemi, i tysiąc pięćset ich wyciął. W Gdańskim kościele widzieć nagrobek Jakóba a Werden, który urodził się w r. 1560. umarł 1622. herb tamże Sokół czarny, pole na wierzchu białe, ze spodku czerwone. Druga chorągiew tamże wystawiona Szymonowi a Werden, który urodził się 1564. zszedł z tego świata w r. 1625. był to haeres in Naszendorff, Multersterns, Hochzejt, Jenichów, Stangen-berg. Jan Werda starosta Nowski, któremu Zygmunt I. Król Polski puścił to starostwo w summie czterech tysięcy złotych, z obligacyą, że nie wprzód mieli ustąpić z niego, ażby im po-mieniona summa od Królów Polskich oddana była, o czem czy-tałem list tegoż Króla in *MS. Petricov.* przydaje *MS. o Fa-miliach Pruskich*, że i na Chełmińskiej trzymali Radzyn z Ro-goźnem od Królów sobie nadane, ile że Zygmunt I. siła spraw expedyował przez dzielność Werdów, Zygmunt zaś August, do wielu legacyi Werdów zażywał. Więcej tedy niż półtorasta lat Nowskie starostwo w tym domu chodziło, dopiero wyszło z rąk synów Jana Werdy podkomorzego Pomorskiego, starosty Nowskiego, był to człowiek mądry i bogobojny, posłował na różne sejmy, jako 1626. zkąđ deputatem stanął na trybunał Radomski, *Constit. fol. 6. i 1627. fol. 9. i 1629. fol. 12. i 1633. fol. 21.* na zniesienie pewnego długu konferowana mu dzierżawa 1638. *fol. 5. et 41.* *) Od dyssydentów przeniósłszy się do katolickiej wiary, swoją rewokacyą do druku podał. Wydał także *Indygenat Ziemi Pruskiej w Gdańsku in 4to*

*) Jana Werdy podkomorzego Pomorskiego, summa na Nowiu wy-likwidowana na sejmie roku 1654. Zł. 83970. groszy 25. i po-nieważ starostwo Nowskie komu innemu oddane przez Konstytucyą r. 1654. successorom assekurowana *sine conditione extenuationis* na Prządkwie, Cyplach, Batani, Kielnie, Szynwald, Nymkowy, Jeleniu, Nowym Kosowie. — *Constit. fol. IV. fol. 454.* — *Prypisek Krasickiego.*

1647. w *Toruniu in fol.* 1645. Ma być także w druku jego *Fragmentum*, i znowu *Justyfikacya* 1646. i *po Polsku i po Niemiecku*: będąc deputatem na trybunał koronny w r. 1648. świątobliwe życie zakończył w Piotrkowie, w kościele farnym w Nowiu pogrzebiony z chorągwią, na której wierszem Polskim nagrobek mu napisano: miał za sobą Elżbietę Grzymułtowską herbu Nieczuja, ta mu kilka córek powiła, Barbarę Samsonowi Garczyńskiemu chorążemu Chełmińskiemu, drugą najprzód Stanisławskiemu, po nim Domarackiemu, trzecią Rogalińskiemu, zaślubione: czwarta Teofila Katarzyna w Pannieńskim stanie więcej niż sześćdziesiąt lat przepędziwszy, poszła po zapłatę życia swego pobożnego w r. 1699. Synów zaś Jakóba i Jana. N. starosta Nowski, żona jego Niewieścińska starościanka Tucholska. *MS. Konopats.*

Werenko herbu Łagoda, w księstwie Litewskim i na Rusi. Jan Wiernek, o których niżej, pod czas wojny Pruskiej do Litwy przeniósłszy się, tam składniej do akcentu krajów tamecznych, Werenko nazwany: w powiecie Wolkowskim w województwie Nowogrodzkim dóbr nabywszy Olechnowice i Ciechlejowice, tamże osiedli, z których był Wojciech Werenko, syn Jana. Ztamąd niektórzy tu do Polski wrócili się, z tych byli dwaj bracia rodzeni, Szymon i Marcin, ten pojął Dorotę Ambrożewiczównę, z której był syn Mikołaj, tego Wojciech, którego żona Alanowidowna, z nią spłodził trzech synów, Gabryela, Władysława i Konstantego, temu Helena Puciacianka, urodzona z Hryczynów Wojnów, powiła trzech synów, Antoniego, Józefa i Pawła, Józef w zakonie Soc. Jesu, Antoni i Paweł pod pancernym znakiem służą z Lubomierskim.

Wereszczaka herbu Lis, w Brześciańskim województwie. Adam Wereszczaka podpisał elekcyą Władysława IV. Bazyli Jana III. Królów Polskich. N. miał za sobą Adamowiczównę Starowolską. *Okol. t. 2. fol.* 93. Filip Eufrozynę Krasowską podkomorzankę Mielnicką, wdowę po Sawickim wojewodzie Brześciańskim; brat jego rodzony Józef poborca 1691. ale gdzie indziej widziałem herb ich podobniejszy do Kościesz. N. miał za sobą Brygittę Oborską. Dominik w zakonie naszym temi czasy. N. była za Janem Antonim Nowickim skarbnikiem Chełmskim. Prokop komornik Czerniechowski w roku 1660. Paweł Wereszczaka burgrabia Łucki 1690. Józef i Mikołaj synowie Teodora i Maryanny 1680. r. Michał syn Maxymiliana i Heleny.

N. Wereszczaka chorąży Brzesko Litewski. — R. 1778. Bogusław Wereszczaka łowczy Brzesko Litewski. — Dominik Jezuita. — Konstytucya sejmu r. 1659. Prokopowi Wereszczace

komissarzowi granicznemu Czerniechowskiemu nadała majątność Kamionkę i Mączną pod Owruczem, także Wiernosław. — *Const. Vol. IV. fol. 650. — Krasicki.*

Wereszczyński herbu *Korczak*, w ziemi Chełmskiej. Fiedor Wereszczyński miał za sobą Sosnowską z Sosnowice herbu Nałęcz, z tej był syn Jędrzej, który pierwszy z tego domu schizmę odrzucił, ten pod Obertynem mężnie sobie w okazyi poczynał, jako szeroko opisał *Paprocki o herb. f. 544.* a pojąwszy Paroską córkę Mikołaja herbu Rawicz, a będąc najprzód komornikiem ziemskim Chełmskim, potem podsejdkiem, spółdził z nią dwóch synów, Józefa opata Sieciechowskiego, a potem biskupa Kijowskiego, był to dobry i przykładny pasterz, a nie kontentując się tem, że sam Panu Bogu pilno służył, i drugich też do niego prowadził, już do ludzi każąc, już nauczając, już książki pisząc, z których te są w druku: 1mo. *Excytarsz do podniesienia wojny przeciwko Turkom i Tatarom in 4to w Krakowie 1592.* 2do. *Publika strony fundowania szkoły rycerskiej na Ukrainie, jako też Kiryżaków Maltańskich na Zadnieprzu, Cracov. in 4to 1594.* 3tio. *Wizerunek o wzgardzie śmierci.* 4to. *Kazanie na dzień Zuduszny, w którym dowodzi, że jest czyścić.* 5to. *Instrukcyja o spowiedzi.* 6to. *Gościniec pewny obmierzłym pijani-com do prawdziwego obaczenia, a zbytków pohamowania.* 7mo. *Kazanie o małżeństwie.* Klasztorowi Sieciechowskiemu wiele dobrego przyczynił: bo i zawiedzione dobra od antecessorów swoich oswobodził, fabrykę klasztoru reparaował, malowaniem ozdobił, kościół w porządek i aparat przysposobił. Uczonych ludzi kochał, i zapomagał, a lubo sam wstrzemięźliwe życie prowadził, więcej wody niżeli piwa pijąc, przecież na gości i innych ludzkim się stawiał, hojnie częstując: w tych go pracach śmierć zastała w roku 1599. Brat jego Zygmunt spółdził dwóch synów, Jana i Stanisława. Abraham z sejmu 1647. komissarz na uspokojenie pogranicza od Węgier. *Const. fol. 5.* Wiktoryn proboszcz w Krakowie u Bożego Ciała, prałat generalny kanoników regularnych Ś. Augustyna, w Małejpolszcze i księztwie Litewskim 1690. N. Pawła Czaryskiego. N. Stefaua Zulińskiego. N. Jana Bogusławskiego, Kazimira Franciszka Bystrzonowskiego, małżonki. Kazimierz cześnik Łukowski, Wojciech łowczy Zytomierski. N. skarbnik Chełmski, N. podczaszy Winnicki. Mikołaj cześnik Latyczowski, córka jego Anna żyła z Piotrem Chrościchowskim, syn zaś Ludwik Wiktoryn stolnik Krasnostawski, sędzia grodzki Chełmski, pisarz kapturowy 1733. pojął Zofią Kunicką łowczankę Chełmską, był deputatem na trybunał koronny 1738. N. miał za sobą Teresę Micowską. Zofia Stanisława Rostkowskiego żona.

W końcu wspomniany Ludwik Wiktoryn Wereszczyński pisarz kapturowy itd. później posunięty został na krzesło kasztelanji Lubelskiej, mąż w prawie koronnem biegły; z *Kunickiej* zostawił potomstwo synów dwóch, Józef podsędek Chelmski. — Jan skarbnik Chelmski. — R. 1778. Leon Wereszczyński chorąży Krasnostawski. — W księstwie Litewskim Józef Wereszczyński starosta Upitski. — Stanisław sędzia grodzki Inflantski. — W r. 1788. Krzysztof podczaszy Upitski. — *Krasicki*.

Wermiński herbu Dołęga, jednaż ich dzielnicą z Dymińskimi. N. Wermiński miał za sobą Charzyńską. Seweryn w zakonie naszym temi czasy.

Wersocki, w księstwie Litewskim. Marcin Kazimierz Wersocki w powiecie Grodzieńskim, Marcyan zaś Hrehorowicz Wersocki sędzia ziemski Wileński podpisali elekcyą Jana III.

Weryha herbu Śreniawa, w Nowogrodzkim województwie Jan Weryha, w Trockiem zaś Alexander Weryha Barowski podpisali elekcyą Władysława IV. Michał syn Jana, syn jego z Katarzyny Darowskiej Jan. Stanisław w województwie Nowogrodzkim 1674.

Są i w Płockiem województwie, z tych Benedykt Weryha podpisał elekcyą Stanisława Augusta Króla z województwem Płockiem. — *Krasicki*.

WESELINI

HERB.

Drzewa świętego pień, jakby z ziemi z korzeniem wyrwany, prosto stojący, sęk po prawej stronie tarczy odcięty jeden, na nim się obiema łapami wspiera pies morski w koronie, z ogonem do góry zadartym, pysk u niego otwarty, język wywieszony, ogon roztrojony, czy według innych rozdwojony, łańcuchem do pała czyli pnia przywiązany, w polu niebieskim: pod tym wszystkim linia wszerz tarczą dzieli, pod którą linia jest ryba na kształt karpia, w prawą tarczy płynąca, na hełmie trzy pióra strusie. *Paproc. o herb. fol. 693. Okol. tom. 3.*

fol. 286. *Klejnoty f. 95.* Widziałem i ja ten herb u Ś. Barbary w Krakowie, ale ryby tam nie było, i pień na kształt lilji wyrosły, i lancuchem pies przywiązany, czego nasi autorowie nie wspomnieli, psa zaś tego kształt taki, że połowa jego od głowy jest psia z obróżą na szyi, znać i ogniwa od lancucha, a od ogona rybę reprezentuje. Pierwszy ten herb wniósł do Polski Ferens czyli Franciszek Weselini, który tu wraz z Stefanem Batorym do Polski przyszedł w r. 1576. będąc na dworze tegoż Króla zdawna zasłużonym, i dla osobliwszych swoich przymiotów miłym, ten pojawiający po Kasprze Bekieszu pozostała wdowę za żonę, z nią z łaski królewskiej wziął i starostwo Lanckorońskie, kupił potem zamek Dębno od Dębińskich Odroważów i z przyległościami. Nagrobek zmarłego w r. 1594. w Krakowie u OO. Franciszkanów, wypisany od *Starowol. in Monum.* tak o nim mówi: *Franciscus de Wesseliny Siemnen. Melinen. Capitaneus, Baro in Hadat, haeres in Dębno; qui secutus Stephanum Regem in Poloniam, cum illo, Gedanensi Polocensi, Wielikolucensi, Plescovien. expeditionibus militavit fortiter, cura Stephani Regis ab ordinibus Regni in civem Polonum cooptatus.* Żona zaś jego w dziesięć lat po nim w drogę się wieczności wyprawiała, matrona wielkiej pobożności, i na kościół Ś. Barbary w Krakowie szczodroblivości. *Histor. Domus. Annuae Soc. 1587.* to o nim przydają, że kaplicę ozdobną w Wilnie dla kongregacyi Panny Maryi wystawił. *Annib. Roselius Calaber Pymandri Mercurii l. 5.* fol. 355. powiada o nim, że był z ojca Wolfganga męża walecznego, i w wielu bataliach szczęśliwego, za staraniem Króla Stefana, herezyi się wyrzekł, i na potem między Węgierskiemi o wiarę tumanami, nieprzełamany statecznością bronił wiary katolickiej, *Vir admodum humanus et morum honestate conspicuus.* Zył potem Franciszek Weselini generał Koszycki 1654. a w roku następującym od Ferdynanda III. Cesarza, na sejmie Królestwa Węgierskiego w Posonium uczyniony, *Palatinus Ungariae, albo Prorex. Tulden hist. lib. 4. consilio optimo, Catholica institutione eruditus,* mówi *Manifest Lubom. fol. 68.* na zakon nasz wielce dobroczynny, wspomina go *Konstytucya 1661. fol. 24.* z tym tytułem i jego małżonkę Maryą Sechi z Rymasech, i syna ich Władysława, któremu prawo dziedziczne na dobrach Gdów, Kwapin, Stadniki, Kędzierzyn w Krakowskiem województwie leżących approbuje Rzeczpospolita, ile że ojciec tego Władysława Franciszek, miał indygenat w Polsce; co i w r. 1676. na sejmie koronacyi, temuż Władysławowi *Konstytucya fol. 12.* przyznała, gdy go za Indygenę swego zapisała, był ten Władysław generałem w wojsku Cesar skim Leopolda, i przeciwko rebellizującym Wę-

grom długo Sendrowa i uporeczywie bronił, póki mu sukkurs od Niemieckiego wojska nie przybył, w oblężeniu Likawy cztery razy od kuli z dział był w niebezpieczeństwie. *Vladisl. Wojciechow. Ogród Fiołkowy f. 140.* Elżbieta Wesselanka wojewody Węgieńskiego córka, była za Pawłem Stefanem Sapięą podkanclerzym Litewskim. *Histor. Sapieh. p. 3. fol. 103.*

Węsierski herbu Belina w Prusiech, z tą jednak różnicą, że na hełmie nad koroną nie rękę z mieczem, ale Ślepowrona kładą, w pysku pierścień trzymającego, w prawą tarczy obróconego. Z tych Elżbieta Węsierska, była za Janem Lutomskim sądownym Tucholskim. Są tamże w Prusiech Węsierscy rozrodzeni inszego herbu, a bodaj nie herbu Jastrzębiec, z których N. Węsierska Piotra Czapskiego małżonka.

Marcin Węsierski pisał się na elekcyą Stanisława Augusta Króla z województwa Pomorskiego. — Mikołaj stolnik Gnieźnieński 1792. roku. — *Wielądek.*

Węslawski herbu Wadwicz u *Ks. Kojałowicza in MS.* tak o nich piszą; za pogan Wierzbitowie, a ze chrztu od Waclawa, potomkowie w Kowieńskim powiecie w Wierzbiliszkach nad Wierchnią rzeką, i w Trockiem województwie nad Biedrą (jako w księgach pomienionych grodów znajduje się) mieli po ojcach successive nazwisko Węslawowiczowie, aż do sejmu Lubelskiego Unionis 1569. tam dopiero trzej bracia rodzeni, Jan, Sebastyan i Szczesny, przyjęli jednoż nazwisko Węslawskich, ale jako z nich każdy osiadł w inszym kraju, tak też różne na tymże sejmie przyjęli herby: bo ten który osiadł w Koronie, wziął za herb strzałę rozdartą, drugi w Inflanciech pod Derptem, zbrojną rękę z mieczem z boku z obłoka, na spodzie trzy kule, na hełmie między dwiema skrzydłami strzałę. Trzeci Jan w Litwie, ten za herb wziął dwie ryby, prosto do góry głowami podle siebie. Czwarty zaś wyniósł się na Wołyń i nazwał się Nadarzyńskim. Alexander Węslawowicz Węslawski syn Jana, służył Królowi Stefanowi pod Łuki i Psków, którego syn Stanisław wojski Upitski ożenił się z Zebrowską w powiecie Oszmiańskim, potem z Białkowską w powiecie Upitskim. Synowie jego, Trojan, Krzysztof, Mateusz, służyli w Koronie i Litwie po wielkich domach. Samuel czwarty syn Stanisława dworzanin królewski, synowie jego z Puzynianki: Samuel, Franciszek i Antoni młodo pomarli, czwarty się został Michał; z córek dwóch, jedna Zofia żyła z Emmanuelem na Łohojsku Tyszkiewiczem, druga Katarzyna z Adamem Kościałkowskim. Był ten Samuel pisarzem polnym Litewskim, w różnych okazyach doświadczonego mężstwa, osobliwie w Inflanciech 1658. Pod Werkami od Moskwy w niewolę wzięty, cztery lata w niej trzymany. Po śmierci i zabiciu

Gosiewskiego hetmana, i on nie był bez niebezpieczeństwa od zajątrzonych. Pięć razy to od Jana Kazimierza, to od Jana III. Królów Polskich, do Cara Moskiewskiego w legacyi jeżdząc, do wojska Zaporowskiego trzy razy, do Sultanów w dzikie pola, posłem na sejmy kilka razy, pokazał, co dzielność jego umiała. *Nieszpork. Annal. p. 7. cap. 9.* jest w druku jego: *Victor et Victus, albo Życie Wincentego Gosiewskiego Podskarbiego W. Lit. i Hetmana Polnego 1691. in 4to.*

Patrz wyżej pod Węclawski. —

W E S O Ł A H E R B.

Tarcza czarnego koloru, przez środek jej pas na ukos idzie, od prawego boku tarczy z góry, na lewy na dół, pas ten być powinien szachowany we dwie linie, przeplatany białemi i czerwonymi polami, tak go opisują, *Paproc. o herb. f. 505. Okol. tom. 3. fol. 217.* gdzie powiadają, że po łacinie zowie się *Gaudium*, i miał to być herb Ś. Bernarda opata Klarewalleńskiego: *Okolski* go tarczą wesołą nazwał, przydaje, że go tak w koronie, jako i w księstwie Pruskiem niektóre domy zażywają, przecież żadnego z nich nie położył. *Petrasancta fol. 207.* podobny temu herb kładzie, tylko że tarcza niebieskiego koloru, i ma to być herb Wieseorum na Szląsku.

Wessel herbu Rogala. Dawniejszemi czasy w prowincyi Sambieńskiej kwitnęli, z których Filip Wessel w r. 1466. podpisał pokój Pruski u *Łaskiego w Statucie fol. 150.* także w r. 1609. dekreta komissyi królewskiej, w książęcych Prusach podpisał Marcin Weissel. Drudzy jednak z nich w Mazowieckiem księstwie osiedli, z tych *Paprocki* wspomina Mikołaja dworzanina Króla Zygmunta, ten w cudzoziemskich obozach na sławę imienia swego żołąd prowadząc, przywiózł z sobą rycerskich dzieł swoich, w siedmdziesiąt listach, z wielkiem zaleceniem oczywiste świadectwo, jakoż na dworze Cesarskim silnego harcerza Wispeka pojedynkową utarczką zламаł, do ojczyzny potem powróciwszy, przeciwko Tatarom mężnie stawał, i niewolą u nich temże sercem ponosił. Jakóba stolnika Nurskiego, Piotra, Jana, i Wawrzeńca, od wszystkich godne potomstwo zostało. Kwitnął dalej Jędrzej Wessel dziedzic na Dziektarzowie, którego wspominają *Konstytucye 1602. f. 808.* Stanisław, ten spłodził trzech synów, z których jeden Paweł, od niego była córka Anna, niewiem czy nie ta Anna, dziedziczka dóbr znacznych Nidłowic, Orychowic, Koczerzyna, Hołodowki, Mokrzan, Leśniowic, Dubaniowic, wydana za Piotra Jaskmanickiego stolnika Sanockiego. Brat Stanisława rodzony Albrycht, najprzód chorąży nadworny koronny, Rożański, Ma-

kowski, Tykociński starosta, posłował na różne sejmy, jako 1628. z kąd komissarzem stanął do zapłaty wojsku, *Constitut. f. 2.* i 1643. do lustracyi pewnych dóbr na Ukrainie, *Constitut. f. 12.* i 1647. do zapłaty piechocie Smoleńskiej, *Const. f. 23.* fundował OO. Karmelitów Bosych w Warszawie, co o nim świadczy *Eliseus a S. Maria Lyric. lib. 3. ode 1.* i OO. Reformatom w Pułtuskę dał plac na konwent 1648. umarł krajczym koronnym, miał za sobą Annę Potocką herbu Pilawa starościankę Tłumacką; *Acta Castr. Zakrocim.* 1646. córka jego była za Mikołajem Narzyskim podkomorzym Płockim. Franciszek kasztelan Ciechanowski, trzeci brat Stanisława i Albrychta krajczego koronnego, z tym go tytułem czytamy w *Konstytucyach* 1627. *fol. 17.* i 1633. *fol. 48.* w Moskwie wojował z Stefanem Batorym, pod Bieczyną z Zamojskim; fundował dwa kościoły, Makowski, w ziemi Rożańskiej, i Dziektarzowski w ziemi Ciechanowskiej, żona jego Katarzyna Kuczeńska, córki, jedna zakonnica w Łęczycy, druga za Stanisławem Krasińskim, sędzią Ciechanowskim, trzecia Elżbieta za Wojciechem Młockim podczaszym Płockim, synów zaś czterech. Wojciech starosta Rożański, z sejmu 1667. komissarz do granic od Wołoch, *Constitut. fol. 21.* Mikołaj, Franciszek i Jan, ten najprzód chorąży nadworny koronny, z którym tytułem posłował na sejm w r. 1653. z kąd był deputowany do umówienia pewnej legacyi, *Constitut. fol. 8.* potem podczaszy koronny, komissarz do traktatów o pokój z Moskwą, z sejmu 1661. *Constitut. fol. 1.* a w następującym roku już zasiadłszy krzesło województwa Płockiego, deputatemznaczony na trybunał Radomski. *Constitut. fol. 5.* Wspomina go także *Konstytucya* 1667. *fol. 27.* z Królem Kazimierzem wojował Moskwę, fundował kościół OO. Reformatom w Pułtuskę pod tytułem Ś. Józefa, żona jego Grodzicka, z tej córka Maryanna zakonnica Ś. Benedykta, rządziła klasztor w Żarnowcu ksienią, od r. 1688. synów zaś trzech było. Pierwszy Wojciech starosta Rożański. Drugi Franciszek, najprzód krajczy koronny, komissarz do uspokojenia pretensyi kurfirsza Brandeburskiego, *Constitut. 1690. fol. 17.* dalej wojewoda Mazowiecki, starosta Rożański, marszałek dworu Królowy, któremu zmarłemu w r. 1696. taki nagrobek napisał Stanisław Lubomirski marszałek wielki koronny. *In rebus gravis, in verbis amaenus, omnia risit absque offensa, nihil risit absque doctrina, placuit Deo sine vanitate, principibus sine assentatione, hominibus sine querimonia. Vir praeexcellens omnibus in punctis, virtute in terris, quod summum; modestia in honoribus, quod pulchrum; amaenitate in curis, quod arduum; sinceritate in amicitiis, quod carum; probitate in aula, quod rarum; po-*

chowany w Pułtusku u OO. Reformatów, na którego pogrzebie miane kazanie do druku podał *Ks. Dunin fol. 351*. Trzeci Stanisław dziedzic na Nosielsku i Czerwinie, Rożański, Makowski, i Ostrowski starosta, żona jego Marya Barbara de Staremberg Austriaczka, synowica sławnego kawalera i komendanta Wiedeńskiego, pod czas oblężenia od Turków w roku 1683. *Acta Castren. Ostrzeszow. 1672*. z niej spłodził córkę Maryą Józefę Królewicza Konstantego Sobieskiego małżonkę, i synów czterech, Augustyna Adama, który z opata Jędrzejowskiego, najprzód urosł biskupem Inflantskim, potem Kamienieckim, na którym siedział od r. 1733. do r. 1735. w którym życie to śmiertelne zakończył, był modestyi wielkiej prałat, przyjemnej ludzkości ku wszystkim, i przykładnej pobożności, wizytował dyecezyą swoją Inflantską w r. 1725. W druku są te jego książki: 1mo. *Myśli pokutującego człowieka, grzechy swe oplakującego, to jest Reflexye na siedm Psalmów pokutnych, w Krakowie in 4to 1724*. 2do. *Droga do pobożności, to jest konsyderacye na każdy dzień od pierwszej aż do dwudziestej czwartej niedzieli po Świątkach, w Warszawie in 4to 1728*. 3tio. *Reflexye o Męce Pańskiej dwa tomy in fol. we Lwowie*. Wojciecha kasztelana Warszawskiego, żona jego pierwsza Parysowna, z tej syn Józef, druga Morsztynowna, trzecia Załuska Teresa kasztelanka Rawska, z niej syn Teodor. Jana starostę Ostrowskiego, tego z Zienowiczowny wojewodzanki Mińskiej, syn Michał. Franciszka kasztelana Zakroczymskiego, tego z Mielżyńskiej kasztelanki Szremskiej, dwóch synów, Stanisław i Piotr. N. Wesselowna była za Franciszkiem Bielińskim kasztelanem Zakroczymskim. Felix podkomorzy Nowogrodzki, o którym *Konstytucya 1638. fol. 31*. Krzysztof miał za sobą Katarzynę Krasińską podkomorzankę Rożańską. N. Węzłowna, ale rozumiem że Wessłowna być powinno, żona Koźniewskiego starościca Wyszogrodzkiego.

Weyda. Zacharyasz Weyda major dragoński, dla męstwa nobilitowany na sejmie 1662. *Constit. fol. 40*.

Węzyk herbu *Wąź*, w Sieradzkim województwie. Mikołaj Węzyk zakonu Kaznodziejskiego, mąż apostołski, i Władysława Jagiella gorliwy kaznodzieja, siła w nawracaniu Litwy od Pogaństwa pracował 1413. wspominają go *Miechowita, Stryjkow. fol. 543. Kojatow. Bzow. in propag. c. 3*. Paweł, który w r. 1423. dopomógł naszej Polskiej kawalerji, że Drachimu fortecy dostali, przestrzegłszy albowiem Dobrogosta Nałęcza kasztelana, o szczupłej bardzo kwocie ludzi tam na przydium zostawionych, nocą myśliwskimi sieciami wciągnąwszy ludzi Polskich do fortecy, bez żadnego zawodu poddał mu zamek, za co w nadgrodcę wziął od Króla w żupach Wie-

lickich pewną pensją. Wprawdzie *Kromer* chce go mieć rodem z Niemiec, ale go zbija *Okolski*; *Bzovius in Annal. wr. 1422.* powiada, że od tego Pawła dom Węzyków w Polsce swoją linią zaczął: ale musiał ten autor nie wiedzieć, że już przedtem z tegoż domu kwitnął Mikołaj Węzyk Dominikan, tak jak on, o którym wyżej mówiłem. *Okolski* także osnowę tego domu wypisując, powiada, że w r. 1407. kwitnął Stanisław dziedzie na Węzykowej Woli, którego syn Jędrzej pisarz ziemski Sieradzki, z Koniecpolskiej spłodził dwóch synów, Jana podkomorzego Sieradzkiego, i Stanisława, ten będąc dziedziem na Siedlicach, Osinach i Widawie, we trzech synach swoich trzy linie Węzyków rozciągnął, Siedleckich od Siedlic, Osińskich od Osin, Widawskich od Widawy. Piotr Węzyk zda mi się syn Jana podkomorzego Sieradzkiego, sam chorąży Sieradzki, na czterech synów swoich tak fortunę dziedziczną podzielił, których miał z Iwanowskiej, Stanisławowi dał Dąbrowkę, Piotrowi Parzniczów, Janowi, i Hieronimowi Węzykową Wolą: ten Hieronim z Doroty Zaleskiej trzech synów widział, Wojciecha, Piotra i Jana. Z tych Jan arcybiskup Gnieźnieński i prymas, siedm lat w Rzymie na wyższych naukach, to jest teologii, medycynie i jurysprudencji strawiwszy, z niemalym w nich profitem wrócił się do ojczyzny, i do Tarnowskiego Jana biskupa Kujawskiego udał się, któremu gdy od stolicy apostolskiej przywiózł pallusz arcybiskupi, od niego kanclerzem nadwornym uczczony, już na ten czas proboszcz Sandomierski i kanonik Krakowski, przydał mu potem Król opactwo Mogiłskie, z którego posunął go do infuły Przemyskiej, z tej do Poznańskiej 1624. na koniec do Gnieźnieńskiej 1626. wszystkie świątobliwością życia swego, przykładem cnót, i pasterskiem pieczołowaniem nappełnił: bo najprzód w Przemyskiej, synod dyecezański złożył w r. 1621. który w następującym roku podał do druku w *Jaroslaviu in 4to*, z tego poznać, że komput lat nie owszem obserwowany *in Facie Rerum Sarmatic.* kiedy go na Przemyską katedrę wziętego dopiero pisze w r. 1623. Poradowskim go tamże zowie, ale mnie nigdzie się go nie dostało czytać z tem imieniem. Synody zaś prowincyalne dwa razy składał, na jednym z nich w Piotrkowie mianym, wszystkie dawniejszych synodów konstytueye, w jedną księgę zebrał, którą na pięć innych podzielił i approbowane w Rzymie do druku podał, *in 4to w Krakowie* 1630. Księgi także do obrządków kościelnych należące, pięknym drukiem przedrukować kazał. Zarliwość o wiarę wielką się w nim wydawała: bo gdy biblia w Gdańsku polskim językiem, ale heretyckim duchem, na świat z prasy drukarskiej wyszła, Władysławowi IV. Królowi na ten czas przypisana, póty u niego

pobożny ten prymas pracował, że i on jej do siebie nie przypuścił, i ten edyktem swoim warował, żeby ani jej nigdzie nie czytano, ani przedawano. Na koronacji gdy Władysław IV. według dawnej formy i ustawy przed nim według zwyczaju przysięgę czynił, a do owych słów przyszło, *Pacem inter Dissidentes de Religione fovebo*, solenną protestacją przeciwko temu zaniósł, ile że i antecessorowie jego, zawsze się temu opponowali. Nawet małżeństwo z córką Fryderyka palatini Rheni, przeto, że była heretyczka, temuż Władysławowi odradził. Miłosierdzie na ubogich i poddanych swoich znaczne; ztąd gdy głód w r. 1629. i następującym w Polsce się otworzył, on z ojcowskiego ku wszystkim pieczołowania, co tylko mógł to czynił, żeby był w takim niedostatku ludzi ratował, mało na tem, ale sześć tysięcy złotych oddał kolegiacie Łowickiej na wieczną prowizyą, żeby z niej co rok dochodząca summa, była ratunkiem, czy w głodzie, czy w nie dostatku jakim zostającym. Gdy miasto Łowickie pogorzało, nie tylko, że obywatelom tamecznym wszystkie czynsze darował, ale też swoją szkatułą i drzewem z lasów swoich zapomagał. Przestrzegał tego pilno, żeby od ekonomów i administratorów poddani jego żadnej krzywdy nie cierpieli, sam nawet, ile z natury do cholery skłonny, gdy kogo osobliwie publicznie uraził, zwykł był przed temiż ludźmi prędkość swoją obwiniać. Ostatnią nawet wolą swoją wszystek sprzęt swój, bydło i zboże sprzedać kazał, na wspomóżenie uboższych poddanych w arcybiskupstwie. W pasterskiej funkcji niespracowany, dziesięć na biskupstwo poświęcił, więcej niż cztery tysiące na kapłaństwo ordynował: i lubo tak podagra, jako i chiragra zmęczywszy go, prawie z sił zwała, przecież w takiej affekcji sam i dzwony w Łowiczu święcił, i w wielki czwartek olej święty, i inszych czasów, komunią ludziom rozdawał. Na Boga szczodry, kaplicę w Łowiczu dla Najśw. Sakramentu fundował, na którą trzydzieści tysięcy odkazał, kapłanów do niej należycie opatrzywszy, na insze zaś kościoły do stu tysięcy wydał, Poznańskiemu szczerozłoty kielich, takiż drugi Gnieźnieńskiemu, i cztery lichtarze srebrne, innym zaś przybytkom Boskim kielichy srebrne i puszki porozdawał, OO. Bernardynom w Łowiczu swoją bibliotekę, w Gnieźnie kaplicę jedną restaurował, i blachą pobił, tamże do reparacji wieży siła się przyłożył. Iwonowi herbu Odrowąż biskupowi niegdy Krakowskiemu, z marmuru w Krakowie u Ś. Trójcy nagrobek wystawił. Nadto zamek Uniejowski wielkim nakładem restaurował i dokończył. Wieżą z zegarem na bramie zamku Łowickiego wyniósł. W inszych także enotach był wytworny: bo najprzód pacierze kapłańskie, ile mu tylko zdrowie służyło, nigdy ina-

czej nie odprawiał tylko klęcząc. Na kazania co święto i niedziela z zamku do kościoła pieszo chodził, potem przez wszystką chorobę swoją, ciągnęła się pięć miesięcy, co dzień do kommunji przystępował. Książkę duchowną co dzień zamierzzonego sobie czasu czytał. W chorobach, które go często trapiły, dziwnej cierpliwości, wołał tylko do Boga, *Domine auge dolorem, sed auge patientiam*, a jeżeli ciężki bol wymusił na nim jakie sarknienie, zaraz się przed wszystkimi obwinał i karał za to: i lubo P. Bóg opatrywał mu zawsze materyą do cierpienia, przecież i sam jej szukał, żeby trapić ciało swoje; widziany był nie raz na gołej desce nocy trawiący, w chorobie nawet najgwałtowniejszej nie nie przypuścił delikatniejszego dla wygody zemdłonemu ciału, krom materacu i skóry pod głowę. Ojczyźnie też zasłużony, bo gdy Zygmunt III. na sejmie 1627. w Toruniu chciał, żeby za żywota swego Rzeczpospolita któregokolwiek z synów jego na tron Polski przysposobiła, on widząc, jakaby ztąd prejudykata wolności napotem być mogła, gruntownymi racyami zbił Zygmunta od tej imprezy. Po śmierci Zygmunta, pod interregnum w Polsce vice-rex, tak tej ojczyzny dobra przezorną radą swoją przestrzegał, że żadnego uszczerbku nie uczuła, w wielkiej wszystkich zgodzie Władysława IV. Królem Polskim ogłosił, i koronował, a potem i żonę jego Cecylią Renatę. *Konstytucya* 1633. wspomina *fol. 50.* że jego nakładem wszystkie księgi grodzkie Sieradzkie na nowe przepisane, i lepszym porządkiem ułożone zostały. Zadnego sejmu, choć często zdrowie nie służyło, nie opuścił, żeby na niego nie zjechał, i społeczną radą tej ojczyźnie nie dźwigał, i lubo prywatne u siebie pomiarkowanie we wszystkim zachował, przecież każdą publikę dla powagi prymasowskiej świetno, i kosztownie odprawił. Temi i innemi cnotami drogę sobie usłał do nieba, dokąd się wybrał w r. 1638. świątobliwie się do niej przygotowawszy, przez sprowadzonego umyślnie na to kapłana Soc. Jesu z kollegium Rawskiego, pochowany w Łowiczu w kaplicy od siebie fundowanej. Był w wielkich respektach u Urbana VIII. Papieża, tak, że też o nim niektórzy piszą, iż obraz jego miał na swoim pałacu ten Papież, i chciał go między purpuratów Rzymskich policzyć, gdyby była śmierć nie zaszła. Nie mniej Zygmunt III. poważał go sobie, widząc jego przychylność ku sobie, którą w nim uważając zawistni, owo scomma o nim roznieśli: „Adam przez Ewę, Ewa przez węża zginęła, Król przez Królową, Królowa przez Węzyka.“ — Wawrzeniec Gębicki święcąc go na biskupstwo, przepowiedział mu, że miał po nim trzeci archidyecezyą Gnieźnieńską rządzić, i tak się stało, bo po Gębickim Firlej, po Firleju on, pry-

masowską brał funkcją. Pisali o nim *Damulew. in Archiep. Gnesn. Rożycki kazanie: Wąż, Potocki Centur. fol. 387. Łubien. in Monit. de Episc.* mówi o nim: *Lingua quidem titubante videbatur uti, at iudicio acerrimo, et eruditione singulari. Janczyn. in MS.* Brat jego jeden Wojciech; ja w historyi o cudach Częstochowskich, czytam Wojciecha podśędka ziemskiego Sieradzkiego w r. 1623. że na podagrę był cudownie uleczony. Drugi Piotr łowczy Sieradzki, *Acta Castr. Ostrzeszow. 1616.* potem zostało się dwóch synów, Wojciech z Węzykowej Woli, dziekan Gnieźnieński, kustosz Krakowski, proboszcz Łowicki, opat Mogilski, sekretarz królewski, ten z bratem swoim na dworze się stryjca swego arcybiskupa wychowawszy, i cnotom jego przypatrzawszy, stał się jego naśladowcą: Deputatem stawając na trybunałach koronnych, przy sprawiedliwości murem się zawsze stawiał niezłamanym ani prośbą, ani respektem godnych instancyi, ani poszeptującemi obietnicami, fortuną się swoją z Bogiem w ubogich, kościołach i klasztorach chętnie dzielił. Jan drugi, syn Piotra, starosta Sieradzki 1633. podpisał *pacta conventa, Constit. fol. 8.* nienadwerężoną wiernością przy Janie Kazimierzu Królu obstawał, nietylko sam, ale nawet i województwo Sieradzkie, gdy go Szwed do swojej ligi listami fomentował, utrzymał przy raz poprzysiężonej Panu swemu wierze: wyzuł się z ciała 1661. złączył się był dożywotnie z Konięcpolską. *Geneal. Konięcpol.* powiada, że to była Eufrozyna Alexandra Konięcpolskiego wojewody Sieradzkiego córka, wdowa po Janie Bykowskim, z tej to potomstwo rachuje: Rafała miecznika Dobrzyńskiego, Stanisława, Alexandra, Wojciecha, Stefana, Jędrzeja i Annę Działyńską, czyli Helenę wojewodzinę Chełmińską. Z tych Rafał miecznik Dobrzyński, miał za sobą Ewę Klarę Ossolińską starościankę Piotrkowską, z której synowie, Alexander, Stanisław i Franciszek, i córka Anna Łubieńska. *Geneal. Koroniak.* Powtórzonym związkiem miał za sobą Agnieszkę Otfińską herbu Gryf 1701. Stanisław brat Rafała, był starostą Sieradzkim, rotmistrz pancerny, pod Hołubem i indziej mężnie za ojczyznę piersi swoich nadstawiał: z Olszewskim jeździł swoim kosztem w legacyi po Eleonorę Królowę: żona jego Helena Lipska kasztelanica Małogoscka, druga podobno, czy też ojca jego, Konstancya Lanckorońska. Krom tych jeszcze ci kwitnęli. N. Węzyk, którego wspominają historye, że u Zasławia na Podolu Tatarzy gromił 1534. był to Mikołaj Węzyk z Chrzastowic w księztwie Zatorskiem sekretarz królewski, którego syn Stanisław pojął Gosławską, bratanek rodzoną Dębińskiej kasztelanowy Krakowskiej, z którą zostawił syna Teodora i kilka córek. Adam na Parzniczewie Węzyk skarbnik

Łęczycki, podpisał *pacta conventa* Władysława IV. *Constit.* 1632. *fol.* 18. Jan w ziemi Zakroczymskiej 1674. N. Węzyk kasztelan Sieradzki, którego żona Zofia z Rozdrażewa 1672. Teofila Węzykowna Stanisława Brzezińskiego. N. Ciświckiego małżonki, Magdalena Tomasza Bzowskiego. Adam skarbnik Sieradzki, od którego wieś Prochna nazwaną kupili Łubieńscy koło roku 1629. *Nakiel. Miechov. fol.* 891. O Widawskich, Osińskich, Sieliskich, Węzykach, patrz na swem miejscu.

Węzykowie piszą się jedni *Siemosz* drudzy *Wildawski*. — Jan Węzyk stolnik Wieluński rotmistrz J. K. Mci konsyliarz konfederacyi ziemi Wieluńskiej 1734. r. Władysław w sędzia grodzki Ostrzeszowski, deputat na trybunał koronny 1746. roku z Sieradzkiego. Walenty Węzyk biskup Chełmski, wrzód kustosz Gnieźnieński, prezydent trybunału koronnego 1750. r. (umarł biskupem Przemyskim r. 1765.) Michał podstoli Łęczycki 1760. Kazimierz porucznik znaku pancernego, i Maciej z województwa Sieradzkiego. Mikołaj z województwa Łęczyckiego. Dominik chorąży Urzędowski z województwa Lubelskiego, podpisał elekcyą Stanisława Augusta Króla. Józef miecznik Wieluński deputat 1767. r. Wojciech Węzyk kanonik Poznański deputat 1776. roku. — *Heraldyka Wielądka*.

Patrz w Dodatku w Tomie X.

Węzykowski herbu Kotficz, w Wielkiej-Polszcze, tak *Paproc.* o herb. jako i *Okolski* pisze.

Władrowski herbu Radwan w Prusiech. Wojciech Władrowski 1646. został pisarzem grodzkim województwa Pomorskiego, i ztąd pamiętny, że po pożodze nieprzyjacielskiej, on najpierwej zamek Skarszewski restaurować zaczął. *MS. o Famil. Pruskich*.

Wiażewicz herbu Leliwa, w księztwie Litewskim. Moniwida Jana wojewody Wileńskiego, dwóch się synów zostało, Chleb i Wiaż, jak tedy Chleb był początkiem wslawionej kiedyś familji w Litwie Chlebowiczów, tak Wiaż Wiażewiczów, o czem się mówiło w trzecim tomie. Dawniejszych przodków tego domu starożytność zataiła, przecież *Strykowski fol.* 738. pisze o Chlebie Wiażewiczu wojewodzie Smoleńskim koło r. 1475. Iwasko Wiażewicz za czasów Kazimierza Króla namiestnik Smoleński 1463. u *Kojał. in MS.* cudzoziemski autor *Vadingus in Annal. Min. t. 6. num. 22. pod rokiem 1470.* tylko że błędliwie, napisał, że Wonzewicz, znać miał mówić Wiażewicz, starosta Kowieński najwięcej się przyczynił do fabryki kościoła Kowieńskiego OO. Bernardynów swoją szczodroblivością, luboć się to działo nie rychlej od wzwyż wspomnionego roku. Mikołaj Wiażewicz pisarz ziemski Miński 1628. którego syn Jerzy z Maryny Jaczynicówny spółdzony, z trudów obozowych pod Rygą w tymże roku życie styrał. *Alexan. Paszkowski in funeb. Wiażew. planc.*

Tenże czy inszy Mikołaj stolnik i poseł województwa Mściślawskiego na sejm 1638. ztamtąd komissarz do ułożenia prowincyi Smoleńskiej. *Constit. fol. 35.* Alexander chorąży Miński, poseł na sejm, z kąd deputatem stanął na trybunał fiskalny Litewski. *Constit. f. 4.* Piotr Kazimierz najprzód stolnik Mściślawski i poseł tegoż województwa, na konwokacyą Warszawską 1632. podpisał ją, i w r. 1635. posłując także, deputatem stanął na trybunał fiskalny Litewski, *Constit. fol. 6.* był oraz podwojewódzym Smoleńskim, w r. 1653. już podkomorzy Mściślawski, i poseł na sejm, komissarz do zapłaty wojsku, *Constit. fol. 5.* na ostatek wojewoda Nowogrodzki, to województwo pod pretextem przyjęcia za Pana, Cera Moskiewskiego, od Moskiewskiej furji po części obronił: żonę jego już zmarłego, wspomina *Konstytucya 1667.* Jadwigę Tyzenhauzową *fol. 14.* syna także jego Jerzego, Smoleńskiego chorążego śmierć odważnie podjętą pod Kuliszkami w okazyi, zapisała ku wiecznej następującym wiekom pamiętce, *Constitut. 1662. fol. 19.* i 1678. *fol. 15.* Zginął ten godny rotmistrz królewski w r. 1661. drugi zaś syn jego młodo umarł. Marszałkował w trybunale Litewskim ten wojewoda, raz w roku 1645. drugi raz w roku 1654.

R. 1778. W a c ł a w W i a z e w i c kanonik Gnieźnieński. — J ó z e f miecznik Nowogrodzki. — *Krasicki.*

Wichert. Wichertowi kapitanowi zabitemu pod Grodnem, *Konstytucya 1662. fol. 21.* daje tytuł urodzony.

Wichorowski herbu Lis, w ziemi Ciechanowskiej. Malcher Wichorowski pisarz Ciechanowski, ten z Noskowską biskupa Płockiego synowicą, zostawił potomstwo, córek trzy, najprzód Annę Stanisławowi Łękowskiemu podstolemu Ciechanowskiemu, drugą Janowi Kryskiemu, zaślubione i Małgorzatę. Chrzczon albo Krystyan kanonik Płocki i Pułtusi, podskarbin był u Gamrata biskupa Krakowskiego i arcybiskupa Gnieźnieńskiego, ten już w roku życia swego siedmdziesiątym potwarzony o zabicie Stanisława Ciecierskiego kanonika Pułtuskiego w kościele Pułtuskim, ze wszystkich beneficya wyzuty, do Rzymu się udał, gdzie przed biskupem swoim, tak jawnie niewinność swoją pokazał, że go do wszystkich prerogatyw zupełnie przywrócił. Jan trzeci ich brat podsędek Ciechanowski, którego córka Anna była za Floryanem Kryskim, podobno są Wichrowscy herbu Lew z muru.

Wichorski herbu Nieczuja, w Chełmskiej ziemi.

Wichrowski herbu Pomian, w Brzeskim Kujawskim i na Rusi. Wojciech Wichrowski cześnik Brzeski Kujawski, i w pokoju i w boju znaczny, zostawił potomstwo z Gęgieckiej. Stefan mąż waleczny z Anny Przyłuskiej zostawił nieodrodných

od siebie synów, Alexandra i Szczesnego. Adam trzeci brat Wojciecha i Stefana, w Krakowskiem województwie osiadł, córka jego była za Trzeciekim. Balcer stryj tych wzywał wspomnianych braci, umiał różne języki, Turecki, Węgierski, Serbski, Multański, a na Podolu do ostatniej starości z nieprzyjaciółami tej ojczyzny passując się, tamże pod Trembowłą osiadł, a pojawszy Gojską siostrę rodzoną Gojskiego wojewody Ruskiego, z niej spłodził syna Krzysztofa miecznika Halickiego, sławnego rotmistrza i wielkiego żołnierza, który na potrzeby tej ojczyzny, swym kosztem trzymał chorągiew usarską, z którą stawał już w Węgrzech, już na Moskwę, już w Prusiech, już na Abazy Baszę i Osmana Cara Tureckiego, już pod Kumejkami i Starzcem; posłował na sejm 1638. gdzie zapisany komissarzem do zapłaty wojsku, *Constit. fol. 3.* a w r. 1631. do lustracyi zamku Halickiego, *Constit. fol. 28.* wymurował kościół i zamek w Skalacie, z Zofji Miącińskiej herbu Wieniawa spłodził syna Piotra, także miecznika Halickiego, żona jego Joanna Humiecka, córka Alexandra Humieckiego kasztelanica Kamienieckiego, z Potockiej także kasztelaniki Kamienieckiej urodzona, z której córka Weronika dostała się w małżeństwo Mikołajowi Firlejowi kasztelanowi Sanockiemu. Alexander cześnik Brzeski Kujawski, podpisał elekcyą Władysława IV. Jan Wichrowski kanonik Krakowski 1628. Stefan także kanonik Krakowski 1630. r. proboszcz Kaliski i kanonik Warmiński. Jędrzej żupnik Kujawski 1674. N. miał za sobą Osiecką.

Wichulski herbu *Prus 3tio* w Prusiech. Ci Złotogoleńczyka zrzucili dla zabicia Ś. Stanisława biskupa Krakowskiego, a przybrali trzy pióra strusie. *MS. o Famil. Prusk.*

Widawski herbu *Wężyk*, w Sieradzkim województwie, przedtem się herbem Abdank pieczętowali, ale Stanisław Wężyk nabywszy Widawy, i kilku synów spłodziwszy, ten któremu się w dziale dostała Widawa, pisać się począł Wężykiem Widawskim, co jako się wyżej mówiło, rozumiem że było koło r. 1520. Piotr z Widawy sędzia ziemski Sieradzki, w roku 1413. podpisał przywilej Hrodelski u *Łusk. w Statut. fol. 127.* i w r. 1436. pokój Brzeski u tegoż *fol. 140.* Piotr Widawski z województwa Sieradzkiego, poseł na sejm Lubelski 1569. podpisał unią Litwy z Koroną, *Constit. fol. 171.* wydał do druku, *Philomelam seu Carmen Patrium* 1586. Stanisław dziedzic na Widawie, Lwowski i Kujawski kanonik, pleban Widawski 1601. jeździł w legacyi od arcybiskupa Lwowskiego do Klemensa VIII. Papieża, deputatem nie raz na trybunał koronny stawał. Maciej 1623. chciał nam fundować kollegium w Piotrkowie, ale to do skutku dla różnych tru-

dności przyjść nie mogło, jest w druku jego, *Akademia Wiedawska*, którą on także fundował i kościół OO. S. Franciszka pod tytułem Panny Maryi Anielskiej, umarł 1636. co o nim opowiada nagrobek jego w Piotrkowie. *Starow. in Monum.* Walentyn miał za sobą Brzeską herbu Jastrzębiec, pozostała wdową po Bykowskim. Jan Elias 1668. Alexander w ziemi Wizkiej 1674. Balcer pojął Zofią Zamojską siostrę miecznika Sieradzkiego, u tego Balcera wslawił się obraz Mstowski Najsw. Panny, *Nieszporok. f. 86.* Konstancya Miaskowskiego Franciszka 1672. r. N. Stawskiego, *Dunin. kazan. pogrzeb. fol. 394.* małżonki. N. miał za sobą Madalińską. *Paprocki w Gniazdzie* napisał, że Wężykowie pod Widawą, należą do herbu Jastrzębiec, ale to zda mi się omyłka. N. pojął Zofią Morsztynównę, drugi Jadwigę.

Jakób z Widawy podkomorzy Sieradzki podpisał w r. 1422. pokój między Władysławem Królem a Krzyżakami. — *Cod. Diplom. Vol. IV. fol. 114.* — *Krasicki.*

Widejko herbu Łabędź, z tą jednak różnicą, że powinien być Łabędź pływający po wodzie w prawą tarczy, a na hełmie trzy pióra strusie, tak go opisuje *MS. Ks. Kojalowicza*, są zaś Widejkowie w księstwie Zmudzkiem, z których był Tomasz, Kazimierz Widejko Franciszkan.

Widły herb, patrz **Czorneberg.**

Widzowski. Marcin Widzowski pisarz ziemski Lwowski 1663. *Histor. Coll. Leop.* Sebastyan w Płockiem 1697.

Więckowski herbu Drogosław, w Poznańskim województwie, z których niektórzy na Podolu osiedli, z tych jeden był rotmistrzem za buławy Jana Zamojskiego. Łukasz Więckowski miał za sobą Kossowską herbu Jelita. N. sądowy Człuchowski, drugi burgrabia Lemburski, posłowie na sejm 1724. roku.

Więckowski herbu Prus 1mo, z Więków w Sieradzkim województwie leżących, przydomek ich Kordek. Z tych był Jan Więckowski dziedzic na Marzęcicach, siostra zaś jego Anna, była za Stanisławem Rychłowskim chorążym Sieradzkim, sędzią grodzkim Sieradzkim, druga siostra za drugim Rychłowskim stolnikiem Sieradzkim. N. miał za sobą Jadwigę Niezabitowską. N. Eleonorę Ponińską miecznikównę Poznańską. N. była za Marcyanem Węgierskim.

Więclawski herbu Leliwa na Rusi. Z tych Anna Więclawska zakonnica Ś. Benedykta we Lwowie u Wszystkich ŚŚ.

Wiewiński herbu Prus 3tio, czy **Wietwiński**, czy jak inni chcą **Witwiński** w Mazowieckiem i Wołyńskiem województwach. Jan Wiewiński kasztelan Płocki, który

z Jędrzejem Krzyckim biskupem Przemyskim, jeździł w legacji do Ludwika Węgierskiego i Czeskiego Króla, od Zygmunta I. w r. 1524. córka jego była za Zbigniewem Wilkanowskim. Mikołaj mąż rycerski, syn jego z Wasicyńskiej, córki Krzysztofa, w męztwie ojca naśladował. Brat jego stryjeczny pisarzem był ziemskim Chełmskim. Stanisław Wietwiński w zakonie naszym, rządził kollegia Ostrogskie 1627. Sendomierskie 1639. Drugi Alexander Wietwiński.

Wieczkowiec herbu Giejsztor, drudzy ich piszą **Więcowiec**, inni **Więciewicz**, rozumiem jednak że to wszystko jedenże dom. Waclaw Więciewicz w Zmudzi 1621. Jan Więcowiec w Trockiem 1632. Stefan i Kazimierz Więcowiec w Nowogrodzkiem. Kazimierz Jan podczaszy Trocki, o którym *Konstytucya* 1676. fol. 20.

Wiekowiec herbu Pobog, z tą jednak różnicą, że pod podkową kładą pół strzały i serce, tego zażywają Wiekowiec w Upitskim powiecie. *MS. Kojatów*. Mikołaj Wiekowiec sławny rycerską odwagą rotmistrz Upitskiego powiatu przeciwko Szwedom, 1625. a przed nim jeszcze kwitnęli, Stanisław i Marcin Wiekowiec.

Wiekowski, w Krakowskiem województwie. N. Wiekowski z Podsędkowskiej urodzony, miał za sobą Rusocką siostrę rodzoną marszałka trybunału koronnego: brat jego rodzony osiadł w Ruskiem województwie.

Wielewiecki. Z tych był Jan Wielewiecki w zakonie naszym, w szlachebnym domu urodzony w Wielewsi w Kaliskiem województwie. Rządził professam domum w Krakowie dwa razy, kollegia Lwowskie, Poznańskie, Kaliskie, Toruńskie i Przemyskie, jeździł prokuratorem do Rzymu od prowincyi Polskiej, kaznodzieja swoich czasów zawołany, łagodnością i szczodrobliwością, karność zakonną tak miarkował, że wszystkim był miły, pierwszy do najpodlejszych urzędów, przykładem był drugim do podobnych funkcji z chęcią przyjmowania, w Jarosławiu przeniósł się na wieczność w r. 1639. w druku są te jego pisma. 1mo. *Tomasz a Kempis o Naśladowaniu Chrystusa na Polski język przetłomaczony*. 2do. *Do Żywotów ŚŚ. od Ks. Piotra Skargi wydanych rejestr zebrał, i niektóre przydatki przyłączył*. 3tio. *Poemata Varia de rebus piis, deque aliis moralibus, et contra Haereticos sub alieno nomine, Polskim językiem*. Nad to napisał tom jeden historyi *Domus Professae Cracov.* od roku 1579. do 1639. kędy wiele rzeczy znajdziesz do historyi Polskiej służących.

Wielewiejski herbu Poraj, w Sieradzkim województwie, piszą się z Buzenina: *W księgach grodzkich Ostrze-*

szowskich w r. 1489. znajdziesz rezygnacyą Wielewiejskiemu zapisaną, i w r. 1592. Wielewiejska abrenuncyacyą czyni pewnych dóbr, i w r. 1627. resignacya Paprockiemu Wielawsi od Wielewiejskiego. Balcer Wielewiejski w zakonie naszym, wielu kollegiorum rektor, i *Domus Professae* w Krakowie, pobożnością i miłością ku swoim poddanym zalecony, w wielkiej starości dopędził kresu śmiertelności w r. 1680. w Krakowie. N. synowiec jego spłodził Stefana, w tymże zakonie zasłużonego, a w Toruniu, gdzie heroicznym sercem służył zapowietrzonym, zawołanego, w Rawie go śmierć 1721. zastała. Są w druku te jego księgi. 1mo. *Nauki duchowne Życia pobożnego, i modlenia się pobożnego w Toruniu* 1710. 2do. *Nabożeństwo dla ludzi zabawnych in 4. Posnan.* 1693. 3tio. *Żale za grzechy wydane w Krakowie* 1725. 4to. *Kazania niektóre Polskie i Łacińskie in 4to w Kaliszu* 1715. 5to. *Kazania o Męce Pańskiej in 4to* 1711. w Toruniu. 6to. *Nowe Żywoty Świętych, dotąd nie wydane, in fol. część pierwsza* 1735. *opus posthumum w Kaliszu, to jest tylko na trzy Miesiące Styczeń, Luty, Marzec*, drugie zaś części od niego napisane, teraz tamże wyszły z prasy drukarskiej. Łukasza kanonika Rijowskiego, proboszcza Strzałkowskiego, dziekana Kamienieckiego, biskupa Cambisopolitańskiego w Cylicyi, który wielu heretyków do wiary katolickiej nawrócił. Pawła, Franciszka, Karola, i Michała, których siostry Katarzyna Jakóba Węgierskiego wojskiego Ostrzeszowskiego małżonka, Anna, Maryanna i Konstancya. N. miał za sobą Miaskowską.

Wielewiejski herbu Półkozic, czyli **Wielowiejski**, w Krakowskiem województwie. Przodkowie ich pisali się niegdy z Trzeblina zamku. Felicyan mąż znaczny, od którego zostało się potomstwo. Jan i Stanisław bracia, ale dysydenci na Podgorzu. Hieronim dziedzic in Wielka wieś, Serafinowice, i Milejowka, miał za sobą Barbarę Dobkownę. *Acta Castren. Cracov.* 1590. Piotr Dębicką i z niej potomstwo. *Baranow.* Jan Wielowiejski Jaskmanicką, siostrę rodzoną Józefa Jaskmanickiego podstolego Rijowskiego, z niej byli synowie, Jędrzej caelebs umarł, Remigian, którego żona Ligęzianka, i Alexander. N. Chwaliboga Piotra małżonka. Jan, córka jego za Jędrzejem Trembeckim. Marcin na Wielkiej wsi dziedzic, *Acta Cracov.* 1584. N. była za Adamem Rejem. N. miał za sobą Jadwigę Łowiecką, z której potomstwo: Piotr, Antoni, Michał w zakonie naszym, Dominik, Zofia Lisowska, Katarzyna Strzelecka.

Wielhorski herbu Kierdeja, w województwie Wołyńskiem. *Metryka Wołyńska* w r. 1528. między inszemi zie-

mianami swemi, liczy Jędrzeja i Fiedora Wielhorskich. Alexander Kierdejowicz Wielhorski wojski Łucki 1630. Franciszek kanonik katedralny Chełmski. N. Mogilnickiego Michała małżonka: Mikołaj Wielkorządca Wołyński 1674. Kilian stolnik Wołyński miał za sobą Annę Hulewiczównę podkomorzanekę Łucką, z tej była córka za Wacławem Lanckorońskim, i syn Jerzy podkomorzy Włodzimirski, a dalej kasztelan Wołyński, pułkownik królewski, na Wiedeńskiej kampanji mąż wielkiego serca, na wieczny się pokój przeniósł w r. 1684. złączył się był dożywotnie z Anną Ozdżanką podkomorzaneką Lwowską, z niej córki cztery, Maryanna Stanisławowi Ledochowskiemu wojewodzie Wołyńskiemu, Teresa Mikołajowi Olszańskiemu kasztelanowi Wołyńskiemu, Helena Zofia Adamowi Bełzickiemu kasztelanowi Bełżkiemu, zaślubione, czwarta Anna ksieni Sokalska zakonu Ś. Brygitty: synów także pięciu, z tych Józef na jednymże katafalku z ojcem złożony, drugi Jan Kazimierz podkomorzy Włodzimierski, ten na Tatarów aż na przedmieście Lwowskie zaciekłych w r. 1695. mężnie nacierając, raniony śmiertelnie strzałą Tatarską poległ, z Donhoffowny starościanki Starogardzkiej dzieci nie zostawiwszy. Trzeci Michał *sterilis*. Czwarty Antoni zakonu *Redemptionis Captivorum a Mercede* albo Trynitarz, w Polsce komissarz generalny swego zakonu, a potem pierwszy prowincyał, który pieczołowaniem swoim, wiele w Polsce klasztorów tejsze reguły na chwałę Boską rozmnożył. Piąty Wacław kasztelan Wołyński w r. 1709. z Joanny Potockiej herbu Piława podskarbianki nadwornej koronnej, zostały się dwie jego córki, Konstancya za Michałem Czackim kasztelanem Wołyńskim, druga Teresa za Jabłonowskim Kajetanem starostą Czehryńskim, synowie zaś trzej, najstarszy posłem był na sejm 1724. drugi Felix Ignacy dziedzic na Tyśmienicy i Horochowie, starosta Braclawski, młodo zszedł z tego świata, po nim żona jego Lidwina Zamojska wojewodzanka Smoleńska w r. 1737. zostawiwszy syna Michała. Trzeci Józef Trynitarz, i ten w r. 1741. przeniósł się na wieczność.

Michał Wielhorski kuchmistrz w. ks. Litewskiego. Mąż i z przymiotów i zasług w ojczyźnie, na funkcyach różnych publicznych będąc szacowny. Ten z małżonką swoją Elżbietą z *Ogińskich* zostawił potomstwo. — Jerzy Wielhorski pisarz polny w. ks. Lit. orderów orła białego i Ś. Stanisława kawaler. Wiek swój młody przepędziwszy na doskonaleniu się w obowiązkach dobrego obywatela, dał dowody tegoż, będąc wielokrotnie posłem na sejm, komissarzem w komisyjach wojskowej i skarbowej, a z talentów wielkich Królowi, Stanisławowi Augustowi panującemu, był wielce miły, i u wszystkich współ obywatelów miłość i szacunek posiadający. Wyjechawszy do Petersburga w interesach fortuny swojej, tam ożenił się z *Matuszkową*, i w Polsce sprzedawszy się,

w Państwo Rosyyi z familią swoją przeniósł się, ma czterech synów i jedną córkę. — Michał Wielhorski najprzód brygadyer kawaleryi narodowej, potem generał major a nareszcie generał leitnant komenderujący wojsk koronnych, orderów Orła białego i S. Stanisława kawaler, który z młodego wieku poświęcił się do służby wojskowej, a będąc w zagranicznym wojsku, tam pilności swojej w obowiązkach rycerskich na różnych kampaniach dał dowód. Niemniejsze okazał zasługi i w ojczyźnie swojej, gdy w czasie sejmu wielkiego 1788. wraz z innemi za granicą będącemi od stanów sejmujących do kraju swego powołany, objąwszy komendę nad wojskiem, w różnych mianych potyczkach, umiejętność sztuki wojskowej, odwagę i mężstwo jawnie pokazał, o których historykowie w dziejach swoich obszerniej i dokładniej zapewne umieszczą; maie dosyć wyrazić, iż jako odważny rycerz, i jako dobry obywatel, w swej ojczyźnie zawsze dystyngwował się. Ożenił się z Anną *Przeuską* starościanką Miadziolską, i z niej ma córkę Michalinę Wielhorską, Józef Wielhorski po pierwszym podziale Polski, w Gallieyi osiadły roku 1792. do usług ojczyzny swojej wrócił się i był rotmistrzem w pułku Litewskim J. K. Mci potem generał majorem. — *Heraldyka Wielądka*.

Wielicki herbu Cholewa, w Dobrzyńskiej ziemi, jednaż ich dzielnica z Babeckimi i Dobrosielskimi. Wojciech Wielicki kanonik Krakowski. Jan chorąży Ciechanowski.

Wielicki herbu Junosza, w Sandomierskiem województwie. Wojciech Wielicki sędzia ziemski Sandomierski i kapturowy w r. 1587. *Constit. fol. 425.* córka jego była za Młodziejowskim podskarbin nadwornym koronnym: była i druga tegoż córka: Bracia zaś jego, Maciej dziekan Kujawski, Jan dziekan Sandomierski: Stanisław dziekan Opatowski, kustosz Tarnowski, Wawrzeniec, którego syn był pisarzem Sandomierskim, to *Okolski*. Jan Wilicki chorąży Ciechanowski 1535. podpisał dekret przeciwko heretykom u *Łubień. in Vit. Episcop. Plocen.*

Wielicki herbu Lubicz, w Dobrzyńskiej ziemi, patrz **Tyllicki**: z tych był Wiktoryn Wielicki kanonik Krakowski, synowiec Tylickiego Piotra biskupa Krakowskiego, a potem porzuciwszy kanonią, wstąpił do zakonu Soc. Jesu, w którym kwitnął w r. 1620. *Histor. Dom. Prof. Cracov.*

Wieliczko czyli **Wielicki herbu Siromla odmienna**, to jest na Abdanku kładą strzałę do góry żeleźcem wyręchtowaną prosto, przez strzałę krzyż idzie ale na ukos, na hełmie trzy pióra strusie: to *Kojałow. in MS. W Metryce Wołyńskiej* 1528. czytam kniazia Wasila Wielickiego ziemianina Wołyńskiego. Teodor Wieliczko szlachcie Litewski, *Constit. 1578. fol. 13.* N. miał za sobą Druzyannę księżnę Woroniecką koło r. 1590. Samuel i Stanisław sędzia grodzki Lidzki 1632. r. w Wileńskiem, Krzysztof Wieliczko w Nowogrodzkim. Ale-

xander podstoli Starodubowski, o którym *Konstytucya* 1676. fol. 21.

R. 1778. Józef Wieliczko regent grodzki Inflantski. — *Krasicki*.

Wielkiewicz. Sylwester Wielkiewicz podskarbi najprzód w. księstwa Litewskiego, potem archimandryta Wileński Trojecki, aż za powodem Zygmunta Augusta Króla, metropolita Kijowski w r. 1556.

Wielkonockich dom kiedyś w Polsce kwitnął, z których jeden miał za sobą Dembińską herbu Rawicz Piotra sędziego Krakowskiego córkę. *Okolski tom. 2.*

Wielobycki herbu *Abdank*, w ziemi Chełmskiej. Tomasz Wielobyckiego na ekspedycji Moskiewskiej męstwo sławi *Konstytucya* 1611. fol. 33. i dwóch jego braci, którzy w tejże za Zygmunta III. Króla okazyi, życie swoje dla ojczyzny na placu położyli, on zaś w obu rękach rany z potyczki wyniósł, przetoż dobra jego i drugich z jego domu Wielobycie nazwane, wyjąwszy z jurysdykcji starosty Krasnostawskiego, i ze wszelkich ciężarów, do zamku tamże należących, między ziemskie policzono. Maryanna Wielobycka Jana Rudnickiego wojskiego Krasnostawskiego, Barbara Stanisława Zawadzkiego herbu Junosza wojskiego Krasnostawskiego, małżonki. Stanisław miał za sobą Katarzynę Wilczyńską.

Wielogłowski herbu *Strykoń* w Podgorzu. Sebastian Wielogłowski, poseł na sejm Warszawski, z niego 1564. naznaczony do lustracji dóbr królewskich w Wielkiej-Polszcze. *Constit. fol. 40.* Krzysztof podstarości Sąddecki. Jerzy w Krakowskim podpisał elekcyą Władysława IV. Sebastian obwieszczenie 1697. Helena i Agnieszka Wielogłowskie, zakonnice Sąddeckie. Maryanna najprzód Tyburcego Bartlińskiego podczasego koronnego, po nim Hieronima księżęcia Czetwertyńskiego. N. Achacego Jordana kasztelana Bieckiego, małżonki. N. miał za sobą Justynę Jadwigę Chronowską pozostałą wdowę po Sebastyanie Gumienieckim. N. Wielopolską. Dom ten jednejże dzielnicy z Wielopolskiemi. Kasper 1572. Jan 1569. Wojciech 1574. Alexander 1615. Samuel 1616. Piotr 1631. *Acta Sandec.*

Wielogórski herbu *Grzymała*. Mikołaj dziedzic na Wrocimowicach 1460. *Długosz Libro Benefic. Crac.* Jakób proboszcz Wrocimowski. N. była za Hippolitem Rokoszem. Małgorzata Wielogórska była za Wojciechem Grocholskim. Gabryel, z drugiej żony Eufrozyny Gołkowskiej, miał syna Jerzego, z pierwszej Jana.

Antoni Wielogórski r. 1778. cześnik Braclawski. — Andrzej sędzia pograniczny grodzki Winnicki, stolnik Zwinogrodzki. — *Przypisy Krasickiego.*

Wielołucki herbu *Jelita*, ale z tą różnicą, że powinny być trzy kopie czarne w białym polu, na hełmie zaś baszta, przez której okna i dach ogień wybucha, nadany ten herb za zaleceniem Jana Zamojskiego kanclerza i hetmana, od Stefana Batorego Króla w r. 1580. Kasprowi Wieloch z tej okazji, gdy fortecy Wielokołuckiej dobywał pod Moskwą przereczony hetman, ten Kasper wmięszawszy się po między piechotę hetmańską, basztę, która dobywającym najwięcej na przeszkodzie była, chcąc zapalić, kulą raniony, od imprezy swojej ustąpić musiał, znowu jednak gdy trzeciego dnia szturm nasi przypuścili, lubo z niedogojonym pierwszym razem, natarczywiej do baszty z ogniem przypadł, pod który czas powtóre kula nad pierśiami ramię mu przeszła. Za tę tedy odwagę między szlachtą Polską policzony, i na pamiątkę tej potyczki, Wielokołuckim nazwany. *Paproc. o herb. fol. 214.*

Wielopolski herbu *Starykoń*, w Krakowskim województwie. Dawniejszych przodków tego domu przeznacnego znajdziesz pod herbem Starykoń, ja tu ztąd zaczynam, gdzie się Wielopolskimi pisać poczęli familianci tego domu. Jan Bochner pojawiwszy dziedziczkę Wielopola, według *Okolskiego*, od dóbr nazwany Wielopolskim: *Paprocki* jednak powiada, że ten Jan miał za sobą Secygniewską herbu *Jelita*, z której spłodził Mikołaja *sterilem* i Jana, ile z komputu lat wnoszę, musiało się to dzieć koło roku 1460. Janowi Dedyńska synów czterech, córek dziewięć powiła, jedna Kilanowska, matka Wojciecha Kilanowskiego opata Świętokrzyskiego, druga Kowalewska, trzecia Elżbieta Bobolina matka Jędrzeja Boboli podkomorzego koronnego, Pani świątobliwością życia, pokorą, nabożeństwem, cierpliwością, umartwieniem znaczna, żyła lat 90. Na zakon nasz szczególnie dobroczynna. *Czarnoc. kazon. pogrzeb.* Czwarta Wielogłowska, piąta Rokoszowa, szósta Zadura, siódma Strońska, ósma Budkowa, dziewiąta za Jerzym Humnickim: z synów, pierwszy Stanisław (jam czytał na przywileju miasta Lwowskiego, że się podpisał inter praesentes Stanisław Wielopolski de Gdów podsędek Krakowski w roku 1553.) temu Zofia Jordanowna kasztelanka Biecka, osierociła małżonka, po śmierci jego w Krakowie u OO. Franciszkanów nagrobek wystawiła, z niej zostały się trzy córki, Anna Strzalińska krajczyna koronna, starościanka Tyszowiecka, *2do voto* Łaszczowa podkomorzyna Bełzka, Dorota Potulicka wojewodzina Brzeska Kujawska, Elżbieta trzecia dostała się w małżeństwo Oktawianowi Guczemu, synowie zaś dwaj; Achacy, i Jan. Jan z Gdowa 1587. podpisał ustawy zjazdu Proszowickiego. *Constitut. fol. 422.* Drugi syn Jana z Dedyńskiej Szczesny, temu Jordanowna kasztelanka Biecka, siostra ro-

dzona wzwyż wspomnianej, dwie córki spłodziła, Annę i Zofią, synów zaś Stanisława, Krzysztofa, Jana i Mikołaja, z tych Stanisław był stolnikiem Krakowskim, z sejmu 1609. komissarz do granic od Szląska, *Constit. fol. 897.* był to mąż w naukach biegły, poleru, którego nabył po różnych dworach osobliwszego, osadził wieś Ucisko pod Łysągórą albo Ś. Krzyża, żył i umarł *caelebs.* Trzeci syn Jana z Dedyńskiej Jan, ten miał swój dział w Kłęczanach, z Kielanowskiej herbu Pobog zostawił trzech synów; Stanisława, Kaspra podkomorzego Krakowskiego, i Jana. Anna dziedziczka na Dominikowicach była za Janem Niewiarowskim.

Kasper podkomorzy Krakowski, a przedtem najprzód podsędek, potem sędzia ziemski Krakowski, z sejmu 1629. komissarz do granic od Szląska zapisany. *Constit. fol. 16.* Miał za sobą Cieklińską herbu Abdank, pozostałą wdowę po Broniowskim, z tej córka dostała się w małżeństwo Franciszkowi Dembińskiemu w Zabnie, syn zaś Jan, o którym niżej. Podkomorzych Krakowskich jurysdykcyja osobliwsza: każdy z nich ma *titulum cum jurisdictione* starosty Wielickiego i Bocheńskiego, w tych miastach ma swego sędziego, pisarza, podsędkę, appellacye do niego idą od dekretów miejskich, żadna komissyja w Żupach nie może być bez niego, i bez urzędu jego. O jurysdykcyi jego w Żupach, w komissyjach, sejmami approbowanych, opisano jest, i *Cromer de Republ. et Magistratibus Polonorum* pisze *fol. 509. Succamerarius Cracoviensis prae caeteris ea praerogativa praeditus est, ut salinarum ejus ipsius tractus arbiter sit et inspector.* Herburt także w *statucie* swoim pisze, *de juribus Succamerarii Cracoviensis. Succamerarius condescendet ad Wieliczkam pro festo S. Joannis, ad Bochnam pro festo Circumcisionis Domini, ibique eliget Consules et Seniores, sectores (alias starejszych, co nad Górniami są) eosque secundum jura eorum judicabit.* Druga córka tegoż Kaspra była za Przecławem Pieniążkiem.

Jan wojewoda Krakowski, starosta Krakowski, Pan dowcipu bystrego, którego doznała w sejmowych obradach ojczyzna, stawał tam albowiem posłem 1637. z kąd komissarzem naznaczony do granic od Węgier, i 1638. do zapłaty wojsku, *Constit. fol. 3.* i 1641. już na ten czas starosta Biecki, *Const. fol. 21.* i 1647. *fol. 5.* i 1653. *fol. 9.* W r. 1661. kasztelan Wojnicki, i z Pieskowej Skały już go piszą: bo przedtem tylko z Wielopola, jakoż czytałem przywilej Ferdynanda III. Cesarza Rzymskiego dany w r. 1656. w którym tego Jana (legacją na ten czas sprawował w Wiedniu od Jana Kazimierza Króla Polskiego, upraszając o posiłki Niemieckie przeciwko Szwedom) i jego successorów czyni *Comites S. R. Imperii*

albo hrabiami na Pieskowej Skale. O nim tak pisze *Kochow. climac. 3. Annal. Pol. lib. 6. sibi et meritis magnitudine debuit. Amplissimi Ordinis dignitatem Senatoria gravitate et splendore congruo tuitus, etiam favorem popularium assecutus, ex ingenio candore, et liberali in quosvis vivendi lautitia, ingenium illi peracre, hinc cedendi aemulis indocile, donec mitigaret ardorem aetas, et melius locata ad stabilimentum fortunae studia. In re siquidem oeconomica providus et solers, brevi rem auxit, congregando, injurias nemini, in usu partorum multis proficuus, plurima in templorum decorem largiebatur, in egentes miserabilesque liberalis, neque haec in ostentationem, dispensatore talium severius correpto, si piae largitiones istae cuiquam innotescerent. Potocki także in Centur. Vir. fol. 401. elogium mu zapisał, w którym tę mu też pochwałę przyznaje, że nie nadwreżonym statkiem od Jana Kazimierza Króla i w ten czas, kiedy tłumem inni się do Szwedzkiej potencji nakłaniali, nigdy nie odstępował. W Bieczu za konsensem Rzeczypospolitej, zamek na konwent OO. Reformatom przemienił, klasztor i kościół wymurował, Gród zaś, i zamek do miasta przeniósł, klasztor ten pod tytułem Ś. Anny fundowany w r. 1642. Tymże OO. w Krakowie na klasztor ustąpił placu swego, co approbowała *Konstytucya 1662. f. 23.* kędy według *Kochowskiego* po zburzenia Szwedzkim, przestrzeższy im kościół wystawił, gdzie po śmierci w samym progu złożony z tym napisem: *Hic jacet indignus peccator, oretur pro eo.**

Jan kanclerz koronny, a przedtem stolnik koronny, podkanclerzy koronny, generał i starosta Krakowski, Biecki, Doliński, Bocheński, Nowomiejski, Przemykowski, syn Jana wojewody Krakowskiego, trzy razy śluby małżeńskie ponawiał, pierwszy raz z Angełą Febronią Koniecpolską wojewodzanką Bełzką, z księżny Poryckiej urodzoną, ale ta *sterilis* zesłała 1663. drugi raz 1665. z Krystyną Komorowską hrabianką na Liptowie i Orawie kasztelanką Oświęcimską, z tej była córka Konstancya Marcyanowi Ogińskiemu kanclerzowi Litewskiemu dożywotnie żmówiona 1685. pani bogobojna, na kościół nasz Ś. Piotra w Krakowie dobroczynna, w Krakowie 1693. śmiertelnego kresu dopędziła, i synowie trzej, Ludwik cześnik koronny, generał i starosta Krakowski, z żoną swoją Katarzyną Potocką kasztelanką Krakowską i hetmanową polną koronną żyjąc *steriliter*, wszedł do grobu 1688. w Krakowie u OO. Reformatów. Drugi Jan, ten z Anny Lubomirskiej starościanki Sądeckiej, spłodził syna Alexandra starostę Opoczyńskiego, który z Ludowiką Sapieżanką marszałkowną Litewską bezpotomny. Trzeci Franciszek, o którym niżej; trzeci raz 1678.

z Maryanną margrabianką de Arquain, siostrą rodzoną Maryi Kazimiry Królowy Polskiej, córką Henryka de la Grange margrabie de Arquain, i Franciszki de Chastre, z niej był syn starosta Nowotargski, i córka za Michałem Sapiehą wojewodą Podlaskim. Będąc jeszcze starostą Bieckim ten Jan kanclerz, marszałkował w izbie poselskiej 1662. Hrabstwo Żywieckie, niegdy domowi Komorowskich Korczaków dziedziczne, wylczywszy sześć kroć sto tysięcy, z rąk różnych possessorów wykupił. *Const.* 1676. *f.* 25. Wyzuł się z śmiertelności w r. 1687.

Franciszek najprzód wojewoda Sieradzki, potem wojewoda i generał Krakowski, syn Jana kanclerza z Komorowskiej; żona jego pierwsza Teresa, córka Karola Tarła podkanclerzego koronnego, wdowa po Przyjemskim podstolim koronnym, z której dwaj synowie zostali, Karol, najprzód kuchmistrz koronny, teraz koniuszy koronny, starosta Krakowski, żona jego Elżbieta Mniszechowna marszałkowna wielka koronna. *Boecyusza de Consolatione przetłomaczył z Francuzkiego na Polski język, i podał do druku w Warszawie in 8vo 1738.* i Jan starosta Lanckoroński, wszedł w kontrakty małżeńskie z Jabłonowską chorążanką koronną, teraz cześnik koronny. Córka zaś Marcycyanna, zaślubiła się Bogu w Krakowie u S. Jędrzeja pod regułą S. Franciszka. Po śmierci pierwszej żony swojej w roku 1701. pojął drugą, Annę Lubomirską Hieronima kasztelana Krakowskiego i hetmana wielkiego córkę, z której syn Hieronim starosta Żarnowiecki, złączył się dożywotnie z Potocką starościanką Trembowolską. Był ten wojewoda posłem do Jakóba wtórego Króla Angielskiego i do Innocentego XII. Papieża, marszałkiem sądów kapturowych, sprawiedliwość jedynie kochającym: pod czas inkursyi Szwedzkiej zamku Krakowskiego bronił.

Patrz w Dodatku w Tomie. X.

Wielopolski herbu Strzemie, w Krakowskim województwie. N. Wielopolska była za Sebastyanem Wielogłowskim. N. dziedziczka Wielopola, była za Janem Bochnarem, od których dóbr Bochnarowie nazwani Wielopolskiemi.

Wielowiejski patrz **Wielewlejski**.

Wieluński, w województwie Płockiem. Jakób i Jan Wieluńscy podpisałi elekcyą Jana III. Króla Polskiego.

W I E N I A W A H E R B.

Głowa żubrza powinna być, czarnego koloru, rogi u niej tak ułożone, jakby księżyc nie pełny wyrażały, przez nozdrza więc zawiedziona w koło skręcona, czyli jako inni chcą, cyrkuł złoty, w zakrętach poczerniony, w polu złotem. *Papr. w Gnia-*

WIENIAWA

HERB.

z dzie fol. 77. i 675. o herb. fol. 421. Okol. tom. 3. f. 289. Bielski fol. 69. Nie wszyscy jednak familianci, tego herbu jednakowo zażywają: bo jedni pierścienia albo cyrkułu w nozdrzach cale nie noszą, drudzy na hełmie trzy pióra strusie kładą, jak Wojscy: inni herb Prus albo półtora krzyża nad hełm wynieśli, jako Szczepanowscy, inni takąż głowę żubrza i na hełmie stawiają; inni Lwa w koronie nad hełmem wyniesionego w górę malują, w jednej łapie miecz zaniesiony do cięcia trzymającego, lew złoty być powinien, miecz srebrny, ogon na grzbiecie u niego, więcej go niż połowę widać, głową w prawą tarczy obróconego. Z tej zaś okazji ten herb nabyty. Książę Morawski, dla rozrywki swojej na łowy wyjechał, zaszedł mu drogę żubr, widząc to rycerz imieniem Łastek książęciu assistujący, mąż siły wielkiej, uchwyciwszy go za rogi, nie tylko że go utrzymał, ale też wiec z młodego dębczaka wyciętego splecioną gwałtem mu przez nozdrza przetkawszy, i w koło ją naksztalt pierścienia skręciwszy, tak do książęcia swego przyprowadził, którego gdy drugiemu dworzaninowi książęciemu dał trzymać, żubr zrozumiawszy tego nie taką siłę, któraby mu podolać mogła, wydzierać się i szamotać z nim począł, co postrzegłszy Łastek, dobywszy miecza, tak silno w szyję uderzył, że jednym cięciem głowę żubrowi zwałił, za które męstwo pochwalony od książęcia, wziął ten przezacny mąż i obszerną fortunę w nagrodę, i ten herb, a w nim też samę żubrza głowę. *MS. Ks. Rutki* domyśla się, że ten herb bardziej się zda być w Rzymie nabyty, gdzie znać Słowak na publicznych igrzyskach z dzikimi bestyami, przodek tego herbu, głowę uciał: albo też, że w Herczyńskim lesie, żubra złapawszy, przywiódł go Cesarzowi; jakoż Sanctacruciusz nuncyusz niegdy w Polsce papieżki, powiadał, że się tymże herbem

niektóre domy we Włoszech szczycą, ale do Herkulesa początki jego referują. *Paprocki o herb. fol. 599.* między innymi chorągwiami Krzyżackimi, kładzie też taką, gdzie żubrą głowę z pierścieniem w nozdrzach widzieć, gdzie powiada ten autor, że to była chorągiew szlachty Chełmińskiej, którzy tym się herbem pieczętowali, i tam mężnie z Polakami się potykając pod Grunwaldem, wszyscy polegli. Zkądby zaś ten herb nazwiska Wieniawa dostał, nie zgadzają się autorowie; *Bielski* powiada, że od Witki, Wieniawą nazwany, *Okolski* raz powiada, że od imienia Wieniawy przodka domu tego, aleć tego mężnego rycerza wszyscy z Paprockim, Łastkiem, nie Wieniawą zowią, drugi raz, że gdy prawi Łastek żubra za sobą prowadził, wołał Morawskim językiem na niego: Wien haw, to jest, pódz sam, i ząd Wieniawa urosło. To pewna, że u Czechów zwał się ten herb Persztein, zkąd familia sławna tamże Perszteinów kiedyś kwitnęła, z których między innymi wspomina *Paproc. w Ograd. fol. 190.* Konrada Perszteina w r. 1307. a *fol. 194.* Ptaczka z Perszteinia, że był gubernatorem Królestwa Czeskiego zostawionym w r. 1440. Polixena Perszteinowna, była za Zdenkiem Wojciechem hrabią Lobkowitzem, który umarł w roku 1628. Bibianna za Franciszkiem Gonzagą margrabią Kasztylionu, bratem rodzonym Ś. Aloizego Gonzagi Soc. Jesu. *Hubners.* Z Czech zaś tu do Polski ta familia i z tym herbem weszła, razem z Dąbrówką, Mieczysława pierwszego z monarchów Polskich chrześcijanina, małżonką, ten który w tych krajach naszych Perszten osiadł pierwszy, spłodził Bosutę arcybiskupa Gnieźnieńskiego, i Filippa Sobiesława dwóch imion, od tego był Werner arcybiskup Gnieźnieński i inni, których znajdziesz pod Leszczyńskimi. Tu tylko przydaję że, jeszcze ci do tego domu należą, Jan kasztelan Kaliski w roku 1403. Marcin z Szląska, kasztelan Poznański w r. 1436. Lwa zaś na hełmie przydatek w tym herbie, Rafałowi Leszczyńskiemu swoje początki powinien, który długo na dworze Fryderyka III. Cesarza Rzymskiego dzielnością swoją w różnych legacyach popisawszy się, wielkim w radzie rozsądkiem, nie zamuloną wiernością przymiliwszy, gdy do Polski ojczyzny swojej powracał, między innymi Cesarzskimi upominkami, nie tylko *honor Comitum de Leszno*, przywilejem Fryderyka w roku 1473. otrzymał na siebie i na swoich successorów, ale też i Lwa na hełmie wzwyz opisanego; był potem ten Rafał kasztelanem Gnieźnieńskim i marszałkiem nadwornym koronnym: śmierć jego przypadła na rok 1501. Wprawdzie tedy Lwa na hełmie zażywanie, do samychby tylko Leszczyńskich należało, ale już i drugie domy Wieniawitów, według *Okolskiego* też sobie przywłaszczyły.

Paproc. in Strom. powiada, że kiedyś województwo Kaliskie, samej tylko szachownicy w herbie swoim zażywało, ale gdy wojewoda Kaliski herbu Wieniawa nieprzyjacielskie wojsko w Szlązku na ten czas jeszcze Polszcze hołdującym pogromił, przydał na pamiątkę tego zwycięstwa głowę żubrzą z pierścieniem do szachownicy. Ci zaś są co się herbem Wieniawa pieczętują, luboć nasi pisarze niektórych tu położyli którzy do herbu Pomian należą. Do tegoż herbu przodków należy Dobiesław Puchała, który się pisał de Wągry, jako się indziej mówiło. Przymawia mi tu autor książki: *Specimen Historiae Polonae Criticae* pag. 28. że Dobiesława Puchałę herbu Wieniawa, nie położył między hetmanami nadwornymi w pierwszym tomie: wiedziałem ci wprawdzie dobrze o tym sławnym mężu, wiedziałem i o inszych, którzy z władzą hetmańską w różnych kampaniach piersi swoich za ojczyznę nadstawiali, przecież ich na tamtem miejscu pominąłem, racya, czemum to uczynił, w te słowa wypisałem. *Przeszłych wieków, kiedy samo Rycerstwo Polskie pospolitem ruszeniem na nieprzyjaciela ciągnęło, każdy wojewoda swemu województwu hetmanił, a jeżeli komu innemu powierzono buławę, to tylko do czasu, i na pewną kampanią, po której skończonej, buławę hetmańską składał, dopiero za Zygmunta I. i Zygmunta Augusta dożywotni hetmani być poczęli, tak Wielcy jako i Polni. Krom tych jednak, za czasów tychże Królów, hetmanów nadwornych funkcya kwitnęła: a dla większej wiary, liczę tam tych, którzy za ich panowania jako i Zygmunta III. buławę nadworną piastowali. Jakżem tedy Dobiesława Puchałę miał kłaść w tym kompucie, który na sto lat żył przed temi Królami, to jest jeszcze za Władysława Jagiełły, jak inszych, którzy dobrze przed Zygmuntem kwitnęli. Druga, żeby ten Dobiesław miał być nadwornym hetmanem, tego ani ci historycy, których J. W. J. Ks. Załuski przytacza, ani żaden inszy, nie pisał. Prawda że *Kromer lib. 17. mihi fol. 400.* (a z niego *Paprocki*, z tego zaś *Okolski*) tak o nim mówi: *Id cum comperissent nostri, qui Ripini et Bobrowniciis erant, ausi facinus audax ductore Dobeslao Puchala, gente Wieniawa, ad hostem viris armisque longe Superiorem contendere etc.* jest że tu aby ślad jaki w tych słowach o nadwornej buławie, ale ani to słowo *Ductor* może się brać *stricte* za hetmana, które pospolicie wszystkim regimentarzom, rotmistrzom, porucznikom, kapralom, i owszem wszystkim jakimkolwiek przywodzcom jest pospolite, a dopieroż tu: bo to tylko ci, którzy na presidium rozłożeni byli w Rypinie i Bobrownikach, widząc czas sposobny, w pewnej lubo szczupłej kwocie, wyszli z tych fortec na Krzyżaków, i albo oni sobie*

tego Dobiesława za wodza do tej imprezy obrali, albo też on się im sam ofiarował, ale pewnie nie za przywilejem, ani żadną dyspozycją królewską, ta na niego funkcyą włożoną. Czego zdadzą się popierać słowa *Długosza lib. 11. fol. 303. Gentes regiae praesidiis in Bobrowniki et Rypin locatae, deductis ex utroque praesidio Militibus, parum justum congerunt exercitum, quem Dobeslaus Puchala de Domo Wieniawu ducendum et regendum suscipiens, versus Golub ire pergit.* Trzecia, to pewna u wszystkich naszych historyków, że w r. 1410. Zyndram Maszkowski pod Grunwaldem hetmanił całemu wojsku Polskiemu przeciwko Krzyżakom; *Paprocki* też pisze, że Piotr z Miedźwiedzia był hetmanem nadwornym w tymże roku, jakże tedy Dobiesław w tymże czasie może się pomieścić przy tejże funkcyi. Cóżkolwiek jednak bądź, com tu pisał o hetmańskiej władzy wzwyż pomienionych słowach z Orzechowskiego i innych autorów, przecież gdym w *Paprockim* doczytał się listu Króla Kazimierza Jagiellonowicza danego w r. 1488. Stanisławowi Pieniżkowi z Witowie herbu Jelita, w te słowa: *Quomodo considerantes legalitatem, grataque adnodum et fideli i servitia Generosi Stanislai Pieniżek de Witovicze, Capitanei Sanocensis, fidelis dilecti: Volentes eum consolatum efficere, et ad futura servitia Nostra atque Illustrissimorum Natorum reddere promptiorem, sibi Campiductoratum exercituum Nostrorum et Regni Nostri, per mortem olim Generosi Felicis de Paniow Castellani Leopoliensis, et Campiductoratus ejusdem possessoris ultimi vacantem, dandum et conferendum duximus gratiose, damusque et conferimus tenore praesentium mediante: Per ipsum Stanislaum usque ad tempora vitae suae extrema possidendum. Quo circa vobis Venerabili Gregorio de Lubrancz Praeposito Scarbimiriensi, Vice Cancellurio Regni Nostri, ac Zupparum Veliciensium et Bochnensium Factori moderno, et aliis pro tempore existentibus etc. mandantes, quatenus eidem Stanislao de omnibus censibus ad Campiductoratum hunc ex antiquo pertinentibus, annuatim ut solitum est, respondeatis. Datum in Civitate Korczyn Feria 6ta post Festum Sancti Michaelis.* To *Paprocki o herb. fol. 201.* trzeba ztąd przyznać, że hetmańska władza, dobrze jeszcze, przed Zygmuntem I. Królem Polskim kwitnęła. Druga, że była dożyłownia. O tem tylko jest kontrowersya, jako ich zwano? Z przywileju dopiero przytoczonego, zda się, że byli hetmani polni: bo tam mówią, *pro Campiductoratu. Paprocki* ich zowie nadwornemi hetmanami. Wielkich też jeszcze, nic pewniejszego, że nie było. Jabym rozumiał, że ich zwano hetmanami Polskimi *sine ullo alio addito.* Prawdać że *Auctor*

Speciminis fol. 38. rozumi że to jednoż jest hetman Polski, co i hetman wielki, i dla tego gdziekolwiek Kołudzki o Granowskim mówi: Hetman Polski, to on *fol. 41.* tłumaczy: *Supremus Exercituum Regni Dux*, co czy słusznie, niech każdy osądzi. Takimi hetmanami Polskimi byli, ilem się mógł doczytać, ci, Sędziwój z Szubina, wojewoda Kaliski, i starosta Krakowski w r. 1377. Piotr z Miedźwiedzia herbu Starykoń, w roku 1410. jako pisze *Paproc. o herb. z Kromera lib. 17.* Mikołaj z Michałowa herbu Poraj, kasztelan Krakowski, umarł 1438. Felix z Paniowa, kasztelan Lwowski, herbu Godziemba, umarł w r. 1488. Stanisław Pieniążek z Witowic, herbu Jelita. Zyndrama Maszkowskiego w tym kompucie nie liczę: bo tak rozumiem, że na Grunwaldską kampanią extraordinaryjnym był hetmanem, nie tylko wojska Polskiego i Litewskiego, ale też i cudzoziemskiego. Tenże autor tegoż Dobiesława Puchałę, idąc za Okolskim, chce mieć Przemyskim kasztelanem, ale ani był nim, ani mógł być, jako indziej dowodzę, Przemęckim to był, nie Przemyskim jakom się go doczytał na liście Króla Jagiełła. Kiedy zaś ta hetmańska władza w Polsce nastąpiła? wielkie mam podobieństwo, że za Kazimierza Wielkiego: bo *Długosz lib. 9. fol. 1166.* o tym Kazimierz Królu pisząc, mówi: *Certo rectoque iudicio statum Regni, Ordines, Magistratus et officia stabilivit:* jak tedy insze w Polsce urzędy za jego dyspozycją ułożone, naprzykład marszałkowie, kanclerze, podskarbiowie, tak i hetmani.

Herbowni.

Bedleński,
Białozor,
Bognarewicz,
Brodnicki,
Bronisz,
Chmielewski,
Ciświcki,
Czermiński,
Długosz,
Dzierzkowicz,

Elgot,
Hadziewicz,
Jundził,
Leszczyński,
Libiszewski,
Mężyk,
Miąciński,
Narkiewicz,
Obichowski,
Perszten,

Ryło,
Śleński,
Ślesięński,
Stabosz,
Szczepanowski,
Węgierski,
Wieniawski,
Wojski,
Zadorski,
Zebrowski.

Kuropatnicki i Malachowski herb ten przypisują Bognarom i Bossutom.

Wienlawski herbu *Wieniawa*. Od dóbr najprzód *Wieniawa*, w ziemi *Wschowskiej*, a potem za przeniesieniem się, ze wsi kiedyś *Kłodna*, potem od imienia *Wieniawskich* *Wieniawą* nazwanej w powiecie *Radomskim* leżącej, tego imienia nabyli. Czego dowodem są różne tranzakcyje w *grodzie Radomskim* zapisane. *Piotr* albowiem na tejże *Wieniawie* dziedzic w roku 1464. miał córkę *Katarzynę* *Jana Komorowskiego*

małżonkę, synów zaś trzech, Piotra bezpotomnego, Jakóba, ten dwa razy śluby małżeńskie ponawiał. Pierwszy raz z Barbarą, jako opiewa jej reformacya 1515. w Radomiu, drugi raz z Katarzyną. Trzeciego Jana, który miał za sobą Katarzynę Stremboszownę jako świadczy reformacya r. 1619. w grodzie Radomskim, syn jego także Jan, wyniósł się w Ruskie kraje, który podpisał elekcyę Królów, Michała, i Jana. Od tychże Królów, do różnych był zażywany publicznych funkcyi, zostając na ich dworze, jako świadczą niektóre oryginalne dokumenta do grodu Lwowskiego podane, a między innemi w r. 1665. w których Król Kazimierz wysyłając go w legacyi do chana Krymskiego, daje mu exempt jako legatowi, we wszystkich sprawach w którymkolwiek sądzie i grodzie mianych, aby *stante functione publica* nie był pociągany do prawa od wszelkich jurysdykcyi. Tegoż samego *ex Senatus consilio* pod czas wojny Tureckiej w r. 1672. po zerwanym sejmie, do Cesarza w charakterze posła, wyprawiono, który ze wszystkiem wojskiem idąc pod Lwów, że nie miał *ad tractandum* instrukcyi, tę otrzymał deklaracyą: że gdziekolwiek Cesarza idącego z danym sobie instrumentem od Króla i Rzeczypospolitej zastanie, dalszą prosekucyą wojny zatrzyma. Temuż samemu w r. 1673. na sejmie naznaczając Rzeczpospolita przez *Konstyt. fol. 23.* znajdującą się, restytucyą *expens*, tak w tej ekspedycyi jako i w przeszłych rewolucyach *meritu fideliter dexterrime* świadczoną, przyznaje. Temuż Najjaśn. Królowie Jan Kazimierz w r. 1665. Michał w r. 1669. Jan w r. 1676. konfirmując *Jura et Privilegia* dobrom jego Pustomytom i Maliczkowiczom na Rusi przyznają *merita tenore verborum. Cum jactura fortunarum suarum et dispendio vitae expedita etc.* Tenże Jan mając za sobą Annę Bernacką jako świadczy reformacya w grodzie Lwowskim w r. 1665. z nią spółdził synów dwóch, Bernarda Hieronima starostę Lityńskiego, bezpotomnie zeszłego, i Mikołaja. Córki pięć: Annę Jana Ujazdowskiego rotmistrza królewskiego, Zuzannę Stanisława Stawskiego, małżonki bezpotomne, jako świadczą reformacye w grodzie Lwowskim. Helenę Bazylego Orzeszka, której także reformacya w grodzie Lwowskim, i od tej były dwie córki, Konstancya *1mo voto* Szeligowska, z nim miała syna Piotra, *2do* Mieczkowska, z tym *sterilis*. Druga Anna Chaborska, z tej dwie córki zostały, Magdalena Michała Stawskiego stolnika Braclawskiego, Konstancya Pajączkowskiego, małżonki; syn zaś Mikołaj Orzeszko podczaszy Drohicki, którego pierwsza żona Jaskmanicka, z tej syn Jędrzej, druga Makowiecka, od której dwóch synów zostaje, Wojciech i Ludwik. Benedyktę zakonnice Ś. Benedykta w Sandomierzu: Archanielę zakonnice tejże reguły we Lwo-

wie, których abrenuncyacye w grodzie Lwowskim. Mikołaj drugi syn tegoż Jana, brat rodzony Bernarda Hieronima starosty Lityńskiego, i wyżej wyrażonych siostr, pojął Annę z Mińska Opacką, jako świadczy reformacya w grodzie Lwowskim r. 1689. z którą spłodził ośmiu synów, Jana *sterilem*, i Marcina Alexandra chorążego Przemyskiego, który na funkcyi deputackiej w roku 1728. z województwa Ruskiego ziemi Lwowskiej, na trybunale zasiadał, na kilku funkcyach poselskich na sejm walny z tegoż województwa był obrany. Tenże Marcin Alexander z Barbarą Ratowską spłodził córkę Annę i syna Rocha, tegoż Mikołaja Wieniawskiego i Anny Opackiej, synowie, to jest Tomasz, Stanisław, cześnik Żydaczewski, sędzia kapturowy Lwowski 1733. Jerzy podstoli Lwowski starosta Tarnogorski bezpotomnie zeszedł, ostatni z nich w dożywotniej przyjaźni miał Jadwigę Rosnowską, która po jego zejściu ponowiła śluby z Ankwiczem kasztelanem Zawichojskim. Mikołaj zaś starosta Mogilnicki, podczaszy Przemyski z Alexandrą Odrzechowską spłodził synów czterech: Tomasza, Józefa, Jana, Mikołaja i Antoniego, i córkę Angelę. Tegoż Mikołaja i Anny Opackiej siódmy i ósmy synowie, Franciszek kanonik katedralny Lwowski, i Antoni najmłodszy, *superstites*.

Wieniawskiego sędziego ziem. Przemyskiego córka była za Ulińskim starostą Starzańskim. — Synowie, Roch cześnik Lwowski, pułkownik regimentu koronnego buławy konnej, z *Wyżycą* bezdzietny. — Z synów Mikołaja starosty Mogilnickiego jeden miał za sobą *Kopystyńską*. — *Krasicki*.

Wieniecki herbu Nałęcz, w Wielkiej-Polszcze.

Wieprzewski herbu Wieże w Szląsku: list księcia Opawskiego Wieprzewskich wspomina w r. 1467. dobra ich Wieprz, od których tego nazwiska nabyli, kupione, przeniosły się w dom Myszkowskich. *Paprocki*.

Wierciński, w Podlaskiem województwie. Jana wspomina w r. 1598. *Nieszpork. fol. 163*. Paweł Wierciński podpisał elekcyą Jana III.

Wiernek herbu Janina w Podgorzu, i w Krakowskiem województwie, tak pisze *Baran. in MS.* i ja żką inąd miałem tę wiadomość: nie pewniejszego, że dla podobieństwa herbu Łagoda albo Wierzynkowa z herbem Janina, Wiernkowie miasto Łagody niektórzy przybrali sobie Janinę, atoli ja o nich mówić będą pod herbem Wierzynkowa. Stanisław 1560. r. Władysław, Felix, i Anna siostra ich. *Acta Cracov.* Kasper, córka jego była za Janem Ligczę 1611. *Acta Cracoc.*

Wierozemski herbu Leliwa, w ziemi Drohickiej, to *Okolski*.

Wierski, w Krakowskiem województwie, de Wiersce Stanisław Wierski umarł 1631. któremu syn Jędrzej Wierski

chorągiew pogrzebową w Czchowskim kościele powiesił. *Starrowol. in Monum.*

W I E R S Z A H E R B.

Wiersza złota powinna być w modrem polu, na hełmie trzy pióra strusie: tak go opisuje *Paproc. Ogród. fol. 183. MS. Bielski in Chron. Bohem. fol. 321. Klejnoty fol. 91.* Tym się niegdy herbem szczylicili w Czechach i Morawie Wierszowscy, sławna po historyach Polskich i Czeskich familia: *Bielski loc. cit.* powiada, że jeszcze za Lecha z Polski do Czech się wynieśli: gdzie osiadłszy, gdy potem na Panów się swoich Czeskich rzucili i kilku zabili, z affektacyi panowania w tamtych krajach, u wszystkich w nienawiści będąc, ba i od książąt Czeskich i z dziećmi wytraceni, tak, że ledwo z nich niektórzy do Polski życie salwując, umknęli, gdzie odmieniwszy herb w Okszę, godne potomstwo rozplenili. *Balbinus Epit. Rer. Bohem. l. 2. c. 9.* zawaśnionego w Wierszowach serca, na Przemysłowych sukcesorów książąt i Królów w Czechach, tę okazyą zakłada: sześciu prawi braci swoich Lech i Czech, do Czech razem z sobą sprowadzili, od jednego z nich spłodzeni pochodzili Wierszowscy: gdy tedy Libussa córka Króla jedynaczka, żadnego sobie z nich za towarzysza i łoża i tronu nie obrała, tylko Przemysła oracza, ztąd i na niego, i na potomków jego nienawiść zajątrzyła tak wielką, że też swoich kolligatów liczbą wsparci, od sąsiedzkich potencji posiłkami wzmocnieni, prawa swego do Królestwa Czeskiego dochodzili, a gdy się to nie powiodło, zasadzki na zgubę Panów swoich knowali, jakoż *Bielski* świadczy, że z nich jeden na imię Rochowicz, po Mnacie książęciu Czeskim, którego śmierć według *Paproc. w Ogród. fol. 180.* przypadła na rok 804. wzięty był na to Państwo, ale okrucieństwo tak go wszystkim schydziło, że zepchnięty, na postronku życie stracił, czy jak inni chcą, sam się swoim mieczem zabił. Bolesławowi Chrobremu Królowi Polskiemu do łączniejszego opanowania fortec i zamków Czeskich, siła pomógł Kochan i inni Werszowscy, o co jedni pobici, drudzy się do Polski schronili. *Biel. f. 324.* Jaromira księżęcia Czeskiego mało na łowach nie ubili. *Paproc. Ogród. fol. 183.* Bolesławowi Krzywoustemu książęciu Polskiemu Gesko Tista Werszowiec, nietylko tem się przymilił, że Swatopługa księżęcia Czeskiego w obozie pod Głogowem oblężonym, od tegoż Swatopługa zabił, ale też i do owej na psiem polu wiktoryi z Cesarskiego wojska siła dopomógł w r. 1109. za co wziął krom innych podarunków od Bolesława Krzywoustego dobra Siemichowice. *MS. Biel. fol. 24.* Wier-

szą potem z herbu swego zrzucili w r. 1160. a na to miejsce przyjęli od Fryderyka i Przemysła książąt Czeskich, dwie Siekiery albo Oksze, na krzyż złożone na długich toporzyskach, jako pisze *Dubravius w swojej kronice*: Raciborz albowiem Wierszowiec przybywszy z znacznemi posiłkami z Polski, Konrada księcia Morawskiego, z którym wojnę ci książęta toczyli, tak poraził na głowę, że łaski i miłosierdzia nad sobą prosić u nich musiał: za tę tedy przysługę Raciborz i inni Wierszowscy przejednali sobie respekt u książąt Czeskich, a na zagluzowanie wieczne przeszłych uraz, i herb odmienili, Bradacice go nazwawszy, a z tego herbu urosł potem Polski herb Oksza. *Biel. f. 58.* Nasi kronikarze, *Miechow.* ich Ursinami zowie. *Kromer* Rawitas albo *Versovicios*, aleć to jest jawna, że u nas inszy jest herb Rawicz, inszy Wiersza; raczej ich było pisać *Versovicios*, nie *Ursovicios*: bo tamto imie znaczyło by Wierszę, to zaś Niedźwiedzia.

Wierszowski herbu Nałęcz, w ziemi Warszawskiej z Wierszowa mniejszego, wspominają ich księgi Warszawskie w r. 1573. *Okol. tom. 2. fol. 647.* że Stanisława Rafałowicza Wierszowskiego córka Jadwiga, była za Bartłojem Gorką.

Wierszul. Wierszul w roku 1544. od Zygmunta I. Króla Polskiego kasztelanią wziął Wileńską. *Strzykow. l. 24. c. 5. fol. 76. Orichow. in paneg. nupt.* Ten to zda mi się miał za sobą Anastazyą Michała Jawnuty księcia Zasławskiego córkę. *Paproc. o herb. fol. 652.* Fiedor Wierszul cześnik Wołyński z sejmu rewizorem ksiąg grodzkich Łuckich zapisany. *Constit. fol. 744.*

Wieruski herbu Śreniawa, w Krakowskim województwie. Jan z Wieruszyc Wieruski, chorąży nadworny, i starosta Sądecki. Drugi Wincenty, który z Anną Lubomirską siostrą rodzoną Sebastjana kasztelana Wojnickiego, zostawił syna Joachima, tego z Jordanowny, między innem potomstwem była córka Anna, za Danielem Miękickim. Stanisław brat Joachima, miał za sobą Elżbietę Pieniążkownę z Kruzłowy, z tej synów jego dwóch, Stefan, który z wojskiem od Władysława IV. Króla Polskiego na sukkurs Ferdynandowi III. Cesarzowi posłanym, do Niemiec poszedłszy, tamże młodo zginął, pogrzebiony w Krakowie u OO. Franciszkanów: N. i córka Łatoszyńska. Samuel brat Joachima i Stanisława. Siostry zaś ich, Anna była za Stanisławem Pisarskim, Elżbieta za Jarozsem Witkowskim. *Baranow. N.* Wieruska Władysława Lubowieckiego sędziego ziemskiego Krakowskiego żona. Stanisława zmarłego 1624. roku i Jana Stefana zmarłego 1633. roku ludzi rycerskich znajdziesz nagrobki w Krakowie u OO. Franciszkanów.

Wieruszewski herbu *Leszczyc*, tak pisze o nich *Okol. tom. 2. fol. 647.* że N. Wieruszowska była za Piotrem Gorką.

WIERUSZOWA

HERB.

Kozieł w polu białem rogaty, w lewą tarczy obrócony, połową od głowy czarny, i nogi także przednie, druga połowa szachowana czerwonemi i białemi polami, noga u niego lewa trochę od ziemi podniesiona, na hełmie pięć piór strusich, tak go opisują, *Paproc. w Gniazdzie fol. 1088. O herb. f. 532. Okol. tom. 3. fol. 300. Biel. fol. 370. Klejnoty fol. 89.* Za *Długoszem* ciż pisarze idąc, zgadzają się na to, że z Miśnji ten herb do Polski zawitał, a imienia tego *Wierusz*, od wierności ku Panom swoim nienadwerżonej już w Polsce nabyl: przydaje o nich ten autor u *Paprockiego*, że są w tym domu zawsze *Viri pacifici*, i indziej o nich mówi: *Qui in rebus arduis Regibus Poloniae fide et constantia comprobati fuerunt, viri in ea domo prudentes, sagaces, strenui, fortesque et in rei militaris peritia excellentes semper fuerunt.* Drudzy się domyślają, że pierwsze początki tego herbu, ztąd były, gdy się dwa domy przez związki małżeńskie z sobą połączyły, z których jeden się Kołem, drugi herbem *Wezele* albo szachownicą pieczętował. *Bielski loc. cit.* rozumie, że się z *Wieruszowa Wieruszowie* piszą, miasteczko to leży nad *Przosną rzeką*: w *Aktach Grodzkich Ostrzeszowskich* w roku 1471. znajdziesz rezygnacyą *Wieruszowa* od *Kępińskiego*, na brata swego *Wierzbietę* na tysiąc grzywien. Przydaje *Paprocki*, że póki się *Szląsk* od *Polskiej korony* nie oderwał, wiele się tam familiantów tego herbu gnieździło, osobliwie koło *Wrocławia*, w *Zatorskiem* także i *Oświecimskim*, w *Saxonji* i *Miśnji*, kędy ten herb zowią: *Bokij*, a z *Niemiecka*: *Einbock. Cromer lib. 27. Biel. fol. 370.* piszą, że gdy *Zaić Rakusza-*

nin Wieluński kraj najechał, Wieruszów złupił, i Klemensa Wierusza, Pana tamtego miejsca pojmał, i więził, działo się to w roku 1442. W roku zaś 1450. według *Bielsk. fol. 393.* Szlachta Wieluńska mieli potrzebę znaczną u Byczyny, z Janem Gelsem Słęczakiem, ale porażeni i pobici, Klemens i Jan Wieruszowie i Mikołaj Kempniński trupem legli. W Poznańskim województwie Wieruszowie według *Paprockiego* fundowali Eremitorium. Bieniasz Wierusz albo Benedykt sławny rotmistrz pod Grunwaldem. *Bielski fol. 297.* Tomasz Wierusz rotmistrz pieszej chorągwi pod wojnę Moskiewską, z dziwną wspaniałością serca we wszystkich opalach stawał. *Pap. o herb. fol. 417.* N. Wieruszowna była za Masłowskim. Klemensa córka, była za Taszyckim, sędzią Krakowskim.

Herbowni.

*Bielski,
Bokij,
Gorecki,
Kępski,*

*Kowalski,
Michałowski,
Niemojewski,
Stolecki,*

*Walknowski,
Wierusz.*

Wierzba, w Podlaskim województwie. Teodorowi, Janowi i Piotrowi Wierzbom braci rodzonym, daje to świadectwo *Konstytucya 1667. fol. 30.* że byli z rodziców szlacheckich urodzeni, i lubo ojciec tej prerogatywie nieco uwłokł, przecież ich zupełnie przy wszystkich prawach wolności i szlachectwa zostawuje też sama Konstytucya, jakoż Teodor regent kancelaryi grodzkiej Mielnickiej i Jan podpisali elekcyą Jana III. 1674.

Wierzbicki herbu Jastrzębiec. Do tych *Okolski* pociąga biskupa Łuckiego Wierzbickiego, którego Mateuszem ochrzcił, ale i Waclaw mu imie było, i *Kojutowicz in MS.* wyraźnie powiada, że do Radwanów należał. Otta z Wierzbicy wieś Dzierzków w Sandomierskiem województwie leżąca, dał, darował klasztorowi Miechowskiemu wiecznemi czasy. *Nakiel. w Miechow. lib. 3. fol. 161.* N. miał za sobą Elżbietę Sawicką skarbnikównę Podlaską, z tej córka Petronella Gałęcka, i synowie, Kazimierz i Jakób.

Wierzbicki herbu Lubicz, w ziemi Łomżyńskiej. Jan Wierzbicki podsędek Łomżyński 1496. na zjeździe Mazowieckich książąt był przytomny w Czerwieńsku. *Statut. Masov. fol. 111.* Wojciech kanonik Krakowski; w zakonie naszym Jacek Wierzbicki w Jarosławiu 1714. Krzysztof w Ostrogu 1720. życie świątobliwie zakończyli, z których ostatniego jest w druku: *Chwałebny zawód, wierszem Polskim na pogrzebie Konstan. Zapolskiej, in fol. Varsaviae.*

Wierzbicki herbu Nieczuja, w Chełmskiej ziemi i na Dobrzyńskiej. Mikołaj z Wierzbiczka kasztelan Dobrzyński, podpisał pokój Brzeski u Łaskiego w *Statucie fol. 140.* tenże podpisał Konstytucye Kazimierza III. o Żupach, u tegoż *f. 83.* Derszław z Wierzbicy podsędek Chełmski 1525. N. sędzia ziemski Chełmski, miał za sobą Zofią Lipską podkomorzanę Bełzką, pozostałą wdowę po Hieronimie Cieszanowskim. Katarzyna Adama Lipskiego chorążego Bełzkiego małżonka. Stanisław cześnik Bełzki 1674. Eufemia Jędrzejowi książęciu Wiśniowieckiemu wojewodzie Wołyńskiemu, Alexandra Tomaszowi Dębskiemu, zaślubione. Remigian w Chełmskiej, Tomasz w Sandomierskiem 1697.

Wierzbicki herbu Radwan. Wacław Wierzbicki biskup Żmudzki, zszedł z tego świata w r. 1555. wiele był zebrał, ile przy należytej ekonomji swojej dóbr, któremi chciał kościół swój uposażyć, atoli jego pobożne zamysły śmierć poprzedziła. Wiktoryn najprzód Żmudzki biskup, a potem Łucki, cokolwiek bądź, co inni rozpisali, że z Łuckiego na Żmudzkie się przesiadł, miłością swej ojczyzny uwiedziony, jam w pierwszym tomie dowodził tego, że to nie mogło być; przeniósł się na wieczność w r. 1588. Jakób Władysław komornik Brześciański, i Paweł w województwie Brześciańskiem podpisałi elekcyą Jana III. Króla. Piotr z powiatu Drohickiego za Ferdynandem Cesarzem wojując przeciwko dyssydentom poległ na placu 1621. leży w Piotrkowie. *Starowol. in Monum.*

Niewiadomo do których należeli, Ignacy Wierzbicki w r. 1778. horodniczy Włodzimirski. — N. miecznik Urzędowski. — Jakób wojski Biecki. — Ignacy podczaszy Czerniechowski. — *Krasicki.*

Wierzbicki herbu Słepowron, w Łomżyńskiej ziemi, piszą się z Bogacie. Mikołaj Wierzbicki pisarz grodzki Łomżyński, i Jan brat jego rodzony wojski Łomżyński i poborca, *Constit. 1578. f. 353.* N. była za Podleskim, matka naszego ks. Józefa Podleskiego 1701.

Wierzbęta herbu Janina. Stefan Wierzbęta, który pod Legnicą z innymi mężnie się opierając Tatarskim wojskom, poległ na placu w r. 1240. Janusz Wierzbęta najprzód wojewoda 1300. a potem kasztelan Krakowski 1306. wieś Przeginią darował Wachoniowi słudze swemu, za jego ku sobie wierność, na którą kazał mu wymierzyć łanów 66. Bernard syn jego, któremu Kazimierz Wielki nadawając pola szerokie w Sączu, mówi o nim: *Miles Noster, Nobis ac Regno bene meritus, data 1341.* Wierzbęta z Małoszowa 1355. na liście tegoż Kazimierza. Jakób z Przeszowy, którego męstwo pod Starodubem zalecał Jan Tarnowski kasztelan Krakowski i hetman. Temi czasy jedni się piszą z Bielska, z których za czasów

Paproc. Kwitnął Stanisław syn Szczesnego, a bliższemi czasy, Jacek z Bielska Wierzbęta, podpisał elekcyą Jana III. Króla z Sandomierskiem województwem; drudzy się pisali z Przeszowy, z których był Stanisław 1580. Katarzyna i Krystyna 1701. r. zakonnice Sądeckie. Józef 1630. *Acta Sandęc.* N. Wierzbęta miał za sobą Barbarę Mokrską. Jędrzej Świder Wierzbęta z Modlnic, córka jego Katarzyna była za Stanisławem Piaseckim. Regina za Jędrzejem Waligórskim.

Wierzbński herbu Nałęcz, w Wielkiej-Polszcze, *Paprocki* ich pisze Wierzbickimi. Floryan Wierzbński dworzanin Zygmunta I. Króla Polskiego, o czym czytałem *list Królowy Bony*. Stanisław opat Paradyjski od r. 1558. *Auctor* 50. *singul.* *Paprocki* jeszcze go znał w r. 1581. Jakób proboszcz Lwowski katedralny 1593. na liście Zygmunta III. danym miastu Lwowskiemu. N. miał za sobą Koźmińską podsejdkownę Kaliską.

WIERZBNA

HERB.

Tarcza tego herbu linią wszerz przedzielona być powinna, nad linią trzy lilie, jedna podle drugiej, rzędem ułożone, pod linią trzy także lilie, ale jedna z nich średnia, trochę na dół nachylona, wszystkie białe w niebieskiem polu, nad koroną bez hełmu kolos strzałą przeszyty, od lewej strony tarczy na prawą. Pisali o nim *Paproc. w Gniazdzie fol. 1117.* luboć tam omylnie twierdził, że to są gwiazdy złote, nie lilie, i kolos zaraz nad nimi położył, poprawił się jednak w późniejszej *o herbach Książce fol. 576. Okol. tom. 2. fol. 58. Klejnoty fol. 63. i 89. Bielski fol. 403.* Z Czech i Szląska ten herb do Polski przyniesiony, kędy od kilku set lat dom hrabiów z Wierzbna kwitnął: bo jako *Paproc. w Ogrodzie fol. 201.* i *Nicolaus Henelius in Silesiograph. f. 47.* piszą: trzech bracia rodzeni hrabiowie z Wierzbna, Stefan, Jędrzej i Franciszek,

fundowali w Świdnicy na Szląsku klasztor pod tytułem Najśw. Matki, bogato go uposażywszy w roku 1220. Toż potwierdza *Cureus in Annal. Silesiae*. Z tych rozumiem trzech braci, jeden Stefan z synem swoim Jędrzejem, mężnie się potykając pod Legnicą z Tatarami, wraz z Henrykiem księżęciem Wrocławskim poległ na placu 1241. pochowani w Wrocławiu na Szląsku w kościele Ś. Jakóba, jako świadczy *Długosz pod tym rokiem, Miechow. cap. 38*. Henryk z Wierzbna biskupem był Wrocławskim i opiekunem synów Henryka V. księcia Szląskiego, wstąpił na tę katedrę w r. 1301. życie to śmiertelne, w nieśmiertelne zamienił w r. 1319. *Henel. Breslogr. fol. 39. Starowol. in Episc. Cracov.* i luboć *Długosz pod rokiem 1301.* do herbu go Działosza pociąga, ale rozumiem że omylnie. Jan Sitsch w trzysta lat, tymże kościołem rządził, zszedł z tego świata w r. 1608. *Jan Scheliha Ślęzak w swojej dedykacji in Quaest. Jurid.* herb mu Wierzbna przypisał, wszakże pierwaj położył Orła Czarnego herb Szląski, jako księżęciu Grotkowskiemu, i najwyższemu staroście na całym Szląsku. Jeszcze i temi czasy ten dom, tak w Czechach jako i na Szląsku kwitnie: bo Józef z Wierzbny na Freudentalu, najwyższym jest burgrabią Czeskim, a Franciszek z Wierzbna dziedzic obszernej fortuny, starostą Legnickim. *Albertus Strepa u Paproc.* powiada, że Szędziwój z Szubina, niektóre Panięta wziął z sobą do Węgier, których dał na zastaw, żeby tylko Król Węgierski córkę swoją Jadwigę wydał za Króla Polskiego, a między temi był syn Michała hrabi z Wierzbna. Gdy Szląsk oderwał się od Polski, któryś z hrabiów z Wierzbny, w Wielkiej-Polszcze gnieździć się począł koło r. 1400. jakom mówił pod Rydzyńskimi. *Hubners Geneal. tab. 947.* tak grafów z Wierzbny linią wywodzi. Wierzbosław graf z Wierzbny, za czasów Cesarza Arnolfa kwitnął, ten spłodził Ziemowita, żył w r. 913. ten Bolesława 927. ten Giryka 1012. czyli Jerzyka, ten Przemysława 1042. ten Jarosława i Zdenka 1061. od którego było dwóch synów, Janusz i Dytrych, od tego 1103. trzech synowie, Jan, Kasper i Hinko albo Henryk, od tego syn Jędrzej 1203. od tego czterech synów, Franciszek 1220. Stefan młodszy 1220. Jędrzej, i Stefan starszy, który także zrodził Stefana, który pod Legnicą w okazji z Tatarami zginął w r. 1241. zostawiwszy trzech synów, Jana, Henryka, którego dwaj synowie, Bernard i Franciszek; i Jędrzeja, ten wraz z ojcem pod Legnicą poległ, synów miał dwóch, pierwszego Stefana, od którego to potomstwo, Judyta, Jędrzej i Krzysztof. Drugiego Jana 1250. tego córka Małgorzata, i synowie trzech, Michał, Jerzy i Gindryk, tego ostatniego tyleż synów, Szczepan, Gindryk biskup Wrocławski 1301. tak go ochrzcił *Hubners,*

i Henryk, tego zostało trzech synów, Jerzy, ten spłodził Katarzynę córkę i syna Jerzego, Jan, ten Wojciecha, Kaspra i Szczepana, Michał 1386. ten córkę Gertrudę i synów, Michała, Henryka, i Jana. Takbym rozumiał, że z tych któryś w Polsce osiadłszy, rozmnożył w sukcesorach swoich dwie familie, Rydzynskich i Pawłowskich.

Herbowni.

Łaszczyński, Pawłowski, Rydzynski.

Kuropatnicki i Malachowski umieszczają jako do tego herbu należących *Łaszczyńskich i Wierzbnowskich.*

Wierzbowa herb, patrz **Radwan.**

Wierzbowski herbu Dołęga w Prusiech, albo **von der Weyden.** *MS. o Familiach Prusk.* N. Wierzbowska była za Juliuszem Czapskim herbu Leliwa. N. miał za sobą Zofią Białochowską herbu Lubicz. N. sędzia Chełmiński, Katarzynę Białochowską, która po jego śmierci poszła za Niedrowskiego. N. była za Piecewskim, *MS. de Famil. Pruss.* N. opat Sulejowski.

Wierzbowski herbu Jastrzębiec, w Sieradzkiem i inszych województwach, piszą się z Wielkiego Chrzastowa, są te dobra przy granicach Szląskich, na których oni niegdy dziedziczyli, ale gdy się potem Stanisław Chrzastowski wyniósł w Łęczyckie województwo, a syn jego Derszław nabył dóbr Wierzbowa nazwanych, od nich Wierzbowskim zawołany: ten Derszław pojął Jadwigę Kłodzińską z Kłodny. O czem świadczy jej *Reformacya w Grodzie Łęczyckim 1534. feria 4ta ipso die Circumcisionis.* Ta powiła mu cztery córki, Annę, Augustynowi Ostendowskiemu, Dorotę, Janowi Cieszkowskiemu, Barbarę, Stanisławowi Pełczyckiemu, Agnieszkę, Stanisławowi Pomian Dąbrowskiemu z Dąbrowki, zaślubione, tyleż synów, to jest Adama bezpotomnego, Mikołaja, Jana i Szymona, z tych I. Mikołaj, temu Anna Bogucka zrodziła dwóch synów, Szymona, który z Kwiatkowską żył *sterilis*, i Jana, tego z Zofji Broniszowny Jana córki, której *Reformacya zapisana w Grodzie Łęczyckim in festo SS. Innocentum 1623.* były córki dwie, Elżbieta Krobanowska i Dorota Kołodowska, synowie także dwaj, Mikołaj starosta Bobrownicki, a potem opat Paradyjski 1663. i Władysław stolnik Dobrzyński, ten z Anny Ossowskiej miał tych synów, Stefana, suffragana Warمیńskiego, Kazimierza, męża rycerskiego, pod Bukowiną zdrowie stargał, Mikołaja młodo zmarłego, Wojciecha w wojsku zasłużonego, i Jędrzeja najprzód łowczego Łęczyckiego (bodaj nie on pojął był Kobielską) a potem kantora Warszawskiego. II. Jan, żona jego Anna z Kolbuszowy, która mu dwie córki

splodziła, Zofią Bartłomieja z Kalinowy, Elżbietę Stanisława Kobierzyckiego, małżonki, i syna Mikołaja, kasztelana Inowrocławskiego, ten z sejmu 1620. do lustracyi dóbr królewskich w Wielkiej-Polszcze naznaczony, *Constitut. fol. 26.* w dobrach swoich dziedzicznych zamek wystawił, a z Urszuli Grudzińskiej herbu Grzymała, miał córkę Annę, która pierwszym związkiem żyła z Łaskim wojewodą Sieradzkim, drugim, z Stanisławem Nadolskim, kasztelanem Rawskim, synów zaś pięciu. 1. Stefana biskupa Poznańskiego, z lekka do tego honoru wstępował, archidyakon z razu Łucki i kanonik Krakowski, administrator biskupstwa Łuckiego *sede vacante*, toż opat Paradyjski, z sejmu 1661. komissarz do lustracyi ekonomji Malborskiej, *Constit. f. 22.* dalej referendarz koronny, aż też i biskup Poznański, nawet łaska Króla Jana III. już go do metropolji Gnieźnieńskiej nominowała, gdyby tylko Rzymska stolica nie opierała się temu, ale i śmierć zaszła w r. 1687. do skutku tych respektów królewskich na przeszkodzie była. Był to pasterz życia pobożnego; Janowi Kazimierzowi wiernością swoją ku sobie przymilony, że go i w ostatniem nieszczęściu nieodstępował, i owszem i fortunę swoją i dzielność, na tołożył, żeby był serca poddanych do Pana swego wykirował, dla tego zabrawszy coś rycerstwa Polskiego, z nimi pod Częstochowę przybiegł. W Górze pod Warszawą wielkim nakładem Kalwaryą fundował, według wymiaru Jerozolimskiego, tamże OO. Piarów fundował. Jest w druku jego *Norma vitae Clericorum recollectorum, alias Marianorum, defunctis praecipue militibus et peste sublatis suffragantium, in 8vo 1687. Varsaviae*, w tej książce prawa im i zwyczaje opisał ten biskup, po śmierci w swojej katedrze złożony, dnia ostatniego czeka: kiedy go rodziła matka, na ciele jego widziała infułę biskupią. 2. Wojciecha kasztelana Inowrocławskiego, gładkiej wymowy senatora, z którą się popisał w Wiedniu, gdy od Władysława IV. Króla Polskiego, do Ferdynanda III. Cesarza Rzymskiego legacją sprawował, zszedł bezpotomny. 3. Władysława, ten z kasztelanji Inowłodzkiej, zasiadł krzesło województwa Brzeskiego Kujawskiego, przy którym był oraz starostą Szadkowskim, Bobrownickim i Dybowskim, serce w różnych kampaniach nieustraszone, do honorów mu drogę usłało, pod Beresteczkiem albowiem województwu Łęczyckiemu pułkownikował, przeciwko Tatarom i Kozakom wszędzie mężnie stawał, naostatek pod czas expedycyi pod Warszawą, pracami zwątlony w pokoju odpoczął, jam go wprawdzie opuścił między wojewodami Brzeskimi Kujawskimi, ale o nim wyraźnie pisze *Coronatum Nomen paneg.* złączył się był dożywotnie z Gryzeldą Zalińską, raczej Izabella córką Samuela

wojewody Malborskiego, i Mortęskiej, dziedziczką na Sartawicach, to potomstwo liczył, Jędrzeja młodo zmarłego, Ludwika chorążego Łęczyckiego, którego żona Eleonora Niemojewska ale *sterilis*, Mikołaja kasztelana Kowalskiego, starostę Dybowskiego, którego z Dąbskiej dwie tylko córki zostały, Rozalia Chlebowska, i Teofila Dobiecka cześnikowa Halicka, córki z tejże Zalińskiej były trzy, Teresa, Ossolińskiemu chorążemu Drohickiemu, Domicella, Stanisławowi Warszyckiemu kasztelanowi Krakowskiemu, Eleonora Mniewskiemu, zaślubione. Ten Ludwik Wojtostwa Topolskiego dobrowolnie ustąpił do kościoła tegoż miejsca. *Constit.* 1678. *f.* 35. 4. Zygmunta chorążego Łęczyckiego, starostę Szadkowskiego, który wielką część Europy zwiedziwszy, sposobił się do usług tej ojczyzny, jakoż Jędrzejowi Trzebieckiemu podkanclerzemu na ten czas koronnemu, za sekretarza legacyi do Cesarza Ferdynanda III. i do rzeszy Niemieckiej w Ratysbonie zgromadzonej, przydany, gdy Trzebieckiego Król ztamtąd dla gwałtownych interesów rewokować musiał, na niego wszystek tego poselstwa zwałił się ciężar, co wspomina *Konstytucya* 1653. *f.* 25. atoli wkrótce potem i świat i ojczyznę pożegnał, żona jego Zernicka z województwa Käliskiego, z tej córka Anna, *1mo voto* żyła z Gąsiorowskim starostą Radziejowskim, *2do voto* z Bykowskim, i syn Stefan starosta Szadkowski, którego z Przyjemskiej syn Adam, młodo i bezpotomnie zszedł z tego świata. Maryanna starościanka Szadkowska była za Adamem Ledochowskim, starostą Włodzimirskim. 5. Hieronima z chorążego Łęczyckiego, kasztelana Sieradzkiego, wojewoda najprzód Brzeski Kujawski, a potem i Sieradzki, starosta Oświęcimski, Szadkowski i Barwaldzki, wielkorządca Krakowski, jeździł po Ludwikę Królową do Francyi, między kurfirszttem Brandeburskim i Neoburczykiem pokój uczynił, nie mniej jednak i w ręce silny, bił się zawsze serdecznie z Moskwą, a potem z sejmu 1662. *Const. fol.* 1. komissarzem do traktatów z niemi uczyniony, pokój szczęśliwie zawarł, skrypt pewny podał do archiwum, który na tymże sejmie approbowała Rzeczpospolita. *Constit. fol.* 27. Miał za sobą Marcyannę Hermolausa Alexandra Przyłęckiego córkę, wdowę po Krzysztofie Komorowskim staroście Oświęcimskim, z tej był syn Zygmunt, który długo peregrynując tak życie swoje zakończył: *2do voto* Katarzynę Piotrowską z Litwy wdowę po Nadolskim kasztelanie Rawskim, która po jego śmierci, ponowiła śluby z Karszewskim kasztelanem Wojnickim, córki tego wojewody były dwie, Anna wydana za Marcina Chomętowskiego wojewodę Mazowieckiego, z którym wraz fundowała rezydencją naszą Samborską, i Ludwika, najprzód Lanckorońska, podkomorzyna Krakowska, potem Za-

łuska kasztelanowa Rawska, syn zaś Stanisław chorąży, a potem starosta Łęczycki, żona jego Urszula Tarnowska hrabianka herbu Leliwa, z której syn Stanisław Kostka, starosta Łęczycki, młodo umarł bezżenny. Ojciec zaś jego po śmierci żony swojej stan sobie duchowny obrawszy, kanonikiem Gnieźnieńskim, dziekanem Pułuskim, i infułatem Łaskim umarł.

III. Szymon pisarz grodzki Łęczycki, syn trzeci Derszlawa z Kłodzińskiej, miał za sobą Annę Ponętowską córkę Piotra i Jadwigi Wiesiołowskiej, dziedziczkę na Ponętowie i Budkach, której reformacją zapisał w grodzie Łęczyckim w r. 1595. ta mu powiła trzy córki, Zofią z Sebastyanem Zadzimskim dziedzicem na Zadzimi, Agnieszkę z Marcinem Łętkowskim, Teofilę z Waleryanem Boczkowskim, zaręczone, i synów czterech, Sebastyana bezpotomnego, Piotra *sterilem*, Jędrzeja i Jana. Z tych Jędrzej złączył się dożywotnie z Jadwigą Wiktorowską córką Stanisława, reformacja jej w grodzie Sieradzkim 1608. z tej spłodził cztery córki, Annę Adryana Sokołowskiego, Zofią, ta panną umarła, Teresę najprzód Adama Trzebieckiego, po nim Adama Zeromskiego, i Katarzynę Stanisława Drwalewskiego małżonki, synów trzech, Mikołaja i Stanisława młodo zmarłych, i Łukasza chorążego Łęczyckiego, starostę Dybowskiego, wszedł w kontrakty małżeńskie z Ewą Kossowską herbu Abdank, *Acta Castren. Lancicien.* 1638. z niej córka jego Anna, żyła z Kazimierzem Iwańskim cześnikiem Łęczyckim, druga zda mi się, była za Dobrskim miecznikiem Bydgoskim, i synowie, jeden Hieronim, biskup Enneński, suffragan, proboszcz, i officyał generalny Poznański, prałat wielkiej świątobliwości, która się we wszystkich jego akcyach wydawała, i samym nawet do zbudowania dyszydentom, i do pojednania się z kościołem katolickim wiele im pomagała, pacierze kapłańskie klęcząc zawsze odprawował, ubóstwo jałmużnami ratował, o wyższe honory nie tylko nie zabiegał, ale i ofiarowanych sobie, przyjąć nie chciał. Drugi Chryzostom chorąży Łęczycki, któremu Barbara Sokołowska herbu Słepowron zrodziła Stefana Gnieźnieńskiego, Poznańskiego kanonika, kantora i officyała Warszawskiego, z sejmu 1703. komissarza do odbierania i zrewidowania skarbu koronnego, *Constit. fol. 13.* deputata na trybunał koronny 1694. Jędrzeja, ten *sterilis*, i córki dwie, Elżbietę Michała Śleszyńską, i Maryannę Nagurską. Trzeci Adryan, żona jego Zofia Melanowska, od której dzieci, Anna Zapędowska, Teofila Smarżewska, Józef i Jakób młodo pomarli. Czwarty Stanisław podstoli Łęczycki, którego z Zofji Tarnowskiej podkomorzanki Łęczyckiej, potomstwo, N. Franciszka Skrzyńskiego kasztelana Łęczyckiego żona, Michał stolnik Dobrzyński z Ewą Konopacką *sterilis*, z sejmu

1703. był komissarzem do granic. *Constit. fol. 21.* Łukasz miał za sobą Maryannę Witwicką, Antoni stolnik Łęczycki, Annę Piekarską. Jan syn Szymona pisarza Łęczyckiego z Pońętowskiej, ten spłodził Derszlawa i Dymitra. Z tych Dymitr miał synów dwóch, Szymona i Kaspra, od Kaspra z Skomorowskiej został się syn Alexander. Od Szymona z Anny Radomińskiej, była córka Stanisława Kwaśniewskiego małżonka, synowie zaś, Franciszek skarbnik Żydaczewski, Jan pod Podhajcami zginął, i Samuel miecznik Zytomierski, tego z Ewy Bobowskiej herbu Jastrzębiec, córka Anna, pierwszym małżeństwem żyła z Tomaszem Krempskim, drugim, z Tomaszem Koziembrodzkim, i synowie, Marcin, Józef, Antoni w zakonie Soc. Jesu, Franciszek stan sobie duchowny obrał: Jędrzej, pierwsza żona jego Teresa Radecka, chorążanka Bełzka, z tej córka Maryanna, druga żona Ludowika Kempieńska, i Tomasz.

Wierzbowski herbu *Lubicz*, w Podlaszu i ziemi Łomżyńskiej, piszą się z Grochów. Jędrzej Wierzbowski kantor Uniejowski, pleban Opatowski, Jędrzej na Zembrzycy poborca w ziemi Łomżyńskiej 1688. *Constit. f. 504.* Paweł sekretarz królewski, poseł na sejm 1662. *Constit. f. 2.* Anna z Wierzbowa z bogobojnych i szlachejnych rodziców urodzona, z nadchnienia ducha świętego ślub czystości uczyniła, a chcąc się swemu Oblubieńcowi Chrystusowi podobać, ustawiczna prawie w modlitwie była; gdy mszy ś. słuchała, pod czas podnoszenia Najśw. Sakramentu, nie mogła od serdecznej słodkości mówić, tylko rękami klaskała, a potem w zachwyceniu bywała. Wiarę jej i nabożeństwo Pan Bóg cudami wślawił, idąc albowiem czasu jednego z zamku Krakowskiego, potracona koniem, na ziemię upadłszy, rękę złamała, zkaż ból ciężki cierpiała; nie schodziło jej na cyrulikach z opatrzości dobrodziejów, lecz ona dobrą wiarę mając, prosiła spowiednika swego, aby się chustką jej, dotknął korporała, którą wnetże rękę swoją obwinawszy, a plastry poodrzucawszy, rękę skutecznie uleczyła. Żołnierzowi także jednemu śmiertelnie w głowę ranionemu, chustką przeżegnaną od spowiednika Floryana zakonu Kaznodziejskiego, skoro głowę związała, cudownie go uleczyła. W Staniątkach gdy klasztor gorzał, padła na modlitwę przed Najśw. Sakramentem, i wnet się ogień bez szkody uśmierzył. Będąc tedy świątobliwych cnót pełna, pobożnie jak żyła, tak i dokonała w r. 1609. dnia 26. Marca. Przy jej śmierci będąc Anna z Branickich Lubomirska kasztelanowa Wojnicka, widziała twarz jej bardzo śliczną i w wielkiej jasności: pogrzebiona w kościele Ś. Trójcy w Krakowie u OO. Dominikanów przy ołtarzu Rożańcowym, na tem prawie miejscu, gdzie Rożaniec zwykła była na każdy dzień z wielkiem nabożeństwem,

i łez wylaniem odprawować. W kilka lat po jej śmierci też Lubomirska, przez instancją jej, zdrowie siostrzeńcowi swemu uprosiła. *Werbski w Zwierciedle ex Archiv. SSS. Trinit.* Przydaje *Pruszcz*, że była głębokiej pokory, niezłamanej cierpliwości, przedziwnego umartwienia, na ubogie chojna, co z jej nagrobku wypisał.

Wierzbowski herbu Prawdzie, w Podlaskiem województwie, piszą się z Ruchmistrzowa. N. Wierzbowski pisarz Wizki, człowiek uczony, zostawił syna Stanisława i córki. Zofia Bartłomieja Kalinowskiego rotmistrza królewskiego, małżonka. Łukasz podczaszy Mielnicki, z sejmu 1703. komissarz do granic od Szląska. *Constitut. fol. 21.* Stanisław cześnik Belzki 1674.

Wierzchaczewski herbu Nałęcz zawiązany, w Poznańskim województwie. Tomasz Wierzchaczewski, miał za sobą Szczęsną Kaszlińską, tego córka Katarzyna, najprzód żyła z Jakóbem Targowskim, po nim z Krzysztofem Rosnowskim, której zmarłej w r. 1617. nagrobek marmurowy postawił syn Samuel Targowski w kościele Krakowskim Dominikańskim Ś. Trójcy, kędy cztery herby widać, pierwszy Nałęcz zawiązany, drugi Poraj, trzeci Bróg, czwarty Jastrzębiec.

Wierzchlejski herbu Berszten 2do, w ziemi Wieluńskiej, z *Bielskiego karty* 613. mówiłem w drugim tomie że Wierzchlejski rotmistrz Polski, mocno nacierającej Moskwie, długo i odważnie Połocka bronił w roku 1563. które męstwo i samym nawet nieprzyjaciołom w szacunku było. Od tego w Polsce dom ten rozpleniony. N. Wierzchlejski, którego żona Katarzyna Buzeńska herbu Poraj, Piotra sędziego ziemskiego Sieradzkiego córka. N. miał za sobą Stamirowską. Jan sędzic Wieluński Zofią Dobrzycką, z której córka Franciszka, i syn Felicjan. Jędrzej z Gaszyna Wierzchlejski 1674. Sebastyan w zakonie naszym odczywszy i filozofji i teologii naszym, w Kaliszu prac swoich i życia termin znalazł w roku 1710. synowcowie jego Jan i Józef. Ludmilla była za Hieronimem Niemojewskim Wieruszem. N. wojski Sieradzki. Wojciech 1624. *Acta Castren. Vielun.*

Felicjan Wierzchlejski w roku 1778. pisarz ziemski Wschowski.
— W r. 1788. Józef podstoli Wieluński. — *Krasicki.*

Wierzchowski herbu Pobog, w województwie Sieradzkim, piszą się z Wierzchowska. Z tych Jan Wierzchowski w Barze pogrzebiony leży. Niektórzy z nich na Rusi osiedli, z tych Alexander, sędzią był grodzkim Latyczowskim i podstarościm za czasów *Okolskiego*, miał za sobą Wasicyńską, z tej córka Rosochacka, i synów dwóch, Piotr i Stanisław. Z tych Stanisław miał za sobą Katarzynę Wołosiecką, synów

miał trzech Alexandra, Józefa i Mikołaja. Mikołaj miał syna Stefana r. 1609. Jędrzej miał za sobą Jadwigę Uleniecką, miał syna i córek trzy, Barbarę, Katarzynę i Urszulę. Barbara była za Stanisławem Pilim. Katarzyna za Ludwikiem Błońskim. Urszula *1mo voto* była za Stanisławem Zielonką, *2do voto* za Łukaszem Dedyńskim podczaszym Żytomierskim.

Maciej Wierzchowski w r. 1778. podwojewodzi Czerniechowski. *Przypisy Krasickiego.*

Wierzchowski herbu Korczak, w Łukowskiej ziemi i na Rusi. Iwan Wierzchowski ziemianin Wołyński 1528. r. *Metryka Wołyńska*. N. miał za sobą Grodzicką herbu Łada, siostrę rodzoną dwóch generałów artylleryi koronnej, tego córka poszła za Klemensa Ustrzyckiego kasztelana Przemyskiego, Katarzyna Ludwika Błońskiego, Eufrozyna Zawadzkiego łowczego Kijowskiego, z którym wraz OO. Reformatom w Jarosławiu kościół i konwent w roku 1720. wymurowała. Alexander umarł 1708. Krzysztof w zakonie naszym, stargawszy zdrowie po różnych missyach, we Lwowie kresu śmiertelności dopędził w r. 1720. Marcin 1617. *Acta Cracov.*

Wierzchowski. Adam Wierzchowski obywatel Smoleński, dla osobliwego męstwa, którego dał dowody pod ciężkie i przewlokłe oblężenia Smoleńska od Moskwy, nobilitowany od Władysława IV. i do wszystkich prerogatyw szlachectwa przypuszczony, na sejmie 1638. *Constit. fol. 55*. Był ekonomem tegoż Władysława w Siewierzu, syn po nim został także Adam. N. miał za sobą Katarzynę Ruszłownę.

Wierzejski herbu Jelita, w różnych województwach. Marcin z Wyrzysk kasztelan Inowrocławski 1436. u *Łask. w Stat.* N. miał za sobą Annę Orzelską, *Paproc. o herb. f. 506*. Jedni się z nich z Mazowsza na Podole wynieśli, drudzy z Lubelskiego w Nowogrodzkie, z których Jan tamże podpisał elekcyą Jana III. Piotr w zakonie naszym rektor kolegii Pułtuskiego 1717. r. Albrycht Pieniążek Wierzejski w Podlaskiem 1632. z tego poznać, że od Pieniążków Jelitów poszli. Wojciech w Rożańskim, Jakób w Sandomierskiem, Szymon w Chełmskiej 1697.

Roku 1778. Adam Wierzejski pisarz grodzki Nowogrodzki. — *Przypisy Krasickiego.*

WIERZYRKOWA HERB.

Inaczej ten herb zowie się Łagoda. *Paproc. w Gniazdzie fol. 1113. O herb. fol. 699. Okol. tom. 2. fol. 35. Bielski fol. 236. Klejnoty f. 105.* tak go opisują: powinna być tarcza przedzielona wszerz linią, nad nią pole czerwone, pod nią białe

WIERZYN-
KOWA

HERB.

pole, na hełmie trzy pióra strusie. Takiego herbu figur wiele znajdziesz u *Petrasancta cap. 22.* dla tego też dobrze nasi autorowie przydają, że ten herb przyniesiony z Niemiec do Polski przed rokiem 1363. bo już w tym roku Wierzynek rodem z Niemiec, ekonom najwyższy królewski, w Polszcze kwitnął, kiedy Karola Cesarza Rzymskiego, Ludwika Króla Węgierskiego, Zygmunta Duńskiego, Piotra Cypryjskiego, Kazimierza Wielkiego Polskiego, Królów, nad to, Ottona Bawarskiego, Ziemowita Mazowieckiego, Bolesława Świdnickiego, Władysława Opolskiego, Bogusława Szczecińskiego, księżęta, u siebie częstował, wszystkich po Pańsku regalizował: bo samemu Królowi swemu Kazimierzowi darował taki klejnot przepyszny, który temi czasy nad sto tysięcy taxowano. *Cromer lib. 12.* Syn jego według *Paproc. i Okol.* był Mikołaj, ale według nich już ta Wierzyrków familia ustała na nim, ale zda mi się że się mylą, a najprzód *Długosz w roku 1399.* pisze, że Tomasz Wierzynek syn pierwszego Wierzyrka ekonomia i podskarbiego Kazimierzowego, bijąc się mężnem sercem z Edygą wodzem Tatarskim z innemi wielą Panami Polskimi, trupem tamże poległ, potem *Baranowski w swoim MS.* pisze, com i ja słyszał, że Wiernkowie i podziśdzień w Podgorzu kwitną, ale się herbem Janina pieczętują, musi być że podobieństwo tych dwóch herbów Janiny i Wierzyrkowy, do tej z omyłką odmiany przyprowadziło potomków tego Wierzyrka pierwszego. Nad to o Werenkach herbu Łagoda albo Wierzyrkowa pisałem na swem miejscu, którzy Wiernkami, a dalej Werenkami są nazwani.

Wieszcyciorowski herbu Poraj. Starowol. in Monumen. wypisał z katedry Poznańskiej Maciej Nietuchowski nagrobek, który tam powiada o nim, że był Wieszcyciorowskiej herbu Róża urodzony.

Wieszczycki herbu Grzymała, z mężem zbrojnym i z kopią w bramie, w Lubelskiem województwie. Jan Wieszczycki podstarości Radomski, w r. 1616. wspomina go *Processus graniczenia między województwy Podlaskiem i Brześcińskim*. Adryan z Wieszczyc Wieszczycki, wydał do druku, *Archetyp, albo Perspektywę żałosnego rozvodu 1649. in 4to Cracov*. Stanisław miecznik ziemi Gostyńskiej, miał za sobą Maryannę Tarnowską, Piotra herbu Rolicz córkę, z tej były córki Teresa, Angela, i Maryanna Ludwika zakonnice S. Franciszka w klasztorze Łowickim. *Acta Castren. Łancic. 1687. Decret. Tribun. Reg. Petric. 1695*. Barbara Michała Olszewskiego, Anna Jana Siemińskiego, małżonki, synowie zaś cztery. Pierwszy Stanisław kanonik Zamojski i Kruświcki, a potem kanonik Kujawski i proboszcz Kowalski. Drugi Jan, ten żył z Krajewską, z tej syn Felicyan, i drugi którego żona Łączyńska i córka Chlupska. Trzeci Wawrzeniec, temu Magnuska powiła dwóch synów, jeden kapitanem, drugi porucznikiem w wojsku Polskiem cudzoziemskim, dwóch drugich kanoników regularnych w Czerwieńsku. Czwarty Józef podstoli Gostyński, ten z Szypowskiej, spłodził Piotra, Stanisława, i Macieja, i jeszcze dwóch Wieszczyckich. Ci są w ziemi Gostyńskiej. Adam 1658. Konstancya Jana Szczerbińskiego małżonka 1702. Jan Wieszczycki w zakonie naszym żyjąc, młodo wszedł do grobu w Krasnymstawie 1702. Brat jego rodzony Adam, mąż rycerski miał za sobą Miączyńską, która po jego śmierci poszła za Suchorskiego, z tej córka Elżbieta Truszkowska, i syn Karol. Barbara zakonnica w Trzebiecy Cysterska 1674. roku.

Wiesiołowski herbu Ogończyk, ale w hełmie noszą ręce wyniesione zbrojne bez pierścienia, najprzód gnieździli się w Łęczyckiem województwie, bo tam Wiesiołowo to leży, z którego się oni piszą, potem niektórzy z nich osiedli w księstwie Litewskim. Pierwszy tam zaszedł Piotr Wiesiołowski obożny koronny, starosta Mścibowski i Metelski, umarł 1556. leży w Wilnie w kościele OO. Bernardynów, kędy mu nagrobek, wnukowie jego Piotr i Mikołaj, o których niżej, postawili, czytać tam o nim: *Vir corporis robore incomparabilis Sigismundo I. et Sigismundo Augusto carus. Starowol. in Monum*. Syn jego Piotr marszałek nadworny Litewski, starosta Tykociński, w r. 1599. co poznać z panegiryku, który mu *Chalecki* przypisał, i w r. 1607. edykt przeciwko rokoszantom ręką swoją utwierdził, umarł marszałkiem wielkim Litewskim, kościół wymurował i ufundował w Białymstoku, miał za sobą Lubomirską siostrę rodzoną Sebastjana kasztelana Wojnickiego, z tej było dwóch synów, Krzysztof i Mikołaj,

z tych Krzysztof dwa razy marszałkował w izbie poselskiej, pierwszy raz w r. 1609. drugi raz już stolnikiem Litewskim i cywunem Wileńskim będąc, w r. 1618. w r. 1620. krajczym Litewskim zostawszy, z sejmu komissarzemznaczony do rozgraniczenia województw Podlaskiego i Brześciańskiego, *Const. fol. 12.* w r. 1623. już marszałek nadworny Litewski, starosta Mielnicki, Tykociński, Surazki, administrator ekonomji Grodzieńskiej, leśniczy Nowogrodzki, *Constit. fol. 11.* i 1633. *fol. 8.* na koniec marszałek wielki Litewski, skończył życie w roku 1637. złączył się był dożywotnie z Alexandrą Sobieską, córką Marka wojewody Lubelskiego, z której byłać wprawdzie córka Gryzelda, ale gdy mu i ta w panieństwie zesła, fortuny swojej Boga dziedzicem uczynił, fundował tedy klasztor panien zakonnych pod regułą S. Brygitty w Grodnie, wielkim nakładem i magnificencyą prawie księżęcą, kędy też po śmierci złożony. Nad to kościoły w Dąbrowie, w Chodorowie, w Łunnie, w Kwasowie, w Zawadach pobudował, i nadania swe na nie, otrzymał, że Zygmunt III. Król potwierdził: kapłanów w Białym Stoku przyczynił, szpital żołnierski w Tykocinie ufundował, do którego zapisał dobra swoje Dolistowo w Podlaszu leżące, co przyjęła Rzeczpospolita na sejmie 1633. r. *Constit. fol. 41.* z Zygmuntem III. jeździł do Szwecyi, z kąd powracając, nawałnością z okrętem porwany, przez dwa miesiące z falami ustawicznymi passując się w oczywistem był życia niebezpieczeństwie, przecież wrócił się do domu bez szwanku, tylko że nigdy nic nie pijał, tylko wodę, tam w tym razie, gdy im słodkiej nie stało, musiał morskiej i słonej zażywać nie bez uszczerbku zdrowia. Za tymże Zygmuntem przeciwko rokoszanom i sam na placu stanął, i ludzi swoich swym kosztem wystawionych do boju prowadził. W Moskiewskich, Inflantkich, Szwedzkich, Tureckich ekspedycjach, i tam osobę swoją na sztych nieprzyjacielski narażał, w znacznym zawsze kompuście swoich żołnierzy stawając. Tegoż Króla ciało, i żony jego, do grobu odprowadzał. W ostatniej chorobie swojej mając się chlebem Anielskim na drogę wieczności posilić, całej mszy padłszy na ziemię słuchoł, i nieprędzej się z niej podniósł, aż gdy do komunji przyszło, którą z oblitemi łzami przyjmował, ręce potem złożywszy, psalmy pokutne nad sobą mówić kazał, i tak w pobożnych aktach skonał, ubogich i sierot prawdziwie ojciec. *Kojałow. in MS.* pisze, że miał za sobą Wodyńską. Mikołaj brat Krzysztofa marszałka najprzód krajczy koronny, dalej kasztelan Zmudzki, i starosta Kowieński, żył i umarł bezżenny w r. 1634. w Tykocinie z nagrobkiem pogrzebiony (wypisał go *Starowol. in Monum.*) gdzie to o nim czytać: *Natus Patre Mareschalco Supremo Lit. quaesita domi forisque*

externarum rerum et linguarum peritia clarus, in Sigismundi III. aula diu cum laude versatus, ac in variis legationibus, muniis, expeditionibus bellicis, tum in praefectura Varsaviensis urbis, ad tuendam regionum liberorum securitatem, dignitatemque bis demandata, eidem Regi probatus, a Vladislao IV. in Senatum adlectus, obiit improlis Regiomonti.

Drudzy z nich w Prusiech osiedli, to jest Marcin Wiesiołowski, stryjeczny Piotra marszałka w. Litewskiego, ten za Króla Stefana żołniersko służąc, porucznikował u Jana Zborowskiego kasztelana Gnieźnieńskiego, w owej pod Tczewem z Gdańszczanami potrzebie, i inszych z pochwałą i ukontentowaniem hetmańskim, pojął potem w stan małżeński Epingerównę dziedziczkę na Boreszowie, spłodził z niej trzy córki, Barbarę, ta Krzysztofowi Bystramowi herbu Tarnawa, z Zajączkowa, sędziemu ziemskiemu Tczewskiemu: Reginę najprzód Jerzemu Bartlińskiemu, sędziemu ziemskiemu Tczewskiemu, po nim Stanisławowi Lichtyanowi sędziemu Chelmińskiemu: Katarzynę Alexandrowi Bąkowskiemu (ta w Toruniu u Ś. Jana 1666. leży) zaślubione, synów zaś dwóch, Jana i Bogumiła. Z tych Jan najprzód stolnik Podlaski, i deputat na trybunał koronny w r. 1620. potem podkomorzy Pomorski 1621. umarł kasztelanem Elbląskim w r. 1644. miał dwie żony, pierwsza Justyna Branicka z Siemian herbu Korczak podstolanka Lubelska. Druga Anna Zalińska wojewodzanka Malborska, z oboma zostawił potomstwo, z pierwszej syna Tomasza, ale wzrostem małego, umarł młodzieńcem 1653. w Piasecznie pochowany, i córkę Zofią Annę, ta wydana w stan małżeński, za Piotra Kostkę podkomorzego Chelmskiego; z drugą syna Mikołaja, i córkę Alexandrę: z tą Zalińską Zalno w ten dom weszło. W Tucholi w kościele farnym, gdzie ten kasztelan leży, na chorągwi tak było napisano: *Illustrium Majorum insignitus virtute, et in illa enutritus, crevit a pueritia, vixit ad senium, Catholicae Religionis zelum sibi a Majoribus inditum, tenuit et auxit ardentem, nunquam se religiosiorem putans, quam cum aris staret. Toga et sago illustris, cum haec illum ad Regni Comitum legatum prudentissimum, subsellia Tribunalitia Deputatum, nomine et re dignissimum, pro Religione, pro Regis tutela saepe Commissarium zelosissimum vidit, et agnovit. Quem in Valachia, Livonia, Prussia testata est bellatorem impavidum: haec eadem Patria ut civem in aulis Regum fovit.* Alexander Wiesiołowski, dziekan Uniejowski, proboszcz Wislicki, kanonik Chelmiński 1617. Mateusz kommandant na Rosławcu. *MS. Ks. Kojatow.* Zygmunt w Pomorskiem podpisał elekcyą Jana III. Króla,

i Samuel. Jadwiga Wiesiołowska była za Piotrem Ponętowskim. *Acta Custren. Łancic. 1595.* Ludowika za Alexandrem Zernickim.

N. Wiesiołowski stolnik i podsędek Pilnicki, komissarz głównego trybunału, w Gallicyi dziedzic na *Wojławiu* — z *Drużbackiej* spłodził córkę Krystynę Dębińską cześnikównę Krakowską i syna Józefa pułkownika w wojsku koronnem; z powtórnego zaś małżeństwa z *Tymińską* miał syna Xawerego. — *Krasicki.*

Wietcki herbu Leliwa, tenże herb co Spęgawskich i Mściszewskich, to jest nad księżycem takim jak jest w herbie Leliwa, kładą się rzędem trzy gwiazdy podle siebie, takem ten herb widział położony; i *MS. o Familiach Pruskich* toż samo przyznaje, tylko że on nad księżycem i nad gwiazdami, jeszcze podkowę barkiem do góry jak bramę wyniesioną, i bez krzyżów położył. Są Wietcy tego herbu w Pomorskiej, nie daleko Skarszewa, inaczej się zowią Grzebiescy. Jan na Sokołowie Wietcki cześnik Ciechanowski, viceekonom Malborski 1696. posł na konwokacyą. N. była za Kazimierzem Rudzińskim kasztelanem Czerskim.

Wietczany. Jędrzej Dymitrowicz Wietczany w Nowogrodzkim województwie, podpisał elekcyą Władysława IV.

Wieteski, w Bełzkim województwie. Stanisław na Modliborzycach Wieteski stolnik Bełzki w r. 1643. mąż wojenny, i hojny.

Wietrzychowski, w Wielkiej-Polszcze. Agnieszka Wietrzychowska była za Stanisławem Głębockim koło r. 1600. Wojciech sędzia grodzki Radziejowski, miał za sobą Ewę Bardzińską. Antoni w zakonie naszym rządził kollegium Rawskie umarł 1737. r. w Krakowie. Jakób i Marcin Wietrzykowscy 1623. *Acta Sandec.* Stanisław w Kaliskim 1697. Łukasz w Warszawskiej.

Wietrzyński herbu Przegonia, w ziemi Chełmskiej. Przydomek mają Epimach, a między przodkami swemi liczą Ś. Epimacha męczennika, którego święto obchodzi kościół Rzymski, dziesiątego dnia Maja. Ten w Alexandryi o wiarę Chrześcijańską złapany i żywo spalony. Kości zaś jego przeniesione do Rzymu, na drodze Łacińskiej, wraz z świętym Gordyanem męczennikiem pogrzebione; ci Epimachowie pod czas ciężkiego prześladowania Chrześcijan, w różne się rozbiegli prowincye, osobliwie do Grecyi, aż też ztamtąd nie rychło potem do Litwy, kędy od dóbr Wietrzyń Wietrzyńskiemi nazwani. W ziemi się dalej Chełmskiej gnieździć poczęli, z których Stanisław z sejmu 1647. komissarz zapisany, do rewizyi ksiąg ziemskich Chełmskich i Krasnostawskich. *Constit. fol. 38.* Brat jego Alexander, w okazji z Kozakami zginął,

oba z Pociany Sosnowskiej spółdzeni. Stanisław zaś pojąwszy żonę Zofią z Nowego tańcu Stanownę, spółdził z nią dwóch synów, Łukasza i Mikołaja. Od Łukasza byli Franciszek i Florian obadwa *steriles*, trzeci Józef, którego syn Jerzy młodo umarł w zakonie naszym w Łucku w r. 1737. drugi syn jego Antoni Kasper archidyakon i kanonik Chełmski, deputat na trybunał koronny 1736. zszedł z tego świata w r. 1739. w kościele naszym Krasnostawskim pogrzebiony. Siostra jego Ożarowska. Mikołaj drugi syn Stanisława, brat Łukasza, *1mo voto* pojął Slotwińską, z tej syn Maxymilian Michał w zakonie Ś. Bazylego po dwa kroć prowincyał, *2do voto* ponowił śluby z Zamiechowską Alexandrą przyrodnią siostrą generała i pułkownika Sosnowskich, z tą spółdził Jana, Władysława Societ. Jesu, i Józefa cześnika Owruckiego, który żyje z Angelą Deszkowską cześnikową Braclawską, i z niej ma potomstwo i córki trzy, Konstancją Antoniego z Radlina Radłowskiego, Katarzynę Jędrzejowskiego cześnika Owruckiego, Urszulę Stefana Kuczewskiego, łowczego Bielskiego, sędziego Trembowolskiego, małżonki.

Wietwiński patrz **Wlecwiński**.

Wiewiecki herbu *Jastrzębiec*. Wiewiecka tego herbu była za Pawłem Wolskim herbu *Łabędź*, kanclerzem koronnym, starostą Gostyńskim, po której śmierci, został biskupem.

Wiewiórka herb, patrz **Bazeński**, **Bartsch**.

Wiewiórowski, w ziemi Wieluńskiej. Wojciech Wiewiórowski podpisał elekcyą Jana III. Króla.

Wawrzeniec Wiewiórowski w r. 1788. pisarz grodzki Ostrzeszowski. — *Krasicki*.

WIEŻE

HERB.

Dwie wieże kwadratowe, z dachem spiczastym, o oknach każda trzech, z których dwa na górze, jedno pod nimi na dole, nad koroną i hełmem trzy pióra strusie, tak go opisują,

Paproc. o herb. fol. 556. Okol. tom. 3. fol. 287. Klejnoty f. 89. Domyśla się *Okolski*, że jedna wieża nadana mężnemu jakiemuś przodkowi tego domu, za obronienie i utrzymanie wieży w szturmie gwałtownym od nieprzyjaciela, druga za dobytecie wieży nieprzyjacielskiej, przydaje, że w księstwie Opol-skim i Raciborskim, jest takich familji wiele, które podobnego herbu zażywają, tylko że na hełmie także wieże składają, jako i na tarczy. Jakoż że i ten herb do Polski z Szląska przyszedł, wszyscy się na to zgadzają autorowie. Którzyby zaś w Koronie Polskiej temi się wieżami pieczętowali, osobliwie w księstwie Oświęcimskim, są ci, bo inszym kształtem Wieże w tych herbach znajdziesz. Aichinger 2do, Grzymała, Kampenhauzen, Owada, Przosna, Wieprzewski.

Herbowni.

Kozłowski,
Nidecki,

Raszyc,
Wieprzewski,

Wolk.

Wigura herb własny. N. Wigura ziemianin Wołyński w roku 1528. jako świadczy *Metryka Wołyńska*. Marek miał syna Szymona.

Benedykt Wigura w r. 1778. pisarz grodzki Owrucki. — *Krasicki*.

Wijuk albo **Wijukiewicz**, w księstwie Litewskim, patrz **Kojałowicz**.

Wiktor herbu Brochwicz w Podgorzu. Jan Wiktor poborca w Bieckim 1670. Jan Kazimierz, Jędrzej, Ludwik Wiktorowie 1697. Franciszka 1701. i Jadwiga 1673. panny zakonne w Sączu. Zofia była za Jakóbem Chwalibogiem pisarzem ziemskim Krakowskim. Jakób 1570. Krzysztof 1577. r. Jakób miał za sobą Zofią Trembecką, córkę Kaspra, Wiktorowna córka Jakóba była za Jakóbem Trembeckim. Jerzy miał za sobą Barbarę Zelichowską 1620. *Acta Sandec*.

W r. 1778. Józef Wiktor syn burgrabiego Krakowskiego wojski Krakowski, syn jego Antoni — córki Teresa za Przeczkowskim, — Anna za Grodzickim. — *Krasicki*.

Wiktorowski herbu Gryf, w województwie Sieradzkiem, dom starodawny. Bieniasz albo Benedykt sędzia ziemski Sieradzki za czasów *Paproc.* którego syn także Bieniasz kasztelan Konarski, miał za sobą Wolską herbu Łabędź kanclerza koronnego córkę. *Paproc. fol. 451.* Stanisław z sejmu 1578. poborca w Sieradzkiem. *Constit. fol. 353.* Anna Stanisława Kobierzyckiego małżonka. Jadwiga córka Stanisława, była za Jędrzejem Wierzbowskim. *Acta Castr. Sirad. 1608.*

Wiktorowski herbu Jastrzębiec, w Sieradzkiem województwie, Wojciech Wiktorowski 1704. z Kaliskiego podpisał *Konfoeder. Sandomir*.

Wiktorzyński, w Brześciańskim województwie.

Wilam herbu Godziemba, w Sandomierskiem województwie. Z tych jeden na Podlasiu osiadł, w odlewaniu dział i inszej wojennej armatury biegły: to *Okol*.

Wilam herbu Radwan, w Krakowskiem województwie. Jan Wilam miał za sobą Annę Cikowską, córkę Krzysztofa. Krzysztof brat jego, pojął Elżbietę Ossolińską, z której synowie Jan i Stanisław *steriles*, i córka dostała się w małżeństwo Pawłowi Chocimowskiemu. Trzeci tych brat osiadł na Wołyniu: to *Baranow*. Jadwiga z Kaliszan Wilamowna, najprzód żyła z Piotrem Sieniutą, potem z Krzysztofem Lanckorońskim, kasztelanem Radomskim, dalej z Mikołajem Przerębskim kasztelanem Santockim, Gryzelda z Stefanem Niemierzycem wojewodą Kijowskim.

Wilamowski herbu Szaszor albo *Orla*, tak wyraźnie u *Bielsk*. znajdziesz *fol. 565*. Jędrzej z Wilamowie w roku 1406. u *Paproc. o herb. fol. 236*. Jakób Wilamowski poseł Zygmunta I. do Solimana Cara Tureckiego, z nowiną o szczęśliwie wygranej naszych pod Obertynem nad Wołochami, w r. 1531. *Biel. loc. cit.* i w r. 1539. do tegoż jeździł w legacyi w interesach Królestwa Węgierskiego i Wołoch *f. 579*. i w r. 1540. *fol. 582*. Jan biskup Kamieniecki od tegoż Zygmunta poselstwo sprawował do Rzymu, upraszając o generalne concilium na przytlumienie wzmagających się herezyi, i do Ferdynanda Cesarza względem Królestwa Węgierskiego, w r. 1539. *Biel. fol. 579*. ale gdy w powtórna legacją do Węgier się wybiera, w drogę wieczności poszedł w roku 1540. *fol. 581*. jeździł także do tego Ferdynanda po Elżbietę córkę jego w małżeństwo Augustowi pierwszemu. Tenże czy inszy Jan, kantorem był Krakowskim, w r. 1539. *Przywilej Miastu Lwowsk*. Jędrzej starosta Libstadzki w Prusiech. *Paproc. Ograd. fol. 219*. Daniel miał za sobą Katarzynę Płotnicką. N. dziedzic na Szawie 1550. *Acta Cracov*.

R. 1778. Julian Wilamowski komornik Zakroczymski. — *Krasicki*.

Wilanowski herbu Grzymała na Pałukach, to pisze *Paprocki*. Marcin i Kazimierz w Płockiem, Stanisław w ziemi Ciechanowskiej 1697.

Wilczek herbu Mądrostki, w Krakowskiem województwie. Nasi autorowie Wilczków już pod herbem Białynia, już pod herbem Nowina, już pod Mądrostki kładą, a to dla podobieństwa tych herbów trzech: dla tego ja tu tych wszystkich zbieram, których oni pod temiż herbami rozpisali. Wilk kanclerz Krakowski, to jest Małopolskiej prowincyi, według tego, co się mówiło w pierwszym tomie, w r. 1368. u *Łaskiego i Herburta w Statucie fol. 100*. i u *Januszowsk. fol. 35*. Wilczko kasztelan Sandomierski 1356. *Paprocki* powiada, że za

jego czasów ci Wilczkowie kwitnęli, Maurycy Wilczek, który się pisał z Rzecusna, bywał pod interregnum rotmistrzem na zamku Krakowskim, za Piotra Zborowskiego wojewody i generała Krakowskiego. Jan brat jego bywał także rotmistrzem, na rozkazanie Zygmunta Augusta, wywiódł był rotę do Węgier Królowy Izabelli, od której miał opatrzenie na Waradzyńniu, gdzie i umarł. Stanisław trzeci ich brat rotmistrz także pod Moskiewską expedycją za Króla Augusta, umarł pod Czaśnikami. Katarzynie z Sieborowskich Wilczkowy, widziałem nagrobek wystawiony w Jangrocie pod Krakowem, z herbem Mądrostki. Z tego rozumiem domu, była Zofia Wilczkowna ksieni klasztoru panieńskiego u Ś. Jędrzeja w Krakowie mówi *Baranow*. Według *Kojał. in MS.* są tegoż herbu Wilczkowie w księstwie Litewskim. Jan koniuszy Wileński w roku 1557. jeździł w legacyi do Moskwy od Króla Augusta. Jan Anzelm podsędek Oszmiański, dworzanin i truckaszcy Władysława IV. poseł z Wileńskiego na sejm 1626. ztamąd deputatem stanął na trybunał fiskalny Wileński, *Constit. fol. 6.* na sejmie electionis w r. 1632. sędziego generalnego kapturu *fol. 7.* w r. 1634. komissarz do zapłaty wojsku, *Constit. fol. 9.* był potem starostą Oszmiańskim, kasztelanem Trockim, jam go opuścił w pierwszym tomie dla niepewnego roku, ale i *Kojatów*. roku którego siedział na tem krześle, nie wyraził: z pierwszej żony Anny Oziębłowskiej starościanki Szyrnańskiej był syn jego Alexander, 1631. w akademji Wileńskiej, ten zda mi się młodo umarł, z drugiej Zofji Gosiewskiej wojewodzanki Smoleńskiej, Krzysztof w r. 1652. ucząc się w Wilnie, wszedł do grobu: Maxymilian z sejmu 1634. deputowany *ad consilia bellica, Constit. fol. 4.* Samuel Franciszek podstoli Wołkowyski, a potem kasztelan Smoleński 1670. synowie jego, Władysław, Samuel, Krzysztof i Tomasz, jadąc na nauki do szkół Lubelskich przez Wojen, tam powietrza zarwawszy, wszyscy pomarli, został się jeszcze Paweł i Jan. Do tegoż domu przyznawał się Wilczek, poseł Cesarski na sejm Grodzieński, ten będąc w Litwie, wziął na swoją edukacją Wilczka kasztelanica Mińskiego. Annie Wilczkownie z wielkiego Dębieńska, żonie Stanisława Szefflera, widziałem nagrobek postawiony z herbem Jastrzębiec, w Krakowie u Panny Maryi w rynku, ale to rozumiem omyłką miasto Białynia, Jastrzębca położono. N. Adama Owsianego sędziego ziemskiego Lidskiego małżonka.

Wilczek herbu Kozieł. Dom według *Paprockiego* możny przed kilką set lat, o których po historykach wszystkich, także i w przywilejach koronnych wzmiankę znaczną mamy. Kładzie tu Mikołaja Wilczka wojewodą Sendomierskim w r. 1239. co miał mieć z przywileju klasztornego, ale

którego klasztoru nie powiada, i owszem jakom dowodził w pierwszym tomie, Pakosław na ten czas na tem krześle siedział. Warcisława sędzią Sandomierskim chce mieć w roku 1364. z ksiąg ziemskich, i dalej mówi: Tychże Wilczków potomstwo na Szląsku, a jako tam dawno zaszli, dostatecznie wiedzieć nie mogę, są ludzie możni w tym tam kraju i pańskiego stanu. Jan Ignacy Wilczek Wrocławskiej na Szląsku katedry kanclerz w r. 1668. *Joan. Weyer.*

Wilczek herbu Poraj, w Ruskiem województwie, przedtem się pisali z Boczowa, potem z Lubienia. Wilczko de Boczów podstoli Sandomierski w r. 1343. tenże sam, czy inszy kasztelan Sądecki w r. 1359. na liście Bodzęty biskupa Krakowskiego o dziesięcinach, u *Długosza pod tym rokiem*. Wilczek Naborowski podśudek Sandomierski w r. 1371. któremu senat Polski do rozsądzenia podał niektóry punkt, z testamentu Kazimierza Wielkiego Króla. *Biel. fol. 243.* Patrz co się mówiło pod herbem Poraj. Bernardyn Wilczek arcybiskup Lwowski, za promocją Jędrzeja Boryszowskiego także Porajczyka, na tę katedrę wstąpił w r. 1503. u którego potem czas nie mały, uchodząc przed Tatarską inkursją w Ruskie kraje, przemieszkął; powróciwszy do swojej dyecezyi, do restauracyi swojej katedry się udał, fundacyą którą na wikaryów przy niej, kanonicy uczynili, potwierdził w r. 1513. kompaktata niektóre między kapitułą i magistratem Lwowskim approbował 1514. a gdy miasto Lwowskie w r. 1527. ogniem przypadkowym pogorzało, i kościół katedralny tejże klęski nie uszedł, sklepienie tedy, dach, wieżę, albo na nowe stawiał, albo reparaował, dzwony insze ułał, z których jednemu największemu imię dał swoje Bernardyn; rezydencyą dla kanoników dachem pokrył, dla kaznodziei tegoż kościoła mieszkanie wymurował, sadzawki w Basiowce wystawił: fundacyą wieczną uczynił, żeby lampa przed Najś. Sakramentem dzień i noc się paliła. Statuę srebrną Matki Boskiej i insze w złocie, w srebrze i bogatym apparacie ozdoby, temuż kościołowi przydał, na ubogich i szpitala szczodry, po zapłatę poszedł prac swoich pasterskich przez lat trzydzieści i siedm przeciągnionych w r. 1540. *Scrobisz. in Vit. Archiep. Leop.* Przydaje tenże autor, że ten arcybiskup kupił dla swoich krewnych dobra Lubień, co jeżeli tak jest, to musiało być jeszcze nim objął arcybiskupią godność: bo już Derszław podkomorzy Lwowski pisał się z Lubienia w roku 1497. jakom czytał na liście Jana Albrychta Króla danym miastu Lwowskiemu, i 1505. u *Łask. w Stat. fol. 119.* córka jego była za Rafałem Fredrem. Jan stolnik Lwowski, koło r. 1526. jakom czytał *in MS. Petricov.* W roku 1576. było według *Paproc.* czterech braci, Marcin wojski Lwowski, umarł bez-

potomny, Mikołaj bezżenny. Jan z Balicką zostawił potomstwo. Paweł człowiek rycerski i pobożności wielkiej. N. Jana Lipskiego sędziego ziemskiego Bełzkiego małżonka. Mikołaj połowy Sosnowa i Sokołowa dziedzic, spłodził dwóch synów, Stefana i Felicyana; od Stefana był Mikołaj stolnik Parnawski, od Felicyana było dwóch synów, Stanisław bezdzietny i Felicyan, który tylko córkę zostawił Maryannę. Jerzy brat Mikołaja drugiej połowy Sokołowa i Sosnowa dziedzic, miał córkę Izabellę, którą wydał za Kotnickiego. Marcin sędzia ziemski Halicki, pojął Skarbkównę.

Dominik Wilczek kapitan artylleryi koronnej nobilitowany roku 1767. — *Krusicki*.

WILCZEWSKI
albo
TRZY RADŁA

HERB.

Radła trzy od pługą, końcami do góry obrócone, dwa podle siebie na górze, jedno pod nimi we środku, kolor w nich żelazny, pole tarczy czerwone, na hełmie trzy pióra strusie, tak go opisuje, *Okol. tom. 3. fol. 252. i MS. o Famil. Pruskich*. Według *Okolskiego*, herb ten nadany od księcia Litewskiego w ekspedycyi Inflantskiej, kawalerowi mężtem dobrze zasłużonemu: Pieczętują się nim Wilczewscy von Tallen w Prusiech: luboć z nich niektórzy już w inszych województwach poosiadali. N. Wilczewski poseł z województwa Malborskiego na sejm 1633. ztamąd deputatem stanął na trybunał Radomski. *Constit. f. 21*. Jędrzej był deputatem na trybunał koronny 1643. *Jansonii elogia*. Hektor sędzia ziemski Malborski, podpisał elekcyą Władysława IV. Kazimierz syn jego, żona Elżbieta w r. 1668. w tymże roku. Ludwik sądowy Malborski 1700. córka jego poszła za Pinińskiego, Stanisław z Malborskiego deputat na trybunał koronny 1695. Maciej sądowy Malborski 1672. *Monim. Resid. Mariaeb.* Maryanna Wilczewska Stanisława Kleszczyńskiego małżonka, siostra jej starsza Jana Jaworskiego: brat zaś ich rodzony w Prusiech za

Lubawą miał swoje dobra dziedziczne. Stanisław Wilczewski poborca w ziemi Wieluńskiej 1613. *Uniwer. Pobor.* Stanisław podstarości Bielski z sejmu 1690. komissarz do uspokojenia pretensyi kurfirsztą Brandeburskiego, *Constit. f. 17. N. 1mo voto* była za Kuropatnickim, *2do* za Janem Tarłem, *3tio* za Załuskim starostą Rawskim. Kazimierz i Jan w województwie Lubelskiem 1674. r. Stanisław chorąży Wizki poseł na sejm 1724. Adam deputat na trybunał koronny 1723. Jan pisarz ziemski Malborski, żona jego Korycka, z tej córka Anna Teofila była za Janem Stanisławem Zaleskim Cycebergiem kasztelanem Wizkim, starostą Surazkim. Stanisław Wilczewski w zakonie naszym, rektor kollegji Pułtuskiego 1678.

Niesiecki podawszy o familji tej poprzednią wiadomość, później w Supplencie poprawiając się przydał następującą:

Jan Ludek (ten ich przydomek) z Wilczewa Wilczewski, któremu żona Justyna, sześciu synów powiła, pierwszego Macieja, ten w Litwie osiadłszy, tamże bezpotomny wszedł do grobu. Drugiego Hermanna, tego z Urszuli Konojackiej dzieci, Stefan, Stanisław, Szymon, Zygmunt, i Zofia. Trzeciego Jędrzeja, ten z Zofji Kruszyńskiej spłodził Stanisława, ten z Gąsiorowskiej, córkę Krystynę, która pierwszym związkim żyła z Chodoręckim, drugim z Trankwiczem. Czwartego Jakóba, ten z Gertrudy Robryńskiej, zostawił synów Jędrzeja i Macieja, od którego były trzy córki, i dwóch synów, Stanisław z Przewoską, i Jakób na Czaplynie z Chrynowicką bezdzietni. Piątego Stanisława, który nabył dóbr Bużyny w Podlaskiem. Szóstego Jana, ten pojął Dorotę Stollowną dziedziczkę na Gulbiu, z tej miał dwie córki: Elżbieta Gabryelowi Chełstowskiemu, Katarzyna Grochowalskiemu zaślubione, i synów pięciu, z tych Teofil w zakonie Ś. Pawła pustelnika życie sobie obrał. Hektor drugi syn, sędzia ziemski Malborski, tego syn Stanisław w zakonie naszym z Suchodolskiej zrodzony, i córka Anna *1mo voto* Lewicka, *2do* Mokrzecka, i bracia tejże Anny drudzy, to jest Krzysztof i Kazimierz, tego ostatniego z Oraczewskiej córka Antonina trzy razy śluby małżeńskie ponowiła, pierwszy z Kuropatnickim, drugi z Janem Tarłem, trzeci z Załuskim starostą Rawskim. Maciej sądowy Malborski, trzeci syna Jana z Gertrudy Kissowskiej, zrodził Michała bezpotomnego, i Ludwika sądowego Malborskiego, którego z Zbyszewskiej cztery córki, Głuchowska, Niewieścińska, Pinińska, i Wałdowska, i syn Adam, którego z Tuchołczanki kasztelanki dzieci, Józef, Franciszek i Walentyn i córka Ewa. Stanisław czwarty syn Jana, ten z Ewy Szumowskiej, zostawił córkę Annę *1mo* Trebniową, *2do* Orłowską, *3tio* Gałęcką, i synów trzech, Władysława *sterilem*, Jana z Sielską *sterilem*, Zygmunta, ten z Oł-

tarzewskiej zrodził Józefa, którego z Jawoszowny był syn Piotr, i córka Wiktorya Rostkowska chorążyna Łomżyńska. Adam piąty syn Jana, z Anną Rywocką spłodził córki dwie, Katarzynę Szymborską, a potem Sieklucką, i Annę Sielską, synów zaś trzech, Władysława bezpotomnego, Jana pisarza ziemskiego Malborskiego, od którego z Koryckiej córka Anna Teofila wydana za Jana Stanisława Zaleskiego Cyncemberga kasztelana Wizkiego, z którym czterech synów miała, Józefa w zakonie *Scholarum Piarum*, Jana kasztelana Wizkiego, Marcina stolnika Nurskiego, i Kazimierza Zaleskich. Stanisław trzeci syn z Rywockiej, temu Hozyuszowna powiła dwie córki, Lukrecyą Jana Jaworskiego, Maryą Sybillę Stanisława Kleszczyńskiego małżonki, i synów dwóch, Alexandra z Młocką *sterilem*, i Stanisława, ten najprzód z Grajewską podkomorzanką Wizką, spłodził Antoniego podstolego Bielskiego, żona jego także Grajewska, potem z Zofią Jaruzelską chorążanką Bielską, dzieci jego te zostały, Anna Piotrowiczowna starościna Rajgrodzka, Katarzyna Bąkowska, i Teresa, Józef chorąży Wizki, pułkownik, Jan, Franciszek i Wacław.

W r. 1778. Józef Wilczewski kasztelan Podlaski. — Brat jego generał adjutant królewski: z siestr jedna za Kruzerem, druga za Bąkowskim chorążym Malborskim. — Franciszek podkomorzy Wizki. — Wacław stolnik Wizki. — Walenty sędzia ziemski Malborski. — *Krasicki*.

Wilczkowski herbu Jelita, w Krakowskim województwie, jedenże dom z Łukomskimi, ale po wsi Wilczkowicach nazwisko odmienili. Władysław Wilczkowski starosta Wizki i Zwiniogrodzki, którego męstwo, i miłośck u ojczyźnie zapisała z pochwałą *Konstytucya 1662. fol. 27.* ten we wszystkich za Jana Kazimierza Króla kampaniach, nie tylko że dobrego żołnierza, ale i wodza na sobie urząd wypełnił, regimentarzem na Ukrainie wojskom naszym przydując w roku 1661. wiele kosztów podjął pod tę funkcyą; wprawdziec mu je nadgradzając Król Kazimierz, starostwo Owruckie konferował, ale on dobrowolnie się z niego wyzuł dla publicznego pokoju, przetoż na dobrach Ożomla, Bortutyn, Zuków, Zukówek, Kamionobród, Czujnow *jus Emphiteuticum* na piętnaście lat po śmierci jego successorom pozwoliła. Pod Podhajcami i pod Chocimem także siła mężnie dokazywał w oczach Jana III. Krzysztof cześnik Drohicki i Franciszek 1697.

Wilczogórski herbu Montelupi. Sebastyan Montelupi de Mari Wilczogórski szlacheic Florentski, Zygmuntowi Augustowi, Henrykowi, Stefanowi Batoremu, Zygmuntowi III. Królom Polskim dobrze zasłużony, do indygenatu w Polsce od tegoż Zygmunta III. przypuszczony, przeżywszy lat 84.

przeniósł się na wieczność w r. 1610. pogrzebiony u Panny Maryi w Krakowskim rynku. Waleryana także nagrobek zmarłego w roku 1613. musiał to być brat Sebastjana, z nim oraz do tegoż indygenatu przyjęty, ten OO. Bonifratellów z Włoch do Krakowa sprowadził 1609. Kamieniec im swoją na klasztor i na infirmaryą oddał, i jałmużnami opatrywał. *Cio-snow. w Życiu Ś. Jana Bożego.* Waleryan syn Waleryana, biskup Margaryteński, suffragan Kujawski, archidyakon Łucki, proboszcz Paczanowski 1645. Walentyn 1634. z Kazanowskiej Adama stolnika koronnego siostry urodzony. N. była za Ba-lińskim.

Wilczopolski herbu Nieczuja, w Lubelskiem województwie. N. Wilczopolski mąż wojenny, pod Starzcem w okazyi z Kozakami ranny w r. 1638. *Okol. Diar.* Stanisław kanonik Wileński osobliwszy dobrodziej collegium naszego Wileńskiego. *Kojałow. in MS.* N. miał za sobą Katarzynę Płotnicką, z tej były córki dwie, Maryanna za Wojciechem Rychalskim, Anastazyja za Kazimierzem Marzkowskim. N. pojął Joannę Stępkowską, z tej się zostały dwie córki, Anna Dedyńska i Franciszka. Zofia Piotra Łaszczka Tuczampskiego, N. Jana Krasuskiego, małżonki. N. stolnika Czerniechowskiego, Wiktorya Hummlowa. N. Anna Dedyńska, małżonki. Alexander chorąży Wizki, miał syna podczaszego Owruckiego w województwie Wołyńskim, i córek dwie, z tych Judyta była za Konopackim podstolim Trębowskiem, druga Angela za Adamem Wasilewskim, pisarzem Krzemienieckim. N. Wilczopolski Prandota Pszczółka cześnik Parnawski 1674.

N. Wilczopolska żyła z Czerniechowskim w województwie Rijo-wskim. — R. 1778. Tadeusz podczaszy Łucki. — *Przypisy Krasickiego.*

Wilczowski, w Wieluńskiej ziemi.

Wilczyński herbu Poraj, w Kujawskiem województwie. Lewin Wilczyński zginął przy dobywaniu zamku Jasienieckiego pod Krzyżakami. *Cromer lib. 20. Biel. fol. 344.* Bartłomiej Wilczyński mąż chwalebny, Jędrzej biskup Teodo-zyeński, suffragan Gnieźnieński, opat Mogileński w Wielkiej-Polszcze 1620. r. przedtem zaś był kanonikiem Krakowskim, siostra jego rodzona poszła za Markowskiego. N. Felicyana Bardzkiego, Barbara Antoniego Koczorowskiego. N. Seba-stjana Czapskiego kasztelana Chełmińskiego, małżonki. Sta-nisław pojął Jadwigę Bielecką, która po jego śmierci ponowiła śluby małżeńskie z Janem Malinowskim: Kazimierz pułkownik królewski, córka jego Anna za Antonim Bielińskim.

R. 1778. N. Wilczyński regent ziemski Witebski. — Szymon Wilczyński nobilitowany r. 1767. — *Krasicki.*

Wilga herbu Bończa, w Rawskim województwie i Ruskiem. Adam Wilga za czasów *Paprockiego*. Mikołaj w zasługach swoich wzięwszy od Zygmunta Augusta Króla starostwo Ostrołęckie^{*)}, osiadł w Mazowieckiem, pisał się z Ciegenowa, miał za sobą Annę Hłowską Alexandra wojewody Płockiego córkę, z niej spłodził kilka córek, i syna Jędrzeja, ten w wojsku księcia elektora Brandeburskiego żołd wojenny długim lat przeciągiem prowadził, wziął w nagrodę znaczną szarżą oflcyerską: Anna Danowska, syna mu jednego powiła Kaspra, ten także w obozie rycerskiej sławy szukając, pułkownikiem urosł, a z Estery Majerowny, zostawił krom inszych synów, Fabiana Franciszka, który torem idąc przodków swoich w cudzoziemskich marsowych kampaniach lata swoje polerował, a za Króla Jana III. i Augusta w różnych okazyach mężnie stawając, zasłużył sobie pułkownikostwo, podkomorzym go potem Derpskim wyniosła łaska królewska, aż i generałem majorem; złączył się dożywotnie z Teofilą Jaruzelską podstolanką Podlaską, herbu Słepowron, z której ma trzech synów, Felixa, Wojciecha, Ludwika i kilka córek. Drudzy się piszą z Gorzymierza, z których Balcer przeniósł się z Rawskiego na Wołyń, miał za sobą Korbutównę sędziankę ziemską Chełmską, z którą spłodził Krzysztofa, ten z Chrzastowskiej Adama męża rycerskiego, trzymał wielkie dobra od książąt Zasławskich, a w Lipowcu dziedzictwie ich, fundował OO. Dominikanów koło r. 1645. *Okol. Russ. Flor. fol. 57.* żona jego Domajewska, z której był syn Balcer pamiętny kawaler pod czas Tureckiej wojny za panowania Jana III. Króla, miał swoją pancerną chorągiew, i kilka lekkich, zaślubiwszy sobie Łaskównę starościankę Dymirską, z niej spłodził trzy córki, jedna żyła z Kazimierzem Jełowickim starostą Ulanickim, druga z Pruszyńskim cześnikiem Owruckim, trzecia z Humienieckim podstolim Latyczowskim, i synów dwóch, Krzysztofa cześnika Braclawskiego, i Remigiana podstolego Zytomiarskiego porucznika pancernego, żona jego Kurdwanowska.

Fabian Franciszek Wilga generał w wojsku koronnem (jak wyżej), z *Jaruzalskiej* spłodzone córki rozposażył, wydawszy jedną za Trzczińskiego kasztelana Rawskiego — drugą za Karczewskiego kasztelana Konarskiego (Łęczyckiego) — trzecią za Olizara. —

*) Pod r. 1555. Górnicki w dziejach swoich o Wildze staroście Ostrołęckim czyni wzmiankę: „Rychlo potem wyprawila Królowa Bona Wilgę starostę Ostrołęckiego z wozy skarbowemi, nalożonemi srebrem, złotem i drogiemi klejnoty, których wozów było 24. — Wilga gdziekolwiek przyjechał dawał znać, gdzie jeno gród albo zamek był, jako wielkie skarby z Korony wiezie, a tak żeby go chamowano, a on się da chamować.“ — *Przyp. Kras.*

Syn jego Ludwik starosta Grabowiecki miał za sobą Potockę córkę generała wojsk koronnych, synowca prymasa — tenże później r. 1784. wojewoda Czerniechowski. — *Krasicki*.

Wilkaniec, w powiecie Lidzkim. Jan Eliasz Wilkaniec podstarości Lidzki, podpisał elekcyą Jana Kazimierza z Wileńskiego. Władysław zaś Jana III.

Herb ich podkowa na wierzchu której krzyż, spodem Wilcza głowa. — Kazimierz Józef Wilkaniec stolnik Lidzki z *Kryszpinowny* spłodził Józefa Kazimierza, ten z *Mlickiej* miał córkę wydaną za Badyńskiego. — Kazimierz Józef z Litwy przybywszy w Warmji osiadł i nabył wieś *Prejlową* którą potem syn jego Józef Kazimierz trzymał. — Siostra jego za Gąsiorowskim dziedzicem na *Lezeczach* w Warmji. — R. 1778. Tomasz Wilkaniec sędzia grodzki i ziemski Lidzki. — *Krasicki*.

Wilkanowski herbu Lis, w ziemi Wyszogrodzkiej. Mikołaj Wilkanowski w Prusiech pod Puckiem wielkiego męstwa dowody dawszy, między inszemi od Króla Kazimierza Jagiellonowicza był regalizowany w Toruniu, o czym *Kromer lib. 28.* umarł *sterilis*, o nim pisze *MS. Histor. Possellii* że z Nawojem Rostkowa Działdowa pod Krzyżakami dostał. Adam brat jego rodzony pamiętny rotmistrz, o którym *Kromer l. 26.* krwawych jego prac dla ojezyny w różnych okazyach podjętych wysługa, długo w tym domu trwała, puścił mu albowiem Król Kazimierz Miasto Nidburg z przyległościami, Nowe Miasto i starostwo Bratyańskie, które potem dobra przez żony po Zbigniewie Wilkanowskim, przeszły w dom Działyńskich. Kładzie o tych donacyach ucinki przywilejów Kazimierzowskich *Paproc. o herb.* Spłodził ten Adam córkę Zbigniewę, czy jak ją zowie pod herbem Jastrzębiec tenże *Paproc.* Katarzynę, która wydana za Pomściborza Dzierzgowskiego kasztelana Ciechanowskiego, i synów pięciu. 1. Mikołaj archidyakon Dobrzyński, Płocki, Warszawski kanonik, sekretarz Króla Alexandra, administrator biskupstwa Płockiego, pod niebytność Erazma Ciołka, legacyą od Alexandra Króla w Rzymie sprawującego, był człowiek mądry i uczony tamtych czasów. 2. Adam zakonu S. Franciszka *de Observantia*, ten na rzece Radonicy, utonął. 3. Maciej zszedł bezpotomnie. 4. Zbigniew, wziął dział na Bratyanie i na części dóbr ojezystych, temu że Wiećwińska herbu Prus kasztelanka Płocka, tylko jedną córkę powiła, Jana Działyńskiego wojewody Chełmińskiego małżonkę, dla tego Bratyan z nią, i insze dobra, w inszy się dom dostał. 5. Krzczon któremu się dostał dział w Mazowszu, ten z Dłużniewską Zawiszanką kasztelana Płockiego i starosty Wyszogrodzkiego córką, zostawił córek dwie, Annę Lachowską wojską Liwską, i Dorotę Franciszka Łękowskiego małżonkę, syna zaś jednego Adama, najprzód kasztelana Wyszogrodzkie-

go 1548. r. jakom czytał na liście Augusta I. *danym Miastu Lwowsk.* potem kasztelana Wizkiego, na koniec Płockiego i starosty Ciechanowskiego 1563. *Constit. fol. 66.* ofiarowano mu było i województwo Płockie po śmierci Alexandra Howskiego, i Mazowieckie po zejściu Dzierzgowskiego, ale ich przyjąć niechciał: bywał posłem na sejmy, i assessorem na sądach królewskich, pod czas sejmu. Rmita wojewoda Krakowski i marszałek wielki koronny, znając godność jego do spraw wielkich, odjeżdżając w pilnych sprawach ojezyny z sejmu, urząd mu marszałkowski zlecał, i łaskę oddawał, za konsensem królewskim. Bonę Królową matkę Króla Augusta, gdy do Włoch odjeżdżała, odprowadzał na Szląsk, i tam ją żegnał. Złączył się był dożywotnie z Jadwigą Sobocką herbu Doliwa, Tomasza sędziego Łęczyckiego córką, ta mu powiła córek sześć, Elżbietę Ciemniewską, Agnieszkę Okkuniową, Piekarską, Annę Kosobudzką, Katarzynę Dybowską, Jadwigę Ciecierską, Dorotę Szymakowską. Synów zaś dwóch. Pierwszy Wojciech, najprzód podkomorzy Płocki, z sejmu 1567. komissarz do dystrybuty pieniężnej na wojsko, *Constit. fol. 147.* w r. 1590. już kasztelan Płocki, deputat z sejmu do kwarty Rawskiej, *Const. fol. 575.* na koniec wojewoda Rawski w różnych poselskich funkcyjach Królom i rycerstwu miły, tak dalece, że pod interregnum Wyszogrodzka szlachta, że na ten czas kasztelana nie mieli swego, jego sobie za kasztelana obrali, wprowadzić go Król Stefan chciał potem na niej utrzymać, ale się on z niej wyłamał, z Jadwigi Maciejowskiej herbu Ciołek wojewodzanki Lubelskiej, raczej miał mówić *Paprocki* kasztelanki, bo Maciejowskiego wojewody Lubelskiego żadnego po te czasy nie było, zostawił synów trzech, Piotra w zakonie Soc. Jesu, ten Rawskie kollegium na początkach swoich przez lat sześć z ukontentowaniem tak domowych jako i obcych rządził, z Filipem potem Wołuckim kasztelanem Rawskim wybrał się na obozową pod Chocim misszą, gdzie pracami zwątlony, i niewczasami wojennemi, poszedł na pokój wieczny w roku 1621. Mikołaja cześnika Wyszogrodzkiego, i Stanisława, zda mi się on kasztelanem był Wyszogrodzkim 1632. *Constit. fol. 22.* miał za sobą Koniecpolską, pozostała wdowę po Widawskim, z którą spłodził synów czterech, Kazimierza, od którego zostało potomstwo, Mikołaja, ten z Gomolińską miał córki dwie, jedna z nich Walewska, ale *sterilis*, druga Sarnowska chorążyna Łęczycka, Zbigniewa i Wojciecha *steriles*. Mikołaj drugi syn Adama kasztelana Płockiego poseł na sejm 1589. r. podpisał tranzakcją Będzińską. Mąż był siły wielkiej, z Katarzyną Mdzewską chorążanką Płocką zostawił syna Wojciecha, i córek trzy. Adam podkomorzy Wyszogrodzki i Piotr 1632. N. podczaszy

Rawski miał za sobą Zofią Zapolską podkomorzanekę Sieradzką, żyła jeszcze 1699. N. Konstancją Niszczycką. Alexander w województwie Łęczyckiem 1674. N. była za Tarnowskim Roliczem. Niektórzy się z nich do Litwy do Brześciańskiego województwa wynieśli. Adam miał za sobą Zofią Minocką, wdowę do Lubomirskim i Ślaskowskim. N. była za Janem Szawiańskim kasztelanem Łęczyckim.

R. 1778. Franciszek Wilkanowski sędzia ziemski Łęczycki. —

R. 1788. Onufry lowczy Łęczycki. — *Krasicki*.

Wilki herb czy Liszki.

Wilkocki herbu Nieczuja, w Krakowskiem województwie. Stanisław, Krzysztof i Jan Wilkocey męże rycersey, z których ostatni miał za sobą Jadwigę Czerną. Adam z Anną Kuczrowską żył *sterilis*, siostry jego były, Anna za Krzysztofem Stradomskim w Nakle, druga Zofia za Stanisławem Misiońskim z Wielkiej Silnicy, porodziła ich Glińska: to *Baranow*. który też przydaje, że już zszedł ten dom. Wilkocka była za Danielem Mrozowickim. Marcin pojął Romiszowską.

Wilkoiewicz herbu Kot morski. Wojsznar Wilkoiewicz, jeden z Panów Litewskich ten herb na siebie i na successorów swoich przyjął w Hrodlu przy unji Litwy z Koroną. Wilkołowicz Dazbóg z Mińskiem województwem podpisał elekcyą Władysława IV.

Wilkoński herbu Odrowąż. Teresa z Wilkonie była za Marcinem Rochańskim. Michał Wilkoński stolnik Podolski, porucznik Słuszki marszałka Litewskiego przez 30. lat w obozie na sławę rycerską zapracował, osobliwie jednak pod Wiedniem 1683. Alexander Wilkoński. Jakób miał za sobą Zofią Ptaszkowską wdowę po Krzysztofie Trembeckim. Wojciech 1638. *Acta Sandec*. Alexander miecznik Oświęcimski deputat na trybunał koronny 1738. roku. Franciszek kasztelan Krzywiński temi czasy.

Wilkostowski herbu Pomian, w województwie Brzeskiem Kujawskiem. Kasper Wilkostowski poborca w Inowrocławskiem 1603. *Constit. fol. 821*. N. stolnik Brzeski Kujawski, poseł na sejm 1611. *Constitut. fol. 36*. Swentosław z sejmu 1629. stanął deputatem na trybunał Radomski. *Const. fol. 7*. Stefan kanonik Kujawski, proboszcz Oświęcimski, pleban Osiecki, sekretarz królewski, fundacyi przyczynił do ołtarza S. Mikołaja, co poznać z nagrobku jego w kościele Kujawskim, który sobie jeszcze za żywota w r. 1636. postawił. *Starowol. in Monum. Daniel. in Praepos. Vladisl.* Jan Jarand z Grabie Wilkostowski z Barbary Słupskiej spłodził syna Swentosława chorążego Inowrocławskiego *sterilem*, i trzy córki, Katarzynę Swentosława z Zboży Radojewskiego małżonkę. N. Jana To-

mickiego, Ludwilę Bieganowskiego. N. podwojewodzy Brzeski Kujawski 1700. Stanisław wstąpiwszy do zakonu Societatis, w nim się szczególnie w pokory aktach ćwiczył, umarł w Posonium w prowincyi Austryackiej w roku 1655. w której też świątobliwe całe życie przepędził. Adam 1632.

Wilkoszewski herbu Jelita, z Wilkoszewy w województwie Sieradzkiem. N. Wilkoszewska była za Janem Kozierowskim. Stanisław *Acta Sandec.* 1641. N. była za Anzelmem Pikarskim podsędkiem Rawskim.

Wilkotarski, w Poznańskim województwie. Jakób z Wilczego targu Wilkotarski, pisarz grodzki Wschowski, z sejmu 1678. komissarz do granic od margrabstwa, *Constitut. fol. 13.* w roku 1683. surrogat Wschowski, poseł na sejm, ztamtąd deputatem stanął do kwarty, *Constitut. fol. 10.* a 1685. komissarz do hiberny, *Constitut. f. 6.* Samuel temi czasy, miał za sobą Alexandrę Czyżowską, i z niej potomstwo: Seweryna, Antoniego, Pawła, i córkę Maryannę.

Wilkowicki Topor patrz **Trepka**, z których niektórzy od dóbr Wilkowicka tak się przewali.

W r. 1778. Jan Wilkowicki podkomorzy Grodzieński. — *Krasicki.*

Wilkowski herbu Gryf, w Poznańskim województwie. *Nakiel. w swojej Miechow.* powiada, że te trzy domy: Studzińskich, Ujejskich, i Wilkowskich, idą od Jana herbu Gryf kasztelana Krakowskiego. N. Wilkowski rotmistrz i dworzanin Króla Zygmunta Augusta, miał za sobą Dzierżanowską. N. była za Stanisławem Papieżkim. Balcer kanclerz Gnieźnieński, archidyakon Poznański i suffragan 1728. proboszcz Piotrkowski.

Wilkowski herbu Grzymala, zda mi się jednej dzielnicy z Kazanowskiemi. Adam Wilkowski podkomorzy Sochaczewski, tego herbu, z Anną Stamirowską herbu Półkoźcie, żył bezpotomnie, posłował na sejm 1724. umarł 1738. żona jego druga Molska herbu Nałęcz.

Wilkowski herbu Jelita, w Sieradzkiem województwie, tak go piszą nasi autorowie, niewiemże, czy nie raczejjby mieli mówić Wilkoszewski, jako masz wyżej.

Wilkowski herbu Kotwicz, w Wielkiej-Polszcze. *Paproc. o herb. fol. 707.* pisze, że Bartłomieja Romera potomkowie, kupiwszy dobra Wilkowice, od nich się nazwali Wilkowskimi. Stanisław z Wielkiego Pogożewa Wilkowski, na przywileju kollegiaty Łowickiej 1523.

Wilkowski herbu Nałęcz, w Sieradzkiem województwie. N. Wilkowski miał za sobą Zofią Tomicką herbu Drya.

Wilkowski herbu Pobog, w Ruskiem województwie. Z tych Jan Wilkowski rotmistrz królewski w Barze złożony,

dnia ostatecznego czeka. *Paprocki w swojej Panoszy* Wilkowskich herbu Lubicz kładzie, ale to zda mi się jedniź i z podobieństwa tych dwóch herbów, Magdalena była za Jerzym Kruszyńskim rotmistrzem.

Wilkowski herbu Poraj, z Polski niektórzy się z nich wynieśli do księstwa Litewskiego, i w Brześciańskim województwie koło Wysokiego osiedli. Z tych był N. Wilkowski mąż wojenny, którego w r. 1655. Moskwa na Homlu w niewolę wzięła, tamże z rany wyniesionej umarł. *Kojal. in MS.*

Wilkowski herbu Rawicz, w województwie Rawskiem. Jan Wilkowski podczaszy Gostyński, miał za sobą Annę Szamowską, córkę Stanisława, z tej zostawił dwie córki, Maryannę i Rozalią. Alexander regent kancelaryi grodzkiej Rawskiej, i Zbożny, podpisał elekcyą Jana III. w Rawskiem. Piszą się z Wilkowiec.

Wilkowski herbu Ślepowron, w Podlaskiem województwie. Tomasz Wilkowski chorąży Mielnicki, i z synem swoim Kazimierzem podpisał elekcyą Jana III. Króla, w ziemi Mielnickiej, ale i w Brześciańskim województwie tenże. Wawrzeniec zaś w ziemi Wyszogrodzkiej.

Wilkozięc, w Trockiem województwie. Piotr Wilkozięc z sejmu 1581. poborca w Trockiem. *Constit. fol. 394.*

Wilkszycki, w Sieradzkiem województwie. N. Wilkszycka Adama Leszczyńskiego małżonka. Maciej umarł w zakonie naszym. N. Wilkszycki proboszcz Piotrkowski kanonik Gnieźnieński, a potem prezydent trybunału, i suffragan Gnieźnieński.

R. 1778. Ignacy Wilkszycki cześnik Orłowski. — *Irasicki.*

Wilski herbu Półkozic, w Rawskiem województwie. Są te Wilce z których się oni piszą, cztery mile od Rawy. Jan Wilski podkomorzy Czerski poseł na sejm 1607. z kąd naznaczony do lustracyi dóbr królewskich w Wielkiej-Polszcze. *Constit. fol. 841.* Waleryan poborca w Czerskiem 1620. Mikołaj z Wilska dworzanin królewski 1648. Krzysztof officyał Podlaski, kanonik Łucki, proboszcz w Biały dziedziectwie książąt Radziwiłłów, fundował tamże akademią i z Krakowa sprowadził do niej professorów: grammatyki, poetyki, retoryki, dyalektyki, i filozofji w r. 1633. N. miał za sobą Czaryską. Alexander w księstwie Litewskiem 1648. r. Jan z młodszych lat swoich wojenną traktował w Inflanciech, Moskwie i Wołoszech za buławy Zamojskiego; potem chcąc P. Bogu doskonałej służyć, wprasał się do zakonu naszego, ale że mu podszłe już lata wstępu do niego bronily, prosił się żeby przynajmniej między naszymi żyć mu pozwolono, co i otrzymał: fortunę tedy swoję w roku 1613. nowicyatowi naszemu Krako-

wskiemu, to jest wieś Kempiołki, i dwie części we wsi Strzegowie nazwanej zapisawszy, wszystek się wylał na służbę Boską, w piątki tedy nic nie jedząc ani pijąc, ciało swoje codziennymi dyscyplinami trapiąc, w ustawicznej z Bogiem konwersacyi zostając wszystkich i najmniejszych nowicyuszów szanując, dwa razy w tydzień do stołu Pańskiego przystępując, niebo sobie skarbił, dokąd się wybrał w r. 1629. wieku swego ośmdziesiątego piątego, między naszymi lat sześćnaście z wielkiem zbudowaniem przeżywszy. *Histor. Dom. Probat. Crac.* Synowiec jego Jędrzej. Krzysztof kanonik Chełmski, deputat na trybunał koronny 1694. Są i Wildzki na Wildze w ziemi Liwskiej, z których Stanisław 1674.

Wilżyński herbu Proсна, w Ruskiem województwie. Tomasz Wilżyński rotmistrz za Zygmunta I. Króla, tenże w cudzoziemskim wojsku żołd prowadził, Król ten nie kazał żadnej jego sprawy sądzić, póki by do ojczyzny nie powrócił, o czem czytałem list tego Króla *in MS. Petricov.* Elżbieta Jędrzeja Fredra wojskiego Przemyskiego małżonka. Jan sekretarz królewski, dobra jego w Krakowskiem były, Górna Garlica, miła od Krakowa. *Baranow.* Kasper z sejmu 1633. r. komissarz do granic od Węgier. *Constit. fol. 31.* Niektórzy z nich w Smoleńszczyźnie osiedli, z których Waleryan sędzia ziemski Smoleński, poległ pod Smoleńskiem. *Kojałow. in MS.* Anna Wielżyńska była za Janem Władysławem Smogorzewskim podsędkiem Wolkowyskim.

Wilejko czy **Wilejko**, w województwie Wileńskiem. Stanisław Wilejko strażnik Wileński 1700.

Winiarski herbu Trąby trzy, w Ruskiem województwie, pisali się z Gorzejowa. Kwitnęli z nich niektórzy w Morawie, piszą się z Krzyszowa, i trzech trąb w herbie zażywają, których przodek według *Paproc. in Stromat.* z Polski wyniósł się był do Moskiewskiej ziemi. Bogumiła Winiarska starsza rządziła klasztor Panien Bernardynek w Krakowie u Ś. Agnieszki 1611. Krzysztof na Gorzejowie Winiarski cześnik Bielski, komornik Pilźnieński, miał za sobą Lisowską. N. Elżbietę Kosowską.

Winiasz. Kazimierz Winiasz miał za sobą Helenę Płotnicką.

Winkler. Błażej Winkler w r. 1641. za Króla Władysława IV. wyjechał z Austrii do Polski z Ostrorogiem wojewodziecem Poznańskim, ten ożeniwszy się z Wierzejską w Wielkiej-Polszcze, spłodził z niej czterech synów, którzy funkcyę skarbu koronnego na sobie piastowali, otrzymali potem indygenat na sejmie Grodzieńskim w r. 1726. Dominik Winkler przez wiele lat pisarz najwyższy skarbu koronnego, synowica

jego była za Zaleskim podczaszym Podlaskim, pułkownikiem wojsk koronnych. Marcin miał żalobną oracyą na pogrzebie Ludwika Królowy 1667. *Zatusk. tom. 1. fol. 5.*

Wielądek w heraldyce przernacza im herb *Wilczewski*, albo *Trzy radta*, i dodaje: Bona wventura Winkler podkomorzy Halicki, syn Macieja, i Maryanny *Koreckiej*, oraz Michał brat jego umarł *sterilis*, Maryanna za Janem Borowskim, z którym ma potomstwo Józefa Borowskiego stolnika Grabowieckiego i córkę Teklę za Puchalskim, Anna za Boczarskim z którym ma potomstwo. — Mąż ten staropolskiej cnoty, w przyjaźni miły, w obywatelstwie szacowny w usługach publicznych, i w obowiązkach urzędowania na funkcyach pilny, i wiernie dopełniający. Z małżonką swoją, Katarzyną *Rybską* herbu *Grzymala* mający possessyę w województwie Sandomierskiem. — *To Wielądek.*

Winko herbu Stołobot, patrz **Stołobot**, w województwie Wołyńskiem.

Winnicki herbu Sas, w Ruskiem województwie. Jan z Winnicy chorąży Lwowski w r. 1436. podpisał pokój Brzeski, u *Łaskiego fol. 140.* N. była za Antonim Borzęckim sędzią ziemskim Przemysłkim, N. za Błażowskim podczaszym Podolskim. Stefan z sejmu 1670. komissarz do granic od Węgiei. *Constit. fol. 27.* Gabryel podstoli Żydaczewski, z sejmu 1690. do tejez funkcyi naznaczony. *Constit. f. 18.* Innocenty władyka Przemysłki, Jan władyka Przemysłki, Jerzy metropolita Ruski i władyka Przemysłki.

N. Winnicki z *Soltykowny* kasztelanki Sandomierskiej córkę jedynę Józefę wydał za Rozwadowskiego kasztelana Halickiego, po którego śmierci ponowila śluby z Michałem Humnickim. — *Przypisy Krasickiego.*

Wiński herbu Lubicz, w Grodzieńskim powiecie, ale z tą różnicą, że gwiazdy miasto krzyża we środku podkowy zaiywają. *Kojałow. in MS.* Józef Wiński w powiecie Grodzieńskim, Konstantyn w województwie Podlaskiem, podpisali elekcyą Jana III. Króla.

Wiosna. Teodor Wiosna łowczy Króla Jagiella, komendę od niego mając, nad Witebskim traktem, koło r. 1392. od Świdrygiella książęcia zabity, albo jak *Strykowski f. 503.* mówi, z murów zamku Witebskiego zepchnięty.

Wioteski herbu Rola, widziałem ich z tym herbem, w Kujawskiem województwie.

Wirowski, w Nowogrodzkim województwie, Maciej Wirowski podpisał elekcyą Jana III. Króla.

Wirszyło. Jan Wirszyło w księztwie Zmudzkiem w roku 1621.

Wisigierd herbu Lubicz, w Rowieńskim powiecie, *Kojałow. in MS.* Daniel Wizgierd w księztwie Zmudzkiem.

Wisimirski herbu Rawicz, w kościele Przemyskim na nagrobku widziałem ten herb. Marcin Wisimirski w księstwie Zmudzkiem w r. 1621.

Wisłocki herbu Sas, w ziemi Przemyskiej, N. Wisłocki miał za sobą Katarzynę Kobielską herbu Jelita, N. Annę Bukowską, N. była za Janem Ustrzyckim, Eliazs stolnik Zy-tomierski, miał za sobą Drohojewską stolnikównę Bielską.

Tomasz Wisłocki r. 1778. podsędek Braclawski. — *Krasicki*.

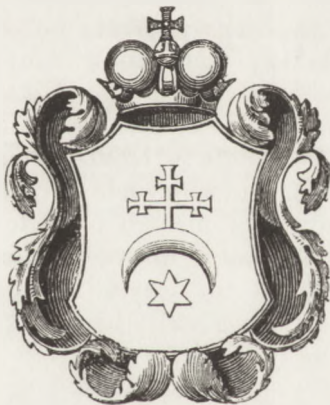
Wisłouch herbu Odyniec, w księstwie Litewskiem. Jakób Wisłouch podsędek Orszański 1648. r. Ludwik pisarz ziemski Orszański. Stanisław w powiecie Drohickim. Jan miał za sobą Pocięjownę. N. skarbnik Witebski. Jan w ziemi Warszawskiej 1674. Franciszek mąż rycerski.

Zenon Wisłouch r. 1778. podstoli Brzesko-Litewski, roku 1788. podkomorzy. — *Krasicki*.

Wiśniewski herbu Ramult, ale z tą odmianą, to jest, pięć róż być powinno w pasie na ukos idącym, a na hełmie nad koroną, róża z korzonkiem i czterema listkami: tak go opisuje *MS. o Familiach Pruskich*. Tym się herbem pieczętują Wiśniewscy w Prusiech, i w ziemi Przemyskiej, z których jeden był regentem Przemyskim, siostra jego Katarzyna w zakonie Ś. Benedykta 1692.

Dyonizy Wiśniewski r. 1778. komornik ziemski Łucki. — *Krasicki*.

WIŚNIEWIE-
CRICH Ks.

HERB.

Księżyc powinien być obiema rogami na dół obrócony, barkiem zaś do góry, w pośrodku jego gwiazda o sześciu promieniach, na barku jego stoi krzyż ale troisty, to jest jeden na prostej linji, dwa poprzek, jeden z jednego boku, drugi z drugiego, w polu czerwonym, na hełmie książęca mitra, tak go opisują: *Paproc. w Gniuzdzie fol. 1147. O herb. f. 649. Okol. tom. 1. fol. 524. Kojatow. in MS.* Tym się herbem pieczętują książęta Wiśniowieccy, Zbarazcy, Porycecy i Wo-

ronieccy, przecież nie jednakowo wszyscy tego herbu zażywali: bo *Bielski* powiada *fol.* 521. że tarcza herbu ich, na cztery części powinna być przedzielona, w pierwszej części od prawego boku tarczy, Pogonia Litewska zwyczajna: w drugiej na lewym boku księżyc bez gwiazdy, jaki się wyżej opisał, krzyż na nim stoi tylko pojedynkowy: niżej pod Pogonią w trzeciej linii takiż księżyc, pod księżycem zaś w czwartej linii Pogonia Litewska, jakoż i *Kojałowicz in MS.* świadczy, że widział herb Zbarazkich, w którym tylko pół cyrkułu było, a nie księżyc, a na nim krzyż zwyczajny. Ze Pogoni Litewskiej w herbie przedtem zażywali, jest u mnie pewna: bo ze krwi książąt Litewskich swój dukt prowadzą, jako niżej obaczysz; kiedy jednak, i z jakiej okazji, księżyc sobie z gwiazdą i z krzyżem przywłaszczyli za własny domów tych książących zaszczyt, żaden nie pisze; wprawdzie *Okolski* namienia, że Korybut rodzony brat Władysława Jagiełła Króla Polskiego, pierwszy Pogonią z herbu swego rugował, a na to miejsce Orła Polskiego wyniósł, ale tego żadnym autorem sławniejszym nie popiera, choć byśmy jednak i tego pozwolili *Okolskiemu*, jeszcze jednak nie mamy żadnej wiadomości, z kąd i od kogo księżyc i gwiazda w herbie tym zajaśniały, które według *Okolskiego* na piersiach orła składali. Ale i to pewności nie ma, co tenże autor przytacza. Na pamiątkę, prawi, tego, że odrzuciwszy schizmatyczne błędy, z kościołem się Rzymskim pojednali, krzyż Ruski z księżycem i gwiazdę wyrzucili: bo za cóż gwiazdę a nie sam krzyż, za co krzyż, który do schizmy nie należy, za co tylko Zbarazcy książęta, a nie Wiśniowieccy? Ja bym rozumiał, że ta odmiana Pogoni Litewskiej w księżyc wzywz opisany, dopiero zaszła koło r. 1500. w ten czas kiedy i Konstantyn książę Ostrogski wojewoda Trocki, hetman wielki Litewski, powróciwszy z niewoli przewłokłej Moskiewskiej, herb swój jeźdźca zamienił w inszy, i drudzy książęta na Wołyniu, jego torem idąc, toż uczynili, jakoż coś ma podobieństwa ten herb, lubo tylko górą, z herbem książąt Ostrogskich.

Wszyscy się na to zgadzają, że Korybut na chrzcie Dymitr, syn Olgerda w. książęcia Litewskiego, z Maryi księżny Twerskiej urodzony, wnuk Gedymina, prawnuk Witenesa, brat rodzony i z jednejże matki Jagiełła Króla Polskiego, ojcem był tych przeznacznych familji książących. Wprawdzie ich *Gva-gnin. Chron. Pruss. Paprocki w Ogrodzie swoim fol.* 208. do Korybuta syna Kiejstutowego, a brata rodzonego Witolda książęcia Litewskiego przykłada, i przydaje, że tego Korybuta zostało się czterech synów: Patrykij, Fiedor, Zygmunt i Wasil. Z tych według niego, Patrykij zszedł bezpotomnie, Zygmunt był książęciem wielkim Litewskim, zabity od Czarto-

ryskiego, Fiedor był księżciem Nieświeskim, ten Winnicę zakładał i Zbaraż, miał syna Daszka, ten zaś Wasila: ale zapomniał ten autor co napisał w *Księżce swojej o herbach fol. 591.* że synów Kiejstuta było sześciu, Witold wielki książę Litewski, Patrykij bezpotomny, Zygmunt książę Litewski zabity od Czartoryskiego, Totwil, Wołżyń, i Wojdat, o Korybucie i wzmianki nie uczynił, nawet których w *Ogrodzie* chciał mieć wnukami Kiejstuta, a synami Korybuta, tu ich synami Kiejstuta i lepiej zowie, to jest Patrykija i Zygmunta w. księżcia Litewskiego. Niżej zaś *fol. 649.* wyraźnie mówi, że Korybut był synem Olgierda, na co się zgadzają: *Stryjkow. lib. 12. cap. 13. Kojalow. par. 1. lib. 8. Długosz lib. 10. fol. 61. Okol. i inni.* Niemniej się *Potocki in Centur. Viror. fol. 104.* pomylił, gdy książąt Wiśniowieckich początki do Koryatowiczów naciąga, ale ci od Koryata księżcia syna Gedyminowego swoją osnowę prowadzą, jako się na swem miejscu mówiło, ci zaś od Korybuta księżcia Siewierskiego, którego pięciu synów rachuje *Kojalow. in MS. Iwana, Skindera, Jędrzeja,* wszyscy ci trzej mężnie się scierając z Tamerlanesowem wojskiem i Edygą jego hetmanem, między inszemi znacznemi tak Polskimi, jako i Litewskimi Panami, trupem na placu legli w roku 1399. Przecież drudzy powiadają, że najmłodszy z tych synów jego Jędrzej, wyszedł z tej batalji zdrowo, a że kniazia Moskiewskiego w potyczce pod Wosklą salwował, konia mu poddawszy, dla tego ten Pan nadgradzając mu uczynność ku sobie, ożenił go z dziedziczką Trubcza, i od tego to Jędrzeja w Moskwie kwitnęli sukcesorowie, Galliczynowie, Trubeccy, Howańscy, i Kurakinowie.

Zygmunt Korybut Królem Czeskim obrany, czwarty to syn Dymitra Korybuta, synowiec Króla Jagiella, jako wyraźnie mówi *Długosz w r. 1422.* ten wsparty wojskiem od Witolda w. księżcia Litewskiego i pieniędzmi, za konsensem Króla Jagiella wyprawił się do Czech, na pierwszą zaraz pogłoskę zbliżania się Zygmunta, tak serce Cesarskiemu wojsku upadło, że miasta Ostroga w Morawie dobywając, nie tylko odbiegli, ale i wszystkie do szturmowania maszyny wojenne popaliwszy, do Węgier się cofnęli. Zygmunt tedy Korybut wszedłszy do Morawji, Wińczowa i miejscem i ludźmi dobrze opatrzonego, i dla tego od Zygmunta stroniącego, szturmem dobył, i na zdobycz swojej kawalerji puścił: czem przelęknione insze forteczki, Zygmunta się poddawały. Gdy się potem de Pragi zbliżył, od wszystkich Czechów za Pana z niewypowiedzianą radością przyjęty, klucze mu od obojga miasta Praskiego oddane i rządy: jakoż pięknie się tam wszystkim stawił. Zygmunt, miasto Praskie w lepszy porządek wprowadzając, dobrym łaska-

wym, złym i obwinionym, przysurowszym się stawił. A że zamek Kartschen nazwany, w warunek od Cesarskiego wojska, zostawiony sobie dufając, Zygmuntowi się nie poddawał, umyślił go mocą dobywać, ile że się w nim wszystkie prawa i przywileje Państwa Czeskiego zawierały. Sześć tedy miesięcy oblężenie jego trzymało, uporeczywie stawając oblężency przy nim, lubo i niedostatek wielki i choroby dużo się im naprzykrzały, atoli Fryderyk margrabia Brandeburski, wpadłszy do Czech z wojskiem, ludzi Zygmuntowych od tej fortecy odpędził, gdy jednak i Marcin Papież o to u Króla Jagiełła nalegał, i Zygmunt Cesarz pakta z tymże Królem nowe w Kesmarku utwierdził, Zygmunt Korybut z Czech od Jagiełła do Polski nazad ściągnięny: spodziewał się wprawdzie, że mu w nagrodę ustąpienia swego od korony Czeskiej, Król Dobrzyńską ziemię miał konferować, ale się temu stany Polskie mocno oparły. Widząc się Czeskie Królestwo bez głowy, bez siły, znowu go prywatnemi listami do siebie zapraszało, przybył w niemałym poczcie swoich ludzi, i Misneńczyków na głowę poraził, Gliwice w Szląsku i insze fortece opanował, wszakże wkrótce potem Króla Jagiełła ubłagawszy sobie, że przeciwko jego woli Czechom dopomagał, do Litwy powrócił. Tam pod domową wojnę między Świdrygiellem i Zygmuntem Kiejstutowiczem o księstwo Litewskie z sobą się passującemi, Świdrygielła partya, gdy i radą i ręką popiera, ile już w opałach wojennych wielkiej kawaler experyencyi, w okazyi pod Wilnem w niewolą wzięty, i utopiony w rzece w roku 1435. Zwano go inaczej Zydimin. *Długosz lib. 11. et 12. Kojatow.* Córka jego Helena, była za Januszem książęciem Raciborskim. *Długosz lib. 11. fol. 409.*

Teodor Korybut książę Siewierski piąty syn Dymitra. *Paprocki* go zowie książęciem Nieświezkim, i że Winnicę i Zbaraż zakładał, poświadcza *Paprockiemu Kojatow. in MS.* ale też i to powiada, że gdy waśń jakaś zaszła między nim i Królem Jagiellem, przyszło mu do bitwy, gdzie Fiedor zбитy, a nawet z Braclawia i Krzemieńca wyzuty w r. 1430. które to miasta z takiej okazyi ojcu się jeszcze jego według *Stryjkow. lib. 14. cap. 2.* jako *Okolski* cytuje, dostały. Witold wielki książę Litewski, chcąc Państwo swoje rozprzestrzenić, posłał do Włodzimierza księcia Kijowskiego, Teodora Koryatowicza i Dymitra Korybuta, któremu się działem był dostał Nowogród w Siewierszczyźnie, żeby mu byli pewną daninę z tych dóbr płacili, czego gdy uczynić niechcieli, wojną ich umyślił do tego przycisnąć: najprzód tedy siły swoje wywarł na Dymitra Korybuta, którego pod Niedokudowem poraziwszy, a potem gdy się ten w Nowogrodzkim zamku zamknął, szturmem go dobywszy, i z żoną i z dziećmi w niewolą zabrał w r.

1393. i nieprędzej z niej wypuścił, aż za medyacją rodziców żony Dymitrowej, to jest Alexandra książęcia Rzeżańskiego, i Kolchy, Korybut wyrzucił się z Państwa Nowogrodzkiego, a Witold w zamiast tego puścił mu Braclaw, Winnicę, Sokolec, i Krzemieniec, jakoż i *Cromer lib. 15.* sam o sobie powiada, że widział między inszemi przywilejami koronnemi, rękojmą Alexandra książęcia Rzeżańskiego, za Korybuta Królowi Jagiellonowi daną. Co jeżeli tak jest, myli się *Paprocki*, gdy fundatorem Winnicy chce mieć syna Dymitrowego Fiedora, kiedy dobrze przedtem już Winnica założona stała, i owszem *Okolski* powiada, że Dymitr Korybut, tak Wiśniowiecki jako i Zbarazki zamki, pierwszy zakładał. Przydaje *Kojałowicz* że ten Fiedor pod wojnę Michała syna Zygmunta Kiejstutowicza z Świdrygielłem, pojmany był od Świdrygiella na polach Wilkomierskich. Syn Fiedora z księżniczki Twerskiej Daszko albo Daniel, po którym trzech się synów zostało, pierwszy Semen; temu według *Genealogji tego domu*, te się były dobra dostały działem, Kołodno, Mszana, i Wołoczysca nowe, ten z Chwenną księżniczką Kowieńską, nie zostawił tylko córkę jedynaczkę Ilinę, która z księżciem Ostrogskim dożywotnie zmówiona. Drugi Sułtan, temu się dostał był Wiśniowiec i z przyległościami, od którego pisał się księżciem na Wiśniowcu, ale bezdzietny zszedł z tego świata. Trzeci Wasil, albo Bazyli, ten wziął w dziale Zbaraż, Morożewce, Mojsyowce, Wołoczysca stare: ten miał czterech synów, Semena młodszego, który z Katarzyną Cebrowską dziedziczką na Zahorcach i Panasowce żył *sterilis*, drugiego Fiedora, od tego poszli książęta Poryccy i Woronieccy. Trzeciego Semena starszego, ten wzięwszy Zbaraż, ojcem się stał książąt Zbarazkich, jako się mówić będzie na swem miejscu.

Michał książę Wiśniowiecki, czwarty syn Bazylego, Pan wojenny, ten z Konstantynem księżciem Ostrogskim, hetmanem Litewskim w r. 1512. i z synami swojemi czterema, dwadzieścia tysięcy i pięć Tatarów zbił na głowę pod Wiśniowcem, *Kojał. in MS. Kochow. in paneg. Biel. f. 521.* luboć pierwszy z tych autorów, rozumiał go być jednymże z drugim Michałem kasztelanem Kijowskim, o którym niżej. Przydaje *Pastorius in Diadem. Glorise*, że swoim duktem nie raz tychże nieprzyjaciół raził, plon odbierał, wielkie kupy zabranych w niewolą ludzi oswabadał, ba i do samej Tauryki z ludźmi się swemi zaciekłszy, mścił się krzywdy Ruskim krajom poczynionej; toż samo o nim świadczy, *Starowol. in Bellat. Sarmat. fol. 187.* i więcej przytacza o nim, ale to jemu przypisuje, co wnukom jego własne było. Synów jego z Połubińskiej czterech było, których czytałem w *Metryce Wołyńskiej 1528.* to

jest kniazia Fiedora Wiśniowieckiego starostę Propojskiego: drugiego także Fiedora młodszego, ale tych obudwu śmierć bezpotomnych zabrała. Alexandra, i Iwana starostę Szyskiego. Z tych Alexandrowi żona Skorucianka, według *Genealogji domu tego*, powiła trzech synów, Alexandra, Michała i Dymitra: 1. Alexander tedy syn także Alexandra, miał za sobą Kapuściankę Alexandrę kasztelanekę Braclawską i starościankę Owrucką, z tej się została córka Ewa, Piotrowi książęciu Zbarazkiemu, (ta od schizmy do katolickiego kościoła przeniosła się za sprawą ks. Kaspra Nahajusza Soc. Jesu 1395. *Annuae Societ.*) zaślubiona, i syn Adam, który z Alexandrą Chodkiewiczówną kasztelaneką Wileńską, starościanką Zmudzką i marszałkowną Litewską, nie miał tylko jedną córkę Krystynę, ta pierwszym związkiem żyła z Malińskim, drugim z Piotrem Daniłowiczem krajczym koronnym, z światem się rozstała w roku 1654. *matronalium virtutum foemina*, jako z jej nagrobku wypisał *Starowol. in Monum. fol. 763.*

Dymitr drugi syn Alexandra z Skorucianki, wojewoda Wołoski albo gospodar, godzień i najwyższych honorów, dla osobliwszych tak natury jako i enoty przymiotów, osobliwie jednak szczodrobliwością i wspaniałością serca, zdał się wyrównać wielkim potentatom, odwaga zaś i mężtwo, u wszystkich nieporównaną mu sławę uczyniła: zebrawszy albowiem ludzi do wojny sposobnych swoim kosztem, liczne i nie raz Tatarskie kosze zwyciężką zawsze szablą znosił. Turków i Wołochów kupy na zniszczenie Polski uzbrojone fortunnie na sobie do granic Polskich broniąc im wstępu, wstrzymywał: którym jego szczęściem uwiedziony Iwan Wasilewicz Car Moskiewski, bogatemi obietnicami zapraszał go do siebie, nie odmówił, chwały rycerskiej chciwy książę Dymitr, kiedy kilka wodzów Tatarskich na głowę poraziwszy, do poddania się Carowi Moskiewskiemu przymusił, to pisze *Jan Zolcinius orat. in funere Sigismundi Augusti Regis fol. 13.* Powróciwszy ztamtąd, nie bez znacznych przysługi swojej świadectw, w roku 1562. zjechał do Króla Augusta, kędy mu swoich expedycyi sprawę uczynił; mile go przyjął August, i gdy w ciężką chorobę zapadł z niewczasów wojny i drogi, Król żeby był tak mężnego kawalera nie stracił, medyków mu swoich posłał. *Biel. f. 612.* Wdzięczny tej łaski królewskiej Dymitr, ledwo co wzmógłszy się w siły, wszystek się na obronę ojczyzny udał. Tomakowkę ostrów, albo wyspę na Dnieprze fortyfikować zaczął. *Pastor. de Russia, ubi de Boristhenis insulis.* Na tej wyspie według *Bielskiego fol. 718.* najwięcej Nizowi Kozacy mieszkują, jakoż stanie im za najmocniejszy zamek, gdzie dwie rzecze w Dniepr wpadają, Tyśmien i Fesen. Ośle Kirmen zamek Tatarski mu-

rowany, prochy pod niego podsadziwszy, z gruntu wyrzucił, gdy go Tatarzy dla częstych od Kozaków inkursyi trochę przed tem opuścili byli. *Atlas novus in tabula Borysthenis*. Sam zaś pospolicie z ludźmi swemi na drugim ostrowie albo wyspie Dniepru, którą zowią: Chorczyka, przemieszkiwał, przez co pasy tak zaległ Tatarskim wybojom, że nie mogły Polski tak często infestować łupieztwem swoim. *Bielski loc. cit. i f. 628*. przydaje *Pastor. in Diadem glor.* że się ta wyspa od imienia swego, i potem zwała Wiśniowcem. *Strykow. l. 6. f. 250*. powiada o nim, że dla łączniejszego przybycia rzek gwałtownych, Dniestru, Dunaju, i inszych, miasto czołnów, pierwszy zażywać począł Czajek z skór Zubrowych zrobionych, któremi dla lekkości ich i przez najbystrze rzeki mógł snadno ludzi swoich przepławić; tak tedy uzbroiwszy się na nieprzyjaciela, nie tylko że mu siłą był swoją i szczęściem ciężki, ale i samem imieniem straszny. Tą imienia jego sławą wzbudzona Wołosza, ofiarowała mu gospodarstwo Wołoskie, na którą ich prośbę nie odmówił wielkiego Pan serca Dymitr, i niewiedząc że druga strona Tomszy, toż samo Państwo pod rząd już była poddała, w małym bardzo poczcie Polaków i Kozaków, wybrał się do Wołoch: wiedział dobrze o tem wszystkim Tomsza, dla tego też wszędzie zasadzki, na przyjazd księcia Wiśniowieckiego rozłożył, i nie omyliła go nadzieja, pogromiwszy albowiem garsztkę ludzi jego Tomsza, i samego Dymitra, ile na ten czas chorego, z niektórymi Polskimi junakami pojmał, którym nosy i uszy grubem okrucieństwem poobrzynawszy, wolny powrót do ojczyzny uczynił, Dymitra tylko księcia z Janem Piaseckim herbu Zabawa, do Konstantynopola odesłał. Stanął tam z nieustraszonem sercem, które tam się najwięcej pokazało, gdy mu z jednej strony wszystkie fawory Cara Tureckiego, z drugiej okrutną śmierć stawiano przed oczy, jeżeliby wiary Chrześcijańskiej odstąpiwszy, Mahometańskich się nie chwycił baśni; wzgardził tem wszystkim Dymitr, i tysiąc raczej sobie śmierci obrał Pan pobożny, dla tego nad odnogą Morską ku Galacie idąc, na haku żelaznym zawieszony, trzy dni całe na nim wisząc, Boga chwając, a Mahometa bluźniąc, cierpliwie i heroicznie przeżył, aż Turcy nie mogąc dłużej znieść kontemptów swego fałszywego Proroka, z łuków go swych ustrzelali; to *Bielski w r. 1563. fol. 614. Starowol. in Bellator. Sarm. fol. 188. Orichov. in Quincunce 2. Samuel Twardowski Pobudka cnoty*. Przydają drudzy, jako *Muza Polska fol. 105*. że go sam Car Turecki strzelając z łuku do niego, dobił. *Stanisl. Temberski Chronol. Synopt.* powiada, że już wisząc dwa dni na haku, prosił żeby mu podano łuk z strzałami, z którego kilku przedniejszych Turków na śmierć pobił;

o czem dowiedziawszy się Selim Car Turecki, sam się takiego kawalera męztwu chciał przypatrzeć, którego postrzegłszy książę Dymitr, ostatnią strzałę, która mu z podanych sobie została, do niego wypuścił, ale że już siły mu nie stawało, do zamierzonego celu nie trafiła, czem rozjuszony tyran, kazał go z łuków ustrzelać: toż powiada *Winkler in panegir. Michaelis Regis. Gaspar Siemek. Civis boni c. 9. Kojal. zaś in MS.* twierdzi, że po śmierci jego, serca z niego Turcy dobywszy, i niem się podzieliwszy, żarli, a to dla nabycia męztwa takiego, jakie w tym heroicznym mężu było. *Histor. Natur. P. Rzeczy. fol. 313.*

Michał kasztelan Kijowski, starosta Czerkaski, syn trzeci Alexandra z Skorucianki, według *Genealogji domu tego*, o tym pisze *Temberski*, że w r. 1550. Tatarów Ruskie kraje pustoszących wraz z Janem Herburtem, Alexandrem i Prokopem Sieniawskim tak pogromił, że wielu z między nich przedniejszych w niewolę zabrał, siła plonu zwyciężką ręką odbił. Z Konstantynem książęciem Ostrogskim w r. 1579. zaciekłszy się do Siewierza Moskiewskiego, ogniem go i mieczem pustoszył: Staroduba, Czerniejowa, i innych fortec dobywał. *Heindenstein* wprowadzić go tam zowie kasztelanem Braclawskim, ale to zda mi się omyłka, że Braclawską mu podłożył miasto Kijowskiej: to u mnie pewna, że pierwszym był kasztelanem Kijowskim na sejmie Lubelskim w r. 1569. postanowionym. Wspomina go *Bielski jeszcze w r. 1581. fol. 780.* że Hali Hierreja i z synem pojął, zostawił według *Genealogji*, dwóch synów Jerzego i Michała. *Paproc. o herb. fol. 659.* powiada że Zofia Zienowiczowna kasztelanka Połocka, była za Michałem książęciem Wiśniowieckim, ile lata kombinując, takbym rozumiał że o tym Michale kasztelanie mowa. *Bielski f. 597.* pisze, iż gdy w Królewcu był Zygmunt August Król Polski w r. 1552. a margrabia Pruski solennie takiego gościa u siebie przez cały tydzień częstował, i z różnej strzelby ognia dawano, puszkarz tak nieostrożnie móżdierz wyrzucił, że się kula ku Królowi Augustowi obróciła, i tuż podle Króla stojącego książęcia Wiśniowieckiego dworzanina królewskiego, na imię Zygmunta, który niósł szefelin przy Królu, zabiła.

Jerzy kasztelan Kijowski, starosta Kamionacki, syn Michała kasztelana Kijowskiego i starosty Czerkaskiego. Pan na Boga i sług jego szczodry: bo najprzód fundował OO. Dominikanom konwent Buski, w r. 1608. do którego zapisał dobra: Derzów. *Okol. Russ. Flor. f. 85.* W r. 1614. na kollegium nasze Łuckie ustąpił gruntu i kamienicy własnej, *Hist. Coll. Luceor.* inszym zaś domom Boskim z jego szkatuły, wiele ozdoby przybyło. Ojczyźnie też i krwi swojej nie żałował, kiedy

na Tatarów ósm tysięcy z Podola z dobrym plonem w r. 1573. powracających, w sam Poniedziałek Wielkonocny uderzywszy, i ich pobił, i zdobycz odbił, i wielu ich pojmał, trzech tylko swoich rannych z tej potrzeby wyprowadziwszy; z sejmu 1613. komissarzemznaczony do traktatów o pokój. *Constit. f. 12.* Pan i fortuny obszernej i nauki wielkiej i pobożności, umarł 1618. r. Złączył się był dożywotnie z Teodorą Czaplicówną, z niej jednak nie miał tylko córkę jedną, która będąc na opiece u Adama stryja swego księcia Wiśniowieckiego, panną umarła. Pierwszy się ten Jerzy, schizmę odrzuciwszy, z kościołem Rzymskim pojednał: nagrobek jego z Nesterwaru wypisał *Starowol. in Monum.* czyli z Załoziec, jako *Okolski* mówi. Michał starosta Owrucki, brat rodzony Jerzego kasztelana, ten wszedłszy w kontrakty małżeńskie, z Reginą Mohilanką Jeremiego Mohiły hospodara Wołoskiego córką, gdy go Wołosza i z rządów tych i z Wołoch rugowała, wojsko zebrawszy, i tam kilka potyczek szczęśliwie wygrawszy, przywrócił do swego Państwa, wszakże skoro z ludźmi swemi odciągnął od Wołoch książę Michał, taż się fala na Jeremiego znowu wróciła, powtóre tedy z księciem Samuelem Koreckim wtargnął do Wołoch, gdzie wojennemi trudami zniszczony, na pokój się wieczny przeniósł, *Starowol. in Bellat. Sarm. fol. 228.* czyli jako chce *Twardowski Pobudka cnoty*, w Porcellanie przez swych zarażony; z Mohylanki miał córkę Annę Zbigniewowi Firlejowi staroście Lubelskiemu zaślubioną, i syna Jeremiego Michała, podobno byli i drudzy dwaj, Alexander Tomasz, i Jerzy Krzysztof, którzy się z tymże Jeremim, razem w Krakowie 1629. w Album Kongregacyi u Ś. Barbary wpisali.

Jeremi Michał wojewoda Ruski, Przemysłki, Kaniowski, Prasnyski starosta, syn Michała starosty Owruckiego, po którego śmierci w roku 1616. jako chce *Piasecki fol. 297.* gdy i brata swego rodzonego wkrótce utracił; z siostrą swoją dostał się w opiekę Konstantynowi wojewodzie Ruskiemu, stryjowi swemu; w szkołach tedy Lwowskich ucząc się, za sprawą naszych ojców, schizmę odrzucił: do cudzych potem krajów wyprawiony, najwięcej tam na polerze w wojennych dziełach czasu strawił, lustrując arsenały Niderlandzkie, fortyfikacyom się przypatrując, szyki wojsk cudzoziemskich uważając, jakby przeczuwał, że na ratunek miłej ojczyzny swojej, ta mu się nauka najwięcej przydać miała, w ostatnim jej razie; jakoż powróciwszy do ojczyściej fortuny, bieg rycerskiej sławy w r. 1634. zaczął od Moskiewskiej ekspedycyi; w pięciu tysięcy ludzi wszedłszy w nieprzyjacielską granicę, pod Putywlem poraziwszy Moskwę, miasta, miasteczka, które mu po drodze były, albo wyciął, albo popalił: a powtórną w tymże roku do Mo-

skwy wycieczką, złączywszy się z Łukaszem Żółkiewskim w kilku tysięcy swoich, ile Pan obszernej fortuny, Kursko, Ryłsk, Siewsko, miasta Moskiewskie i insze trakty w popiół obrócił, ztąd go Palej nazwała Moskwa: tą swoją przewagą tyle sprawił (co mu sam przyznawał Władysław IV. Król Polski) trwogi w nich Jeremi, że się do traktatów wielką łačnością rzucili. I dalej przeciwko Kozakom pod Starczem w r. 1637. mężnie stanął, a w r. 1643. gdy Omer Aga wódz Tatarski w dziesięć tysięcy Ukrainę naszedłszy, wielką zdobycz z niej wyprowadzał; Jeremi pasy przeciąwszy już powracającemu, wszystek płon odbił, więźniów na wolność puścił, w dzień Przemienienia Pańskiego, wzięty w tej potyczce syn Omera, Bajram Kaszy, i od Jeremiego synowi Władysława Króla Zygmuntovi odesłany. Powtórna klęską pod Ochmatowem tychże Omer Agianów w r. 1644. 30. Stycznia, że na głowę porażono, najwięcej mężstwem swoim i zwyciężką szablą dopomógł ten mąż waleczny, według świadectwa *Brachel. histor. l. 6. Pastor. diadem. gloriae fol. 785. Cluver. f. 847.* i Koniecpolskiego hetmana, który go obrońcą swoim nazwał: w tej okazji konia pod Jeremim zabito. Jak się zaś chłopska rebellia na tę ojczyznę targnęła, żeby w pożar nie wybuchnęła pod Żołninem, Mnoho, Slepородem, Horzycą pierwsze iskierki jej tłumił, także pod Kumejkami, Łubną Konstantynowem, Pryłuką, Niemirowem, hersztów jej poznosiwszy inszych wielu od swawolnej ligi odstraszył. Po zniesieniu wojska naszego pod Korsuniem w r. 1648. we trzech tysięcy swoich, przez siedm miesięcy mnogie kupy Kozackie na sobie trzymał, co raz za podaną okazją urywając ich i nie na jednym miejscu rażąc: przez co sprawił, że nieprzyjaciel, nie mógł tak głęboko w tę ojczyznę wtargnąć, jak sobie zakładał. Po Pilawieckiej, Zamościa przeciwko tymże Kozakom mężnie bronił, Krzywonosą i Puliana wodzów ich dostawszy, na pal dla postrachu drugich wbić kazał, Krzywoszapkę i Gandzę, w znaczną kwotę swoich ludzi dufających, zniósł pod Machnowką. Zharazkie oblężenie, jak wielkiem sercem, jak nieustraszoną przewagą, jak mądrym przemyślem wytrzymał, trudno wypowiedzieć, pierwszy na wszystkie sztychy, jakoż w nogę kulą tam postrzelony, ostatni z pola schodził: wątpliwość jednak została, gdzie więcej pracował, czy dzień i noc uganiając się z tak licznym nieprzyjacielem, czy Polską kawaleryą w tem oblężeniu zostającą, nie płatną od długiego czasu, kojąc; to pewna, że już powagą, już obietnicami, już różnemi podarunkami, przecież wmówił to w nich skutecznie, że do końca samego nie przerwana odwagę się bronili. Znowu potem pod Beresteczkiem, gdy Chmielnicki na zgubę Polski wielkie wojsko uzbroił, Jeremi książę

uprosiwszy sobie u Króla Jana Kazimierza, żeby pierwszy mógł się o nich z ludźmi swemi otrzeć, tak silnie na nich uderzył, że złamawszy co najprzedniejsze szyki ich, drogę do pamiętnego tam zwycięstwa z Kozaków szablą swoją naszym otworzył: ostatnia to jego potyczka tryumfalna była, w roku albowiem 1651. 22. Sierpnia, maligną ośmdniową w Pawołoczy strawiony, wieku swego 39. na tryumf do nieba przeszedł. Pan jak wielkiej u wszystkich z heroiczych dzieł swoich stymy, tak u zazdrosnych szczęściu jego, niemniejszej nienawiści; tej on póki żył, lubo tak wiele razy z nieprzyjaciół tryumfował, nigdy nie pokonał, i owszem wraz z jego tryumfami rosła. U Władysława jeszcze Króla gdy Jeremi książę w licznym gronie szlachty Ruskiej jeździł do Warszawy, udawały go zawisne gęby, jakby coś nad *aequalitatem*, przywłaszczał sobie, przez co Władysława serce tak mu zajątrzyli, że póki żył, lubo na uprzejmie zasłużonego sobie, patrzył zawsze jak na affektującego coś więcej nad inszych. Jan też Kazimierz Król, że w r. 1649. na elekcyi jego więcej sprzyjał Karolowi Zygmunтови książęciu, niżeli jemu, urazę swoją o to tak głęboko w pamięci zapisał, że jej żadne dla niego podjęte krwawe prace, zwycięzkie trudy z znojem, nigdy zagłuzować nie mogły. Pospolity tedy wszystkich głos godnym go nie jednej buławy sądził, minęła. Pod niewolą hetmanów regimentarzem go sobie i życzyło rycerstwo Polskie i obrało we Lwowie u OO. Bernardynów, i tu ubliżono. Skutek jednak pokazał jak wiele szkodowała Polska, że tego Hektora Polskiego rządów nad wojskiem Polskiem, pod te tam czasy nie znała, szczęśliwszaby daleko była. Przecież tak Koniecpolski jako i Potocki hetmani, dzielność jego w najpierwszym honorze u siebie zasadzali, sławą dzieł jego ujęci: Michał Fiedorowicz i Alexy Michałowicz syn jego, Carowie Moskiewscy, posłów swoich do niego posyłali. Rakocy książę, Siedmiogrodzki, Teuderdar podskarbi Porty Otomańskiej, Ślangierej chan Tatarski, czcili jako wielkiego wojownika. Chwalił Rzym do podziwienią nieprzełamaną odwagę, nawet, ile już po śmierci jego, dopiero mu zazdrość przyznała, że był Pan bez przysady. Z heroicznemi cnotami i moralne, ligę w nim trzymały. Bachusa i Wenery, wojennym ludziom szkodliwe poczwały, jak sam nie nawidził, tak od swego obozu chciał ich mieć jako najdalej. Na kawaleryą swoją szczodry, na występnych surowość łaskawością przeplatał, we wszystkich przygodach wspianiałego animuszu, co rok z intraty swojej sto ośmdziesiąt tysięcy rozrzuczał między rycerskich ludzi, a gdy mu pewnego czasu pieniędzy nie stawało, na wykupno pięciu OO. Bernardynów, tyleż znacznych żołnierzy z niewoli Tatarskiej, sygnet swój ślubny, z skarbcu Zamojskich sobie dany,

z chęcią ofarował. Nad to fundował w Przyłuce OO. Dominikanów, *Okol. Russ. Flor. fol. 57.* kościoły w Łubnie, Rumnie, Lochwicy, w Wiśniowcu zaś wspaniałą stawiąc począł Bazylikę, ale tę złość Kozacka z gruntu wyrzuciła, w Białym kamieniu i Mosznie farne kościoły wystawił i uposażył. W Soboty pospolicie do batalji przystępował, i miał to sobie za pewny prognostyk zwycięstwa swego, dla tego też ten dzień szczególniejszem nabożeństwem obchodził zawsze. Pisali o nim *kanon. in Classico sepulchrali, Pastor. in Diadem. Gloriar. Janczyński in MS.* który przydaje o nim, że nie raz był w niebezpieczeństwie życia od Popów Ruskich, o to zawziętych na siebie, że się dziedzicznej z przodków swych wyrzekł schizmy. *Potoc. Centur. Viror. f. 89. Temberski Stanisl. in Chron.* gdzie i to powiada, że gdy między tym Jeremim i Kazanowskim sporka urosła o dobra Rumno nazwane poblizsze Moskwie, Jeremi widząc jak królewskie serce do Kazanowskiego się z faworem nakłaniało, wojska dwanaście tysięcy uzbroił, atoli Władysław w r. 1635. uspokoił te między niemi niesnaski: więc gdy książę już w possessyi dóbr tych od Króla zostawiony, chciał utorować drogę do Moskwy, posłał ludzi swoich na wycinanie lasów, a przez to rozprzestrzenienie drogi: bronila mu tego wprawdzie Moskwa, ale Jeremi posławszy więcej ludzi swoich odpędził Moskwę nie bez jakiej w nich kłęski, o co gdy się skarżył Car Moskiewski na księcia Wiśniowieckiego przed Władysławem IV. ten odpowiedział: Większe prawo ma do Moskwy książę Jeremi, niżeli Car Moskiewski do Rumna. Gdy jaka przygoda na tę ojczyznę przypadła, zwykł był mawiać, *Calamitas Patriae, lamentatio est Jeremiae.* Złączył się był dożywotnie z Gryzeldą Zamojską Tomasza kanclerza wielkiego koronnego córką, z której syn

Michał Król Polski; o nim indziej się mówić będzie, gdzie o Królach Polskich. (?)

Iwan starosta Szyski, syn Michała, brat Alexandra i dwóch Fiedorów, jako się wyżej mówiło; bodaj to nie o nim pisze *Biel. fol. 590. i Orichov.* że w r. 1549. w Peremirce zamku, nie mając ani tyle ludzi, któremi się mógłby wielkiemu mnóstwu Tatarów oprzeć, ani ammunicyi, gdy go ci tym czasem nagle napadłszy gwałtownym impetem dobywali, poddał się i z żoną swoją, ale potem wyszedłszy z niewoli, nie na jednym miejscu, dał się im dobrze w znaki, mszcząc się swojej krzywdy, mąż właśnie do wojny urodzony. Rozumiem, że to ten Iwan, miał za sobą Nastazyą Olizarównę wdowę po Januszu księżciu Kowelskim Sanguszku, jakom mówił pod Olizarami. *Genealogia także książąt Czartoryskich* powiada, że Iwan książę Wiśniowiecki pojął był Magdalenę Deszpotównę, która

po jego śmierci poszła za Alexandra Czartoryskiego. Córka tego Iwana, ile z komputu lat wnoszę, Katarzyna wydana koło r. 1540. za Grzegorza Alexandrowicza Chodkiewicza, starostę na ten czas Tykocińskiego, a potem kasztelana Wileńskiego i hetmana w. ks. Litewskiego, z którą w posagu puścił mu był dobra Kniehinin, jakom się doczytał *in Monim. Coll. Ostrog. S. J.* Synów zaś według *Genealogji* dwóch było, Jędrzej i Konstantyn. *Paprocki* jeszcze i Alexandra do nich rachuje, a z niego znać *Twardowski Pobudka cnoty*; straszny Tatarów pogrom, mąż wojenny.

Jędrzej wojewoda Wołyński starosta Łucki, syn Iwana starosty Szyskiego, w r. 1578. z tym tytułem podpisał list *Infeudat. Króla Stefana*, przedtem zaś pierwszym był kasztelanem Wołyńskim w r. 1569. na sejmie Lubelskim postanowionym, kędy podpisał unią Litwy z Koroną. *Constit. f. 170.* i 1572. u *Paproc. fol. 524.* idąc torem przodków swoich, chwały rycerskiej cheiwy, z Stefanem Batorym Moskwę wójując pod Pleszkowem, w r. 1581. Mikołaja Chostowina piechoty Moskiewskiej wodza pojmał, i do Króla przyprowadził *Biel. fol. 783. Heindensztejn, co i Konstytucya namienia tegoż roku fol. 375.* na inszych także miejscach nie mniejszem sercem krew swoją poświęcił na dobro tej ojczyzny, przybrał był sobie w dożywotnią przyjaźń, według *Geneal. Eufemią Wierzbicką*, według *Starowol. in Monum. fol. 244.* Eufemią Wierzejską, z której spłodził Konstantego i Dymitra w dzieciństwie zmarłych, i cztery córki. Elżbietę Eufemią Mikołaja ksiąźęcia Radziwiła Sierotką nazwanego, wojewody Wileńskiego małżonkę, była to Pani cnot wielkich, wyrzekłszy się albowiem schizmatycznych błędów, przykładem swoim i matkę swoją i brata dziedzica na Rakowie do tegoż pociągnęła, jako pisze *Sacchinus Histor. Societ. p. 5. lib. 9. num. 83.* w r. 1589. na ubogich szcudrze łaskawa, którym nie dosyć na tem mając, że fortunę swoją wysypała, jeszcze ostatnią wolą rozkazała, żeby ciało jej ubóstwo do grobu wniosło, a expens pogrzebowa, która pompę ksiąźęcą miałaby zastąpić na nich żeby podzielona była. *M. Raderus in dedicat. Viridarii. Annuae Societ. 1596.* Nagrobek jej z kościoła Nieświeskiego Soc. Jesu wypisany od *Starowol.* tak o niej mówi: *Altare S. Crucis ad Ecclesiam S. J. Nieswiesii, et monasterium S. Euphemiae munificentissime auxit, hospitale S. Spiritus locupletis proventu dotavit, Coenobium Ordin. S. Francisci Minorum de Observantia suis sumptibus erigi curavit, multa in aras et pauperes liberalitate, unde Mater egenorum vocabatur, in oratione assidua, omnibus dotibus ornatissima, nondum expleto 27. aetatis anno obiit, relictis*

quinque filiis. Annę Mikołajowi Sapięha wojewodzie Witebskiemu, Zofią Janowi Pacowi cywunowi Wileńskiemu, Alexandrę ksiązęciu Czartoryskiemu Jerzemu, zaślubione, ta Alexandra do fundacyi Klewańskiego kościoła siła się przyczyniła, niewiem czy nie taż sama Alexandra, była powtórnyim związkim za Mikołajem Radziwilem ksiązęciem na Dubinkach i Birzjach wojewodą Nowogrodzkim, jako pisze *Geneal. Radziwiłow.* koło r. 1580.

Konstantyn wojewoda Kijowski, syn drugi starosty Szybskiego, z tym go tytułem kładzie *Genealogia*, ale mnie się nigdzie indziej nie dostało czytać o tem jego krześle: pisze o nim *Kojatow. in MS.* że za Króla Augusta dwieście usaryi własnym kosztem przeciwko Moskwie uzbroił i sustentował. Był osobą swoją w tej potrzebie, którą Serebnego wodza Moskiewskiego zniesiono, w roku 1567. pod Czaśnikami. *Biels. fol. 622.* wspomina go i *Paproc. o herb.* gdzie powiada, że miał za sobą Świerczownę, i z niej zostawił potomstwo. Wziął ten Konstantyn od Króla Augusta w zasługach Horynkę z niemalem enót swoich zaleceniem.

Konstantyn wojewoda Ruski, syn Konstantego wojewody Kijowskiego, starosta Krzemieniecki, Marsem i ten tchnął, i nie inszym duchem, tylko tym którym prawie wszyscy ksiązęta z tego domu żyli, żeby za ojczyznę i dla dobra jej ani fortuny, ani życia nie żałować; z Zamojskim tedy hetmanem przeciwko Michałowi gospodarowi Wołoskiemu w gromadnej kawaleryi swojej stawając, pięknie się i z samego hetmana tego pochwałą, zaszczycił. Wkrótce z Jerzym Mniszkiem wojewodą Sandomierskim, Dymitra na tron Moskiewski wprowadził i osadził, a po zabiciu jego; gdy stancyą Konstantyna ksiązęcia, rozjuszony gmin pospólstwa naszedłszy, gwałtem go dobywał, ten w pięciuset swoich, nietylko że ich impet wytrzymywał, ale też z tysiąc ich trupem położywszy, dziewiętnastu swoich tylko straciwszy; przez dwa dni tedy dzień i noc uganiając się, z nieprzeliczonym tłumem ludzi, gdy nakoniec budynek drewniany od gęstego z dział strzelania wytrzymać nie mógł, chwalebniemi kondycyami pokój zawarłszy, do ojczyzny sobie drogę otworzył. *Petricius lib. 2. Histor. Moschov. Potoc. Centur. Vir. fol. 103.* Po zejściu ksiąząt Zbarazkich, ile że to jednaż krew w tych dwóch familiach była, wszystka się ich fortuna do niego ściagnęła. Cztery razy śluby małżeńskie ponawiał, pierwszy raz z Anną Zahorowską kasztelanką Braclawską, drugi raz z Urszulą Mniszchówną wojewodzanką Sandomierską, której siostra była za Dymitrem Carem Moskiewskim, trzeci raz z Katarzyną Korniaktowną z Białobosz, pozostała wdową po Alexandrze Chodkiewiczu wojewodzie Tro-

ckim, ale z obiema żył *sterilis*, czwarty raz z Heleną Strusio-wną starościanką Halicką i Chmielnicą pozostałą wdową po Walentym Kalinowskim generale Podolskim. *Okol. Russ. Flor. fol. 99.* Z Zahorowskiej były dwie córki, Maryanna Jakóba Sobieskiego kasztelana Krakowskiego ale *sterilis*, Helena Stanisława Warszyckiego kasztelana Krakowskiego małżonki, i syn Janusz, o którym niżej. Z inszych zaś także dwie córki spłodził, Teofilę Piotrowi Szyszkowskiemu kasztelanowi Wojnickiemu, i Annę Janowi Zamojskiemu kasztelanowi Chełmskiemu, i strażnikowi koronnemu, zaślubione; i synów dwóch, Alexandra starostę Czerkaskiego, wielkiego choć w młodym wieku wojownika, ale bezpotomnego. *Constit. 1590. f. 588.* approbuje niektórych dóbr kupno tego Alexandra, od Michała Bajbuzy nad rzeką Sułą leżących, i Jerzego starostę Kamionackiego, ten z Eufrozyny Eulalji hrabianki Tarnowskiej kasztelaniki Żarnowskiej, która po jego śmierci poszła za Radziejowskiego podkanclerzego koronnego, tylko jedną córkę zostawił Konstancją Samuela Leszczyńską obożną koronnego *sterilem*. Urodził się ten Konstantyn w r. 1564. umarł 1641. przeżył lat 77. *Annuae Societ. w r. 1595.* piszą że od schizmy ks. Kasper Nahajus S. J. z kościołem go Rzymskim katolickim pojednał, wraz i z siostrą jego, której się jednak nigdzie nie mogłem doczytać.

Janusz koniuszy koronny, starosta Krzemieniecki, syn Konstantego wojewody Ruskiego z Zahorowskiej, młodsze lata w rycerskim kunszcie pod Szpinolą, wielkim niegdy Hiszpańskim wojownikiem w Niderlandzie polerował, w którym tak potem w różnych okazyach, nietylko experyencyą, ale i serdecznem mężstwem wygórował, że go zdolnym buławy mniejszej koronnej osądził Władysław IV. Król Polski, którą mu i przyśłał w r. 1636. ale go już przy zgonie znalazła passującego się z śmiercią. W Polsce najpierwej się zakazał z dzielnością swoją przeciwko Osmanowi Carowi Tureckiemu pod Chocimem, potem przeciwko Gustawowi Królowi Szwedzkemu w Prusiech, przeciwko Moskwie z Władysławem Królem, przeciwko Abazy Baszy dwie chorągwie pieszą i jezdną okryte, swym kosztem wystawiwszy, stanął, kędy gdy nieprzyjaciel na obóz nasz silnie nacierał, pieszo książę Janusz z swojemi ludźmi przypadłszy na posiłek, nie tylko wstrzymał na sobie cały impet jego, i gęstych kul grady, ale go i od obozu odpędził. Temże mężstwem i Murtazego Baszę łamał, wielki ten Polski kawaler. Tatarów też na Ukrainę wyciekających, dobrze i nie raz gromił, a żeby była zawsze gotową miała z niego obronę ojczyzna, na dworze swoim ludzi rycerskich trzymał, i znaczny komput do boju, na których co rok sto dwadzieścia tysięcy

z skarbu jego liczono. Z teŝe ku ojczyźnie miłości, pewnych swoich dóbr dziedzicznych ustąpił dla ugruntowania pokoju. Władysław IV. obrał go swoim do stanów Rzeczypospolitej oratorem o tron Polski konkurrując, jakoż imieniem jego dotarł poŝądanego skutku: *Porządek elekcji fol. 10.* i *pacta conventa* poprzysiął. Na teŝe elekcji, gdy heretycy i schizmatycy, dawnemi czasy duchowieństwu w Polsce pozwolone przywileje wątlíč chcieli, a sobie nowe ugruntować, murem się przeciwko nim stawił książę Janusz. W r. 1620. deputatem będąc na trybunał koronny, Aryanów, przy wierze katolickiej stawając, sprawiedliwie potępił. OO. Bernardynom do Zbaraża niegdy wprowadzonym, i konwent dokończył szczodrobliwie, i sustentacją opatrzył. Posłując na sejm 1634. komissarzem wojennym do boku hetmańskiego naznaczony. *Constit. fol. 3.* Umierając gdy mu Boga pod osobami chleba utajonego przyniesiono, z łózka się porwał, i padłszy na ziemię krzyżem, z wielkiem go poszanowaniem przyjmował, aż się teŝ do niego pokwapił po zapłatę, w samej prawie porze, kiedy i na Niebo i dla ojczyzny zabierał się więcej pracować. *Potoc. Centur. Viror. fol. 102. Twardow. Pobudka cnoty, Czartliński Wizerunek.* Miał za sobą Eugenią Katarzynę Tyszkiewiczównę wojewodzankę Wileńską, która po jego zejściu ponowiła śluby z księżciem Radziwiłem, z tej było dwóch synów, Dymitr i Konstantyn.

Dymitr Jerzy kasztelan Krakowski, hetman wielki koronny, Białoцерkiewski, Drahimski, Lubomski, Solecki, Kamionacki starosta, syn starszy Janusza księżęcia koniuszego koronnego, przedtem zaś najprzód strażnik koronny 1658. potem wojewoda Bełzki 1669. i hetman polny koronny; dalej wojewoda Krakowski 1678. umarł kasztelanem Krakowskim w r. 1682. w Krakowie u Ś. Trójcy pogrzebiony: wkroczył był w związku małżeńskie *1mo voto* z Maryanną Zamojską kasztelanką Czerniechowską, z tej zostały się trzy córki, Salomea zakonnica Ś. Benedykta we Lwowie u Wszystkich ŚŚ. ale potem do Przemyśla przeniesiona, ksienią tamten klasztor rządziła, kędy świątobliwie umarła; Zofia Wacława Leszczyńskiego wojewody Podlaskiego powtórna małżonka, zesła w r. 1681. wieku swego 26.; Eugenia Katarzyna Konicpolska kasztelanowa Krakowska, ale *sterilis*, ta w roku 1669. koronę swoją ślubną złotą drogiemi kamieniami sadzoną powiesiła na obrazie cudownym Matki Boskiej w Częstochowie. *Nieszpork. Analect. fol. 325.* Był i syn tegoż Dymitra Janusz, ale potomstwa żadnego nie zostawił. *2do voto* w r. 1671. ślub brał z Teofilą księżniczką Zasławską wojewodzanką Krakowską, Władysława Dominika i Katarzyny Sobieskiej kasztelanki Kra-

kowskiej córką, która bezdzietną będąc z Dymitrem, po śmierci jego poszła za Józefa Lubomirskiego marszałka w. koronnego. Był to Pan z młodości swojej do heroicznych dzieł przyuczony, we wszystkich za Jana Kazimierza okazyach, których pod te tam czasy obszerne pole było. W Zbarazkiem oblężeniu z Jeremim Michałem książęciem Wiśniowieckim, i Konstantynem bratem swoim (*Kochowski in panegir.* i czwartego przydaje Dymitra, który tamże z niewczasu i trudów życie położył, stryjcem mu miał być Jeremi Michał: *Janczyński go zaś in MS.* zowie stryjecznym tegoż) początki Marsowe założył. Pod Krzemieńcem potem na Tatarskich karkach pokazał, jak silna była książęca szabla, także pod Zwańcem i Soczawą na Kozackich, kędy Chmielnicki młodszy zginął. Prawdać że po umknieniu się Jana Kazimierza za granice Polskie dla Szwedzkiej burzy, gdy się wojsko kwarciane szczęściu Karola Króla Szwedzkiego kłaniało, i on też w tę ligę wszedł z Szwedami, jako pisze *Tulden lib. 5.* w r. 1655. ale ją wkrótce tak rozerwał, że z Czarneckim się złączywszy, gdy Karol z Rusi powraca, nie małą go kłęską przywitał, *Tulden lib. 6.* a potem i na innych miejscach sił jego dobrze przytarł. Na Moskwę zaś, gdy się pora wojenna otworzyła, pod Cudnowem i Słobodyszczami, szczęśliwie wojował: w r. 1660. za Janczarychą koło Chmielnika z swoim pułkiem jak im był ciężki, świadczy *Zieleniewicz, i Autor potrzeby Cudnowskiej.* Bił i Węgrów pod Sachnanem. Za buławy, zaś jego pamiętne z Turków zwycięztwa pod Chocimem i Zórawnem, potomnym wiekom na zaszczyt tego domu, świat Polski głosić będzie. *Potoc. Centur. Viror. fol. 3. Kochowski etc. Nieszpork. in Annal.* jego na obraz Matki Boskiej w Częstochowie szczodroblivość zapisał *fol. 326.* ale go omylnie wojewodą Wołyńskim nazwał. Na żołnierskich ludzi jak fortuny swojej nie żałował, tak karności rycerskiej w nich pilno przestrzegał.

Konstantyn najprzód wojewoda Braclawski, *Constitut. 1676. fol. 9.* potem Bełzki, Gliniański, Osiecki starosta, syn drugi Janusza koniuszego koronnego, brat Dymitra kasztelana Krakowskiego, i wszystkich jego tak zwyciężkich potrzeb, jako i trudów dla ojczyzny podjętych, nierozdzielny towarzysz, był komissarzem do traktatu Zorawińskiego w r. 1686. wyuł się z śmiertelności, w katedrze Lwowskiej pochowany, dnia ostatecznego czekać będzie. Dwa razy śluby małżeńskie ponawiał, pierwszy raz z Ursulą Teresą z Wielkich Kończyc Mniszchówną wojewodzanką Wołyńską, ale z tej potomstwa nie było; drugi raz z Anną Chodorowską podkomorzanką Lwowską, z tej była córka Franciszka, Kazimierza Tarła starosty Goszczyńskiego małżonka, i synów dwóch, Janusz i Michał.

Janusz Antoni kasztelan Krakowski, starosta Krzemieniecki, Parczewski, syn Konstantego wojewody Bełzkiego; nieporównana w nim ludzkość, Pańska szczodroblivość, męztwo, którego dał dowody pod Konieczpolem i indziej, gładkość wymowy, do najpierwszych w tej ojczyźnie powodowały go krzesel: Marszałek najprzód nadworny Litewski, kasztelan Wileński z sejmu 1703. komissarz do rewizyi skarbu koronnego, *Constitut. fol. 13.* i deputat na trybunał skarbowy Litewski, *fol. 29.* wojewoda Krakowski. Marszałkował w trybunale koronnym w r. 1710. Na komissy Radomskiej 1721. Fundował kollegium nasze w Krzemieńcu, we Lwowie do fundacyi i struktury kościoła i klasztoru OO. Franciszkanów Ś. Antoniego, siła się przyczynił, nie mniej i na inne przybytki Boskie hojny. Jest w druku jego książka *in 4to pod tytułem: Sposób krótki, łączny i pewny do zbawienia, myśl dobra, z Francuzkiego na Polski język przetłom. w Poznaniu 1728.* 2do. *Mowa na weselu Rzewuskiego Podczaszego Koron. i z Potocką in fol. Lublini 1731.* Wszedł w kontrakty małżeńskie z Teofilą Leszczyńską herbu Wieniawa wojewodzanką Podlaską, wdową po Konarzewskim, ta mu powiła tylko córkę Franciszkę, która żyła z księżciem Radziwiłem kasztelanem Trockim, hetmanem polnym Litewskim. Życie to śmiertelne zykńczył Janusz we Lwowie w roku 1741. tamże w katedrze pogrzebiony.

Michał Serwacy wojewoda Wileński, hetman wielki Litewski, syn drugi Konstantego wojewody Bełzkiego. Wielkie księztwo Litewskie, pod czas dawnej burzy, skonfederowawszy się w r. 1700. jego sobie za marszałka, czyli raczej praw swych i wolności obrońcę obrało: w r. 1703. już na ten czas hetman polny Litewski, marszałkował izbie poselskiej na sejmie Lubelskim, wziął potem buławę wielką Litewską, z którą gdy Moskwę heroicznie nie raz poraził, od nich w niewolą wzięty, czas niejaki tam z utesknieniem przepędził, że nie mógł, jak sobie życzył na dobro tej ojczyzny pracować. Wywikławszy się z niej nie bez osobliwszej pomocy wieleb. księdza Boboli Jędrzeja Soc. Jesu męczennika, wziął pieczęć wielką Litewską, ile że buławy pod niebytność jego w insze się ręce dostały: podczas kanclerskiej funkcyi, dwa razy marszałkował w trybunale Litewskim głównym, raz w r. 1721. drugi raz w r. 1732. nawet po śmierci obudwu hetmanów, gdy regimentarstwo mu wojsk Litewskich przydane, od Augusta III. Króla na krzesło województwa Wileńskiego i z buławą wielką wyniesiony. Trzy razy śluby małżeńskie ponawiał, pierwszy raz z Katarzyną księżną Dulską marszałkowną Litewską, z tej się zostały dwie córki, Anna Ogińskiemu wojewodzie Trockiemu, Elżbieta Michałowi

Zamojskiemu wojewodzie Smoleńskiemu, zaślubione; drugi raz z Magdaleną księżniczką Czartoryską chorążanką Litewską, ta bezdzietna, trzeci raz z księżną Radziwiłówną kanclerzanką Litewską, wdową po Flemingu Jakóbie Henryku koniuszym Litewskim, feldmarszałku Saskim. Są w druku te jego książki: 1mo. *Medytacye na różne wybrane z Pisma Świętego teksty, na każdy dzień roku*, Ks. Pawła Segnerego S. J., przetłomaczone na Polskie, w Warszawie 1728. in 4to. 2do. *Quinque Psalmi in detentione Głuchowiensi compositi, albo Pięć psalmów wierszem*, w Częstochov. in 4to 1711. 3tio. *Historja ludu Bożego*.

Michał książę Wiśniowiecki hetman wielki Litewski, wojewoda Wileński umarł roku 1743. ostatni tego wielkiego domu. — *Historja ludu Bożego* o której tu czyni wzmiankę *Niesiecki*, jest to tłumaczenie księgi francuzkiej ks. Berroger Jezuity, ale podobierwsze tylko księgi tej historyi są tłumaczone przez Wiśniowieckiego. — *Krasicki*.

Wiśniowski herbu Prus 1mo, w Lubelskim województwie i w ziemi Chełmskiej. Jan Wiśniowski 1537. podpisał *inter pruesentes* przywilej Rusi dany. Stanisław z Wiśniowa Wiśniowski, który z chwałą imienia swego wojował przeciwko Turkom za Rudolfem II. Cesarzem w Węgrzech pod Sygetem, i w Wołoszech przeciwko Rozwanowi z Janem Potockim, co o nim głosi kamień grobowy w Krakowie u OO. Franciszkanów. *Starow. in Monum.* Tobiasza są *Treny wierszem Polskim wydane w r. 1585*. N. Wiśniowski nazwany Owiesek starosta Mławski, u *Paproc. o herb. fol. 175*. N. Pawła Jabłonowskiego; Dorota Stanisława Borkowskiego herbu Nowina; Maryanna chorążanka Pińska, Drzewieckiego Piotra stolnika Chełmskiego, małżonki. Dominik pisarz Przemysłki miał za sobą Bolestraszycką, Jan Barbarę Krzepicką, N. Joannę Strzegocką i z niej potomstwo, N. Wiśniowski sędzia Nowogrodzki z sejmu 1638. komissarz do granic. *Constit. fol. 31*. Walentyn i Jędrzej pisarz grodzki Chełmski z sejmu 1647. naznaczeni do rewizyi ksiąg ziemskich Chełmskich i Krasnostawskich, *Constit. fol. 38*. był potem ten Jędrzej podsędkiem ziemskim Chełmskim i podstarościm grodzkim w roku 1667. *Constit. fol. 27. i 35.* a w r. 1676. sędzią ziemskim Chełmskim, *Constit. fol. 10*. pisał się z Karniowa. Drugi Jędrzej łowczy Chełmski 1667. *Constit. fol. 23*. Mikołaj pisarz grodzki Grabowiecki 1647. i poborca. *Constit. fol. 28*.

N. Wiśniowski kustosz Przemysłki. — Józef komornik ziemski Krzemieniecki. — Stefan pisarz grodzki Kowieński. — Ignacy sędzia ziemski Piński. — Józef rotmistrz Piński. — *Krasicki*.

Wissyger herbu Bogorya, Stryjkow. Paproc. Okol. w księztwie Litewskim.

Wiszowaty herbu Roch, w Podlaskiem województwie, w Krakowskiem i na Rusi, i ten dom uplątał się był w dyssydeńskich nowinkach. Co z tego poznać, że Jędrzej Wiszowaty, z Fausta Socina głównego herezyarchy córki urodzony, napisał *Narrationem Compendiosam quomodo in Polonia a Trinitariis Reformatis, separati sunt Christiani Unitarii, która weszła do druku in Biblioth. Antitrinitariorum u Krzysztofa Sandyusza pag. 207.* jako pisze *Hoppius in Schediasmate fol. 122.* tamże u *Sandyusza jest list o życiu i śmierci jego pag. 219.* Mikołaj Wiszowaty spłodził dwóch synów, Konstantyna i Abrahama. Z tych Konstantyna syn Stanisław z Wituńskiej spłodził Marcyana bezpotomnego i córkę Elżbietę Wroceńską. Abraham zaś komornik graniczny ziemski Brański pojął Maryannę Szumkowską, z którą weszły w ten dom dobra Szumków, z którego potomkowie jego w Krakowskiem i Sandomierskiem województwach osiadłszy, pisali się: z tej zrodził Wojciecha *sterilem* i Jana, od którego były dwie córki, Skrzypkowska i Łopieńska, tyleż synów Marcyan i Stanisław, z drugiej zaś żony Anny Sicheniowny, miał synów pięciu: Mikołaja, Benedykta, Marcyana, Łazarza i Stanisława. Mikołaj podczas koronacyi Zygmunta III. Króla zginął, Benedykt, zostawił Krzysztofa i Jana, i córkę Annę Moskorzewską, Marcyan podstoli Podlaski, umarł bezdzietny, Łazarza synowie, Jakób w Prusiech wojując, poległ w okazyi. Stefan i Paweł ludzie rycerscy, i córka Anna Ślesińska: jam czytał, że Zuzanna Wiszowata dziedziczka na Sokolnikach i Dybowce, z Krakowskiego województwa, była za Adamem Ślesińskim podczaszym Łęczyckim. Stanisław ostatni syn Jana z Sicheniowny spłodził Jędrzeja, Teodora, Mikołaja i Benedykta. Michał Sebastyan Wiszowaty, podstarości i sędzieja grodzki Lwowski w r. 1657. *Acta Castren. Leopold. N.* miał za sobą Konstancją Kozierowską pozostałą wdowę po Nielawickim, z tej synowie, Józef cześnik Liwski, Stanisław poręcznik pod piechotą w wojsku Polskiem, i Konstantyn, i córka Joanna. N. miał za sobą Małgorzatę Morsztynównę starościankę Filipowską.

Wiktor Wiszowaty roku 1778. miecznik Łomżyński. — Jakób sędzieja grodzki i podstarości Łomżyński. — *Krasicki.*

Witanowski, w Brzeskiem Litewskiem. Jan i Piotr Witanowscy na Władysława IV. Krzysztof, Jan, Michał na Jana Kazimierza elekcye pisali się. Kazimierz Witanowski tenutarz Pojezierski: mają kolligacye z Chodkowskimi. N. miał za sobą Helenę Młoszewską.

Witkowski herbu Nowina, w Krakowskiem województwie. Jarosz i Seweryn Witkowscy bracia rodzeni. Z tych

Seweryn chorążym był księztwa Zatorskiego, pisał się z Rudułtowiec, bywał posłem na sejmy i deputatem na trybunały, miał za sobą Rusocką, (*Baranowski* zaś powiada że Brandysonnę herbu Radwan i z niej potomstwo) zostawił z niej córek dwie, z których starsza z Stefanem Dembińskim, druga najprzód z Zygmuntem Dembińskim, po nim z Janem Ostrogorskim dożywotnie zmówione; synów zaś trzech: 1. Paweł miał syna jednego, który w obozie pod Toruniem umarł, i córkę Zofią, ta *1mo voto* była za Dembińskim podkomorzycem Sandomierskim, *2do voto* za Jędrzejem Kuczkowskim. 2. Stanisław umarł bezpotomny. 3. Seweryn z sejmu 1667. komissarzem do rewizyi naznaczony, *Constitut. fol. 31.* ten z Anny Bolestraszyckiej, spłodził córkę Zofią Janowi Karolowi Jezernickiemu zaślubioną, ale bezdzietną, i synów trzech, Stanisława którego żona Ujejska, z tej był syn Samuel ksiądz, i córka Maryanna Gawrońska; Alexandra, ten młodzianem umarł, i Pawła, ten pojął Bogumiłę z Białej Bielską miecznikównę Lubelską, z którą zostawił córkę jedną, Annę Gedyminową stolnikową Smoleńską, i synów trzech, Marcyana, który poległ w batalji pod Kaliszem ze Szwedami, Stanisława, i Jana w zakonie Soc. Jesu, ten z rektorstwa Poznańskiego do Francyi do Schambora zajechawszy, tamże życie skończył w r. 1732. Jest w druku jego książka luboć bez imienia jego wydana: *Observacye Świąte, to jest nabożeństwo, na niektóre dni i święta przedniejsze przez rok, w Poznaniu in 4to 1730.* Jarosz brat Seweryna chorążego Zatorskiego, miał za sobą Elżbietę Wieruską z Lubomirskiej urodzoną, siostrę pułkownika, która mu powiła córkę Annę, Adryana Belchackiego małżonkę, i synów dziesięciu. Z tych Stefana zabito, Krzysztof w wojsku zginął. Gabryel miał za sobą Barbarę Buczacką, z której zrodził trzy córki, Maryannę, ta poszła za Franciszka Secygniewskiego, Beatę, ta panną umarła, Annę ta wydana za Krzysztofa Drodzowskiego. Hieronim miał za sobą Ogonowską, z nią *sterilis*. Jan Boratyńską wdowę po Secygniewskim, z tej było dwóch synów, Alexander i Stanisław, tyleż córek, z tych jedna żyła z Zygmuntem Budziackim, druga z Felicyanem Trzemeskim: inni synowie Jarosza w różnych okazyach poginęli, wojskową służąc. Tegoż Seweryna chorążego i Jarosza, był brat stryjeczny, który zostawił synów czterech: Samuela, Władysława, Ludwika i Alexandra. Samuel mąż rycerski miał za sobą Rusocką, z której zostało się pięć synów, i córek trzy, jedna z nich Kłobukowska, synowie zaś młodzianami pomarli. Tegoż ojca Samuelowego, był brat stryjeczny Jan dziedzic dóbr Halkowa pod Bielskiem, zrodził synów dwóch, Jana i Jędrzeja, od Jana zostało synów trzech, Jakób który miał za sobą Sta-

rowiejską, Jan który z Bystronowską bezpotomny. Stefan który pojął Rusecką, córki tegoż Jana dwie zakonnicami w Raciborzu, trzecia Magdalena za Franciszkiem Starowiejskim. Jędrzej syn Jana, najprzód miał za sobą Palczewską, z nią *sterilis*, 2do voto Waśniewską, z tej córek trzy, Bobrowska, Radomyska, trzecia zakonnica, i syn Władysław, 3tio voto Kuniecką, z tej syn Antoni Paulitą został. Są i w księstwie Litewskim, Jan w województwie Mińskim, Władysław w księstwie Zmudzkiem 1674. r. Franciszek w Brześciańskim z matki Paszkowskiej herbu Zadora urodzony.

Witkowski herbu *Por yj*, w Łęczyckiem województwie, od Jaroskowskich swoją linią prowadzą, gdy bowiem Alexander Jaroskowski syn Jakóba i Oszkowskiej herbu Lubicz wziął działem Witkowie, od nich przezwany Witkowskim, ten z Krystyny Koszkowskiej herbu Dołęga, którą Kalińska herbu Topor siostra suffragana Lwowskiego urodziła, spłodził córkę Katarzynę zakonnicę S. Brygitty we Lwowie, i synów trzech, Łukasza dziekana katedry Lwowskiej, proboszcza Jaworowskiego, protonotaryusza apostolskiego 1665. Macieja i Stefana męża rycerskiego, tak w okazyach przeciwko Kozakom, jako i w Prusiech przeciw Szwedom. N. była za Alexandrem Paprockim.

Witoniski herbu *Syrokomla*, w Wołyńskim województwie: Stefan na Witoniszu Witoniski cześnik Wołyński 1691. Krystyna Konstantego Sieniuty małżonka.

Witosławski herbu *Jastrzębiec*, w Mazowieckiem województwie, z których jeden za czasów *Paprockiego* był sędzią ziemskim Zawkrzeńskim.

Witosławski herbu *Nieczuja*, w Sandomierskiem województwie, kładzie tu *Okolski* tych, co się z Sielca piszą, ale ich i pod herbem Prawdzic położył, dokąd należą. Temi zaś czasy znajdują się w Przemyskiej ziemi, z których Samuel Witosławski, pojął Zofią Dedyńską, i z nią spłodził córkę Maryannę, ta poszła za Dymitra Siemiasza Drynieckiego herbu Sas, z której synowie Jan i Antoni Siemiasze. Synów zaś trzech, Jędrzeja, Pawła i Mikołaja: z tych Jędrzej z Siedliską, miał synów Samuela, Stanisława, Antoniego i Alexandra ale bezpotomnych. Paweł także *sterilis* zszedł z tego świata, Mikołajowi zaś Anna Gołyńska herbu Prawdzic, powiła czterech synów, Michała kanonika Przemyskiego, kustosza kollegiaty Jarosławskiej, Piotra i Arnolfa jeszcze młodzianów, i Kazimierza, ten pojął Barbarę Malaffównę herbu trzy gradusy.

Michał Witosławski umarł r. 1769. suffraganem Przemyskim biskupem Belineńskim kreowany. — Brat jego Kazimierz z *Malaffowny* zostawił córkę i synów, Antoni sędzia grodzki Halicki

miał za sobą *Odrzywolską*, drugi Ignacy w roku 1778. obożny polny koronny pojął *Dąbską*, zostawił syna Ignacego ożenionego z *Dembowską* i córkę Helenę za pułkownikiem Konstantym Dembowskim. Eugeniusz syn Ignacego. Siostra Michała sufragana była za Galińskim. — N. Witosławski podczaszy z *Raciborowską* zostawił dwóch synów Kajetana ożenionego z *Ożarówską* i Edwarda ożenionego z Emilią *Starzeńską* herbu *Dołwa*. —

Witosławski herbu Prawdzic, w Wielkiej-Polszcze; z Niemiec do Polski przyszedł jeszcze za Krzyżaków, gdzie w nagrodę za krwawe ich zasługi puszczone im było Kłeco; nabylili potem dóbr Sielca pod Zninem, z których się potomkowie ich pisali. Czterech braci wspominają Witosławskich, z których Piotr najmłodszy w okazyi mąż wojenny poległ. Benedykt z Sielca rotmistrz królewski. Jędrzej w Kaliskiem, Piotr w Poznańskiem, podpisali elekcyą Władysława IV. Króla. Janusz dziedzic na Sypniowie i Witrogoszczy, kasztelan Inowrocławski, z Zalińskiej sędzianki Tucholskiej, zostawił potomstwo. *MS. Konopats*. N. miał za sobą Zofią Pogorzelską kasztelanekę Kaliską, z której córka Katarzyna Franciszka, żyła z Zygmuntem Działyńskim wojewodą najprzód Kujawskim, a potem Kaliskim, pani wielkiej pobożności, co jej przyznaje nagrobek w Pakoszczy w kaplicy Działyńskich, z światem się rozstała w r. 1677. N. była za Janem Potulickim.

Witowicz herbu Jelita, patrz **Pieniążek**.

Witowski herbu Brochwicz, w ziemi Przemyskiej. Gabryel Witowski z Witowie dziedzic na Stubnie, syn jego z Bobolanki Antoni 1692. Jan 1592. na liście Zygmunta III. danym miastu Lwowskiemu. Stanisław miał za sobą Cieklińską. Szymon Helenę ks. Woroniecką stolnikównę Kijowską. Jan Katarzynę Charczewską.

Witowski herbu Jastrzębiec, w Sandomierskiem województwie, piszą się z Popowa. Stanisław Witowski, chorąży Łęczycki, wielkorządca Krakowski, starosta Niepołomski, a potem kasztelan Brzeziński, Krzeczowski i Bocheński starosta, po dwuletniem więzieniu w Moskwie wytrzymanym, wyszedłszy na wolność, Szujskiego pojmał i przyprowadził, w Wołoszech po zejściu Jeremiego hospodara rozruchy wewnętrzne uspokoił, do Węgier, Turek i Wiednia prywatnemi legacyami, tak się Zygmunтови III. Królowi Polskiemu przymilił, że na niego łaski Pańskie hojnie sypał, przeniósł się na wieczność w roku 1637. w Jedlnie kędy kościół wymurował, z nagrobkiem pogrzebiony. *Starowol. in Monum. fol. 682*. Na naszę domum professam w Krakowie był szczodrobliwie łaskawy, na ubogich rozrutny, od Niemiry kupił dobra Regów za sto tysięcy, w r. 1635. z sejmu był naznaczony deputatem na trybunał Radom-

ski, *Constit. fol. 17.* i do lustracyi dóbr królewskich w Małej-Polszcze *fol. 58.* Miał za sobą *Imo voto* Kochanowską herbu Korwin, z tej spłodził córkę Katarzynę Alexandra Łukowskiego pisarza ziemskiego Krakowskiego małżonkę, i syna Stanisława, *2do voto* pojął Zebrzydowską kasztelanę Szremską: *Baranow.* i o trzeciej jego żonie namienia. *Gold. Bractwo.* Ewie Kunegundzie Stamirowskiej. Stanisław najprzód miecznik, potem podkomorzy Łęczycki 1640. umarł kasztelanem Sendomierskim, starostą Lubelskim, Knyszyńskim, Krzeczowskim, Nowotargiskim, Zwoleńskim: był to Pan chwałę Boską pomnażający, kościół OO. Bernardynów na Stradomiu przy Krakowie, który Szwedzka zawziętość deplantowała, z fundamentów murować począł, gdy go tedy już wpół dość kosztownie wyprowadził, śmierć odkończeniu jego przeszkodziła; co znać z inskrypcyi na drzwiach tegoż domu Bożego, w Jedlnie także miasteczku kościół wymurował z gruntu, czego świadkiem jest napis u *Starowol. in Monum. fol. 682.* Grunt swój własny w Krakowie darował OO. Reformatom, *Constit. 1662. f. 23.* pisze o nim *Ines. centur. 7. epigram. 12.* w akademji Krakowskiej pewną fundacyą na studentów uczynił. Dla ojczyzny też życia nie żałował, które w różnych okazyach na szaniec wystawiał, jako pod Smoleńskiem z Władysławem IV. Moskwę wojując; pod Pilawcami, gdzie na zhuczałe chłopstwo z ludźmi swemi natarłszy, i dobrze ich zuchwałość uchłostawszy, serce zaostrzył junakom Polskim do podobnej odwagi, gdyby jej była nie zalała gęsta kolej i nagła trwoga. Karol Król Szwedzki listami swemi zapraszał go do siebie, odpisał jako na kochającego ojczyznę syna należało. Wszystko prawi co mam powinienem Bogu, wierność poprzysiągłem ojczyźnie i Janowi Kazimierzowi Królowi, Karolowi nie, ani fortunie, zaczem raczej śmierć obieram sobie, niżeli wiary Panu swemu niedotrzymać. Jeździł w legacyi do Moskwy względem granic ułożenia, i do Innocentego X. Papieża; z sejmu 1653. deputatem na trybunał skarbowy Lwowski, *Constit. fol. 2.* a w r. 1661. do Zup Wielickich *fol. 10.* i do granic między Spiżem i Węgrami *fol. 34.* Złączył się był dożywotnie z Joanną Eleonorą Firlejówną z Dąbrowicy, córka jego Teresa czy Elżbieta żyła z Alexandrem Załuskim wojewodą Rawskim. *Mowca Polski tom. 2. fol. 217.* Druga za Adamem Drzewickim wojewodą Lubelskim była, i syn Antoni, żył z Drohojewską. Niewiem czy do tych należą: Rafał Witowski łowczy Kijowski, z sejmu 1601. komissarz do granic. *Constit. fol. 740.* Łukasz najprzód sędzia grodzki Kijowski, *Constit. 1616.* w roku 1629. posłował na sejm już na ten czas podczaszy Kijowski, ztamtąd deputatem zapisany do kwarty Rawskiej. *Constitut. fol. 26.*

W r. 1638. komissarzem do granic, *Constit. fol. 31.* Stanisław stolnik Bełzki miał za sobą Barbarę Sładkowską.

Witowski herbu Rola, w Wielkiej-Polszcze. N. Witowski miał za sobą Katarzynę Marszewską. N. była za Janem Brzozowskim herbu Belina.

Witski herbu Leliwa. Jan Witski z Elżbietą Zółtowską, spłodził córki trzy, Zofią i Dorotę *steriles*, Annę Bazylego Łomnickiego małżonkę, (z tej Stanisław Łomnicki spłodził z Nowicką Jędrzeja, od którego potomstwo zostaje) i syna Stanisława, tego z Zaporskiej córki, Maryanna Piasecka i Helena Jaworska, synów zaś pięciu. Antoni w zakonie naszym, Alexander bezpotomny. Tomasz trzeci, ten z Kielczewską miał córkę Ludwikę Głazowską, od której synowie, Józef, Konstantyn, i Franciszek Głazowscy, syn zaś jego Jan, po którym z Zołcińskiej tylko się dwie córki zostały, Maryanna Iżycka i Justyna panna. Czwarty Jędrzej, temu Ligęzianka powiła córkę Katarzynę Gałęzowską pisarzową ziemską Lubelską, z której trzy córki Gałęzowskie, Franciszka *sterilis*, Bogumiła zakonnica, i Barbara Kielczewska, i synów dwóch, Antoni zabity, i Michał, którego z Radzimińskiej syn Maciej kapitan Leibgardyi, i córka Franciszka Stańska podstolina Podlaska: Piąty Kazimierz, żona jego Konstancya Gutteterowna Dobrodziejska, z tej córki Ewa Janowska, i Teofila Giżycka *sterilis*, synów także dwóch, Jędrzej z Duninową Łabęcką *sterilis*, i Felicyan, którego z Maryanny Giżyckiej, zostało dwóch synów, Józef miecznik Trembowolski, i Antoni łowczy Urzędowski, i córka Petronella Bobowska.

Wittan herbu Kolumna tak go zowią, przecież od zwyczajnego herbu Kolumny, bardzo daleki, bo powinny być dwa Lwy, barkami do siebie obrócone, do góry wspięci, na tylnych nogach stojący, łapa przednia u tego Lwa, co po prawej stronie tarczy stoi, do góry wyniesiona, lewa spuszczone, opak zaś u tego, który po lewej stronie jest, ogony zaś ich wzajem splecione do góry idą, na hełmie rozumiem że trzy pióra strusie. Z Kurlandyi pierwszy się do Polski wniósł, Otto Wittan (luboć i tam jeszcze ten dom kwitnie) gdzie pojął Zernicką siostrzenicę Stanisława Koniecpolskiego kasztelana Lubaczowskiego, z domu Zernicką, czego dowodem są, *Acta Castren. Premisliën. 1653.* z nią spłodził synów trzech, 1. Jana podczaszego Inowłodzkiego, który *1mo voto*, miał za sobą Dobrską, 2do Krusińską, 3tio Kucińską, synowie jego krom inszych, Jędrzej burgrabia Gostyński, żona jego Zieleniecka; Sebastian Felicyan kanonik katedralny i officyał temi czasy Lwowski. 2. Konstantyna podczaszego Winnickiego, ten się sprzysiągł dożywotnie z Kielczewską, synowie jego, Adam żyje z Rosno-

wską, i Rafał dziekan Sądecki. 3. Stanisława, ten zszedł bezpotomny. Dobra ich dziedziczne Malina w ziemi Gostyńskiej, a w Łęczyckim Budzen.

Wituński herbu Rolą, w Łęczyckiem województwie. Augustyn Wituński zakonu Ś. Franciszka, *Ordin. Minor. de Observ.* są jego książki w druku. Szymon, córka jego Katarzyna dziedziczka na Witunicach i jedynaczka, poszła za Janusza Sierakowskiego kasztelana Brzeskiego Kujawskiego 1620.

Wituski herbu Gozdawa, w Rawskiem województwie. *Okolski* i *Paprocki* piszą ich Witułski, ale nie dobrze. Jana Wituskiego dobra dziedziczne Suchodół w ziemi Gostyńskiej leżące, i w nich solne góry wspomina *Konstyt.* 1598. f. 706. N. Wituska Stanisława Kryskiego. N. Balcera Kwiatkowskiego, małżonki. N. Wituski kanonik Gnieźnieński od Króla zesłany do Gdańszczanów w r. 1644. aby magistrat tamteczny naszych ojców z miasta nie rugował, powagą królewską zakazał. Władysław najprzód chorąży 1643. potem podkomorzy Gostyński, poseł na sejm 1653. deputat do umówienia pewnej legacyi. *Constit. fol.* 8. Jan Konstantyn sędzia ziemski Gostyński, z sejmu 1685.znaczony do rewizyi skarbu koronnego. *Constit. fol.* 8. Adam podsędek Sochaczewski i Wincenty z Zyczka Wituski 1674. N. skarbnik Gostyński 1704. *Acta Confoed. Sandom.* Paweł miał za sobą Zofią Grabską podkomorzankę Brzeską Kujawską, z której spłodził dwie córki, jedna Zofia dostała się w małżeństwo Stanisławowi Branickiemu, od którego była córka Katarzyna Dzierzbicka, druga Justyna Michałowi Szydłowskiemu chorążemu Płockiemu zaślubiona: Jedną Wituskich dzielnica z Jackowskiemi.

Witwicki herbu Sas, w Ruskiem województwie. Antoni Witwicki władca Przemyśli w r. 1679. Samuel dziedzic na Witwicy z Anny z Rościszyna spłodził Stanisława, ten wyższe nauki traktował w Lublinie, w Brunsberdze uczył się teologii i jus canonicum, w Paryżu geografji, medycyny, i inszych nauk. Powróciwszy do ojczyzny, kanonikiem Gnieźnieńskim uczyniony, i opatem Płockim, sekretarzem był legacyi do Francyi, i do Danji, do Leopolda potem Cesarza od Króla Michała posłem wysłany, dzielnością swoją wszystko do gustu królewskiego sprawiwszy, regentem został koronnym i infułatem Ołyckim, toż biskupem Kijowskim, z tego przeniósł się na Łuckie w roku 1680. tu do katedry swojej wprowadził kleryków in communi żyjących, co approbowała *Konstytucya* 1685. fol. 17. Synod dyecezański złożył w Brześciu Litewskim: z Łuckiego posuniony na Poznańskie w r. 1688. na którym siedząc lat dziewięć, odpoczął w Panu w r. 1697. był zelantem o honor Boski, czterech władcyków od schizmy oder-

wawszy, z kościołem Rzymskim pojednał: wspominają go *Konstytucye* 1690. fol. 17. komissarzem do uspokojenia pretensyi kurfirsza Brandeburskiego. Alexander scholastyk Łucki w r. 1697. N. miał za sobą Kalinowską Walentego wojskiego Halickiego córkę, z którą miał córkę Annę, ta poszła za Borzechowskiego. Paweł miał za sobą Hulewiczównę. Łukasz 1680.

WIZEMBERG

HERB.

Wprawdzie *Okolski* inny kształt herbu ich kładzie t. 3. fol. 302. do którego czytelnika odsyłam, atoli *Bieżanowski in Fama posthuma* taki położył, jaki się u mnie dostało widzieć w kościele Zielenickim pod Krakowem, to jest powinna być Zielonawa góra skalista, w polu niebieskiem, pod nią niżej, dwie lizki czarne w koronach na głowie i obrózkach złocistych na szyi, razem w górę idą w prawą tarczy, ogony do góry zadarłszy, na helmie jelen rogaty bez korony, czarny, w obroży złocistej, z korony w prawą tarczy wyskakujący, między dwiema skrzydłami orlemi, z których jednego po prawej ręce tarczy nogami się przedniemi trzyma, te skrzydła barkami do siebie mają być obrócone: takiż herb widzieć na miedzianych drzwiach do kaplicy w kościele Panny Maryi w rynku Krakowskim. Tym herbem pieczętują się Wizembergowie, z których Jan Wizemberg łaskami Ferdynanda Cesarza, Zygmunta III. i Władysława IV. Królów Polskich zaszczycony, od drugiego trzymał Zupy Wielkie, burgrabią był Krakowskim, dziedzicem na Czajowicach i Masłomiący, syn jego także był burgrabią Krakowskim, miał za sobą Zebrzydowską. Mikołaj dziedzic na Obrazowicach i Jankowicach, Władysława IV. i Jana Kazimierza sekretarz, mąż i pobożności i szczodrobliwosci wielkiej,

któremu zmarłemu w r. 1665. syn Mikołaj także, chorągiew pogrzebową w kościele Zielenickim zawiesił, kędy sobie ojciec jego grób wystawił, i ten kościół uposażył. N. podczaszy Przemyski, jeździł z Jędrzejem Olszewskim legatem w r. 1670. po Eleonorę Królową. *Mowca Polsk. tom. 2. fol. 407.* N. miał za sobą Justynę Kobielską herbu Jelita sędziankę grodzką Piotrkowską. Jan Helenę Trembecką, córkę Zygmunta, z niej syn Jan, córki Ewa i Katarzyna. *Acta Cracov. 1660.* Jędrzej 1666. *Ibidem*, N. sędzia Rawski, którego córka była za Lipskim starostą Rawskim.

Wizgajło. Z tych był Mikołaj Wizgajło, najprzód proboszcz katedry Wileńskiej, potem biskup Zmudzki, zelant ojczyznej wolności, w obyczajach skromny, dowcipu biegłego, pobożności pasterza godnej. *Kojał. in MS.* powiada, że po Zmudzkiem, był Kijowskim biskupem i proboszczem Trockim.

Wizgerd herbu Odrowąż, w księstwie Litewskim. Dowogin Wizgerdowicz w roku 1401. na sejmie Wileńskim, między innemi Panami Litewskimi, wieczny pokój z Polską Koroną zawarł i podpisał u *Łask. w Stat. fol. 120.* A na sejmie Hrodelskim w r. 1431. Wiszcger, przyjął na siebie i na sukcesorów swoich herb Odrowąż u *Łask. w Statut. f. 127.* Piotr Wizgerd koniuszy Trocki w r. 1588. Krzysztof Wizgerd. Mikołaj podkomorzy Upitski, z sejmu 1613. komissarz do granic od Kurlandyi, *Constit. fol. 45.* synowie jego Krzysztof cześnik Upitski, żołnierz odważny, i Mikołaj cześnik także Upitski, z sejmu 1638. komissarz do granic od Kurlandyi, *Constitut. fol. 26.* Daniel w Zmudzi. Hieronim rotmistrz powiatowy 1651. r. Jan sędzia ziemski Wileński: Jana Kazimierza skarbnika, i pisarza grodzkiego Kowieńskiego dzielność w wielu interesach świadczona tej ojczyźnie z pochwałą zapisana w *Konstytucjach 1662. fol. 25.* Janusz podstarości Upitski, z sejmu 1683. deputat na trybunał fiskalny Litewski. *Constit. fol. 7.* Podobno tenże sam Janusz był podstarościem tegoż powiatu 1674. N. cześnik Trocki, miał za sobą Jasieniecką Wojniankę.

Wkryński herbu Grzymała, w Płockiem województwie i na Wołyniu, *Paprocki* ich zowie Wkrzeński, z tych Walentyn Wkryński w krajach Ruskich rycerskie życie prowadząc osiadł na Wołyniu pojawiając księżniczkę Zbarazką wdowę pozostałą po Baworowskim. Jacek Wkryński w zakonie naszym temi czasy. Powinna zaś być Grzymała z mężem zbrojnym w bramie. Adam zaś w tymże zakonie przedtem, rządził kollegia Chojnickie, Ostrogskie, Bydgoskie, Lubelskie, życie skończył w Ostrogu 1676. Samuel na kollegium nasze Ostrogskie dobroczynny w r. 1677. Jan z Apollonji Parulowny, spłodził synów siedmiu: Seweryna, Tomasza, Jerzego,

Stanisława, Jacka, Stefana, i Jana. Z tych Seweryn złączył się dożywotnie z ks. Woroniecką, syna miał z niej jednego, Antoniego Soc. Jesu. Tomasz sędzia grodzki Włodzimierski, był deputatem trybunału koronnego w r. 1724. miał za sobą Maryannę Jałowicką stolnikównę Pińską, synów z niej było dwóch. Mikołaj i Antoni. Jerzy miał za sobą Katarzynę Zebrowską starościankę Żytomierską, córek miał dwie, Annę i Franciszkę. Stanisław bezpotomny i Stefan, Jacek jezuita. Jan młodo umarł. Jan miał za sobą Apollonią Zubezewską, synów z niej było dwóch, Tomasz i Kazimierz, córek cztery, Barbara, Domicella, Katarzyna i Anna. Barbara i Domicella obrały sobie stan zakonny. Tomasz wstąpił do zakonu Ś. Dominika. Wacław Wkryński, miał za sobą Maryannę Mysłowską, tego córka Krystyna, była za Wacławem Thorzewskim horodniczym Krzemienieckim. N. była za Mojżeszem Sieniutą.

Wlewski herbu Ogończyk, tak pisze o nich *Baranowski*, i że są w Prusiech. Jan Wlewski pisarz ziemski Chełmiński 1603. *Constit. fol. 821.* Bartłomiej miał za sobą Białobrzeską herbu Abdank.

Władyczka, w księztwie Zmudzkiem. Jan Władyczka pisarz Litewski od Alexandra Króla w r. 1492. w legacyi do Moskwy wysłany, Wiazmy i innych zamków, od Iwana Moskiewskiego bezprawnie opanowanych, upomina się. *Kojał. par. 2.* Jędrzej w Zmudzi podpisał elekcyą Władysława IV. Króla.

WŁADYSŁAWSKI HERB.

Tarcza tego herbu prostą linią wzdłuż na dwie części powinna być przedzielona, z tych prawa strona tarczy w polu błękitnem ma na sobie koronę złotą królewską, druga orła białego, skrzydło barkiem do linii obrócone, na hełmie nad koroną, dwie trąby, u każdej po cztery kółka. Ten herb nadany od Zygmunta III. Króla Polskiego w r. 1609. co approbowała *Konstytucya tegoż roku fol. 895.* Gabryelowi Prowanci; z Chełmna w Prusiech był rodem: w Krakowskiej akademji wysłuchawszy filozofji, od Anny Austryaczki Królowy, dla instytucyi dzieci szlacheckich, na dworze królewskim na ten czas bawiących się, wezwany, gdy się tam nie tylko nauką swoją, ale i układnością obyczajów swoich zalecił, od tejsze Królowy do Gracu na teologią wysłany, a ztamtąd do Rzymu, doktorem został: powróciwszy z Rzymu, Annę Maryą córkę królewską oddano mu na naukę, ale gdy ta w młodej porze z świata i z życia wyzuła się, Władysławowi Królewiczowi, a potem Królowi, dany był za preceptora, którą pracę odwdzięczając mu

koło syna swego Zygmunt III. w komput szlachty Polskiej wpisał go, a od Władysława, którego uczył, Władysławskim nazwany: był potem proboszczem Warszawskim, scholastykiem Łęczyckim, kanonikiem Płockim i Chełmińskim, 1628. na synodzie Piotrkowskim, *Histor. Possel. Polon. Pruthen. fol. 430.* fundował kurs filozoficzny w akademji Krakowskiej, ale że ten herb jemu tylko samemu nadany, dla tego że z nim ustał, rozumiem, przetoż kształtu tu jego nie kładę: fundował także OO. Franciszkanów w Chełmnie, kędy pogrzebiony po śmierci, która przypadła na rok 1631. *Vir summae modestiae ab omni ambitione alienus*, mówi *Kobierzycki in Vladislav. fol. 19.*

Włodawski herbu *Murdelio*, w księztwie Litewskim. *Kojałow. in MS.* inni ich piszą Młodawski.

Włodek herbu *Ostrzew*, w ziemi Chełmskiej. N. Włodek łowczy Zydaczewski, miał za sobą Justynę Domaszewską miecznikównę Łukowską, z tej była córka Radoszewska, druga zaś Karmelitanką bosą w Lublinie. Alexander w Podlaskiem 1674. roku.

Włodek herbu *Prawdzic* na Rusi. Maciej Włodek starosta i generał Podolski, ten u Gojsca miasteczka, mając tylko sto koni roty swojej, gdy Wołoszy więcej niż tysiąc jazdy przyciągnęli pod to miejsce, i do miasteczka poczęli szturmować, Włodek chcąc im dać odpór, rocie się owej kazał gotować; ci widząc nierówne siły swoje względem nieprzyjaciela, nie tylko siebie wymawiali z tej okazji, ale i jemu odradzali w takie się niebezpieczeństwo puszczać, nie na to niedbał Włodek, ale z poczem tylko sług swoich, skoczył w większą kupę Wołochów, których gdy mężnie gromić począł, widząc i szczęście i mężne serce jego, przypadła mu na sukkurs owa rota, i tak mocno uderzyła się o Wołochów, że ich na głowę porazili. *Paproc. o herb.* Tenże pod Obertynem w r. 1531. rotmistrz, siłą mężstwem swem pomógł do zwycięstwa. *Biel. fol. 565. Sarnicki.* Miał za sobą Łaską Stanisława wojewody Sieradzkiego córkę. *Paproc. o herb. fol. 398.* Bramę w Kamieńcu Podolskim wymurował, i zamek nie tylko ufortyfikował, ale i kształtniej ozdobił *). Stanisław syn jego, z Hermanowa się pisał, najprzód kasztelan Lwowski 1593. potem wojewoda Bełzki, starosta Halicki i Kołomyjski, miał dwie żony. Pierwsza Elżbieta Zamojska córka kasztelana Chełmskiego,

*) W roku 1552. wraz z innemi odbierał hołd od Piotra wojewody Moldawskiego, Matyasza czyli Maciej Włodek chorąży i starosta Kamieniecki. — *Cod. Dipl. Vol. I. fol. 619.* — *Przypisek Krasickiego.*

siostra Jana Zamojskiego kancлера i hetmana wielkiego koronnego, umarła 1595. z której córka Jadwiga zaślubiona Piotrowi Firlejowi kasztelanowi Zawichojskiemu, a potem wojewodzie Lubelskiemu, co poznać z jej nagrobku w Krośnie, wypisał go i *Starowol. in Monum.* tę Zamojską w Lwowskim kościele OO. Dominikanów pochował z nagrobkiem wspaniałym, względem której ołtarz tam Najśw. Matce marmurowy wystawił, koronę tejże Ś. Pannie z bogatych kamieni na głowę włożył, kielich dał i patynę szczerozłote, krzyż srebrny. *Okol. Russ. Flor. fol. 77.* Druga Jadwiga Oleśnicka, którą tamże pogrzebł 1611. tablicę srebrną nad jej grobem powiesiwszy. Trzecia zda mi się żona jego była Elżbieta Kamieniecka, czy też ojca jego. Pisze o nim *Okolski*, że zamku Halickiego, lubo nie dobrze opatrzonemu przeciwko Tatarskim insultom obronił, zabiwszy wodza ich, i drugich rozproszywszy, a że mu się S. Katarzyna panna i męczenniczka, podczas tej inkursyi przez sen pokazała, i upewniła, że i jego, i ten zamek w swojej opiece miała: dla tego wdzięcznym jej tej łaski będąc, kaplicę na cześć jej tam wystawił, kędy obrazy od niego powieszzone o tem wszystkim świadczyły. W roku 1553. na weselu Zygmunta Augusta Króla gonitwy z kopiją czynił. *Orichov. in Paneg. nupt. Janczyński in MS.* a z niego *Kowalicki w swoich kazaniach fol. 238.* podał, że gościem będąc u Mikołaja Daniłowicza w dzień święty, gwałtem prawie od niego w pole wyciągniony, lisa postrzegł niezwyčajnej wielkości, skoczył rączo za nim Mikołaj, i daleko drugich wybieżał: w tem lisów, w olbrzyma się strasznie przemieniwszy, Mikołaja z konia strącił, i w błocie unurzawszy, kijem prawie na śmierć zbił. *Bielicki zaś w kazaniach swoich* powiada: że Włodka, z konia zwaliwszy, i w Akteona się obróciwszy, tak go w sieciach uwikłał, że go ludzie nie poznawszy ciężko utłukli. (???) Wspomina go *Konstytucya 1598. fol. 690.* gdzie mu zleciła Rzeczpospolita, aby na zasłużonych jej pola puste na Podolu i Rusi dzielił, i 1601. *fol. 745.*

R. 1778. Jan Włodek pisarz grodzki Brzesko-Litewski. — *Krasicki.*

Włodek herbu Półkoczic, w Rawskim województwie.

Paweł Włodek syn Szymona z Anny Głuchowskiej spłodził czterech synów, z tych pierwszy Marcin, którego trzech synów było z Zofji Kobylińskiej, Grzegorz, Sebastyan i Jan. Drugi Łukasz, ten z Zofji Jabłońskiej, spłodził syna Franciszka, któremu Jadwiga Okręglicka powiła dwóch synów, to jest Piotra, tego z Konstancyi Rudzkiej tylko się córka została Cecylia, i Kazimierza, tego z Barbary Ryszkowskiej, to potomstwo: Stanisław, Kazimierz, Ignacy, Piotr, Helena, Antoni. Trzeci Bartłomiej, ten żył z Maryanną Ratyńską. Czwarty Jakób.

Włodek herbu Sulima, w Ruskiem województwie. Włodek Jan kasztelan Halicki, dziedzic na Kniehynicach, we Lwowskiej katedrze ołtarz ku czci Matki Boskiej fundował, który konsekrował Odrowąż arcybiskup Lwowski w r. 1441. *Scrobiszov. in Vit. Archiep. Leop.* Jan między trupami na pobojowisku życie salwował. *Okol.* Maciej Włodek sędzia grodzki Inowrocławski, z sejmu 1616. komissarz do Torunia o krzywdy pannom zakonnym poczynione. *Constit. fol. 13.* N. miał za sobą Katarzynę Trzaskowską, z tej były trzy córki, Maryanna Dzierżawska, Zofia Cieszkowska, Helena Chrząszczewska. Z tegoż domu był Bartłomiej Włodek podkomorzy Sandomierski w r. 1414. na liście Króla Jagiella, u *Lipskiego dec. 1. qu. 7.* o którym pisze *Cromer lib. 18.* że synowicę Piotra Wisza biskupa Krakowskiego, miał za sobą, herbu Leszczyc, i dla tego przy jego honorze mocno obstawał.

Włodek herbu Zabawa, w Krakowskiem województwie. Tego domu przodkowie w kościele Ś. Wojciecha w Kościeleu chowali się zdawna, póki wiara święta między niemi miejsce miała, mówi *Paprocki*. Krzysztof Włodek miał za sobą Katarzynę Stadnicką, którą Zborowska urodziła: zostawił syna jednego Samuela, który w młodym wieku na Szląsku zginął, i na nim ten dom ustał, to pisze *Baranow.* i przydaje, że za czasów jego, tylko trzy żyły z tego domu Włodekowny, jedna z nich urodziła Jana Zbylitowskiego, ojca podsędka Krakowskiego i bracią jego, druga Stanisława Morskiego ojca opata Sądeckiego. Trzecia od której był Jędrzej Oleśnicki żupnik Krakowski.

Włodekowi. N. Włodekowi, miał za sobą Alexandrę Łyczkownę.

Włostowski herbu Wczele, w Wielkiej-Polszcze.

Włostowski herbu Ciotek, w Wielkiej-Polszcze. Piotr z Włoszczowa kasztelan Dobrzyński, podpisał przywilej Hrodelski Króla Jagiella, u *Łask. w Stat. fol. 127.* N. Włostowski, miał za sobą Reginę Arcemberską córkę Pawła. Teresa była za Kazimierzem Tarnowskim. Wojciech kasztelan Krzywiński, marszałek u Potockiego prymasa koronnego umarł 1737. N. z Anną Drohojewską żył *sterilis*. Zofia Adryana Noskowskiego herbu Łada małżonka. Mikołaj i Kazimierz w Poznańskiem, Maciej w Kaliskiem 1697.

Włostowski herbu Oksza. *Okolski z Długosza* powiada, że Derszław Włostowski herbu Oksza, pod Koronowem mężnego rycerza urząd na sobie wypełnił, któremu poświęca *Bielski fol. 307.*

Władysław Włostowski, — ale niewiadomo jakiego herbu — obersztleitnant, wspomniany w Konstytucyi r. 1667. — *Vol. IV. fol. 939.* — *Krasicki.*

Włoszek herbu *Pielesz*, ale z tą odmianą, że między mieczami na krzyż złożonemi, powinny być cztery róże białe, w polu czerwonym, tak że jedna z nich na górze, druga pod nią na dole, trzecia z boku i czwarta. *Biel. fol. 60. Paproc. w Gniazdzie fol. 1119. O herb. fol. 569. Okol. t. 3. f. 304. Klejnoty fol. 90.* Wprawdzie ci autorowie ten herb Włoszkim nie Pieleszem zowią, tylko że ma z tym wielkie podobieństwo, żebym nie zagęszczał herbami kart, dla tego do Pieleszy go pociągnąłem. Zowią go zaś Włoszkim i familią od Marcella czy Marcellina Włocha biskupa Kruświckiego, albo jako ich temi czasy zowiemy, Kujawskiego trzeciego, który tu na początkach wiary z Rzymu przysłany, przykładnie świętobliwie owieczki sobie powierzone rządząc, przez lat ośmnaście, poszedł po zapłatę prac swoich w r. 1035. w Dwiernie pogrzebiony. *Damal. in Vit. Episcop. Cujav.* Od brata jego dom Włoszków rozmnożony w Polsce, z których jeden był podskarbnym nadwornym Litewskim, Stanisława imie daje mu *Okolski*: drugi był suffraganem Kujawskim w r. 1595. jako czytam *in MS. Rozrażew.* Stanisław Włoszek w zakonie naszym, w roku 1608. rządził *Domum Professam* w Krakowie, potem i Warszawską, collegium także Wileńskie, aż też i prowincją Litewską, jego najwięcej pracą od schizmy oderwane książe Słuccy, wspomina *Sachin. Histor. Societ. p. 5. l. 2. n. 90.* Jeszcze i podziśdzień dom ten kwitnie w Podlaskiem. N. miał za sobą Marcyannę Łowiecką.

Włoszynowski herbu *Leszczyc*, w Wielkiej-Polszcze, z których niektórzy pisali się z Janowca dziedzicznego miasteczka: *Starowol. in Monum. fol. 469.* wyraźnie o nich pisze. Z tych Felix Włoszynowski 1623. N. była za Wawrzeńcem Kierskim. N. w zakonie naszym rządził collegium Lubelskie w r. 1683.

Włyński, w Rawskim województwie. Michał Włyński i Jan podpisali elekcyą Jana III. Króla.

Wnorowski herbu *Kościęsza*, w Brzeskiem Kujawkiem. N. Wnorowski miał za sobą Annę Osiecką pozostałą wdowę po Radojewskim, z tej była córka Maryanna za Mikołajem Kucińskim. Marcin miecznik Brzeski Kujawski, sędzia grodzki z sejmu 1676. komissarzem naznaczony, *Const. f. 50.* Samuel i Bronisław w Bełzkiem 1632.

Ma ciej Wnorowski r. 1778. miecznik Bielski. — Wojciech podstoli Brański. — *Krasicki.*

Wnuczek herbu *Jastrzębiec* dom starożytny. Jan Wnuczek kanonik Gnieźnieński w r. 1466. na liscie u *Damal. in Archiep. Gnesn. fol. 261.* Wnuk Jan wojski Czerwono-

grodzki 1523. po którego śmierci Zygmunt I. Król Polski pewną sumę przysądził Strzemeskiemu. *Geneal. Strzem.* Piotr Wnuczek de Piątniczany podkomorzy Lwowski 1605. *Acta Castren. Leopol.* Drudzy z nich w księstwie Litewskim po różnych województwach osiedli. Marek Wnuczek cywun Retowski rotmistrz królewski, pod Wielkimi Łukami 1569. był jeden z posłów Litewskich do Lublina na dokończenie unji z Koroną. Adam podsędek Wileński. N. pisarz ziemski Oszmiański 1613. Stanisław poseł na sejm 1621. *Constitut. fol. 18.* Tomasz podstoli Orszański, miał za sobą Eleonorę Wańkowiczównę wojską Mińską. N. była za Pawłem Ejsmontem, ta znalazła obraz Panny Maryi Ejsmuntowskiej cudami wślawionej. Trzy Wnuczkiewiczowny były na opiece Zygmunta Augusta Króla, jedna z nich wydana za Iwana Jelca, i dobra z nią, Korniny, Malin: druga za Hornostaja, i dobra z nią Rohtycza i Ditatowice: trzecia za Woronieza i z nią dobra Pliszczyn. *Geneal. Jelcow.* Z tegoż domu Wnuczków, był jeden kasztelanem Ciechanowskim, którego córka poszła za Mikołaja Sołohuba sławnego rotmistrza. *Paproc. Okol.*

Wodoradzki herbu Pobog, w księstwie Litewskim, z Polski się tam przenieśli. Przeclaw Wodoradzki, za Króla Jagiełła odważny przeciw Krzyżakom żołnierz, syn jego Alexander dworzanin królewski, starosta Kiernowski, zostawił z Dawgirdowny wojewodzanki Wileńskiej, synów: Jerzego i Mikołaja. Z tych Jerzy zszedł bezpotomnie, Mikołaj zaś był marszałkiem u Gastolda wojewody Wileńskiego, syn jego Wojciech miał za sobą Sokolińską, z której zostawił syna Mikołaja, ten starostą Mohilowskim będąc, zabity jest od Szwedów pod Frejdenem w batalji, żona jego Radoszańska, z której synowie Jędrzej, Mateusz i Jakób. Z tych Jędrzej wojował Wołochów z Zamojskim hetmanem przeciwko Michałowi gospodarowi, w Węgrzech za Cesarzem, w Inflanciech był rotmistrem powiatu Wilkomierskiego. Mateusz był cześnikiem Kowieńskim w r. 1638. mąż rycerski w Inflanciech z Karolem Chodkiewiczem, o wiarę katolicką gorliwy, zkąd pierwszą żonę swoją prawowiernemu kościołowi pozyskał, *2do voto* złączył się był z Eudoxyą Krystyną Drucką Horską księżniczką, z którą zostawił potomstwo, umarł w Wilnie 1643. Szwagrem jego był Krzysztof Chodkiewicz wojewoda Wileński, bo miał siostrę Eudoxyi za sobą Zofią. *Mikoł. Laurynowicz kazan. Chiro-mancya.* Jakób pisarz ziemski Oszmiański, od młodości swojej wojenno traktował: syn jego z Wileczkowny Alexander Jakób, wydał *Thesaurum Kiszkarum Familiae in fol. w Wilnie 1644.* służąc przy dworze Michała ks. Radziwiła podkanclerzego i hetmana Litewskiego umarł. *Kojałow. in MS.*

Wodyński herbu Kościeszka, z Mniszewskich poszli: bo gdy Benedykta Mniszewskiego, dwaj się synowie dobrami ojczystemi dzielili; Piotr jeden z nich, wziął działem Kołożab i Mniszewko, od którego potomstwo, imie przodków swoich na sobie utrzymali: Jan drugi brat Wodynie, i ztąd Wodyńscy. W Podlaskiem województwie wioska ta była, ale gdy potem lasy i zarośle do niej należące wycięto, a obszerne pola ludzie posiadać poczęli, dwadzieścia wsi, krom drobniejszych folwarków, na tem miejscu późniejsze czasy rachowały. Stefan z Wodynia, a bodaj nie syn Jana, chorąży Warszawski w r. 1525. podpisał dekret księstwa Mazowieckiego przeciwko herezykom, u *Łubieńsk. in Vit. Episc. Plocen.* Jan podczaszy Drohicki, poseł na sejm 1589. podpisał tranzakcyą Będzińską. Mikołaj za czasów *Paprockiego* (któremu Załuski w Mowach różnych, kasztelanią Liwską przypisał) z Kosobudzkiej kasztelanki Sierpskiej, spłodził syna Jana, dziedzica na Międzylesiu, ten najprzód był kasztelanem Liwskim, potem Podlaskim z sejmu 1611. komissarz do granic od Prus książęcych, *Constitut. fol. 21.* dalej wojewodą Podlaskim od Zygmunta III. wyniesiony, pełen zasług umarł 1616. Złączył się był dożywotnie z Zofią Sobieską Marka wojewody Lubelskiego córką, ale podobno miał i drugą: bo *Paprocki o herbach* wyraźnie pisze, że miał za sobą ten wojewoda Krasińską Dorotę herbu Słepowron, synowicę biskupa Krakowskiego, i *Genealogia Krasińskich* świadczy, że Dorota Krasińska sędzianka ziemska Ciechanowska, wdowa po Wojciechu Michowskim wojskim Lidzkim, była za Wodyńskim kasztelanem Liwskim, ta tedy Sobieska powiła mu dwie córki, Marcybellę Gedeona Tryzny podskarbiego wielkiego Litewskiego, i Gryzeldę Sapięhy Jana Stanisława marszałka w. Litewskiego małżonki: na tej drugiej zmarłej 1633. pogrzebie, miał kazanie *Ks. Jakób Olszewski Soc. Jesu*, które do druku podał, w nim opisał jej śmierć świętobliwą: tyleż synów, to jest Marka kasztelana Podlaskiego, z tym go tytułem zapisała Konstytucya 1641. komissarzem do granic od Prus *fol. 20.* a przedtem był podkomorzym Drohickim, jako namienia *Olszewski* wspomniony: córka jego Anna, z Janem Felixem Radziejowskim kasztelanem Wieluńskim zmówiona, *Triarius paneg. Schol. Piar. Wielun.* druga zda mi się tego Marka córka, Konstancya z Wodynia z Butlerem Gwilhelmem podkomorzym koronnym, to pewna, że to była kasztelanka Podlaska, dobroczynna na zakonnicę S. Brygitty w Lublinie 1675. Jędrzej brat Marka kasztelana Podlaskiego, łowczy Podlaski, z tym tytułem podpisał *pacta conventu* Jana Kazimierza Króla. Posługując na różne sejmy, często go na wiele funkcyi ojczyzna narażała, jako to na trybunał Rodomski 1629.

do kwarty Rawskiej 1643. do rewizyi skarbu koronnego 1632. Nagrobki jego i drugih Wodyńskich widzieć w kaplicy u Ś. Jana w Warszawie. Umarł ten Jędrzej kasztelanem Podlaskim, żona jego podobno Zgorska.

Wodzicki herbu Leliwa, w Krakowskiem województwie, z tą jednak różnicą że na hełmie kładą pół lwa, wyskakującego z korony do góry w prawą tarczy, z ogonem zadartym, w prawej łapie przedniej, trzymającego berło trochę nachylone, którego berła wierzch lilia kończy. Wawrzeniec i Maciej Wodzicki bracia rodzeni, pod wojnę Turecką, za Jana III. dobrze zasłużeni ojczyźnie, i Królom, na sejmie koronacyi tegoż Króla Jana, w komput rycerstwa Polskiego, i z potomstwem swoim płci obojej policzeni w r. 1676. tak, że ich zaraz sposobnych uznano do wszystkich prerogatyw, urzędów, i honorów w tej ojczyźnie. *Constitut. fol. 59.* Z tych Wawrzeniec Jan Wodzicki skarbnik Nurski, podczaszy Warszawski, administrator żup Wielickich i Bocheńskich, zszedł z tego świata w r. 1701. żona jego Gratowna, z której córka Agata Stanisławowi Tęgoborskiemu staroście Małogoskiemu zaślubiona: z synów jego Michał dziekan kanonik i officyał Krakowski deputat na trybunał koronny w r. 1723. i 1741. administrator biskupstwa Krakowskiego *sede vacante*, drugi Kazimierz stolnik Krakowski, umarł 1742. r. trzeci Piotr stolnik Krakowski, generał major: czwarty Jan.

Wiadomość o Rodzinie Wodzickich.

Z powodu Wojen Szwedzkich, w czasie których, częścią spalone, częścią zabierane bywały akta, a po większej części dla nieporządku familijnych archiwów mało śladów pozostało o nich aż do r. 1670 w którym to czasie Jan Wawrzeniec Wodzicki starosta Zywicki nabył Kopalnię w Olkusz, a później był olborkiem królewskim, z czego zdawał rachunki. — Wspomnienie jest tylko w dziele „Zbiór pamiętników o dawnej Polsce przez Niemcewicza T. I. wydania Warszawskiego z r. 1822. str. 186. a wydania Lipskiego z roku 1838. str. 134.“ że Stanisław Wodzicki, dworzanin królewski na pogrzebie Zygmunta Augusta, niósł ciało jego wraz z innemi dworzanami, ale kto on był? i czy od niego pochodzą inni Wodziccy, tego nie wiadomo. —

Także roku 1580. w aktach grodzkich Sochaczewskich jest intercyza ślubna między Pawłem Wodzickim podczaszym a Katarzyną *Szydłowską*. Z tego małżeństwa pozostało 3. synów, Adam, Stefan, Piotr i córka Małgorzata za Janem Lipskim. — W r. 1628. wedle intercyzy ślubnej w aktach grodzkich Łowickich zeznanej Józef herbu *Leliwa* Wodzicki pojął Barbarę *Strzałkowską* z którego to związku pochodzą Wawrzeniec i Maciej; jak dowodzi dział między niemi zrobiony w r. 1660. w aktach grodzkich Łowickich zachowany.

Jan Wawrzeniec Wodzicki w późniejszych tranzakcyach był skarbnikiem Nurskim: później postąpił na podczastwo Warszawskie,

czego w akcie komisyji żup Wielickich i Bocheńskich, w czasie bezkrólewia po Janie III. wysłanej, dowód, niemniej w nagrobku tegoż w kościele archipresbyteralnym P. M. w Krakowie. — Był żupnikiem Wielickim i Bocheńskim przez całe panowanie Sobieskiego. — Pokupił rozmaite dobra, jako to: Złota z przyległościami, Wawrowice, Rogów, Nieznanowice z przyległościami, Przygodów i Wyszyce. — Miał za sobą Annę Maryę *Grotównę* herbu *Rawa*, z którą spłodził Agatę za Tegoborskim, tudzież Piotra kasztelana Sandeckiego, najprzód stolnika Krakowskiego, generała majora, i szefa pułku konnego Królowej Jadwigi; we Francyi pułkownika regimentu *Royal Suédois*. — Jana starostę Ujskiego. — Kazimierza stolnika Krakowskiego, generała majora, o którym „Przyjaciel Ludu z r. 1836. T. I. na karcie 163. pod tytułem przegląd wojska Polskiego za Augusta II. wspomina, że był szefem regimentu dragonów. O jego zaś wdowie to jest: Stolnikowej Krakowskiej, pisze autor pamiętników za panowania Augusta II. na karcie 9. w 1838. r. drukowanych, że przy koronacji tego Króla, meblami swemi i rozmaitemi sprzętami ustroiła zamek Krakowski przez Szwedów za Jana Kazimierza zrabowany. — Niemniej księdza Michała podkanclerzego koronnego, na parę tygodni przed śmiercią, na kanclerstwo nominowanego, biskupa Przemyskiego, jak to świadczy nagrobek jego w kościele katedralnym Krakowskim. —

Ze Wawrzeniec Wodzicki był szlachcicem i nawet wyszedł z skartabellatu, dowodem jest, że był skarbnikiem, a później podczaszym. Prawo bowiem do trzeciego pokolenia w skartabellacie objętym, używać praw politycznych nie pozwalało. — A cóż dopiero gdy syn jego Michał podkanclerzy, był kanonikiem Krakowskim, wiadomo zaś wszystkim, że pod ów czas każdy kanonik z czterech herbów po ojcu, i tyłuż po matce wywieść się musiał.

W ogóle sędzę, że Wodzickcy pochodzić muszą z szlachty Mazowieckiej, ponieważ Wawrzeniec w tamtem województwie otrzymał skarbnikostwo i podczastwo, a potomkowie jego, jako posiadacze wielu dóbr ziemskich w województwie Krakowskim, już na urzędach tego województwa bywali. — Ze Wawrzeniec Wodzicki wiele znaczył za panowania Jana III. dowodzi list jego własnoręczny do niego pisany, zapraszający na wesele córki swojej Maryi Klementyny, gdzie jest wspomnienie że on z dwoma synami w r. 1683. znajdował się na sławnej wyprawie Wiedeńskiej. — Bratem Wawrzeńca był Maciej, sekretarz prywatny Jana III. który nieżeniwszy się, bezpotomnie umarł.

Piotr Wodzicki syn Wawrzeńca, kasztelan Sandecki, przywiązał się do partyi Króla Stanisława Leszczyńskiego, i w randze generała jechał z nim kilka przeciwko Sasom: a gdy po porażce Karola XII. pod Puławą, Stanisław do Francyi schronić się musiał wraz z Panami do swego stronnictwa należącymi, wyrobił mu u zięcia swego Ludwika XV. stopień pułkownika w regimencie Francuzkim, *Royal Suédois*. — W służbie tej walecznie odznaczać się musiał, ponieważ w takim czasie, gdzie orderami nie szafowano, otrzymał krzyż kommandorski Ś. Ludwika, przy którym na wszystkich portretach jest malowany. — Po śmierci Augusta II. był jeszcze z Królem Stanisławem w Gdańsku, a po zdobyciu tego miasta przez Moskali, otrzymawszy amnestyą wrócił

do kraju. — Z pierwszej żony *Grabińskiej* miał jednego syna Antoniego, bezżennego w Batawji zmarłego, i córkę sakramentkę. — Drugą żoną kasztelana była Konstancya *Dębińska*, herbu *Rawicz*, z niej zostało pięciu synów: Eliasż hr. starosta grodowy Krakowski i Stopnicki, generał Małopolski orderu Orła białego i Ś. Stanisława kawaler. — Franciszek hr. starosta Grybowski orderu Ś. Stanisława kawaler, miał z sobą Zofią *Krasińską*, starościankę Nowomiejską, siostrę Królewiczowy Polskiej, księżnej Kurlandzkiej, herbu *Korwin*. — Jakób kawaler orderu Śgo Stanisława, dziedzic *Korzkwi*. — Kanty kanonik Krakowski, opat Mogiński orderu Orła białego i Śgo Stanisława kawaler. — Józef generał major orderu Ś. Stanisława kawaler, szef regimentu Królewicza Xawerego, który poległ w obronie ojezyny pod Szczekocinami 6. Czerwca 1794. i córka Marya, małżonka Scypiona podstolego Litewskiego. —

Stanisław hr. Wodzicki, syn Franciszka, orderu Ś. Stanisława kawaler, przez 4 lata do 1794. komissarz cywilno wojskowy powiatu Sandomierskiego i Wiślickiego, w 1810. prefekt departamentu Krakowskiego, później senator wojewoda Królestwa Polskiego, od 1816. prezes senatu Rp. Krakowskiej pięć razy na tem dostojęństwie potwierdzony, dziś żyjący: żona jego Anna z hr. *Jabłonowskich*, kasztelanka Wiślicka, herbu *Grzymała*. — Franciszek hr. Wodzicki syn starszy tegoż, dziedzic *Borek*, ma za sobą Zofią *Rzyszczewską*, Rzyszczewskiego b. pułkownika i Aliny z książąt *Czartoryskich* córkę. — Władysław młodszy syn Stanisława bezżenny dotąd, i córek pięć: Katarzyna hr. Konarska, Julia Bielska, Aniela hr. Działyńska zmarła, Helena Niemojewska i Emilia hr. Działyńska.

Karol drugi syn Franciszka starosty Grzybowskiego z *Krasińskiej*, pojął *Dębińską* herbu *Nieczuja*, bezdzietny, — i Lucyja córka, za hr. Przerembskim.

Eliasza generała Wielkopolskiego z hr. *Wielopolską* potomstwo. Córki: Elżbieta hr. Potulicka. — Konstancya Mieroszevska. — Karolina Bystramowa. — Tekla hr. Małachowska wojewodzina Krakowska. Synowie: Piotr major w wojsku Austriackiem bezdzietny i

Józef ten w małżeństwie z księżną *Jabłonowską* herbu *Gryf* ma potomstwo, córki, Karolinę hr. Mycielską, i Emilią hr. Żborowską: synowie: Alexander dziedzic *Tyczyny* ożeniony z Izabella *Jędrzejewicz*. Henryk dziedzic *Kościelnik* pojął w małżeństwo księżniczkę *Sulkowską* herbu *Sulima*, po której śmierci pojął drugą jej siostrę — i Kazimierz. —

Wodziccy otrzymali dyploma na grafostwo za Cesarza Franciszka II. to jest Eliasż w 1799. Franciszek zaś w r. 1803. które przez komitet heroldyczny senatu w Królestwie Polskiem potwierdzone zostały i nowe podającym wydane zostały dyploma. — Dla uzyskania grafostwa musieli złożyć Wodziccy dowody dostateczne gubernium Lwowskiemu, kiedy tenże przywilej przyznaje tej rodzinie dawność i zasługi cywilne i wojskowe: Kwerenda zaś wcześniejszych tranzakcyi po grodach województwa Krakowskiego i Sandomierskiego, byłaby trudną, a może i niepodobną, już to dla tego, że niektóre przez Szwedów zniszczone zostały, już że pozostałe, przy zmianach Rządu na insze miejsca, kilka razy przenoszone bywały. — Z dokumentów *famijnych*.

Wodzinowski herbu Poraj, w Wielkiej-Polszcze, w Kościańskim powiecie i w województwie Sandomierskiem, piszą się z Złobna. Jędrzej Kazimierz Wodzinowski miał za sobą Agnieszkę Majkowską. *Acta Castren. Sandomir.* 1696. Z tej było dwóch synów, Mikołaj w stanie duchownym, i Jędrzej, ten pojął Katarzynę z Małenczyna Karbotownę, siostrę Józefa Karbota i Chrzonowskiej: z tej splodził dwie córki, Maryannę Kochanowską i Krystynę Wawrzeńca Cielińskiego małżonkę, synów zaś czterech, Felicyana w stanie duchownym, Antoniego, Walentego i Michała.

Wodziński herbu Jastrzębiec, ci wyszli z województwa Sieradzkiego, nabywszy przezwiska tego od dóbr Wodzina i Wodzinka tam leżących, i po różnych województwach, ziemiach, i powiatach, possessyi nabywszy poosiadali. Z tych Krzysztof Wodziński Poznański, Płocki, Pułtusi kanonik w r. 1678. N. chorąży Liwski, miał za sobą Cieszkowską. N. miecznik Mozyrski, Zofianę Szamowską, z której potomstwo, Adam, Serafin, Maryanna i Julianna. Kazimierz pojął Wiktoryę Kucińską, z tej było pięciu synów, Władysław profess w zakonie Augustyniańskim, Jakób, Mikołaj, Rafał, i Józef, córki zaś dwie, Maryanna Wojciechowi Sokołowskiemu sędziemu grodzkiemu Przedeckiemu zaślubiona, i Weronika na ten czas w Panieńskim stanie; Mikołaj miecznik Liwski, córka jego Teresa wydana za Kazimierza Działowskiego 1700.

Objąć tu najprzód wypada, że Mikołaj miecznik Liwski, o którym w końcu wzmianka, z pierwszej żony *Magnuskiej*, miał syna Kazimierza od którego poszła linia w Kujawach osiadła, i córkę Teresę za Działowskim, — z drugiej zaś *Oborskiej* synów kilku: Konstantego, N. chorążego Liwskiego, Karola, od których pochodzi linia po różnych ziemiach Mazowsza osiadła; córki zaś, Zuzannę za Oborskim i Dorotę za Franciszkiem Skarbkim.

Z linii po różnych ziemiach Mazowsza osiadłej: — Konstanty miał synów: Karola, starostę Nurskiego, później senatora kasztelana, i Felixa archidyakona Łowickiego kanonika Warszawskiego. — N. miecznik Mozyrski z dwóch żon miał synów: Adama łowczego Orłowskiego, Gabryela który był biskupem Smoleńskim jeszcze za Augusta III. — Ignacego generała dziedzica *Kunek*. — Córki: Annę za Modlińskim podkomorzym, drugą za Kosińskim, i trzecią która była przełożoną klasztoru sakramentek w Warszawie. — Karol starosta Nurski z *Godlewskiej* zostawił syna Gabryela i córkę Maryannę za Antonim Kosowskim kasztelanem Inowłodzkim. — Adam z *Zawiszanką* zostawił dwóch synów: Gabryela i Jana Nepomucena, i dwie córki: Maryannę z pierwszego ślubu żonę Xawerego Walewskiego, z powtórnego księżęcia Ludwika Radziwiłła, i Kunegundę żonę Ignacego Tymowskiego senatora kasztelana. — Ignacy dziedzic *Kunek* z *Zaborowską* zostawił dwie córki: jedną za Rako-

wieckim, drugą za Łązniewskim. — Gabryel syn starosty Nurskiego z *Kietlińską*, zostawił dwóch synów: Karola i Leona, i córkę za Młockim. — Gabryel syn Adama z *Izbińską* zostawił trzech synów: Tomasza, Józefa i Michała, i dwie córki Justynę za Władysławem Orsetti, i Konstancją za Józefem Orsetti. — Jan Nepomucen z Karoliną *Górską*, miał jedynego syna Kazimierza, który zginął w bitwie pod Grochowem w r. 1830. — Ignacy generał korpusu kadetów za Stanisława Augusta, z *Domaszewskiej*, miał syna: Stanisława, który był w wojsku Polskiem kapitanem i córkę Izabellę za Jakóbem Komirowskim, później za baronem Maltzan. Tenże Ignacy miał siostr kilka, z których Róża była za Gislerem pułkownikiem wojsk Polskich. Jedna za Alexandrem Brzostowskim kasztelanem Mazowieckim: inne za Młockim, Świniarskim, Grzybowskiem. —

Z linii w Kujawach osiadłej, a mianowicie od Kazimierza dziedzica Bogusławic idącej: Jakób stolnik zszedł bezpotomnie. — Mikołaj stolnik Brzeski Kujawski z *Cińską*, miał jednego syna Antoniego chorążego Brzeskiego Kujawskiego. — Rafał chorąży miał z Teresą *Śluczką* syna Jana Pawła podśędka i córkę Konstancją za Jakóbem Kretkowskim starostą Przedeckim. — Ignacy podczaszy Kruświcki miał za żonę Annę *Doborską*, i zszedł bezpotomnie. — Weroniki mężem był cześnik Słubicki. — Antoni chorąży, w małżeństwie z Kassylą *Orsetti* zostawił dwóch synów, Macieja i Wincentego. — Jan Paweł podśędka z Barbarą *Mikorską* zostawił dwie córki. — Krystynę w Panieńskim stanie zmarłą, i Teresę w małżeństwie z Wincentym Wodzińskim żyjącą. — Maciej senator wojewoda z Konstancją *Łuszczewską* córką Jana Pawła ministra S. W. żyje dziś bezpotomnie. — Wincentego zaś dzieci są: Antoni, Felix, Kazimierz, Marya, Józefa i Teresa. — Felix w małżeństwie z Lucją *Wolicką* ma synów Augustyna i Wincentego. Marya weszła w związki małżeńskie z Józefem hr. Skarbek. —

Wodziszławski herbu Zadora, patrz **Lanckoronski**, ile że jedne z nimi krwi.

Wojakowski herbu Brochwicz, w ziemi Przemyskiej: Mikołaja dziedzica na Wojakowie, znajdziesz w księgach ziemskich Lwowskich w r. 1432. Wojciech 1577. *Acta Crac.* Tomasz Wojakowski, młodo życie w Rzymie skończył w roku 1614. pochowany tamże w kościele Ś. Stanisława biskupa i męczennika z nagrobkiem, który wypisał *Starowol. in Monum. f. 813.* Jan i Piotr 1636. Remigian podstoli Przemyski poseł na sejm 1627. ztamtąd deputat na trybunał Radomski, *Const. fol. 5.* a w r. 1633. komissarz do granic od Węgier, *Constit. fol. 31.* tenże zda mi się już kasztelan Lubaczowski, miał za sobą Sylwestrę Zamojską, z tej był syn Kasper sędzia ziemski Przemyski, wspominają go Konstytucye 1667. komissarzem do lustracyi zamku Przemyskiego. *Constitut. fol. 14.* Zszedł z tego świata w r. 1669. Ten *Imo voto* miał za sobą Stawską, z której zostały się dwie córki, Zofia Humnicka podśędkowa Przemyska, i Teresa Skurczyńska, tyleż synów, to jest Re-

migian podstoli, a potem podsędek Przemysłki, marszałek sądów skarbowych ziemi Przemysłkiej 1692. z sejmu 1690. komissarz do granic od Węgier. *Constit. f. 18.* Ten z Maryanną Gumieniecką wdową po Chlewickim, spłodził Izabellę zakonnicę Ś. Benedykta w Jarosławiu, Antoniego i Jana zakonu Kaznodziejskiego, Kaspra stolnika Przemysłkiego, którego z Maryanny Potockiej syn Michał, tego żona Rojowska, z niej Kasper, i córki dwie, Maryanna i Teresa. Konstantego chorążego Latyczowskiego, ten i z bracią swoją ustąpił swojej kamienicy kollegio naszemu Przemysłkiemu 1689. *Hist. Coll.* dobrał był sobie w dożywotnią przyjaźń Firlejownę kasztelanekę Sanocką, z której był syn Mikołaj, tego z Dobrzańskiej zostało potomstwo, i córka Werena, ta poszła za Ołtarzewskiego. Drugi syn Kaspra sędziego Przemysłkiego z Stawskiej, Jan najprzód podkomorzy, a po śmierci Ustrzyckiego kasztelan Przemysłki, w r. 1693. wyniesiony od Jana III. Króla, tego pierwsza żona Krasicka Konstancya, córka Marcina Konstantego kasztelana Przemysłkiego z Zofji Ossolińskiej, ta mu powiła trzech synów. Franciszka kanonika Przemysłkiego, Remigiana, którego żona Kalinowska, z tej był syn Jan w zakonie, i Józef, którego z pierwszej żony Zielonczanki, córka Maryanna poszła za Ługowskiego, z drugą zaś żoną tenże Józef Eufrozyną Borowską herbu Ogończyk, żył *sterilis*. Z drugiej żony Zofji Silnickiej wdowy po Gołuchowskim chorążym Podolskim Jan kasztelan Przemysłki, spłodził córkę Ewę Świrską, i syna Michała, którego z Cieńskiej zostało potomstwo. *2do voto* Kasper sędzia Przemysłki, miał za sobą Zofią Jelcownę chorążankę Kijowską, od której były dwie córki, Sylwestra Snopkowska, i Barbara Druszkiewiczowa, tyleż synów, to jest Paweł kantor Lwowski, archidyakon Przemysłki, deputat na trybunał koronny w r. 1699. 1718. i Jerzy łowczy Sanocki, temu Helena Leszczyńska herbu Korczak sędzianka ziemska Sanocka, wdowa po Marchockim staroście Chęcińskim, zrodziła dwie córki, Sylwestrę pierwszym związkim Józefa Pełki, drugim Stanisława Traczewskiego małżonkę, i Konstancyą Ulanicką, tyleż synów: Józefa stolnika Przemysłkiego, deputata na trybunał koronny z Krakowskiego 1723. którego z Ulanickiej syn Antoni, i Klemensa, który z Stadnicką żył *sterilis*. Krom tu wyliczonych jeszcze ci kwitnęli, Jakób Wojakowski kustosz Ołycki 1640. jest jego nagrobek w Ołyce, z wielką jego pochwałą, i u *Starowol. in Monum. fol. 523.* Jan Wojakowski chorąży Przemysłki, z sejmu 1661. komissarz do pogranicznych dyfferencyi od Węgier, *Constit. fol. 34.* rozstał się z światem w r. 1667. w Lublinie deputatem będąc na trybunał koronny. Hieronim sędzia Sanocki 1667.

Niesiecki przy opisie tej familji opuścił Jana Stanisława i Tomasza Wojakowskich, którzy z ziemi Lwowskiej podpisali elekcyą Króla Polskiego Augusta II. jak widać w *Volumen Legum* w tomie V. na karcie 913. jako też równie Andrzeja z *Wojakowej* Wojakowskiego cześnika Zydaczewskiego dziedzica wsi *Borek* w województwie Sandomierskiem położonej, o czem przekonywa zapis dożywocia r. 1667. *Feria sexta post festum sancti Bartholomei Apostoli proxima* w grodzie Zydaczewskim zajawiony, a oraz pozew na sądy kapturowe Sandomierskie r. 1674. *Sabbatho post festum Assumptionis in caelum gloriosissimae Virginis Mariae* w grodzie Sandomierskim, zeznany. Ten Andrzej z *Wojakowej* Wojakowski cześnik Zydaczewski z Agnieszką *Podolską* spłodził syna Franciszka, który nabył w województwie Krakowskiem powiecie Księskim wieś *Góry* jak okazuje tranzakcyą wieczystą r. 1701. dnia 5. Lutego w Krakowie nastąpiona a później r. 1803. dnia 10. Kwietnia w ziemstwie Ostrogskim zapisana, i z Domicellą z *Czajów Wizembergówną* miał syna Zygmunta, który był stolnikiem Zatorskim i Oświęcimskim i dziedziecem wsiów *Sadkowej Góry* i *Ujścia* w województwie Sandomierskiem położonych jak świadczy intromissya w też dobra wzięta i roku 1742. *Feria sexta in Vigilia festi nativitatis beatissimae Virginis Mariae* w grodzie Sandomierskim zapisana. Zygmunta pierwszy raz miał za sobą Konstancję *Witowską* która bezdzietnie zmarła, w powtórnym zaś małżeństwie z Antoniną z *Bulakowskich Tymińską* cześnikową Zakroczymską zostawił trzech synów: Jana, Kazimierza, i Jacka. Z tych Jan był pierwaj stolnikiem Wendeńskim za przywilejem Króla Stanisława Augusta roku 1771. dnia 7. Czerwca w Warszawie wydanym i tegoż roku dnia 8. Października w aktach grodzkich Lwowskich oblatowanym, następnie podkomorzym dworu Króla Polskiego jak świadczy przywilej tegoż Króla Stanisława Augusta r. 1771. dnia 6. Lipca w Warszawie wydany i tegoż roku dnia 7. Października w aktach pomienionych Lwowskich zajawiony; sprawował też i inne urzęda, jakoż później w r. 1792. był deputatem trybunału koronnego Lubelskiego, a przeniósłszy się na mieszkanie w województwo Wolyńskie nabył na dziedzictwo w powiecie Krzemienieckim wsie *Bryków*, *Walów* i *Bajmaki* za tranzakcyą wieczystą r. 1806. dnia 13. Czerwca w aktach powiatu Krzemienieckiego zapisaną; miał za sobą najprzód Rozalię z *Wierzbiczów*, z tą spłodził syna Zygmunta który będąc księdzem świeckim wstawił się kaznodziejską wymową i umarł we Lwowie, i Teresę córkę za Antonim Olszamowskim. Powtórnie zaś ożenił się z Maryanną z *Bukowickich Weżykową Rudzką* chorążyną Radomską wdową, z niej zostawił syna Leona Fidelisa Recessa trzej imiennego, i córek sześć; Franciszkę pierwaj za Antonim Maciorkowskim, a powtórnie za Antonim Cboińskim; Delfinę za Józefem Wojakowskim porucznikiem wojsk Polskich; Esterę pierwaj za Ludwikiem Czechowskim porucznikiem wojsk Polskich, a powtórę za Janem Wróblewskim porucznikiem wojsk Austryackich; Antoninę pierwaj za Alexym Izdebskim kapitanem legionów Polskich, a powtórę za Marcinem Jelłowickim; Honoratę za Antonim Chmielowskim pułkownikiem wojsk Rossyjskich, i Maryannę za Antonim Łuszczyńskim majorem wojsk Rossyjskich. Leon Fidelis Recess syn Jana był

deputatem Wołyńskiego szlacheckiego deputackiego zgromadzenia, na teraz dziedzic wsi *Ohryszkwowiec* w powiecie Krzemienieckim położonej za tranzakcją r. 1829. dnia 1. Lutego w aktach Krzemienieckich zeznaną, a ożeniwszy się z Franciszką Jana *Patrykowskiego* chorążego Malborskiego córką, spłodził trzech synów: 1. Jana Andrzeja Seweryna, 2 Ferdynanda Józefa Antoniego, 3. Marka Antoniego Lawrentego Andrzeja; i cztery córki: 1. Joannę za Stanisławem Chamcem, 2. Julię, 3. Emilię, 4. Maryannę. Familia ta zapisaną została do rodosłownej szlacheckiej księgi gubernji Wołyńskiej części szóstej, dla starożytnych rodów ustanowionej, jak przekonywa dekret Wołyńskiego szlacheckiego deputackiego zgromadzenia roku 1802. dnia 15. Grudnia pod N. 1484. zapadły, wraz z dopełnieniami później do niego nastąpionemi, z których to dokumentów ta genealogia jest ułożona. — Druga zaś linia w Królestwie Polskiem zamieszkała poszła od Kaspra syna Zygmunutowego ten z Gertrudą z *Gqseckich Lipską* zostawił czterech synów: Ignacego, Leona, Karola, i Maurycego, który został biskupem. Trzeci syn Zygmunta Jacek z Anną z *Łubkowskich Wysocką* miał tylko dwie córki, Katarzynę za Pawłem Rosołowskim i Antonię Karwowską. — *Z dokumentów familijnych złożonych u Wydawcy.*

Wojanowski herbu Leliwa w Prusiech, pisali się z *Wojanowa von Damerau*, rozumiem że jedenże dom z *Czapskimi*, ale różne dobra, różne im przezwiska nadały, przecież na helmie herbu swego *Wojanowscy* tylko siedm piór strusich kładą. Krzysztofa z *Wojanowa kasztelana Gdańskiego* w roku 1490. kładzie *MS. o Famil. Prusk.* Piotr był starostą Grudziązkim za Zygmunta Augusta. Felix był kawalerem Maltańskim, kommandatorem Poznańskim, umarł w Gdańsku, tamże w kościele OO. Dominikanów pogrzebiony, gdzie w małym chórze w ścianie napis marmurowy, tak o nim mówi: *Sarcinam corporis hic deposuit, qui cum strenuus exstitisset miles, virtute crevit et meritis, 1621. Gedani.* Brat jego rodzony Piotr dziedzic na *Kleszczowie* pode *Gdańskiem*, miał za sobą *Dulską*, która *Dulsko* i *Lubochinią* w dom jego wniosła, z nią spłodził dwóch synów, z tych starszy pojawił się *Smoszewską*, zostawił ci był wprawdzie potomstwo, ale wkrótce za ojcem do grobu weszło, z córek zaś jedna była za *Stanisławskim*, druga za *Lisowskim*, trzecia za *Michałem Szczesnym Białochowskim. MS. de Famil. Pruss.*

Wojenkowski herbu Abdank, w województwie Łęczyckiem, w powiecie Orłowskim są *Wojenki* dobra, z których tego imienia nabyli: dom starożytny. *Bodzęta* z *Wojenkowa* kanonik *Łęczycki* 1392. Między inszemi dwóch było braci rodzonych, *Sebastyan* i *Jan*, z tych *Sebastyan Wojenkowski* ożeniwszy się w *Podgórzu* z *Zabarowską*, tamże osiadł, zostawił z nią synów, najprzód *Kaspra odważnego żołnierza*, któ-

rego męztwa doświadczywszy Golski wojewoda Ruski i starosta Barski, często mu kommandę nad swemi ludźmi zostawował: temu na Wojenkach ojciec udział zostawił, jako *Księgi Bieckie* świadczą, zabity potem od Tatarów, w Barze spoczywa. Pawła, drugi to syn Sebastyana, sekretarz królewski, z sejmu deputowany do zapłaty wojsku, żona jego Krystyna Naropińska herbu Belina, spłodził z niej córkę Annę i syna Stanisława: podobno to ten Stanisław był potem proboszczem katedralnym Lwowskim w r. 1685. i deputatem na trybunał koronny 1687. pochowany ten Paweł w Żółkwi. Córki tegoż Sebastyana, jedna poszła za Jana Dunina Rzuchowskiego, druga za Kiliana Grzymałę. Brat Sebastyana Jan, z Katarzyną Stanisławską zrodził Daniela i Piotra, córki dwie, Elżbieta była zakonnica S. Benedykta w Staniątkach, druga Marta. O tym Janie świadczą *Księgi Grodzkie Przemyskie*, kędy dobra żony swojej przedaje Piotrowskiemu: bodaj to nie ten Jan pisarzem był grodzkim Bieckim, i kollegio naszemu Krosieńskiemu księgi swoje darował. N. miał za sobą Katarzynę Łagiewnicką. Jadwiga była za Janem Borowskim herbu Abdank. Paweł pisarz skarbowy.

Wojęński herbu Półkozic, w ziemi Przemyskiej. Jakóba Wojęńskiego męża rycerskiego, sił wielkich i wzrostu dorodnego wspomina *Okolski*.

Wojęński herbu Zadora, w Krakowskiem województwie. Stanisław Wojęński na ten czas archidyakon Pilecki, genealogią swoją opisał w książce, której dał tytuł: *Flamma rediviva, in 4to, z różnych przywilejów, Ksiąg Ziemskich i Grodzkich, historyków etc.* którą tu z niego przytaczam. Stefan z Brzezia kasztelan Wojnicki, z Anny hrabianki z Wiśnicza, *Acta Terrestr. Cracov. 1379.* spłodził dwóch synów, Zbigniewa z Brzezia i Stanisława: od Zbigniewa idą domy Lanckorońskich, Russockich, Włodzisławskich, Paszkowskich, od Stanisława Wojęńskich. Kładzie tu przywilej Karola IV. Cesarza dany w r. 1355. którym tych obudwu braci hrabiami kreował, i sukcesorów ich, i drugi Kazimierza Wielkiego Króla Polskiego dany w r. 1370. a *per oblatam do Grodu Krakowskiego* podany w r. 1646. gdzie ten Król tak mówi o Stanisławie. *Ejusdem opera cum saepius ad Serenissimos Romanorum Imperatores, atque in causa Serenissimi Regis Hungariae ad Venetorum Dominium usi fuerimus, tali ejus dexteritate, quod etiam Venetius ab omnibus fuerit appellatus: tą tedy dzielnością w różnych legacyach tak się przyznał Kazimierzowi Królowi, że go podkomorzym swoim uczynił, pojął był Bachnę z Tęczyna, co poznać z dekretu komisyi królewskiej w r. 1369. w którym tę Bachnę przy tenucie Zar-*

nowieckiej zupełnie zostawiono, z tej spłodził trzech synów, Jana, Władysława i Jakóba. Umarł ten Stanisław w r. 1367. pochowany z nagrobkiem w Krakowie w kościele Ś. Floryana na Kleparzu, po lewej stronie kościoła położonym, ale tak już na ten czas litery wytarte na kamieniu były, że ledwo ich przeczytać można: *Stanislaus Comiti a Brzezie, Veneto nuncupato, Regio Camerario, Viro de Rege, Patria, Ecclesia meritissimo, Bachna Comitissa de Tęczyn Conjunx maestissima posuit.* Z synów jego Władysław Wojeński był łowczym Brzeskim Kujawskim, podpisał pokój Brzeski u Łask. w *Stat. fol. 141.* i u *Herburta.* Drugi Jakób starosta Dobrzyński, o którym *Kromer l. 16.* świadczy, że gdy Krzyżacy z wojskiem Dobrzyń naszli i spalili, Polakom którzy tam zamku bronili, i starościę tegoż miejsca Jakóbowi Płomieńczykowi głowy ucięli. List zaś Jagiella Króla tak o nim mówi: *Accedit ad hoc, quod Jacobus Frater Joannis, Capitaneus Dobrzyzensis in fideli fortisque arcis ejusdem defensione, prout strenuum decet militem, vitam pro Patria et gloria postponendo, fortiter occubuit, nec arcem captam videre voluit.* O potomstwie obudwu tych braci, starożytność nie dopuszcza czego się domyślać. Jan trzeci ich brat najstarszy, część swoją, którą miał w ojczystym zdawna Brzeziu, sprzedał Przedborowi z Brzezia stryjecznemu swemu, czego jest dokument w księgach ziemskich Krakowskich 1385. *feria 2da post Festum SSS. Trinitatis,* w Wielkiej-Polszcze pojawiaszy Annę hrabiankę z Górki, tamże possessyi nabył, i sędzią ziemskim Poznańskim został: pisze o nim *Kromer lib. 15.* że *propter injusta judicia et scelera perpetrata, cruenti daemonis cognomentum meruit, confiscatione bonorum et carcere punitus:* atoli z listu Jagiella Króla danym w r. 1412. w Budzie, dokąd był ten Król zjechał, dla widzenia się z Zygmuntem Cesarzem, a oraz Królem Węgierskim, który tamże przywodzi, jawna jest, że ten Jan przez ludzi swoich wyłamawszy się z więzienia, udał się był do wspomnionego Zygmunta Cesarza, kędy tak się temu Panu, i na wojnie i w pokoju swoją wierną usługą zaszczycił, że za nim do Króla Jagiella instancją swoją zaniósł: Jagiello Dobka kasztelana Wojnickiego na rozsądzenie sprawy jego zesławszy do Wielkiejpolki, gdy się od niego dowiedział, że sama kalumnia te mu excessa zadawała, kiedy on z urzędu swego pod interregnum, ale i ciężkie zamięszanie Grzymalitów z Nałęczami, wszystkich wykraczających podług prawa karał, i exorbitujących według słuszności gromił, ztąd zawziętość, publiczną go niesławą okryła przy sprawiedliwości niewzruszenie zawsze dostawającego. Zyndram też miecznik Krakowski i hetman przeciwko Krzyżakom pod Grunwaldem zeznał, że ten Jan

z miłości ku ojczyźnie z synem swoim Jędrzejem na tę batalią przysłał był kilkadziesiąt koni: dla tego Król Jagiełło, nie tylko, że mu konfiskowane dobra wrócić kazał, nie tylko że mu wyłomanie się z więzienia darował, ale go i do łaski swojej przypuściwszy, w senacie go Polskim osadził, kasztelanią mu Biecką konferowawszy; i coroczną pensją sto grzywien z żup Wielickich dla niego naznaczywszy. Jędrzej syn jego podsędek Brzeski Kujawski, z którym tytułem znajdziesz go w *Statucie Januszowskiego*, a potem i podskarbi tegoż Króla, ten przeciwko Krzyżakom przez wszystkie czas tej ekspedycyi mężnie stawając, zasłużył sobie na to, że mu Jagiełło nadał dobra Horotków, Czaplin, i Boryszów, o czym kładzie tenże *Autor list Królewski, dany w Hrodlu nad Bugiem 2da Octobris w r. 1430.* pojął był w małżeństwo Weronikę z Bnina, z której miał syna Przedbora, czego dowodem jest *list Jagiella Króla w Metryce Koronnej dany w Korczynie 1439.* którym approbuje donacją wsi Rokitna temuż Przedborowi, i drugi Władysława Króla Polskiego i Węgierskiego w r. 1430. którym sto grzywien z żup Wielickich co rok, do zgonu życia temu Jędrzejowi płacić kazał. N. Wojęński łowczy Brzeski Kujawski 1436. u *Łask. w Stat. fol. 141.* Przedbor wspomniony, pojął Małgorzatę z Przetyczowa Myszkowską, i z nią w posagu 250 grzywien, znajdziesz jej *Reformacją w Księgach Ziemskich Krakowskich 1437. feria 2da die S. Martini.* Części swojej na dobrach Wierzki donacją uczynił Klemensowi de Wierzki, czego popiera list Anny księżny Mazowieckiej, *dany w Rawie w r. 1457. feria 2da ante festum Purificationis B. M. Virginis,* Król zaś Kazimierz III. znając jego wierne zasługi tak sobie, jako i ojczyźnie świadczone, kiedy dla niej i życia i fortuny swojej nie żałował, puścił mu wieś Schycze w stu grzywnach, o czym list przywodzi tegoż Króla, *dany w Krobi 1474.* i drugi o tymże czasie, z którego poznać, że Kazimierz Król wyprowadzając syna swego Władysława na tron Czeski, dwór cały jego pod rząd Przedbora poddał, młode lata Władysława na prezor jego spuścił i obrotną radę, więc żeby był mógł tem wygodniej Panu swemu assistować Przedbor, kupił sobie od Waclawa księżęcia Cieszyńskiego zamek Ziemblicz, czego dowodem jest list tegoż księżęcia, a ponieważ w tych listach wspomnionych, ba i w statutach, raz ich Wojęńskimi, drugi raz Wenetami zowią, ztąd wnoszę, że te obadwa nazwiska za jedno zdawna rozumiano, w Łacińskim Venetus, w Polskim zaś do akcentu naszego składniejszym, Wojęńskim. Zostawił ten Przedbor sześciu synów, Stanisława, Hieronima, Piotra, Waclawa, Jana i Wojciecha, czy jednak w Czechach po zaszłej tamże śmierci ojcowskiej zostali się, czy potomstwo

jakie zostawili, wiedzieć trudno, ile w obcym Królestwie to się działo: o jednym tylko z nich Janie jest pewna, że pojął był w Czechach Katarzynę Walsztejnównę: którym Król Zygmunt I. Król Polski będąc w Wiedniu gościem, w r. 1515. u Maxymiliana Cesarza, jemu i żonie jego pewną pensją soli z żup Wielickich co rok nazaczył, póki żyli: ta Katarzyna powiła mu dwóch synów, Wojciecha i Jędrzeja, z których Wojciech wrócił się do Polski za czasów Zygmunta Augusta, i osiadł w Prusiech, o czem jest list tego Króla 1572. dany, a od Zygmunta III. approbowany w r. 1591. na prośbę Maxymiliana Piotra, syna tegoż Wojciecha. Jędrzej przykładem brata swego idąc, po experimentach wojennych w różnych obozach, za Stefana Batorego Króla do Polski także zawitał, przyjął go mile Stefan, ile już sobie przedtem dobrze znajomego, i pod wojnę Moskiewską pięćset piechoty Niemieckiej pod władzę jego poddał, z którą on na Moskwę wszędzie mężnie nacierając, zasłużył sobie na osobliwszą odwagi swojej chwałę u Króla i u Zamojskiego hetmana: bo pod zamku Sokola dobywanie, w głowę ciężko raniony, a pod zamkiem Wielkołuckim, pierwszy po rozwalinach muru wpadł do zamku, i tam się wręcz z nieprzyjacielem ścinając, w piersiach i w goleni ranę wyniósł, co o nim list tegoż Króla w *Warszawie dany* 1581. 25. Lutego opowiada, umarł 1589. w Wrocławiu w kościele OO. Dominikanów Ś. Wojciecha przy ojcu pogrzebiony. Miał za sobą Justynę Brzezińską z ziemi Dobrzyńskiej, *reformacya jej w Grodzie Latyczowskim* 1584. z tej zrodził dwóch synów, Jana Jędrzeja, i Macieja, z tych pierwszy pod Smoleńskiem z Zygmuntem III. Królem Polskim wojując, zabity poległ, (była i siostra ich Justyna zakonnica u Ś. Ducha w Krakowie, umarła 1629.) drugi Maciej burgrabia Myślenicki, ten dwa razy śluby małżeńskie ponawiał, pierwszy raz z Ewą Kaczycką ostatnią dziedziczką tego domu. *Acta Terrestr. Sandom.* 1624. *feria 2da post S. Francisci Confess.* Drugi raz z Alexandrą Barbarą Ochocką. *Acta Castren. Cracov.* 1640. Z pierwszej było dwóch synów, jeden Stanisław archidyakon Pilecki, i kanonik Krakowski, potem biskup Kamieniecki 1679. i opat Lubiński, u Ludowiki Królowy był w wielkich respektach, nie tylko dla swojej dzielności, którą w nim doznała, gdy go różnemi czasy, i w trudnych interesach w legacyi do Francyi posyłała, ale też i dla moralnych cnót, które się w tym prałacie wydawały, wyzuł się z śmiertelności w r. 1685. pochowany na Bielanach u OO. Kamedułów. Drugi Władysław archidyakon Klecki. Z drugą Ochocką spłodził trzech synów, Alexandra, Jana i Ludwika, ten w dobrej starości swojej świątobliwe życie zakończył w zakonie naszym w Lublinie w r. 1707.

Wojewódzki herbu *Abdank*, w Podlaszu dom starodawny, jeden z nich w ekspedycyi pod Smoleńskiem, za Władysława IV. Króla zginął. Jan Wojewodka Niniński w Mińskiem, podpisał elekcyą Władysława IV. Paweł Jan Wojewódzki, filozofji doktor i kollega major, scholastyk S. Anny, wydał do druku: 1mo. *Laurus Seraphica, Oratio de S. Bonaventura Doctore Seraphico* 1669. *Cracov. in fol.* 2do. *Panegyri funebris Demetrio Wiśniowiecki. Castell. Crac. Supr. Exercituum Duci* 1682. *in fol. Cracov.* Jeremi Kazimierz Wojewódzki, podczaszy Czerniechowski, był komissarzem do uznania granic Beskarzarszynem w roku 1653. Szymon podpisał elekcyą Augusta II. z ziemi Nurskiej.

W O J E Y K O H E R B.

Orła noszą czarnego z rozdartą głową, nos i nogi u niego żółte, pazury czarne, korona złota nad głową jego, w białem polu, taką miałem ustną relacyą. Są Wojeykowie w księztwie Litewskiem, z tych N. Wojeykowna była za Kasprem Głuszynskim Duninem.

Wojucki herbu *Paparona*, w Sieradzkim województwie. Mikołaj Wojucki pięknych przymiotów człowiek, ale w młodej porze zniknął.

Wojutyński herbu *Nowina*, w Wołyńskiem województwie, jednaż ich krew z Hulewiczami, jako się tam doczytasz. Wasko z Wojutyecz 1432. *Acta Terrestr. Leopold.* Sieńko Wojutyński ziemianin Wołyński. *Metryka Wołyńska* 1528. Michała syn Paweł 1600.

Wolan herbu *Lis*, w województwie Wileńskiem. Jędrzej Wolan, między Kalwińskiej sekty obrońcami w Polsce, jeden z pierwszych, pisał wiele przeciwko katolickiej prawdzie, na co mu odpisywało znacznych i mądrych kilku doktorów prawowiernych, a między inszemi, Franciszek Turrianus Soc. Jesu w r. 1577. a że Kalwińskie błędy w wielkich domach Litewskich najwięcej się po ten czas gnieździły, dla tego i ten Jędrzej w respektach był u książąt Radziwiłów. Jest w druku jego książka *de Libertate Politica* 1572. Tomasz Wolan, najprzód sędzia grodzki Oszmiański, 1632. r. podpisał *pacta conventa* Władysława IV. *Porządek Elekcyi fol.* 18. w roku 1633. już marszałek Oszmiański, poseł na sejm i komissarz, *Constit. fol.* 39. posłował i w r. 1638. z kąd komissarzemznaczony do ułożenia prowincyi Smoleńskiej, *Constit. fol.* 35. synowie jego z Kopaszczewskiej, Jerzy pisarz grodzki Wileński. Piotr Wolan z Hołownianki, służył z książęciem Bogusławem Radziwiłem koniuszym Litewskim pod chorągwią pan-

cerną, poległ pod Werkami od Moskwy. Bogusław służył z Michałem Pacem wojewodą Wileńskim i hetmanem pod usarską lat trzynaście, mąż odważny, miał za sobą Tyzenhauzownę. Alexander Wolan pod Petyhorską chorągwią, z Krzysztofem Potockim podczaszym Litewskim. Jerzy spłodził trzech synów, Tomasza, Jana i Alexandra. *Kojalów. in MS.* N. była za Janem Haraburdą. Jan Wolan zakonu *Minor. de Observan.* wydał do druku: *Zwierzciadło porywczce ludziom w różnych opiniach zbawienie swoje pokładającym, dla ich prędkiego, w ślepcie swej dusznej przejrzenia, z pisma Ś. złożone; przydane są do niektórych listy jego, (które też osobno z druku wyszły, w Krakowie in 4to w r. 1641.)* N. miał za sobą Dorotę Oziębłowską, był on sędzią ziemskim Oszmiańskim.

Po umieszczeniu tej wiadomości o familji Wolanów później w dodatku w Tomie IV. umieścił *Niesiecki* następujące obszernie opisanie:

Jędrzej Wolan i z bratem swoim Jakóbem otrzymał indygenat w księztwie Litewskim od Zygmunta Augusta, kędy się krzewić począł. Wolanowo miasteczko w Oszmiańskim powiecie, za przywilejem królewskim założywszy. Był na różnych funkcjach, pisał księgi, ale dalekim od wiary katolickiej duchem, a między inszemi. 1mo. *De Libertate politica sive civili Cracov.* 1572. 2do. *Oratio funebris in laudem Nicolai Radivilii Vilnae* 1584. 3tio. *Apologiam drugich Radziwiłłów.* 4to. *Anabaptismus, sive speculum fidei et pietatis Anabaptistarum po Polsku Vilnae* 1586. 5to. *Paraenesis ad omnes in Regno Poloniae, Samosatensianae et Ebioniticae doctrinae Professores Vilnae* 1588. 6to. *Ad nova Ebionitarum contra Paraenesim objecta responsio data* 1581. *Spirae.* 7mo. *Epistolae aliquot adversus Samosatensianos de Divina Trinitate Vilnae* 1592. 8vo. *Caecitas et paena Ecclesiae Honnoviae Vilnae* 1608. umarł w roku 1610. wieku 80. Trzy razy ponawiał śluby małżeńskie, pierwszy raz z Katarzyną Niemścianką, z tej córka wydana za Jerzego Stanisławskiego. Drugi raz z Oborską Zofią Piotrowną herbu Abdank podkomorzanką Trocką, z Wołowiczowny marszałkowny Litewskiej spłodzoną, z tej były cztery córki, jedna Kierdejowa, druga Sakowiczowa, trzecia Wańkowiczowa, czwarta Biegańska. Trzeci raz z Miłostawą kniaziewą Zyzemską starościanką Rzezycką, ta mu powiła dwie córki, jedną Tomaszowi Ostrowskiemu, drugą Olszewskiemu herbu Korwin zaślubioną, i synów trzech. 1. Piotr podkomorzy Oszmiański tak wielkiej siły, że karetę sześciokonną za koło porwawszy w biegu zatrzymał, podkowy końskie łamał, zginął w okazyi pod Werkami, złączył się był dożywotnie z Jesmanową, z której spłodził dwóch synów, Adama pisarza ziemskiego Mińskiego, żona

jego Krzyczkowska chorążanka Rzeczycka, i Jędrzeja podsędka Oszmiańskiego, z Pakoszowny herbu Prawdzie, której matka była Pacowna strażnikowna Litewska. Dwie córki, z dwiema bracią rodzonymi Hrehorym i Mikołajem Cedrowskimi spowinowacił. 2. Jan chorąży Oszmiański, miał za sobą Annę Monstwilownę herbu Mogiła, i z niej syna Pawła pisarza ziemskiego Oszmiańskiego, po którym z Elżbiety Mleczkowny sędzianki ziemskiej Wilkomierskiej, nie zostały tylko dwie córki, jedna Biwojny, druga Wańkowicza małżonki. 3. Tomasz najprzód sędzia grodzki, a potem marszałek Oszmiański, starosta Krewski i Czotyński po śmierci ojca swego, dwa razy wkraczał w związki małżeńskie, raz z Kapaszczewską, urodzoną z Sołohubowny i siostrą rodzoną Morskiej strażnikowy Litewskiej, i Kosakowskiej kasztelanowy Witepskiej, drugi z Katarzyną Hołownianką, urodzoną z Wilczkowny wojewodzanki Mińskiej herbu Kozieł. Z pierwszej było dwie córki, jedna żyła za Janem Haraburdą, druga za Kamińskim, i syn Jerzy, najprzód podstarości Zmudzki, umarł pisarzem ziemskim Wileńskim, żona jego Krystyna Turowna herbu Kownia, podstolanka Orszańska, z tej syn Tomasz cześnik i rotmistrz województwa Trockiego, ożenił się z Krystyną Tyzenhauzowną, której matka Gruzewska podkomorzanka Zmudzka, urodzona z Potockiej herbu Pilawa; spłodził z nią córkę Annę zaślubioną Szwerynowi podczaszemu Parnawskiemu i pułkownikowi, i synów dwóch: Alexandra stolnika Trockiego, który żył dożywotnie z Olędzką herbu Rawicz pisarzówną Wołkowyską, i Jakóba oboźnego i rotmistrza województwa Trockiego, starostę Siemieniskiego, porucznika Petyhorskiego, ten wprawdzie miał żonę Maryannę Guntherownę pułkownikową wojsk w. ks. Litew. urodzoną z Szwykowskiej starościanki Łozdziejskiej, ale z nią żył bezpotomnie. Z drugiej żony Hołownianki miał synów Bogusława i Alexandra. Z tych Bogusław najprzód wojski, a potem marszałek Braclawski, mąż rycerski w okazyi z Moskwą pod Basią, dwiema kulami postrzelony, a co najwięcej go zaleca, że się pierwszy z tego domu z kościołem katolickim pojednał, fundował w Druu altaryą, w której po śmierci mąż pobożny w roku 1690. pogrzebiony leży, z Tyzenhauzowny siostry wojewody Nowogrodzkiego tylko córkę zostawił Miłosławę, wydaną za Butlera sędziego ziemskiego Braclawskiego. Drugi Alexander marszałek Oszmiański, mąż wojenny, sprzyścił się był dożywotnie z Katarzyną z Wybranowa Chlebowską herbu Poraj, chorążanką Wieluńską, której siostry jedna poszła za Dzierzbickiego, druga za Jakóba z Wojutyna Hulewicza chorążego Owruckiego, z tej córka Helena, poszła za Jana Kempieńskiego cześnika Grodzieńskiego, (z niej syn Paweł)

i synowie czterej. Jędrzej stolnik Gordzierski, porucznik Pe-tyhorski, z żoną swoją Szwerynowną zszedł bezdzietny. Bogusław skarbnik Grodzieński pojął Maryannę Lutomirską, ostatnią dziedziczkę miasta Lutomirska herbu Jastrzębiec, z tej córki jego dwie kwitną, Anna i Katarzyna, i synowie czterej Alexander, Kazimierz, Jan i Mikołaj, ludzie rycerscy. Tomasz trzeci syn Alexandra marszałka Oszmiańskiego, cześnik Oszmiański i starosta Poniewiaski, żyje w dożywotniej przyjaźni z Reginą Cedrowską skarbnikówną Mińską; z tej synowie trzej, tyleż córek: Teresa, Konstancya i Anna. Jan starosta Czortytski, ożenił się z Anną Putkamerówną stolnikówną Inflantską urodzoną z Doroty Szrertorowny kasztelaneki Inflantskiej. Hrehory kapitan w wojsku Litewskim katolikiem został, i Stefan porucznik w temże wojsku. Stanisław czwarty syn Alexandra podczaszy Mozyrski, wkroczył w związki małżeńskie z Jadwigą urodzoną z Olędzkiej, Pakoszówną stolnikówną Kowieńską, z tej zostawuje cztery córki: Annę, Katarzynę, Helenę i Teofilę, i syna jednego Alexandra. Jakób podkomorzy Oszmiański brat Jędrzeja na początku położonego, sprzysiągł się dożywotnie z Anną Stanisławówną Sadowską, kasztelaną Brześciańską herbu Drogomir, z której zrodził dwóch synów, Jarosza i Samuela, i córkę jedną Zuzannę, ta wydana za Wojciecha Wojnowskiego starostę Miedzialskiego herbu Nałęcz, Jarosz sędzia ziemski Oszmiański, *1mo voto* zaślubił sobie Annę Chrapowicką podkomorzankę Trocką, (tej siostra rodzona była za Kierdejem kasztelanem Trockim: tej córki poszły, jedna za Alexandrowicza, druga za Zenowicza, trzecia za Białozora) z tej córka Dorota najprzód Hieronima Oziębłowskiego, po nim Ostenhauza podkomorzego Derpskiego małżonka: *2do voto* Katarzynę Szynkiewiczównę (której siostra Elżbieta Krzysztofowi Naruszewiczowi poślubiona,) z niej była córka Teodora z Mikołajem wnuczkim herbu Laryssa dożywotnie zmówiona: i syn Paweł, ożenił się na Wołyniu z Teofilą Hołowińską. Samuel syn Jakóba, brat Jarosza pisarz ziemski Oszmiański, żona jego Sosnowska, z tej córka Apollonia była za Piotrem Monwidem herbu Leliwa, i syn Krzysztof chorąży Wileński, żona jego Petronella Wilczkowna starościanka Oszmiańska urodzona z Oziębłowskiej.

Wolecki herbu Jastrzębiec, w ziemi Dobrzyńskiej. Jan Wolecki w województwie Lubelskiem, podpisał elekecyą Jana III. Króla. Michał, Maciej w Dobrzyńskiej 1697.

W O L F F H E R B.

Lew powinien być w polu błękitnem, przez które trzy pasy żółte, jeden nad drugim idą: jedni jako *Royal. in MS.*

W O L F F

H E R B.

chę ich mieć poprzeczne na ukos, drudzy prosto wszerez tarczy rozciągnięte: lwa jedni kładą w koronie, drudzy bez korony, wszyscy go jednak w prawą tarczy głową obracają, przednie nogi i on sam, wspięte do góry, z których prawa przednia łapa wyżej idzie niż lewa, język u niego wywieszony, ogon zadarty do góry, i na grzbiet zarzucony, *MS. o Famil. Pruskich*, jeszcze dwa miecze przydaje do tarczy ostrzem do góry obrócone, jeden z jednej, drugi z drugiej strony, na helmie nad koroną między dwiema skrzydłami mają pół lwa takiegoż. Ja go tu takim kształtem kładę, jakom go wysztuchowanego widział. Pieczętują się nim Wolffowie, dom w cudzych krajach znaczny tak pamiętnymi dziełami, jako i honorami, nadany zaś jako namienia tenże *MS. Prusk.* Kasprowi Wolffowi, ten albowiem na sukkurs przypadłszy Maxymilianowi Cesarzowi w pięćset piechoty, i do Bawaryi wkroczywszy, nieraz się ale zawsze fortunnie z nieprzyjacielem potykając, wielką zdobycz z swem szczęściem, z tej ekspedycyi wyniósł, i cztery chorągwie Czeskie, które w Argentynie w kościele powiesił; w inszych zaś okazyach z Francuzami, Anglikami, Węgrami, Czechami, tak się mężstwem swoim wślawił, że go Wojciech książę Saski kawalerskim pasem nie raz ozdobił, a w r. 1504. Maxymilian Cesarz *Equitem go Auratum* uczynił, i tym kształtem ułożony herb, tak jemu, jako i sukcesorom jego, i owszem i inszym od brata jego rodzonego idącym synowcom nosić pozwolił. Z tegoż domu był Heindenryk Wolff, z Scholastyka, proboszcza, biskup Monasteryeński koło roku 1400. *Beierling*. Umarł na puchlinę. Fryderyk Societ. Jesu w Austryi, Cesarski spowiednik. *Petrasancta cap. 53. f. 295.* opisuje ich herb: podobny temu herb, *Długosz in Vit. Episc.*

Posnan. przypisuje Benedyktowi biskupowi Poznańskiemu zmarłemu w roku 1048. Do Inflant najpierwej z Westfalji przyszli jeszcze za Krzyżaków, a potem jedni z nich w księztwie Litewskiem, drudzy w Prusiech osiedli, inni jeszcze w Inflanciech possessyonaci, luboć i w Niemcezech i podziśdzień drudzy kwitną, piszą się zaś z Ludinghaus. Władysław IV. Król Polski tak w swoim liście mówi: *Praeclarae virtutes, et eximia militaria Tromboldi a Ludinghausen nuncupati Wolff, pedestris custodiae corporis Nostri Vicecolonelli merita, Nobis et Reipublicae praestita, ita eum Nobis charum fecerunt, ut fortunarum ejus incrementis, perlibenter quibusvis offerentibus sese occasionibus faveamus: is enim vetusta, eaque nobilissimu progenitus familia, a prima aetate ita se comparavit, ut et Majorum suorum virtutem adaequaret, et omnis boni, Patriaeque amantis civis, ac strenui viri partes explendo in omni actione, singulari in Nos, et Patrium fide, prudentia, dexteritate sese redderet quam commendatissimum. Ad quas virtutes summo studio contendere volens, ubi per aetatem licuit, bellica studia complexus, omnibus in expeditionibus bellicis, utpote Livonicis, Vallachicis, Moschoviticis, et Prutenicis, aliisque magnanimum virum se exhibens, cum non levi incolumitatis fortunarumque suarum jactura, egregiam Nobis ac Reipublicae navavit operam. Quare eidem pensionem trium millium florenorum damus et assignamus praesentibus. Cracoviae 15. Julii 1644.* Był potem starostą Dyneburskim i generałem artylleryi koronnej: a po śmierci Władysława IV. gdy na tę ojczyznę wszystkie się prawie furye zwały, on pod Pilawcami z Witowskim kasztelanem Sendomierskim natarłszy na zhuczających Kozaków, znaczną klęską dobrze ich był nastraszył, ale bojaźń większa w naszym obozie wszystko zepsowała. Kommendę potem mając w Krakowie z Czarneckim sławnym wojownikiem, długo tego miasta i mężnie bronił, ale gdy się zgodzili wszyscy na to, wszedł w kontrakty z Szwedami. *Tulden lib. 5. Histor. Puffendorff lib. 2. §. 29.* Jakoż wyszedłszy ztamtąd, w różnych okazyach przytępił ich siły: pod tę rewolucyą zaciągnione od niego summy na wojsko, płacić successorom jego kazała, *Konstytucya 1667. fol. 18. i 1690. fol. 13. MS. o Famil. Pruskich* powiada; że Jan pierwszy w Prusiech gnieździe się począł brat Frambolda, ten pojawiający Remboską, ja czytam Jana Wolffa starostę Dyneburskiego, obersztera gwardyi królewskiej 1653. posłował na sejm, ztamtąd deputatem stanął na trybunał skarbowy Litewski. *Constitut. fol. 17.* Był i kommandantem na Drohobuzie za Władysława IV. syn jego Alexander Ludwik starosta Feliński, Piasecki, Obornicki, Wasilijski, związał

się był dożywotnie z Jadwigą Katarzyną Gułtowską, wdową pozostałą po Stanisławie z Sztemberku Kostce staroście Lipińskim, po której śmierci, został opatem Peplińskim i nominatem biskupstwa Inflantskiego, konsekrowany na to opactwo 1674. do biskupstwa Inflantskiego possessyi, dla zakurzonej burzy wojennej nie przyszło, śmierć go też zaszła w drodze do Francyi 1679. Siostra jego Konstancya, zakonne sobie życie pod regułą Ś. Benedykta obrała, w którym świątobliwie dokonała w r. 1671. w kościele naszym Poznańskim pogrzebiona od brata swego: była to panna rozumu wielkiego, w stylu łacińskim wybornego poleru, co znać było z listów jej, łacińskim językiem pisanych. Fryderyk Wolff starosta Dyneburski, podkomorzy Derpski, syn jego Teodor z Anny Donhoffowny najprzód koadjutor biskupstwa Inflantskiego 1704. proboszcz Miechowski, potem biskup Inflantski, z tego posuniony na Chełmskie, ale nim wjechał na nie, do nieba się przeniósł w r. 1712. w Warszawie, kędy w kościele naszym pogrzebiony: tej którą był zabrał, żyjąc przedtem w zakonie naszym świątobliwości, i prałatem będąc, nigdy nie ubliżył, ale jeszcze przyczynił, połączył naukę z pokorą, skromność z biskupią powagą, żarliwość o wiarę i Boga z łaskawością. Umierając, do swojej katedry Krasnostawskiej, ostatnią wolą odkazał krzyż srebrny, o 30 grzywnach, i materyą bogatą na aparat. *Facies Rer. Sarmat. Vitae Episc. Chełm.* Drugi brat Teodora Jerzy w zakonie naszym życie swoje zakonne zapieczętował w Toruniu tegoż roku, kiedy i brat jego, był osobliwszy *arcanorum naturae Scrutator*, ztąd wiele sekretów podochodził, któremi nie tylko zdrowiu ludzkiemu pomógł, ale też i sławę swojej umiejętności nie małą po sobie zostawił. Siostra ich Maryanna Jana Kossa wojewody Chełmińskiego małżonka, Pani ta z mlekiem prawie wlaną pobożność miała, którą przy rozsądku jej wielkim, ludzkości niewypowiedzianej, przymileniu obyczajów, wszystkich do estymacyi jej pociągala; na ubogich szczodra, na Boga rozrutna, kollegium nasze Grudziądzkie, jakie teraz jest, wszystek swój wzrost i ozdobę jej jako fundatorce powinno. Ubogie Panienki z chęcią zbierała do dworu swego, i dawszy im świątobliwą edukacyą, uposażała. Święta uroczyste, twardym postem, umartwieniem, i ciała swego biczowaniem poprzedzała. Wieczornych swoich nabożeństw, które z całym dworem swoim obchodzić była zwykła, nigdy i przy konkursie znacznych gości nie opuściła: do ołtarzowych tajemnic często i z gorącym affektem przystępowała, takim się sposobem do Boga stwórcy swego gotowała, do którego poszła w r. 1720. pochowana w Toruniu w kaplicy naszej, którą prędko przed śmiercią swoim kosztem reparaowała. Druga siostra Kon-

stancya Zyberkowa kasztelanowa Inflantska: trzecia, Franciszka za Podbereskim starostą Hlińskim. Jan Karol z Ludinghausu Wolff Bydgoski i Piasecki starosta, oberszterleitnant poseł z województwa Pomorskiego, podpisał elekcyą Jana III. a z sejmu 1683. komissarzemznaczony do granic od margrabstwa. *Constit. fol. 13.* Adam Franciszek porucznik wojsk królewskich, Henryk major J. K. M. podpisali też elekcyą. Jerzy kanonik Poznański i Warmiński, kustosz Szkalmierski 1681. Temi czasy gdy to piszę, Wolffowna poszła za Kitnowskiego. Dobra Wolffów w Inflanciech przyległe starostwu Dyneburskiemu, wspomina *Konstytucya 1678. fol. 19.* Przydaje *Kojatów. in MS.* że ten dom Wolffów zażywał niegdy w herbie dzwonu, i na hełmie, a to na pamiątkę, że przodek ich wybiwszy Pogany w Westfalji, biskupstwo tam fundował. Jan Wolff miał za sobą Rembowską.

R. 1778. Tadeusz Wolf horodniczy Smoleński. — *Krasicki.*

Wolicki herbu Janina, w Kaliskiem województwie. Piotr Wolicki podwojewodzy Kaliski 1518. na liscie kościoła Broniszewskiego. N. miał za sobą Teresę córkę Cypryana Kręskiego, starosty Stawiszyńskiego.

N. Wolicki suffragan Pomorski, proboszcz katedry Kujawskiej umarł r. 1776. — *Krasicki.*

Wolicki herbu Nabram, w ziemi Wieluńskiej. Jan Wolicki, z Heleny Karszniczkiej herbu Jastrzębiec, spłodził trzech synów: Stefana, Wojciecha, i Macieja.

Woliński herbu Grabie. *Okolski* w indexie tomu drugiego pod literą *W* wyraźnie pisze, że Woleńska herbu Grabie była za Zeromskim. Jan Woliński 1555. *Acta Sandec.*

Woliński herbu Lubicz, w Podolskiem i Mazowieckiem województwach. Jan Woliński spłodził czterech synów, Jędrzeja i Mikołaja, ci w ziemi Wizkiej wzięli działem Dobrzyjałów, i część na woli Wierzbowskiej, i połowę Łojowa. Stanisława, ten pół Wierzbowskiej woli, Wielisława, ten wziął dobra Chojnowa nazwane. Stanisław zostawił syna Jakóba, ten z Szczesnej Jakóba z Rozdroja córki, (której reformacya na dwieście pięćdziesiąt grzywien zapisana w księgach Ciechanowskich w r. 1511.) spłodził Marcina, temu Elżbieta Nieborska, *Acta Castren. Ciechanov. 1544.* powiła córki trzy. N. Mikołaja Zochowskiego sędziego Ciechanowskiego żonę, Podoską i Dąbrowską: i syna Stanisława, który we Szwecyi za Zygmuntem III. wojował, z Gorską wojewody Mazowieckiego siostrą, z Gizickiej spłodzoną, zostawił syna Marcina, ten życie swoje całe w obozie przepędził, krwi swojej w różnych bataliach nadstawiając za ojczyznę, jako w Wołoszech z Janem Potockim za Konstantynem Mohyłą, za Dymitrem Carem Mo-

skiewskim z księżęciem Rożyńskim na Moskwę, i z Żółkiewskim hetmanem, na Tatarów i Kozaków z Konięcpolskim, osiadł potem na Podolu, i był wojskim Kamienieckim, tam najprzód pojął Katarzynę Kiemliczownę, i z niej był syn Stefan, jeździł w legacyi od hetmana do wezyra Tureckiego, *2do voto* pojął Krężyłowską, z tej się została córka Zofia. Wojciech, Mateusz i drugi Wojciech z ziemi Nurskiej podpisali elekcyą Władysława IV. Stefan, żona jego Maryanna Ważyńska 1650. na kościół Sierpski dobroczynna. *Paproc. Łask. Cud. f. 63. N.* miał za sobą Elżbietę Sobolewską pisarzownę Drohiczką, z której synowie trzej, Adam, Kasper i Tomasz, Adam kanonik Płocki, deputat na trybunał koronny 1725. Jadwiga Wolińska dobroczynna na kollegium nasze Brzeskie.

R. 1778. Jan Woliński stolnik Nurski. — *Krasicki.*

Woliński herbu Ogończyk, w Sieradzkim województwie. Piotr Woliński poborca w Poznańskim, 1632. żona jego Anna. N. Wolińska była za Łukomskim matka Stanisława kanonika Poznańskiego. Jędrzej w zakonie naszym życie skończył w Krakowie u Ś. Barbary, w r. 1704. wieku swego 85. Józef Jan Woliński, *Historyą albo Tragedyą Oktawji Cesarzowny Rzymskiej z łacińskiego wierszem przetłumaczył in 4to* 1728. N. miał za sobą Katarzynę Lisiecką.

Wolski herbu Belina, w ziemi Warszawskiej. Byłina Wolski kościoła Ś. Macieja w Krakowie naszym ojcom chętnie ustąpił 1586. *Histor. Domus.* Jan Wolski podpisał elekcyą Jana III.

Wolski herbu Gerald, w Krakowskim województwie, jednaż ich dzielnica z Wyżycznymi. Wojciech Wolski kanonik Kamieniecki 1625. *Acta Castren. Camenec.* Jan, dobra jego Parszowka 1602.

Wolski herbu Gryf, w Krakowskim województwie, idą od Jaxyców Gryfów. Augustyn Jaxyc Wolski kustosz Miechowski, kanonik Kamieniecki, proboszcz Stradomski 1674. wystawił kościół Ś. Jadwigi na Stradomiu, siostra jego była za Sanowskim, z której córka Jadwiga zakonnica u Ś. Jadwigi w Krakowie.

Wolski herbu Jelita, w Łęczyckim województwie, ztamtąd niektórzy z nich wynieśli się na Podole według *Okol.* Klemens Wolski, miał synów Michała kanonika Chełmskiego i Fabiana, drudzy z nich w Prusiech osiedli, według *MS. o Famil. Pruskich.* Z tych był Maciej Wolski sądowy ziemski Chełmiński, człowiek wysokiego rozsądku, zostawiwszy zacne obojej płci potomstwo, umarł pochowany w parafji swojej w kościele Unisławskim, świadczy chorągiew nad nim zawieszona. N. była za Mikołajem Czeskim. Stanisław pisarz ziemski Ka-

mieniecki, poborca w Podolskiem 1590. *Constitut. fol.* 603. Karol podczaszy Braclawski 1676. Jakób i Alexander Saryuszowie Wolscy 1697. w Sandomierskiem.

Wolski herbu Junosza, w Lubelskiem województwie, Marcin Wolski podpisał elekcyą Jana III. Króla.

Wolski herbu Kościeszka, w ziemi Warszawskiej, z tych Jan Wolski mąż wojenny od młodości swojej do obozowych trudów przyuczony.

Wolski herbu Łabędź, w województwie Sandomierskiem, w powiecie Radomskim, z Woli Skarbowej: z tych kładą Jędrzeja kasztelanem Brzeskim Kujawskim w r. 1440. Paweł sędzia grodzki Radomski 1486. u *Nakiel. w Miechov. fol.* 545. Paweł Wolski z Szydłowieckiej siostry kasztelana Krakowskiego i kanclerza urodzony, i sam kanclerz koronny, starosta Gostyński, z mniejszej pieczęci wstąpił na większą w r. 1538. miał za sobą Wiewiecką herbu Jastrzębiec, z której spłodził sześć córek, i pięciu synów. Po śmierci żony, że wakowało biskupstwo Poznańskie 1544. za nominacyą królewską przyszedł do tej infuły, konsekrowany tedy wjechał do Poznania, dwie lecie jednak tylko tu rządził, i owszem bardziej przechorował, życia koniec odebrawszy w roku 1546. w katedrze swojej pogrzebiony. *Vitae Episcop. Posnan.* Więcej się jednak w nim dobroć wydawała, niżeli nauka do tej pasterskiej funkcyi: z córek jego Anna Piotra Szczawińska kasztelanowa Sochaczewska, Zofia Piekarska *sterilis*, Jadwiga Dobrzykowska, Wiktorowska Benedykta kasztelanowa Konarska, Katarzyna Dzikowa, Dorota Czerniewska, i Brzezińska: z synów zaś, Stanisław był kasztelanem Sochaczewskim i starostą Gostyńskim, żona jego Jadwiga Luceńska, z której jednak nie było potomstwa żadnego, ta zaś majątność swoją ojczystą darowała Tomickim. Drugi Jan miał za sobą Annę Sierpską, raczej miał mówić *Paprocki* Annę Goślicką kasztelanekę Sierpską, synowicę rodzoną Wojciecha Goślickiego biskupa Poznańskiego, jako go poprawia, *Łuk. Paproc. Łaski Cud. fol.* 56. z tej był syn i dwie córki. Trzeci Kasper z Chrzczonowską zostawił potomstwo. Czwarty Krzysztof, tego z Nawkaskiej były córki i synów trzech, z tych jeden był Stanisław kanonik Krakowski według *Paproc.* nagrobek zaś jego w Płocku dziekanem go Płockim tytułuje, i kanonikiem Pułuskim, fundatorem Roratów w Płockiej katedrze; zszedł z tego świata 1602. Hieronim, brat jego wojski Płocki, nagrobek mu wystawił, złączył się był ten Hieronim z Jadwigą Niszczycką starościanką Ciechanowską i Prasnyską: o trzecim jeszcze młodzieńcu na ten czas namienia *Paprocki.* Jana Dunina Wolskiego opata i kanonika Płockiego 1578. r. synowca Piotra

biskupa Płockiego, o którym zaraz mówić się będzie, wspominają *Acta Consistor. i Hist. Dom. Profess. Cracov.* Piąty Piotr biskup Płocki, ten z młodych lat swoich do Padwi na nauki wysłany, tyle tam w nich postąpił, że powróciwszy do Polski, i na dworze bawiąc Zygmunta Augusta Króla, gdy matka królewska Bona umarła, a successya po niej w Królestwie Neapolitańskim spadała na niego, wszystkich zdaniem, zdolnym osądzony jest do tego, żeby posłem wyprawiony do Filippa Króla Hiszpańskiego, windykował summy posażne tam zaległe: dziesięć tedy lat w Hiszpanji tę legacją sprawował z wielką imienia swego chwałą i ukontentowaniem monarchy katolickiego, do ojczyzny ztamtąd rewokowany, że Król August życie wkrótce z Królestwem skończył, skoro Henryk Walezy na tron Polski wstąpił, to za zaleceniem listownem Filippa Króla Hiszpańskiego, to za promocją wrodzonej w nim skromności, z nauką, biegłością języków Hiszpańskiego, Włoskiego, Francuzkiego, i z pobożnością związany, to za wszystkich faworem Panów Polskich, na koronacyi swojej podkanclerzym go koronnym ogłosił, a że ojczysta fortuna nie wystarczała na to, żeby był ministra koronnego godność na sobie utrzymywał, pensyi mu co rok z żup Wielickich dwanaście tysięcyznaczono, póki by łaska królewska nie zastąpiła tej jego potrzeby jakim większem duchownem beneficjum, lubo na ten czas był Gnieźnieńskim, Kujawskim i Poznańskim kanonikiem. Stefan Król większą mu pieczęć konferował, aż też i biskupstwo Płockie, które z chęcią przyjął, żeby się od dworskich tumultów dalej uchylił: spuściwszy tedy pieczęć wielką na ręce Jana Zamojskiego, chciał sobie z prac publicznych wypocząć, ale go Stefan w legacją do Grzegorza XIII. Papieża zaprzągl. Skończył ją z plauzem Rzymu, z dobrem ojczyzny. Pod interregnum po śmierci Stefana, ile że rozerwana elekcya nastąpiła, on do żadnej strony się nie nakłaniał, i owszem tak od elekcyi, jako i od koronacyi królewskiej wymówił się niewczesnem zdrowiem, sześćdziesiąt tedy lat życia swego wypełniwszy, lubo się zupełnie czuł być zdrowym na ciele, testament uczynił, wszystek swój aparat biskupi, obicia i bibliotekę bardzo liczną kościołowi swemu odkazał, jakoż tego samego roku to jest 1590. po obiedzie w pokoju swoim, znaleziony nie żywy: w katedrze Płockiej pochowany. Był z natury swojej dobroci wielkiej, w konwersacyi miły, w obyczajach rozsądny, pomiarowanego życia w jedzeniu, picciu; w Wiskowie pałac wprawdzie drewniany, ale z wygodą wszelaką dla biskupów wystawił: kościół w Pułtusku restaurował. *Stan. Krasiński de Controv. c. 5. Łubiński Vitae Episc. Ploc. Annib. Rosselius Calaber Pymandr. Merc. lib. 5. fol. 350. Gorscius in dedic.*

lib. 5. Praelect. Płoc. z jego skryptów, że niektóre po Włosku są przetłumaczone, świadczy. *Starowolski in Hecatontade elog. 7.* Jemuż przypisuje, *Oracyą którą witał Henryka Walezyusza Króla*, ale ta jest Maciejowskiego biskupa na ten czas Płockiego. *Listy także jego między inższemi znajdziesz u Karnkowskiego.* Jan Dunin Wolski deputat na trybunał koronny z województwa Rawskiego 1616. Tegoż Piotra biskupa synowica, była za Młodziejowskim podskarbis nadwornym koronnym: krom tych wspomina *Paprocki* Jakóba Wolskiego męża rycerskiego, którego syn Marcin rotmistrz w różnych okazjach silny nieprzyjaciółom.

R. 1778. Wojciech Wolski pisarz grodzki Radomski. — Kajetan wojski Opoczyński. — Jan pisarz grodzki Opoczyński. — *Przypisy Krasickiego.*

Wolski herbu Lis, z Woli Blochowy w województwie Sieradzkim. Z tych było dwóch braci rodzonych, Władysław sędzia grodzki Piotrkowski, i Wincenty, dziedzictwo ich było Wola Blochowa, Mierzyn, Łagiewniki, Łgota, Mniszków. Jan Wolski kanonik Uniejowski, officyał Radomski, proboszcz Brzeźnicki, brat jego Kazimierz regent grodzki Opoczyński, tych synowica Jadwiga Wolska, żyła temi czasy z Antonim z Bnina Moszyńskim chorążym Sieradzkim. Jan pisarz grodzki Piotrkowski z sejmu 1632. poborca.

R. 1778. Wawrzeniec Wolski kanonik Gnieźnieński — Kujawski — Poznański. — *Krasicki.*

Wolski herbu Lubicz. Jędrzej Wolski na Uherze, Dyputyczach i Weremowicach dziedzic, podsędek ziemi Chełmskiej, fundator OO. Reformatów w Chełmie, i szkół OO. Piarum Scholarum tamże, miał za sobą Maryannę Radziwińską, z której syn Józef starosta Kruświcki, komissarz z tejże ziemi na trybunał skarbowy Radomski 1743.

Wolski herbu Nałęcz, w Bełzkim województwie i pod Urzędowem. Alexander Wolski w zakonie naszym po różnych ambonach do ludzi każąc wsławiony, żyć i pracować na chwałę Boską przestał w Jarosławiu 1671. u Ś. Jana.

Wolski herbu Nowina, w Warszawskiej ziemi i Przemyskiej, piszą się z Gośniewic. Kazimierz Wolski podstoli Sanocki umarł 1691. syn jego Piotr. Brat Kazimierza Szymon stolnik Halicki, synowie jego z Ustrzyckiej, Józef i Wincenty 1692.

Wolski herbu Odrowąż, w Rawskiem województwie. Alexander Wolski podstoli Sochaczewski i Krzysztof podpisali elekcyą Jana III. Króla. N. miał za sobą Gnatowską, z której syn Jakób i córka Eufrozyna. Stanisław kantor i kanonik Płocki w r. 1542. *Acta Synodi.*

Wolski herbu Ogończyk, w ziemi Wieluńskiej, ci się przedtem Dobruchowskiemi zwali, ale od dóbr Wolskiemi zwołani. Tomasz Wolski sędzia grodzki Sieradzki 1660. Jan z Dobruchowa Wolski skarbnik Wieluński, przez lat dwadzieścia rycerskiej sławy w obozie szukał, pod Wiedniem, na Budziakach i indziej mężnie stawając, brat jego Kazimierz w zakonie naszym, temu gdy matka broniła wstępu do Soc. Jesu, pokazał się S. Ignacy Lojola fundator, grożąc jej surową twarzą i ręką, jeżeliby dłużej do tego przeszkadzała, przetoż nie odwołując, nie tylko Kazimierza, ale i drugiego brata jego Jana do kollegium Przemyskiego i zaprowadziła, i z rąk swoich oddała. *Histor. Dom. Prob. Cracov.* Są tego Kazimierza w druku: *Vindiciae S. Augustini, et S. Thomae Doctoris Angelici, seu Disputationes de Mente Utriusque Doctoris circa Scientiam Dei Mediam explicatae, opus posthumum Posnan. in 4to 1695.* 2do. *Secundae lachrymae seu paneg. in fun. Joan. Casimiri Regis in fol. 1676.* 3tio. *Kazanie na pogrzebie Macieja Maryana Kurskiego biskupa Enneńskiego suffragana Poznańskiego in fol. Posnan. 1681.* Uczył lat dzieścięć teologii z osobliwszą nauki swojej estymacją u wszystkich, umarł w Poznaniu. Jan brat jego kaznodziejską amboną wsławiony. Są w druku jego kazania. 1mo. *Dni Pańskie, to jest: kazania na Niedziele całego roku w Częstochowie 1714. in fol.* 2do. *Dni wybranych sług Pańskich, to jest: kazania na święta, we Lwowie 1728. in fol.* 3tio. *Trophaeum Poloniae Themidis, paneg. Stan. Krajewski Decan. Gnesn. Crac. in fol. 1687.* Rządził kollegium Toruńskie, służył zapowietrzonym we Lwowie, odpoczał w Panu po tych pracach w Jarosławiu 1729. u S. Jana.

Wolski herbu Ostoja, w Sandomierskim województwie. Tego herbu Wolska była za Starczewskim 1693. N. była za Bykowskim Mikołajem skarbnikiem Czarniechowskim.

Wolski herbu Pobog, w Brześciańskim województwie, pisze o nich *Kojalów. in MS.* ale herbu ich nie wiedział, Waleryan Jan i Kazimierz podpisali elekcyą Jana Kazimierza Króla, Karol Wolski podczaszy Braclawski, wójt Kobryński i Horodecki, umarł przed rokiem 1682. synowie jego Józef w zakonie naszym, wybierając się na misyą do Persyi, we Lwowie młodo na wieczność przeszedł w r. 1713. drugi Piotr, oba byli na opiece Słuszki hetmana, i córka Krystyna. Władysław pisarz grodzki Nowogrodzki 1674.

Wolski herbu Pomian, w Sieradzkim województwie i w Kaliskim. Jeden z nich był sędzią ziemskim Sieradzkim i deputatem na trybunał koronny, Jan syn surrogata Sieradzkiego 1669. Mikołaj z Machor Wolski 1670.

Wolski herbu Prus, w Krakowskiem województwie i Łęczyckiem. Marcin Wolski rotmistrz męzny, pod dobywanie Zawolocia wysłany przeciwko Szujskiemu, wiele niewolnika przyprowadził. *Bielski fol. 777.*

Wolski herbu Półkozic, ci przedtem w Rawskiem województwie, gniazdo domu swego mieli Gowartową wolą, z której tego imienia nabyli, ale potem z Podhajec się pisali. Z tych był Mikołaj kasztelan Rawski, jako się mówiło w pierwszym tomie. Drugi także Mikołaj Wolski z Podhajec, najprzód kasztelan Sochaczewski, któremu Zygmunt I. Król Polski wieś Miedniewice puścił, i jego sukcesorom, o czem czytałem list tego Króla *in MS. Petricov.* Ochmistrem go potem, albo marszałkiem Królowy Bony uczynił, i pewną pensją naznaczył. *Ibidem.* *Starowolski* pisze go marszałkiem wielkim koronnym, ale to nie może się utrzymać, bo ten Mikołaj jako się mówiło w pierwszym tomie, z kasztelanji Wojnickiej w r. 1535. postępował na Sandomierską, na której umarł między rokiem 1548. i 1550. czegom dowodził z tak wielu listów królewskich, na żadnym go zaś nie czytałem marszałkiem, ani wielkim ani nadwornym koronnym, a tem bardziej, że właśnie pod te czasy Piotr Kmita kredensował majestatowi królewskiemu z łaską wielką koronną. To pewna, że w roku 1514. po owej sławnej nad Moskwą pod Orszą wygranej batalji, wysłał go był Zygmunt I. posłem swoim do Rzymu, do Leona X. Papieża, z denuncyacją tego zwycięztwa; wprawdzie i dziesiąciu przedniejszych z niewolnika Moskiewskiego prowadził w ten czas z sobą, ale Cesarz odjął mu ich i przez Lubekę do Moskwy odesłał: stanął przeciw w Rzymie Mikołaj, na ten czas kawaler Bożogrobski, gdzie z tryumfem przyjęty, processye po Rzymie na dziękczynienie odprawione, nabożeństwa nakazane, oracyami wielu mądrych ludzi, na ten tam czas do Rzymu zgromadzonych, które i do druku weszły, ta wiktorya rozślawniona. *Biel. fol. 527. Starowol.* Był tam na concilium Lateraneńskiem, i miejsce naznaczone sobie zasiadał między Kolumnami i Ursynami, to jest między dwiema najprzedniejszymi we Włoszech familiami, co poznać *ex Actis Concilii drukowanych f. 146.* Był oraz ten Mikołaj starostą Wizkim, Łomżyńskim, Sanockim, Lanckorońskim, mąż ojczyźnie dobrze zasłużony, miał za sobą Glinkownę kasztelanekę Wizką. *Paproc. pod herbem Trzaska.* Synów jego zostało się dwóch, Mikołaj i Stanisław. Z tych Mikołaj najprzód proboszcz Płocki, potem biskup Chełmski, z tego w r. 1565. postąpił na Kujawskie, wspaniałego animuszu Pan i dłu tego na wszystkich szkodry: u Króla Augusta w takich respektach, że prawie we wszystkich Królestwa tego rządach, zdał się na jego samego

rozsądku ten Pan polegać, więc gdy tak interesów ojczyzny dogląda, kościoła swego potrzeby odłogiem leżały: przecież ten Mikołaj tą powagą, którą miał u Króla Augusta, siła mu pomagał; siedział na tem biskupstwie lat pięć, umarł z żalu śmierci brata swego Stanisława w r. 1570. razem z nim i na jednymże katafalku złożony, pogrzebiony w kościele Ś. Jana w Warszawie. *Damalew.* Stanisław, ten był najprzód kasztelanem Brzezińskim i starostą Krzepickim 1563. podpisał unią księztw Oświęcimskiego i Zatorskiego, *Constit. f.* 66. potem kasztelan Rawski i marszałek nadworny koronny 1565. u *Lipsk.* w tymże roku wziął kasztelanią Sandomierską, przy której i przy lasce nadwornej, trzymał starostwa Warszawskie, Krzepickie i Lanckorońskie, jeździł w legacyi do Karola V. Cesarza. *Gvagnin. Chron. Pruss.* Pod expedycją Wołoską nieprzyjaciela aż do obozu gonił. *Bielski fol.* 646. Zszedł z tego świata 1566. *) któremu Barbara hrabianka Tarnowska wojewodzanka Sandomierska żona i syn Mikołaj nagrobek wystawili w Warszawie u Ś. Jana, była i córka jego Barbara, która wydana w małżeństwo za Rafała Leszczyńskiego wojewodę Brzeskiego Kujawskiego, i starostę Radziejowskiego: miał i drugą żonę ten Stanisław, Łaską wojewodzaną Sieradzką, z której synowie jego trzej. *Orichov. in paneg.* pisze o nim, że gonitwy wystawił Wołoskie na weselu Augusta Króla 1553. r. Mikołaj syn jego (byłoc ich wprawdzie więcej, ale pierwej niż ojciec pomarli) w dziewiątym roku życia swego do Gracu od rodziców swoich wysłany, i na dwór oddany Maxymiliana, na ten czas jeszcze arcyksiążęcia Austrii, z synami jego Rudolfem wtórym i Maxymilianem Maciejem wspólnie w wyzwolonych naukach wyćwiczony, tak dostatecznie, że Karola Cesarza V. w Bruxelli łacińskim stylem godnie, i z pochwałą samegoż Karola powitał: do ojczyzny skoro się powrócił, miecznikiem koronnym od Króla Augusta uczczony, powtóre się do cudzych krajów wyprawił, i tam wszystkie prawie w Europie Królestwa zwiedziwszy, do Rudolfa Cesarza udał się, któremu powinszowawszy świeżo wziętej korony Cesarskiej, podczaszym Cesarzkim lat szesnaście na dworze jego przepędził: do Polski ztamtąd zajechawszy, wziął od Zygmunta III. łaskę nadworną koronną, z którą otrzymał starostwo Krzepickie, Olsztyńskie i Rabsztyńskie, z tą w poselstwie jeździł do Klemensa VIII.

*) Jeżeli biskup Kujawski Mikołaj umarł r. 1570. a razem był z bratem swoim (a był tylko ten jeden) pogrzebiony i na jednym katafalku złożony, więc Stanisław ten niemógł umrzeć r. 1566.?? Albo więc tu omyłka druku, albo *Niesiecki* się pomylił. — *Przypisek Krasickiego.*

Papieża, do Macieja Cesarza, do Florentskiego księżęcia, z kąd i sławę imienia swego, i znaczne wyniósł Pańskich łask dowody. Rzeczpospolita też zważywszy w nim rozsądek wielki, experyencyą w rzeczach, prawa ojczyzstego biegłość, różnych funkcyi skutek jego dzielności powierzała: jako to komisyją do granic od Szląska, *Constit.* 1611. *fol.* 11. uspokojenie związkowych ludzi, *Constit.* 1613. *fol.* 6. sądy fiskalne, *Constit.* *fol.* 7. aż go też Zygmunta Króla fawor do łaski wielkiej pomknął, z tą na Radomskim trybunale zasiadając 1618. i 1620. samej sprawiedliwości delikatnem sumieniem przestrzegał; Pan wszystkim ci wprawdzie przyjemnie stawiający się, osobliwiej jednak cudzoziemcom przychylny: ojczyzny dobro kochając, na każdą jej potrzebę chorągwie z starych i doświadczonych żołnierzy złożone podsyłał do obozu. Rzemieślników w różnych kunsztach biegłych do Polski sprowadzał i osadzał, w Krzepicach, Ilkusz, Kłobucku, Asmanicach pałace nowym kształtem erygował, za którym jego przykładem wiele od inszych powstało, podobnych struktur. Klasztory w Krzepicy i Kłobucku kanonikom regularnym Ś. Augustyna, Pańskim nakładem wystawił. OO. Kamedułów albo Pustelników Ś. Romualda, pierwszy z cudzych krajów do tego Królestwa sprowadził 1609. i na Bielanych mila za Krakowem osadziwszy, wspaniały kościół wyurowawszy, szczerze ufundował, kędy też po śmierci złożony, która przypadła na rok 1630. a jak był w życiu swoim w stroju i we wszystkim pomiarkowany, tak i przy pogrzebie swoim wszelakiej pompy zakazał: kościół nasz Przemyski siłą dźwignął swoją szkatułą, nawet i umierając pięć tysięcy na fabrykę jego odkazał, na mądrych ludzi łaskaw, na ubogich i szpitale miłosierny. Są księgi od niego pisane w druku. *Starowol. in Orat. funeb.* którą synowcowi jego Kazimierzowi dedykował. Zygmunt kasztelan Czerski starosta Warszawski i Lanckoroński, według *Paproc.* brat Mikołaja biskupa Kujawskiego i Stanisława kasztelana Sandomierskiego, w r. 1569. podpisał list królewski o restytucyi Podlasza. *Constit.* *f.* 154. Na weselu Zygmunta Augusta Króla gonił z kopią! *Orichov.* pisze o nim *Kochanow. in Apopht.* że pewnego czasu będąc u Ocieskiego kanclerza koronnego na obiedzie, a wiedząc dobrze jak się ten ciężko gniewał, gdy mu kto obrus choć z nieostrożności pokapał, umyślnie go spluskawszy, grosz z kieszeni wyjął i położył, to prawi na praczkę będzie, czem Ocieski zawstydzony, na potem większą w tej mierze dyssymulacyą nadrabiał, miał za sobą ten Zygmunt Barbarę Chlebowiczównę wojewodzankę Wileńską, urodzoną z Jawnucianki księżniczki Zasławskiej. *Paproc. Ograd. fol.* 209. Z tej był syn Mikołaj dziedzic na Krzemienicy, kasztelan Witebski, któremu w roku

1619. przypisał *Genealogium Ordin. Canonic. Regularium S. August. Paweł Pukalius*, kędy powiada, że ten Mikołaj sprowadziwszy z Krakowa kanoników regularnych S. August. od Bożego Ciała, fundował ich w Krzemienicy w Litwie, syn jego Kazimierz 1630. jako wyżej z *Starowol.* namieniłem, synowiec marszałka w. koron. od tego w księstwie Litewskiem rozplenieni Wolscy Półkozicowie, z których jeden był deputatem na trybunał wielki Litewski 1679. r. jakom widział na konkluzjach Wileńskich. Tak mi się zda, że jeszcze do tych należą, a bodaj nie bracia rodzeni, albo przynajmniej stryjeczni Mikołaja biskupa Kujawskiego i inszych, to jest: Stanisław kustosz Krakowski w roku 1548. na liście Augusta I. danym miastu Lwowskiemu i u *Nakiel. w Miechow. fol. 717.* w roku 1544. i drugi Marcin, najprzód chorąży koronny, potem wojski Krakowski, podkomorzy koronny, podskarbi nadworny, starosta Błoński i Zakroczymski, tak się podpisał na liście Zygmunta I. danym miastu Lwowskiemu. Jan na Podhajcach dziedzic 1583. miał za sobą Jazłowiecką córkę Jerzego wojewody Ruskiego i hetmana wielkiego koron. Barbara z Podhajec była za Stanisławem Grocholskim. Dorota Wolska dziedziczka na Woli Gowartowy, była za Wojciechem Czarnowskim. *Geneal. Radziwiłów* pisze, że Barbara Wolska wojewodzanka Ruska, była za księżciem Radziwiłem kasztelanem Wileńskim i hetmanem wielkim Litewskim, ale żaden Wolski Ruskim wojewodą nie był, chyba to kasztelanka Rawska.

Wolski herbu Rawicz, w Rawskim województwie. Filip Jakób Wolski podsędek ziemski Rawski, Jan, Mikołaj podpisali elekcyą Jana III. Króla.

Wolski herbu Rola, w Inowrocławskiem województwie. Alexander Wolski sędzia ziemski Inowrocławski deputat na trybunał koronny 1728. Jędrzej miał za sobą Maryannę Głębocką herbu Doliwa.

Wolski herbu Stemberg, w ziemi Warszawskiej. Alexander i Franciszek Wolscy w województwie Podlaskiem podpisali elekcyą Jana III. Króla.

Wolski herbu Topor, w województwie Sandomierskiem, w ziemi Stężyckiej. Ci są właśni Zaklikowie, jako opiewa przywilej Króla Jagiella, dany Zaklice z Szczekarzowic, ale założywszy wieś Zadybie i Zadybską wolą, od niej sukcesorowie jego nazwani Wolskimi, te potem dobra przeniosły się do Pawła Gołuchowskiego sędziego Stężyckiego, z tych Walentyn Wolski mąż wojenny, pojawiwszy w stan małżeński Sarnecką, spłodził z niej czterech synów, Krzysztofa, Stanisława, Macieja i Malchra: Krzysztof bezżenny umarł, Stanisława z Katarzyną Gruszeckiej było czterech synów; Sta-

nisław który na Podolu osiadł, temu Dymidecka spłodziła Gabryela, Rafała i Michała. Piotr zrodził Tobiasza, Hieronima, Stefana, Piotra i Krzysztofa. Adam wojnę traktował. Wojciech w Prusiech w wojsku Cesarskiem żołąd prowadził: póty *Okol.*

Wolscy księżęta herbu Pogonia. W księstwie Litewskim, kwitnął niegdy dom książąt Wolskich, od Patryka syna Kiejstutowego idących, ale już dawno ustał, z których Dymitr i Teodor księżęta Wolscy w r. 1399. w batalji z Edygą Tamerlanesowym wodzem i Tatarami polegli. Inni w temże księstwie Wolscy z Rusinowa, a bodaj nie herbu Godziemba, z których Jan Konstantyn z Rusinowa Wolski pisarz grodzki, i poseł województwa Wileńskiego, podpisał konfederacyą Warszawską 1696. z Kaliskiego zaś województwa tam się wynieśli: bo Jan z Rusinowa Wolski komornikiem był Kaliskim w roku 1634. N. surrogator Wileński poseł na sejm do Warszawy 1722. Podobno są Wolscy Grzymałowicze.

R. 1778. Michał Wolski mostowniczy Mozyrski. — *Krasicki.*

Wółczek herbu Abdank, w ziemi Chełmskiej, ci są właśni Rokuciowie, ale tak nazwani: z których Jan Wółczek rotmistrzem był sławnym, za czasów *Paprockiego.* Michał 1697. roku.

Wółczek herbu Półkozic, w księstwie Litewskim. Ten herb na siebie i na dom swój przyjął Wółczek Kukwa na sejmie Hrodelskim w r. 1413. *Strykowski fol. 542. Paproc. i Okol.* od którego rozplenione są różne domy w temże księstwie. *Bielski fol. 314.* pisze, że herb Działosza dostał się na tym zjeździe Wółczkowi Rokutowiczowi, ale to musi być omyłka: o tym Wółczku Rokuty świadczy Długosz w r. 1410. że był przydany Królowi Jagiełłowi pod potrzebę Grunwaldzką z Krzyżakami, żeby był królewskiemu majestatowi na obronie.

Wółczek herbu Prawdzic. *Paprocki* gniazdo domu tego naznacza księstwo Mazowieckie, z kąd się niektórzy z nich wynieśli do ziemi Chełmskiej, atoli wyżej powiedziałem z tegoż autora, że Wółczkowie w Chełmskiej ziemi herbu Abdank zażywają. *MS. zaś Ks. Kojalowicza* twierdzi, że Wółczkowie po różnych powiatach księstwa Litewskiego Prawdzicem się pieczętują. Z tych według niego Jan Wółczek był marszałkiem nadwornym Litewskim w r. 1567. Mikołaj dworzanin królewski, miał za sobą Nasiłowską wojewodzanę Witebską, z której synowie Hieronim, Jerzy, i Mikołaj. Szymon w województwie Połockiem, podpisał elekcyą Jana III. Króla.

Wółczek herbu Wadwicz, w księstwie Litewskim. Z tych jeden był starostą Wasilijskim, koniuszym Wileńskim. *Paprocki i Okolski.*

R. 1778. Tadeusz Wółczek cześnik Orszański. — *Krasicki.*

Wołczkiewicz patrz **Olizar.**

Wołczyński herbu *Głowa*. N. Wołczyński zginął pod Pskowem. *Paproc.* Franciszek pisarz skarbu koronnego, Maciej pisarz kancelaryi koronnej 1647. rodzicom swoim w Ilży nagrobek postawił. N. administrator żup Wielickich, i Bocheńskich. Jan stolnik Mielnicki, z sejmu 1703. komissarz do uspokojenia dyfferencyi między księstwem Zatorskiem i Śląskiem. *Constit. fol. 21.* Krystyna Michała Szymanowskiego starosty Wyszogrodzkiego małżonka. Alexander w Krakowskiem 1697.

Wołk herbu *Kościęsza*, w Połockim i inszych powiatach księstwa Litewskiego. Adam Wołk wojski Starodubowski, podpisał *pacta conventa* Jana Kazimierza Króla w roku 1648. Mikołaj komornik królewski w Nowogrodzkiem 1632. Stefan w Brzeskiem Litewkiem 1648. Fiedor, Krzysztof i Alexander, u *Kojalów. in MS.*

Wołk herbu *Trąby*, w księstwie Litewkiem. N. Wołk starosta Piński, który pod Olszanicą siła na nieprzyjaciolach ojezyny dokazywał, synowie jego Teodor i Mikołaj. Mateusz porucznik Kmity 1567. r. Kazimierz w powiecie Rzeczykiem 1674. roku.

Wołk herbu *Wieże dwie*, z dwiema kończatymi wierzchami. Maxym Wołk rotmistrz na przydium w Smoleńsku zostawiony, obrotnym fortelem, wielkiem sercem tego zamku bronił, za co w komput rycerstwa Polskiego policzony, i tym herbem nadany, przez *Konstytucyą* 1616. *fol. 50.* synowi potem jego Konstantynowi w r. 1638. approbowano toż samo, i indygenat mu przyznany. *Okol. tom. 3. fol. 360.* Władysław Wołk Łaniewski, miał za sobą Annę Ożarowską, z której synowie Piotr i Bogusław.

Wołkowicki herbu *Lubicz*, z tą jednak odmianą, że nad podkowy barku krzyża nie masz, ale tylko jeden krzyż we środku jej, takim się herbem pieczętował Grzegorz Wołkowicki proboszcz Ś. Szczepana w Wilnie. Paweł w Brzeskiem Litewkiem 1648. Wojciech miał za sobą Annę Moszyńską herbu *Nałęcz* owdowiałą po Dobrzyńskim.

Wołkowicki herbu *Sas*, w województwie Ruskiem, przydomek mieli Zelisko. Z tych było dwóch braci, Iwan od którego z Terleckiej syn także Iwan, ten z Manasterską spłodził czterech synów, Waska, który od possessyi dóbr nazwany Bandrowski, tego synów było czterech, Piotr, Iwan, Eliasz i Stefan, ale wszyscy *steriles*: Mikołaja, którego synów trzech, Alexander i Jan *steriles*, trzeci Iwan, od tego syn był Alexander: Seńka, od którego był Hrycko, od tego Jan: Iwana którego synów czterech, Piotr Iwan i Jędrzej *steriles*, Teodor

zaś spłodził trzech, Jana i Bazylego *steriles*, Dymitr zaś miał syna Hieronima *sterilem*, i córkę Helenę, Stefana Zawadzkiego podczaszego Zytomierskiego małżonkę. Drugi brat Iwana na początku położonego, był Łukasz, tego syn Michał, tego zaś dwóch synów Ihnat *sterilis* i Jędrzej, który z Fenną Witwicką, miał córkę Maryą Witwicką i syna Łukasza, ten z Maryanną Witwicką spłodził Annę Brzeską, i synów Hrehora, od którego byli dwaj synowie bezpotomni, z Duchny Krechowickiej urodzeni i córka Krechowicka. Drugiego Hala, którego z Fenny Baranowskiej Witwickiej, była córka Ewa Witwicka i synów trzech, Jan, żona jego Maryanna Hoszowska, Fiedor i Grzegorz: od Jana były dwie córki, Maryanna Witwicka, Zofia Ilnicka i syn Grzegorz: od Fedora syn Jacek i córka Maryanna Łozińska: od Grzegorza z Hoszowskiej synowie, Konstantyn i Jędrzej.

Wołkowicz herbu Kościeszka, ale że podle krzyża na strzale, przydają dwie gwiazdy, jedną z jednej, drugą z drugiej strony. Są ci Wołkowiczowie w księztwie Litewskim, przydomek zdawna mają Kolenka. Izaak Wołkowicz Kolenko. Tak rozumiem, że do tychże należą Wołkowiczowie na Wołyniu, z których *Metryka Wołyńska* w r. 1528. tych rachuje: Iwana, Koście, Joachima, i drugiego Iwana. Bartłomiej w zakonie naszym umarł w Lublinie 1706. N. podkomorzanka Trocka, była za Krzysztofem Dolskim podkomorzym Pińskim.

Wołkowski. Zbigniew Wołkowski kanonik Krakowski w r. 1568. *Nakiel. w Miechow. fol. 687.*

Wołkunowski herbu Radwan, w Nowogrodzkim województwie, czyli **Wojkunowski.**

Wołmiński herbu Rawicz. Przedtem ich zwano Nasuta. Z tych według *Ks. Kojatow. in MS.* Jan Wołmiński był starostą Kowieńskim, syn jego Jan wojewodą Smoleńskim, roku jednak autor nie położył, któregooby na tem krześle siedział. Jan kasztelan Połocki, starosta Krewski 1579. któremu *Strykowski Księgę 19 swojej kroniki przypisał, i 25.* Był to pułkownik sławny; bo gdy dobywano zamku Taurus, pierwszy tam z swoją wpadłszy usarą, szczęśliwie go opanował. Nie mniej odważnie poczynał sobie na polach Iwańskich w r. 1579. idąc w przedniej straży przed wojskiem ku Sokołowi, Szeremeta z pola wyparował, i do wału zapędził. Temże szczęściem w r. 1581. pod Wielkiemiłukami, we dwunastuset sobie kommanderowanych, wparł nieprzyjaciela, i poraził, *Bielski fol. 772. Heindenst. Okol. Russ. Flor. fol. 788.* więźniów do Króla przyprowadził. Syn jego Jerzy podkomorzy Upitski, nie rozdzielnym towarzyszem ojcowskich ekspedycji. Michał z Gierze skarbnik Upitski i podstarości, poseł na sejm 1662. ztamąd

komissarzem naznaczony do zapłaty wojsku Litewskiemu, *Const. fol. 5.* dalej podsędek, aż i sędzia ziemski Upitski 1670. Mikołaj sędzia grodzki Zmudzki 1674. Jerzy w powiecie Rzeczyckim. Franciszek Soc. Jesu fundator missyi Kiejdańskiej.

Wołodkiewicz herbu Łabędź, od Kormulta linią swoją wywodzą. Kormult wnuk Kławsucia, z Raczy siostry Witoldowej, miał syna Niemekszę, ten zaś trzech synów, Alexandra, Bartłomieja i Wołodka, od tego potomstwo rozplenione, nazwani Wołodkowiczami. Między inszemi Panami Litewskimi podpisał Wołodko ten, i z bracią swoją, wieczny pokój między koroną i księstwem Litewskim w roku 1401. u *Łask. w Stat. fol. 128.* Niekrasz Wołodkowicz starosta Bełżycki, u *Herburta fol. 298.* 1438. i 1499. Jerzego i Stanisława Wołodkiewiczów wspomina *Paproc. w Gniazdzie Cnoty.* Marcin pisarzem był w w. ks. Lit. i posłem do Moskwy 1559. Malcher w Krakowskiem województwie osiadł, pojawiaszy tam żonę. Mikołaj chorąży księstwa Zmudzkiego i poseł w r. 1564. do dotarcia unji z koroną na sejmie Warszawskim. *Constitut. fol. 52.* Chryzostom wprzód wojski, tuż pisarz ziemski Zmudzki, długo w wojsku służył za buławy Jana Karola Chodkiewicza, mąż wielce uczony, której jego nauki są dowody w druku, wydał albowiem *Historiam decennalis belli Livonici. 2do. Cnotliwy Litwin i o Inkorporacyi Inflant do księstwa Litewskiego za Zygmunta Augusta.* Zaczął był także pisać Krzyżaków Inflantskich historją, ale jej nieskończywszy, żyć przestał: to *Kojałow. in MS. 3tio. Żywot przechwalebneho wyznawce, Ś. Kazimierza Królewicza Polsk. z Łacińskiego na Polski przetłomaczył, in 8to Vilnae, 1606.* Jan i Mikołaj w księstwie Zmudzkiem ludzie znaczni. Kazimierz in Soc. Jesu krasomowca i poeta, w łacińskim i polskim języku osobliwy, jest w druku jego: *Ode votiva Reginae Coelorum Lindensi in Prussia decantata 1661. in 4to Cracov.* umarł powietrzem 1662. pod Warszawą, gdzie był kaznodzieją u Ś. Jana. Któryś z nich miał za sobą Reginę Horskiego kniazia Druckiego córkę. *Paproc. Ograd. fol. 209. N.* podsędek Zmudzki, żona jego Chrzastowska starościanka Botocka.

Wołodkiewicz herbu Radwan, w Mińskiem województwie i Nowogrodzkiem. Marcin Wołodkiewicz pisarz ziemski Miński, za Króla Augusta I. Drugi Marcin sędzia ziemski Miński w r. 1628. Krzysztof najprzód pisarz ziemski Miński, potem wojewoda Nowogrodzki, umarł wojewodą Smoleńskim, córka jego Zofia, była za Połubińskim Alexandrem marszałkiem Litewskim. Regina za Teodatem Ogińskim podkomorzym Trockim. Michał podsędek Miński, Marcin Kazimierz horodniczy, podstarości Miński, podpisali elekcyą Jana III. Króla.

Teodor pisarz ziemski Miński, synowie jego Stefan podsędek Miński, złączył się był dożywotnie najprzód z Bakanowską, potem z Ślizianką, córek jego dwie zostało, jedna Helena Barbara, ta żyła z Władysławem Tadeuszem Wańkowiczem starostą Hruszowskim, druga z Chrapowieckim podkomorzym Haszańskim, i synów trzech: Józef, Jan i Marcin. Drugi Franciszek wojski Miński, pojął Zofią Wańkowiczównę stolnikównę Mińską, *2do voto* Zawiszanek wojewodzanek Mińską. Synów jego pięciu było. Pierwszy Teodor, ten będąc generałem adjutantem w wojsku Litewskim, zszedł z tego świata. Drugi Jan in Soc. Jesu, ten jeszcze na świecie będąc, zasiadał deputatem na trybunał Litewski w r. 1724. Trzeci Michał starosta Hajecki, przysiągł się dożywotnie z Pacowną kasztelaną Mściśławską. Czwarty Kasper starosta Krasnosielski. Piąty Mikołaj Soc. Jesu, i córka Petronella, która się dostała w małżeństwo Józefowi Szczytowi cześnikowi Litewskiemu, staroście Jaswońskiemu. Dominik Aloizy, stolnik Miński, przybrał sobie w małżeństwo Teresę Janiszewską pisarzównę grodzką Mińską, bywał posłem na sejmy i w trybunale Litewskim deputatem i marszałkiem duchownym i skarbowym, jego synów było sześciu, pierwszy Leon. Miał za sobą Konstancją Ciechanowiecką, starościankę Opęską, po śmierci ojcowskiej wziął stolnikostwo Mińskie. Drugi Stanisław krajeży Miński, trzeci Felicyan Filip, ten wstąpiwszy do zakonu S. Bazylego, w nim po różnych ambonach gorliwie do ludzi kazał, zkąd po wielu zasługach, Dubieńskim i Dermańskim archimandrytą wyniesiony, skoro się tam pieczołowaniem swoim, życiem zakonnem, i innemi cnotami popisał, żeby był przyjął episcopią Chełmską, prawie był do tego przyniewolony. Na tę godność wstąpiwszy, pierwsze miał staranie o cześć Boską i Najświętszej Panny, tej o koronacją przy obrazie cudownym Chełmskim, i postarał się i zakończył chwalebnie. Kościół tamże swój katedralny wielkim nakładem i pięknym modeluszem wyniósł. Czwarty Stanisław: piąty Leon, zakon sobie kaznodziejski obrali. Szósty Marcin wojski Starodubowski, żona jego Anna Raefowna skarbnikowna Mińska, z tej dwie córki, Jakób Wołodkiewicz w zakonie naszym rządził kollegia Połockie i Mińskie. Jędrzej kanonik katedralny Wileński, Piotr podczaszy Miński, miał za sobą Pacownę, synów jego zostało dwóch, Stanisław i Ignacy. Leon stolnik Miński temi czasy, córka jego Teresa, za Rejtanem horodniczym Nowogrodzkim. Synowie zaś Antoni Societ. Jesu, Józef i Michał. *Kojałowicz in MS.* z tą odmianą herb ich kładzie, że nad zwyczajnym Radwanem na krzyżu stoi kur w prawą tarczy obrócony, luboć przydaje, że widział herb ich którego dawniejsi przodkowie domu tego zażywali, to jest ankrý tak

ułożone jak litera H wielka, na środku ich stoi ankra do góry, czyli strzała, na niej kogut, na hełmie trzy pióra strusie; ankry zaś tak zawijane u góry na jedną stronę, u dołu na inszą stronę. N. była za Hieronimem Ciechanowiczem sędzią ziemskim Smoleńskim.

Wołodyjowski herbu Korczak, w Podolskiem województwie, z Wołodyjowic. Z Moskwy do Polski przyszli, czego dowodzą różnemi przywilejami. Tomasz Wołodyjowski z Sutkowskiej urodzony z Łastowieckiej zostawił syna Konstantyna, wielą lat zasłużonego żołnierza, ten z Piasecką splotdził Fryderyka męża walecznego, którego syn Piotr wzięty w niewolę Tatarską, tamże życie skończył. Drugi syn z Piaseckiej Jerzy, pod Połockiem i Gdańskiem mężny kawaler, temu Chodywska powiła dwóch synów, Piotra i Macieja, którzy z Stefanem Potockim wojując Wołochy, tamże poginęli. Trzeci ich brat z Koreckim księżęciem szczęśliwiej na nieprzyjaciół się narażał. Paweł czwarty w wielu okazjach doświadczonego męstwa. Szymon obrał sobie życie w zakonie Ś. Franciszka. N. miał za sobą Jeziorkowską pozostałą wdowę po Cwilichowskim. N. Chodkiewiczównę.

Wołodzko. W powiecie Oszmiańskim. Mikołaj Wołodzko podstarości Smoleński, podpisał elekcyą Jana III. Króla Polskiego. N. starosta Oszmiański, deputat na trybunał Litewski 1740.

R. 1778. Ignacy Wołodzko pisarz ziemski Oszmiański. — *Krasicki*.

Wołosiecki herbu Sas, w Ruskiem województwie.

Wołoszowski w Inflanciech, Stefan Kazimierz Wołoszowski, poseł z Inflant na konwokacyą w roku 1648. *Confoeder. Ordin.*

Wołowicz herbu Bogorya. Ten herb na siebie i na successorów przyjął Stanisław Wissygin, to jest z Litewskiego języka „wszystkich broniący“ jeden z Panów Litewskich, na sejmie Hrodelskim w r. 1413. *Łask. w Stat. fol. 127.* a ponieważ żadnego inszego domu w księstwie Litewkiem nie masz, któryby się tym herbem pieczętował, tylko Wołowiczowie, znać tedy i z tego, że był przodkiem tej wstawionej familji. Jerzy Wissyginowicz albo syn Stanisława Wissygina, który na dworze będąc Króla Kazimierza Jagiellonowicza, dla osobliwszej, która się w nim pokazywała, siły, Wołem od spól dworskich nazwany, nazwiska Wołowiczów był autorem, jako świadczy *Gvagnin. Polon. Chron. Pruss.* w owej nieszczęśliwej naszych pod Chojnicami potyczce w r. 1454. gdy z pola wojsko nasze przed Krzyżacką bronią pierzchnęło, przyszło i samemu Kazimierzowi Królowi salwując życie, uchodzić: a gdy Pogoń za nim w też tropy nacierała, a koń pod Królem szwankował,

Jerzy, nie tylko że konia Kazimierzowi poddał, ale póty się z łuku z Krzyżakami strzelał, póki rozpierzchli ludzie wojskowi, na assistencyą i obronę majestatu jego nie ściągnęli i do Bydgoszczy nie odprowadzili: to *Strykowski z Latopisz. lib. 19. cap. 1.* a z niego *Kojałow. p. 2.* ale żaden z historyków Polskich, o tem nic nie namienia. Zostawił ten Jerzy, syna także Jerzego Wołowicza o którym tenże *Strykow. lib. 21. cap. 7.* powiada, że pułkownikiem będąc w roku 1499. w batalji pod Wiedrussą z Moskwą, raniony, przeciw z tej klęski zdrów wyszedł: miał synów trzech, Bogdana, Grzegorza, trzeciego, imienia nie kładzie *Ks. Kojal. in MS.* Tego ostatniego dwóch było synów. Z tych jeden

Ostafiej albo Eustachiusz, najprzód marszałek Litewski i pisarz, w r. 1568. już podkanclerzy i marszałek nadworny Litewski, starosta Brzeski, i Kobryński, otrzymał w tencuie dobra Wojnie, Kodyniec, Łomazy i z przyległościami w województwie Podlaskiem, te mu jednak w roku następującym 12. Marca odjęto, gdy uchodził przysięgi uczynić wierności koronie Polskiej, względem tych dóbr, ile że Podlaskie województwo od księstwa Litewskiego oderwane, i do korony zupełnie inkorporowane świeżo zostało, atoli w tymże roku 12. Sierpnia skoro przysięgę tę wykonał, dobra mu te nazad wrócono i kasztelanją Trocką konferowano, o czem świadczy *Process rozgraniczenia między województwy Podlaskiem i Brześciąnskiem*, kędy też przydają, że te dobra były jego dożywotnie i summę miał na nich pieniężną. Umarł w Sandomierzu w roku 1584. kasztelanem Wileńskim i kanclerzem wielkim Litewskim, ostatni z tego przezacnego domu heretyk. *Cichoc. Allocut. Osecen. lib. 2. cap. 22.* Z tej racji długo niechciał pieczęci przyłożyć na przywileju królewskim, w którym approbacya była kolegjji naszego Wileńskiego, aż Król Stefan posłał do niego. Ja, prawi, jeżeli zapieczętuję, ale on już więcej pieczęci mieć nie będzie. *Biel. fol. 767.* Przecież Król Batory tego ministra swego wielce sobie szacował i w roku 1577. komissarzem go uczynił na odebranie przysięgi wierności od miasta Gdańskiego, *Liter. Stephani*, a przedtem od stanów w. ks. Litewskiego wysłany, gdy imieniem ich witał go i tronu winszował, mile go przyjął. *Biel. fol. 737.* Od tychże stanów jeździł posłem na konwokacyą w r. 1572. do stanów koronnych pod interregnum. *Biel. fol. 657.* Do Moskwy także kilka razy legacyą godnie sprawował: bo lubo księżęciu Moskiewskiemu tytułu Cara nie dał, przecież ten Pan, widząc Eustachiego człowieka wielkich z natury przymiotów, ale najbardziej rozsądek w rzeczach dziwnie przezorny, tak go sobie poważał, że w r. 1570. sam prosił, aby go do niego w poselstwie przysłano, jeżeliby

skutecznie o pokój traktować chciano. Pod dobywanie Uświatu w r. 1580. nie tylko znaczny ludzi swoich komput do obozu przysłał, ale się też sam osobą swoją tamże stawił, żona jego Teodora Sapiieżanka, Pawła wojewody Nowogrodzkiego córka. *Histor. Sapiieh. p. 3. fol. 88.* Nie zostawił tylko córkę jedną, ta wydana za Seweryna Bonera kasztelana Krakowskiego.

Grzegorz wojewoda Smoleński, tak go tytułuje *Ks. Kojal. in MS.* roku nie pisze, którego na tem krześle siedział, brat Eustachiego kasztelana Wileńskiego i kanclerza, złączył się był dożywotnie z Anną, czyli jak inni chcą, Elżbietą Chlebowiczówną, wojewodzanką Wileńską, i kanclerzanką Litewską pozostałą wdową po Odynowiczu staroście Orszańskim, miał cztery córki, Apollonią Kopciową, drugą Sokolińską, trzecią Bogdanową Ogińską, czwartą Stetkiewiczową, i synów dwóch: z tych Roman starosta Rohaczewski, żona jego Anastazyja księżniczka Zbarazka, z której, według *Geneal. Książąt Zbarazkich*, był syn Jan, i córki trzy, Krystyna za Dadzibogiem Kierłem podkomorzym Czerniechowskim, Anastazyja za Chreptowiczem, i Maryanna. Po księżniczce Zbarazkiej, pojął Grzegorz Helenę Sapiieżankę, synowie z niej pomarli bezpotomni, córka Alexandra dostała się w małżeństwo Grzegorzowi Korszakowi chorążemu Połockiemu. Drugi syn Piotr cześnik Litewski, zostawił tylko córkę, która *1mo voto* żyła z kniazem Hołowczyńskim; *2do voto* z Krzysztofem na Sidrze Potockim, najprzód krajczym, potem podczaszym Litewskim, to *Kojal. in MS.* jam pisał już wyżej, że Wołowiczowna, ale Michała córka, była za kniazem Hołowczyńskim wojewodą Mścisławskim: także, że Helena podskarbianka Litewska była za Janem Hołowczyńskim cześnikiem Litewskim.

Grzegorz Wołowicz drugi syn Jerzego, tego który stawał pod Wiedrussą, ten w Grodnie w Cerkwi Ruskiej Soborna nazwanej, pochowany leży, kędy zdawna przodkowie tego domu się chowali, jako świadczy *Książka pod tytułem: Jedność Święta.* Syn jego według *Kojal. in MS.* Iwan koniuszy Litewski, tego zaś Iwan marszałek Litewski, starosta Grodzieński, w r. 1566. przyjmował posłów Moskiewskich, żona jego pierwsza Maryna Mielezskowna, z tej syn Hieronim, druga Anna Borysa Kopcia córka, z tej synowie trzej, Jędrzej, Eustachi i Paweł, i córki, z których jedna żyła z Rudominą, druga z Lewickim z Lewiczyna chorążym Podlaskim, z której córka Zofia Lewicka, była za Jerzym Scipionem podkomorzym Grodzieńskim.

Hieronim starosta Żmudzki, Upitski, Rudnicki, a przedtem najprzód pisarz Litewski, pod który czas z Zygmuntem III. jeździł do Szwecyi, i wszystkich trudów jego, i niebezpie-

czeństw, był nierozdzielny towarzyszem, wziął dalej podskarbstwo wielkie Litewskie, z którym tytułem w r. 1613. był komissarzem naznaczony do uspokojenia związanego wojska, i żołdu wypłacenia, *Constit. fol. 6.* popisał się z pięknym ku tej ojczyźnie sercem, kiedy, gdy na gwałtowne jej potrzeby pieniędzy w skarbie nie stało, on własną swoją fortunę azardował, wszakże Rzeczpospolita na sejmie 1618. już na ten czas podkanclerzemu Litewskiemu, wyliczyć więcej niż sto czterdzieści tysięcy, na zniesienie tych długów, kazała. *Constitut. fol. 7.* W roku 1620. już starosta generalny Zmudzki, cywun Pojurski, Gondyński, Szawelski, Kobryński, w pięknej starości wiek swój zakończył, wiele kościołów na Zmudzi na cześć Boską wystawiwszy, wiele komissyi na siebie włożonych, rozsądną industrią ułacniwszy: sprzyścił się był dożywotnie z Elżbietą z Gosławic Gosławską, pozostałą wdową po Wojnie podskarzim Litewskim: miałci z nią wprawdzie syna Stanisława, ale ten młodo wszedł do grobu, co poznać z jego nagrobku w kościele Mościskim. Córka się tylko jedynaczka została Tekla, która wydana za Alexandra Ludwika księcia Radziwiła marszałka wielkiego Litewskiego, w Białym przy farnym kościele kaplicę wymurowała, co poznać z jej herbu nad nią położonego. Ojciec zaś jej zbudował most na Niemnie pod Grodnem.

Eustachi biskup Wileński syn drugi Iwana marszałka Litewskiego, ale z Kopciowny, brat Hieronima starosty Zmudzkiego, z kustosa Wileńskiego, proboszcza Trockiego, referendarza i pisarza Litewskiego, opata Lubińskiego, podkanclerzy Litewski, do infuły Wileńskiej dla znamienitych natury i cnoty przymiotów pociągniony, tak tą swoją rządził dyecezyą, że i senatora godnego i świątobliwego infułata powinność na sobie wypełnił. Urodził się ten zacny biskup w roku 1572. dorosłszy, do dworu królewskiego oddany, przez dwadzieścia i kilka lat w różnych funkcyach i legacyach ojczyźnie służył, do rokoszanów pod Jędrzejów wysłany, siłą pracował, żeby był rozdrażnione serca, do Króla Zygmunta nakłonił, luboć skutku nie wzięły zabiegi i reflexye godne uwagi. Jeździł także w poselstwie do księcia Florentskiego, i do Pawła V. Papieża, wszędzie z wielkiem rozsądkiem swego zaleceniem, ale i obyczajów skromnych nie małą pochwałą: a najprzód, zdał się samą techną niewinnością, jakoż że jej z dzieciństwa wziętej, aż do zgonu życia zachował, lubo przy dworskich przewleczonych i ślizkich okazyach, po śmierci jego zeznał świątobliwy spowiednik. Nadto naturalną wymowę dał mu był Bóg przedziwną, do której że się była przywiązała przyjemność w konwersacyi, zdał się ludzkie affekta krępować, i zniewalać do siebie. Czyniła mu nawet u wszystkich estymacją, nie tylko miłość, którą

świadczył ludziom uczonym i mądrym: ale też i pobożność. Z tej do Wilna wprowadził zakonnice Ś. Benedykta, Augustynianów pustelników, Karmelitów bosych, bractwo kompassyi Jezusowej: do katedry swojej relikwie ŚŚ. Bennona i Eustachiusza: przy tejże katedrze wystawił kaplicę, którą i w prowenta opatrzył, gdzie po zejściu swoim z tego świata w r. 1630. złożony, umarł zaś nagle do stołu siadłszy, tylko zawołał: *Deus propitius esto mihi peccatori*. Kiejdański kościół z rąk dyssydentów windykował, Trocki Matki Boskiej, w ołtarze i porządek przystroił, inne zaś osobliwie Ś. Szczepana w Wilnie z gruntu wystawił. Szpital na kapłanów schorzałych i uboższych w Wilnie fundował: inszym zaś szpitalom dochodów przyczynił. Bibliotece kolegji naszego Wileńskiego, wiele ksiąg nadał: na wszystkich ubogich i klasztory zakonne, Pańsko dobroczynny. Wyjednał na swoim synodzie u duchowieństwa, że święto Ś. Ignacego Lojoli Wyznawce przyjęło do obchodzenia *sub ritu duplici*. Co tydzień w dzień Czwartkowy, zwykł się był żelaznym łańcuszkiem biczować. Co rok zamykał się na zwyczajne rekolekcyje, pod który czas i sumienie swoje pilno roztrząsał, i z obligacyi pasterskiej swojej funkeyi, surowie się przed Bogiem rachował. Pacierze kapłańskie zawsze klęcząc mawiał, a w wielki Czwartek ubostwu nogi umywał. Dla tegoć *Piasecki* opisując śmierć jego, tak mówi: *Litvanici nominis singulare decus*. Pisali o nim *Kojal. in MS. Olszewski w kazaniu na jego pogrzebie; które w druk weszło. Matthaeus Raderus S. J. dedicat. ad Syntagma. de Statu Morientium.*

Jędrzej cywun Derwiański, sędzia ziemski Żmudzki, syn trzeci Iwana marszałka, brat Eustachiego biskupa Wileńskiego, z temi tytułami wspominają go *Konstytucyę w r. 1611. fol. 41.* komissarzem do granic między księztwem Żmudzkiem i Kurlandzkim, i 1613. między Żmudzią i Prusami, *Constitut. fol. 46.* umarł chorążym Litewskim: był to pułkownik sławny i szczęśliwy, tak że mężstwu jego dufając i biegłości w rzeczach wojennych, gdy sam z Inflant z wojskiem ruszył, jemu komendę nad resztą wojska w Rydze zlecił: był oraz i starostą Plotelskim.

Paweł trzeci syn Iwana marszałka, brat Eustachiego biskupa Wileńskiego, najprzód podkomorzy Grodzieński i komissarz do granic między księztwem Pruskiem i Żmudzią, z sejmu 1613.znaczony, *Constitut. fol. 46.* i na drugi w tymże roku sejm posługując, deputatem zapisany na trybunał fiskalny Litewski, *Constitut. fol. 8.* w r. 1630. już podskarbi nadworny Litewski, starosta Grodzieński, Uciański i Plotelski, co poznać z dedykacyi kazania pogrzebowego *Ks. Olszewskiego S. J.*

drudzy go chcą mieć i podskarbiem wielkim, za którymi i jam poszedł w pierwszym tomie. Zona tego Pawła, Chodkiewiczówna Hieronima kasztelana Wileńskiego córka: *Kojał. in MS.* z tej syn Eustachiusz stolnik Litewski starosta Plotelski i Uciański, rotmistrz królewski, umarł 1659. zostawiwszy z Sapieżanki wojewodzanki Nowogrodzkiej dwie córki (*Hist. Sapieh. p. 3. fol. 109.* powiada, że to była Barbara córka Kazimierza Sapiehy starosty Niemonoickiego wojewodzica, nie wojewody Nowogrodzkiego), z tych jedna Teklą Konstancya zaślubiona Piotrowi Michałowi Pacowi staroście Żmudzkiemu, dni swoje skończyła w r. 1691. pani jak z Bogiem złączona, tak na jego sług, domy i ubogich nie skąpa, OO. Dominikanom w Bohdanowie kościół wystawiła: druga Joanna Jakóbowi Kuńcewiczowi staroście Koniawskiemu i Dubickiemu, i syna jednego Jana Alexandra starostę Plotelskiego; na to starostwo *Konstytucya 1670. fol. 9.* sumę, którą niegdy ta familia miała na Ulańskiej dzierżawie, przeniosła. Złączył się był dożywotnie z Barbarą Kryszpinówną podskarbianką Litewską, o potomstwie jego nigdzie nie czytam.

Bogdan trzeci syn Jerzego, tego co był w okazji pod Wiedrussą, brat Grzegorza, o którym wyżej się mówiło, spłodził Grzegorza, najprzód marszałka Litewskiego, i starostę Słonimskiego, kiedy do Moskwy w r. 1562. poselstwo odprawował: był potem kasztelanem Nowogrodzkim w r. 1569. Domyśla się tu *Kojał. in MS.* że synem jego był Hieronim wojewoda Nowogrodzki, tego zaś syn Samuel kasztelan Nowogrodzki, starosta Mołczacki, rotmistrz i pułkownik odważny przeciwko Szwedom w Inflanciech w roku 1602. według *Histor. Sapieh.* miał za sobą Elżbietę Mikołaja Sapiehy wojewody Witebskiego córkę, synowie jego Hieronim, Alexander, Michał, Piotr i Jerzy. Z tych Alexander chorąży Wileński, a przedtem pisarz ziemski Nowogrodzki, przeszedł na inny świat 1660. Kazimierz Alexander chorążyc Wileński 1676. wpisał się *in Album Congreg. Cracov.*

Borys Wołowicz zrodził syna Piotra, wprzód chorążego, a potem podkomorzego Trockiego, posłował ten Piotr na sejm 1631. z kąd deputatem stanął na trybunał fiskalny Litewski, *Constitut. fol. 11.* wielką część młodszego wieku na dworze Zygmunta III. Króla Polskiego przepędził, resztę w obozie, piersi za ojczyznę nadstawiając, strawił, żona jego Horodyjska, z której to potomstwo zostało: Anna Kazimierza Paca pisarza Litewskiego małżonka; Jędrzej w zakonie naszym kaznodzieja godny, rządził kollegium Pińskie, Nieświeskie, i akademią Wileńską, aż też i prowincją Litewską; Eustachi w zakonie Bernardyńskim mąż zasłużony; Mikołaj na dworze królewskim

młodo zniknął; zostało się jednak od niego potomstwo; Jerzy kanonikiem był Wileńskim, referendarzem Litewskim, już był wielkie o sobie nadzieje wzniecił, dla osobliwszej tak w prawie duchownem, jako i w teologii umiejętności, ale gdy się na komisyją Moskiewską w r. 1656. wybiera, śmierć go niespodziana zastała.

Władysław wojewoda Witebski i hetman polny Litewski, starosta Dziski, syn także Piotra podkomorzego Trockiego, z młodych zaraz lat, rycerską sobie sławę zasmakowawszy, pod usarską się Władysława IV. chorągiew zaciągnął, gdzie gdy pod Smoleńskiem na Sehina Moskiewskiego wodza serdecznie naciera, pojmany, przecież dobrze i od samych nieprzyjacioł był traktowany: bo gdy Władysław Król, ciężkiem oblężeniem Moskwę ścisnął, Sehin z takiego razu chcąc swoich salwować, przez tego zacnego męża kondycyi pokoju docierał, ztąd wolny miał do obozu królewskiego przystęp. Jak się potem wojna Moskiewska zakurzyła, Władysław ten na ochronę powiatu Mozyrskiego trzy chorągwie z swojej szkatuły rekrutowane, nieprzyjacielskiemu impetowi założył, i wiele męstwa swego dał dowodów. Wileńskiego miasta przeciwko Dołhorukiemu mocno bronił, w Hrabkowie siedmset ich wyciął, chcielić się wprawdzie tej klęski swoich zemścić, tak z tyłu jako i z przodu opasawszy jego ludzi, dla tego na dwie części wojsko podzielił, atoli Władysław zrozumiawszy ten szturm na siebie, w trzechset tylko jazdy w sam dzień śś. apostołów Piotra i Pawła, tak wielkiem sercem na nich uderzył, że wszystkich na głowę poraził: obrócił zaraz miecz swój i na drugą partyą z wodzem jej Buło nazwanym pod Wielozynem, i tę starł szczęśliwie: pod Rzeczycą więc i pod Ihumenem Bociuchę hetmana ich, w tysiąc pięćset ludzi, częścią pobił, częścią w blizkiej rzece popił, tylko jednego z swoich ludzi straciwszy: dobył dalej Głębokie, w Bobrojsku zamkniętych dwa tysiące Kozaków, w ścisłem przez dwa miesiące oblężeniem trzymał, aż póki mu na sukkurs hetman polny Litewski nie przyspiał. Kolotę tak dobrze przetrzepał, że z siedmiu tysięcy ludzi jego, cztery tysiące trupem na placu padło, ostatek ucieczką się salwowało: siedmnaście chorągwi z tej potyczki nieprzyjacielowi wzięto, z których dwanaście Królowi odesłał. Po tem zwycięztwie z sił zwalony, na cudzych rękach do Wilna sprowadzony, tam na tryumf, kochający syn ojczyznę, poszedł w r. 1660. Był wprzód chorążym Trockim, dalej pisarzem polnym Litewskim, według *Kojałowicza* kasztelanem Smoleńskim, aż też wojewodą Witebskim i hetmanem Litewskim, wspominają go *Konstytucyje* 1647. f. 23. komissarzem do zapłaty piechocie Smoleńskiej, i 1653. deputatem na trybunał skarbowy, fol. 16.

i 1661. do związkowych ukojenia *fol.* 23. Wszedł był w kontrakty małżeńskie z Zienowiczówną, którą od dyssydentskich błędów do wiary katolickiej skierował, albo jako indziej czytamy Kotłównę podkomorzanę Wendeńską, potomstwa jednak nie zostawił. Zdał się samą teznąę pobożnością, ztąd w wielki post, pospolicie się w Berezie w domu zakonnym zamykał, gdzie w przedziwnej ostrości życia, ten święty czas przepędzał, do tejsze surowości nad sobą, i ludziom swoim był powodem.

Mareyan pisarz ziemski Wileński, mąż wielce w tej ojczyźnie godny, zostawił z Pacowny chorążanki Litewskiej Samuela Paca córki, trzech synów: Dominiką, Jana i Wincentego. Z tych Wincenty był kanonikiem Żmudzkiem, potem Wileńskim scholastykiem, sekretarzem w. ks. Litewskiego, infulatem Gieranowskim, umarł 1698. Jan Kazimierz obożnym Litewskim, starostą Fejdańskim, żona jego Katarzyna Naruszewiczówna podkanclerzanka koronna, od której się córka została, z sejmu 1676. był komissarzem do uznania krzywd poczynionych od wojska Litewskiego w województwach Wołyńskim i Rijowskim. *Constit. fol.* 22. Dominik trzeci syn był starostą Obelskim, młodo jednak zszedł z tego świata, miał za sobą Sawicką wojewodzanke Brześciańską, z tej trzech synów jego było. Pierwszy Mareyan chorąży Mścisławski, a potem marszałek wielki Litewski, był i pisarzem Litewskim, posłem na różne sejmy, marszałkiem w trybunale Litewskim 1704. r. mąż gładkiej wymowy, i ojczyźnie życzliwy, wszedł był w kontrakty małżeńskie z Antoniną Zahorowską kasztelanką Wołyńską, atoli z nią zszedł bezpotomny. Drugi Wincenty podkomorzy Mścisławski, a potem referendarz Litewski, ten spłodziwszy córkę Pacową starościne Fejdańską, i synów sześciu, Marcjana starostę Purwińskiego, rotmistrza królewskiego, Dominika referendarza Litewskiego rotmistrza usarskiego, Alexandra, Krzysztofa, Jerzego, Stanisława, ten ma za sobą Eleonorę Racsownę sędziankę grodzką Rzeczycką, i z niej dwóch synów, wstąpił po śmierci żony swojej do zakonu Soc. Jesu, kędy wiek swój podeszły, w różnych cnotach ćwicząc, poszedł po zapłatę zasług swoich w Wilnie 1737. Trzeci Krzysztof starosta Purwiński.

Jan Wołowicz w powiecie Grodzieńskim, spłodził Tomasza najprzód pisarza ziemskiego, potem podsędką, na koniec sędziego ziemskiego Grodzieńskiego, męża godnego i znamienitego, którego syn Alexander, stolnik Witebski, pisarz ziemski, aż i sędzia ziemski Grodzieński: zostawił synów z Grodkowskiej, Marcjana, Krzysztofa, Wincentego, Alexandra i Kazimierza. Z tych Mareyan długo na dworze był ks. Michała

Radziwiła podkanclerzego i hetmana polnego Litewskiego, z którym i do Rzymu jeździł. Po zejściu jego, stan sobie duchowny obrawszy, kustoszem Ołyckim, kanonikiem Wileńskim i Łuckim, scholastykiem Żmudzkiem urosł, dla pięknych jego przymiotów od Królów Jana III. i Augusta wtórego w różnych interesach, zawsze z szczęśliwem powodzeniem był zażywany, umarł w Nieświeżu. Krzysztof brat jego w zakonie Kaznodziejskim mąż uczony. Wincenty poległ w Węgrzech na wojnie Tureckiej z Lubomirskim stawając. Alexander stolnik Grodzieński, żona Koszylanka wojska Trocka. Kazimierz w domu osiadł.

Krom tych jeszcze się tych doczytał. Filon Wołowicz, miał syna Samuela, którego synowie Stanisław, Stefan i Krzysztof, ludzie rycerscy w powiecie Grodzieńskim. Jakób syn Jędrzeja w Koronie osiadł. Paweł biskup Łucki w roku 1607. nominowany, przydają mu tę pochwałę, że był *Pastor vigilantissimus*. Michał starosta Słonimski w roku 1582. któremu *Strykowski dedykował Księgę 23. Kroniki Litewskiej*. Michał najprzód podstoli Oszmiański 1674. potem podkomorzy Słonimski, wspominają go *Konstytucje 1678. fol. 22*. Krzysztof pisarz Słonimski 1674. N. miał za sobą Herbutownę Elżbietę kasztelanę Sanocką. Regina była za Pawłem Pacem kasztelanem Wileńskim. N. za Franciszkiem Nikodemem Kosakowskim starostą Łomżyńskim. Teodora za Krzysztofem Zienowiczem wojewodą Brześciańskim, z którym miała syna i córkę, a przedtem czy potem za Tyszkiewiczem, z tym byli dwaj synowie, Eustachi Brześciański i Piotr Mińscy wojewodowie, tę od schizmy nawrócił do jedności kościelnej B. Jozafat Kuńczewicz. *Susza w Życiu jego, Marcel. Daroszewski w kazaniu: Poważna Senatorka*. Zofia była za Piotrem Tryzną wojewodą Parnawskim, starostą Bobrojskim. *Paneg. Resid. Bobrojsc. Aquila*. Zofia córka Michała starosty Słonimskiego za Jędrzejem Zawiszą podskarbin wielkim Litewskim, a po jego śmierci ponowiła śluby z Służką wojewodą Wendeńskim. Franciszka Anna zakonnica Ś. Klary w Krakowie u Ś. Jędrzeja 1673. r. Anastazyja Alexandra Siemiaszka kasztelana Braćławskiego małżonka. N. Alexandra Kamińskiego sędziego Mściławskiego. N. Marcina Ogińskiego podkomorzego Trockiego. N. starosta Roniński, miał za sobą Barbarę Sapieżankę córkę Bogdana Sapiehy wojewody Mińskiego. *Histor. Sapieh. p. 3. fol. 98*. Jan Wołowicz umarł w zakonie naszym w r. 1706. w Krakowie. N. miał za sobą Scipionownę jedynaczkę, ta wniosła w ten dom Reple i Olekszyce, ale się z córką jego Wołowiczówną jedynaczką, dostały znowu w dom Massalskich N. była za Danielem Bienickim.

Antoni Wołowicz biskup Łucki, mąż życia przykładnego, umarł r. 1769. w Warszawie: rządził dyecezyą lat 15. — Kobielski wuj jego uczynił go był wkrótce przed śmiercią swoją, koadjutorem biskupstwa Łuckiego. Był oraz ten Wołowicz kanclerzem Maryi Józefy Królowej Polskiej. — R. 1778. Józef Wołowicz kanonik Wileński. — Józef marszałek Grodzieński. — Kazimierz marszałek Słonimski. — R. 1788. Antoni chorąży nadworny Litewski. — *Krasicki*.

Wołowski herbu Prus 2do, w ziemi Wyszogrodzkiej. Jan Wołowski kanonik Warmiński i Chełmiński 1670. podpisał przysięgę Króla Michała. Jan Wołowski poborca 1684. Anna Wołowska żona Hosiusza. Kazimierz 1697.

Wołucki herbu Rawicz, w województwie Rawkiem. Dom ten zasłużony ojczyźnie, tak z spraw rycerskich, jako i innych. Abrahama z Wołuczy wspominają listy dawne mężem zasłużonym Królowi Kazimierzowi Wielkiemu w roku 1340. Jakóba, który w Pruską wojnę zabity poległ, za Króla Jagiełła czasów. Trzech potem było braci rodzonych za czasów *Paprockiego*; Michał proboszcz Opoczyński, kapłan uczony i przykładny; Szczesny przy Karnkowskim biskupie Kujawskim wychowany, miał za sobą Rucką, i Jan podsędek Rawski w r. 1550. jakom czytał *na przywileju Kollegiaty Łowickiej*, ten z Ołtarzewską herbu Lis spłodził córkę jedną, i synów siedmiu. 1. Jędrzej wielkiego dowcipu i nauki, do wierszów pisanania gładkiego, zdał się być z natury skłonny, które w nim przymioty widząc Król Stefan Batory, *Laureatum go Poetam* ogłosił, choć dopiero ośmnaście lat mającego, atoli młodo wszedł do grobu, jadąc z Turek z Tomaszem Janem Drohojewskim. 2. Paweł, ten od Stanisława Mińskiego do Włoch wyprawiony, gdy tam w naukach wysoce postąpił, a stan duchowny sobie obrał, skoro tylko do ojczyzny z Rzymu zawitał, na sekretarstwo koronne za promocyą tegoż Mińskiego wyniesionym, został, dalej enota jego powodowała go do pierwszych w tej ojczyźnie inful: bo najprzód ledwo skończywszy wieku swego lat trzydzieści, wziął Kamieniecką, z tej posuniomy na Łucką, wszędzie się dobrym pasterzem stawił: bo w Łucku kościół prawie z fundamentów postawił, kanonikom kapitulne prowenta przywrócił, wikaryom i stół, i porządek w kościele opisał, mieszkanie dla nich opatrzył. Dwóch spowiedników *ex Societate Jesu* do katedralnego kościoła, którzyby tam spowiedzi słuchali penitentów, przewidował, dla naszego kościoła i collegium w Łucku fundacyą uczynił, place do tegoż potrzebne skupił, i dobroczynnością swoją wszystkich tam naszych sustentował; do Brześcia zaś Litewskiego pierwszy naszych sprowadził, wszystkich zaś kapłanów i kanoników co dzień chciał mieć u stołu swego, gdzie im dla większego poleru *Ca-*

sus Conscientiae czytać kazał, sam co trudniejsze explikował, a żeby był przykładem swoim duchowieństwo do apostołskich prac zachęcił, sam częstokroć na jutrznią wstawał, do ludzi kazania miewał, spowiedzi słuchiwał, uboższym jałmużny rozdawał. Tym czasem Król Zygmunt III. swoim go legatem do Rzymu wysłał, odprawił to poselstwo z ukontentowaniem Pawła V. Papieża, z wdzięcznością Zygmunta, który mu w nagrodę podjętej pracy, wakujące biskupstwo Kujawskie konferował, wjechał tedy na nie w r. 1616. gdzie także dobrego pasterza urząd na sobie wypełniając, sam przez siebie całą dyecezyą lustrował, a co zdrożnego postrzegł, temu zabiegając, na synodzie dyecezańskim nowemi prawami, stosując się do koncylium Trydentskiego obostrzył: kościół swój katedralny bogatym apparatusem przyozdobił, to jest: kielichem złotym i pateną, bogatemi kamieniami nasadzonym, dwiema statuami srebrnemi śś. apostołów Piotra i Pawła, krzyż srebrny, kapę bogato haftowaną: inszym także kościołom swojej dyecezyi przyuboższym siła poddawał. Zakrystyana fundował przy katedrze swojej, dla porządku lepszego i konserwacyi rzeczy kościelnych, kościół w Smarzewicach drewniany, ale dość obszerny na cześć Ś. Anny wybudował; w Rawie kollegium Soc. Jesu z dwiema bracią swemi fundował i apparatusem uprowidował, konwikt tamże dla studentów erygował. Gdańskiemu kollegio naszemu wiele do fundacyi dopomógł, skupiwszy niektóre grunta, do wygodniejszego mieszkania, kaplicę dla schowania najśw. sakramentu przy katedrze swojej restaurawwszy, pięknie ozdobił, i żeby w niej msza się odprawowała o tymże sakramencie, dochód na to uczynił. Podczas każdej potrzeby tej ojczyzny, na ratunek jej liczne chorągwie do obozu wysyłał, na wykupno niewolników z niewoli Pogańskich, znaczną summę wysyłał. Umarł jak żył świątobliwie, w roku 1622. w kaplicy Gorków pogrzebiony. Był we wszystkich akcyach swoich dziwnie pomiarkowany, w mowie i na twarzy poważny, miły jednak i łaskawością tętnący, w postanowieniach swoich stateczny, w deliberacyach przezorny, w eksekucyi pilny, od obłudy daleki, pobożnych i mądrych kochający, rzeczy doczesne kontemplantujący. Do śś. apostołów Piotra i Pawła szczególnie nabożny, zkąd gdy pierwszy kamień zakładał na nasz kościół Łucki, dwanaście koszów ziemi z fundamentu na cześć ich wyniósł. Posty surową abstynencyą obchodził, ztąd gdy widział raz z okna, że jego ekonomowi daleko więcej półmisków na kolacyą niesiono, niżeli na stół jego, wszystkich na swoją kolacyą i ekonomu zawoławszy, na drugim stole, jego półmiski rozstawić kazał, tam dopiero uczyniwszy należyłą reflexyą na post, jaka jest jego obligacya, po swojej kolacyi pu-

ścił wszystkich od siebie, a nazajutrz dopiero półmiski mu odesłał. Pisali o nim *Damalew. in Vitis Episc. Cujav. Janeczynski in MS. Histor. Coll. Luceor.* był przy Kamienieckim biskupstwie opatem Mogilskim. 3. Stanisław kasztelan Halicki, podkomorzy koronny, starosta Rawski, umarł wprzód niżeli brat jego biskup: *Piasec. fol. 308.* miał podobno za sobą Dedyńską podkomorzankę Podolską, jam go opuścił w tomie pierwszym między kasztelanami Rawskimi, to pewna, że żona jego była Potocka generałowna Podolska. 4. Filip najprzód chorąży, kasztelan, potem wojewoda Rawski, starosta Radomski i Inowrocławski; mąż staropolskiej cnoty i obyczajów, której tu niektóre dowody położył. Posłował i nie raz na różne sejmy, i ojczyźnie lubo nie wytworną w słowach, potrzebną jednak i gruntowną poddawał radę. Pewnego czasu na Żydów Wielkich, o ciężki excess wezdrgnęła izba poselska, i słuszną zezłożyą zdzięta, wielą bardzo głosami dopominała się należytej na winowajców kary: noc tym czasem zaszła, przewlokła na Żydów decyzją, co w tej sprawie czynić miano, ale i Żydom tak dogodziła, że wszystkim drogo swoje kryminały okupując, pozatykali gęby posłom, nazajutrz tedy gdy tenże interes najbardziej popierać należało, wszysecy zamilkli, krom Wołuckiego i drugiego posła. Uprosiwszy tedy sobie głos, taką powiedział przypowiastkę: Szlachcic (prawi) miał syna, który do tego, że nie był douczony, miał jeszcze i ten defekt do siebie, że gębę ustawicznie otwierał takim nałogiem, że żadnym sposobem nie mógł tego w synu swoim ojciec poprawić: raz idąc z nim gdzieś na publikę, mówi mu: Miły synu, upamiętajże się przecię, a gęby przy ludziach tak nie otwieraj, patrz, prawi, często za mnie, a jak się ja po kalecie uderzę, zamykajże gębę: i tak się stało; uderzył ojciec w kaletę, syn usta zamknął. Tak się widzę i u nas na tym sejmie dzieje (przydał Wołucki) uderzą w jakiego takiego kaletę już czerwonymi złotemi, już talerami bitemi, aż co wczora gęby otwierali, dziś jakby im zawiązano usta, tak ich zamykają, i mileją. *Janczyn. in MS.* Druga w r. 1613. w tych dobrach gdzie sam rezydował Wołucki, trafunkowym ogniem poddanego domostwo zagorzało, a że od wiatru i inszym budynkom trzeba się było tegoż ognia obawiać, lubo pod ciemną noc, wypadł sam z dworu na ratunek ubogich ludzi, kędy padłszy na pień, tak sobie wybił na gałęzi oko, że całe ze krwią wypłynęło. Wszystkich zdaniem nie uleczony raz, żadnej nie zostawił do widzenia nadziei, ale Wołucki mocną ugruntował otuchę w sobie w opiece Matki Boskiej, że mu i wzrok i oko przywrócić miała: przetoż do Częstochowy, wslawionego wielkimi łaskami miejsca, puściwszy się, stanął tam z OO. Soc. Jesu pod Górą w wieczór, i w gościńcu do

jutrzejszego gotując się nabożeństwa, gdy insi z podróznego niewczasu snem zmorzoni spoczywają, on się na modlitwę udał, ślepotę swoją Panu Bogu i Najśw. Pannie szczególniejszalecając. W tem niespodziane bole, i ciężkie łupanie głowy nastąpiło, ropista krew z skaleczonego oka, tak wielka się rzuciła, że aż po szatach na ziemię płynęła. Zatrwożony tym Wołucki, budzi czeladź swoją, ognia dać każe, pomaca rany; oka się nowego domacał, spojrzy nim, widzi ogień i ludzi rozeznaje, a dla większej pewności swojej, książkę sobie podać kazał, kędy zasłoniwszy sobie zdrowe zdawna oko, przywróconym sobie świeżo tak dobrze czytał, jak i pierwszym. Z niewypowiedzianą tedy radością, do kaplicy Najśw. Matki nazajutrz poszedłszy, dzięki Bogu i tej Ś. Pannie z jako największą pokorą uczynił; pamiątkę tego cudu najprzód farbami, potem na wielkiej blasze srebrnej wyrażoną, w tymże kościele zostawił: to pisze *Nieszpork. Odrobiny stołu fol. 164.* Cudu tego jednak okoliczności nie zupełnie wypisał ten autor, które tu z *MS.* tych naszych *OO.* którzy przy tem byli, przytaczam. Pierwsza: oko to z łaski Najśw. Matki sobie przywrócone, było daleko mniejsze od drugiego dawnego, i owszem tak znacznie mniejsze, że nie kwadrowało do powiek, i miejsca wszystkiego nie napełniało: druga, że wybite oko w puszczyce złotej zamknięte, powiesił przy obrazie Matki Boskiej w Częstochowie. Trzecia, że blisko przed śmiercią siedzącemu u stołu, to oko wzrok straciło, i był to prognostyk jemu następującej wkrótce śmierci, która w kilka niedziel potem nastąpiła, nie inaczej go zaś zwał, tylko Panny Maryi oczko. Przydają inni, że jadąc do Częstochowy przez Piotrków, gdy mu niektórzy z *PP.* Dyssydentów kondolencye przy wizycie składali, on do nich mówił: Powiadacie Panowie Dyssydenci, że w wierze katolickiej cudów nie masz, proszę dajcie mi testimonium i zapiszcie w aktach trybunałskich, jako oka tego nie mam, a ja się zapiszę wam na to, że mi go Matka Boska przywróci, byleście wy prawowierni zostali: co gdy się z obudwu stron stało, jak się z Częstochowy już z przywróconem okiem stawił w Piotrkowie, jedni z dyssydentów uznali prawdę wiary katolickiej, drudzy nie mogąc na to patrzeć, z trybunału powyjeżdżali. *Ks. Młodzianowski* o nim pisze, że po obiedzie wszyscy i goście i heretycy, kiedy się trafili, musieli śpiewać: *O Marya cna Dziewica.* 5. Sebastyan kasztelan Małogosecki, starosta Rawski, ten i z bratem swoim Filipem nagrobek Pawłowi biskupowi bratu swemu wystawił, wszyscy zaś trzej do fundacyi kollegium naszego Rawskiego składali się; jeździł w legacyi od Króla do kurfirsztu Brandeburskiego, deputatem był na trybunał koronny i posłem na sejmy: Zona jego już zda mi się *2do voto* Zuzanna Owa-

dowska Duninowna, stolnikowna Sendomierska, z tej córka była za Kazimierzem Zapolskim podkomorzym Sieradzkim: druga Petronella za Hieronimem Olszewskim wojewodą Rawskim, matka Jędrzeja arcybiskupa Gnieźnieńskiego, i synów dwóch, Paweł i Stanisław, ale zda mi się z pierwszej jego żony, i to obadwa znać bezpotomnie umarli. 6. Wojciech, ten obrawszy sobie życie zakonne Soc. Jesu, służąc w Klaudyopolu w Węgrzech zapowietrzonym, z inszemi tegoż zakonu Polakami, padł ofiarą miłości bliźniego w r. 1586. *Alegambe victim. charit. fol. 81.* 7. Mikołaj życie swoje świątobliwości pełne zakończył w zakonie także naszym w Rawie w r. 1655.

R. 1778. Teodor Wołucki burgrabia zamku Krakowskiego. — *Kras.*

Wołyński herbu Abdank, w księstwie Litewskim, tak o nich pisze *Kojałow. in MS.* Marcin Wołyński wojski Podolski mąż waleczny. *Okol. tom. 2. fol. 629.*

Woraiński herbu Jasińczyk, z tych jedna była za Janem Rutkowskim.

Worłowski. Jan Karol Worłowski skarbnik Kowieński w księstwie Zmudzkiem, Abraham w powiecie Kowieńskim, podpisali elekcją Jana III. Króla.

Woronicz herbu Pawęza, w Kijowskiem województwie. O przodkach dawniejszych tego domu mówiłem pod Jelcami, *Tom. IV. f. 477.* tu tylko to przydaję: Matwiej Worona syn Alexandra, już mu był Król Kazimierz Jagiellonowicz gotował województwo Smoleńskie, ale śmierć tym czasem zaszła Kazimierzowa: przecież gdy ten Matwiej Mingereja Perekopskiego od Kijowa odegnał, a pod Czerkasami dobrze przetrzepał, Król mu, według *Kojałowicza*, Alexander, konferował województwo Czerniechowskie (ale Czerniechowskich wojewodów jeszcze na ten czas nie było) i starostwo Lubeckie: gdy potem Moskwicin wpadł w Siewierskie księstwo, długo i mężnie Czerniechowa i Lubeczy bronił, aż też tam poległ, syn jego Krzysztof starosta Owrucki, drugi Szymon, który wielką klęską Tatarów poraził, to *Kojałow. in MS.* Hrehory Woronicz, syn jego Alexander, pojął Owdocię Olyczankę albo Łosiatyńską, *Acta Castren. Zytomir.* 1586. i 1588. z tej spłodził córkę Teodorę, najprzód Jerzego Muchowieckiego, 2do Raspra Wągradzkiego, 3tio Alexandra Stan małżonkę, (ten Alexander Woronicz dobra swoje dziedziczne Tryhory nazwane, w powiecie Zytomijskim leżące, dał na fundacyą do Cerkwi). Drugą Alexandrę, ta poszła za Mikołaja Obodyńskiego, z niej był syn Konstantyn. Synów zaś było czterech. 1. Filon, podkomorzy Kijowski (*Kojał. in MS.* kładzie Filona Woronę, starostę Ostrzkiego, podkomorzego Kijowskiego jeszcze w r. 1552. szczęśliwego na Moskwę i Tatarów wojo-

wnika, który pod Poczapowem zniósłszy wojsko, Wołka hetmana Moskiewskiego, Temkina ze dwunastą bojarami Carskimi, i dwieście żołnierzami wziął w niewolę) ten zaś Filo, o którym się tu mówi, dopiero kwitnął w r. 1617. co się pokazuje z działu między bracią uczynionego, i zapisanego w grodzie Żytomierskim 12. Lipca, kędy jemu dostały się były te dobra, Szumsko miasteczko, i wsi Tatarynowka, Zelesna i Dworzec: wspominają go z tytułem podkomorzego, *Konstytucye* 1638. i komissarzem do rozgraniczenia województwa Kijowskiego i Czerniechowskiego. *Constit. fol. 31.* Miał za sobą Promczekownę Delotecką, 2do Maryannę Obodeńską, z obiema jednak żył *sterilis*. 2. Mikołaj Michał, który z Alexandrą Rapezyńską, spłodził córkę Alexandrę Dymitra Hołowińskiego małżonkę, i synów, Dymitra, Karola, Stefana, Adama, i Samuela podczaszego Kijowskiego. *Acta Castren. Wladimir.* 1672. 3. Bazyli pisarz ziemski Kijowski, wspominają go *Konstytucye* 1611. i 1613. temu się działem dostały dobra Denisy i Krośnia, miał za sobą Elżbietę Muchowiecką, z której córki, Beata Jana Zmigrodzkiego małżonka, Eleonora i Petronella: synowie zaś Jędrzej, Władysław, Jan i Daniel Jerzy dwóch imion skarbnik Kijowski posłował na sejm 1661. ztamtąd deputatem stanął na trybunał fiskalny, *Constit. Lit. fol. 4.* tego syn Filo, (*Ks. Kojal. in MS.* powiada, że Bazylego pisarza Kijowskiego byli bracia, Mikołaj, Teodor i Jerzy, który possessyą swoją miał w Oszmiańskim powiecie, synów mu naznacza: Jędrzeja i Filona) żona jego Tyszkiewiczowna, z tej spłodził Michała skarbnika Kijowskiego, od którego z Rozalji Dybowskiej to potomstwo zostało, Ignacy, Wojciech, Maryanna Sołotwińska i Bogumiła Wilkowska. 4. Teodor podczaszcy Kijowski, wspominają go *Konstytucye* 1619. gdzie go rotmistrzem województwa Kijowskiego zapisano, i 1631. gdzie do rewizyi ksiąg grodzkich Kijowskich naznaczony, *Constit. fol. 30.* i 1638. do granic komissarzem, *Constitut. fol. 31.* temu się działem był dostał stary i nowy Trojanów, mąż własnie do wojny urodzony, którą przez lat trzydzieści traktując, sławy rycerskiej szukał, pojął był Annę Pilawską wielkiej fortuny dziedziczkę, z tej była córka Maryanna, i syn Alexander Konstantyn cześnik, a potem podkomorzy Kijowski, z sejmu 1670. komissarzem zapisany, *Constit. fol. 24.* bywał często posłem na sejmy i deputatem na trybunał koronny, miał swoją chorągiew pancerną: dwa razy śluby małżeńskie ponawiał, pierwszy raz z Katarzyną Załęską podkomorzanką Nowogrodzką, z tej synowie: Jan i Adam, z których drugi *sterilis*; drugi raz z Rozalią Krasicką kasztelanką Przemyską, z tej Marcin i Antoni synowie. Jan Samuel stolnik Kijowski, de-

putat na trybunał koronny 1701. i 1717. poseł od wojska na radę Warszawską, poseł na konwokacyą 1696. którą podpisał. Zona jego Konstancya Zuzanna Duninowna Karwicka, Kazimierza miecznika Smoleńskiego i Anny Pocięjowny córka, z której syn Nikodem Kazimierz chorąży Owrucki, starosta Ostrzski, na wielu funkeyach w tej ojezyźnie zasłużony, komissarzem zasiadając na trybunale Radomskim, 1728. i 1729. posługując na walne sejmy 1719. i 1724. marszałkując konfederacyi województwa Kijowskiego w r. 1734. sędzią będąc Kijowskim oraz i Kamienieckim, porucznikując pod pancerną chorągwią ks. Czartoryskiego kasztelana Wileńskiego: związał się dożywotnie z Joanną Potocką herbu Lubicz starościanką Owrucką, pozostałą wdową po Jerzym Piaseczyńskim staroście Nowogrodzkim i Ułanowskim, którą urodziła Silnicka kasztelanka Kamieniecka. Marcin drugi syn Alexandra, podkomorzego Kijowskiego chorąży Owrucki, z Franciszki Starzechowskiej, synowie jego Piotr stolnik Braclawski, Józef podczaszy Owrucki i Franciszek, córki zaś dwie, Zofia Antoniego Ponińskiego referendarza koronnego, teraz wojewody Poznańskiego; Paulina Zamojskiego Stanisława, małżonki. Antoni trzeci syn tego Alexandra podkomorzego, ale obadwa z Marcinem z Krasickiej spółdzeni, podczaszym był Kijowskim. Krom tu wyliczonych jeszcze się tych doczytał: Lew Kazimierz Woronicz podstoli Nowogrodzki 1667. poseł na sejm ztamtąd, komissarz do zapłaty wojsku Litewskiemu. *Constit. fol. 3.* Jan Floryan podstoli Piński 1674. poseł na konwokacyą, z niej rewizor skarbu koronnego. *Constit. fol. 13.* Konstanty łowczy Smoleński 1674. Mikołaja Woronicza pisarza ziemskiego Smoleńskiego, posła na sejm 1627. czytam w *Konstytucyach fol. 9.* zkąd domyślam się, że musi być inszy dom Woroniczów w księztwie Litewskiem. Alexandra Woroniczowna Adaukta Lipskiego małżonka, ale *sterilis*. N. Jędrzeja Kiewlicza, Teodora Mikołaja z Zaborowa Bąkowskiego. N. miał za sobą Teresę Kisielownę, N. Petronellę córkę Dymitra Ogińskiego. N. Woronicz starosta Brzeziński, miał za sobą Helenę Massalską 1637. *Cuda Żyrowieckie*. Damian cześnik ma za sobą Barbarę Micińską.

Nikodem Woronicz kasztelan Kijowski z *Karwickiej* urodzony, *Amo voto z Potocką, 2do z Jablonowską* chorążanką koronną bezdzietny. — Józef podczaszy Owrucki, o którym wyżej, zostawił syna Ignacego starostę Ostrowskiego; ten z *Rozwadowską* wdową po Łuszczewskim star. Żydaczewskim bezpotomny, umarł r. 1780. — Piotr stolnik Owrucki brat Józefa, pojął *Kawiecką* z której Joanna Polanowska, Maryanna Łosiowa i syn Jakób miecznik Owrucki z *Drohajewskiej* kasztelanki Przemyskiej miał córkę Felicyanę Działyńską — w r. 1781. kasztelan Bełzki. — *Krasicki*.

Jan Paweł Woroniecz biskup Krakowski a w końcu arcybiskup Warszawski i prymas Królestwa Polskiego — urodzony r. 1757. na Wołyniu, syn Jana i Maryanny z *Kmitów* Woronieczów. W pierwszej zaraz młodości ze szkół Jezuickich w Ostrogu wstąpił do ich zakonu; po upadku zaś Jezuitów przeniósł się do seminarium ks.ks. Missyonarzy w Warszawie. Zostawszy potem infułatem otrzymał od Stanisława Augusta Króla probostwo Liwskie, które posiadał aż do r. 1791. Za sejmu czteroletniego, używanym był do spraw dotyczących się duchowieństwa, i w tym czasie wydał kilka pism bezimiennych politycznej treści. Później osiadł był na probostwie w Rzymierzu dolnym, zkąd często bywał w *Pulawach* aż też przeniósł się na plebanią do *Powisn* pod Warszawą. W r. 1807. wezwany do rady stanu, w r. 1815. mianowany biskupem Krakowskim i senatorem Królestwa później zaś prymasem, służył czynnie swej ojczyźnie a jako kaznodzieja w najpamiętniejszych zdarzeniach kraju, nieśmiertelną okrył się sławą. Oprócz tych prac, i jako poeta stanął na wysokim szczycie, a jego poema *Świątynia Sybilli* będzie pięknym i wiernym pomnikiem naszej poezyi patryotycznej. Pisma jego wychodziły częstokroć w druku, nakoniec, lubo nie w zupełnym zbiorze wyszły w 8 Tomach w Krakowie r. 1832. — W kilka miesięcy po odbytej koronacyi w Warszawie umarł Woroniecz w Wiedniu d. 4. Grud. 1829. Zwłoki jego złożone w grobach katedry w Krakowie, gdzie w czasach swego pasterstwa, zamek biskupów świetnie restaurował i wiele innych narodowych pamiątek poczynił. —

Woronieccy *książęta herbu tegoż co i książęta Wiśniowieccy*. Idą od Fedora Wasilewicza Korybuta księcia Zbarazkiego, z czterech albowiem synów Bazylego księcia, Michał, książąt Wiśniowieckich był ojcem, Semen, książąt Zbarazkich, Fedor, książąt Poryeckich, Woronieckich i Wojnów, Alexander albowiem syn jego począł się zwać księciem Poryeckim, Stefan drugi Wojną Woronieckim od wojennych dzieł nazwany, Jerzy zaś trzeci Woronieckim 1529. Siostry tych trzech braci były Zofia Lachowska i Druzyanna Wielicka. N. starosta Chełmski, miał za sobą Potocką chorążankę Podolską koło r. 1575. Ostatni z tych trzech braci, z Uchańskiej spłodził dwóch synów, Jakóba Michała Jędrzeja trzech imion kapellana Króla Stefana Batorego, drugiego Stefana Szymona Alexandra biskupa Rijowskiego: to *Genealogia Ks.Ks. Wiśniowieckich*. Atoli autorowie pospolicie biskupa Rijowskiego Jakóbem zowią, był on najprzód proboszczem Geranowskim, plebanem Rowieńskim, potem biskupem Rijowskim, już był od Króla Stefana nominatem na biskupstwo Krakowskie, ale mu Zygmunt III. Król Polski wstąpiwszy na tron Polski, przeszkodził do tej infuły, to *Kojał. in MS.* nie pewniejszego, że za to na niego rozgniewany, iż pod elekcyą rozerwaną, między nim i Maxymilianem księciem Austrii, ten biskupem Rijowskim tylko będąc, Maxymiliana Królem Polskim ogłosił z inszemi adherentami tejże partyi, i mocno przy nim obstawał, atoli wkrótce po tej elekcyi to jest w r. 1588. wszedł do

grobu: był także nominatem na biskupstwo Żmudzkie w roku 1574. ale go Litwa przyjąć nie chciała. *MS. Rozraz.* Stefan drugi brat Jerzego, Wojna nazwany, z Felicjanna Fedora Ciechon. księżęcia córką 1529. spłodził trzech synów. 1. Stanisława, ten *1mo voto* pojął Chomiakównę, która mu powiła trzech synów, Janusza, Piotra i Stanisława, z tych ostatni z Elżbietą Bohuszewiczówną spłodził syna Pawła, i córek pięć, Maruszę Białostocką, od której był syn Alexander, Alexandrę Szaszkieviczową, Eudoxyą Szaszkieviczową, Apollonią Sawiczową, i Annę Morendzinę. Po Chomiakownie pojął *2do voto* Stanisław Hulewicównę, z nią miał dwóch synów, Tomasza, i Jerzego, ten Jerzy z Mikulińskiej spłodził Macieja i Stefana, i córki Annę Trypolską pisarzową ziemską Kijowską i Maryannę Rohozińską miecznikową Lubaczowską. 2. Lwa sędziego grodzkiego Krzemienieckiego, ten z Maryanną Kunicką żył *sterilis*. 3. Macieja stolnika Kijowskiego, ten z Anastazyą Hulewicówną zostawił dwie córki, Alexandrę z Iwanem Stockim, Katarzynę z Witowskim zmówione, i synów trzech, Stefana, Michała, Lwa, z tych Stefan z Barbarą Sokulską spłodził Jana, Jędrzeja, i Alexandrę Siemiaszkową. Michał podwojewodzym był Włodzimierskim, ten miał dwóch synów, Marcina i Waleryana, od Marcina był syn Alexander, który spłodził Wawrzeńca. Od Waleryana był syn Władysław, tego zaś Władysława trzej synowie, Mikołaj starosta Średzki, deputat na trybunał koronny 1723. z województwa Kaliskiego; córka jego za Miączyńskim kasztelanem Podlaskim, miał zaś za sobą Teresę Rydzyńską cześnikównę Kaliską wdowę po Grudzińskim, posłował na różne sejmy, teraz kasztelan Czerniechowski. Waleryan deputat na trybunał koronny 1725. roku i Stefan. Lew trzeci brat Stefana i Michała podwojewodzego, miał za sobą Krystynę Bohowityniankę: to *Geneal.* Krom tych N. miał za sobą Zuzannę Nasierowską wdowę po Zdarskim. N. Zofią Janiewską. N. była za Stanisławem Niesiołowskim. N. miał za sobą Ossolińską córkę Jędrzeja.

Woronowicz herbu Lis, ale z tą odmianą, że w polu czerwonym jest Lis herb zwyczajny, tylko że żeleźce strzały łączą z krzyżem pierwszym na strzale będącym tak, że się zda być i z żeleźca, i z krzyża jak tryanguł wyrobiony; na hełmie zaś trzy pióra strusie, tak go widział *Ks. Kojal.* w Brzostowicy na nagrobku Stanisława Kazimierza Woronowicza, który i na dworach różnych Panów Litewskich dobrze się zasłużył, i przeciw Moskwie pięknie popisał w okazyi.

Woropay. Stefan Woropajewicz ziemianin Wołyński. *Metryka Wołyńska* 1528. Jędrzej Woropay najprzód pisarz ziemski Orszański i poborca 1580. *Constit. fol.* 366. i 1589.

fol. 560. potem sędzia ziemski Orszański, komissarz do granic z sejmu 1609. *Constit. fol.* 910.

Woroszyło czy **Worszyło**, w Rijowskiem województwie. Ludwik z Owdzonowa Woroszyło chorąży Zytomiński, poseł na konwokacyą 1648. podpisał konfederacyą Warszawską, i 1661. na sejni, z kąd deputatem stanął na trybunał fiskalny. *Constit. fol.* 3.

Worotyńscy książęta, w księstwie Litewkiem. Tamże są Worotyńcowie w Rzeczyckiem 1651. z których Krzysztof Worotyńiec. Tamże Worotyński Mikołaj 1648. Worotyńskie zaś książęta nie pewniejszego, że od Ruskich Jedynowładzców pochodzą, i podobno jednegoż z nimi herbu, patrz com o nich pisał pod książętami Pruńskimi że się do Moskwy przenieśli.

Worowski. Adam Worowski pisarz grodzki Krasnostawski, z sejmu 1647. r. komissarzemznaczony do rewizyi ksiąg ziemskich Chełmskich i Krasnostawskich. *Constit. f.* 38. Wawrzeniec w ziemi Wyszogrodzkiej, podpisał elekcyą Jana III. Króla.

R. 1778. Adam Worowski komornik Zakroczymski. — *Krasicki*.

Wortkowski herbu Lubicz, w Podlaskiem województwie, jednaż ich dzielnica z Szerokowskimi.

Woryski herbu Sas, w Ruskiem województwie. Iwan Woryski mąż waleczny, zostawił syna Bazylego, który z Romanem książęciem Sanguszko nieprzyjaciół ojczyzny wojował. Adam 1697.

Wosiński, w Krakowskiem województwie. Katarzyny Wosińskiej z domu Gędzickiej, nagrobek widziałem w Krakowskim kościele Ś. Franciszka.

Wośniowski. Jędrzej Wośniowski na sejmie 1676. nobilitowany, o czem patrz Konstytucyi.

Woyciechowicz. Jakób Woyciechowicz na sejmie 1659. nobilitowany, o czem patrz Konstytucyi.

Woyciechowski herbu Jelita, w Łęczyckiem województwie. Stanisław Woyciechowski, o którym *Konstytucya* 1676. *fol.* 46. Jacek 1697. r. w Łęczyckiem, Anna była za Krzysztofem Hummlem. N. miał za sobą Katarzynę Micowską.

Woyciński herbu Rawicz, czyli raczej **Woyczyński** z Wodziecny w województwie Rawskiem. Adam Woyciński podpisał elekcyą Jana III. Króla, niewiem czy do tych należy Swentosław z Woycieszyna dziekan Warszawski w r. 1453. *Stat. Masov. fol.* 97. Jan Michał i Zygmunt 1697. r. Józef Skarbek Woyceński.

Teodor Skarbek Wojczyński wprzód chorąży i pisarz grodzki Rawski był deputatem 1759. r. na trybunał koronny z województwa Rawskiego, a potem przez stopnie zasług został podkomo-

rzym Rawskim, kawaler orderu Ś. Stanisława. Tenże pisał się na *Wodziczny*, wraz z województwem Rawskim na elekcją Stanisława Augusta Króla. Wincenty cześniuk Bielski, Stanisła w Wojczyński chorąży Bielski. — *Wielądek*.

Woydkiewicz, w księztwie Żmudzkiem, Jan i Chryzostom, Ambroży i Józef Woydkiewiczowie 1621. Stanisław Woydkiewicz w Trockiem województwie podpisał elekcją Władysława IV. Króla. Są i Woydziewiczowie w Trockiem, Wojciech Woydziewicz 1648. Kazimierz w powiecie Orszańskim 1674. r. Są i Woydzieniowie, Mikołaj Woydzien poborca w Oszmiańskim 1578. *Constit. fol. 352*. Woydaga wspomina *Konstytucya 1676. fol. 17*.

Woykowski. Jan Woykowski miał za sobą Urszulę Baranowską herbu Rawicz.

Woykunowski herbu Gozdawa, w województwie Nowogrodzkim, ale i Radwanów pisze *Okolski* tamże.

Woyna herbu Trąby, w księztwie Litewskim. Wiele bardzo familji tego Woynów nazwiska zażywa, osobliwie w księztwie Litewskim, jako Woyna Kierdej, Woyna Hreczyna, Woyna Orański, Woyna Jasieniecki, inni bez przydatku Woyna, ztąd ciężko rozeznąć, którzy z nich i do którego herbu należą. O Jasienieckich Woynach i Kierdejach mówiłem w wyższych tomach, o Orańskich w siódmym, tu się mówić będzie o Wojnach herbu Trąby, których początki jedni wyprawdzają od kniaziów Ruskich Zahomyślkich, drudzy od kniaziów Ilhowickich, to pewna, że się ten dom kiedyś gnieździł w księztwie Siewierskiem, ale gdy się to księstwo do Moskwy przekinęło, ci z miłości ku Królom Polskim, raczej sobie obrali wszystkie fortunę swoją zostawić w ręku Moskiewskich, a niżeli wiary poprzysiężonej Panom swoim ustąpić. To też o tym domu namieniają, że gdy Erdywił z Litewskim wojskiem wpadł w Ruskie kraje, trzej Woynowie Ruskich obywatelów, przeciwko niemu nie tylko pobudzili, ale i mężnie go z nimi wojowali. Między Prypeciem i Pinem rzekami mieli kiedyś przodkowie ich obszerną fortunę. Z tych Woynów był Mateusz Hreczyna, którego dwóch synów zostało, jednego nazwał Hreczyną Kierdejem, drugiego Hreczyną Woyną, pierwszy był sławnym rotmistrzem, drugi podkomorzym Pińskim: od pierwszego potomek jeszcze niedawnych czasów kwitnął. Od drugiego było dwóch synów, Maciej i Grzegorz. Z tych Maciej był kasztelanem Mściślawskim, mąż w dziele rycerskiem biegły i wielkiego serca, czego dał dowody pod Ulą w roku 1568. w oppugnacyi tej fortecy, synów jego sześcioro, razem z nim w senacie zasiadało, to jest. 1. Benedykt, najprzód kustosz Wileński, pod który czas w Rzymie będąc, zasłużył sobie u

Kardynała Hozjusza ep. 270. tom. 2. fol. 445. na wielkie cnoty swojej zalecenie, u Bellarmina, który potem był purpuratem Rzymskim, swego tam profesora, na piękne nauki swojej elogium. W ojczyźnie z Włoch powróciwszy skoro stanął, na dworze Zygmunta Augusta Króla, czas niejaki zabawił, urosł dalej sekretarzem Litewskim, proboszczem Trockim, administratorem biskupstwa Wileńskiego, aż i infułatem tego miejsca w roku 1600. *Haereticorum terror, Catholicae Religionis propugnator acerrimus*, mówi *Cichoc. Allog. Osecen. lib. 2. cap. 22.* wspominają go *Konstytucye 1613. f. 3.* nagrobek zaś jego w Wilnie tak o nim mówi: *Ecclesiasticae, simul et Senatoriae dignitatis illustre exemplum, praefuit Ecclesiae Vilnensi annis 15., multas aedes sacras e manibus haereticorum eripuit. D. Casimiri Principis honores instauravit, sacras ejus reliquias honestiore loco tumulavit, Patriam consilio, ope vigilantia summa defendit. Cum Italiae thermas restaurandae valetudinis causa adisset, Patavii excessit an. 1616.* Przydaje o nim *Ks. Witziewicz Soc. Jesu w kazaniu na jego pogrzebie.* Zakładając pierwszy kamień na kościół Ś. Kazimierza w Wilnie, gorące miał do ludzi kazanie, którem ludzi pobudził do chwały Boskiej pomnożenia i na fabrykę tego kościoła, co rok, póki żył, dwa tysiące dawał: inszych zaś czasów, osobliwie pod wizytę swojej dyecezyi, sam do ludzi kazał, spowiedzi wieśniaków słuchał, sam katechizmu dzieci uczył, sakramenta administrował, z bractwem miłosierdzia processyew Wielki Piątek czynił w kapie utajony, bosemi nogami i ciało swoje dyscypliną smagał, co rok z Wilna do Trockiej Matki Boskiej pieszą peregrynacją podejmował, do której osobliwsze się w nim wydawało nabożeństwo, ztąd żadnego dnia Koronki nie opuścił, co dzień także mszą świętą miewał, co dzień z wyciągnionemi rękami na ziemi, czas pewny na modlitwie leżał, Stanisława Kiskę od herezyi, wierze katolickiej pozyskał. Na ubogich szczodroblivy, ztąd pod czas głodu, wielu bardzo w Trokach życie, swoją hojnością salwował, w Wilnie zaś sam do szpitala Ś. Szczepana schodząc, rzesistą jałmużną tam będących ratował, wprzód ich w nauce Chrześcijańskiej dobrze wyćwiczywszy, Żydów do wiary nawróconych, wdowy, ludzi różnej kondycyi w ubóstwie zostających sownie dźwigał i opatrywał, nawet umierając, ostatnią wolą swoją zakazawszy wszelakiej pompy pogrzebowej, wszystkie summy swoje na kościoły, klasztory i ubóstwo rozdać rozkazał: atoli dowiedziawszy się o jego śmierci Król i Królowa, siła mszy za niego zakupili, jako za dobrze zasłużonego domowi królewskiemu: kapłańskie pacierze kłęcząc pospolicie odmawiał, do stołu swego doktorów śś. albo historią kościelną

czytać kazał, na mądrych ludzi łaski obfite sypał, na potrzeby ojczyzny, osobliwie pod Inflantską expedycją, dwie chorągwi swoim nakładem wystawił i sustentował; opactwo Wąchockie trzymając w administracyi w wielu potrzebach dźwignął. *Petricov. in dedic. lib. 2. Polityki Arystotelesowej.* Kongregacją Ś. Łazarza na ratunek zmizerowanych założył, na missyą obozową do Inflant dla wojska Litewskiego kapłanów z zakonu naszego opatrując, siłałożył. *Annuae Societ. 2.* Gabryel podkanclerzy Litewski, starosta Merecki, Pieniański, Opecki, 1590. z sejmu naznaczony *ad consilia bellica. Constitut. fol. 564.* Stefanowi Batoremu Królowi dla kawalerskiego serca przypadł był do serca, z którem się był popisał w Gdańskiej i Moskiewskiej expedycyi; a że się nie tylko w nim męztwo, ale i wielki rozsądek w rzeczach; znacznie wydawał, przetoż go ten Król najprzód pisarzem, a potem referendarzem wyniósł Litewskim, Zygmunt zaś III. pieczęć mu mniejszą Litewską oddawszy, posłem go swoim do Moskwy uczynił, kędy dzielnością swoją nie tylko pokój z Polską, ale i ze Szwecyą, fortunnie imieniem tegoż Króla skleił, wdzięczny tak szczęśliwego powodzenia tej legacyi Bogu Gabryel, kościół w Merecu wystawił, klasztorą zaś OO. Dominikanów fabrykę, swoim sumptem dźwignął. W sądach podkanclerskich nie skorrumpowany sędzia, Królom i Panom dla nienadwerężonej i wiernej rady miły, wszystkim przystępny. Gdy umierać przyszło w roku 1615. z łóżka się swego znieść kazał, i padłszy na kolana, sakramentami świętymi na drogę się wieczności opatrzył, z córek jego pięciu, jedna Elżbieta w klasztorze Nieświeszkim Ś. Benedykta, druga Urszula w Wilnie w konwencie Ś. Klary, zakonne sobie życie obrały, trzecia Anna Magdalena wydana w małżeństwo za Alexandra Chaleckiego 1617. roku podobno marszałka Lidzkiego, czwarta za Piotra Piaseckiego, starostę Bolnickiego: z synów jego czterech, Stanisław Soc. Jesu był w Rzymie 1617. Jan starosta Opecki, Michał starosta Pieniański, dworzanin królewski 1632. i Stefan Zygmunt. *Kojał. in MS.* między trzema synami jego, liczy jednego kanonika Wileńskiego, który pogrzebiony w Wilnie w kościele Ś. Ignacego. *Stan. Jagodyński w swojej Nymphie* powiada, że w r. 1617. bracia Anny Magdaleny Chaleckiej dwaj byli, jeden krajczym Litewskim, drugi kasztelanem Witebskim. O starości Pieniańskim Woynie pisze *Histor. Sapiéh. p. 3. fol. 110.* że miał za sobą Helenę Sapieżankę Mikołaja wojewody Nowogrodzkiego córkę. 3. Lauryn albo Wawrzeniec podskarbi wielki Litewski, starosta Piński, Grodzieński, i Kobryński, z sejmu 1578. naznaczony do zapłaty wojsku, *Constit. fol. 354. i 1580. fol. 368.* mąż wojenny, wspomina go *Bielski fol. 765.* że pod Poło-

kiem mężnie przeciwko Moskwie stawał, chwali go *Cichoc. in Alloq. Osecen. l. 2. cap. 22.* umarł wkrótce po expedycyi Wielkołuцьkiej według *Paproc. f. 328.* unią Litwy z Koroną chwalebnie z Haraburdą zakończył, miał za sobą Kłodzińską Dorotę, z której zostało potomstwo. Maciej podskarbi nadworny Litewski, i oraz pisarz wielki w. ks. Litew. starosta Uświacki, Połongowski, Gorzdowski, Pojurski, syn Wawrzeńca, temu zmarłemu 1606. pozostała małżonka Elżbieta Gosławska herbu Oksza starościanka Warecka, w Warszawie nagrobek wystawiła, ta potem poszła za Hieronima Wołowicza starostę Zmudzkiego: był ten Maciej z księżny Druckiej urodzony, spłodził z Gosławską córkę księżną Radziwiłową na ten czas wojewodzinę Brzeską Litewską, druga jego córka Katarzyna, była za Kazimierzem Sapiehą starostą Niemonoickim, trzecia Jadwiga Anna, za Mikołajem Sapiehą kasztelanem Wileńskim, osobliwsza dobrodzika kościoła Kodeńskiego: synowie tegoż podskarbiego trzej, Michał chorąży Zmudzki, starosta Pojurski, rotmistrz królewski, zszedł z tego świata w r. 1634. mąż do wojny urodzony, na Kozackich karkach najpierwej rękę swą zaprawił, kędy i konia pod nim zabito, i sam raniony, do Prus potem przeciwko Szwedom z swoją chorągwią usarską poszedł: w Inflanciech pod Treidanem kommandę mając zbił ich, i niewolnika siedmdziesiąt, i dwa działa nieprzyjacielowi zabrał. Pod wojnę Moskiewską, znacznie się jego odwaga w różnych potyczkach pokazała: atoli pod Smoleńskiem niewczasem i trudami zdrowie stargawszy, wkrótce życie stracił. Drugi Stanisław kuchmistrz Litewski, starosta Połongowski 1686. Trzeci Władysław cywun Uzwęcki starosta Gorzdowski. *Kazan. Rafał Janczyński. Prawdziwy Sędzia, Wojciecha Płoc. szczęśliwe południe:* niewiem czy nie tego Władysława syn Maciej na Mołodowie Woyna marszałek powiatu Pińskiego i starosta Gorzdowski kwitnął 1678. Jędrzej krajezy Litewski starosta Gorzdzieński i Wołkowiski drugi syn Wawrzeńca podskarbiego wielkiego, Pan o wiarę katolicką gorliwy, kościół w Wysokim wymurował. *Cichoc. Alloq. Osec. lib. 2. c. 22. i Lament żaloszny,* piszą o nim, że go Benedykt biskup Wileński, jako synowca swego do cudzych krajów wyprowadził, i we wszystkich cnotach wyćwiczył, które się w nim i w ten czas znacznie wydawały, gdy był na dworze królewskim, żona jego Anna Kopciowna umarła w r. 1616. córka jego żyła z Kazimierzem Ogińskim wojewodą Trockim. Synowie zaś jego dwaj, Łukasz chorąży Wołkowiski, którego żona Izabella Massalska 1647. i Piotr podstoli Litewski, starosta Wołkowiski złączył się dożywotnie z Katarzyną Męcińską, która po jego śmierci ponowiła śluby małżeńskie z Hieroni-

mem Radziejowskim starostą Łomżyńskim, córka tego Piotra, wydana za Hieronima Paca strażnika Litewskiego: syn zaś Benedykt starosta Gorzdowski cywun Uzwęcki 1674. Wincenty starosta Inturski, brat Jędrzeja i Macieja sławny pułkownik przez wiele lat w różnych kampaniach Multańskich, Tatarskich, Moskiewskich, Inflantskich, osobliwiej jednak pod Kircholmem, w r. 1605. kędy na piechotę Szwedzką długimi pikami uzbrojoną z usaryą swoją według *Piaseckiego* tak żywo natarł, że ją złamamszy wyciął, śmierć jednak tak walecznego męża, w domu nie w polu znalazła w r. 1615. *Andr. Gręcki kazanie na jego pogrzebie*. 4. Siemion kasztelan Mścisławski, leży w Wilnie u Ś. Trójcy, tego córka Anna, była za Jędrzejem Stankiewiczem pisarzem ziemskim Kowieńskim, altarye i kaplice gdzieś fundowała. *Mart. Niestojemski kazanie na pogrzebie Stank.* umarła koło r. 1644. synów zaś jego dwóch było, Abraham, najprzód biskup Metoński, suffragan i administrator biskupstwa Wileńskiego, z sejmu 1621. deputat na trybunał fiskalny Litewski, *Constit. fol. 24.* też funkcją na niego Rzeczpospolita włożyła w r. 1629. *Constit. fol. 18.* już na ten czas biskupa Żmudzkiego, na koniec biskup Wileński, pasterz gorliwy o wiarę, kiedy zbór dyssydencki z miasta Wileńskiego rugował na przedmieście, którą jego żarliwość Urban VIII. Papież danym do niego listem swoim zachwalił; OO. Bonifratrów do Wilna sprowadziwszy w r. 1635. i osadził i ufundował. *Ciosnowski w Życiu Ś. Jana Bożego l. 2. c. 24.* Poszedł po zapłatę prac swoich pasterskich w r. 1649. w Werkach. Brat jego Alexander starosta Chwejdański, którego synowie Władysław i Michał. 5. Grzegorz kasztelan Brzeski Litewski, ten w szturmie pod Połockiem za Stefana Króla odważnie nacierając poległ kulą postrzelony. Siostra jego rodzona i drugich braci Dorota Białozorowa podkomorzyna Upitska żyła jeszcze 1631. *Kazan. Olszewsk.* 6. Sokół najprzód Miński, potem kasztelan Brześcieński, którego syn według *Kojalów. in MS.* Krzysztof Sokół Woyna. Do tegoż domu należą: Jerzy Woyna stolnik Piński poseł na sejm 1626. z Brześcieńskiego, z kąd deputatem stanął na trybunał fiskalny Litewski. *Constit. fol. 6.* Jakób podsędek Orszański, z sejmu 1638. komissarz do granic. *Constit. fol. 31.* Stefan podkomorzy Piński, starosta Opeski, dziwnie odważny kawaler, bodaj nie syn Gabryela podkanclerzego. Jan podczaszy Mścisławski 1674. Maryna Woynianka kniazia Druckiego Sokolińskiego kasztelana Połockiego 1600. *Susza w Życiu B. Jozafata*; Katarzyna Prokopa Leśniowolskiego kasztelana Podlaskiego; Eleonora Kazimierza Ogińskiego wojewody Wileńskiego; N. Szymona Ogińskiego miecznika Litewskiego, mał-

żonki. N. starościanka Braclawska, była najprzód za Brzostowskim kasztelanem Mścisławskim, potem za Alexandrem Pociemjem podczaszym Litewskim. Woynianka Hreczynianka za Janem Podolcem. Cecylia starościanka Merecka, była za Adamem Brzeskim stolnikiem Pińskim herbu Prawdzie. *Kojałow.* Leo Woyna w zakonie naszym temi czasy.

Woynarowski herbu Strzemie, w Krakowskiem województwie. Wojciech Woynarowski w województwie Sandomierskiem, Jan łowczy Owrucki w Kijowskiem, podpisali elekcyą Jana III. Stanisław 1697. N. skarbnik Żytomierski 1704. *Acta Confoed. Sandomir.* Stefan stolnik i poseł Owrucki konfederacyą podpisał Warszawską po śmierci Jana III. Jan za czasów *Baranowskiego* ale luter, dobra jego w Krakowskiem Zyszczyce 1613. r. Elżbieta czy Marta była za Niemierzycem Jerzym podkomorzym Kijowskim starostą Owruckim, Maryanna za Antonim Bekierskim generałem w Polskiem wojsku. Sebastian 1588. *Acta Sandec.* N. miał za sobą Maryannę Rohozińską wdowę po Czarnołuskim, urodzoną z księżniczki Weronieckiej. N. Joannę Rostkowską sędziankę Grabowiecką.

Woyniat. Woyniat Ruszyłowic między inszemi Panami Litewskimi, w r. 1401. podpisał pokój wieczny z Polską u Łask. w *Stat. fol.* 128. Hieronim Woyniat w Żmudzi 1621. Michał cześnik Nowogrodzki 1674. Rozalia Woyniałowna koniuszanka Żmudzka, była za Antonim Zaborowskim strażnikiem Żmudzkiem.

Woynicki, w województwie Wołyńskiem. Olechno Woynicki 1528. *Metryka Wołyńska.* Są i Woysiccy tamże. R. 1778. Stanisław Woynicki komornik Wileński. — *Krasicki.*

Woyniesławski herbu Nałęcz, patrz **Molski.**

Woyńłowicz herbu Syrokomla, w księstwie Litewskiem, z tą jednak odmianą, że powinna być strzała prosto żeleźcem na dół obrócona, a na wierzchu u góry od piór tak rozdarta na obiedwie strony, że wyraża literę *W* wywróconą, takim kształtem jak w herbie Syrokomla, na hełmie trzy pióra strusie: to z pieczęci domu tego. Z tych był N. Woyńłowicz sędzia grodzki Nowogrodzki, tego synowie Michał Kazimierz i Lew. Z tych Michał w zakonie Kaznodziejskim kapłan uczony, młodo umarł. Kazimierz, syna zostawił Stanisława miecznika Lidzkiego. Lew Kazimierz podczaszy Słonimski podpisał *pacta conventa* Jana Kazimierza Króla. *Porządek elekcyi fol.* 24. Synowie jego Michał w zakonie Dominika Ś. Są w druku tego jego pisma: 1mo. *Summaryusz Życia i cudów niektórych Ś. Ludwika Bertranda Zakonu Kaznodziejskiego*, od *Klementsa X. Kanonizowanego in 4to w Wilnie 1672.* 2do. *Relikwia Emmanuela Eustachiego Brzostowskiego, Kazanie na*

pogrzebie w Berezie 1678. in 4to w Wilnie. 3tio. *Śnieg Ogień, Kazanie na pogrzeb. Ogińsk.* in 4to 1680. Był człowiek uczony, i w zakonie swoim powagi wielkiej, trzy razy rządził prowincją Litewską, tyleż razy klasztor Wileński u S. Ducha. Już się był Brzostowski biskup Wileński do tego nakłonił, żeby go na suffraganią Wileńską poświęcił, ale śmierć niespodziana jadącego do Wilna w drodze zastała. Kiedy był w Rzymie na elekcji generała zakonu swego, a widział, że wielu na to galiło, żeby byli generałem obrali jednego wielkiej zacności człowieka, ale trochę przysurowszego, na imię Gentiliusza: on chcąc ich od tej intencji odwieść, przypomniał im wiersz z hymnu, który jest w pacierzach kapłańskich o Duchu S. a właśnie i elekcya ta pod czas Oktawy Świątecznej odprawiała się, to jest: *Turba pavet Gentilium*: na co rozśmiawszy się, inszego Antonina Kłocze, który potem godnie przez lat 40 ten zakon rządził, na tę funkcyą obrali. I Ludwik stolnik Mozyrski, wspominają go *Konstytucye* 1661. fol. 22. Trojan podczaszy Mściślawski 1648. Tomasz chorąży Wołkowiski, poseł na sejm 1662. r. z tego komissarz do zapłaty wojsku. *Constitut.* fol. 5. Hieronimowi, Danielowi, Konstantynowi, Pawłowi Woyńłowiczom, dla nienadwerężonej wiary ojczyźnie, dla heroicznych zasług, dobra, które niegdy lennem prawem trzymali, w Mściślawskim województwie, to jest Zelinka, Służeb, Półpięty, dziedzicznym prawem puściła Rzeczpospolita na sejmie 1662. *Constit.* fol. 19. Gabryel starosta Lityński 1667. *Constit.* f. 26. tenże czy inszy Gabryel stolnik Nowogrodzki, z sejmu naznaczony do rewizyi skarbu koronnego. *Constit.* fol. 16. N. Woyńłowicz podkomorzy Nowogrodzki, miał za sobą Justynę Połubińską, z tej spłodził dwóch synów, pierwszego Jana podwojewodzkiego Nowogrodzkiego, ten *1mo voto* zaślubił sobie Kierznowską, z której córka Scholastyka wydana za Eliasza Makowieckiego, *2do voto* Chreptowiczównę, rodzoną siostrę kasztelanowej Zmudzkiej Kryszpinowy, z tej syn Józef i córki dwie, jedna Kierznowska, druga Bułhakowa podsędkowa Nowogrodzka. Drugiego Pawła podczaszego Słonimskiego, ten pojął Rosudowską, z tej synowie dwaj Jan i Józef, i córki cztery, a między niemi jedna Jundziłowa, druga Spiehalska. Sebastyan stolnik Mozyrski, żona jego Skorobocianka skarbnego Litewskiego córka. Tomasz podstoli Nowogrodzki pojął pierwszym związkiem Baczankę, drugim Wolską, z pierwszą miał kilku synów, z których jeden Ludwik Dominikanem w prowincyi Ruskiej. Stefan podstoli Słonimski, złączył się dożywotnie z Podolcowną pisarzówną grodzką Słonimską, z tej synowie dwaj, Rafał Karmelita bosy przeor w Grodnie, i na wielu innych miejscach, i Trojan mąż

rycerski w obozie życie styrał. Krzysztof podczaszy Mozyrski wszedł w kontrakty małżeńskie z Rosudowską, ta mu powiła dwóch synów, Antoniego Societ. Jesu rektora Zodziskiego i Mińskiego, i Franciszka podczaszego Mozyrskiego, ten ma za sobą Felkierzambownę urodzoną z Judyckiej. Samuel Woyniłowicz w Brześciańskim, które o córka była za Trembiekim. Jan z Rzepniekiej urodził synów trzech, Antoniego wojskiego Nowogrodzkiego, ten dwa razy w śluby małżeńskie wkraczał, pierwszy raz z Makowiecką, z domu Mierzejowską, spłodził z nią synów dwóch, Józefa i Alexandra, drugi raz z Korsakówną wdową po Zabie podkomorzym Nowogrodzkim. Franciszek drugi syn Jana, ożenił się z Korsakówną wdową po Dernałowiczu, Alexander, tego żona Bizpinzanka. Mikołaj podstoli miał za sobą Zaleską, z nią zostawił syna Stanisława wojskiego Nowogrodzkiego, temu Mierzejewska synów pięciu odumarała, Wiktoryna, Daniela, Ignacego, Dominika i Romualda w zakonie Soc. Jesu.

R. 1778. Alexander Wojniłowicz podczaszy Nowogrodzki. — Adam koniuszy Nowogrodzki — *Krasicki*.

Woyno herbu Nałęcz, w Podlaskiem województwie. Jan Woyno Jana Kazimierza, Szymon i Jan Jana III. Królów podpisali elekeye, w ziemi Bielskiej.

Woynowski herbu Nałęcz, jedenże dom z Popowskiemi pod Rogoźnem. N. Woynowski miał za sobą Kraszkowską.

Woynowski herbu Ostoja, w Krakowskiem województwie. Marcin Woynowski burgrabia Krakowski dobrze zasłużony Zygmunтови Augustowi Królowi, od którego w zasługach wziął pewne dobra, nagrobek jego w Krakowie na zamku u Ś. Michała, umarł 1583. *Starowol. in Monum.* N. Woynowski, który peregrynując po cudzych krajach, nie daleko morza czarnego znalazł nagrobek Owidyusza sławnego poety, z temi wierszami, jako świadczy *Starowol. in Monum. fol. 304. Hic situs est Vates, quem Divi Caesaris ira Augusti Latio cedere jussit humo, saepe miser voluit Patriis occumbere terris, sed frustra, hunc illi fata dedere locum;* a w bibliotece despoty wojewody Wołoskiego, między inszemi starożytnościami godnymi uwagi, znalazł *Librum Ciceronis de Repub. ad Atticum aureis literis scriptum, opus hactenus desideratum*, był w językach Greckim, Łacińskim, Hebrajskim biegły, wierszopis i historyk zacny, słowem mądry człowiek. *Histor. MS. Possel. f. 260.* N. Woynowski towarzysz pod usarską chorągwią pod Starcem raniony w okazyi z Kozakami. *Okol. Diarium.* Helena była za Bogusławem Stanem. N. Woynowski w zakonie naszym. Jan w Zmudzi 1632.

Woynowski. Jan Franciszek Woynowicz w r. 1673. na sejmie nobilitowany, o czem patrz Konstytucyi, a od Woynowskich znać i do herbu i do imienia przyjęty.

Woyski herbu Wieniawa na Szląsku. *Pap. in Strom.* pisze o nich, kędy powiada, że syn wojewody Kaliskiego herbu Wieniawa, który z rycerstwem tegoż województwa poraził był nieprzyjacielskie wojsko, był wojskim Kaliskim i hetmanem Oleśnickim, zkąd imię to Woyski, i na potomkach potem jego dziedziczyło. Z tych Herman Woyski, Witoldowi księżęciu Litewskiemu, na Nowogrodzanów mężtwem swoim pomagał. W roku także 1298. za księżęcia Opolskiego Bolesława kwitnął Bernard Woyski, co się z listów jego pokazuje, w roku 1374. Dobiesław Woyski konsyliarzem był Władysława księżęcia Opolskiego, a za Bernarda księżęcia Mikołaj Woyski marszałkiem 1400. r. Od tych potem rozplenieni poszli Woysławski, Woyski Rostkowski, z których Jan kwitnął 1481. r. Woyski Szymonkowski, od dóbr Szymonkowiec nazwani. Jan Woyski, miał za sobą Markietę Brodecką z Brodku, Tobiasza Brodeckiego sędziego Pscyńskiego herbu Jastrzębiec, i Anny z Mirowa Myszkowskiej siostry biskupa Krakowskiego córkę, z tej syn Jan Woyski, u tegoż Myszkowskiego Piotra wychowany, udał się na rycerski chleb do obozu Polskiego, i pod wszystkę wojnę Moskiewską za Stefana Króla, a potem na Podolu przeciwko Tatarom mężnie wojował, Piotr brat jego z Bogdunowicz dziedzic na Weseli Kolczynie itd. najprzód dworzaniem Ernesta arcyksiężęcia Austrii, potem w Węgrzech żołd wojenny prowadził, żona Rusowna z Lipna. Jakób prokurator i konsyliarz Rudolfa II. Cesarza w ziemi Morawskiej 1604. od którego pełny list pochwał danych temu Jakóbowi kładzie, tamże *Paproc.* Są i w Rawskim: Woyski Floryan 1674. ale rozumiem że inszego herbu. Samuel 1663. *Acta Cracov.*

Woysławski herbu Junosza, w Płockiem województwie. Jan Woysławski kanonik Płocki, Warszawski, Wizki, Łomżyński pleban, pisarz ziemski, którego zmarłego 1540. nagrobek w Łomży. Adam Woysławski podstoli Wizki, podstarości Wąsowski 1667. wspominają go *Konstytucye f. 26.* Ostatni z tego domu był podkomorzym Łomżyńskim, Mikołaj mu imię, 1676. *Constit. fol. 10.* Przedtem zaś kwitnął Stanisław podkomorzy Liwski z sejmu 1601. zapisany do rewizyi ksiąg ziemskich i grodzkich Liwskich. *Constit. fol. 756.* a w r. 1609. komissarz do granic od Prus. *Constit. fol. 896.* Jan sędzia ziemski Liwski 1525. podpisał dekret przeciwko here tykom u *Łubieńsk.*

Woysławski herbu Korab, w Sieradzkim województwie. Byli też inni Radwanowie co się pisali z Woysławic.

Woysławski herbu Natęcz, w Sieradzkim także województwie.

Woysza herbu Pilawa. Stanisławowi Woysza podstolemu Smoleńskiemu, sekretarzowi i dworzaninowi królewskiemu, komissarzowi generalnemu ekonomji Samborskiej ten herb przypisał *Węgrzynowicz in Orat.* gdzie powiada, że w roku 1664. komisyą do Smoleńska z chwałą zakończył.

Woyszko herbu Łabędź, w powiecie Kowieńskim, z tą jednak różnicą, że na hełmie kładą herb Leliwa to jest księżyc z gwiazdą. *Kojat. in MS.*

Woysznar herbu Kot morski. Ten herb na siebie i na successorów swoich przyjął w Hrodlu Woysznar Wilkolewicz. *Kojatow. in MS.* Szymon Woysznar poborca w Oszmiańskim w r. 1581. Filon Władysława IV. Stefan Władysław Woysznar Wilkolewicz Jana Kazimierza w Mińskim województwie, podpisali elekcyę. Zofia Anna pisarzowna ziemsku Lidzka, była za Teodorem Antonim Wańkowiczem stolnikiem Mińskim. Niewiem czy nie do tych należą Woysznarowiczowie z których Grzegorz w księstwie Żmudzkiem 1621. Kazimierz kanclerz Wileński, scholastyk Piltyński, proboszcz Ejsmuntowski, regent cancellaryi większej Litewskiej i sekretarz królewski, człowiek mądry i pamiętny w księgach od siebie wydanych. 1mo. *Dom mądrości, siedmią kolumnami wsparty w kościele Chrystusowym, siedmią Uroczystościami Najśw. Panny ozdobiony, a na też uroczystości Kazaniami ogłoszony Antverpiae typ. Marcelli Parys. in fol. 1667.* 2do. *Arsenał miłosierdzia Panny Maryi przeciw surowej sprawiedliwości Boskiej, na ziemi założony, albo Kazaniu na różne dni o tej Przeczystej Pannie: Parisiis typ. Ludov. Sevestre in fol. 1668.* 3tio. *Orator Polityczny nuteryom weselnym i pogrzebowym aktom służący in fol. Cracov. 1648. i znowu 1677. już poprawiony.* 4to. *Triumphale seretrum, super quo Vladislaus IV. Rex Poloniae publica oratione Romae exponitur, in 4to Romae 1648. et Cracov. est oratio funebris, z czego poznać, że na ten czas był w Rzymie.* 5to. *Krwawa Chrystusowa winnica, albo Kazanie o B. Jozafacie Kuncewiczu Archiepiskopie Połockim 1646. Crac. in 4to.* 6to. *Kazanie albo peregrynacya w górę o Nawiedzeniu Matki Boskiej 1647. Cracov. in 4to.* 7mo. *Żelazna laska w popiele skruszona, kazanie na pogr. Adama Kazanowskiego Marszałka Nadworn. Koron. 1650. in 4to Lublini.* Fundacyą uczynił na bibliotekę przy akademji Wileńskiej. Alexandra Woysznarowiczowna Rownackiego pisarza grodzkiego Wileńskiego, N. Jędrzeja Chomentowskiego, małżonki. Podobno

są i Woysznarscy. N. Woysznarowna była za Olbrychtem Miciutą podstarościm Grodzieńskim.

Woyszycki, w Łęczyckiem województwie. Wacław Mikołaj z Woyszyłowa pisarz królewski podpisał w roku 1333. confirmacją przywilejów Lwowskiego konwentu OO. Dominikanom. Marcin Woyszycki poborca w Łęczyckiem 1648.

Woyszyk herbu Ogończyk, zdawna się pisali z Woyci w Krakowskiem województwie, potem z Gnoina Zameczku w ziemi Sandomierskiej. W r. 1390. Kresław Woyszyk był kasztelanem Krakowskim, Kresław drugi, najprzód dworzaniin Kazimierza Króla, od którego wysłany był w r. 1448. do kapituły Gnieźnieńskiej z perswazyą żeby się na elekcyą Władysława Oporowskiego nakłonili, *Długosz w tym roku*, potem stolnik Krakowski 1454. u *Łask. w Stat. fol. 65.* w r. 1458. już podkomorzy Krakowski, u tegoż *fol. 68.* W r. 1457. odprowadzał Króla do Prus, a na drugi rok w poselstwie jeździł do stanów Węgierskich, upominając się od Króla Kazimierza prawa do tego Królestwa. *Długosz.* Przeclaw trucezaszy królewski 1444. u *Łask. w Stat. fol. 171.* Jan kustosz Krakowski 1458. u tegoż *fol. 68.* Przeclaw Woyszyk za czasów *Baranow.* pisał się z Zmigroda, na Łyszkowicach dziedzic, które potem od niego kupił Dominik Alemanni kuchmistrz Króla Stefana, ten miał za sobą Zofią Marchocką Jana córkę.

Woyszyn herbu Janina, w księztwie Litewskiem, Woyszyn Danczykiewicz pierwszy ten herb na siebie i na successorów swoich w Hrodlu przyjął: Są w Trockiem województwie Woyszynowie Zylińscy nazwani, od dóbr swoich leżących nad rzeką Zyło.

Woytkiewicz. Bazyli Woytkiewicz nobilitowany w r. 1669. na sejmie, o czem patrz Konstytucyi.

Józef Woytkiewicz r. 1778. skarbnik Infantiski. — *Krasicki.*

Woytkowski herbu Lubicz. Barbara Woytkowska była za Janem Leszczyńskim herbu Abdank. *Okol.* Katarzyna za Stanisławem Peplowskim. Jan z Woytkowie Woytkowski, miał za sobą Urszulę Baranowską herbu Rawicz w roku 1560. Jakób, Michał, Stanisław, Maciej i Walenty, podpisali elekcyą Augusta II. z ziemi Nurskiej, Józef z województwa Bełzkiego, miał za sobą Konstancją Cebrowską. Dorota Woytkowska była *1mo voto* za Janem Kąkolowskim, *2do voto* za Janem Sokołowskim, *3tio voto* za Jerzym Obodzińskim.

Woźnicki herbu Ciołek, w Płockiem województwie. Jan z Woźnik, najprzód chorąży Łęczycki w r. 1484. u *Okol. tom. 1. fol. 12.* potem podkomorzy Łęczycki 1496. u *Łask. w Stat. fol. 110.* Adam kanonik Płocki 1542. *Acta Synod. Petricov.* N. rotmistrz waleczny za Zygmunta Augusta Króla.

Wóźnicki herbu Rawicz, w województwie Rawskiem. Paweł Wóźnicki miał za sobą Dorotę Batkowską, wdowę po Wawrzeńcu Peplowskim.

Wozuczyński herbu Godziemba, w Bełzkim województwie. Jakób Wozuczyński stolnik Bełzki, *Constit.* 1587. *fol.* 437. tenże czy inszy Jakób wojski Bełzki poseł na sejm 1589. podpisał tranzakcyą Będzińską. *Constit.* 1588. *fol.* 472. Jerzy poseł na konwokacyą 1632. *Acta interregni.*

Wrański herbu Jeleń. Paprocki w Sztambuchu Słęzkim, tak ich herb opisuje. Powinien być Jeleń czarny do biegu w prawą tarczy zapędzony, z szyją do góry zadartą, białą bindą w pół podpasany, takim kształtem, jako pospolicie widzimy w herbie Starykoń, na hełmie dwa jelenie rogi, każdy z nich o pięciu rogach. Ta familia na Szląsku kwitnęła za jego czasów, z których Passek z Wranina był kanclerzem u Konrada księcia Śląskiego, Adam z Wranina konsyliarzem najwyższym u tegoż, Jerzy który pod wojnę z Turkami zginął w Węgrzech w potrzebie wraz z Ludwikiem Królem. Mikołaj Wrański z Wranego, sędzia ziemski księstwa Opolskiego i Raciborskiego w r. 1606.

Wróblewski herbu Lis, w Wielkiej-Polszcze. Jędrzej Wróblewski z Poznańskiem województwem, podpisał elekcyą Jana III. Króla.

R. 1778. Tomasz Wróblewski podstoli Nakielski. — *Krasicki.*

Wróblewski herbu Ślepowron, po różnych województwach, Płockiem, Podlaskiem, Łęczyckiem, ba i w księstwie Litewskiem w województwie Mściławskiem, ci jednak według *Kojal. in MS.* Ślepowrona kładą, na boku na dół wyciągnionym. N. Wróblewski kanonik Płocki w r. 1584. Marcin podstarości Ciechanowski, którego syn godny rotmistrz z Chodkiewiczem w Inflanciech, zginął w okazji z Kozakami pod Żołninem. Wojciech w ziemi Ciechanowskiej, Jan w województwie Łęczyckiem, podpisał elekcyą Władysława IV. Jednego z nich męznego rotmistrza nagrobek widzieć w Łatyczowie. Jan Wróblewski podsędek Wyszogrodzki, miał za sobą Annę Cybalską. Mateusz wojski Braclawski w księstwie Zmudzkiem 1674.

Wróblewski herbu Gerald, w Sandomierskiem województwie, czyli raczej **Wróblowski**. Z tych Mikołaj Wrobliski kanonik Krakowski, proboszcz u Wszystkich Świętych w Krakowie, umarł 1508. czego świadkiem nagrobek jego w katedrze Krakowskiej. Są i **Wróblliccy** nobilitowani 1685. na sejmie w Alexandrze Wróblickim.

Wróblowski herbu Jastrzębiec, w Podolskiem województwie, ale tu tychże niektórych *Okolski* położył, których

i pod Ślepowronem. Piotr Wroblowski wojski Podolski rotmistrz, Łukasz syn jego z Agnieszki Psarskiej miecznikowny Łęczyckiej, żołnierski człowiek, Anna zakonnica u Wszystkich ŚŚ. we Lwowie.

R. 1788. Stefan Wróblowski cześnik Kijowski. — *Krasicki*.

Wróblowski herbu Strzemie, w Krakowskiem województwie, Krzysztof z Wróblowic fundator kościoła Ś. Jakóba na Kazimierzu przy Krakowie.

Wrocimowski herbu Półkozic, w Krakowskiem województwie. Marcin z Wrocimowic chorąży Krakowski w r. 1413. podpisał przywilej Hrodelski u *Łask. w Stat. fol. 127.* ten wróciwszy się z Grunwaldzkiej potyczki bez szwanku do domu, zwycięzcy Bogu wystawił kościół w dobrach swoich Wrocimowicach pod tytułem Ś. Jędrzeja, i nadał go. *Nakiel. w Miechov. fol. 773.* Tenże czy inszy Marcin chorąży w roku 1436. podpisał pokój Brzeski u *Łask. w Stat. fol. 140.* Był to mąż i serca dobrego, rozsądku wielkiego: chorągiew królewską pod Grunwaldem już mu byli odjęli Krzyżacy, ale tak silno z drugimi natarł na nich, że ją znowu odzyskał. *Biel. fol. 295. Cromer lib. 16. Miechov. lib. 4.* Jeździł potem w legacyi od Króla Jagiella do stolicy apostolskiej z posłuszeństwem. *Biel. fol. 311.* Marcisz z Wrocimowic podstoli Krakowski w r. 1471. od Kazimierza Króla jeździł w legacyi do Czechów, stronę elekeyi na to Królestwo Władysława syna Kazimierzowego, *Biel. fol. 453. Cromer lib. 27.* i do Konstantynopola domagając się tego żeby Turcy Wołoch nie najeżdżali, ile że ta prowincya inkorporowała się do Polski. *Cromer lib. 28. Biel. fol. 468.* Był potem kasztelanem Połanieckim w r. 1489. jako masz u *Łask. w Stat. fol. 110.* Jędrzej z Wrocimowic kasztelan Brzeziński na liście u *Okol. tom. 1. fol. 12. w roku 1484.* Piotr stolnik Krakowski 1502. podpisał list Alexandra Króla w księztwie Oświęcimskiem, atoli według świadectwa *Paprockiego*, już ten dom zszedł od dawnych czasów. N. miał za sobą Elżbietę Wiszowatą.

Wyżej wspomniany Marcin z *Wrocimowa* chorąży Krakowski podpisał przymierze między Władysławem Królem z Krzyżakami. — *Cod. Dipl. Vol. IV. fol. 134. — Krasicki.*

Wronicki herbu Starykoń, w Krakowskiem województwie, dobra ich Rudnie górne pod Proszowicami. Jakusius de Wroniawy 1436. podpisał pokój Brzeski u *Łask. w Stat. fol. 141.*

Wronikowski. Stanisław Wronikowski miał za sobą Jadwigę Sławińską córkę Przeclawa. *Acta Castr. Opocz. 1613.*

Wronowski herbu Topor, w Lubelskiem województwie, z Wronowic się pisali, ale jedni z nich Szalowskiemi

nazwani, jako znajdziesz *in Actis Castren. Sandec.* Krzysztof Wronikowski czyli Szalowski 1569. drudzy Księskimi, jako pisze *Baranow.* Z tych był Stanisław Księski pisarz grodzki Krakowski, ten sam o sobie powiadał że był właściwie Wronowskim, ale od wsi Księskim nazwany, miał za sobą Karniewską, z domu Młoszowską i z nią potomstwo: to *Baran.* Jakoż i jam pisał w tomie piątym pod Księskimi, że się ci pisali zawsze z Wronowa. N. miał za sobą Jadwigę Sobiegurską. Alexander porucznik usarski z Sobieskim hetmanem, pod Chocimem mężnie stawał, żona jego Justyna Domaszewska, wdowa po Włodku. Michał pojął Konstancyą Domaszewską tamtej siostrę, z tej był syn Alexander, i córki dwie, jedna z nich Wojciechowska, druga Justyna Karmelitka bosa w Lublinie. Jan 1594. *Acta Castren. Sandec.* Adam 1610. tamże, Maciej starosta Lityński, córka jego była za Janem Charczewskim.

R. 1778. Tomasz Wronowski wojski Urzędowski. — *Krasicki.*

Wronski herbu Kościeszca. Janisław Wronski biskup Płocki umarł 1367. mówiłem o nim w piątym tomie pod herbem Kościeszca. N. Wronski pod Pleszkowem pieszo szedł do szturm. *Paproc. o herb.* Piotr kanonik i dziekan Jarosławski, zszedł z tego świata w r. 1672. Szymon i Felicyan 1697.

Wrzeszkowski herbu Kotficz, w Wielkiej-Polszcze. Ci idą od Fryderyka Kotficza syna Henrykowego.

Wrzebski herbu Doliwa, w Krakowskim województwie.

Wrzeszcz herbu Zadora, w województwie Ruskiem, Hieronima Wrzeszcza rotmistrza, znaczne w tej ojczyźnie zasługi, i odwaga kawalerska, z którą od młodości swojej aż do śmierci, we wszystkich expedycyach wojennych zakazał się, na koniec śmierć rycerska, którą dla teje ojczyzny podjął pod Cecorą, zapisana na wieczną pamiątkę w *Konstytucyach* 1641. *f. 27.* kędy córce jego pewną summę Rzeczpospolita z skarbu koronnego wyliczyć kazała. Władysław podsędek ziemski Ruski 1648. podpisał *pacta conventa* Jana Kazimierza Króla. Jan komornik Buski umarł 1653. *Histor. Colleg. Leop.* Michał sędzia kapturowy Lwowski w r. 1733. N. miał za sobą Elżbietę Łyczkownę. N. była za Wierzbickim, Wiktoryja za Pawłem Strzałką towarzyszem pancernejszej chorągwi. Podobno są Wrzeszczowie i herbu Trąby. Dominik Wrzeszcz zakonu S. Dominika *Doctor Jubilatus,* temi czasy.

Wrzesiński herbu Jelita, w Sieradzkim województwie. N. Wrzesiński miał za sobą córkę Mikołaja Tomickiego herbu Łodzian chorążego Poznańskiego, siostrę Piotra biskupa Krakowskiego, *Starowol. in Vitis Episcop. Cracov.* koło roku 1500.

Wrzesewski herbu Krzyż. Helena Wrzesewska tego herbu była za Krzysztofem Peretytkowiczem.

Wrzosowicz. Jeremiasz Wrzosowicz na sejmie w r. 1659. nobilitowany, o czym patrz Konstytucyi.

Wrzosowski herbu Strzemie, w Krakowskiem województwie. Jan Wrzosowski tylko córkę Annę jedynaczkę zostawił, którą wydawszy za Prokopa Pieniążka kawalera rotmistrza starostę Rumborskiego i Dziśnieńskiego, wszystka się jego fortuna złała w dom Pieniążków, była ta Anna wielkiej pobory i dobroci.

Wrzospolski. Asswer Wrzospolski oberszterleitnant w wojsku Polskiem, nobilitowany na sejmie 1673. Temu kosztą łożone na prezydium Barskie Rzeczpospolita oddać kazała, przez *Konstytucye* 1676. *fol.* 49. a zaś 1680. *f.* 11. dziesięć tysięcy wyliczyć mu w zasługach kazała. N. była za Rotaryuszem, matka Jana Wilhelma Rotaryusza podkomorzego Wendeńskiego.

Wściślicki herbu Junosza. Marcin Wściślicki z Kamienieckimi cudze zwiedził kraje.

Wsieborowski herbu Strzemie, w ziemi Łomżyńskiej i księztwie Żmudzkiem. Franciszek Wsieborowski skarbnik Łomżyński w Żmudzi 1674. Alexander, Franciszek, Jan, Kasper, Kazimierz 1648. Walenty miał za sobą Franciszkę Dzieciotowską.

Wskrzeński herbu Grzymała, w ziemi Wyszogrodzkiej. Zygmunt i Wojciech Wskrzeńscy podpisali elekcyą Jana III. patrz **Wkryński** Grzymała.

WUKRY

HERB.

O tym herbie sam tylko *Okolski* pisze, *tom.* 3. *fol.* 306. gdzie powiada, że go inaczej drudzy zowią, Chabe, Edyle, powinny zaś być trzy rzeki, od góry większe, ku dołowi co raz

mniejsze, nad niemi księżyc rogami prosto do góry obrócony, drugi zaś z góry księżyc, na dół rogami skierowany i stykający się z niemi z drugim księżycem na dole, we środku obudwu krzyż niezupełny, połowy go nie dostaje od prawego boku tarczy, na hełmie przedtem była książęca mitra, potem pięć piór strusich, trzy złote, dwa białe, kolor tarczy czerwony, księżyców krzyża i rzek złoty, luboć *Stefanowski Zakon. Kaznodziej. w kazaniu swoim* chce mieć krzyż, księżyce, i rzeki białe. Początek tego herbu *Okolski z Węgier* wyprowadza, tym sposobem, co miał wziąć z książki w r. 1534. wydrukowanej u Floryana Unglera. Juhry albo Wukry z Tatarskiej ziemi wypadłszy, Gotów naszli i orężem ich sobie podbiwszy, też samą prowincją posiadli, kędy teraz Zawolscy Tatarowie gnieźdzą się, potem usłyszawszy o wielkiej obfitości ziemi Węgierskiej, obrawszy sobie za wodza Atilłę, a ich językiem Edele, trzy rzeki przeszedłszy Don, po Moskiewsku Uhrę, Wolhę alias Rbę czyli Edel i Dniepr, wielkim tłumem Węgry najechali, i póty ich łomali, aż też ich opanowali, a na pamiątkę zwycięstw swoich, taki herb, jako tu opisany, sobie przybrali, (atoli *Joan. Turoc. historyk Węgierski* między najstarszemi jeden w kronice Węgierskiej *par. 1.* powiada, że Atylla tak na tarczy swojej, jako i na chorągwiach zażywał ptaka, podobieństwem do Jastrzębia, koronę na głowie mającego, i ten herb był zwyczajny Węgom, aż do czasów Gejssy Króla Węgierskiego, który był ojcem Ś. Stefana) albo raczej do księżyców dawnego swego herbu, przydał rzeki i pół krzyża, jakby chcąc wyrazić, że podbiwszy Węgrów, pół Chrześcijaństwa sobie zawojował (źle jednak tłumaczy *Okolski*; bo i Węgrowie na ten czas jeszcze Paganie byli). Po zniesieniu Atylli apoplexyą, rządy objął syn jego Chabe, atoli zrzucony z nich do Gotów się wrócił i tam osiadł, kędy umierając, lubo miał kilka synów, najstarszego jednak między niemi Kussid nazwanego na Państwo przelożył, po nim wstąpił Mokosiej, którego potomstwo kwitnęło w tych tam krajach, aż do Konstantyna Cesarza i Zacharyasza Papieża czasów, chcielić wprowadzić znowu do Węgier się udać, ale że między niemi wewnętrzne niesnaski wrzały, dla tego jedni z nich do gór Jazygów udali się, najmłodszy zaś z nich Mokosiej, zebrawszy kilka tysięcy Juharów, w Ruskie zaciekł się kraje, kędy Krzemieniec opanował, który potem Bolesławowi Śmiałemu Królowi Polskiemu poddałszy, wziął od niego przywilej. Wspomniony odemnie historyk Węgierski *Turoc. p. 1. c. 23.* twierdzi, że Chabe syn Atylli, dla samej niezgody między bracią ustąpił z Pannonji do Grecyi, a ztamąd do Tatar i Hunnów powrócił: Powtóre jednak tak potomkowie Chabe, jako i inni Hunnowie, już w roku Pańskim 744. a po

śmierci Atylli w trzysta lat, do Węgiei się zaciekli, dokąd przed sobą przesłali na zwiady jednego z między siebie Kusid nazwanego, był to syn Kunda jednego z siedmiu wodzów tego wojska. *Turoc. p. 2. c. 3.* o Mokosieju zaś nigdzie nic nie ma. Tym się herbem pieczętują Mokosiejowie, Bakowieccy, Nowosielscy, Gorajscy, Szybieńscy, Deniszkwie.

Wulkowski herbu *Chomąto* albo *Cygemberg* w Prusiech. Z tych Mikołaj Wulkowski wojewoda Pomorski w r. 1484. Jan najprzód podkomorzy Pomorski, w r. 1487. potem podkomorzy Chełmiński 1491. dalej kasztelan Elbląski 1504. N. chorąży Pomorski. N. Ulkowska była za Konarskim, dziadem Samuela wojewody Malborskiego, z którą dobra Topolno, weszły w dom Konarskich.

Wulwanowski herbu *Nabram*, w województwie Ruskiem.

Wybicki, w Prusiech Bartłomiej Wybicki regent grodzki Malborski 1724. poseł z Prus na sejm.

Roku 1778. Alexander Wybicki regent grodzki Kiszporgski. — *Przypisy Krasickiego.*

Wybranowski herbu *Poraj*, w Wielkiej-Polszcze, a potem i po innych województwach. N. Wybranowski burgrabia zamku Malborskiego koło roku 1525. o czem list Zygmunta I. Króla *in MS. Petricov.* Marcina z Zofji Królikowskiej syn Maciej, temu Katarzyna Rogalińska powiła pięciu synów. 1. Wawrzeniec w Sanockiej ziemi osiadł, rotmistrzem królewskim będąc, jak mężnie przeciwko Moskwie stawał, wspomina *Heindenst. lib. 3. de bello Moschow. His Wybranovius, qui ad ripam fluminis cum sclopetariis aliquot collocatus fuerat, a tergo se ostendit, etc. unus vero ex iis Sabinus Nessovius strenuus manu inter Moschos, et qui e praesidio Susensi, magnis incommodis nostros affecerat, duobus globis frontem a Wybranovio perstrictus.* Tenże według *Paproc. o herb.* z Wybrańcami siła pod Pskowem mężstwem swoim dowoził, zostawił syna Stefana. 2. Maciej, ten życie swoje w obozie przepędziwszy, zasłużył sobie imię odważnego rycerza, Król Stefan krwawe jego prace szacując, pewne mu dobra w księztwie Litewskiem puścił, kędy synowie jego Kazimierz, Jędrzej i Jan torem ojcowskim idąc, żołnierską traktowali: z tych Kazimierz dostawszy się w niewolę Turecką, w niej życie skończył, Jędrzej i Jan posłami bywali na różne sejmy. 3. Wojciech w Lubelskiem possessyi nabył, temu wnuk jego Jan stolnik Bełzki, sekretarz królewski w r. 1632. nagrobek w Kraśniku postawił, kędy to o nim świadczy, że za Zygmunta Augusta, Stefana Batorego i Zygmunta III. Królów Polskich, i w Węgrzech przeciwko Turkom chwalił rycerskiej

szukał, nie mniej i synowie jego Tomasz, Łukasz, Jędrzej i Marcin przeciwko Osmanowi pod Chocimem, przeciwko Tatarom w różnych potyczkach heroicznie stawali, o czym nagrobek ich świadkiem jest w Kraśniku, który wypisał *Starow. in Monum.* 4. Łukasz temu pierwsza żona Grochowicka, siostra opata Wągrowieckiego, powiła trzech synów, i córkę, druga Jabłońska tyleż synów. 5. Stanisław, o którym kamień grobowy w Samborze u OO. Dominikanów tak mówi: *Bello, paceque vir clarus, praelio cum Tartaris latrocinantibus inter hostium cladem et vulnera occubuit* 1621. Ten osiadł na Rusi, gdzie w zasługach swoich wziął był niektóre dobra, synów jego było pięciu. Sebastyan w zakonie S. Franciszka *Ordin. Minor. Conv.* kędy sobie życie obrał. Modest, rządził konwent Krakowski i prowincją Polską, zszedł z tego świata w roku 1653. w Krakowie, mąż pobożny i takich kochający. *Biernacki speculum fol.* 285. Marcin starosta Zarnowiecki, burgrabia Krakowski, sekretarz królewski, wszystkim miły, na zakon nasz dobroczynny, miał za sobą Dębińską herbu Rawicz, atoli żadnego z nią potomstwa nie zostawiwszy, wszedł do grobu 1638. w Krakowie w kościele S. Franciszka, co o nim powiada u *Starowol. in Monum.* nagrobek mu tamże wystawiony od Zygmunta brata rodzonego, był to stolnik Warszawski dziedzic na Krukowie, Ciesie, i Janowie, podpisał *pacta conventa* Jana Kazimierza Króla 1648. r. żona jego Zabicka Piotra kasztelana Wizkiego córka, zda mi się że to ten Zygmunt był wojewodą Derpskim, którego synowie Franciszek i Jan wojewodzicowie Derpsey podpisali w województwie Podlaskiem elekcją Jana III. Króla; indziej czytam, że tego Zygmunta wojewody Derpskiego, żona była rodem z Czech de Tenagel, z której córka Urszula, dostała się w małżeństwo Janowi Zaleskiemu Cygembergowi kuchmistrzowi koronnemu: podobno tenże wojewoda, miał za sobą Opacką wojewodzanę Derpską. Wojciech czwarty syn Stanisława, Piotr piąty kanonik Wiślicki. Krom tych jeszcze ci kwitnęli. N. Józefa Antoniego Bialeckiego pisarza grodzkiego Sądeckiego. N. Adama Sobolewskiego, ale *sterilis*. N. Franciszka Dzierzka, małżonki. N. chorąży Podolski, miał za sobą Katarzynę Giżycką chorążankę Owrucką, z synów jego, ale z pierwszej żony, pierwszy Michał w zakonie naszym, życia dokończył w Przemyślu w r. 1740. Drugi kanonik Przemyśki, deputat po dwakroć na trybunał koronny. Trzeci starosta Kopajgrodzki. Czwarty starosta Barecki. Siostra ich za Trzebińskim podczaszym. N. łowczy Łukowski, miał za sobą Zofią Radecką chorążankę Horodelską, z tej córka jedną Lipowska, druga żyła z Alexandrem Mężyńskim chorążym Zytomierskim, i synowie trzej, Romuald,

chorąży Urzędowski, pierwsza żona jego Wybranowska, druga Szembekowna chorążanka Sendomierska, i z niej potomstwo, trzecia Hłowicka, wdowa po Gurskim. Mikołaj w zakonie naszym rektor kollegium Krosieńskiego. Trzeci Stanisław skarbnik Lubelski, złączył się dożywotnie z Antoniną Kielczewską chorążanką Lubelską, z niej potomstwo, Mikołaj, Ignacy, Wojciech i Antoni, i córek cztery. N. skarbnik ziemski Bielski, deputat na trybunał koronny 1701.

R. 1778. Mikołaj Wybranowski kanonik krakowski. — Stanisław z Szembekowny urodzony, chorąży Lubelski. — Syn N. starosta Urzędowski umarł bezżenny. Córka N. za Prażmowskim. Siostry jego Jałowicka podkomorzyna Nowogrodzka i Starzyńska. — *Przypisy Krasickiego.*

Wyczechowski. Jakób poseł z Prus na sejm 1724. N. sądowy ziemski Mirachowski, miał za sobą Barbarę Grąbczewską temi czasy, i Władysław kanclerz Kruświcki. W herbie noszą dwa miecze, gwiazdę i księżyc, na hełmie różą, który herb zowie się Szorfas albo Witczeh, z Czech do Polski przyniesiony, rozumiem że dwa miecze tak ułożone jak w herbie Pielesz albo Włoszek. Stanisław Michał w województwie Pomorskiem 1674.

Wydra herb, patrz **Rybiński.** Są tegoż nazwiska familianci w księstwie Litewskiem, z których Wydra był chorążym Kowieńskim.

Wydrażewski herbu Rogala, z tym herbem widziałem ich, i *Ks. Kwiatkiewicz w książce Nowiny duchowne,* ten im herb przyznaje.

Wydrzyński herbu Grzymała, z mężem zbrojnym w ziemi Michałowskiej. Stanisław Wydrzyński z Elżbietą Wilkowską spłodził córki, Barbarę i Teresę Jakóba Mirowskiego małżonkę, i syna Pawła, temu Zofia Liberacka powiła syna Jana i córki trzy, Agnieszkę Tomicką herbu Łódzia, Teresę i Jadwigę.

Wydźga herbu Jastrzębiec, w Płockiem najprzód województwie, a potem w Ruskiem gnieździli się. Wyźga starosta Sądecki, na liście Kazimierza Wielkiego w r. 1354. u *Nakiel. w Miechow. fol. 280.* Getko Wydźga kasztelan Sądecki, i drugi brat jego w r. 1255. na liście Bolesława Wstydlwego, u tegoż *Nakielskiego fol. 174.* z tego każdy poznać może, jak pod tem imieniem dawno ten dom zasłużony w Polsce. Jędrzej Wydźga chorąży Płocki w roku 1436. podpisał pokój Brzeski u *Łask. w Stat. f. 140.* Mikołaj z Szczytna Wydźga podkomorzy Sochaczewski 1463. na przywileju kollegiaty Łowickiej podpisał się. Z Mazowieckiego przeniesli się potem w Ruskie kraje, gdzie Stanisław z Mieleckim hetmanem, mężnie

nieprzyjaciół tej ojczyzny wojował. *Biel. fol.* 646. Łukasz podsędek Lubelski, którego siostra Elżbieta Wydżanka z Rzeczyce, była za Jędrzejem Grocholskim. Jan podsędek Lwowski, rotmistrz sławny, pod ekspedycją Moskiewską, umarł 1653. *Histor. Colleg. Leopold.* żona Kiemliczowna, syn Jan Stefan w szkołach Lwowskich, dowcip, który miał z natury wielki, przepolerowawszy, peregrynacją po cudzych krajach chcąc wygórwać, w Belgium Eryka Puteana, Mikołaja Vernuleusa, a w prawie duchownem Jędrzeja Wallensa, miał professorów; Francją także, Hiszpanią, Włochy zlustrowawszy, w Rzymie z teologii doktorem kreowany, w Polsce stanąwszy, kanonikiem Lwowskim, a dalej proboszczem tejże katedry będąc, gdy do ludzi z ambony mówić począł, przedziwną wymowy gładkością, obrotem dowcipu, niepospolitą nauką, wszystkich na siebie oczy z podziwieniem i sławą swoją obrócił, która i do dworu się królewskiego przedarła, więc go Alexander Trzebiński biskup Przemyski i podkanclerzy koronny tam zwabiwszy, pole mu otworzył, gdzie się i naturalne przymioty w nim jaśniej pokazały, i do najwyższych w tej ojczyźnie godności, tor sobie uczyniły. Trafił na ów czas do dworu Wydźga, kiedy Władysław IV. Król Polski, z niechęci do zakonu naszego, że nad wolą jego do Societatem przyjął w Rzymie Jana Kazimierza brata jego, Wydźgę sobie za kaznodzieję królewskiego obrał, którą on funkcją z ukontentowaniem wszystkich, z osobliwszem nauki swojej i wymowy zaleceniem, godnie piastował, tak u Władysława jako i Jana Kazimierza Królów, a żeby nie oschła bez nagrody wytworna praca jego, opactwem Sieciechowskiem, kanclerstwem Ludowiki Królowy, referendaryą koronną, aż też biskupstwem Łuckiem 1655. uczczony, z którego przesiadł się na Warmińskie 1660. a w r. 1663. komissarz do Królewca imieniem Królewskim, wszystkie szlachtę Pruską i obywatelów jej, nową przysięgą elektorowi Brandeburskiemu obowiązał; w r. 1667. na pogrzebie Ludowiki Królowy, na pochwałę jej miał żalobną oracyą: Jan III. Król Polski na sejmie swojej koronacyi pieczęć mu mniejszą koronną oddał, za dyspensą wszystkich stanów koronnych, ile przy biskupstwie Warmińkiem, w rok potem wziął większą, którą złożył w r. 1678. wzięwszy nominacyą na arcybiskupstwo Gnieźnieńskie, nieprędzej mu jednak przyszedł palliusz z Rzymu, aż w r. 1680. który sześć lat nosząc, niespodzianą śmiercią życia tego postradał w r. 1686. Klasztor Szprynborski OO. Bernardynów w Warmji, zrzuciwszy drewniany, z gruntu wymurował. Był człowiek miły w konwersacyi, w dyskursie mądry: w odpowiedziach dowcipny: położę tu kilka jego obrotu dowodów. Winszuje raz młodemu

Panięciu szczęśliwego powrotu z cudzych krajów, a że widział w dumnej fantazyi, że więcej był opinji o sobie, niżeli umiejętności w głowie, spyta się go, z kąd powraca? Byłem prawi w Hiszpanji, we Włoszech, Francyi, Niemczech, Belgium; a w zamku Tumen we Włoszech czy było się? byłem, rzeżko młodzian odpowiada, i przyznać mu to trzeba, że bardzo obronny. Cóż to tam za rzeka pod nim płynie? Myśli długo, gdy nie nie przychodzi coby odpowiedzieć Wyźdze, dopiero książę niby natrącając rzecz, czy nie Tiris, tak jest, mówi młody peregrynant, ale mi całe było z pamięci wypadło, i przydaje, rzeka to bardzo głęboka, po której nawet okręty pływają. Uśmiechnie się żartobliwy arcybiskup, i mówi: To zamek Tumen, a rzeka Tiris się zowie, gdyby się te słowa w jedno złożyły, coby znaczyły? postrzegł się Panicz i uważając płochości swojej powieści, że wstydem odszedł. — Proszono go żeby na pewną uroczystość zjechał, i tam celebrował, odpowiada książę, że to być nie może, bo by i drudzy tego się domagali, coby mogło być z ubliżeniem prymacyalnej godności, gdy mu się jednak jeszcze naprzykrzano, żeby tylko na ten jeden raz uczynił proszącym swój fawor, powiedział im tak: Matka, prawi, miała syna, którego koniecznie chciała obiecadała nauczyć, woła go do tedy do tablicy, niechce, obiecuje łakotki, niechce; grozi, niechce, nakoniec mówi do niego, Podźże Jasiu, pódź nie więcej tylko A B C, przepowiem ci, odpowiada Jaś, najciężej tylko Pani Matko zacząć A B C, to będzie aż do Z. — Oskarżono o pewny excess jednego z dworskich jego, pyta się go Wydźga o to, wyrzeka się że nie było tego, przecież że go jawnie przeświadczyły dokumenta, kazał go exemplarnie karać, widząc nie uchronną exekucją dekretu już nad sobą wiszącą winowajca, przyznaje się do grzechu, prosi o łaskawszy dekret, na co arcybiskup: Ptasznik prawi ptaszka w klatce długo chowając, nauczył go tych słów mówić: *Dicam carmen*, uleciał mu potem z klatki, gdy go wabi, ptaszyna z wolności kontent, przylecieć niechce, więc rozgniewany ptasznik rozrzucił sieci, i między inszemi i swego zbiega złapał: gdy tedy inne ptaki dusi, ten widząc, co się z drugimi dzieje, mówi *Dicam carmen*, na co ptasznik, *Malo carmen, quam carnem*. Jego wiersze znajdzieź w *Treterze in Vitis Episcop. Varmien*. któremi opisał wszystkich od początku antecessorów swoich biskupów Warmińskich, jest także w druku, według *Brauna* świadectwa: *Historia praecipuarum rerum, tempore belli cum Svecis ab anno 1655. ad annum 1660. in aula Regia Pol. gestarum, lingua patria in 4to*. Ludwik Wydźga z Rzeczycy poseł na konwokacyą 1648. podpisał konfederacyą. N. miał za sobą Helenę Oltarzewską. N. Wydźanka

była za Bazylim Łuszczewskim viceinstygatorem koronnym. Stanisław wojski Buski, żona jego Anna Wasilkowska.

R. 1778. Leon Wydźga podwojewodzi Wołyński. — Leo sędzia ziemski Buski. — Paweł pisarz grodzki Grabowiecki — Tomasz wojski Horodelski. — Wydźgowie w województwie Belzkiem kwitną, z tych N. kanonik Łucki. Brat jego Antoni chorąży Buski zostawuje potomstwo z których Jerzy kanonik Chelmski. — Alexander Wydźga wojski Belzki z *Belchackiej* spłodził córek trzy, N. Ołtarzewską, N. Ciesielską, Ludwikę Świerzawską stolnikową Belzką. Syn młodszy Bonawentura Reformat. Starszy Antoni chorąży Buski z Teresy *Konarszewskiej* spłodził córek siedem synów pięciu. Najstarsza Zofia Wereszczaki łowczego Brzesko Litewskiego małżonka, Anna Zagrzewska skarbnikowa Trembowelska, Katarzyna Trembińska, Angela, Antonina Karmelitanki, Maryanna Dominika Ś. zakonnica, Helena; z synów Józef proboszcz w Krakowie, Jerzy kanonik Chelmski, Bartłomiej miecznik Buski, Tadeusz i Mateusz. — *Krasicki*.

Wydzierzewski herbu Nowina, w Wielkiej-Polszcze.

Wydzierzewski herbu Ogończyk, w Wielkiej-Polszcze. Jędrzej Wydzierzewski kustosz i kanonik Poznański. Stanisław kustosz Poznański, i officyał generalny Płocki 1643. *Acta Synodi Ploc.* Ten dziedzictwo swoje darował collegio naszemu Poznańskiemu.

Wyganowski herbu Łodzia, w Wielkiej-Polszcze.

Z tych był Dobrogost Wyganowski pisarz grodzki Nakielski 1653. Jędrzej w zakonie Karmelitów bosych, N. w zakonie Kaznodziejskim. Waclaw, ale Wygnanowski kanonik i officyał Lwowski matce swojej Zofji z Chojna zmarłej 1572. nagrobek w katedrze Lwowskiej postawił. *Starowol. in Monumen.* N. Wygnanowska Ponińskiego, siostra jej Mikołaja Niezdrowskiego, małżonki.

Wygodowski, w Wołyńskim województwie. Antoni Wygodowski, syn Jana i Teresy 1690.

Wygonowski herbu Paprzyca, w Brzeskiem Litewskim województwie.

Ignacy Wygonowski w r. 1778. podkomorzy Brzesko-Litewski. — *Przypisy Krasickiego*.

Wygrazewski herbu Leszyc, w Kaliskiem województwie. Kazimierz Wygrazewski 1691. Jadwiga Jędrzeja Wyrzykowskiego regenta grodzkiego Kaliskiego małżonka. Franciszek w zakonie naszym umarł w Poznaniu 1723.

Wyhowski herbu Abdank, na Wołyniu i w księztwie Litewskim. Z tych był Jan Wyhowski wojewodą Rijowskim w r. 1664. o którym *Kochow. Climact.* na różnych miejscach, został się syn jego Jan, ten z pierwszą żoną spłodził Jana i Konstantego ludzi rycerskich, i córkę Maryannę najprzód Józefa Rzewuskiego starostę Olchowieckiego, po nim Mikołaja

Kurdwanowskiego kasztelana Halickiego, z drugą żoną Zawadzka Stanisława zostawił, którego żona Jelowicka. Alexander biskup Łucki, a przedtem referendarz Litewski opat Sieciechowski, konsekrowany na biskupstwo w r. 1703. siedząc na niem lat jedenaście, wyzuł się z śmiertelności w r. 1714. wieku swego 65. w katedrze Łuckiej pogrzebiony (czuły koło trzody swojej pasterz) nie tylko ją przykładowym życiem swoim chciał rządzić, ale też i karnością kościelną, przeciw z łaskawością związaną: w katedrze swojej, którą był znacznie reparaował i ozdobił, żeby był wszystkie obrządki należycie rozporządził, kleryków przy niej Bartoszków osadził, w Janowie kościół murywany znacznie z fundamentów wyniósł. Infulę proboszczowi Kodeńskiemu konferowaną utwierdził i Hoszczańską plebanią przedtem w kollacyi królewskiej chodzącą, utwierdził. Ciało V. P. Andreae Bobola Soc. Jesu sublewacyą w Pińsku uczynił, i proces do beatyfikacyi jego pierwszy zaczął. Praw kościoła swego ceremonji pilnie przestrzegał; tak i Bogu z cnót swoich i ludziom był miły. Józef Wyhowski władyka Łucki, unią gorliwie promowujący pasterz, karności kościelnej pilnie przestrzegający, spustoszałej prawie do szczytu przez różne wojny katedry swojej prawie drugi fundator, umarł z wielkim nie tylko dyecezanów swoich, lecz i całego województwa żalem w r. 1730. 7. Stycznia w Rożyszczach, wstąpił był z episkopji Mścisławskiej, na tę godność, po zejściu Dyonizego Zaborzyckiego w roku 1714. Daniel kasztelan Miński temi czasy, starosta Nieborowski, Rekliński, poseł Wilkomierski na konwokacyą w r. 1696. córka jego Rachel, Karola Ogińskiego starosty Dorsuńskiego małżonka. N. miał za sobą Annę Charzyńską. Konstantyn sędzia kapturowy Lwowski 1733. Zofia Alexandra Niemierzyca sędziego ziemskiego Kijowskiego małżonka.

Jan Wyhowski następcą po Chmielnickim sławnym, na hetmaństwo Zaporowskie, zawarł pakta Hadziackie z Rzeczpospolitą stwierdzone przysięgą Króla Jana Kazimierza itd. approbowane na sejmie r. 1569. Temuż nadany wiecznym prawem Bar i Luboml i przy hetmaństwie województwo Kijowskie, przez też samą Konstytucyą sejmu dziedzicznym prawem nadane Danielowi Wyhowskiemu dobra *Smila* albo *Jaśmin*, *Konstantynów*, *Bakla*, *Orłowiec*; Konstantemu Wyhowskiemu miasto *Lisianka cum attinentiis* w województwie Kijowskiem. — Tenże potem Wyhowski wojewoda Kijowski pod pretextem Rebelji, pojmany w domu i rozstrzelany roku 1664. — Tegoż sejmu Konstytucyą Teodorowi Wyhowskiemu prawem dziedzicznym nadane miasteczko *Stęblów* z przynależnościami. Daniel Wyhowski miał za sobą Helenę *Chmielnicką*. — Stryj Wyhowskiego wojewody Kijowskiego Daniel od Kozaków r. 1660. okrutnie zamordowany. — *Koch. Ann. Clim. 2. lib. VI. pag. 457.* — W oryginalnej tranzakcyi między Bieniewskim kasztelanem na ówczas Wolyńskim z Teterą pleni-

potentem Wyhowskiego hetmana Kozackiego, jest punkt, aby Królowa pisała do żony Wyhowskiego hetmana, Elżbiety *Stechnewiczowy* przyjmując jej affekt, ku sobie komplementem jak najlepszym. — *Manuskrypt Helsberski.* — *Krasicki.*

Wykowski herbu Jastrzębiec, w ziemi Łomżyńskiej, w powiecie Kolińskim, tak nazwani od dóbr Wykowa, które dobra w r. 1450. Bolesław książę Mazowiecki, zasłużonemu sobie na imię Borucie, chorążemu Łomżyńskiemu nadał wiecznością: o czem czytałem list tegoż księżęcia, *de actu et data w Litwie* oblatowany w ziemstwie Kolińskiem 1525. r. Tegoż Boruty zostało się synów czterech, to jest Boruta, Stanisław, Dzietrych i Maciej, których dział Wykowa, dóbr ojcowskich w ziemstwie Kolińskiem zapisany w r. 1471. Od tych zaś rozrodzeni, tak w Mazowszu, jako i po innych województwach potomkowie Wykowscy znajdują się.

Wyleżyński herbu Trzaska, w Sieradzkim województwie. Mikołaj Wyleżyński opatem był Lubieńskim. Wojciech z Wyleżyna Wyleżyński burgrabia i vicesgerent Krakowski, którego zmarłego w roku 1621. nagrobek z kościoła Ś. Katarzyny na Kazimierzu przy Krakowie wypisał *Starowol. in Monum.* Jan pisarz grodzki Wieluński poseł na sejm 1627. ztamtąd komissarz do granic od Szląska, *Constit. fol. 8.* i w roku 1637. z kąd deputatem zapisany na trybunał Radomski. *Constit. f. 18.* Jędrzej i Adam 1623. Zofia zakonnica w Sączu. Waleryan sędzia Smoleński po elekcji Króla Władysława powróciwszy do obozu z chorągwią wojewody Smoleńskiego Gosiewskiego żywo na amunicją Moskiewską nacierając, poległ w pierwszym ataku, gdzie potem ciało jego znalezione dziwnie skatowane: wspomina go *Okolski* pod herbem Przosna, nie zostawił tylko córkę. Kasper 1625. *Acta Castren. Vielun.* 1625. Zofia Jana Łubieńskiego małżonka.

W Herbarzach Paprockiego, Okolskiego i innych, jest mówiono o familji Wyleżyńskich jako starożytnym domu w Polsce. — Tu w *Niesieckim* jest obszerniej opisana, jako familią zamieszkała w Sieradzkim, Wieluńskim itd. Poźniej znaczniejsza rodzina tego domu przeniosła się w województwo Wołyńskie, gdzie urzęda piastowali i znaczne majątki posiadali. — I tak: a) Mikołaj łowczy Wołyński, był ożeniony z Elżbietą *Krusza*, około roku 1690. — b) Syn tegoż Adama Piotr pułkownik Ordynacki, ożeniony z Franciszką Cecylią ze Szpanowa *Czaplic*, około r. 1720. — c) Syn tegoż Adama Andrzej chorąży Wołyński, ożeniony z Eleonorą *Pruszyńską* stolnikówną Wieluńską około roku 1745. — d) Potomstwo tychże Andrzeja i Eleonory chorążstwa Wyleżyńskich 1. syn Ignacy rotmistrz kawaleryi narodowej, zamordowany wraz z żoną, dziećmi i służącymi żeńskiem r. 1789. — w majątowości swojej dziedzicznej *Niewirków* na Wołyniu, przez dwóch zbrodniarzy, służących i poddanych swoich, nie zostawił potomstwa. — 2. Córka za Trembińskim. — 3. Syn Kajetan,

najprzód chorąży wojsk koronnych, później podstoli Krzemieniecki, a nakoniec r. 1791. regent koronny wielkiej pieczęci, kawaler orderów Orła białego i Ś. Stanisława, ożeniony z Konstancją Dunin *Karwicką* córką Józefa Dunin na Skrzynnie *Karwickiego* regenta koronnego r. 1768. umarł na Wołyniu r. 1810. — Potomstwo Kajetana Wyleżyńskiego z Konstancją *Karwicką* —

1. Syn Józef urodz. 1770. r. rotmistrz kawalerji narodowej, później major w brygadzie letkiej Jerlicza; ożeniony z Duklaną *Morawską* generałówną, rozwiedzioną *Imo voto*, Worcellową podstoliną koronną, umarł w Krakowie 1834. r. — Jedyńy syn z tego małżeństwa, jest dotąd żyjący Tadeusz Wyleżyński, b. pułkownik gwardji królewskiej Polskiej, i kawaler orderów wojennych. Stracił podczas wojny prawą rękę. —
2. Syn Krzysztof urodz. 1778. r. podpułkownik jazdy ks. Warszawskiego, kawaler orderów wojennych, umarł w Warszawie 1835. r. ożeniony był z Pelagją *Trembicką*. Zostawił potomstwo dotąd żyjące syna Stanisława i córkę Maryą.
3. Syn Jan Nepomucen urodz. 1779. roku, wizytator generalny szkół na Wołyniu, Podolu i Ukrainie, członek towarzystw uczonych, ożeniony z Maryą *Bukar*, umarł na Wołyniu 1829. roku. Zostawił potomstwo dotąd żyjące: synów Marcina i Adama. Córki: Konstancją, Paulinę, Dyonizją, Sewerynę, Maryą i Oktawią.
4. Syn Ignacy, umarł w Berdyczewie 1811. r. bezpotomnie. —
Z dokumentów familijnych.

Wypczyński herbu Dołęga, w Prusiech z Wypcza. Familia tam zdawna kwitnąca, i z godnemi familiami skolligowana, o tej że nie mam informacji pożądaney odemnie, kładę tu tych, których świeższa pamięć notuje, to jest, zda mi się, Floryana Wypczyńskiego, który z Anny Sartawskiej zostawił potomstwo, synów trzech, Adama, i Jana, którzy pomarli, i Macieja dotąd żyjącego, córki cztery, Katarzynę, Zofią, i te w panieństwie umarły, Krystynę zakonnice świętobliwego życia, Rozalią Wolską i Franciszkę dotąd w poślubionem Bogu panieństwie żyjącą: N. Wypczyński miał za sobą Barbarę Czapską, człowiek w sprawach domowych i publicznych przezorny. *MS. o Famil. Pruskich.* Antoni Wypczyński sadowy Malborski, poseł na sejm 1730. z Prus.

Wypyski herbu Grabie, z Wypych w ziemi Nurskiej. Jest kazanie w druku pod tytułem: Dobry i pobożny ziemianin, Michała Kuncewicza zakonu Kaznodziejskiego w r. 1640. na pogrzebie Stanisława Wypyskiego, które dedykował synowi jego, Janowi chorążemu Nurskiemu, staroście Mereckiemu, dworzaninowi królewskiemu kędy herb tego domu widzieć Grabie na trzech wzgórkach. Jan Kazimierz i Idzi 1697.

Wyrozemski Kunat herbu Jastrzębiec, w Podlaskiem województwie. Na pewnym ekstrakcie widziałem herb ich Jastrzębiec, w koło niego cztery herby, *1mo* Pobog, *2do* Leszczyc, *3tio* Topor, *4to* Pobog. Jędrzej 1674. Władysław

Wyrozemski instygator koronny, starosta Mielnicki, deputat na trybunał koronny z Podlaskiego 1718.

Wyrzejski herbu Jelita, patrz **Wierzejski**, Sasin z Wyrzysk sędzia Bełzki u Łask. w Stat. f. 141. w r. 1436. Michał Wyrzejski wydał do druku *Infulam albo panegiryk na wjeździe Henryka Firleja Arcy-Biskupa Gnieźnieńskiego 1624. in fol. Posnan.* Teodora Wyrzejska najprzód Charzewskiego, po nim Złotnickiego Jakóba, małżonka.

Wyrzykowski herbu Leliwa, w Wołyńskim województwie i indziej. Jan Wyrzykowski S. T. D. kanonik Płocki umarł 1557. nagrobek jego z Pułtuszka wypisał *Starowol. in Monumen.* Łukasz Wyrzykowski kanonik Łucki, proboszcz Uchański 1603. Stanisław także kanonik Łucki 1607. *Constit. Synod.* Franciszek w Podgórzu 1687.

W r. 1778. Wawrzeniec Wyrzykowski miecznik Winnicki. — *Przypisy Krasickiego.*

Wyrzykowski herbu Ślepowron, w województwie Podlaskiem i inszych, gdzie od dóbr Wyrzyk w ziemi Mielnickiej leżących, tego imienia nabyli. Dom rozrodzony. Jan Wyrzykowski syn Pawła, spłodził trzech synów, Wojciecha poborcę w ziemi Mielnickiej, Stanisława męża rycerskiego, ale *steriles*, i Abrahama poborcę także Mielnickiego, podpisał elekeją Jana III. Króla: ten *1mo voto* z Dorotą Szorcówną spłodził dwie córki, Annę *sterilem*, i Katarzynę, ta najprzód żyła z Piotrem Ostrowskim, potem z Janem Wyrzykowskim burgrabią Mielnickim, na koniec z Władysławem Glinką, i syna Jędrzeja regenta grodzkiego Kaliskiego, który z Jadwigi Wygrażewskiej miał syna Benedykta bezdzietnego, i córkę Maryannę Scholastykę zakonnicę S. Benedykta w Poznańskim klasztorze: *2do voto* z Heleną Szynkiewiczówną zrodził syna Dominika, którego z Petronelli Skowrońskiej synów dwóch zostało, Jędrzej w zakonie naszym temi czasy, i Maciej Kazimierz, który wkroczył w małżeńską ligę z Maryanną Załuskową. Marcyan pisarz grodzki Mielnicki, deputatem bywał na trybunał koronny, komissarzem zasiadał w Radomiu. Są i w Sieradzkim i w Łęczyckim, z których Jan temi czasy pojął Garczyńską starościankę Budziszewską, ten z Pinickiej urodzony. Adam Xawier burgrabia Mielnicki.

Roku 1778. Tomasz Wyrzykowski łowczy Podlaski. — Józef drożny Inflantski. — *Krasicki.*

Wyslecki w Prusiech. Jan Wysiecki w Świeciu w Pomoranji 1699.

Wyskocki herbu Leliwa, w Wielkiej-Polszcze, jedenże dom z Splawskimi: bo Mikołaja Splawskiego od dóbr

Wyskocz Wyscockim zawołano, ten według *Paprockiego* zostawił potomstwo.

Wysłowski. Łukasz Wysłowski pisarz ziemski Orszański z tej ziemi podpisał elekcyą Jana III. Króla. N. Wysłowska była za Wacławem Kierskim w Wielkiej-Polszcze.

Wysoczeński, w ziemi Sochaczewskiej. Jan Wysoczeński podpisał elekcyą Jana III. Są i Wysoczeńscy, z których Łukasz Wysoczeński z sejmu 1633. komissarzemznaczony do granic od Węgier. *Constit. fol. 31.* N. Wysoczeński miał za sobą Romerównę. Anastazyą była za Jędrzejem, druga za Alexandrem wojskim Sanockim Ustrzyckiem.

Wysocki herbu Drya, piszą się z Budziszławia w Wielkiej-Polszcze i na Kujawach. Stanisław z Budziszławia Wysocki kasztelan Biechowski na sejmie Lubelskim podpisał unią Litwy z Koroną 1569. *Constit. f. 171.* i 1572. u *Papr. o herb. fol. 524.* ale w następującym roku przesiadł się na kasztelanią Łędzką, córka jego była za Janem Sierakowskim wojewodą Łęczyckim; w Łędzie nagrobek wystawił bratu swojemu Janowi, pierwszemu z Polaków opatowi Łędzkiemu, kantorowi i kanonikowi Gnieźnieńskiemu, Krakowskiemu, Płockiemu, Łęczyckiemu, Kruświckiemu kanonikowi, sekretarzowi Króla Zygmunta Augusta, wsławionemu dwiema legacyami, z których jedną sprawował do Pawła IV. Papieża, drugą do Króla Neapolitańskiego, gdzie pogrzebłszy Bonę Królową Polską, ledwo co do Łędu powrócił, na drogę się wieczności wybrał w r. 1560. *Starow. in Monum.* Marek Wysocki kanonik Kujawski 1586. *Acta Synod. Vladisl. f. 8.* Mikołaj kanonik Kruświcki. *Ibidem.* Franciszek kantor kanonik Poznański, *Vicarius in Spiritualibus Generalis* umarł 1568. *Starowol. in Monum.* z katedry Poznańskiej wypisał jego nagrobek. Krzysztof z Budziszławia poseł na sejm 1607. ztamtał komissarz do ukojenia Rokoszanów, *Constit. 866.* i w r. 1609. gdzie deputatem zapisany do kwarty Rawskiej, *Constit. fol. 907.* w roku 1628. już kasztelan Brzeski Kujawski, starosta Gnieźnieński, komissarz do zapłaty wojsku. *Constit. fol. 2.* Alexander z Budziszławia Wysocki, najprzód łowczy Brzeski Kujawski 1661. z sejmu na który posłował, deputat na trybunał fiskalny, *Const. fol. 2.* potem sędzia ziemski Brzeski Kujawski 1662. poseł na sejm. *Const. fol. 2. Litew.* Jakób podstoli Gostyński 1704. Wojciech kasztelan Łęczycki 1626. Tomasz komornik Łęczycki komissarz do granic od Szląska z sejmu 1703. *Constitut. fol. 21.* Jan pisarz grodzki Kowalski, Franciszek, Jakób i Jan w Łęczyckiem województwie podpisał elekcyą Jana III. Wojciech miał za sobą Elżbietę Bardzińską, Ludwik Maryannę Głębocką herbu Doliwa. N. była za Stefanem Kołudzkim pi-

sarzem grodzkim Radziejowskim. Hieronim kustosz Gnieźnieński i Rujawski opat Trzemeszyński, prezydent trybunału koronnego 1725. Jan, Zygmunt, Franciszek i Józef 1697. N. miał za sobą Teofilę Lisiecką.

Wysocki herbu Godziemba, w Łęczyckiem województwie, jednaż ich dzielnica z Dąbskimi, dla czego pisali się Wysockimi z Dąbia: Marek Wysocki kanonik Rujawski 1588. *Acta Synod. Vladisl.* Niektórzy z nich przenieśli się do księstwa Litewskiego i osiedli w Orszańskim powiecie.

Wysocki herbu Kolumna, w księstwie Litewskim, ale ją według *Kojałowicza in MS.* kładą między dwiema półmiesiączkami, a w hełmie noszą trzy pióra strusie.

Wysocki herbu Odrowąż, w Ruskiem województwie. Ci są właśni Kurzańscy, ale od dóbr Wysockimi nazwani. Pisze *Paproc. o herb.* że ich było czterech braci, z których dwaj w zakonie Ś. Franciszka *Ordin. Minor. Observ.* o których i ja mówiłem pod Kurzańskimi, trzeci Szymon w zakonie naszym (których siostra Zofia była za Prochnickim, matka Jana Jędrzeja Prochnickiego biskupa Kamienieckiego) był to mąż uczony, czego dowodem są książki od niego na świat wydane. 1mo. *Nowiny albo dzieje dwuletnie z Japonu i z Chiny z Włoskiego na Polski język przetłom. in 4to Cracov. 1611.* 2do. *Żywot Ś. Katarzyny Seneńskiej 1609. in 8vo.* 3tio. *Kazanie na pogrzebie Symeona Olelkowicza księżęcia 1593. w Lublinie in 4to.* 4to. *Żywot B. Aloizego Gonzagi S. J. na Polski język przetłom. Cracov. 1609. in 8vo.* 5to. *Żywot Ś. Ignacego Lojoli Fundatora S. J. przetłom. na Polski język z Ks. Rybadeneiry 1609. Cracov. in 8vo.* 6to. *O Żywocie Zakonnym Ks. Alwaresa S. J. przetłom. 1613. in 8vo.* 7mo. *Dobra Duchowne Stanu Zakonnego Ks. Plata S. J. przetłom. in 4to C. D. 8vo.* *O Doskonałości zakonnej ksiąg czworo Ks. Pinela S. J. przetłom. w Krakowie in 8vo 1607.* 9no. *Excytarz.* Życie jego obszerniej opisała *Bibliot. Scriptor. S. J. wydana 1676. fol. 743.* ja tu tylko przydadę niektóre rzeczy. Posłany z posłuszeństwa do Szwecyi do Katarzyny Królowy gdy Zygmunt Królewicz Szwedzki, a potem Król Polski, z rozkazu ojca swego w heretyckich upłatanego nowinkach, lubo sam od matki po katolicku wychowany, musiał ojcu assistować na kazaniu heretyckiem, książd Szymon po mszy odprawionej, gdy się Zygmunt do pocałowania patenty zapędził, umknął mu jej, o czem dowiedziawszy się Grzegorz XIII. Papież, lubo ten proceder rezolutniejszym być osądził, przecież go pochwalił, ile potrzebny na ten czas do ochylenia młodemu panięciu podobnych aktów, z których szwankować by w nim mogła z mlekiem wlana prawowierna wiara katolicka.

Przed wejściem do zakonu naszego, ofiarowano mu było kanonią Lwowską, tej jednak przyjąć żadną miarą niechciał, obawiając się żeby mu przeszkodą jaką nie była do zakonnego powołania, które już w sobie mocnem postanowieniem ugruntował, a że mu pod ten czas i nadzieję czyniono, że mógłby za promocyą kolligatów swoich i do infuły Kamienieckiej przyjść kiedykolwiek, ta myśl opuszczonego z nadzieją biskupstwa, gdy już podeszłego w latach 70. księdza Szymona napastowała, uprosił sobie u ks. rektora, żeby publicznie w refektarzu siedział w papierowej na głowie infule dla większego swego zawstydzienia, co było z wielkiem wszystkich tam będących w Kaliszu zbudowaniem. Przez lat prawie pięćdziesiąt kaznodziejską funkcją na sobie godnie piastował, przy której lubo zatrudnionej pracy, z takim przemysłem koło ubogich chodził, że przez trzy lata w Wilnie mieszkając, tysiąc nędzaczom raz w tydzień obiad opatrywał, tamże w Wilnie dla nich szpital, wraz z kościołem Ś. Szczepana z fundamentu wymurowawszy, z wyproszonej jałmużny dla nich i dochodem go opatrywał, kościół nasz Ś. Jana tamże ołtarzami, organami, i apparatusem przystroił, do Trockiej Matki Boskiej cudownej, i sam peregrynacją z Wilna pieszo podjął, choć już w zgrzybiałym wieku, w r. 1607. i drugim ludziom do tegoż był powodem. Nie było mu nic miłszego jak z ubogimi gadać, ciesząc ich nędze, spowiedzi słuchać; temi i inszemi cnotami wielką opinią świętobliwości swojej, we wszystkich, którzy go znali, wzniecił, tak dalece, że gdy ciało jego do grobu wnoszono, hurmem się co żywo cisnęło, żeby o nie koronki, paciórki, obrazki pocierali. Mikołaj z Kurzan Wysocki, czwarty ich brat OO. Dominikanów wprowadził do Rohatyna w roku 1614. *Okol. Russ. Flor. fol. 91.* zostawił dwóch synów Jana i Sebastjana ludzi rycerskich. Zuzanna była za Bartkowskim, Elżbieta za Jerzym Dedyńskim kasztelanem Sanockim.

Wysocki herbu Mogiła, w województwie Wileńskim, ale z tą odmianą, to jest, że na literze *M* już nie krzyż, ale strzałę żeleźcem prosto do góry obróconą kładą. Z tych był Adam Wysocki, którego brat Mikołaj sędzia grodzki Wileński, syn jego z Zawiszanki Jan, ten wspólny z ojcem w roku 1657. udał się był do Moskwy, gdzie, że im się nie tak powodziło jako się spowiedziwali, wrócili się nazad do księstwa Litewskiego, więc że po nich rozebrano było ich dobra uproszone u Króla, te gdy zajeżdzać gotowali się, oba zabici. *Kojal. in MS.*

Wysocki herbu Ogończyk, w Wielkiej-Polszcze z Wysockiego. Tomisław de Wyssoki w r. 1382. podpisał konfederacją szlachty Wielkopolskiej u *Januszow. w Stat. fol. 73.* Zbigniew de *Alto monte*, kasztelan Rozpierski, był na sejmie

Jedlińskim, na którym siła przywilejów rycerstwu Polskiemu, i stanowi duchownemu pozwolił Król Jagiello, i listem swoim utwierdził, który on między inszemi podpisał. *Długosz w r. 1430.* Jan podstarości Kaliski i poborca 1611. *Uniw. Pobor.* Maciej sędzia ziemski Łęczycki, miał za sobą Szczawińską podstolanekę Gostyńską z Szubskiej urodzoną koło r. 1580. Gabryel de Wysoka a Kiszków Gnieźnieński Kujawski i Przemysłki kanonik, Maciejowi Popowskiemu w r. 1593. wystawił nagrobek w katedrze Poznańskiej, *Starowol. in Monum.* był na synodzie Kujawskim 1607. Wojciech kanonik Poznański 1602. *Defensionem Bellarmini* dedykował Wojciechowi Mieślińskiemu opatowi. Franciszek Kazimierz cześnik Sochaczewski, sekretarz królewski i legacyi do Konstantynopola Hieronimowi Radziejowskiemu przydany, kędy przytrzymany, że pewną summę zaciągnął, tę Rzeczpospolita ze skarbu koronnego wyliczyć mu kazala, przez *Konstytucyą 1676. fol. 47.* deputat na trybunał koronny 1678. N. podczaszy Sieradzki miał za sobą Teodorę Mączyńską łowczankę Sieradzką: był posłem na sejm 1724. Franciszek kanonik Kujawski, deputat na trybunał koronny 1714. dalej proboszcz Chełmiński kanonik Warszawski, w r. 1728. biskup Hippeński, suffragan Chełmiński. Józef pojął Zofią Moszczyńską kasztelanekę Brzeską Kujawską.

R. 1436. Derszław z Wysokiego podkomorzy Lubelski podpisał pokój Brzeski. — *Cod. Dipl. Vol. IV. fol. 133.* — *Krasicki.*

Wysocki herbu Ostoja, w Wołyńskim województwie. Z tych Tymofiej Wysocki miecznik Wołyński 1593. r. *Acta Terrestr. Luceor.* Felicyan i Maciej 1684. na Wołyniu tego herbu pod Dubnem. *Ks. Kojalowicz in MS.* tak ich herb opisał, między dwiema księżycami, barkami do siebie obróconymi, Kolumna prosto do góry erygowana, na hełmie trzy pióra strusie, wszystkie kształt herbu Ostoi, tylko znać z niewiadomości, miasto miecza kolumnę podłożyli, i przydaje, że są jedni z nich Korzeniewiczowie, drudzy Dworzaninowiczowie w Pińskim powiecie. Jan Wysocki Korzeniewicz, syn jego Łukasz. Jan skarbnik Miński, miał za sobą Zofią Wańkowiczównę wojską Mińską.

Wysocki herbu Strzemie, w Krakowskim województwie.

Wysogrodzki, w Ruskiem województwie. Marcin Wysogrodzki podpisał przywilej Rusi dany w r. 1537.

Wysokiński herbu Szeliga, w Podlaskiem województwie; podobno są i Junoszwowie. Marcin Wysokiński komornik Lwowski 1630.

Wysotrapka, w Oszmiańskim powiecie. Hrehory Wysotrapka poborca 1609. *Constit. fol. 926.*

Występ herbu Topacz, w województwie Ruskiem, pi-szą się dziedzice na Zarwanicy, z tych Jakób i Stanisław Wy-stępowie ludzie rycerscy, w Tureckich, Wołoskich, Tatarskich kampaniach doświadczeni. Jeden z nich w zakonie Kaznodziej-skim. N. była za Wadowskim.

Wyszczelski herbu Rola, w Kujawskim wojewódz-twie. Piotr Wyszczelski kanonik Kujawski, któremu brat jego rodzony Maciej, Kujawski i Płocki kanonik nagrobek w ka-tedrze Włocławskiej postawił w r. 1576.

Wyszeński herbu Grabie, w Podlaskiem wojewódz-twie, to *Paprocki* i *Okolski*, atoli ten drugi, także w Podla-szu pisze o Wyszyńskich Jalbrzykach herbu Trzywdar. Jędrzej Wyszeński pisarz grodzki Brański.

Wyszkowski. Balcer Wyszkowski, poseł na sejm 1607. r. ztamąd deputowany do rewizyi skarbu koronnego. *Constit. fol. 821*. Alexander z sejmu 1627. komissarz do taxy rzeczy z województwa Połockiego. Jan Wyszkowski miał za sobą Szymanowską. N. była za Maciejem Rudzińskim. Antoni, Mikołaj, Kazimierz, Jan i Zygmunt 1697.

WYSZOGOTA

HERB.

O tym herbie żaden z autorów naszych nie pisał. Powinno być zaś pół tarczy, od lewego boku jej szachowane całe, w drugiej połowie tarczy, ma być pół lilji, takiej jaka jest w her-bie Gozdawa, to jest wzdłuż rozdartej, a przypiętej do sza-chownicy, na helmie nad koroną stoi chłop więcej go trochę niż po pas widać, z wąsami, w łodzi; z rękami wyciągnionemi obiema, w jednej prawej trzyma pół koła wozowego, a w dru-giej lewej, miecz goły. Jaki kolor szachownicy, tarczy, lilji, nie mogę wiedzieć, tylko go tak na pieczęci domowej odry-sowanego widział. Zowie się Wyszogota, niewiem czy po-

czątków swoich i imienia tego nie zabrał od sławnego Wysygotów narodu. Te się zaś domy w Wielkiej-Polszcze nim zaszczycają.

Bendarski, — Kawiecki, — Zakrzewski.

Wyszomirski herbu *Rawicz*, w Nurskiej ziemi. Wawrzeniec Wyszomirski poborca 1624. a w r. 1638. już podstarości Ostrowski. N. miecznik Nurski, żona jego Konstancya z Prosnów, której nagrobek w Krakowie na Piasku. Cypryan 1674. Jakób w r. 1683. otrzymał rezygnacją Czernikowa dóbr.

WYSZPOLSKI

HERB.

Dwie klamry, jedna większa tak ułożona jak brama, druga przez środek jej do góry prosto wyniesiona, ale już z mniejszemi hakami, któremi powinna być obrócona w prawą tarczy, nad nią gwiazda jedna, pod nią druga, pod drugą trzecia, ale już większa, tak z tego boku klamry, jako i z drugiego, księżyc obadwa do siebie, i do klamry barkami obrócone, takim kształtem jak w herbie Ostoja, na hełmie korona, i zda mi się trzy pióra strusie. O początkach tego herbu, kolorach klamr, księżyców, gwiazd i tarczy nie mam informacji. Tym się herbem pieczętują Wyszpolscy na Wyszpolskach w Białej Rusi, z których Stefan komornik graniczny Kijowski, z Kijowskiem województwem podpisał elekcyą Jana III. Bogdan podstarości Zytomierski, miał za sobą Wyhowską, z nią córek ośm, jedna Surynowa, druga Bahrynowska, trzecia Niemierzycowa, czwarta Bielska, piąta Meleniowska, szósta Moszyńska, siódma Ilińska, ósma Skoratowska. Konstantyn Wyszpolski, sędzia kapturowy Lwowski, Antoni vicesregent tychże sądów 1733. Hieronim 1690. roku.

Wyszyński herbu *Trzywdar*, w Podlaskiem województwie. *Process rozgraniczenia województw Podlaskiego i Brześciańskiego* wspomina, że komissarzom do tego wysa-

dzonym, prezentowano list po łacinie pisany, Zygmunta wielkiego księcia Litewskiego i Kijowskiego dany w roku 1434. w którym dobra Miedzyrzec w Podlaszu, Stołpno, i z wsiami Tolezków, Krzewica, Stonimary, Ławy, Krzemień, Osnowsko, Pelch nad rzeką Bugiem leżące z obiema brzegami tejże rzeki: także Czartkowice z rzeką i z młynem i Niemojki w powiecie Drohickim, Mikołajowi Nasutowi Wysienki nazwanemu, dał wiecznem prawem ten książę, niżej trochę wspominają córkę jego Annę, zda mi się żonę Jana Zabrzezińskiego: bo z tąż Anną otrzymał confirmacją tegoż przywileju od Alexandra w. ks. Lit. w r. 1499. Nikodem Jalbrzyk Wyszyński, poborca w Drohickiej ziemi 1588. *Const. f. 504.* Jędrzej pisarz grodzki Bielski, poseł na sejm 1580. z kąd deputatem stanął do kwarty Rawskiej, *Constit. fol. 370.* w r. 1587. już wojski Drohicki posłował na konwokacją którą podpisał, *Constit. fol. 418.* i na sejm koronacyi 1588. *Constit. fol. 475.* Bieniasz poborca w Bielskim, *Constit. f. 367.* 1580. Fabian w Drohickiej ziemi i Mielnickiej 1581. *Constit. f. 395.* Walentyn pisarz grodzki Brański 1629. *Constit. f. 22.* Jan chorąży Bielski 1590. u *Januszow. w Stat. fol. 361.* Mikołaj poseł na sejm 1589. podpisał tranzakcją Będzińską. Marcin w zakonie naszym życie skończył w r. 1619. mąż głębokiej pokory i niespracowany operaryusz. *Hist. Coll. Jarosl.* Trojan w Bielskim poborca 1601. *Constit. fol. 778.* Mateusz w r. 1632. *Constit. f. 13.* Marcin 1633. Jędrzej kanonik Łucki, dziekan Włodzimirski 1671. Jędrzej podsędek Warszawski, z sejmu 1676. komissarz do Falent. *Const. f. 36.* Stanisław na Wyszynkach podsędek ziemi Bielskiej, Wojciech podstoli Bielski, Paweł i Kirzysztof podpisali z Podlaskiego elekcyją Jana III. Króla.

Andrzej Wyszyński r. 1778. miecznik Krasnostawski. — *Krasicki.*

Wytyz herbu Korczak, w Brześciańskim województwie, ale nad Wrębami od góry większemi, na dole mniejszemi, kładą dwie klamry na krzyż złożone jak litera X, także haki u nich do siebie obrócone; na hełmie trzy pióra strusie. Wojciech i Paweł Wytyz bracia w Pruzanie pogrzebieni. *Kojał. in MS.*

Wyzłobocki, w Grodzieńskim powiecie. Konstantyn Wyzłobocki poseł Grodzieński 1697. podpisał obwieszczenie.

Wyżycki herbu Osmorog, albo jak inni chcą *Gerald.* Dom ten starożytną procedencją swoją, idzie z wielkiego Geraldów imienia, i. podzieliwszy się rozrodzeni familianci jego, jednym z nich w dziedzictwo dostały się Wyżyce w Krakowskiem województwie. Od których Geraldowie Wyżyccy zawołani, i dotąd się piszą Gerald na Wyżycach Wyżycki. Ci tedy w Krakowskiem i po innych województwach kwitną temi czasy. Godność tego domu dawną, kótótko wyraził w starych księgach

swoich *Paprocki* temi słowy: *Wyżyckich Dom Starodawny*. Z tych był Gerald, opat Jędrzejowski w r. 1368. *Nakielski*. Stanisław Wyżyci starosta Tembarski pułkownik usarskiej chorągwi królewskiej, niespracowany żołnierz, któremu w Koprzywnicy u OO. Cystersów kosztowny postawił nagrobek r. 1640. syn jego, także Stanisław Wyżyci, najprzód podczaszy Nowogrodzki, potem chorąży Kijowski, dzielny rotmistrz i pułkownik, Wawolaicki i Tymbarski starosta, wprawdzie fatalną burzą, i torem drugich uwiedziony, z ludźmi swemi do Karola Króla Szwedzkiego przyłączył się był w r. 1655. jako pisze *Tulden. Histor. l. 5.* ale widząc, że ta liga na zgubę ojczyzny dążyła, tak ją rozerwał, że na potem Janowi Kazimierzowi Królowi wierność swoją oświadczając, tak z tymże Karolem, jako i z inszemi nieprzyjaciółami, w różnych potyczkach, życie swoje na szafić wystawując, szwanki i rany niebezpieczne wynosił, co o nim z pochwałą mężstwa jego, wspomina *Konstytucya 1662. fol. 28.* nawet dla dobra pospolitego, i uspokojenia Ukrainy, lubo miał dożywocie kupione na dobrach Murzwinbrodzie i Taborowce, przecież prawa swego komu innemu ustąpił, czego mu wdzięczną być ojczyzna się zapisała: posłował potem na różne sejmy, jako 1676. i 1678. zkąd był deputowany do hoku królewskiego dla obrady wojennej. *Constit. f. 21. i f. 7.* Śmierć go zaszła w r. 1680. pogrzebiony w Lwowskim kościele OO. Bernardynów z pięknym nagrobkiem. Zona jego Krystyna Zawichowska, z której córka jedna, żyła z Cetnerem podkomorzym Krzemienieckim. Synów jego trzech. 1. Józef, ten z księżniczki Czetwertyńskiej zostawił dwóch synów. 2. Mikołaj opat Czerwiński, proboszcz Mstowski, sekretarz koronny, aż i biskup Chełmski, wspominają go *Konstytucye 1703.* komissarzem do hiberny. *Constit. f. 12.* Rządził tą dyecezyą z ukontentowaniem wszystkich, prawie przez ośm lat. Pałac dla rezydencyi biskupów Chełmskich drewnianyć wprawdzie, ale z wygodą należytą wystawił w Skierbieszowie; luboć do zupełnego zakończenia tej fabryki śmierć mu przeszkodziła w r. 1704. Był przykładnego życia, skromny w obyczajach, rozsądny w rzeczach. 3. Jan, chorąży Kijowski, starosta Braclawski, pułkownik Królewicza Alexandra Sobieskiego, z sejmu 1703. deputat do hoku królewskiego dla obrady. *Constit. f. 15.* Złączył się był dożywotnie z Zaboklicką wojewodzanką Podolską, z tej córki, Ewa Józefowi Moszyńskiemu skarbnikowi Podlaskiemu, bratu rodzonemu Moszyńskiego podskarbiego w. k. zaślubiona. Druga, Ludowika, najprzód Kosakowskiemu, po nim Szembekowi staroście Lelowskiemu w dożywotnią przyjaźń oddana, z którym pięć córek zostawuje, na ostatek żyła z Marchockim starostą także Lelowskim. Z teje wojewodzanki zostawił synów czterech.

1. Nikodem, starosta Braclawski, ten w młodym wieku umarł.

2. Syn Jana, Mikołaj, Ignacy, gdy to piszę, arcybiskup Lwowski, po zejściu Jana Skarbka, są w druku kazania jego 1725. *in folio*. Ten będąc pierwszym prałatem, dziekanem Krakowskim, na rządzenie archidiecezyą Lwowską, od Augusta III. Króla Polskiego wyniesiony; od Klemensa XII. Papieża expedycją na tę pasterską godność, i Palliusz odebrawszy, w Schowie pod czas *Senatus Consilium*, przy obecności królewskiej konsekrowany od Jana Lipskiego kardynała biskupa Krakowskiego, i w Palliusz przybrany. Za jego rządów, cztery zakony, jako to: OO. Kameduli w Milatynie wsi, w ziemi Lwowskiej; OO. Paulini w Niżniowie; OO. Karmelici Belgowie w Kutkorzu; Panny Miłosierne we Lwowie, wprowadzeni, których te kraje i archidiecezya przedtem nie miały, a za tego pasterza approbacyą ufundowani. Odebrawszy zaś od Augusta III. order *Aquilae albae*, sobie konferowany, swojej archikatedry prałatom i kanonikom, wyjednał u Benedykta XIV. Papieża, order, który noszą na łańcuchu złotym (jak zwyczajnie biskupi krzyż) na piersiach swoich; order ten wychodzi, na kształt herbownego Osmoroga jego; za co mu cała archikatedra prałatów tychże, wieczną pamiątkę i wdzięczność, na wielkim i kosztownym marmurze, w swoimże kościele zapisała. Z takiegoż marmuru wystawił w tymże kościele pamiątkę antecessorowi swemu. Żeby zaś pasterskiej czułości swojej dał jawne dowody, sam w osobie swojej, całej archidiecezyi swojej wizytował kościoły, nie bez znacznego w powierzonych sobie owieczkach, pożytku. Za jegoż prośbą, w r. 1742. dziś panujący w kościele Bożym Benedykt XIV. Papież, Jerzemu Mockiemu proboszczowi Żółkiewskiemu, niegdy w dziedzictwie wielkiej pamięci Jana III. Króla Polskiego, Opacką godność z używaniem fioletu, infuły, pastorału i krzyża wiecznemi czasy pozwolił, i successorom jego, i kościół w kollegiatę z prałatami i kanonikami nowo erygował, co gdy wykonano i do skutku przyprowadzono, samże tego pierwszego na opactwo pomienione inaugurował i benedykował w pierwszy dzień zaczynającego się r. 1743. Na tegoż arcybiskupa zdana exekucya dekretu Rzymskiego, aby we Lwowie, ciało B. Jana z Dukli solennie prowadził, które przy licznych konkursie w wielkim ołtarzu lokował. Dekret także kanonizacyi Ś. Franciszka Regis Soc. Jesu na tegoż pasterza przyszedł ręce, który w solennej, z archikatedry swojej processyi, przy wybornej assystencyi godnych gości, całego miasta, szkół licznych, i wszystkich zakonów paradzie, osobą swoją wykonał. Temuż arcybiskupowi Benedykt XIV. Papież, przez pretendenta Króla Angielskiego Jakóba ręce, przysłał *cum authentico*

krucyfix uprzywilejowany do wybawienia duszy z czyśca za każdym odprawieniem Mszy S. przez niego samego, przed tymż krucyfixem.

Umarł Mikołaj arcybiskup Lwowski r. 1758. u misyjnarzów we Lwowie, gdzie na lat kilka przed śmiercią mieszkanie sobie obrał — tych wielkim kosztem fundował i seminarium dyecezaalne przy nich założył. — *Krasicki*.

3. Syn Jana, a brat rodzony Mikołaja arcybiskupa, Stanisław chorąży Kijowski.

4. Sebastyan Paweł, gdy to piszę, kasztelan Konarski, deputat na trybunał koronny w roku 1736. wszedł w kontrakty małżeńskie z Ewą Sienicką herbu Bończa, cześnikową Chelmską, a synowicą rodzoną Sienickiego miecznika w. ks. L. generała artylleryi tegoż w. księstwa, prawnuczka Sienickiego wojewody Ruskiego, znacznych dóbr dziedziczką. Ta mu powiła synów dwóch, Mikołaja, i Jana Kantego. Córki także dwie, Ewę i Marcyannę. Urszula Wyżycka, Stanisława Pileckiego. *Acta Castr. Sandec. 1639.* Anna Stanisława Humla, Teresa Jana Goreckiego, Konstancya kasztelanka Wołyńska Józefa Kunickiego podkomorzego Chelmskiego, małżonki. Karol Wyżycki najprzód podkoniuszy w. ks. L. potem kasztelan Wołyński po Olszańskim Mikołaju, umarł 1737. zostawił po sobie successora Antoniego stolnika Pińskiego, deputata na trybunał koronny i posła na sejm walny, który się ożenił z Peplowską podkomorzanką Wołyńską: ma syna jednego Karola. Anna zakonnica w Sączu 1701. Mikołaj Wyżycki podczaszy Liwski, ma dwóch synów, Tomasza i Augustyna. Jan Wyżycki z Jadwigi Konarskiej herbu Gryf urodzony, miał za sobą Krystynę Brzezińską herbu Doliwa: z tej córka Zofia, była za Stanisławem Zakrzewskim. Waleryan Mikołaj i Stanisław Wyżyccy ludzie rycerscy. N. Wyżycka była za Janem Otwinowskim komornikiem Bieckim.

Wzdowski herbu Śreniawa. Wzdowska tego herbu, najprzód była za Karwickim starostą Latowickim, a po jego śmierci, za Krzysztofem Lanckorońskim kasztelanem Małogoskim. N. była za Jędrzejem Niedrzwickim kasztelanem Połanieckim. Zofia za Stanem wojskim Sanockim. N. za Balem Stanisławem.

Wzdulski herbu Jastrzębiec, w Sieradzkim województwie.

Teodor Wzdulski w r. 1788. wojski Piotrkowski. — *Krasicki*.

PRZEDRUK DZIEŁA

Kaspra Niesieckiego S. J.
Powiększony dodatkami z późniejszych autorów,
rękopismów, dowodów urzędowych
i wydany przez Jana Nep. Bobrowicza
w Lipsku
nakładem i drukiem Breitkopfa i Haertla
1839-1846

wykonano techniką fotooffsetową
w Drukarni Narodowej w Krakowie
z egzemplarza udostępnionego
przez Bibliotekę Narodową w Warszawie
Wydawnictwa Artystyczne i Filmowe
Warszawa 1979

WAIF
Reprint

